

Олександр Никоноров

Заручники ДОПІ

Київ
2017

УДК 821.161.2
ББК 84.4(УКР-44)681
Н 27

Олександр Никоноров
Н 27 Заручники долі. Роман. Оповідання. – К.: «Видавництво Сергія Пантюка», 2017.
– 412 с.

Літературна редакція: Сергій Пантюк, Богдан Ковальчук, Олеся Мартюк,
Тетяна Риженко, Оксана Сванідзе

Ця книжка – посмертне видання художніх творів людини, більше відомої як політолог та громадський діяч. Роман «Заручники долі» й повість «Батьківщина» відкривають суспільству ще одну іпостась Олександра Никонорова – як письменника-белетриста, здатного художньо осмислити минуле і талановито заплести його в сучасне. Бо жанрова історична проза – саме те, чого сьогодні потребує український читач.

ISBN 978-617-564-035-7

ББК 84.4(УКР-44)681

© Олександр Никоноров, текст, 2017
© Сергій Пантюк, видавництво, друк, 2017

ISBN 978-617-564-035-7

Сашко Никоноров особисто для мене був багато в чому феноменом. Зізнаюся відверто: коли ми познайомилися, – а це було більш як шість років тому, навесні 2011-го, – то я довго не міг повірити, що цей активний, патріотичний хлопець, який, до всього, ще й чудово говорив українською, родом із Донбасу.

Життя та діяльність Сашка є взірцем принциповості, непохитності поглядів, правдешнього намагання змінити щось на краще. На превеликий жаль, ми нечасто бачилися, однак коли таки збиралися на каву, цей життєрадісний юнак завше дивував мене незбагненною сумішшю простоти у спілкуванні та глибокої ерудиції. Він ніколи не йшов на поступки та за жодних обставин не суперечив власним переконанням – а це воістину багато важить, урахувуючи специфіку його регіону.

Никоноров мав багато друзів; либонь, саме це є найліпшим свідченням важливості та всебічної розвиненості цієї людини. І всі ці друзі – серед них і я – тепер дуже сумують за Сашком. Нам бракує його енергії, життєлюбства та волі до змін, що ними він напував усіх, хто його оточує. Дуже прикро, що смерть забирає найліпших, причому не тільки на війні проти агресора, але й у мирних містах.

Знаєте, я неначе знову поспілкувався з Олександром, редагуючи цю книгу. Його твори можуть і зацікавити читача цікавими фактами, подробицями, і водночас подарувати суто естетичну насолоду від прочитання якісного художнього тексту.

Щиро сподіваюся, що тебе, читачу, надихатимуть на успіх пропоновані праці Сашка Никонорова, адже саме для того він і жив – щоби ми не сиділи, склавши руки!

Богдан Ковальчук, письменник

Заручники долі

*«Тільки той, хто по-справжньому кохає,
переступить через всі проблеми на своєму
шляху... Любов переможе диктатуру»*

*Цей роман присвячується всім борцям
за свободу Білорусі*

Частина перша

Сонце. Як гарно воно сяє щодня. Прокинувшись, завжди дивишся у вікно та радієш тому, що ти живеш. Так, безперечно життя – це найголовніше та найцінніше, що в нас є, не зважаючи на всі проблеми та негаразди, які час від часу підкидає нам доля. Відчиняєш віконце, вдихаєш свіже повітря і просто тихо дивишся на вулицю: дітлахи, автобуси, автівки... Все те ж саме. Але ти звикаєш до всього, що зазвичай цінуєш. Ти звик так, що воно вже не вражає тебе, тому, що прагнеш більшого, ніж просто насолоди від життя. Щастя – от воно, перед очима... Не варто шукати чогось інакшого, абстрактного. Краще жити сьогодні і зараз, бо завтра може й не настати. Так, робота, гроші, кар'єра – для багатьох це зараз найголовніше, але чому?.. Люди забули про духовність, ними керує жага до влади, коштів та інших звершень. Але навіщо? Що там нагорі? Анічогісінько, крім брехні, заздрощів та страху... Чи воно того вартує? Хтозна, в кожного своя правда. Родина, друзі, кохана людина, природа – що може бути ціннішим за все це? Однозначно не робота та гроші, це лише наслідки.

Так думав й Іван Красевич, стоячи щоранку біля вікна своєї квартири у Мінську, яке виходило на одну з центральних вулиць. Саме ранковий час навіював йому думки про духовне. І про це знали найближчі друзі та батьки, які першими полишали житло, поспішаючи на роботу. Старший брат Євген вже не мешкав з родиною, займався дрібним бізнесом, через що нерідко мав проблеми із законом. Іван, студент історичного факультету одного з провідних університетів Мінська, мав непогану репутацію серед знайомих та у студентському середовищі. Він брав участь у багатьох конференціях та круглих столах на історичну тематику, був членом кількох гуртків при університеті, писав вірші, танцював, займався айкідо.

Довколишніх дивувало те, як він усюди встигає, та й хлопець і сам не міг збагнути, як йому все вдається. Вільний час він присвячував не пляшці пива, як більшість його друзів, а поділяв самоту з природою чи улюбленими книжками.

Минуло літо 2010 року. Розпочався четвертий курс.

На лінійці біля головного університетського корпусу як завжди було велелюдно. Після промов керівників навчального закладу всі розійшлися на заняття.

– Агов, Ваньок! – раптом підбіг однокласник. – Що з тобою? Де твій настрій? Я тебе все літо не бачив. Де пропадав?

– Хіба це має значення, Сашко? – Іван потиснув приятелю руку. – Відпочивав і насолоджувався життям.

– А ти як завжди небагатослівний! – усміхнувся Сашко.

– А я думав, що ви звикли...

– А ти що з Юлею розійшовся? Що трапилось, друже? – не відлипав той. – Вона ж дівчина – просто супер-пупер! Я бачив її, сумна-сумна, а про тебе балакати не хоче...

– Це наша особиста справа. І я зараз не на допиті! – різко обірвав товариша Іван. – Гаразд? Я не хочу про це говорити.

– Вибач, – розгублено закліпав Сашко. – До речі, а ось і... Юля...

Зустрівшись у коридорі, Іван та Юля зупинилися, глянули один на одного, але навіть не привітались. Вона відвела голову вбік і пішла за подругами. Іван проводжав її поглядом, і вона таки озирнулась. На її обличчі зблиснула ледь помітна сльоза.

– Чому ви так? – зобразив здивування Сашко.

– Не втручайся... – й Іван рушив до аудиторії.

Юля навчалась з ними на одному факультеті і навіть на одному потоці, але опановували різні спеціальності. Іван навчався на історика, вона на археолога. Періодично їхні заняття пересікалися у потокових лекціях. Вони зустрічалися близько року, все в них було гаразд. Дехто навіть заздрило цим стосункам, хоча погляди хлопця й дівчини на життя відчутно різнилися... Вона прагнула здобути освіту, сформулювати кар'єру, знайти спонсора та фахово зайнятись археологічними дослідженнями у країнах СНД. Для цього вона знайшла майже всі необхідні зв'язки.

Іван трохи інакше сприймав світ. Для нього сенс життя – це правда та справедливість, духовне, а не матеріальне. Також він багато чого приховував про себе. Це не подобалось Юлі. Одного разу він розповів їй дещо, і це її стривожило... Іван сказав, що за три роки навчання в університеті він часто міняв погляди, був то націоналістом, то захисником природи – аж поки не став представником

однієї із правозахисних організацій, що заборонені владою. Свого часу він бував у військово-патріотичних таборах, що працювали на території сусідньої України, брав участь у акціях протесту, але завжди добре конспірувався та намагався приховувати про себе інформацію. Багатьох із його знайомих активістів через таку діяльність свого часу відрахували з вишів і викликали до міліції, деякими навіть цікавились із КДБ. Іван пояснював своїй дівчині, що бачить сенс життя у правді та справедливості, якою би вона не була, тому й був опонентом влади й ініційованих нею процесів.

Юля була проти цього й постійно вичитувала його за це. І загалом, поважаючи білоруську владу, дозволяла собі закидати таким людям, як Іван, звинувачення та образи. Для неї він раптом став справжнісіньким невдахою. Вона не хотіла, щоб він займався своєю діяльністю, а краще б думав про роботу та завтрашній день, адже вони зустрічаються. Розмови на цю тему були неприємними для обох і часто закінчувались гострими суперечками та її сльозами, – аж поки вони не вирішили розставити пріоритети раз та назавжди. Юля дала зрозуміти: або вона, або ця його діяльність. Він промовчав. Вирішили розійтись, і це переросло у велику сварку просто посеред вулиці.

Після того минув місяць, і ось вони зустрілися знову.

На спільній потоковій лекції з історії міжнародних відносин вони час від часу зустрічалися поглядами, подовгу не відводячи очей. І це було помітно для довколишніх. Іван неприємно бентежився, адже він дуже хотів викинути її з голови, проте розумів: спільне навчання перешкоджатиме цьому. Схожі думки гнітили і Юлю. Проте обоє прагнули приховати свій стан, довіряючи його лише дописам у соціальній мережі «ВКонтакте».

Перерва. І ось вони впритул зустрілися біля дверей аудиторії, проте кожен мовчки пішов собі далі. Іван пив спиртне дуже рідко, не курив, але сьогодні він вирішив трохи розвіяти свій сум. Взявши трохи грошей зі стипендії, він вирушив до кафе.

Майже порожній зал, сумна музика – це його зводило з розуму. Перша сигарета, друга, але легше не стає... Тоді він плюнув на все та пішов до річки. Але й тут усе нагадувало йому про Юлю, навіть вода.

Раптом залунала мелодія з його мобільного телефону. Він подивився, хто телефонує. Це був його знайомий, що працював у впливових громадських об'єднаннях, зокрема й у правозахисній організації «Вясна».

Так, Олексію Васильовичу, слухаю вас! – тихо промовив у слухавку.

– Вітаю, Іване, де пропав? Давно тебе не бачив, – відповів той. – Треба зустрітись, є цікаві новини.

- Добре. Де й коли?
- За дві години у центрі. Я тебе наберу.
- Може краще в іншому місці, Олексію Васильовичу, бо, самі розумієте...
- Так, тоді зараз вирішимо, де саме...

Невдовзі вони вже сиділи на лавці в парку на околиці міста в одному зі спальних районів, їли морозиво й розмовляли.

Правозахисний центр «Весна», в якому працював Олексій Васильович, був неурядовою правозахисною організацією, що створилася ще у квітні 1996 року під час масових акцій протесту демократичної опозиції в Білорусі, яка після арештів учасників демонстрацій займалася допомогою заарештованим і їхнім сім'ям. Тому спочатку організація називалася «Вясна-96». 15 червня 1999 року організація була зареєстрована як Громадське об'єднання «Правозахисний центр «Вясна». До організації входило близько 200 чоловік. Рішенням Верховного суду Республіки Білорусь 28 жовтня 2003 року за участь у спостереженні під час президентських виборів 2001 року Громадське об'єднання «Правозахисний центр «Весна» безпідставно позбавили державної реєстрації, а 6 березня 2004 року ПЦ «Вясна» було прийнято до Міжнародної Федерації з Прав Людини (FIDN). Основною метою діяльності Правозахисного центру «Вясна» було визначено сприяння формуванню громадянського суспільства, заснованого на пошані до прав людини, які виходять із Загальної декларації прав людини і Конституції Республіки Білорусь. Завданнями Правозахисного центру «Вясна» є: практична допомога в реалізації суспільних ініціатив, пов'язаних з правовим захистом громадян; вивчення стану громадянського суспільства і правового захисту в Республіці Білорусь; популяризація суспільствознавчих і правових знань; демократично-правова освіта громадян; підтримка суспільних ініціатив в правозахисній діяльності; сприяння духовному і культурному відродженню білоруської держави, що є основою пошани до прав людини.

– Як ти розумієш, друже, ми з тобою не просто так зустрілись, – почав Олексій Васильович. – Важкі часи нині в Білорусі, не все так просто, як здається. На носі президентська кампанія 2010 року, сам розумієш. Багато хто каже, що це вибори без вибору, але я й інші правозахисники не погоджуємось з цим. Так, «батька» знищив конкурентів ще у 90-ті роки, проте народну волю та прагнення до демократії знищити неможливо. Білоруси прагнуть змін, це очевидно. Ви, молоді, ще не знаєте, чого можна очікувати завтра. І яким буде те «завтра», якщо Лукашенко обгородив країну залізною завісою? Якою може бути наша перспектива? Га?

- Для мене це все очевидно, – відповів Іван. – А до чого ви ведете?

– А ти розумієш, що в контексті президентських перегонів буде реальною загроза правам громадян Білорусі? Справді реальна. Лукашенко не віддасть влади просто так, він знову буде саджати невинних, чинити злочини та незаконні репресії...

– Безперечно, я це розумію. Але до чого тут саме я?

– Ми повинні протистояти цьому. Нам потрібні люди по всій Білорусі, які не бояться Лукашенка і готові боротися з ним та його режимом за демократію та європейський розвиток нашої Батьківщини. Ти – перевірена людина, і особисто я розраховую на тебе. Допоможи нам! Ти багато можеш та вмієш, ти зможеш знайти людей та сприяти захисту прав виборців та просто громадян нашої країни. Ми не можемо мовчки дивитись на те, що робиться. Далі не можна так жити!

– Це дуже серйозно. Я так далеко не заходив. Ви розумієте, чим я ризикую?

– Тому я й звернувся до тебе, Іване...

– Мені треба подумати. Де знайти активістів, коли студентство залякане та активний молодіжний рух розпорошений? Мені треба подумати...

– А ти подумай про людей, які страждають щодня через цей авторитарний режим! Хто про них подбає?! Га? Ти можеш розраховувати на будь-яку підтримку від нас. Ми шукаємо небайдужих активістів по всій країні.

– Добре... Я згоден.

– Я знаю, що ти, шукаючи свого покликання, свого часу був і в «Білоруському Народному Фронті», у Білоруській партії «Зелених», у «Молодому фронті» і, навіть, в анархістській «Революційній дії». У тебе колосальний досвід за плечима як для твого віку. Маєш чимало знайомих. У нас спільна проблема, незалежно від ідеологічних поглядів та методів діяльності. Лише консолідація врятує нашу країну.

– Звідки у вас про мене ця інформація?

– Звідки? – усміхнувся Олексій Васильович. – У нас не так багато реальних ідейних активістів, тут інформація, як вірус, розповсюджується.

– Це лише для мене погано...

– Ні, чекісти та міліція навряд чи щось нариють, ти майстерно працював та діяв завжди. Ми пишаємось тобою. Добре, що зараз ще є такі молоді активісти. Ви – майбутнє Білорусі. Ти знаєш багатьох активістів?

– Достатньо.

– Ми тебе ще з деякими познайомимо... Треба обережними бути, бо й наші розмови прослуховувати можуть.

– То зрозуміло...

Минали дні та тижні. Іван все більше уваги приділяв громадському життю, активно співпрацюючи з ПЦ «Вясна» та іншими опозиційними рухами. Часу

завжди бракувало, доводилось жертвувати заняттями з танців та особистими справами. Все ділилося на навчання та діяльність. А попри те повних ходом тривала передвиборча президентська кампанія. Поки що все йшло більш-менш спокійно.

На перерві в університеті студенти весело розповідали анекдоти та те, хто як провів вихідні. Іван уважно дивився на хлопців та дівчат, дивуючись з їхньої фантазії.

Біля них пройшло двоє хлопців, шикарно одягнутих та з золотими прикрасами на тілі. В руках вони тримали дорогі мобільні телефони, а на обличчях вираз, наче їм плювати на все та всіх.

– А хто це? – поцікавився Іван.

– А ти не знаєш? – усміхнувся у відповідь однокурсник Андрій. – Та це ж наша «золота молодь». Сергій та Степан, СС, як їх називають. У Сергія – батько впливова людина у КДБ, а Степана – у КДК, здається. З ними мало хто спілкується. Ти бачив їхні автівки? Я в шоці! Вони спілкуються лише з такими як самі, хоч таких і небагато в університеті. Я таких понтів не сприймаю.

– Немає слів, – спохмурнів Іван. – Та і що тут казати. І на кого вони навчаються?

– Юристи...

– Ого. Хто б сумнівався, – Іван почухав потилицю.

– Та забий на них, – підійшов Сашко, – вони нам не рівня. Це сьогодні вони – хтось, а завтра – вже будуть ніким. Розумієш?

– Твої слова б і до Бога, Сашко. До речі, а що ви готували на семінар?

– Та тема, блін, окупаційний режим у Білорусі в роки Другої Світової війни... Така, що особливо й не розбіжишся, адже ми розуміємо, як багато профанації та маячні нам намагаються в мізки запхнути, – промовила одногрупниця Аліса. – Набридло цей заангажований продукт вчити.

– А що вдієш, – знизав плечима Сашко. – У нас є вибір?

– Мовчати теж не можна. Так і все життя вівцями проходимо, – зауважив Іван.

– Страх – це наш головний ворог!

– Ого, як ти кажеш! – злякано озирнувся Андрій. – Будь обережним з такими висловлюваннями! Тут взагалі треба бути досить обережним!

– А мені набридло всього боятися. Так більше не можна, друзі! Скільки ще терпіти все це?

– А ти революціонер, – усміхнулась Аліса. – Побільше б нам таких! Ти мені таким подобаєшся, Ваню! Я б хотіла, щоб нас побільше було таких небайдужих!

– То приєднуйтеся!

– До чого, до кого? – не зрозумів Сашко.

– До небайдужих, що борються за правду та справедливість. Це й правозахисники й опозиціонери. Разом ми – сила.

– Та ти справжній агітатор, – усміхнувся Сашко. – Це страшнувато, адже знаєш, чим все це закінчується.

– Я не боюсь. А ви?

– У принципі ти правий: разом ми – сила, – погодився Андрій.

На семінарі консервативний викладач прорадянських поглядів запитував усіх про партизанів та Рух Опору, про «бандитські формування» та колабораціоністів.

– Дозвольте не погодитись, Вікторе Яновичу! – підвівся Іван. – Були й прогресивні риси в діяльності «Білоруської крайової оборони», зокрема в культурному та просвітницькому напрямі. Не все було й так погано. Нам про це казали ветерани з Брестської області особисто. І чому нічого не кажуть про рух «Чорного кота» Міхала Вітушки, адже він теж зробив чимало корисних справ.

– Що ви таке кажете, студенте Красевичу! – розсердився викладач. – Звідки у вас така інформація про діяльність цих фашистських та колабораціоністських рухів та діячів? Це ганьба вам! Вони стільки білорусів та партизанів загубили, а ви ще захищаєте їх! Вам має бути соромно! Наші діди життя віддавали, щоб звільнити нас від фашистів та вбивць, загарбників нашої Батьківщини! А ви тут кажете про позитивні риси їхньої діяльності!

– Я також погоджуюсь з Іваном! – підвелась Аліса. – Це реальний факт, підтверджений документами та свідченнями очевидців. До того ж німці не завжди лояльно й самі ставились до всіх цих діячів та формацій, до яких вони належали. Їхня мета була – незалежна Білорусь, нехай хоч і під німецьким протекторатом! Вони життя віддавали за наше майбутнє в боротьбі за свободу, особливо бійці «Чорного кота» Міхала Вітушки!

– Це були бандити й не більше, як і бандит Філістович, якого так шанують націоналісти, які анічим не краще за скінхедів та неофашистів. Мені прикро, що і в ваших рядах такі є.

– Ми не неофашисти та націоналісти, – додав Андрій. – Просто виступаємо за об'єктивне вивчення історії Білорусі.

– То може ви ще сумніваєтесь в офіційній програмі викладання історії Білорусі від Міносвіти? – далі сердився Віктор Янович. – Вам двійки за це мало вліпити! Сіли та замовкли, ти дивись, що вони тут мені заряджають. Може ще ОУН-УПА в Україні будете захищати?

– То вже нехай українці самі вирішують, а в нас своя історія, правда та герої, – додав Іван. – Ми за правдиве викладання історичних фактів!

– Так, негайно вийшов з аудиторії! – геть розлютився викладач.

Аудиторія притихла. Іван чіткими кроками полишив аудиторію, але за ним слідом пішли в знак солідарності Аліса, Андрій, Сашко та ще декілька однокласників. Це здивувало решту студентів, а викладач аж розгубився і не знаходив, що сказати.

На перерві не минуло й хвилини, як куратор вже викликав усіх до деканату. Декан та його заступник декана, метаючи очима блискавки, взялися сварити студентів за інцидент на занятті.

Вигуки було чути на весь коридор, де саме зібрались студенти... Декан лаяв студентів та погрожував виключенням з університету, вимагаючи вибачення перед викладачем. Альтернативи не було жодної. Довелось вибачитись та ще й у не дуже приємній формі – пишучи пояснювальні записки. За цей інцидент Івана було виключено з гуртка «Любителів історії» та зі студентської ради університету. Усіх попередили: якщо станеться ще щось схоже – всіх відрахують без вагань, не зважаючи на рівень навчання та внесок в розвиток університетського життя.

– О це так влипнули! – вигукнув Сашко, коли всі вийшли на вулицю. – Якого дідька?

– А чого ти очікував? – знизав плечами Іван. – Це ж наша рідна Білорусь!

– А можна без іронії? – перебила Аліса. – Добре хоч ми тебе підтримали, Ваню, інакше би влетів на повну катушку! Тепер нас не дуже будуть любити в деканаті.

– Я був готовий до цього рано чи пізно! – відповів Іван.

– Що ти там казав про громадську діяльність, Ваню? – перевів розмову Сашко.

– До речі, так. Сьогодні я познайомлю вас з дуже цікавими людьми. Ви як? Вільні ввечері?

– Я вільний, – відповів без вагань Андрій, – думаю, що Сашко також!

– І я спробую... – додала Аліса.

Того вечора Іван познайомив своїх однокласників із правозахисниками з опозиційних організацій та активістами, кількість яких зростала щодня. Періодично вони брали участь у виборчій кампанії, де поміж іншого, також мали можливість трохи заробити грошей. Хлопці та дівчата були впевнені в собі та перемозі демократичних сил.

– Ваню, ти куди в таку пізню годину? – запитує його матір ввечері у суботу. – Ти мене чуєш?

– Мамо, я їду на дискотеку, – усміхнувся він, приводячи себе до ладу. – А що тебе непокоїть?

– Все непокоїть, я ж твоя мати, – відповіла вона, притишивши звук на телевізорі, бо на дивані вже засинав батько. – До речі, ти з Євгеном давно бачився?

Щось він завжди забуває зателефонувати нам з батьком, а ми ж хвилюємося. У нього були постійні проблеми з тим бізнесом, а я ж казала йому, що це не принесе прибутків, а лише проблем на голову, бо законом не все так просто в нашій країні. І що? Знову міліція та суд... Ех, нічим не думає наш синочок! А ти теж... Я побачила, чим ти займаєшся, коли прибирала в тебе на столі! Що це за агітаційна література? Хочеш, щоб і по тебе прийшли з міліції? Щоб завтра все прибрав та викинув. Зрозумів?

– Мамо...

– Що «мамо», ти чуєш мене? Або я сама викину від гріха подалі! І надінь куртку, на вулиці вже прохолодно стає!

Із трохи зіпсованим настроєм Іван вийшов на вулицю, де на нього вже чекали Андрій, Сашко, Микола на прізвисько «Тур» і Степан, якого хлопці називали «Гиря».

– Чому так довго? – запитав Степан-«Гиря».

– Та мати почала вуха натирати, – зітхнув Іван.

– І що, добряче дала прочухана? – зареготав Микола-«Тур».

– Так, «Туре», вона це вміє, – відповів йому Іван, поправляючи на собі одяг. – Ну що готові до розваг? Я вже давно не ходив на дискотеки...

– Я теж, – підхопив Сашко. – Навчання багато часу забирало.

– Зате мені з дівчиною частенько доводилось тут бувати, – долучився до розмови Андрій. – Не довіряв я їй, ревнував, а потім забив, дуже вже проблемно виходило. А вона цього не цінувала, стервою була та й зараз не краще.

– То ви розійшлися? – запитав Іван.

– Та біс його знає, там не зрозумієш... То сходимось, то розходимось... Дістала вона мене вже, чесне слово. Я би сказав, що вона стає натуральною сучкою, ще й батьки постійно балують її, потурають... А я – все в очі!

– Ну ти даєш! – усміхнулися хлопці.

– А ти хоч переспав з нею? – засміявся «Гиря».

– А тобі яке діло?! – розсердився Андрій. – Так... Що було, то було, але завжди – зі скандалами, любить вона собі ціну набивати.

– А хто з них не любить? – зморщив носа Сашко. – Вони такі, але не всі...

– Та біс його знає, – Іван обвів усіх поглядом. – Тепер і я вже не знаю...

– Ти про Юлю? – озирнувся Сашко, бо трохи випередив інших.

– І про неї також, – неохоче відповів Іван, поки вони переходили вулицю. – Багато нервів вона мені попсувала, а тепер ще й поводитьсь, наче нічого не було і не знає мене. Я би й сам не проти, щоб ми друзями залишились, та вона якась відморожена. Навіть голову відвертає при зустрічі зі мною в бік, і всі розмови про

мене в її знайомих закінчуються зміною теми або її насмішкою на мою адресу. Те ж мені, принцеса...

– Забудь!

– Забути можна людину, але не ту мрію та надію, яку вона тобі дала, а ти в них повірив. Вже немає тих почуттів та емоцій, залишилися тільки спогади та рубці на душі, які навіть час не лікує. А людину і справді забути легко.

– В чомусь ти правий, – додав Сашко.

Вечірній Мінськ восени чарував свою красою. Все сяяло навколо, а жовте листя на тлі яскравих ліхтарів виблискувало щирим золотом. Чисті вулиці, свіже повітря, приємна вечорова прохолода. Це було місто порядку та радянської культури, проте вона лише надавала йому справжнього шарму. Вечірні трамваї та тролейбуси так і вабили до себе мешканців і гостей міста – подивитись на столицю Білорусі в усій її вечірній красі. Проте хлопці вирішили скористатися метро, відмовившись від милування мальовничими пейзажами: головне, щоб було швидко та надійно, як думали тоді вони.

Метро було напівпорожнє. І на обличчях людей – така ж порожнеча. Лесть чутні розмови кількох бабусь про гарячу воду та ЖХГ, а довкола – тиша й безодня. І лише цокіт коліс вагона, що рухається від станції до станції.

...І ось він, нічний клуб «Максимус», куди вирішила завітати цього вечора компанія мінських друзів. На вулиці вже стояли молоді хлопці та дівчата: хтось сміявся, хтось лаявся, когось вже «приймала» міліція, але, зазвичай, молодь тут збиралася спокійна та порядна, за винятком непередбачених випадків.

Заплативши за вхід, хлопці пройшли до зали, де саме лунала клубна музика, а на сцені виступав якийсь російський діджей. Людей було багато, але замовлений заздалегідь столик чекав на хлопців і офіціант – вже тут як тут. Алкоголь замовили всі, крім Івана, адже всі знали, що він випиває досить рідко. Хлопці вирішили замовити вина та кальян, враховуючи побажання кожного.

– Як музика? Що скажете? – поцікавився Іван.

– Файнецька, – відказав Андрій.

– А мені більше на «West World Club» подобається, – долучився до розмови Сашко, – там взагалі супер!

– Ще б пак, сказав, – засміявся «Гиря», – там і рівень, і ціни відповідні. А ми не сини багатіїв та політиків, щоб там часто відпочивати. Словом, не мажори. Я там лише раз був. Хоча так, там справді класно.

– А я що кажу, – відпів трохи вина Сашко.

– То коли підемо танцювати? – запитав різко «Тур», споглядаючи, як Андрій курить кальян. – Скільки вже можна?

– О, кха-кха-кха! – аж закашлявся від сміху Андрій. – Головний танцюрист прокинувся! Умієш розвеселити!

– А що таке? – звів брови той. – Я люблю танцювати і мені байдуже, хоч може і як дурень виглядаю... Головне, мені подобається, зрозумів?!

– Молодець, поважаю, «Туре», – потиснув йому руку Іван, а хлопці знову засміялися.

Посидівши ще трохи та допивши пляшку червоного вина, хлопці вирішили все ж таки піти до танцполу і, під шалені переливи клубної музики, відривались, як того бажала душа. Тут лунало багато міксованих хітів того часу, які неабияк заводили молодь, що прийшла сюди відпочити.

Відчувши легке запаморочення, Іван вирішив піти до туалету, щоб трохи умитись і привести себе до ладу, бо одяг і тіло так і відгнали потім. Вже повертаючись, він став мимовільним свідком події, що сталася на виході з клубу. Дві дівчини надавали ляпасів по обличчю третій і виштовхнули її за двері. У цю мить підійшли охоронці. Ситуація стала непростою, тож Іван вирішив втрутитись, щоб якось її залагодити. Він відтягнув бідолашну дівчину від напасниць, прогнав їх, а охоронців запевнив, що все нормально і це його знайома. Коли все затихло, Іван відвів її в куток та допоміг привести себе до ладу. Він намагався поговорити з нею, але дівчина мовчала. Та ще більшим здивуванням для хлопця стало те, коли знявши светр, щоб відмити краплинки крові, дівчина залишилась у вишиванці... Іван стояв, мов громом уражений. А вона лише мовчки поглянула на нього та витерла з ока сльозу разом з частиною макіяжу. А потім заговорила чистою білоруською мовою, що хлопця шокувало остаточно: як? почути таке на дискотеці, та ще від дівчини?..

– Що, перепрошую? – перепитав, трохи оговтавшись. – Мені не причулося? Білоруська мова?! Як...

– Здивований і думаєш, що я якась колгоспниця чи опозиціонерка? – з недовірою глянула вона нього. – Нічого іншого я і не чекала від цього закладу. Дарма послухала подругу і пішла з нею сюди. Вона втекла одразу, як тільки мене почали тягати за волосся в туалеті лише за те, що я заговорила своєю рідною білоруською мовою.

– Ого! Невже? – розгубився хлопець. – Наскільки я знаю, наша молодь поважає білоруську, і навпаки, всупереч усім табу та канонам, на зло всім владам, розмовляє саме нею, ну, активна молодь, маю на увазі...Просто тут контингент не той зібрався.

– О, а ти також файно володієш білоруською мовою?! – тепер здивувалася дівчина. – Не очікувала, чесно. Ти мене вразив, хлопче! Дякую, але мені треба йти!

– Невже отак ось просто візьмеш і підеш? – усміхнувся до неї. – А мене, до речі, Іваном звати.

– Дуже приємно, Іване, але мені тут справді більше робити нічого! Дякую за допомогу, але не варто було. І сама би впоралась, – вона трохи відсунула його руку і пішла до виходу.

– Як нечемно з твого боку, – промовив навздогін і вже хотів піти.

А біля дверей ті самі дівчата знову накинулись на дівчину. Іван ледве встиг підбігти та прикрити собою дівчину від ударів, що на неї посипалися. Його самого зачепили по обличчю. Але потім знову прибігла охорона та вигнала всіх на вулицю – просто до міліційної автомашини. Іван прагнув усе пояснити, проте міліціанти не хотіли нічого чути – аж поки охоронець не підтвердив його слова. Сержант склав протокол на порушниць і відвів їх убік. Після нетривалої розмови всі розійшлися. Лише дівчина, яку він знову врятував від неприємностей, стояла біля дерева та витирала сльози.

– Ваню, що трапилось? – вибіг із дискотеки Андрій, а за ним і хлопці. – Хоч би дав знати, що втрапив у халепу, а то нам охоронець повідомив. А це хто?

– Довго розказувати! Краще завтра! Відпочивайте без мене! Вибачте, що так вийшло!

– Як це без тебе? – розгнівався Сашко. – Ми разом прийшли, разом і підемо!

– Не псуйте собі вечір через мене! Все добре! Я прошу вас, повертайтеся, якщо ви мені друзі!

Трохи повагавшись, вони таки послухались Івана і повернулись до приміщення. Іван знову наблизився до дівчини, та вона, як і раніше, мовчала і зосереджено витирала куртку від бруду. Те, що вона зовсім не реагує на його присутність, хлопцеві не подобалось.

– Так і будеш мовчати? – нарешті звернувся Іван. – Скажи хоч своє ім'я?!

Але вона і далі мовчки прагнула причепуритися, наче поруч нікого не було. Івана вразила така поведінка: він допоміг їй, ризикуючи потрапити в міліцію, а вона тупо ігнорує його, примушуючи почувати себе круглим дурнем! Ще кілька фраз вишуканою білоруською також нічого не змінили. І тоді Іван сів на лавку, дістав сигарету, яку приберіг на крайній випадок і закурив. Аж тоді вона підійшла, вирвала в нього з руки цигарку, кинула на землю й загасила ногою. Це остаточно розлютило хлопця, він різко підвівся і грізно поглянув на неї. Їхні очі зустрілися, але її погляд був таким, наче нічого не сталося.

– Як це розуміти, мовчазна незнайомко? Це вже взагалі нахабство!

– Не пали, бо поруч з тобою людина, яка не палить. А ще на вигляд фанний хлопець. Не соромно?

– Я взагалі не палю... Стривай, а чому це я перед тобою ще й виправдовуюсь? Ти так дивно ставишся до мене, ще й напружуєш зараз? Хто ти така? І звідки взагалі ти така взялась? Краще я піду.

– То йди!

– І піду!

– А чому ж тоді стоїш? – усміхнулась вона. – Єдине, що мене в тобі здивувало, так це гарна білоруська мова! Я приємно здивована.

– Знаєш що, таємнича незнайомко, я тут тебе рятую, від друзів відхрещуюся, а ти поводишся зі мною, як із дворовим хлопчиськом! Хто ти врешті-решт?

– Не сварись, тобі це не пасує, – відповіла вона йому. – А про допомогу я тебе не просила. Треба було собі йти і розважатися з друзями!

– Ось таке мені «дякую»?

– А що ти хотів почути? Щоб я тут танцювала перед тобою? Може і ти анітрохи не кращий од всіх них? Мені чужа допомога не потрібна! Я сама собі раду дам.

– Я вже бачив. Боже, де такі беруться?

– А де такі, як ти, беруться, хлопче? Чого ти тут з себе героя клеїш? Похизуватись вирішив? Так не на ту натрапив.

– Слухай, у мене немає слів. Я таких нахаб ще не зустрічав. Ще й приперлась у вишиванці та вчить мене моєї мови! Я білоруську краще за тебе знаю!

– Не смій нічого говорити про вишиванку! А щодо мови, то не роби тут з себе майстра, знаємо ми таких квасних патріотів! Ти диви, як він заговорив!

– Та пішла ти!

– Сам пішов, дурень! – розсердилась вона.

– То це я дурень? – ще більше розізлився він. – Та як ти смієш мене дурнем обзивати, дівчино?

Вони продовжували сваритися, аж поки до них не наблизився міліціонер. Довелося замовкнути і просто стояти, дивлячись в очі один одному. Іван помітив, що дівчина була трохи нижчою від нього, мала довге чорне волосся і правильні риси обличчя. Вона хоч і не виглядала стовідсотковою красунею, проте її зовнішність була приємною. Особливо приваблювала форма очей та губ, це одразу кидалось у вічі. Зодягнута дівчина була доволі просто: під курткою светр, з-під якого виглядає вишиванка. Коротка спідниця, на ногах акуратні черевички. Так само роздивилась його і вона.

– Так і будемо мовчки стояти, дивлячись один на одного? – він першим порушив тишу.

– А мені нікуди квапитись. Гуртожиток аж о шостій ранку відчиняється, а зараз ще і другої немає...

- То ти не місцева, не з Мінська?
- Ну не всім же бути як ти... Ваню! – задиралася вона.
- Припини. Мені набридло!
- А то що?
- Нічого. Яка ти...
- Яка? – не зупинялась вона. – Ну, кажи, хочеш модним виглядати?
- А не пішла б ти?... – відвернувся він, подивився на годинник і почав потроху віддалятися від неї.

- Запальничку забув, курець! – гикнула вона йому услід.
- Залиш собі! Курва! – не дуже тихо буркнув він через плече, і вона почувала. Наздогнала його й різко смикнула за руку.
- То це я курва? – сердито закричала вона. – Та хто ти такий, щоб мені таке казати?!

- Ти скажена! Тобі лікуватись треба! – відповів він дівчині.
- Що? Що ти сказав? – вона підскочила й дала йому ляпас, потім ще раз.

Третього разу він перехопив її руку, міцно стиснув, іншою обхопив за плечі і притулив до дерева. Дівчина заплакала від неприємного болю й відвернулась убік. Він вже й не знав, що робити з цим дівчиськом, яке нізвідки звалилось йому на голову та ще й поводитися казна як. Примусив себе заспокоїтися, відвів її руки від обличчя і промовив: «Я не хотів тобі зробити боляче! Вибач. Просто навіщо так зі мною? Я всією душею до тебе. А ти?»

– Всі ви однакові, завжди мені погане робите наприкінці. Лише кажете, що друзі та допомагаєте, а насправді – тільки боляче робите. Я ненавиджу вас всіх, та й чоловіків, скільки раз ви мені робили погане! Ви всі мене ображали! За мої погляди та любов до мови і культури – в мене лише проблеми та вороги були. Це всіх від мене відштовхувало! Всіх, чуєш?! – ридала вона. – Я не хочу більше жити в такій країні, в такому суспільстві, не хочу.

– Тихо, заспокойся! – попросив її Іван. – Ти така не одна. І я через це пройшов. Годі плакати!

– Не заспокоюй мене! – відвернулась вона. – Так, я мабуть істеричка і поводитись по-хамськи сьогодні, але інакше з вами тепер не можна!

- Я не всі, повір.
- Та всі ви так кажете, – вона витирала сльози.

Потім спокійно повернулась до нього, подивилась в очі та сказала: «Вибач, я справді переборщила сьогодні. Дякую тобі, Ваню... що допоміг та... витримав мене... До речі, мене звуть Марією. Можна просто Маша...»

– Дуже приємно, Машо, – хлопець спокійно та ніжно витер сльозинку з її щоки, чого вона геть не очікувала. – Ходімо звідси!

– Куди? Ніч на вулиці та й прохолодно...

– Візьми мою куртку!

– А ти? – здивувалась Маша. – Ти змерзнеш! Ні, я не візьму!

– Візьми, кажу! От уперта!

– Так, я така, – з гордістю додала вона. – І нічому тут дивуватись!

– Я вже це зрозумів, – зітхнув Іван і таки накинув їй на плечі свою куртку, попри спроби протесту.

Вони ішли порожньою вулицею і тихо розмовляли, поки не набрали на невеличке кафе, що працювало цілодобово. Але всередині майже нікого не було. Маша відмовлялась туди йти, проте йому вдалось її вмовити. Іван замовив дві порції гарячого шоколаду та тістечка, хоча вона знову була проти цього. Розмова почала налагоджуватися, ставала довірливішою. Іван розповів про своє навчання та про те, де живе і чим захоплюється у житті, промовчав лише про громадську діяльність. Маша розповіла, що сама родом з Мінської області, а в столиці навчається на третьому курсі на філолога, мешкає у гуртожитку, погляди такі білорусофільські має ще зі шкільних років, через що часто сварилась з однолітками та вчителями, мала проблеми, навіть потрапляла в різні неприємні ситуації. В університеті вона не приховує свого захоплення білоруською мовою та культурою, проте намагається бути скромнішою після «профілактичної» бесіди з деканом на першому курсі навчання. Батьки в неї працюють на селі: батько – зоотехнік, мати – вчителька математики у сільській школі. Старша сестра вийшла заміж і мешкає у Бобруйську. Сама Маша своїми власними силами вступила на бюджет і тримається за навчання та стипендію, бере участь в олімпіадах та конкурсах. Словом, доволі талановита дівчина. Розуміла, що й Іван у цьому не гірший за неї, але вона насправді не могла збагнути, звідки він так добре навчився володіти рідною мовою. Їй це дуже подобалось. Маші було приємно чути білоруську з його вуст.

– Не розумію, а що ти забула на дискотеці тоді? – Іван пив шоколад, дивлячись на неї.

– Ой. Не питай! – зітхнула вона. – Знайома потягнула, а я й не хотіла...Все одно вмовила. Бачив, чим це закінчилось, а вона втекла і навіть не передзвонила запитати, як я... А завтра зробить вигляд, наче нічого і не сталося. А що ти забув на дискотеці? Ти теж, наче не клабер?!

– Знущаєшся? – усміхнувся він. – Просто з друзями вирішили розслабитись, іноді можна, а то все навчання та діяльність...

– А ти працюєш ще? – здивувалась вона.

– Та трохи є, – загально відповів.

– Молодець. Бачу, що не хочеш розповідати, тому й не питаю... Щось я так спати хочу... Вибач, Ваню!

– Буває, – підбадьорливо усміхнувся.

Він і не помітив, як вона задрімала у нього на плечі. Лише згодом довелося її тихенько розбудити, а до того – насолоджуватися її милим сном. Прокинувшись, вона почувалася трохи незручно, але він її розрадив.

О шостій ранку він її провів до самих дверей гуртожитку.

– Дякую тобі за все, Іване, і ще раз вибач! – усміхалась йому Маша, дивлячись в очі.

– І ти мене. Може даси свій номер, Машо? – наважився він.

– Ух ти! – вона не очікувала цього, тому розгубилась. – А навіщо він тобі?...Ох, який ти. Ну добре, я тобі зараз його сама напишу і підпишу в телефоні... Все, бувай!

Вона з приємною та трохи сонною усмішкою попрощалася з ним і зникла за дверима гуртожитку. А він поглянув на запис у телефоні. «Машутка»...Він також усміхнувся і тролейбусом повернувся додому. Попереду була неділя і він мусив виспатися після оригінально проведеної ночі.

Тиждень попереду очікувався важкий: треба було провести тренінг серед спостерігачів на вибори, розповсюдити агітпродукцію, провести кампанію «від дверей до дверей» і все це після виснажливих занять в університеті, де саме пішли контрольні роботи. Молодіжне середовище зростало: ставало більше нових активістів, всім було цікаво та всі хотіли змін у країні, мало хто думав тоді про можливі наслідки.

На початку нового тижня Іван згадав про Машу, адже через справи та навчання її образ наче вилетів у нього з голови. А тепер раптово виник із глибин свідомості. Збагнув: вона таки вразила його, він хоче бачити її хоча б у рядах своїх друзів. Роїлися й інші думки, та він на них не зважав.

І ось у понеділок увечері він набрав «Машутку». Але слухавку ніхто не взяв. Через хвилин п'ять вона зателефонувала сама.

– Алло! Хто це? – запитала.

– Це Іван, ми з тобою тиждень тому на дискотеці познайомились...

– А... Іван, згадала! Я думала, що ти забув про мене, ти ж людина заклопотана, – в голосі дівчини відчувалась іронія. – Працюєш? Що ти хотів, Ваню?

– Як у тебе з вільним часом? Може зустрінемось?!

– Навіщо? Ти щось хотів?

– Та є про що поговорити! – випалив він. – О, я ж забув, яка ти...

– Яка? – різко перебила вона.

– Файна, – крізь зуби відповів він. – То що?

– Я подумаю... Хоча у мене зараз є час. Пам'ятаєш, де я живу? От і добре. Чекаю на тебе. Набереш мене потім, як приїдеш?

– Домовились.

Хвилин за двадцять Іван вже був на місці. Маша знову здивувала його, вона дуже гарно виглядала, приманювала п'янкими парфумами. Він аж розгубився трохи.

– Привіт! – вичавив із себе.

– Живе Білорусь! – патріотично привіталась вона.

– Живе! – у тому ж дусі відповів він їй. – Ти чудово виглядаєш, Машо. Я тебе навіть і не впізнав.

– Та годі тобі, – засоромилась вона трохи. – Ти як? Якщо чесно, то я здивована, що ти мені подзвонив і захотів зустрітись, не очікувала. Я звикла, що буває інакше. То як ти?

– Добре, – милувався він нею, – все слава Богу. Вчусь та працюю. А у тебе як з навчанням?

– Супер. Сьогодні контрольні робили на парах. Важкувато було, але впоралась. Ти так на мене дивишся, що мені аж не по собі. Що там на мені?.. Яблука вирости? Ти мене трохи засоромив.

– Вибач. Просто ти гарна дівчина, от я і дивлюсь... Але може не про це поговоримо. У мене є до тебе розмова. Ходімо та й десь посидимо, бо погода вже не та, якої би хотілось для прогулянок. Дощ піде зараз. Як ти на це дивишся? Я пригощаю...

– Я сама можу за себе заплатити, не треба мене пригощати.

– Так, я сказав. Значить так і буде! – вперто заявив він, взяв її руку і повів з собою.

– Егей, стоп! – була шокована вона. – А моя думка не враховується? Може я не хочу?

– Машо, нумо без цього, я пам'ятаю, як ти любиш робити... Я справді просто хочу з тобою поговорити, – дивився їй в очі Іван.

– Поговорити? – кинула погляд у відповідь Маша. – Ну що ж ходім, але ти знаєш, якщо мені щось не сподобається, я прямо про це скажу.

– Це я вже зрозумів, – усміхнувся він, а вона підтримала його своєю ніжною усмішкою.

На метро вони доїхали до центру та за пропозицією Івана пішли до кафе, де було мало людей та можна було поговорити без чужих вух на будь-які теми. Іван допоміг Маші зняти куртку та покликав офіціанта. Маша попрохала замовити їм страви білоруської кухні, що трохи здивувало Івана та офіціанта. Їхній вибір після рекомендацій офіціанта зупинився на бігусі (тушене м'ясо з капустою), і картопляному супі. Іван побіжно запитав її про такий вибір кухні, на що вона відповіла аргументованими білорусофільськими висловлюваннями.

– Як смачно! – Маша з насолодою смакувала бігус. – Обожною національну білоруську кухню. Хоча багато хто каже, що бігус – це польська страва. А я кажу, що ні. Це елемент нашої національної кухні. До речі, особливо обожною деруни. Це моя слабкість.

– Дивно, але я також їх обожною, – усміхнувся Іван.

– Витри носа, ти забруднився, – усміхнулась вона. – От поросятко. Дай я витру. Смішний ти такий, Ваню! То про що ти хотів поговорити?

– Про свою діяльність. Та тобі дещо запропонувати також дещо, – багатозначно повів бровою.

Він їй коротко розповів про себе, як і чим займався, про минуле в БНФ, екологічній організації, анархістських та молодіжних рухах та про «Вясну». Вона з захопленням слухала його, а особливо про його минулу участь у військово-патріотичних таборах. Здивуванню її не було меж.

– Нічого собі, – промовила нарешті. – Та ти молодець! Я й подумати не могла. Тепер зрозуміло, чому ти так файно балакаєш білоруською мовою. Хочеш, тепер і я тобі деякі карти відкрию. А я є членом Консервативно-Християнської партії «Білоруський Народний Фронт», в якій ти раніше також був. Вже два роки. Я також особисто знайома з її лідером Зеноном Позняком, це дуже добра і патріотично налаштована людина. В рядах цієї сили було чимало моїх знайомих, друзів з молоді, проте багатьох з нас залякували в університеті через нашу діяльність, тому намагаємось бути дуже акуратними та особливо зараз не світимось. Мені подобається консерватизм цієї партії та апеляція до християнських цінностей. Ми часто беремо участь в організації народних свят, відзначаємо День героїв, День створення БНР, інші історичні події та народні свята. Знаєш, як гарно відбувалося щороку наше святкування Івана Купала? Я думаю, ти й сам там бував. Але ми з тобою там ніколи не пересікались, ти, певне, віддалився від партії, коли я тільки ввійшла в її середовище. Не думала, що маю такі спільні риси з тобою.

– Я й сам здивований, – відповів Іван, смакуючи подану страву, – і ти мене вразила. Проте вже зараз я аналізую діяльність всіх цих сил, і обережно

ставлюся до них. Мені не приємно, що БНФ розколовся свого часу на дві частини, це був потужний удар по патріотичному руху. Я колись навіть співпрацював із забороненою «Білоруською народно-визвольною армією». Серйозні та амбіційні хлопці там були, але чомусь дехто перетворився на маргіналів, думаю, через тиск міліції або КДБ.

– Та це ж екстремісти, Ваню! Ти що? І ти з ними мав справи?

– Насправді все не так. Такими їх зробила державна пропаганда. Є там і нормальні хлопці, з ним я й мав справи свого часу, – відповів Іван. – Але то в далекому минулому. Так, за плечами активістів БНВА є й жертви, не буду заперечувати, але більшість гучних актів – то була інсценізація спецслужб нашої країни для дискредитації подібних організацій та чергового витка репресій. Розумієш?

– Розумію, – відповіла Маша, уважно слухаючи Івана, – але цю організацію все одно не поважаю та вважаю радикально-екстремістською. Таким не має місця в нашому суспільстві, хоч вони й кажуть, що начебто націоналісти та патріоти. Я й сама націоналістка, але не екстремістка то це точно! Це дискредитація всього націоналістичного руху Білорусі, причому дуже добре спланована. Можливо навіть організована росіянами. Ти знаєш, у БНФ я спілкувалась з людьми, які багато розповідали про такі організації як «Правий альянс», Білоруську партію свободи, БЗВ, «Білоруську самодопомогу», «Білий легіон» та «Край».

– О, а це вже цікаво! – звів брови Іван. – Дивно, що вони про таке так спокійно говорять. Я також про них чув, бачив і їхніх активістів... Отаке-то в мене веселе було минуле. Та і теперішнє нівроку... До речі, а навіщо я тобі про це так детально розповідаю і так довіряю, побачивши лише другий раз в житті?

– Не знаю, можеш і не говорити, я не наполягаю, – трохи образилась Маша і відвернулась до вікна. – Сам кличеш, сам розповідаєш. Ти вже тоді визначся, Іване!

– Вибач. То я так, ціну собі набиваю. Так от, Машо, що я тобі хочу сказати. Після проголошення незалежності Білорусі почали формуватися націоналістичні організації на ідейних засадах білоруських націоналістів початку та середини ХХ ст. Шкода, але БНФ зайняв тоді недостатньо зрозумілу позицію – і тому у 1993 р. виникли більш радикальні групування та організації. Це були й «Білоруська самодопомога», Білоруська партія свободи на чолі з Сержуком Висоцьким, Білоруська національна партія, БЗВ. Потім на базі БЗВ було створено угруповання Сергія Числова «Драби», що, як ти знаєш, у перекладі з давньбілоруської означає «лицарі». Ці так звані «Чорні драби» займались в основному охоронними функціями,

мали навіть своє охоронне агентство, та стали фундаментом для такої організації як «Білий легіон». Вони мали навіть контакти з українськими націоналістами з УНА-УНСО у 90-ті роки, а ті хлопці воювали в Чечні, Грузії, Югославії та Придністров'ї. Цікава історія з радикальною організацією «Край», досі багатьом незрозумілою, бо деякі думають, що агент КДБ розвалив її, а лідери спокійно емігрували.

– Звідки ти все це знаєш? – шокована Маша уважно подивилась йому в очі. – Ти мене все більше дивуєш. Як я зрозуміла, чимало цікавого було у твоєму житті. Ти знаєш, є багато й епатажних людей у націоналістичному середовищі. Наприклад, Славомир Адамович, який відсидів за вірш «Вбий президента» та на мітингу публічно зашив собі рота, а потім поїхав собі до Норвегії. Я згодна, тут багато всяких моментів. То ти справді був знайомий з активістами цих організацій, про які тільки-но розповідав?

– Майже, – довів замовлені ним страви Іван і знову підвів очі на Машу. – Всяке бувало. Ти знаєш, більшість з них були готові захищати незалежність Білорусі будь-якими засобами. Я був колись у середовищі активістів «Краю». Їхні табори функціонували у багатьох лісах Білорусі і вони вважали, що якщо наша країна стане частиною Союзу держав, то активісти почнуть партизанську боротьбу. Табори «Краю» були вишколені за системою «лісових братів» та УПА. Через них пройшло багато молоді, я навіть і близько не знаю про подальшу долю більшості з них. Було багато і пафосу під час зіткнень з міліцією, хтось любив ходити у камуфляжі з нашивкою «Погоня». Більшість з тих націоналістів, хто через це пройшли – молоді та освічені люди. Особливо мене цікавив «Правий альянс», створений Юрієм Каретніковим у 2004 р., ідейно вони мені були найближчими. Особливо їхні кампанії «Антимак», встановлення Хреста в Дrajно та деякі інші. Радикальних екстремістів, як ти кажеш, майже не залишилось взагалі, а це – міфи влади для фабрикації чергової справи проти опозиційних рухів та організацій націоналістичного напрямку. Є проросійські шовіністи та фашисти, але я з ними ніколи, слава Богу, не перетинався.

– Все одно я до них ставлюсь обережно. Мені подобається БНФ, маю нормальне ставлення до «Молодого Фронту», де ти також був, Білоруської Християнської демократії. Вони більш помірковані. Нейтрально сприймаю «Союз православної молоді», «Мир для всіх». Свого часу поважала «Білоруську ініціативу за сексуальну та гендерну рівність». Чула про таке явище як «Білоруське братство», але нічого особливого. Але ті, що ти перерахував, все одно вважаю радикальними, деякі навіть екстремістськими. Проте тебе не засуджую за участь в них, бо то був твій життєвий досвід, Ваню! Не розумію, як ти був то націоналістом, то анархістом, то екологічним захисником, а потім став правозахисником? Як таке можливо?

– А що тут розуміти? – знизав плечами Іван. – Сповідувати націоналізм – це добре, я залишився таким в душі, але наразі не бачу перспективи розвитку націоналізму в нашій країні. Думав, що анархісти виступають за якусь високу мету, але вони виявилися радикалами лівими, а не правими і теж маргіналізувались, як і деякі націоналісти. Хоча мені подобаються окремі погляди як перших, так і других. Далі я бачив, як забруднюються річки та навколишнє середовище, що відбувається в Чорнобильській зоні, тому вирішив зайнятися цим, проте мене потім охолодили самі ж екологи, мовляв з мене поганий екологічний захисник. Участь у «Молодому Фронті» мене вчила життю та спілкуванню з прогресивною молоддю, а також культурі та творчості. А вже потім я зрозумів, що головне – це захист білорусів та їхніх прав від будь-чого, а головне – від цієї авторитарної влади, що нищить власний же народ, а за правду та особисті погляди кидає до в'язниць. Так і познайомився з правозахисними організаціями, зокрема і з Правозахисним Центром «Вясна».

– Ого. Цікавий та багатий твій життєвий досвід. Я вражена. А чи маєш ти з цього заробіток, скажи мені, тільки чесно?! – дивилась на нього Маша.

– Чесно? Звичайно, що маю, і від тебе цього не приховую. Але зрозумій мене правильно: я не продажний грантожер, а борюсь за правду та справедливість у моїй Богом даній країні, – серйозно промовив їй Іван. – Я в цьому потоці не заради якоїсь вигоди, грошей та великої перспективи. Я тут за покликом душі. І ми шукаємо активну та творчу молодь, готову йти до кінця, до перемоги, готову піти навіть на власну жертву заради майбутнього нашої країни. І я бачу таку людину в дівчині, що сидить зараз напроти мене. Машо, приєднуйся до нас. Скоро вибори і нам всім треба об'єднатись та докласти максимальних зусиль, щоб виборча кампанія пройшла демократично, а перемогу отримали реальні кандидати від народу, а не диктатор.

– Навіть не знаю, – опустила вона голову і задумалась. – А як же БНФ? Мені це подобається, хоча я розумію, що одне одному не заважає. Ти так про все розповідав, що я досі під враженнями. З одного боку – мене лякає твоє минуле, з іншого – ти кажеш про реальні речі, в контексті того, що невдовзі президентські вибори. Дай мені час подумати!

– Подумай.

– Ходімо краще на вулицю, подихаємо свіжим повітрям, дощ, здається, вже минув чи ледь-ледь мрячить.

– А чому б ні, – погодився Іван.

Вони йшли та весело говорили про навчання й життя, наче забувши про розмову в кафе. Маша розповідала, як вдома вони у селі святкують народні свята,

як в дитинстві з сестрою розважались, проводили час із друзями та про студентське життя у гуртожитку.

Тут Іван різко зупинився й завмер, наче паралізований. Просто перед ним ішла до шикарного «Део» його колишня дівчина Юля з молодим, багато одягненим хлопцем за руку. Погляди Івана та Юлі перетнулися. Юля зверхньо та презирливо поглянула на нього й Машу, демонстративно поцілувала хлопця, діловито сіла з ним до автомобіля та поїхала в бік залізничного вокзалу.

– Що з тобою? – перелякалась Маша, а потім зиркнула на Юлю та реакцію Івана на неї. – Колишня дівчина? Можеш не говорити... Ох і пафосу, мамо рідна! Ти чого, не мовчи так!? Ваню, забудь про неї! Я розумію, що боляче та неприємно таке бачити. Так, вона справді гарна, але навіщо так реагувати? Не мовчи! І чому вона так злісно на мене дивилась, от я б їй... Ваню, ну ти чого?

– А, не зважай, – видихнув він і з сумом подивився на Машу. – Було минуле, тепер просто важко такі речі бачити. Ще й невдахою мене оголосила... А сама вона чим краща? Так, багатий хлопець з'явився, знаю, та й робота вже є в неї, але хіба це головне? Скажи! Її ніхто так не кохатиме ніколи, як я кохав. Колись вона це зрозуміє. А я – наївний романтик. Справді кохав. Я для неї був ніким, подивлюсь, чи буде щасливою вона.

– Не кажи так, – відтягнула його з узбіччя Маша. – Це її життя, хай сама ним і живе. Може і шкодуватиме, бо багатії та добре оплачувана робота ніколи не замінять жінці справжнього жіночого щастя, коли тебе реально кохають, а не, вибач, використовують для задоволення. Хоч я тебе й мало ще знаю, але бачу, що ти добра людина та з духовністю у серці, а такі завжди будуть цінуватись. Хай ще вона знайде такого, як ти! Вона ще жалкуватиме, віриш, може не завтра чи через рік, але жалкуватиме, повір мені як дівчині. Справді, романтиків та тих, хто кохає, важко знайти, і вона згадає та буде журитись. Бо те, за чим вона погналась, не принесе їй щастя, це зараз вона бачить в цьому сенс та зиск, колись все для кожної з нас колись змінюється. Зміниться і для неї.

– Ех...

– Та не журись ти, Ваню, – намагалась привести його до ладу Маша. – Ну!.. Ти чого? А ходімо до мене в гуртожиток, я тобі покажу як живу, та й сусідки пішли на гульки. В тебе є документ якийсь з собою?

– Є. Паспорт.

– От і добре! То що – до мене? – підбадьорювала його Маша. – Ходім! Я не кожному таке пропоную!

– Переконала. Йдемо! – погодився він.

Вахтерка пропустила Івана без вагань, навіть зазначивши, що він нормальний хлопець. Кімната була на п'ятому поверсі, розрахована на три людини. В середині було все чисто прибрано та пахнуло парфумами Маші. На столі стояли два ноутбуки та книжки. Маша одразу ж поставила чайник та дістала з холодильника тістечка, що привезла з дому. Показала свою залікову книжку.

– Ти не дивуйся, – надягла вона окуляри, – я багато читаю, тому трохи посадила свій зір. Будь як вдома, не соромся, а то стоїш як сам не свій. Домовились? Тістечка супер, я сама робила. Скуштуй! Смакота!

– Справді супер, – усміхнувся він. – І як ви тут? Гуртожиток дає змогу вчитись?

– Дає, – усміхнулась і вона, знову витираючи бруд з його носа, через те, що їв неохайно, – все можливо. Та й порядок тут у нас! Задають багато, але зараз якесь затишшя, не знаю, мабуть тому що контрольні пройшли. Не сумуй, а то буду сварити! Хочеш фільм подивимось, або покажу своє хобі – вірші.

– О, вірші. Я, до речі, сам цим колись займався, – зрадів він, – покажи. Звичайно...Супер. Ти геній.

– Я вже почервоніла, – засоромилась трохи дівчина. – Ти справді так думаєш?

– Так, звичайно, – відповів він. – Таких сучасних патріотичних віршів я ніде не зустрічав. Повір.

– Гм, дякую, – поклала йому руку на плече Маша. – До речі, я подумала з приводу громадської діяльності. Я згодна.

– О, молодець! Це так класно. Я в тобі не сумнівався, – зрадів Іван і навіть обійняв її. – А тістечко можна ще одне? Таке смачне!

– Та бери на здоров'я, – розсміялась вона, – ще й питаєш...

Вони весело провели час, а, провівши хлопця через вахту, і перед тим як попрощатися, дівчина радісно сказала: «Дякую тобі за гарний вечір. Мені було дуже приємно його провести з тобою. Чесно».

– І тобі дякую, Машо! Мені також приємно, – усміхався він. – І настрої мені підняла. Завтра я зателефоную та й почнемо займатись справами!

– Добре! – кивнула головою Маша, дивлячись йому услід.

Вона не знала, що з нею трапилось, все в середині наче змінилось. Маша інакше почала на нього дивитись, і розуміла, що це почалось з першого їхнього знайомства, коли вона картала та сварила його біля дискотеки, причому сама не розуміючи чому. Їй подобалось в ньому все: зріст, тіло, обличчя, спілкування білоруською мовою та його досвід у громадській діяльності, який взагалі викликав у неї захват, адже поважала активних та енергійних молодих людей, здатних відстояти свої позиції та правду. Маша розуміла, що він їй сподобався не лише як

людина, але і як хлопець, тож тепер не знала, що з цим робити. Вона повернулась до кімнати та через соціальну мережу «ВКонтакте» знайшла його та подала заявку в друзі, водночас переглядаючи неприховані фотографії та статуси Івана.

Вона не хотіла більше закохуватись після того, як розійшлась з Борисом, якого дуже кохала. Вона до останнього була впевнена, що хлопець їй постійно зраджував. Але поява в її житті Івана наче змінила щось у ній. Її огортало дивне відчуття, природи якого вона не розуміла.

Невдовзі розпочалася серйозна робота. Молоді активісти робили свою справу, займаючись агітаційною діяльністю та підготовкою до виборів. Декого періодично запрошували до міліції, або приходили додому з повісткою. Хтось лякався, але більшість – ні. ПЦ «Вясна» та інші рухи завжди миттєво реагували на це, проте їхні сили були нерівні проти вседозволеності правоохоронної системи Білорусі.

Почалися проблеми і з навчанням. КДБ тепер також взялось за молодих активістів та організації, до яких вони належали. Все це було передвіщало непрості вибори.

Маша завжди допомагала Іванові, щоб не сталося, а коли виникала потреба, ставала на його захист. Це дивувало багатьох, особливо Сашу та Алісу. Вони були впевненні на всі сто відсотків, що Маша просто закохана в Івана, проте сам Іван або не помічав цього, або не хотів помічати. І Машу це неабияк засмучувало.

Вона допомагала йому з розробкою листівок, підготовкою плакатів та статей до газет, завжди була поруч під час роботи, а він навіть не завжди цінував це або не звертав на неї уваги. Її це непокоїло, бо вже розуміла, що Іван їй дуже подобається як хлопець, але він не зважає на її почуття та ставлення до нього, не хоче бачити в ній дівчину... Тільки колегу і посестру.

Під час робочої паузи в суботу, Іван почувався настільки втомленим, що вирішив вийти на вулицю й закурити, що робив украй рідко. В кишені він завжди про всяк випадок мав запальничку. Цигарками його пригостив один з колег-правозахисників в офісі. Але Маша побачила це й пішла за ним на вулицю.

– Маша? – здивувався він, що вона вийшла за ним слідом. – Я взагалі-то не паляю, проте зараз емоційний зрив якийсь і від втоми з ніг валюся. У таких випадках я іноді собі дозволяю побавитись.

– Ага, звичайно, – усміхнулась вона, – люди або палять або не палять. Слухай, вибач, а можна мені теж спробувати?

– Хочеш теж закурити? – здивувався Іван. – Ти ж не палиш і навіть негативно ставишся до цього. Ти впевнена? Я не хочу, щоб ти палила.

– Та вже, один раз можна, – наполягала вона. – То що, пригостиш чи ні?

– Я би сказав «На здоров'я», але буде недоречно так сказати, – Іван неохоче простягнув їй цигарку.

Вона обережно взяла її пальцями, іншою рукою – запальничку. Погляд на Івана, потім на цигарку, далі вона обережно почала підкурювати. Невеличка затяжка, потім ще та ще. Маша раптом помітила, як в її очах все почало плисти, в голові запаморочилось. Вона ледве втрималась на ногах. Іван швидко встиг підхопити її за талію. Він страшенно перелякався і тримав її міцно, а вона усміхнулась та подивилась йому в очі: «Дякую, що не дав мені впасти та втратити свідомість. Здається, що паління – це не моє, Ваню. Мені так зле стало. Напевно, то була дурна ідея».

– Я ж тобі одразу про це казав, Машо, – Іван і далі непокоївся. – Як почувашся зараз? Голова не крутиться, не нудить? Розкажи, що і як?

– Важко сказати, – подивилась вона йому в очі, а сама насолоджувалась тим, як він міцно тримає її за талію. – В голові ще трохи паморочиться. Допоможеш мені піднятися в офіс, щоб я не впала? Будь ласочка.

– Так, звичайно, які питання, – обіймаючи її й пильнуючи кожен крок, Іван та пішов сходами на поверх, де знаходився їхній офіс. – Оце я дурень. Не можна було тобі давати цигарку. Це така ж гидота, хоча я сам дурний приклад показав.

– Не свари себе, – усміхнулась Маша, – ти не винен. Ось ми й прийшли. Ваню, будь ласка, налий мені склянку водички. Дякую.

Тепер Іван не відходив від неї. Посадивши на диван, він не звертав уваги ні на кого в офісі, забув про купу праці. Маші подобалось, як він за нею доглядав, і вона вирішила скористатись цим, просто насолоджуючись його теплою турботою...

Маша щодня була поруч, завжди усміхалась, жартувала та підтримувала, коли йому це було так потрібно. А він і далі нічого не помічав, навіть думки в голові не виникали, що Маша могла закохатися в нього. Всі думки були про вибори та громадську діяльність. А коли на офіс приходила Аліса, то бачила очі Маші та байдужість заклопотаного Івана. Подруга не могла так просто на це дивитись, та мовчала.

– Машо, як ти? – підійшла до нею з чашкою кави Аліса, побачивши, що та сумно дивиться у вікно та не знаходить собі місця. – Я ж бачу. Все добре?

– Так, Алісо, наче все гаразд, не зважай, – спокійно відповіла їй Маша. – Оце ж засумувала трохи, то особисте. Ти тільки з занять прийшла?

– Так, поки наш Іван прогулював заняття, Аліса віддувалась за всіх, де хто пропадає, – усміхалась іронічно вона. – Зараз час, що треба вміти приділяти увагу і навчанню, і встигати займатись громадською діяльністю, допомагати в підготовці

до виборів. Якийсь дурдом просто. Але нічого, я люблю, коли все саме так. Машо, сонечко моє, усміхнись. Чого так зажурилась?

– Алісо, та все гаразд, – усміхнулась їй у відповідь Маша, – справді, все добре. Але дякую, що непокоїшся та турбуєшся про мене. Просто дехто дуже сильно гальмує та заслуговує на «компліменти».

– Ага, зрозуміло, – розсміялась Аліса. – Це ти гарно сказала, я запам'ятаю обов'язково. Слухай, все буде добре, щоб не сталося. Просто вір мені.

– Добре, Алісо, – відповіла їй Маша та продовжила дивитись на осінню вулицю, невеличкий дощ та жовте листя, що кружляло у повітрі.

Після роботи Маша наздогнала на вулиці Івана та різко смикнула за руку.

– Машо, що сталося? – здивувався Іван.

– Ти навіть не попрощався! Невже такий заклопотаний, а? Годі так вже в справи з головою заходити. Треба якось відпочивати та людей навколо себе помічати. Не будь таким. Додому вже йдеш? Дивись, ще не так пізно. Краще склади мені компанію, пішли в одне класне місце сходимо!

– В класне місце? – здивувався від пропозиції та поведінки Маші Іван. – Ой, слухай, а може наступного разу якось, я реально такий змучений, а ще голодний та без настрою.

– Знову про ту Юлю згадуєш? – різко перебила його Маша.

– Це не важливо, Машо, – відповів він їй, уникаючи погляду в її очі. – Я не хочу про неї говорити. Просто паскудно на душі буває. І тобі я не хочу псувати настрій своїм негативом, який чомусь від мене так і пре останнім часом. Ти така чудова та добра, але вибач, я не в тому стані, щоб прогулятись.

– Слабак, – відвернулась Маша, образившись. – Ох і хлопці пішли, ну це просто жаж. Добре, йди додому. Як хочеш.

– Ей, стривай, – хотів її взяти за руку Іван, проте вона перебігла дорогу та пішла на зупинку.

Іван дивився їй в слід, сам того не розуміючи, що в нього відбувалось в душі. Він розглядав її кожний крок, рух, одяг та зачіску. Але вона навіть не озирнулась, образилась на нього. Вона стояла на зупинці та спеціально не дивилась в його бік. Красевич відчував себе винуватим, але з іншого боку його хвилювали думки про те, як він насправді ставиться до Маші. Проте, як тільки така думка з'являлась в його голові, він проганяв її та згадував Юлю, яка ще не давала йому спокою. Не так просто було відійти від минулих стосунків, особливо, коли бачиш колишню дівчину часто в університеті та в компанії інших чоловіків. Але в житті несподівано з'явилась Маша, з якою так добре, можна поговорити про все, хоча її специфічний характер

та внутрішній світ не був до кінця зрозумілий йому, вона була непередбачувана для нього. Він хотів розібратись в собі, але постійно відкладав такі думки на потім.

Іншого разу після роботи Іван пішов собі до зупинки, забувши і про Машу, і навіть про подругу Алісу. Маша гордо відвернулась і пройшла повз нього в напрямку до метро. Алісу це вже почало злити, і вона побігла за Іваном, щоб дати йому прочухана, хоча й не хотіла влізати в цю ситуацію.

– Дурню ти наш! – наздогнала його Аліса та зупинила посеред вулиці. – Запитаєш чому? А ти сам подумай. Знову Маша пішла додому з кислим обличчям, чого ти так з нею, сам привів, а тепер поводишся ніби її не існує?! Не можна так. Так, вона чудово з дає раду з роботою, але ти елементарного не бачиш! Невже ти такий неуважний та так гальмуєш через ту Юлю? Агов, прокинься! Не бачиш чи не хочеш бачити?

– Чого саме, Алісо? – зробив круглі очі Іван.

– Ох і гальмом ти буваєш, – усміхнулась вона, – не ображайся. Та закохана вона в тебе, і бачу, що тобі вона також до вподоби. Тоді навіщо цей цирк? Скажи мені. Вирішуй сам, але не муч дівчину! Вона класна, хоч і з характером...

– І справді, ти, здається, маєш рацію, – засоромився Іван.

В цей момент щось в ньому перемкнулось. Іван не очікував таке почути, особливо від подруги. В його серці спалахнула іскра. Все почало палахкотіти, а погані думки зникли, наче і не було їх зовсім. Він без вагань попрощався з Алісою, і забувши про все на світі, побіг наздоганяти Машу, поки вона не увійшла до підземного переходу, що вів у метро. Він бігав вулицею, штовхаючи перехожих, стрибаючи через паркани і нарешті зупинив її біля східців до станції метро.

Маша дивилась на його обличчя, та не могла зрозуміти, що відбувається.

– Що таке? – здивувалась вона, збагнувши, що він біг, бо дуже швидко дихав.

– Чому ти біг? Щось сталося? Зателефонував би!

– Сталось..., – він опустил голову.

– Що саме? – була здивована вона.

– Це тобі, – протягнув їй букет рожевих троянд, які вона любила, що встиг купити, поки біг.

– Мені? – розгубилась вона. – А за що?.. Мої улюблені... Мені сто років ніхто не дарував квітів.

На її очах з'явилися краплини сліз. Вона не розуміла, що відбувається. Іван тихо й спокійно взяв її за руку та відвів від спуску до станції метро. Тоді витер сльозинки та, дивлячись в очі і трохи вагаючись, промовив: «Ти вибач мене, я дурень, чесно, Машо. Ти класна дівчина, а я не помічав елементарного. Ти мені давно небайдужа. Будьмо разом...»

Вона була просто шокована від почутого та розгубилась. Це прозвучало, мов грім серед ясного неба. Боялась повірити в те, що це відбувається, не могла промовити ні слова і просто стояла з відкритим ротом.

– Мені не причулось? – нарешті вона себе трохи опанувала. – Це тобі хтось підказав може? Аліса? Не вірю, що сам наважився, адже я бачила, як ти вічно зайнятий та нуль емоцій щодо мене.

– Я сам... Вибач за все. Я справді хочу, щоб ти була моєю дівчиною. Інші слова тут зайві.

– А знаєш, ти сподобався мені від самого початку нашого знайомства, хоч я й поводитися тоді як дурепа, – тримаючи букет, щebetала дівчина. – Одразу відчула: ти мені не байдужий. Я забула, що таке любити та бути коханою. Ти мені уже подобаєшся, Ваню. І я теж хочу бути з тобою...

– Машутко, – ніжно обійняв її Іван та почав пристрасно цілувати, не зважаючи на реакцію довколишніх.

Це була гарна пара, вони справді пасували одне одному та доводили всім, що неможливе стає все-таки можливим. Їх важко були уявити не єдиним цілим, хоча вони й були різними та не завжди разом.

Вони почали зустрічатись, забувши про всі проблеми та негаразди, почали нові стосунки з самого початку. Іван забував про Юлю, а Маша про попереднього хлопця.

Вони насолоджувались кожною миттю, що проводили разом. Їм було настільки добре, що навіть мінливий характер Маші та її передбачуваність вже не лякали Івана, він почав сприймати це як невід'ємну частину образу коханої дівчини. Не обходилося і без конфліктів, але куди без них? Маша уміла їх створювати, ще й як...

Трохи змінились обставини, і Маші довелося піти з правозахисної організації, щоб повернутись назад до БНФ: на все часу просто не вистачало. Діяльність в БНФ їй була більше до душі, тому на ній вона і зупинилась. Іван спочатку не сприйняв цього, але після кількох суперечок погодився та сказав, що це її вибір. Це аж ніяк не вплинуло на їх стосунки. Вони закохались один в одного по-справжньому, хоча й надалі частенько пересварювались, демонструючи особливості своїх характерів. Потім жартували: «А хто ж не свариться в наш час?»

Навчання, громадська діяльність, танці та тренування забирали в Івана багато часу, проте на зустрічі з Машею він знаходив час завжди.

Вони обожнювали ходити в кіно або на «Мінськ-арену». Проте насправді неважливо, де б вони не були, головне, що разом. Маша навіть хотіла покликати його з собою до рідного села в гості на вихідні, але він вагався.

– Чому? – обняла його Маша, сидячи з ним у піцерії після занять. – Поїхали, не соромся, в мене добрі батьки, ти їм сподобаєшся! Я коли розповідаю про тебе, вони так і кажуть: «Клич його в гості!». Поїхали, купимо квитки!

– Ні, вибач, я не звик до такого, це зайве, – прагнув відкараськатися він. – Навіщо все це? Я не хочу. Мені так з тобою добре, навіщо кудись ще їхати.

– Не кудись, а до мене додому. Ти як завжди... – образившись відвернулась вона. – Я хочу, зробити як краще, а ти завжди все псуєш. Невже так важко зі мною проїхатись?

– Блін, ну, я не хочу знайомитись із батьками дівчини, ми ж не одружуємось, – намагався достукатись до неї Іван. – Не ображайся.

– Обов'язково. Ти ж у нас такий весь зайнятий! – ображено реагувала вона. – А я насправді хотіла, як краще.

– Ми так консенсусу не знайдемо. Я серйозно кажу, – відповів він їй. – Я не поїду з тобою.

– Невдячний, – вона встала і пішла до туалету.

Іван допив сік і мовчки глянув на годинник. Час підтискав, треба було їхати у справах, а тут ще Маша «дає прикурити». Проте, її можна було зрозуміти, вона справді кохала його та хотіла як краще зробити для них двох. Любив і він її, проте сама ідея знайомства з батьками Маші йому вкрай не подобалась. Він віддав гроші офіціанту і почав набирати Машу, адже її все не було і не було, а речі залишилися поруч. Він розумів, що вона хотіла, щоби він побігав за нею. Іванові це не подобалось в її характері. Він пішов до жіночого туалету з її речами, вона стояла там і витирала сльози.

Іван тихо обняв її, поцілував ти допоміг привести себе до ладу. Після чого вони мовчки вийшли на вулицю. Іван зупинився, пригорнув її і, поцілувавши, промовив: «Я не люблю, коли ти через мене плачеш. Мені через це дуже боляче. Я кохаю тебе, але не можу все робити, про що ти просиш мене. Вибач мене».

– Я теж тебе кохаю, – міцно притулилась до нього дівчина і поклати голову на плече. – Мені боляче, що ти відмовляєш, коли я хочу зробити щось для нас. Я тебе люблю, тому переступаю через це. Жоден хлопець мені не був таким дорогим, яким є ти для мене.

– Обожнюю тебе, сонечко моє! – поцілував її ніжно Іван. – Машо, а скажи мені, скоро ж День героїв... Поїдемо до Слуцька? Адже ваші з БНФ теж планують святкувати...

– Так, вони мені про це казали. І це непогана ідея, – погодилась Маша. – Ну й для мене це справді свято. У мене там навіть є в кого переночувати, правда доведеться на 2 дні забути про справи та навчання. Ти як?

– Без проблем, – обнімав її Іван. – Про героїв Слуцького повстання ми повинні завжди пам'ятати.

У листопаді-грудні 1920 року білоруси, переважно селяни, взяли в руки зброю проти більшовицької окупації. Вони протестували проти Ризької мирної угоди 20-х років, згідно з якою територія Білорусі розділялася між Росією, Польщею і Радянською Україною, було встановлено демаркаційну лінію, яка розділила Білорусь і Україну. 14 листопада 1920 на з'їзді в Слуцьку була проголошена Білоруська Народна Республіка (БНР), сформована Слуцька військова бригада з 10 тисяч чоловік. Слуцьке повстання охопило всю країну. 27 листопада 1920 року почалися бої між білоруськими партизанами і радянськими військами. Сили були нерівні. 31 грудня 1920 року Слуцька бригада вимушена була відійти на польську територію. Багато учасників Слуцького повстання, які повернулися на батьківщину, були репресовані радянською владою. В пам'ять про них білоруські патріоти щороку святкують День Героїв наприкінці листопада, 27 числа.

Мітинг у Слуцьку зібрав чимало людей, влада не заборонила його проведення, проте, як завжди, міліціонерів було більше, ніж мітингувальників. Тут були представники КХП-БНФ, БНФ «Відродженої», інших патріотичних громадських організацій. На заході, як і очікувалось, співали народні історичні пісні, виголошували промови та вшановували пам'ять загиблих предків. Під час заходу пройшла й офіційна хода. Все минуло без проблем зі співробітниками міліції, але дехто помічав, що тут були й «заслані козаки», хутчій за все від КДБ, проте всі поводитися спокійно.

На цьому заході всі гордо тримали національні біло-червоно-білі прапори та співали гімн «Ми вийдемо щільними рядами». Не відставали від усіх і Іван з Машею, які трималися за руки, а в інших руках – по національному прапору, які після мітингу повернули організаторам заходу.

Далі були екскурсії визначними місцями тих подій, які проводили історики та краєзнавці. Після офіційних заходів всі почали розходитись, але в Івана з Машею не склалося з ночівлею, знайома Маші просто підвела її, а їхати до Мінська вже було пізно. Дівчина запанікувала.

– Заспокойся, – обійняв її Іван, – зараз будемо щось думати, на вулиці ми не залишимося. Погано, що автобуси вже не ходять. А з електричкою ми пролетіли. Тут повинно бути щось на зразок готелю, хоча б невеличкого.

– Навряд чи, – сумно відповіла вона. – До речі, звідси й недалеко до мого села. Ні, серйозно!

– І що ти пропонуєш? – нахмурився Іван. – Може я краще тут нам пошукаю ночівлю. Така ідея мені більше подобається.

– Ваню, – обняла його вона та глянула в очі, – краще я татові зателефоную, він нас забере звідси дідусевою автівкою. Це буде швидше та надійніше! Я знаю, що ти проти та соромишся. Нічого, це нормально. Побачиш, де й і як я живу. Батьки правда сваритимуть мене за те, що одразу не приїхала, але це не страшно, вони в мене супер! Мати так файно балакає білоруською. Ну не будь таким впертим, їдьмо. А завтра повернемося до Мінська. Ми тебе здивуємо своїми кулінарними здібностями!

– З порожніми руками я не поїду, ходімо щось купимо, – вирішив піти проти своєї волі та принципів Іван. – Твоя взяла! Телефонуй поки татові!

– Ура! Я тебе обожнюю! – поцілувала та обійняла його Маша. – А купувати щось не обов'язково!

– Ні, я так не можу...

– От упертий, – усміхнулась вона.

– Як і ти, люба, – підколов її Іван.

Вона його легко вщипнула, а він її ляснув долонею по дупі. Вони засміялись і пішли до магазину, де Іван купив трохи продуктів.

Через півгодини приїхав батько на дідусевій «Ниві» та повіз їх до рідного села Маші, де вона народилась та виросла. Іван одразу сподобався її батькові, всю дорогу вони розмовляли. Маші це дуже подобалось. Повз вікна авто миготіли ліси й поля, а де-не-де невеличкі села.

За півгодини вони прибули на місце. Село було немаленьке, їхній будиночок стояв на самій околиці біля траси на Мінськ. У батьків Маші було своє господарство: кури, корова та невеликий город. Батьки дуже гостинно зустріли Івана. Мати робила все, щоб молодим було комфортно, та й сама Маша біля пічки бігала, поки батько з Іваном розмовляли про життя у Мінську.

Невдовзі стіл був накрытий. Тато хотів запропонувати випити за знайомство, проте Маша натякнула татові, що це погана ідея. Це здивувало її батьків. Проте вони все-таки випили трохи вина, а потім розказали про себе та хвалили свою доньку, від чого та ніяковіла і намагалась перевести розмову на інші теми.

– Ти знаєш, Іване, – мовила мати, готуючи їм бутерброди, – Маша дуже добре про тебе відгукується. Давно ми не бачили своєї доньки такої життєрадісною. Дякую тобі. Бережи її, не кривдь та захищай від усяких там покидьків, у столиці їх завжди вистачало. Ми вдячні Богові, що наша старша донька щасливою покинула наш дім, вийшла заміж, маємо надію, що й молодша буде не менше щасливою.

– Ну як того бажать всі батьки своїм дітям, – додав її тато. – А ти що далі думаєш робити після університету?

– Час покаже, проте вже маю реальні плани, – відповів Іван. – Мені подобається громадська діяльність, думаю реалізувати себе через неї. Хоча є й інші варіанти.

– Зрозуміло. Ти все життя провів у столиці? – запитала мати.

– Так. Я там народився й виріс. Батьки квартиру отримали від дідуся у спадок, той був військовим та за досягнення отримав ключі від квартири майже у центрі Мінська ще в 70-ті роки. У мене є старший брат, проте він не живе з нами, бо займається своїм бізнесом. Нечасто його бачу.

– Як і наша старша донечка, – зітхнула сумно мати. – О, а Маша казала, що ти дуже полюбив наші тістечка...

– Мамо, – усміхнулась Маша, – не треба зараз...

– Так, вони дуже смачні, – не розгубився Іван, – ви чудово готуєте! Я просто насолоджувався від задоволення, смакуючи кожним шматочком.

– Он як? – приємно здивувалась мати. – Та я просто вражена! Завтра ми тобі з Машею обов'язково ще кращих спечемо. Відмови не приймаються.

Не зважаючи на те, що було вже досить пізно, Маша потягнула його з собою погуляти селом, показати, як вони живуть. Вона познайомила Івана зі своїми друзями, на яких він спочатку не справив особливого враження, але потім при розмові на життєві теми вразив своїми поглядами та філософією. Один хлопець спробував йому нагрубити, проте й тут Іван адекватно за себе постояв. Маші було трохи соромно за цей інцидент, та Іван запевнив її, що все гаразд і не варто цим перейматись.

Додому вони повернулись близько першої години ночі. Батьки лягали спати та приготували постіль Івану, а самі пішли спати до своєї, дальньої кімнати.

Іван сидів в обіймах Маші, вони тихо розмовляли, жартуючи, та лоскотали одне одного. Вони насолоджувались ласками, дотиками та кожною хвилиною цього спілкування. Вона не хотіла його залишати й іти до своєї кімнати. Іван трохи розгубився, не знав, що робити, бо до інтиму в них ще не доходило, та й ситуація була не зовсім зручною. Маша дивилась йому в очі та розуміла, про що він думає. Вона навіть не знала, як бути та чи хоче цього сама, оскільки, якщо поруч батьки. Але вона кохала Івана і відчувала внутрішню потребу зараз зайнятися з ним коханням. Коли вона про це подумала, жага прокинулась в ній та заволоділа її думками та емоціями. Давно вона такого не відчувала. Маша не знала, що й робити та ніяковіла, особливо при ніжних поцілунках коханого.

– Коханий мій, – усміхалась вона та цілувала Івана в шию та щоки, а потім перейшла до вуха. – Обожаю тебе і кожную твою частинку тіла. Зараз візьму і з'їм свого Ваню.

– Їсти не треба, – усміхнувся він у відповідь. – А ось так можна, мені дуже приємно. Але це мене дуже заводить!

– І мене, – засоромилась Маша, – давно зі мною такого ще не було. Я розумію, що тут нічого такого немає, але я соромлюсь і не знаю, як бути. Я ніяковію та втрачаю голову... Та й батьки недалеко...

– Я не наполягаю, забудь, – поцілував її в шию Іван, – мені просто приємно взагалі бути з тобою та цілувати тебе. Небагато для щастя потрібно.

– Ти мене зводиш з розуму та заводиш, Ваню, – насолоджувалась його ніжними пестощами Маша, – я зараз спалахну...

– Я буду твоїм вогнегасником, – пожартував він, але не зупинявся.

Хлопець ніжно цілував її вуха, шию, щічки та плечі, від чого Маша закрила очі, розтулила уста і просто божеволіла від насолоди, а Іван продовжував руками опускатись все нижче та нижче, доки вона не застогнала, коли він заліз їй під спідницю та футболку. Це було не дуже голосно, тому він не зупинявся, роблячи їй все приємніше та приємніше. Маша ніжно лежала на ньому, простягнувши ноги на диван та заплющивши очі від задоволення. На її обличчі блукала усмішка від щастя та насолоди, в цю мить вона була на сьомому небі від щастя.

Іван проводив рукою по її шовковистому темному та довгому волоссі, вухах і носику, поки вона не почала цілувати його руку. Іншою рукою він опустився далі їй під спідницю, де відчувалось її реальне бажання розпочатого ним руху, а своїми губами ніжно цілував її уста, звільнивши її тіло від футболки. Її груди звели його з розуму, вони, як і тіло, були прекрасні, хоча десь у підсвідомості Іван розумів, що красивіше за Юлю у нього дівчини не було, та йому зараз було не до неї... Маша зводила його з розуму. Від його дотиків та пестощів вона почала стогнати, проте робила це тихо, щоб не почули батьки. Маша не знала, що робити, адже Іван розбудив у ній давно забуту пристрасть та бажання. Лише своїми пестощами він довів її до екстазу, що відчув і сам, а Маша була в шоці, бо так добре їй ще ніколи не було. Тоді Іван обережно зняв з неї спідничку та решту одягу. Маша нічого не сказала, а лише піддалась, її було байдуже, навіть якщо батьки прийдуть. Перед Іваном розкрилась неймовірна картина жіночої краси, що неймовірно збуджувала його. Це відчувала й Маша, проте хотіла наразі отримати від Вані чергову порцію насолоди, і він це розумів. Іван взяв її на руки та положив на диван, тепер все було в його руках. Язиком та пальцями він не оминув жодної частини тіла своєї коханої. Найніжніше пестив її шию, груди та животик, від чого вона більше всього шаленіла і стогнала. Його ніжний язичок блукав її тілом, аж поки не наблизився до її троянди, яка тепер так вабила його. Маша хотіла ласки й там, проте не була впевнена, що

він зробить це, розуміючи, що деякі хлопці ставляться до цього негативно. Іван відчував, що вона цього бажає і вирішив зробити це для неї. Своїми губами та язичком він ніжно та обережно торкався її лона, наче смачного тістечка або тортика, захопившись настільки, що й не відчув, як довів її до ще більшого екстазу.

Маша аж тремтіла всім тілом від насолоди, потім підвелась і розкрила йому обійми. Він одразу ж нахилився над нею. Дівчина згорнулась клубочком та з усмішкою від насолоди міцно притулилась до його грудей. Вона ніколи не відчувала себе такою задоволеною та насолодженою. Навіть волосся її стало крученим і непокірним.

– Боже, як добре, – з приємною усмішкою тихо промовила через декілька хвилин Маша, – мені ніколи не було так добре. Я обожаю тебе, коханий мій.

– І я тебе, Машутко, – зігрівав її та легенько гладив тіло коханої Іван.

– Ти зробив те, що я навіть сама від себе не очікувала, – вона то зблискувала усмішкою, то цілувала його. – Мені так класно. Ніколи не залишай мене. Пообіцяй!

– Обіцяю, – між поцілунками промовив Іван. – Ов, що ти робиш?..

– Зараз побачиш, – усміхнулась вона та почала роздягати його. – Тепер ти мій і байдуже, що буде далі...

Вона почала робити йому масаж, а потім повільно цілувати його шию та груди. Руки її повільно спускалися все нижче й нижче. Іван від насолоди теж заплющив очі. А вона не зупинялась та своїм язичком пестила його груди все пристрасніше та пристрасніше, повільно опустившись до живота. Він був страшенно збуджений. Маша це бачила та усміхнулась, відчуючи його бажання та жагу до подальших дій від неї, потім вона проводила рукою навколо його «міцного горішка», який був як кам'яний, спочатку пестила його руками, а потім дала волю фантазії своїм губам. Вона робила це, наче насолоджувалась найсмачнішим морозивом та постійно стежила за реакцією свого коханого, щоб робити це якнайкраще для нього. Вона це робила так захоплено, що хлопець не міг втамувати стогону. Ще декілька хвилин і вона довела його до екстазу, але не зупинялась. Потім вона обережно погладила рукою його «зброю» та витерла свої губи. На його обличчі було нереальне задоволення та радість. Вона лягла на нього та почала цілувати.

– Я в раю, – прошепотів він. – Мені так добре. Я просто не маю слів.

– Я відчуваю, – цілувала вона свого коханого та гріла його своїм тілом. – Я бачила, як тобі це подобається... До речі, для тебе я готова на будь-яку фантазію, Іванку. Ти мій, я нікому тебе не віддам. А мені, до речі, сподобалось робити тобі приємно. Я в шоці сама від себе.

– А я від себе, бо й тобі також робив це з незрозумілим для себе захопленням, – обійняв її Іван. – Тепер ми з тобою стали ще й пристрасними коханнями.

– Я згодна, – усміхалась Маша та цілувала його груди. – Я так хочу продовження. Ти мене зводиш з розуму, але я боюсь за свої емоції і щоб батьки не зазирнули.

– А ми будемо тихими, – цілував у відповідь її груди Іван.

– Все, я не можу. – сміялась вона, – ти знову мене завів. Я тебе хочу...

– І я тебе, Машутко, – почав цілувати її тіло Іван.

Іван робив все дуже обережно, щоб їй подобалось та було приємно. Їхня пристрасть та бажання один одного надавали їм сил та рішучості. Заняття коханням доводило їх до шаленства та фантастичної енергії, вони зливались в єдине ціле та міняли всі можливі позиції, доводячи один одного до вищих рівнів екстазу.

– Все, я пас, – зішла з нього, усміхаючись, Маша, прилягла поруч і пригорнулась, – оце так. Ми з тобою таке витворяли, що я просто не маю слів. Я просто навіть втомилась, але мені так добре. Ти мене стільки раз доводив до польоту, що я сама просто в захваті. Ти мій любий. Ого, більше двох годин минуло, скоро світатиме.

– Так, оце було щось, я сам так втомився, але це приємна втома. Ти просто супер. Ти така пристрасна, коли береш ініціативу в свої руки. У мене немає слів, – обіймав її тіло Іван. – Мені навіть говорити важко, бо всі сили віддав.

– Я бачу, – поцілувала його Маша, – ти мій коханчик! Я відчула, що таке бути щасливою в усіх аспектах. Слухай, мені треба перебиратись до своєї кімнати, бо якщо батьки побачать, не знаю що й буде... Хоча думаю, вони й так чули, як ми стогнали...

– Та й не кажи, – сміявся разом з нею Іван. – Я кохаю тебе, сонечко моє!

– І я тебе, мій персику, – пристрасно цілувала його Маша. – Все, я пішла до свої кімнати. На добраніч, мій любчику. Хоча, вже майже ранок.

– На добраніч, сонечко, – ще раз поцілував він її.

З ранку вони трохи соромились батьків, проте ті поводитись, як завжди. Маша навіть не знала, чи чули вони щось, чи ні. Але намагалась говорити з ними на всі теми. Іван трохи допоміг її батькові по господарству, хоча той ні про що не просив. Дивувало мати лише те, що вони були дуже сонними, наче всю ніч десь прогуляли, проте з дуже щасливими обличчями. Тоді Маша зрозуміла, що мама здогадалась, проте нічого їй не сказала.

Смачно пообідавши, вони почали потрохи збиратись до Мінська. Мати зробила не лише гостинець для доньки, але й для самого Івана. А Маша власноруч спекла для коханого його улюблені тістечка. Маша не зводила очей зі свого коханого, вона згорала від пристрасті, які він пробудив та розпалив у ній.

– Скоро поїдемо, – обняла його в залі після обіду Маша. – Звідси ходять автобуси до самого Мінська. Ти теж, бачу, спати хочеш?! Я сама не виспалась, ще мати рано розбудила з коровою допомогти. Слухай, сонечко моє, я просто не маю слів. Як же мені класно з тобою. Ти робиш мене щасливою. Сьогодні вночі мені було добре, як ніколи. Я розумію, що хочу цього ще й ще. Ти розбудив у мені пристрасть та бажання. Я тепер не відстану від тебе, Іванку! Ти найкращий!

– Ти була просто неперевершеною, – поцілував її Іван. – Ти звела мене з розуму. Я теж жадаю тебе, любя моя, я як згадаю, то все... Хочу знову. Мої почуття плюс пристрасть роблять щось нереальне зі мною.

– Обожаю тебе, – притулилась до нього Маша. – Як тобі мої батьки та дім? Бачиш, а ти ще й не хотів їхати.

– Бо я – впертий дурник, – усміхнувся він.

– Я знаю, – лоскотала його Маша. – Все, ходімо збиратись.

Батьки провели їх до зупинки і, лише коли ті сіли до автобуса, пішли додому.

– Хороший хлопчина, – сказала мати Маші своєму чоловікові, – я рада, що наша донька знову щаслива, він робить її такою. А то згадай, якою вона постійно була сердитою та роздратованою! Він любить її, я бачу, а Маша – його.

– Так, і я це бачу, – відповів батько. – Головне, щоб дурниць не наробили у молоді роки, бо йому лише двадцять два, а їй – двадцять. А так, я впевнений, що він добра опора для неї, тим паче що сам зі столиці. Може й залишиться донечка з ним там. Було б і нам краще за неї, що їй тут робити на селі?! А спеціальність у неї жахлива, вбила собі в голову цю білоруську філологію, ой, слів немає.

– Головне, щоб їй подобалось, – обняла його дружина.

А наші герої спокійно собі їхали до Мінська, заснувши в обіймах один одного. Прокинулись вони аж в'їзді до столиці. Іван допоміг їй дотягти сумку до гуртожитку.

– Коли ми побачимось, сонечко? – не відпускала його з обіймів Маша біля гуртожитку.

– Я тебе наберу, не хвилюйся, – цілував Іван її.

Проте вдома Іванові батьки були не дуже задоволені тим, що він провів з дівчиною час у селі, а не залишився вдома. Але гостинець від батьків Маші їх приємно здивував. Навіть мати оцінила кулінарні здібності Маші та її матері. Вдома Івана чекав ще один сюрприз – брат Євген, який вирішив за багато часу завітати додому. Але вигляд його був сумний. У нього були серйозні проблеми з законом через свій малий бізнес, на нього постійно тиснули з міліції та погрожували арештом з конфіскацією майна. Євген не знав, що робити.

До нього в офіс приходили навіть з податкової та Комітету Державного Контролю, а це вже були серйозні речі... Мати йому казала, що раніше треба було головою думати, а не тепер, а що робити – й сама не знала.

– Ой, безтолкові ви діти! – бурчала мати. – Один вліз у бізнес і тепер проблеми з владою має, другий з себе молодого політика та громадського діяча корчить. В кого ви такі? Вам що погано живеться в Білорусі? Обов'язково такою дурнею треба займатися?

– А що, ти пропонуєш, жити на те, що «бацька» нам дає, – заперечив Євген. – Для вас це може й нормально, але не для нас, молодих. Ми хочемо бути впевненими у завтрашньому дні та отримувати можливість заробити більше! Скільки можна жити за цією ширмою і вірити, наче у нас справді економічне диво?! Немає його, мамо, немає. Вір мені! Це країна радянських цінностей, а не сучасних можливостей, тут люди приречені, бо не сьогодні-завтра буде економічний вибух. Такі закони не можуть постійно діяти в сучасному цивілізованому світі. Вся Європа сміється з Білорусі...

– І хай сміється, – втрутився батько, – подивимось, хто сміятиметься останнім. Мати правильні речі вам каже, а ви лізете, куди не треба! Пожалили б нас, бо ми непокоїмося за вас.

– Зворотного шляху немає, – відповів Іван.

– Так, брате, я згоден, – кивнув головою Євген. – Так жити не можна більше і ми будемо боротись за наше майбутнє, а не за цей «совок» за вікном!

– Дурні ви! – плюнув батько та пішов до зали, а мати на кухню.

– Ну а ти як, Ваню? – запитав брата Євген, коли вони залишились удвох. – Вибач, що давно не телефонував, проблем купа тепер. Мене можуть заарештувати у будь-який час. Я не знаю, що й робити. Ти, батьки казали, активно займаєшся громадською діяльністю? Будь обережним, бо мене міліціонери вже розпитували про тебе і казали, що отримаємо на горіхи ми з тобою обоє!

– Ого, – здивувався Іван, – це вже серйозно. Треба звернутись до «Вясни», поки ще є час, вони ще встигнуть нам допомогти, хоча б чимось. Я тобі колись казав про них!

– Не будь наївним, брате. Цим покидькам плювати на всіх. Невже ти не розумієш. Я – то хоч в армії був, звик до всього, а тебе можуть легко зламати. Я не хочу цього.

– Все буде ок, не хвилюйся, – переконував його Іван...

Мінськ. У кабінеті президента Олександра Григоровича Лукашенка зібрались керівники МВС – Анатолій Нілович Кулешов, КДБ – Вадим Юрійович Зайцев та

КДК – Олександр Серафимович Якобсон. Вираз обличчя «бацьки» не віщував нічого доброго, він пильно та агресивно дивився на присутніх, слухав їхні звіти та доповіді.

– Все це я розумію, – різко промовив «бацька», – це все папірці! Мені потрібно реальне діло! Ви розумієте? Навколо зріє заколот напередодні президентських виборів, і це все на жарті! Треба оперативно спрацювати на випередження! Мені тут не потрібні «помаранчеві революції» та безлад! Всіх треба знайти та знешкодити. У Білорусі ціла мережа цих «засланих» кураторів із Заходу і навіть з Росії! Вони проникли усюди – і в державний сектор, і в маси, і в середовище активістів-опозиціонерів.

– Ми працюємо над цим, Олександрє Григоровичу! – виправдовувався Зайцев. – Усе під контролем!

– Чорта з два я бачу ваш контроль. От ти, Вадиме, очолюєш КДБ, і скажи мені, де реальні результати? Ну? І це всіх стосується, і тебе, Олександрє, і тебе також, Анатолію. МВС та КДК зараз повинні бути як ніколи напготові, зріє заколот, і ви це добре розумієте! Ми повинні цьому перешкодити та покарати всіх, як і в попередні роки! Що там за лінією МВС?

– Олександрє Григоровичу, – подав документи Анатолій Кулешов. – Тут все розписано, що й як.

– Гаразд, я ознайомлюсь. Олександрє, що скажеш про вашу відповідальність за лінією Комітету Державного Контролю? Ти розумієш, про що я кажу зараз?

– Так, звичайно, Олександрє Григоровичу, – відповів Якобсон. – Я також підготував всі необхідні матеріали у цьому звіті персонально для вас. Там вказані всі зловживання та зв'язки громадян, що працюють у державному секторі. Є навіть факти цікавих махінацій та відносин між опозицією та керівниками деяких підприємств.

– Що значить «цікавих?» – стукнув кулаком по столу Лукашенко. – Це ваша робота, мати вашу, ви повинні всіх знайти та покарати! Зрозуміло? Всіх! Всі вільні! Вадиме, залишся!

– Слухаю вас, Олександрє Григоровичу, – виструнчився очільник КДБ, коли інші покинули кабінет.

– Це я тебе повинен слухати, – іронічно зморщився «бацька». – Чи ти забув, ким працюєш? То я тобі дещо нагадаю. Ти прийшов на цю посаду на зміну відомому тобі Юрію Жадобіну, який свого часу очолював мою службу безпеки. Жадобін не впорався з роботою, як і його деякі попередники, наприклад, також відомий тобі Степан Сухаренко. Не дарма Стюпу називали «катом», він справді таким і був, і за час свого керівництва багато чого в цьому напрямі зробив. Але не треба

забувати, що таке КДБ! І що ви повинні робити! Це вам не МВС чи КДК, це набагато серйозніше! У структурі вашого відомства є професіонали за певними напрямками діяльності: контррозвідка, економічна безпека та боротьба з корупцією, зовнішня розвідка, захист конституційного ладу, боротьба з тероризмом та організованою злочинністю. Ви повинні працювати там, де не можуть спрацювати ані міліція, прокуратура, ані інші відомства та контролюючі органи. Мені тут потрібні не кар'єристи, а жорсткі професіонали, які знають свою роботу не гірше за тих працівників, що були у КДБ СРСР. Якщо треба, то це – репресії, залякування, знешкодження, все, щоб наша влада була міцною та непорушною! Розумієш? Щоб мені тут під носом опозиціонери не плювали в мій бік, а грантожери та представники західних фондів усіляких революцій та заколотів не робили. Ти відповідаєш за це, у вас апарат професіоналів, відданих своїй державі та президенту, які не знають ані жалю, ані пощади до ворогів та злочинців! Ти відповідаєш за новий персонал, що приходить на базі Інституту національної безпеки КДБ. Так нехай твої хлопці справами реальними займаються, а не просиджують свої дупи та протирають штани у кабінетах своїх управлінь! Ти подивись, скільки лайна на вулицях розвелось під президентські вибори! Ми з тобою розуміємо, що вони хочуть зробити тут. Цьому треба запобігти будь-якою ціною. У вас величезний ресурс та можливості, я вас стимулюю більше, ніж треба. То будьте зобов'язані відпрацювати кошти та ресурси, що у вас вкладено! Бо буду шукати тоді заміну всім. Ти розумієш мене, я бачу. Тому ти досі й працюєш на цій посаді, що не лише розумієш, а ще й дещо робиш. Але роби краще, ганяй своїх робітників, нехай знають, де і навіщо працюють. Вони забезпечені в цій країні усім. Знову настала пора стати на захист країни та президента. Що ще скажеш, Вадиме, а то сидиш, як не свій?

– Аналіз стану сучасних викликів та загроз національній безпеці підтверджує, – обережно почав Зайцев, поправивши краватку, – що в міжнародному житті все більше розповсюдження отримує використання інформаційної експансії, політичного шантажу, різних санкцій та економічних важелів для тиску на країни. В тому числі й на нашу. Білорусь об'єктивно опинилась оточеною серед ворожих режимів та ідеологій...

– Я це розумію, бо нікому не подобається самостійний політик на міжнародній арені, тим паче в такій маленькій, як їм здається, на перший погляд, та беззахисній Білорусі. А ось їм – дулю під ніс! Вони прибрали Хусейна, Шеварнадзе, Акаєва, Кучму, але не приберуть мене, бо я їм не рівня. Хай в дупу собі цю демократію засунуть. А ці безмозкі ще й ведуться на це...ідіоти. І що? Що принесла демократія Україні, Іраку, Киргизії? Такого тут не буде! Хай знають своє місце. От ви і зробіть все необхідне! Поставте на місце всіх цих опозиціонерів та активістів. Тим паче

останнім часом їх побільшало у студентському середовищі... Навіть занадто. Працюйте, Вадиме, вам тепер є багато чим зайнятися...

Білоруськими ВНЗ прокотилася низка відрахувань студентів, викликів їх до міліції та залякувань. Деяким реально погрожували, дехто з них ламався, а хтось залишався на своєму, не зважаючи на перешкоди. Молодь була готовою до змін та дій, проте ніхто не був застрахований від проблем та тиску. Страх охопив багатьох активістів.

На лекції з історії Білорусі ХХ ст. сиділи Іван, Сашко, Андрій та Аліса, уважно слухаючи лектора та періодично перешіптуючись. Це була потокова лекція, тому з ними були також археологи й архівісти.

– Ого, – смикнула Аліса Івана, – вибач, що кажу тобі це, але я подивилась на Юлю і шокована! Звідки в неї такі гроші на дороге шмаття та коштовності? Вона такою фіфою стала, ціни собі не складе...

– А, я давно це помітив, – відповів Іван Алісі, відірвавшись від конспектування. – У неї тепер хлопець якийсь є. Хтось казав, що син якогось чиновника з КДК та наче й сам тепер там працює... А вона роботу археолога знайшла і досить непогану, я думаю, використала зв'язки і того хлопця. Це мені її подружки розказували, не всі від мене з її середовища відвернулись. Кажуть, що вона, крім себе та своєї молодшої сестри, тепер взагалі майже нікого й друзями не вважає, серйозно зазнались дівчатка...То і прапор їм в руки! Мене та моїх друзів лайном вважає та невдахами, навіть голову відвертає при зустрічі, куди там. Подивимось ще, хто чого в житті досягне!

– Забий, – усміхнулась Аліса. – А як там у вас з Машею?

– Слава Богу, все гаразд, – відказав Іван. – Коли встигаємо, обов'язково зустрічаємось та намагаємось провести час непогано. Хоч вона й не така суперкрасуня, як Юля, проте я в захваті від неї, мене вона влаштовує в усьому. Я завдяки їй зрозумів, що головне кохати не зовнішність та тіло, а саму людину, духовне, а не матеріальне – ось, що головне у цьому житті. Хоча це я й до зустрічі з нею ще розумів. Головне знайти собі другу половинку не за плоттю, а за духом, бо плоть – то все не від Бога, а від лукавого, а щастя – це знайти свою половинку за духом.

– Золоті слова кажеш, думали б усі так, – зітхнула Аліса. – А мій хлопець лише й думає про гроші та роботу, я забула, що й таке квіти чи просто красиві слова на свою адресу. Ти розумієш, що ми дівчата любимо вухами. Я його кохаю, а він – постійно роботою зайнятий, нічого від нього не дочекаєшся. Лише секс, вибач, та вдома сидіти... Капець.

– Згоден, що це не дуже... – кивнув Іван. – Але ти не журись. Все нормалізується.

– Сподіваюсь на це, – зітхнула вона і продовжила писати конспект.

На перерві їх усіх терміново викликали до деканату, де на них чекала неприємна розмова з деканом. Декан вичитував їх за їхню громадську діяльність та казав, що таким не місце в університеті і що місце таким – на вулиці. Вони не знали, що відповісти. Декан передав їм розпорядження ректора, де зазначувалось, що від цього числа Івана та Андрія відраховано з університету. Пояснення було просто смішне та безпідставне. У Івана не було слів. А Алісі та Сашкові виписали останнє попередження. Іван не зупинився та почав сперечатись, проте декан навіть слухати нічого не хотів та видворив всіх з кабінету.

У приймальній комісії Андрієві та Івану віддали документи та показали на двері, а Алісу з Сашком прогнали з кабінету, сказавши, що невдовзі вони будуть наступними. Іван плюнув на все і пішов, не слухаючи навіть Андрія, Алісу та Сашка. Йому було важко на душі, він не знав, що тепер робити, що казати батькам і як дивитись тепер в очі матері. Світ для нього мовби застиг, став нерухомим. Він подався до «Вясни», члени якої одразу розмістили цю інформацію на деяких сайтах, але від того легше не стало. Він був морально вбитий, а фізично безпорадний. Вся його мрія стати істориком розвіялась за одну мить.

Він блукав вулицями і не знав, куди себе подіти, не відповідав на дзвінки матері, знайомих і навіть Маші. Маша в той час страшенно тривожилася за нього, не знаючи, що сталося. Одразу після пар вона пішла його шукати, знаючи, де він пропадає, коли йому на душі погано. І не помилилась, знайшовши його в парку біля річки.

– Ваню, – підбігла Маша до нього і побачила людину з опущеною додолу головою, яка палить цигарку і ні що не реагує. – Що з тобою? Як це розуміти? Чому ти не береш слухавки? Що сталося? Я же непокоюся за тебе, а ти так зі мною! Тобі не соромно? Викинь цигарку!

– Навіщо?.. – ніяково відповів він Маші, навіть не подивившись на неї.

Маша вибила у нього з рук цигарку та сіла поруч на лавку, взявши його за руки. Вона намагалась дивитись в очі, але він не підіймав голови. Маша не розуміла, що сталося.

– Ну не мовчи, скажи! – обняла його. – Бачиш, яка я знервована?! Не будь таким зі мною! Ти робиш боляче мені, коли ігноруєш мене! Я кидаю все, шукаю тебе, йду до тебе, не знаючи навіть, де ти насправді можеш бути... Одразу після пар, а ти... Чому ти так зі мною? Що з тобою?

– Вибач мене, – повернувся до неї Іван, – мені справді важко та погано. Я неправий, що не брав слухавку та морозився від тебе. Вибач, я просто хотів побути наодинці. Дуже важко мені зараз, віриш? Мене відраховували з університету за активну громадську діяльність, яка не вписується в рамки авторитарної країни. Мене й Андрія...Я не знаю, що тепер робити...

– Відрахували? – вона розгубилася, але ще міцніше обійняла Івана. – Нічого собі! Ненавиджу цих сволот та цю владу! Ваню, сонечко, тримайся, я з тобою, щоб не сталося. Не падай духом. Треба щось думати. У мене сльози на очах, коли я тебе таким бачу. Дарма ти одразу не подзвонив мені, хоча, ти правий, словами горю не допоможеш. Але я не покину тебе ані в біді, ані у важких ситуаціях, сонечко моє. Я кохаю тебе.

– І я тебе, – обійняв її Іван. – Але я не знаю, що тепер робити. Що я тепер скажу матері? Хоча сам винуватий, бо знав, на що йду та що за це мене може очікувати. Сам винен, але я не хотів здаватись та боровся за правду, свободу та демократію. За свій народ, за його майбутнє у цивілізованому світі. Ось і поплатився. Якби я мав з собою спиртне, то зараз би так напився... Не палю, але цигарки купив та запалив.

– Іванку, – Маша пригорнулася до нього й відібрала цигарки. – Не пали, це не вихід, а самообман. Я розумію, як тобі важко. Ходімо зі мною, я не хочу, щоб ти падав духом, бо тоді й мені зле на душі. Ти ж моє кохання, моя друга половинка.

– Щоб я без тебе робив, – поцілував її Іван.

– Головне, не роби мені боляче та не зраджуй мене, і я завжди буду з тобою, – відповіла вона йому, поцілувавши в носик, – я на все готова заради тебе. Дивно, ми ще так небагато часу разом, а я так встигла тебе покохати. Сама шокована. Я не можу без тебе, сонечко моє! Для мене головне, щоб ти також кохав мене, і не брехав мені, казав правду, якою б вона не була. Я завжди зрозумію, підтримаю та ніколи не покину тебе. Мені сьогодні було так не по собі, коли я шукала тебе... Знав би ти. Інтуїція мені підказала, де тебе шукати.

– Ти просто дивовижна, – спокійно подивився їй в очі Іван та поцілував у щічку. – Але мені так важко зараз, якби ти знала... Це все, зруйнувалася моя мрія в одну хвилину... Впала, як доміно.

– Ходімо зі мною, – встала з лавочки Маша та взяла за руку Івана. – Зараз щось придумаємо. Довіряй мені.

Маша взяла Івана за руку та повела до дельфінарії, знаючи, як Іван любив тварин та як це його відволікало від усіх проблем. Вона сама заплатила за квитки і навіть чути не хотіла його розмов про гроші. І дельфінарій справді підбадьорив його. Далі вона повела його до романтичного кафе і робила все можливе, щоб підбадьорювати його й надалі. І їй це добре вдавалося. «Вона просто молодець, – думав Іван, – ціни немає такій дівчині!» Настільки сильні були її почуття та й він по-справжньому цінував це. Вона не відпускала його з обіймів навіть, коли ставало спекотно в закладі. Іван був дуже вдячний їй за підтримку і казав, наскільки вона йому дорога та як цінує її.

Іван був впевнений, що щоб не сталося, Маша завжди буде поруч і це не була чоловіча слабкість, це були довіра та взаєморозуміння – те, чого багатьом не вистачає в сучасному світі.

Маша зробила цей вечір таким, що настрої Івана кардинально змінився – з мінуса на плюс... Вона навіть наважилась провести його додому, що його трохи збентежило. Але дорогою вони разом шукали вихід із ситуації, що склалася. Вирішили, що треба боротись до кінця та не здаватись.

Іванова мати вже знала про те, що сталося, але не сварила сина, бо, мовляв, що тепер вже вдієш, все марно, абсолютно все. Вони удвох із батьком побажали синові бути сильним та триматись, розуміючи, як йому важко на душі. Він мовчки пішов до кімнати, де, написавши повідомлення Маші, що все добре та як він її сильно кохає і цінує, ліг спати.

На допомогу Іванові пробували стати правозахисники, проте ситуація була справді критичною, враховуючи реалії Білорусі та адміністративний ресурс на всіх рівнях. Йому пробували допомогти не лише з «Вясні», а ще й з інших не менш відомих організацій. Так він вперше познайомився з громадським активістом та правозахисником Яном Мокрицьким. Ян три роки тому закінчив університет за спеціальністю «міжнародні економічні відносини» та фахово займався громадською та правозахисною діяльністю у місті. Він був головою однієї з таких організацій і не боявся нічого: ані тиску, ані погроз, ані міліції, такий собі майстер-знавець законів, політики та громадського сектору. На Мокрицького Іванові допомогли вийти знайомі активісти.

Ян склав чудове враження на Івана і, не зважаючи на те, що був не набагато старшим, був справжнім експертом у багатьох справах та мав вихід на серйозних людей вдома і за кордоном. Це було важливе знайомство. Іван розповів свою історію та суть проблеми, чим не особливо вразив співбесідника через те, що тому з таким доводиться зустрічатись майже щодня. Ян пообіцяв докласти всіх зусиль, щоб допомогти Івану відновити навчання в університеті.

Але далі на Івана чекала неприємна несподіванка, що змінить його життя кардинально... Всі знаки та прикмети вказували йому на біду: чорний кіт, жінка з порожнім відром, сварка в автобусі, проте він не реагував на це, а хотів просто швидше прийти додому та просто плюнути на всі проблеми і побути наодинці.

Відчинивши двері квартири, Іван відчув незрозумілу тривогу. Він роззுவся та пройшов у зал, а там... Четверо спецназівців із підрозділу «Алмаз» схопили його й повалили на підлогу. А перед ним сиділи засмучений батько та заплакана мати.

– Догрався, щеня малолітнє? – почувся низький голос позаду. – Тебе вітає Комітет Державної Безпеки Республіки Білорусь. Тепер ти маєш серйозні проблеми, хлопче! Виведіть звідси його батьків, а то остогидли мені вже їхні пики та цей плач. Замовкни, жінко! Я сказав виведіть її!

– Не чіпайте їх, – намагався вирватись Іван, проте отримав кілька добрячих стусанів. – Ненавиджу! Що вам від нас потрібно?

– Зараз ти все дізнаєшся, шибенику! – грубо відповів співробітник КДБ та присів на крісло. – Ти давно перейшов всі рамки і, дивлюсь, нічого не навчився. Тепер доведеться за все відповідати, дорогий мій! На тебе тепер у нас ціле досьє. Неприємності тільки починаються!

– Я нічого кримінального не зробив, – витер кров з обличчя Іван.

– Це ти так вважаєш, – відповів «чекіст» і Іван знову отримав серію ударів від спецназівців. – Ти нам все розкажеш. Ти навіть уявити собі не можеш, що ти наробив і що тепер буде за це тобі, твоїм рідним та близьким! Це кінець!

– Я вам не вірю!

– Доведеться, – грубо відповів кадебіст та дивився з єхидною посмішкою на те, як Іван знову був побитий спецназівцями.

Кадебіст пронизливо подивився Іванові в очі, потім підвівся та підійшов до вікна, подивитись на легкий сніг, що падав на вулиці. А тим часом бійці «Алмазу» надягли на Івана наручники та положили його лицем до підлоги. А співробітник КДБ підійшов до нього та каже, опустивши голову вниз: «Твоєму брату Євгену світить серйозна стаття за фінансові зловживання та порушення економічної безпеки держави. Більш того, на нього заведена кримінальна справа за статтею 186 КК РБ... А це – погроза вбивством. Не віриш? Повіриш. Він через Інтернет розсилав погрози і тому є документальне підтвердження. А тобі світить стаття за антидержавну діяльність. Ти розумієш, сученя, що тебе чекає? Ти думав, тобі це все так минеться? Захотів проти президента діяльність вести за гроші західних спонсорів? Ти зрадник. А знаєш, що буває зі зрадниками? Скоро дізнаєшся! Забираємо його!»

Івана силою вивели з будинку та запхали у машину, по якій ніколи й не скажеш, що вона кадебешна. Машина від'їхала у напрямку центрального райвідділку. Івана провели до слідчої кімнати, де залишився він, кадебіст та «алмазівець». Розмова відбувалася в жорсткій формі з використанням тиску, сили та погроз.

– Ти якого біса з себе героя тут робиш? – вигукнув кадебіст. – Ти що дівчинка мала, кого ти з себе корчиш, ще раз питаю? З тобою панькатись тут ніхто не збирається. Ми про тебе знаємо все, ми роками збирали на тебе компромат! Нам відомо про твою націоналістичну діяльність, правозахисну, участь у «Молодому Фронті» та анархістському русі, про екологічну діяльність... Більше того – і про твої зв'язки з «Білоруською Народно-визвольною армією», «Правим альянсом» та «Краєм» знаємо. Нам відомо про твою участь у вишкільних таборах на території Білорусі, де брали участь й радикали з України! Ти знаєш, що це вже дуже серйозно і скільки тобі за це світить, навіть стаття за терористичну діяльність. На тебе величезне

досє, Іване Красевичу. Ти перейшов межу. Доведеться відповідати, а заодно й твоєму брату, а можливо й батькам... А ще твоїй націоналістичній хвойді Маші, яка є активним членом ХКП БНФ і має справи з самим Зеноном Позняком! Знаєш, що ми можемо зробити з нею, і ти в цьому також винен!

– Не чіпайте батьків та Машу, вони ні в чому не винні! – кричав Іван. – Що ви хочете?

– Що хочемо? – усміхнувся кадебіст. – Слушне запитання! Боїшся, що з твоїми батьками випадково щось трапиться, або ми щось зробимо з твоєю улюбленою лярвочкою, яка сука націоналістична ще та?! Мене аж нудить від таких курв! В неї тіло непогане, можна допомогти їй... Що бісишся? Боїшся за неї? Ми можемо з нею таке зробити... І ти будеш в цьому винуватий! Ти, покидьку!

– Не чіпайте її та батьків! Що вам потрібно? Робіть зі мною, що хочете, але не чіпайте їх! Засуджуйте мене хоч на довічне, але залиште їх в спокої!

– О, як заговорив? – сміявся кадебіст. – Боїшся не за себе, а за них. Ось воно – твоє слабке місце! Тобі, щоб з ними нічого не сталось, доведеться добре за це заплатити!

– Що ви хочете? – наляканий сидів Іван.

– Співпрацювати з нами, – відповів той, крокуючи навколо стільця з Іваном. – Підпиши цей лист та скажи все, що нам потрібно, а тобі відомо! В інакшому випадку ти знаєш тепер, що може бути і жартувати з нами не вийде. Це КДБ, а не люди з вулиці чи міліція, з нами розмови інші, Іване Красевичу!

– Я не хочу бути зрадником та закладати своїх друзів та знайомих. Я не сука! Я на це не піду! – фанатично заявив Іван.

– Це остаточна відповідь? – нахабно усміхнувся слідчий КДБ. – Тоді я набираю номер і даю команду арештувати твоїх батьків, Машу та кинути твого братика в тюрму посиленого режиму! Ти мене дістав!...Алло!...Це...

– Не треба! – вигукнув Іван зі сльозами на обличчі. – Не треба... Я зроблю це... Я згоден, але не чіпайте їх, я прошу вас.

– Он як! – заховав телефон кадебіст. – Ще один такий фокус і отримаєте всі разом по всій програмі, я не люблю жартувати, тим паче з такими, як ти. Для мене ви навіть не люди, а сміття. Тоді підписуй!

– Що це? – взяв листа Іван, коли з нього зняли наручники.

– Читай уважно, ти ж наче не сліпий! – спокійно відповів кадебіст. – Це лист-документ про співробітництво з КДБ, там усе прописано. Залиш свій підпис... О, підписав. Молодець. Завтра з тобою хоче побачитись інший співробітник нашого Управління, а я свою роботу вже зробив. Ти мені не потрібний. Будеш мати розмову та справи з ним. Все зрозуміло, опозиціонер довбаний?

- Зрозуміло...
- Не чую! – голосно крикнув той.
- Зрозуміло! – голосно відповів Іван.
- От і добре. Відведіть його в камеру, щоб не розслаблявся!

А тим часом друзі Івана підняли справжню паніку через те, що Іван зник, а телефон знаходився поза зоною досяжності. Найбільший галас здійняла Маша. Вони з Алісою, Андрієм та Сашком пішли до його батьків, де на порозі зустріли матір в сльозах та батька з побитим лицем. Всі були в шоці від цієї картини. Мати пояснила, що сталося, проте не казала, що це було КДБ, бо їй з погрозою заборонили навіть згадувати про це. Маша та Аліса заспокоювали її, а Сашко з Андрієм допомогли батькові. Так Маша вперше й познайомилася з батьками свого коханого, бо до цього Іван якось оминав таку можливість, не приводячи її додому. Маша справила гарне враження на матір Івана, побачивши її турботу та реальні почуття до її сина. Вона навіть провела Машу до кімнати сина та показали його деякі фотографії та книжки, зошити з віршами та нагороди за участь в танцях та спортивних змаганнях з айкідо. У Маші не було слів. Проте всі розуміли, що зараз не до цього і треба реально щось робити, а не сидіти, склавши руки. І тоді від Маші пішла божевільна ідея, яку більшість підтримала, хіба крім батьків самого Вані. Було вирішено піти пікетувати Центральний райвідділ міліції, бо вони здогадувались, що він орієнтовно може бути саме там.

За півгодини були нашвидкуруч зроблені плакати та про всяк випадок повідомлені знайомі про їхні наміри. На свій страх і ризик вони пішли на місце свого запланованого пікету.

Це шокувало міліцію та страшенно роздратовало. Ніхто не очікував, що буде таке відбуватись після затримання Красевича, тим паче КДБ жодних рекомендацій не давало щодо таких випадків. Було вирішено діяти за обставинами. Мітингувальників силою стали розганяти та рвати плакати. Маша навіть отримала по обличчю. Вона хотіла руками роздерти обличчя нападникам, проте її та інших посунули жорсткими методами. Але могло би бути й ще гірше. Маша була сумна та розгублена. Вона не знала, що робити далі... На її очах з'явилися сльози, а з вуст лунало бажання побачити коханого та слова ненависті до всього репресивного режиму Білорусі. І лише Аліса намагалась заспокоїти її... Проте все було марним, вона мовби у стіну кам'яну вперлася. Це був кінець, як тоді вважала вона...

Нікому не побажаєш пережити таке... А той, хто не пережив, ніколи не зрозуміє горя людини та її душевного стану в такі моменти життя. Білоруська влада готова була знищити та зламати будь-кого, хто був хоч якось їй не до вподоби. У кожної сторони була тоді своя правда...

Частина друга

Ранок. Цього разу він був не такий як зазвичай. Не було гарячої кави та улюбленого сніданку, який готувала йому мати, навіть будильник не озивався звичним дзеленьчанням. Натомість хлопець бачив моторошні стіни, вологість та убогість камери утримання. Від цього навіть нудило, особливо, коли підлогою пробігали огидні щурі. Це був зовсім інший світ, але для Івана Красевича він став тепер реальністю. На нього ніхто не чекав, бо це вже апіорі було неможливим. Страшенно хотілося їсти... Голод та спрага давали про себе знати все більше та більше...

І от відчинилися двері камери. До Івана підійшло двоє грізних міліціонерів і надягнули наручники. Далі його привели в темну кімнату, де, сидячи за столом, на нього чекала якась людина. Це був молодий чоловік років тридцяти, одягнений в стильний костюм та з різким ароматом парфумів. Від нього так і йшла хвиля зверхності та шарму, проте він поводився спокійно та стримано.

– Сідай, Іване! – заговорив той. – Ну що, як тобі нічка в камері? Бачу, що погано...Тебе трохи побили, вибач. На жаль, не я за це відповідаю. Мене звуть Олексій, і, як ти зрозумів, я представляю Комітет Державної Безпеки Республіки Білорусь. Вчора ти мав справи з іншим нашим співробітником, проте він слідчий і для подальшої нашої співпраці не буде мати жодного стосунку. Ти розумієш, чого ми від тебе хочемо, тобі вчора пояснили, я бачу, ще й не в надто добрій формі! Інакше, ти би відмовився. Тепер у нас з тобою буде багато справ. З нашого боку ми гарантуємо тобі та твоїм близьким безпеку та різного плану допомогу, якщо така буде потрібна надалі. Але, якщо ти порушиш умови співпраці, то вже розмова буде іншою і з відповідними наслідками. Я думаю тобі пояснили все і, як бачу, трохи перестарались. Нас цікавлять багато питань: і націоналістичні угруповання, і ліві, і всілякого роду опозиційні рухи, студентські активісти, правозахисники. Але особливо – їхні джерела фінансування. Розумієш, про що я кажу?

– Так, звичайно, – спокійно кивнув головою Іван.

– Ну от і добре, – усміхнувся кадебіст. – Що тобі відомо скажімо про фінансування правозахисних організацій від таких міжнародних фондів як NED, NDI, фонди Фрідріха Еберта, Конрада Аденауера, Фрідріха Науманна та інших?

Іван розумів, що розмова буде про це, тому ще з ночі обмірковував те, про що можуть його запитувати, враховуючи, що відповідними знаннями він не володів. Він вирішив включати фантазію, водити їх за ніс, а потім, з часом – втекти за

кордон, бо іншого виходу не бачив. Довго він вагався та зважував всі варіанти. Іван не хотів виконувати цю брудну роботу, проте розумів, що доведеться частину все ж таки робити, бо інакше «розколють» та покарають за повною програмою. Йому не було шкода себе, він переймався за своїх близьких. Але вибору особливо не було. Доводилось погодитись на умови КДБ, не зважаючи на свої принципи та амбіції. Він ненавидів їх та їхній режим, але подіяти нічого не міг з цим.

– То що, Іване?! – нагадав про запитання Олексій.

– Я мало про це знаю, проте дещо відомо, – почав частково брехати він. – Так, фінансування йде, при чому досить велике.

Він почав вигадувати суми то в 10 тисяч доларів, то 100 тисяч – залежно від програми та напрямків, про які запитував Олексій. Для більшої переконливості, він вигадував певні деталі та намагався робити вигляд, що наче щось згадує. Було видно, що Олексій був дуже задоволений допитом, на що, чесно кажучи, й сам не очікував. Він навіть запропонував Іванові каву з печивом, але той відмовився, чим здивував кадебіста, який розумів, що хлопець навряд чи щось їв.

– Дарма. Ти ж голодний! – мовив Олексій. – Ти нам живий потрібний. Тому не поводься безглуздо.

– Я терплячий. Вдома поїм...

– Он як, – усміхнувся кадебіст, – уже впевнений, що ми тебе відпустимо? Відпустимо, але не зараз і подивимось на твою поведінку. Ти знаєш, що твоя дівчина з друзями тут вночі пікет влаштувала під стінами? Ми були здивовані, не очікували. Довелось їх силою розігнати. Ти там тримай свою дівчину, бо вона в тебе неадекватна! Можемо й розуму навчити, але краще ти з нею поговориш, ніж ми. Вона також цікава особистість та націоналістка за поглядами, проте не вона нас цікавить. А міг би й кращу собі дівку знайти, у нас багато вродливих білорусок. Є симпатичніші та адекватніші за неї. Добре, не будемо про це. Нас цікавить фінансування фондом NED деяких опозиційних кандидатів, про що ти напевно також знаєш.

Деякі речі йому довелось прямо сказати задля дискредитації опозиції, особливо стосовно траншів вищезазначеного фонду на фінансування передвиборчої кампанії деяких з кандидатів у президенти, яких знав і сам Іван. Олексій був задоволений.

– Ось тобі номер, за яким будеш телефонувати мені або я сам телефонуватиму, – кадебіст простягнув йому папірець. – Ось твій телефон, ми повертаємо його тобі. Дзвони мені лише по справах, а не з приводу всяких там дрібниць. Періодично я сам набиратиму тебе. Мене приставили до тебе, і надалі я тебе куруватиму. Думаю,

ми ще подружимося?! Я сподіваюсь на це, Іване. І головне – не роби дурниць, щоб потім не пошкодував, КДБ – серйозна структура, це тобі не міліція чи прокуратура. Думаю, ти й сам розумієш тепер! Невдовзі ми тобі зробимо електронну поштову скриньку, куди ти будиш відсилати матеріал, потрібний нам та отримувати наші завдання та вказівки. Ти все зрозумів?

– Так, Олексію! – спокійно відповів йому Іван.

– От і добре, – усміхнувся той, – приємно мати справи з розумними людьми. Тебе випустять вже сьогодні. Повертайся додому і нікому не кажи про нашу розмову, навіть матері! Це все дуже серйозно! Я з тобою потім сам зв'яжусь, повертайся до своїх справ. Хай думають, що це правозахисники допомогли тобі вибратись звідси та резонанс через Інтернет. Для всіх – тебе затримала та побила міліція, а не КДБ. Зрозумів? От і добре. Тоді до зустрічі та до зв'язку!

Іван опустил голову та замовк, потім його повернули до камери. Через декілька годин його випустили. Але він був розгублений, адже не знав, що тепер робити і як надалі з цим жити. Це було просто катастрофічно, такої халепи він і уявити собі не міг. Він не хотів балакати ні з ким, бо було соромно та страшно, розуміючи, що став зрадником. Це бентежило його, але думки про безпеку рідних повертали його до життя. Він не знав, що казати Маші та як тепер бути надалі, бо вона ненавидить зрадників, а тут така ситуація... Виходу не було, треба було жити якось з цим, з ось таким тягарем на душі.

Він спокійно повернувся додому, де разом з розтривоженими батьками сиділи Маша та Аліса. Його сумний та хворий вигляд налякав усіх. Іван неохоче відповідав на запитання, але отримував першу допомогу. Мати й Маша обробляли йому рани та годували його. Всі розуміли, як йому важко та що з ним робили в райвідділі. Всі намагались підтримати його. Пізніше прийшли й Сашко з Андрієм. Вони не полишали його до пізнього вечора. Лише потім всі розійшлись по домівках. Мати Івана покликала до кухні Машу та попросила її залишитись, розуміючи їхні стосунки та почуття. Тепер вона сприймала її належним чином. Маша була трохи здивована цією пропозицією, але в цілому була згодна і лише вдячна їй.

Маша повернулась до зали, де на дивані лежав Іван і дивився новини по телебаченню. Вона лягла поруч з ним та обійняла його. Іван відповів тим же, але й далі мовчав.

– Що вони там з тобою зробили? – зі сльозою на щоці запитувала Маша. – Я тебе не впізнаю, мені боляче на тебе дивитись.

– Все нормально, – поцілував її ніжно Іван, – погрожували мені та закидали багато звинувачень, проте фактів та доказів не мали. Били, було таке, ви самі по мені бачили. То не люди, а звірі, Машо. Я ненавиджу їх та цей антинародний режим.

– Я так боялась за тебе, – не відпускала його з обіймів Маша, – ми навіть пікет влаштували, але нас силою розігнали. Я собі місця на знаходила, хвилюючись за тебе, навіть на пари не пішла. Я боялась втратити тебе назавжди, коханий мій. Я би не пережила цього. Вони точно зламали тебе, я не впізнаю тебе зараз. Ти інший...

– Все добре, – усміхнувся він та продовжив її цілувати, – головне, що я повернувся та тепер нікуди не дінусь. Я їм всім тепер влаштую. Я з тобою, люба моя Машутко. Не хвилюйся, все буде добре!

– Дай Боже, – насолоджувалась вона його поцілунками.

Маша раділа від того, що Іван просто був поруч. Їй більше нічого не було потрібно зараз. Її серце було спокійним, лише душа була не на місці, наче розуміючи, що напевне щось-таки сталося. Але вона проганяла ці думки. Тепер коханий у безпеці та й поруч, що ще потрібно для щастя?... Іван постелив чисту білизну на дивані та вони мовчки лягли разом. Маша робила йому масаж, а також намагалась розважити трохи, щоб він не був таким сумним та спробував заснути. Проте легше Іванові не ставало. Вона навіть заглавала до нього з пестошами та намагалась збудити, але й на це він не реагував. Маша не знала що й робити. Іван спокійно обійняв її, поцілував і так і заснув у її обіймах. Маша не могла довго заснути потім і сама, думаючи про нього та те, що в нього було на душі. Їй було сумно за всі ці події, але вона трималась, бо кохання робило її сильною. Так, і вона заснула в його обіймах.

Зранку Маша з матір'ю приготували сніданок та розбудили Івана, який так і залишився без настрою, проте привітав усіх з добрим ранком. Маша сіла поруч з ним та тримала його за руку. Він ніжно поцілував її та подякував за все, що вона робить для нього. Іван пояснив, що йому просто важко і треба трохи відійти. Вона розуміла його. Час підтискав і вона побігла на заняття, бо й так пропустила попередній день.

Далі справи Івана у контакті з КДБ пішли ще інтенсивніше. Вони почали частіше телефонувати один одному, створили електронну поштову скриньку та обмінювались інформацією. Хлопцеві доводилося збирати різноманітну та часом небезпечну інформацію. Потрохи це ламало його принципи і він почав звикати, але пам'ятав добре свої наміри та плани. Скоро за співпрацю був звільнений Євген, здивований від такої розв'язки. Ніхто про це навіть не здогадувався. Іван постійно шифрувався та менше став про себе розповідати, що робило його більш незрозумілим для довколишніх. Єдине, що його рятувало, так це Маша, яка кохала його та завжди підтримувала. Він так хотів розповісти їй правду, але не міг...

Одного дня Іван домовився зустрітись з Олексієм у центрі міста у місці, де було найменше людей. Олексій під'їхав на срібlistому «Хюндай» з тонованим склом

та відкрив дверцята. Іван був здивований від такого, не розуміючи, звідки в них такі кошти, бо не знав про реальне фінансування та зарплатні робітників КДБ. Він спокійно сів на переднє пасажирське сидіння й автомобіль поїхав центральними вулицями далі.

– Привіт! – протягнув руку Олексій. – Щось ти зовсім без настрою останнім часом, це не добре! Що трапилось? Ти нам потрібний живий, здоровий та життєрадісний. Ти досі переймаєшся через нашу роботу? Дарма, це лише тобі на користь, бо могло бути й гірше, якщо б ти потрапив до рук міліції, а не до нас. В них інші методи. Кажі, що не так!

– Важко мені, – спокійно відповідає Іван. – У мене проблеми з грошима, батько почав хворіти, брат майже втратив бізнес і не може його спокійно продати, а я навіть не буду мати освіти, мене викинули, як щеня, з університету.

– Ну ти сам винен, – відповів кадебіст, – за все й отримав. Що з батьком так поганенько? Біда. Брат твій продасть бізнес, не переймайся, на нього вийдуть потрібні люди. А з університетом – не просто, згоден. Ми допоможемо тобі відновитися, нехай вже. Ти повернешся до навчання, але вчитись будеш вже своїми силами та вирішувати питання з викладачами, які знають про твою діяльність. Для всіх – тобі допомогли правозахисники, називай усіх підряд, а також можеш називати опозиціонерів. Нехай думають так! З наступного тижня ти повернешся до навчання. Зараз саме активізувались студенти під вибори, ти будеш нам потрібний для цього. Готуються заворушення... Ми повинні знати, чим дихають ваші студентики. Ти в цьому й допоможеш! Так що не переймайся. З грошима кажеш біда? Ваші організації почали мало платити за діяльність? Вони просто вас кидають та використовують, Іване, тут все давно зрозуміло. До тебе повернеться стипендія, ми посприємо цьому. А ось тобі трохи грошей на перший час, щоб зовсім важко не було. Ти нам вже багато допоміг за цей короткий проміжок часу, що співпрацюємо, що ми самі здивовані та вдячні тобі за це. Це тобі особисто від нашого начальника відділу.

– Дякую, – здивувався Іван, не очікуючи такого розкладу подій.

– Здивований? – усміхнувся Олексій. – Ви просто погано знаєте про КДБ, наші методи «багата та пряника». Хто допомагає нам, тим і ми всіляко допомагаємо. Віриш, що наші можливості широкі та різноманітні? Ми багато що можемо в цій країні.

– Я тепер це зрозумів, – відповів Іван. – Ви, мабуть, серйозніші, ніж ФСБ у Росії та СБУ в Україні?!

– Важко сказати, – повернув у вузький провулок Олексій, – але в нас, на відміну від них, є порядок, от і роби висновки сам! Свого часу ми навіть знешкоджували

націоналістичні групування на території Білорусі, де були активісти з України та Литви, і що цікаво, підконтрольні їхнім силовикам. Так би мовити, навчали наших селяків досвіду боротьби. Ото був скандал... Багато таких випадків. Не варто шукати своїх друзів за кордоном, там нас не особливо люблять та вважають брудом. Якби не КДБ, в країні була б уже халепа.

– Тоді навіщо мати стосунки з Росією, не розумію, – відповів Іван. – Вони ж хочуть нас поглинути, а потім розправляться при першій же нагоді?..

– Не лізь сюди! – сердито відповів кадебіст. – Це велика політика і справи керівництва країни. Зрозумів? Там самі розберуться, а ми підтримаємо будь-які їхні дії. Не варто мені таке казати. Ну що, я тебе підвіз до університету твоєї дівчини, не очікував? Йди та зустрічай її, вже заняття закінчились. І хай буде розумною, пояснюй їй це. Я тебе висаджу, щоб менше очей було зайвих. Так буде добре. До речі, тепер в тебе буде друге ім'я, псевдонім. Тепер ти фігуруєш у нас як «Сергій»... Ну що, до зв'язку! На пошту скоро скинемо завдання, Сергію! Щастя!

– Щастя! – попрощався він та покинув автомобіль Олексія.

Маша була дуже здивована, коли побачила на вулиці Івана, та кинулась йому в обійми, віддалившись від однієї групи, які з заздрістю дивились на неї. Проте Маша не розгубилась і вирішала їх познайомити. Так, тепер він знав її університетських подружок Вікторію, Юлію та Оксану. Вони були вродливими та з дуже добрим характером. Іван пишався тим, що в його дівчини такі подружки. Іван запропонував піти всім посидіти до кафе, щоб ближче познайомитись. Всі були здивовані пропозицією, але, трохи повагавшись, погодились. Маша й сама здивувалась, та потім сама й вмовила їх. Не розгубилась Оксана, покликавши свого хлопця, щоб відчувати себе комфортніше. Лише Віка та Юля сиділи удвох та дивились на всіх, бо не мали хлопців. Іван справив на всіх дуже добре враження. Це навіть оцінив хлопець Оксани – Олег, що закінчував магістратуру юриспруденції. Маша навіть трохи приревнувала свого хлопця, коли дівчата очей від нього не відводили. Вона вже вважала його своєю власністю і не збиралась ним ні з ніким ділитись. Маша обійняла Івана та поцілувала в щічку. Іван відповів тим же.

Замовили піци та пива, проте й тут Іван здивував всіх тим, що відмовився пити спиртне. Особливо це вразило Юлю. Вона давно не зустрічала таких хлопців і натякнула Маші, що їй дуже пощастило з Ванею. Вона відповіла, що знає це, тому дуже його цінує та дорожить ним.

Після посиденьок усі зібралися розходитись, й Іван помітив, що Юля приємно усміхалась до нього і навіть трохи залицалась. Він розгубився, але не виказав жодних емоцій. Добре, що цього не помітила Маша, але вона потім здогадалась,

побачивши погляди Юлі, проте промовчала. Сама Маша не очікувала, що подруги можуть так відреагувати на нього. Маша обійняла Ваню та пристрасно поцілувала, даючи зрозуміти, що він їй і немає чого на нього так дивитись.

Іван лише усміхнувся щодо такої ситуації та не придав їй особливого значення. Маша взяла його за ручку та вирішила прогулятися центром міста, милуючись снігом, що саме спокійно падав з неба, покриваючи землю білим килимком. Початок грудня милував душу своїми пейзажами. Мінськ стояв у казково сніжному полоні.

Це була справді неперевершена краса, що милувала очі людей. Як гарно сяяли на тлі ліхтарів маленькі сніжинки, як гарно лягав сніг на дерева та землю... Дітлахи збігались на вулицю та починали ліпити снігових бабів, їм допомагали їхні батьки. Школярі розважались, обкидаючись сніжками і лише представники ЖКГ ледве встигали прибирати сніг з дороги, щоб ніхто не впав та не отримав ушкодження. Проте не всі були раді від такої погоди: у когось застрягла машина, хтось потрапив у затор, а дехто не міг добратися додому після важкого робочого дня. Де-не-де було видно як молодь, наче діти, бавиться в снігу...

Маша дивилась на це та вирішила сама скористатись нагодою та почала кидати сніжками в Івана. Він не очікував цього, трохи здивувався, лише згодом збагнув, що вона хоче побавитися з ним. Іван і сам почав злегка закидувати її, намагаючись піддаватися. Маша усміхалась та не зупинялась, потрапивши у хвилю захвату й азарту. Далі Іван підбіг до неї, кинув невеличку сніжку їй під ноги, а потім схопив на руки та почав пристрасно цілувати. Але вона почала сміятися, лоскотати його так, що вони разом впали у замет і реготали удвох, опинившись під сніжним покривом, що накрив їх до голови. Вони, як дітлахи, перекочувались, стрибали та валялись на снігу, дразнячи один одного та бавлячись. Маша вилізла зі сніжного шару та лягла зверху на Івана, витерши з його обличчя сніг, а потім різко та пристрасно почала цілувати його, повторюючи періодично: «Мій котику...» Люди, що проходили поруч, дивувалися з їхньої поведінки. Проте закоханим було байдуже до всіх, в такі миті довколишній світ переставав для них існувати, час зупинився, і ніщо не могло поруйнувати цей стан.

Іван підняв на руки кохану та кружляв з нею навкруги сніжних кучугур, а потім повів кататися з гори разом з тутешніми дітлахами. Вони реготали разом з малечю, особливо, коли з розгону влітали у сніжну купу, яку нагорнули діти. Іван та Маша усміхались, дивлячись один на одного. Потім діти поділились з ними санчатами, і тепер хлопець і дівчина ще більше божеволіли, з шаленою швидкістю несучись у чергову снігову гору та сміючись при м'якому приземленні.

– Боже, як же я тебе кохаю! – цілувала Маша Івана, коли вони бавились у снігу після чергових забав з санчатами, віддавши їх назад дітлахам, що сміялись з їхніх приколів від душі. – Мій персик!

– Моя маленька, – посунув шарф та поцілував її в шию Іван. – Слухай, сонечко моє, а котра вже година?

– Справді цікаво, я забула про час, – усміхалась вона, підводячись на коліна та звільняючи з рукава годинник. – Вже сьома вечора! Оце ми дали жару, Іванку! Мені треба ще на завтра встигнути зробити орфоєпію.

– Скільки часу це в тебе займе? – підвівся Іван та допоміг встати Маші.

– Ну з годинки півтори, а що?.

– Є пропозиція, саме під цю погоду... – усміхнувся Іван. – Може, сходимо до лазні? Пам'ятаєш, я тобі про це свого часу казав, що це класна ідейка?! Що скажеш, сонечко?

– О, це кльова ідея, – погодилась Маша. – Ми в селі часто таке робили з дівчатами. Але ж часу мало, я потім не встигну до гуртожитку, хоча завтра й на третю пару! Я б тебе підтримала...

– Думаю, я з батьками домовлюсь, – взяв її за талію Іван, – що ти в нас залишишся на ніч. Але візьми тоді зошити з собою одразу, залишимо їх у мене, а потім підемо?! Як тобі?

– Я згодна, – після паузи сказала вона та поцілувала його, – треба буде рушничок знайти великий... Тоді треба швидше до гуртожитку йти, щоб усе встигнути.

– Тоді побігли до метро! – з усмішкою на обличчі потягнув її за руку Іван.

Провівши її до гуртожитку, Іван поїхав додому, де допоміг трохи матері з прибиранням на кухні та миттям посуду, а потім виклав їй своє прохання. Мати сказала про це батькові і, подивившись на Івана, сказала: «Хай ночує. Мені вона подобається, я тобі вже казала, хороша дівчина, дуже виручила мене, коли з тобою була біда, я вражена була. Я буду рада їй, хай приходять».

– Дякую, мамо, тату, – усміхнувся Іван.

– Думаєте гуляти? – запитав батько. – Дивіться, щоб недовго! А знаєш, я навіть трохи сміюся з неї, вона так балакає білоруською, що й не все розумію. Тут таке нечасто почуєш. Мене це завжди в ній веселить. І ти, бачу, з нею теж білоруською балакаєш?

– Так, а що тут такого? – дивувався Іван.

– Та те, що вас дурнями сприймають і сміються з вас, – відповіла мати. – А на вулиці сприймають як противників «Сашка» та опозиціонерів.

– Та мені плювати на їхні думки, – зробив собі бутерброди з кавою Іван. – Я на них не звертаю уваги, бо вони не авторитети для мене. Білоруська – наша рідна мова, а те що більшість балакає російською, то це рудимент, штучно створений цією владою. Я не зважаю на це. Молодь апелює зараз до національної мови, а вже потім – до російської. Це не те щоби модно, а якось, навіть слів не підберу, мудро, з поглядом на національні цінності та традиції народу.

– Ех ти, книжок перечитався, – відповів тато, – раніше такого за радянських часів і не було особливо. Хоча, у вас у молоді я бачу зовсім інші цінності та погляди на життя. В нашого покоління все було інакшим.

– Тепер все змінилось, батьку, – відповів йому син. – І цінності дещо інші.

– І що дали? – не розумів його тато. – Ну змініте ви владу, ну прийде демократія? І що? Що вона принесе нам? Другу Україну або Молдову? Нічого ви не розумієте ще щодо життя...

– Все ми розуміємо, – відповів йому син, – а в Україні не так вже і погано, як ви кажете. Я там був, і це все пропаганда. Проблема її – це влада, яка не краща за нашу. Ось у чому фішка!

– Ти нічого не тямиш, – плюнув батько та пішов до зали.

Іван поїв трохи, випив улюбленої кави та почав потрохи збиратись. Час не на місці стояв. На вулиці саме перестав йти сніжок, вдарив легкий морозець, що не могло не сподобатись Іванові. Він швидко дістався до гуртожитку коханої на метро і став чекати на неї біля входу, спостерігаючи, як люди обережно рухаються слизькою дорогою, попри те, що її вже встигли посипати піском.

І ось вона. Маша одразу обійняла його, навіть забувши, що декілька годин тому вже бачилась з ним. В руках у неї був невеликий пакет, необхідний їй для лазні, а також сумка з зошитами для занять. Вони спішно повернулись до Івана, він заніс її речі, а потім поїхали до лазні, в якій і попередньо замовили собі місце на цілих три години.

Як з'ясувалося, їм обом подобалось попаритися. З парилки так і валили клуби пари, а тим часом на столі Іван вже розклав продукти, а на лавиці залишив рушники та інше необхідне начиння. Тим часом Маша прийняла душ та, обмотавшись рушником, повернулася до кімнати. Іван вирішив зробити те саме – перед тим як піти власне паритися.

І ось вона – реальна баня. Тут було так гаряче та спекотно, що всіляка там Африка відпочивала. Вони насолоджувались цим, сидячи поруч. Далі Іван дістав віники та почав плескати по спині Машу. Їй це страшенно подобалось. Потім вони помінялись місцями.

Повернувшись до кімнати, вони насолоджувалися свіжістю та відчуттям, наче знову народилися. Іван налив соку та порізав фрукти, дістав з пакету цукерки та інші солодощі, які так обожнювала його кохана. Вона обняла його легенько та, притиснувшись до його тіла, мовила: «Так чудово, знаєш. Обожаю баню. Це чудова ідея, що ти запропонував. Слухай, ти не перестаєш мене дивувати, Іванку! Я просто у захваті. Знаєш, попри мій характер та стервозність, ти робиш мене іншою, змінюєш мене. Мені так добре, коли ти поруч. Я кохаю тебе».

– І я, Машутко, люблю тебе, – поцілував її Іван, – і завжди дивуюсь, як за такий короткий період у нас таке вийшло! Це і для мене загадка. Я й не знав, що зможу покохати та ще й так сильно!

– Чесно кажучи, і я, – усміхнулась вона. – Ти читаєш мої думки. Головне для мене – це коханий поруч, який буде любити мене, підтримувати у важкі моменти і завжди буде готовим приймати мене такою, якою є я насправді. Я можу витримати та пробачити все, єдине, що не зможу, мабуть, то це – зрада та брехню. Заради коханого я піду на все: бійку, в заслання за ним піду, в суд чи за кордон, але якщо він справді цінує мене та я йому потрібна! В тобі я бачу таку людину. Повір, я на все піду заради тебе. Не роби лише мені боляче, не залишай та не зраджуй мене! Заради кохання така, як я, піде на все! Мало, хто цінував це в мені, тому я завжди була з розбитим серцем, самотньою і нікому не потрібною фанатичкою. А спробуй ще знайди таку віддану дурепу в світі, коли жінки зійшли з глузду через змінену систему цінностей: почали думати про гроші, кар'єру та плювати хотіли на створення родини, забувши про елементарне жіноче щастя! Ох і дурні вони. Так, гендерна рівність – це супер, але який підтекст в це заклали її «конструктори», жінки забули... А це знищення сімейних цінностей та кохання, перетворення чоловіків на слабаків, а жінок – «на сильних», пропаганда деградації та інша вакханалія. Це жах. Я консерватор і виступаю за збереження народних цінностей, що були сформовані протягом століть, а може й тисячоліть...

– Ти правильно кажеш, – цілував її ніжно в ший Іван. – Я за це дуже поважаю тебе, Машутко! Ти мені дуже дорога! Я кохаю тебе та нікому не віддам. А щодо гендеру, як правозахисник, у чомусь погоджуюсь, а в чомусь і ні. Проте не будемо про це.

– Як хочеш, – Маша почала пристрасно його цілувати. – Білі, ну я не можу. Я одразу заводжусь, а ще така ситуація... Я не можу не скористатись і не позалицятися до тебе, мій любчику!

– А я й не проти, – скинув з неї рушник Іван.

Цілу годинну вони безперестанку віддавали себе пестошам та кохання, поки не згадали, навіщо все-таки прийшли сюди. Маша зішла з хлопця після чергової

зміни позиції та, пригорнувшись до нього, витерла піт, усміхнулась і сказала: «Як добре... Така приємна втома в тілі... Іване, ти мене зводиш з розуму. Мені так добре. Ти мене так доводиш до екстазу, що я потім від задоволення не можу повернутись до себе. Але це мені так подобається, мій коханчику».

– Я тебе люблю, – провів рукою по тілу коханої Іван, насолоджуючись її красою та формами, притис її до себе, – і ти також робиш мені так приємно, що я наче на небесах буваю від задоволення. Я також ловлю себе на думці, що нарешті знайшов свою другу половинку. Ти прекрасна. Ходімо попаримось, а то й так час пролітає.

– Ходімо, справді пора, – усміхнулась вона. – Бо ми, здається, забули, навіщо прийшли.

Вони абсолютно не соромились одне одного і спокійно, без всілякого одягу чи рушників відпочивали в лазні і хлюпалися разом у душі. Проте час швидко пролетів і треба було збиратися додому. Але навіть в останній момент вони встигли пристрасно зайнятись коханням в душі, забувши про час.

Вибігаючи оголеними на вулицю, вони відчували, як розкішно почуває себе тіло після лазні, особливо, коли це ще доповнюється гармонійними любовцями з коханою людиною. На їхніх обличчях сяяло задоволення, але коли вони почали натирати одне одному оголені тіла снігом, почали кричати. Згодом це переросло в забаву.

Вони були задоволені відпочинком та, повертаючись додому до Івана додому, насолоджувались відчуттями. Все радувало їх, а найбільше – можливість бути поруч, якої багато з молодих людей вже не мали через напружену громадську діяльність.

Повернувшись додому, вони тихо увійшли до кухні, де Іван розігрів їм їжу, бо після всього вони дуже зголодніли. Вони годували один одного з рук та сміялись з цього, аж розбудили маму. Вона сонна зазирнула до кухні, привіталась з Машею та пішла до спальні, даючи зрозуміти, що треба бути трохи тихішими. Вони заспокоїлися, але продовжили бавитися тихіше.

В залі Іван розклав диван та постелив їм постіль. Вони лягли, обійнявшись, і тихо нашіптували на вухо один одному різні анекдоти та приколи з життя. І лише згодом заснули, ніжно сплівшись тілами.

Зранку, коли вони прокинулись, батьків удома вже не було. Маша нашвидкуруч приготувала сніданок, поки Іван ще дрімав, а потім ледве збудила його поїсти. Він завжди любив смакувати її страви, вважаючи все, що вона готує, кулінарними шедеврами. І небезпідставно, бо готувала вона справді чудово. І робила те все

заради нього. Він не зловживав цим і завжди відповідав тим самим, хоча часом її важкий характер приводив до сварок, але це лише розпалювало пристрасть та зміцнювало їхнє кохання. Були такі моменти, що іноді під час сварок летіло в бік Івана все, що під руки попаде – разом з хвилию гострих слів та образ. Тоді й Іван вже давав відсіч, іноді доводячи її до сліз. А згодом сам намагався заспокоїти дівчину, окрім тих випадків, коли Маша перебирала через край.

Певні події сталися десятого грудня, коли Іван був одним з організаторів святкування міжнародного Дня прав людини. Отримавши завдання та кошти на організацію заходів, він поставився до цього з усією відповідальністю. Йому треба було роздрукувати буклети про основні права та свободи громадянина, права дитини та конституційні права білорусів. Частину роздрукованого треба було розіслати колегам по всій Мінській області. Дратував його лише Олексій, перед яким постійно потрібно було звітувати та доповідати про свої дії щодо цього заходу, про кошти та адресатів. Телефон просто розривався, але він встигав. Олексій розумів, що зміст та характер акції не до вподоби КДБ, але Іван був дуже цінним кадром, через нього йшла потрібна їм інформація. Довелось дещо заплюшувати очі. Через нього вони вийшли на активістів у області та поставили їх на контроль, а також зафіксували всіх, хто брав буклети та брошури на вулиці від Івана та його активістів. Проте сума, виділена на це, не здивувала кадебіста, адже він очікував на більше фінансування, давши зрозуміти Іванові, що їх просто використовують навіть у таких ситуаціях – просто відмиваючи гроші. Він відмовлявся в це вірити, але Олексій наполягав на цьому та після закінченні заходу, підібрав його на автомобілі та від'їхав до безпечного місця.

– Дарма ти не хочеш вірити мені, – мовив Олексій, припаркувавши автомобіль. – Ми-то давно в курсі всіх цих схем та діяльності. Багато, хто багатіє на цьому, знаходячи таких дурнів, як ти, а самі відмивають кошти західних фондів, бо контроль за коштами майже відсутній в силу нашого режиму, чого не скажеш там про Україну або Молдову чи навіть Росію... Не всі безперечно, але таких багато. Знаєш, як вони купують собі дачі та котеджі під Мінськом, дорогі квартири або закладають гроші в доларах у банк? Здогадувався? Це ціла історія...

– Я в це не вірю, – наполягав на своєму Іван.

– Дурник ти, – усміхнувся Олексій. – Ось вони й 90 % таких, як ти знаходять, а ви ведетесь. І це в них завжди виходить добре, бо скільки років я цією темою займався, мало що змінювалось, Ваню. Є справді фанатики, є багатенько, а такі «грантожери» та «квасні патріоти» шукають вас та гроші на вас шалені заробляють. Ми самі в шоці з їхньої нахабності.

– Що ти хочеш від мене, Олексію? – одразу запитав Іван, не витримавши.

– Бути розумним і все, – відповів кадебіст. – Ми тобі допоможемо самому заробити на цьому, підказавши як, але більшість коштів піде, звичайно, до нас. Наше керівництво давно таку схему відпрацювало, і нехай грантодавці та «грантожери» не думають, що найрозумніші. Хто тобі постійно так телефонує і заважає? Маша? Не дає нам нормально поговорити!..

– Алло! – взяв слухавку Іван, не витримавши, але почув лише її докори та гнів на свою адресу через те, що він не брав довго слухавку та не зміг взяти участь у її заході з нагоди дня з прав людини, що організовували її колеги з БНФ. – Що?... Перетелефонуєш, коли заспокоїшся! Що?...Сама пішла туди!..

– Ох і неадекватна вона в тебе! – чув розмову Олексій. – Чесне слово! Дивні ваші стосунки та незрозумілі мені! Гальмуй її, бо іноді вона і наші інтереси зачіпає своєю діяльністю та націоналістичною неадекватністю. Не хочу, щоб її на розмову викликали, краще сам з нею поговори. Я тобі це постійно кажу. А, згадав, скоро тебе відновлять в університеті, я вже все зробив, поговоривши з ректором. Тобі скоро зателефонують. А тепер повернімось до нашої теми знову.

– Так, звичайно, – глибоко вдихнув Іван.

– Так от, Іване, – казав далі кадебіст, – гроші підуть з новою імпульсивністю і вже засіли в кишенях багатьох організацій та опозиційних лідерів, гроші, за які робиться дестабілізація в нашій країні. Розумієш? Ми повинні ці кошти спрямувати у власний бюджет, а «п'яту колону» заставити понести відповідальність за антидержавну діяльність та відслідковувати всі ці схеми та потоки. Є люди, які давно цим займаються, але їх недостатньо, потрібні нові й нові. Наші «грантожери» знахабніли геть, і вже за кордоном скаржаться, що їм переводять так мало коштів, які насправді, як нам відомо, обраховуються мільйонами євро та доларів. Ці західні грантодавці спонсорують багатьох кандидатів та їх виборчі кампанії, з цим не можна не погодитись, але ж ці зрадники використовують медіа-простір, а Захід веде активну інформаційну війну проти нас, яку ми поки що не можемо виграти. Це масова кампанія, розумієш? Вони не шкодують коштів ні на що заради дестабілізації у нас, заради підконтрольності Білорусі західним країнам. Цей процес постійно активізується. Це вже реальна неоголошена війна. Як нам стало відомо з агентурних джерел, у день виборів та після них опозиційні сили готують масштабні акції протесту у столиці! Ми повинні протидіяти цьому всіма силами. Тут навіть є слід західних спецслужб, який нам вдалось виявити через оперативні заходи, у країні навіть іноземні агенти з'явилися. Сюди приїхали активісти з сусідньої України. Розумієш серйозність всієї ситуації? Готується заколот, але ми

його не допустимо, тут не буде «помаранчевої революції». Тобі знову доведеться нам допомогти, справа буде серйозною. Про все ми тебе напередодні виборів повідомимо, а поки що нам потрібний матеріал про студентів, що потенційно візьмуть участь у протестних діях! Треба тобі попрацювати та поспілкуватись. Часу мало до дня виборів.

– Що ще? – спокійно запитав Іван.

– Готуйся, до виборів ти повернешся до навчання. Сесія, мій друже, от і будь готовий. На багато запитань про те, як відновив навчання, я тебе вже інструктував. І щодо того, що я тобі казав стосовно грантів та західних коштів... Скоро приступимо до цієї роботи! – відповів йому кадебіст та рушив вулицею, щоб висадити Івана в малолюдному місці.

Аж раптом автомобіль зупинили двоє даїшників, які нахабно наказали Олексієві негайно вийти з машини. Кадебіст спокійно вийшов до них, а потім запитую: «Якісь проблеми?»

– Зараз в тебе будуть проблеми! – безцеремонно відповів один з них.

– Та ви що? – без зайвих емоцій показав своє «чекістське» посвідчення Олексій. – Що таке? Чому ви одразу так замовкли? Де ж ваш героїзм? Ви що забули, де працюєте? То я нагадаю! Робота набридла? Проблем захотіли? Пішли геть!

Залаякані даїшники швидко віддалились від автомобіля, а Олексій спокійно собі сів за кермо та на великій швидкості помчав геть. Висадивши Івана в нейтральному місці, він поїхав до центру міста.

А у Івана почалися з'ясування стосунків телефоном з Машею, яка дедалі частіше його дратувала своїм важким характером та трохи «напружувала». Іван не витримав розмови, вимкнув телефон і поїхав додому, бо треба було допомогти матері. Мати була рада новині про те, що син відновиться в університеті, проте він дуже просив її про це нікому не казати. Мати відповіла згодою.

Коли Іван увімкнув телефон, побачив там багато повідомлень від Маші про те, який він поганий, чому вимикає телефон та морозиться, не підтримав її цього дня, хоча вона добре знала, що він буде зайнятий, та цілу купу образ. Іван вирішив не реагувати, але Маша почала телефонувати постійно. Він вирішив відповісти, проте знову почув від неї образи на свою адресу.

Вона настільки дратувала його цього вечора, що він погодився з нею зустрітись, але був готовий просто послати її куди подалі.

При зустрічі вона ані поцілувала його, ані усміхнулась, а одразу почала мало не кричати: «Ти морозився від мене цілий день! Я просила прийти та допомогти мені на акції, а ти постійно зайнятий. Не міг знайти годинку, щоб підтримати мене?

Такий добрий хлопець! Козел ти та й годі! Що дивишся так на мене? Мені реально була потрібна допомога, нас навіть міліція почала допитувати. Коли потрібний, тебе завжди немає поруч!»

– Знаєш що, Машо! – сердито вигукнув Іван. – Якого біса ти так поводишся та ображаєш мене? Я не бажаю цього слухати! Зрозуміло? Я був зайнятий на акції та справами займався, а через твої докори та образи весь день був як в штани наклav! Мені набридло терпіти твої викрутаси та мерзотний характер! Якщо в тебе поганий настрій або «червоний день календаря», то це не означає, що треба мені таке робити! Зрозуміла ти?

– Що? – ще більше гнівалась вона. – Та ти мерзотник ходячий! Як ти смієш мені таке казати? Козел, дурень! Замість того, щоб допомогти ще й слухавку вимикав! Ось такий ти хлопець! Сволота!

– Знаєш що, пішла ти куди подалі, – розвернувся Іван та пішов собі на зупинку. – Мені немає про що більше з тобою говорити! Я цього не заслужив!

– То і йди собі, герой! – демонстративно розвернулась вона, не очікуючи, що він таке зробить, та пішла собі до гуртожитку.

Іван же подався в гості до Яна Мокрицького, який обіцяв йому допомогти в одному проекті та познайомити з кількома активістами, що займались громадською діяльністю протягом тривалого часу. У квартирі Мокрицького було занадто добре: дорогі паласи та меблі, ноутбуки, прикраси, каміни та картини на стінах. На столі стояли різні страви. Це не могло не здивувати Івана. В гостях у нього були Віктор Некрутевич та Богдан Поляков, доволі відомі молоді громадські діячі, що активно займались реалізацією проектів від різних західних фондів. Таких було багато, але цього разу Іванові вдалося познайомитись саме з ними. Ян познайомив їх та в ході розмови за вечерею запропонував Івану також займатися цією діяльністю, вбачаючи в ньому перспективного активіста з багатим досвідом.

Іванов дали зрозуміти, що напередодні виборів можна реалізувати міні-проекти і, поки залишався ще тиждень, можна було все зробити. Мокрицький робив наголос на тому, що це не є звичайною практикою, але в умовах останніх подій донори пішли на такі поступки. Віктор Некрутевич пояснив йому деякі нюанси, що та як робити, обіцяючи фінансову допомогу від NED. Проектів було чимало, проте Іван взяв для себе напрям розробки буклетів з виборчого законодавства та їх розповсюдження серед молоді. Богдан Поляков пояснив, як це має виглядати, а сам Мокрицький – як то виглядає організаційно та і документально, показавши аплікаційні форми інших, вже реалізованих проектів. Так як це був міні-проект, то зробити його було неважко. Іван почав це робити одразу, і з його успіхів громадські

діячі були приємно здивовані: йому все вдавалося просто чудово. Ян запропонував йому доопрацювати це, і чим раніше, тим краще. Часу було досить мало. Іван погодився. Вся ніч була попереду, проте він впорався. Наступного вечора проект був готовий на столі у Яна Мокрицького, який був задоволений результатом.

– Чудово, – відповів Ян, – ось номер Віктора Некрутевича, зв'яжись з ним, далі він допоможе тобі. Проте бренд буде використано його організації. Шкода, що в тебе немає власної організації, а від «Вясни» ти ж не зможеш сам щось робити?! Для першого разу ти нас справді здивував, супер вийшло! Чому ми раніше не зустрілись? То, думаємо, тепер нам варто співпрацювати, бо проектів буде багато, адже цей режим створює сам собі проблеми, з якими треба нам, громадським діячам, боротись, тим паче якщо західні партнери нам допомагають в цьому та всіляко сприяють. Віктор дасть тобі кошти, зможеш через типографію все зробити?

– Звичайно, Яне, – усміхнувся Іван, – раніше не раз таке робили, в мене є багато знайомих. Цікава ця діяльність, раніше я про це лише так здогадувався та й хіба що дещо бачив. Ти багато на цьому заробляєш?

– На чому? – усміхнувся Ян. – На проблемах білорусів грошей не заробиш, це все ми робимо заради нашого майбутнього, демократії, свободи слова та збереження прав людини у цій авторитарній країні. А на майбутнє, не став безглузких запитань! Добре?

– Добре, – зніяковів Іван.

– Заробляти на цьому ти навчишся сам, – спокійно відповів Ян, – без нашої допомоги. Але не забувай – все це не заради власної користі, а заради білоруського народу та майбутнього.

– І багато ти проектів реалізовував та отримував грантів, фінансування? – дивувався Іван, розглядаючи його квартиру.

– Достатньо, – випив кави Ян, – за шість років, що я займаюсь громадською діяльністю, повір, достатньо. Досвід у мене великий, шкода, що багатьох моїх колег або заарештували, або вони поїхали з Білорусі. Така-то у нас влада та доля. Ну ти й сам розумієш. Але часу мало, вперед, дерзай, твори. Треба встигнути надрукувати та розповсюдити серед студентів.

– Ок. Тоді, до справи.

Наступного дня Іван зустрівся з Олексієм і показав йому вже готові екземпляри буклетів, що він зробив у рамках проекту. Чекіст забрав частину примірників, а іншу велів розповсюдити серед найбільш активних студентів, щоб також був на них додатковий компромат. Кадебіст пояснив, що Іван на правильному шляху і вже заробив перший кошт на цьому, економлячи, де треба. Олексій пояснював йому, як

далі рухатись у цьому напрямі та передав документи на громадську організацію, що була створена ще 1995 року під назвою «Білоруський вибір», пояснивши, що через неї він, як голова, зможе вийти на грантодавців та реалізовувати проекти за схемою, яку йому пояснив кадебіст минулого разу. Олексій розтлумачив, що й як та показав, що за цим статутом тепер Іван голова ГО «Білоруський вибір». Тепер треба було піарити її, знаходити партнерів та робити спільні проекти, а потрібну інформацію доносити до відома КДБ.

Іван лише мовчки слухав та робив висновки. Далі Олексій йому показував фотокартки студентів та активістів, яких ймовірно знав Іван з минулих років та які, за оперативною інформацією їхнього відомства, мають намір взяти участь у майбутніх акціях протесту, що начебто готуються до виборів. Іван впізнав багатьох та розказав, що знав. Олексій був задоволений та уважно записував все у блокнот. Він дав зрозуміти, що багатьох з них чекає покарання за таку діяльність, адже КДБ поступово стає відомою схема цього запланованого заходу. Деталі Івану, розуміється, ніхто й не намагався розказати, а лише взяти інформацію, потрібну їм від нього. Також Олексій запитував про студентів, що готуються до активних дій у день виборів.

Розмова була нормальною, проте в душі Івану було дуже важко. Особливо, якщо враховувати те, що він вже декілька днів так і не спілкувався з Машею після останньої сварки. Він хвилювався за неї, але перший не хотів йти на зустріч, розуміючи, що був правий більше, ніж вона.

Олексій не звертав на це уваги, хоча й знав про це все, адже робота в нього була такою. Іван почав розмову про Мокрицького, Некрутевича, Полякова, проте Олексій відповів, що наступного разу про це поговорить з ним, і взагалі, ними – займаються інші люди з його відділу КДБ.

Дорога додому. На душі знову важко та ніяково. А тут дзвінок. Ректорат. Івану повідомляють, що його відновили у навчанні та що завтра він спокійно може повертатися до занять. Лише ця новина радувала його. Він квапився додому, щоб втішити цим і батьків. Вони справді були за нього дуже раді, бо вже й не думали, що так воно буде.

Здивовані були в університеті багато студентів, а особливо його друзі з групи – Аліса та Сашко, бо це справді було з області фантастики, проте переконання, що це реальна допомога кандидатів у президенти та правозахисників було ефективним. Багато навіть повірили в силу опозиції та справедливості. Аліса та Саша були раді за нього, але шкодували, що не можна було допомогти Андрію. Здивовані були й викладачі, проте на семінарських заняттях Іван швидко поставив

всіх на місце своїми знаннями. Викладачі неохоче, але ставили йому заслужені відмінні оцінки. Тим паче скоро була на носі сесія і треба було підтягувати те, що він пропустив.

І ось він на перерві пересікається в коридорі з Юлею, яка саме вийшла з іншою аудиторії. Цього разу вона не відвернула голову, а навпаки здивовано поглянула на нього, знаючи, що його відрахували свого часу. Вона була здивована з його зовнішньому вигляду. Цього разу він вже виглядав дуже стильно та елегантно, чого ніколи не помічала Юля, зустрічаючись з ним. Вона здивувалась, але, так і не привітавшись, пішла далі. Івану було чхати на це, він теж без жодної емоції пішов собі далі. Зате Юля обернулась і уважно дивилась йому вслід, дивуючись тому, як він змінився і повернувся до навчання. В голові її це не вкладалось. Потім вона махнула рукою та пішла на вулицю.

На вулиці стояв натовп студентів, серед яких відверто виділявся Іван, якого багато були раді знову бачити та розпитували про те, як в нього справи і як йому взагалі вдалося відновити навчання. Всі повірили в силу опозиції та правозахисників і на прикладі Івана були готові боротись на виборах за перемогу. Не всі далеко розділяли ці погляди та обережно обминали їх, особливо «мажори» та діти держслужбовців. Юля подивилась на них збоку та пішла собі, все більше дивуючись, як змінився її колишній хлопець, ще й укращий бік і зовнішнім виглядом, і авторитетом. Проте її зупинила наступна казусна ситуація, яка здивувала багатьох студентів, що зібрались на вулиці перед корпусом.

Серед студентів несподівано з'являється сама Маша, яку багато хто не знав взагалі, а дехто не очікував побачити, зокрема і сам Іван. Маша розстебнула куртку та через натовп підійшла до Івана, агресивно та ретельно роздивляючись його.

– Ось так значить? – розпочала Маша, ніби працюючи на публіку. – Пропадаєш на кілька днів, забуваєш про мене, робиш мені боляче, хоч би подзвонив та дізнався, як там я, а може мене вже немає серед живих... Тут тебе відновлюють в навчанні, а я, твоя дівчина, про це дізнаюся останньою! Тобі взагалі начхати на мене? Як ти можеш так поводитись зі мною?

– Припини цей концерт перед університетом, де я навчаюсь! – рознервувався Іван. – Що за істерика? Годі вже! Я втомився від цього та винним себе ні в чому не вважаю. Треба було поводитися адекватно та не звинувачувати мене у всіх смертних гріхах! Я втомився це терпіти, сама наробила пакостей і тепер я ще й винний! І хто ж, цікаво, тобі підказав сюди приїхати? А ти ще й спектакль вирішила тут влаштувати, Машо... Але ж це не сцена?!

– А мені плювати, хай дивляться! – вигукнула Маша, не звертаючи уваги на всіх, хто був навколо, та ближче підійшла до нього. – Як ти можеш таке робити? Ти ж знаєш, як я тебе кохаю, а поводишся як останній козел! Тобі не соромно? Я ж твоя дівчина, я кохаю тебе, я за тебе хвилююся, а ти пропадаєш так безпардонно... Ти сволота, Красевич, ось, що я тобі скажу. Нехай всі чують. Ти навіть не знаєш, що я за ці дні пережила, а може в мене проблеми були. Ти навіть не поцікавився, навіть не спробував зателефонувати першим, ти ж у нас гордий, справжній чоловік, як і всі. Козел ти, Ваню!

– Якого біса все це, Машо? – був шокований Іван. – Чого ти хочеш, ганьбити мене в університеті? Тобі стане легше? Кохана ще називається...Ти сама дров нарубала, а я втомився таке розгрібати, вчись сама робити перші кроки після своїх заносів. Я втомився терпіти твої приколи в характері та настрої. Скільки можна? Сама зробиш все хріново, а потім я повинен першим іти назустріч?! Ні, досить, я вже втомився бути ганчіркою. Ти сама винна в нашій сварці, тому я й не телефонував!

– Гад, – розплакалась вона та дала йому прилюдно ляпаса.

Студенти були збентежені подією, що відбувалась перед ними. Особливо Юля, що мовчки стояла осторонь та здивовано спостерігала це «видовище». Юля була в шоці від Маші, хоча бачила, що зовнішньо ця націоналістична дівчина виглядає досить непогано, але себе вона все одно вважала набагато кращою за неї і не розуміла вибору Івана та його смаку після того, як вони розійшлися. Але далі було ще драматичніше.

Маша в сльозах намагалась пробратись через натовп та піти геть звідси, проте цього не хотів Іван: він наздогнав її та схопив за руку. Але вона вирвала її та ще раз дала йому ляпаса. Іван не супротивився, вихопивши ще порцію, а потім різко при всіх її обійняв та супроти волі почав пристрасно цілувати. Вона намагалась вирватись, але не впоралась і за декілька секунд піддалась – і вже сама не хотіла його відпускати з обіймів. Такої розв'язки цієї драматичної сцени ніхто не очікував.

– Пробач мене, я все одно тебе кохаю! – при всіх не відпускав її з обіймів Іван.

– І я тебе, Іванку, не залишай мене, – плакала вона та цілувала його обличчя.

Деякі студенти навіть почали їм аплодувати, чим лише більше здивували Івана і лише Маша не звертала ні на кого уваги. Юля подивилась на цю картину, глибоко видихнула та пішла своєю дорогою під враженням від побаченого. Таких пристрасей у неї в житті ніколи не було, навіть коли вона ще з Іваном зустрічалась.

Іван взяв за руку Машу та повів до кінотеатру, витираючи сльози з її обличчя серветкою. Вона була такою беззахисною та ніяк не могла повернутися до гарного

настрою, як не намагався це зробити сам Іван. Хлопець не розумів, що сталося, але й Маша не особливо хотіла розповідати, поки він не дістав її остаточно нав'язливими питаннями. Виявилось, що до її університету приходив співробітник КДБ та погрожував під час бесіди тим, що якщо вона й надалі буде активісткою БНФ, та буде мати проблеми з навчанням та таке інше. Іван розхвилювався й не знав, що робити, як їй допомогти. Маші насправді була не в собі. Іван розумів, що можна зателефонувати Олексію, але це нічого не змінить, бо він Івана не раз попереджав щодо діяльності його дівчини. Словами їй було не допомогти. Іван навіть і уявити не міг, що за час їхньої сварки таке могло статись і їй справді була потрібна його підтримка та допомога, бо ближче та дорожче за нього, у неї в цьому місті нікого не було.

Не допомогла й комедія, яку вони подивились в кінотеатрі. Іван сказав їй, що батьків вдома не буде – поїхали до брата в гості з ночівлею – тому він вирішив її запросити до себе. Спочатку вона вагалась, але потім погодилась, бо їй справді було важко та була потрібна його підтримка.

Маша забрала з гуртожитку свої конспекти та поїхала з ним. Вона не розуміла, як це так Івану вдалося відновити навчання в університеті в той час, коли навпаки всіх так репресують, а тим паче, знаючи про його діяльність. Проте Іван правдоподібно все пояснював з реальними переконаннями, що таке можливо і за це окрема подяка опозиційним кандидатам у президенти та правозахисникам. Вона через силу в це вірила та відчувала, що він щось не договорює, знаючи його і помічаючи, як він сам змінився останнім часом, особливо після його потрапляння до міліції. Проте Маша кохала його й навіть думати не хотіла щось погане про нього. Вона повірила на слово Івану. Іван приготував вечерю, оточив дівчину турботою, увагою та всіма розвагами аби тільки підняти їй настрій і врешті-решт йому це вдалося. Маша справді повеселішала та почала обіймати та цілувати Івана.

Хлопець вирішив здивувати її своїм кулінарним шедевром – яблучним пирогом, який його з братом мати навчила готувати ще в ранньому дитинстві. Маша була приємно здивована, бо раніше Іван навіть і не натякав на таке. Він зробив все у кращих романтичних традиціях: свічки, квіти, вино, компліменти... Правда, вина так ніхто й не скуштував, але не було це головним, а те, як все це влаштував для неї Іван.

Маша обнімала та цілувала його на radoщах весь вечір, а потім після вечері почала готуватись до занять, читаючи конспекти. Іван же акуратно зайшов до своєї електронної пошти та надіслав чергову порцію необхідної інформації Олексієві з даними, фото, номерами телефонів та адрес активістів, які мають намір взяти участь

у акціях протесту в день виборів. Олексій майже одразу відповів, що інформація дуже цінна та цікава, і він вдячний за неї Івану. Іван не витримав та вирішив йому написати про випадок з Машею та поскаржитись. Олексій невдовзі відповів «Сама винувата, я ж тебе попереджав про те, щоб вона поводитися спокійніше та адекватніше. Тому надалі уважно слухай наші пропозиції та зауваження. Я думаю, вона уважна дівчина та зрозуміє свою неправоту і без дурниць все буде робити надалі. І взагалі, не я цим займаюсь, а інша людина, що координує цей університет, де вона навчається. Не бійся за неї, якщо поруч ти з нею, то це добре. Ти не даси їй робити необдумані кроки. І зрозумій – така наша робота, особистих образ бути тут не може. Скоро зв'яжемося, буде розмова щодо дня виборів».

Іван вимкнув комп'ютер та повернувся до зали, де побачив, як Маша заснула на дивані з конспектом у руці. Він усміхнувся, обережно взяв її на руки й поклав на крісло, а сам розстелив ліжко. Маша прокинулась і зрозуміла, що просто заснула за підготовкою до семінарського заняття. Вона обережно обійняла Івана та поцілував у вушко. Він зробив їй масаж перед сном і коли вона заснула від важкого дня, пішов робити семінарські заняття на наступний день, готуючись паралельно до близьких іспитів.

Зранку Іван прокинувся до дзвеніння будильника, його розбудив запах кави та смажених котлет і дерунів. Він розплющив очі, а просто перед ним на столику стояли тарілки з чашками. Маша вирішила здивувати свого коханого, прокинувшись набагато раніше. На тарілках лежали апетитні котлетки з дерунами, поруч – міцна кава та пиріг, що вчора спік сам Іван. Хлопець був вражений. Він обійняв Машу та почав цілувати в щічки. Їй подобалось, коли він цінував її увагу та турботу до нього. Вони почали снідати та трохи бавитись, мажучи один одного цукровою пудрою, та годуючи з рук. Маша намазала Іванові ніс, а потім пристрасно цілувала. Вони веселились від душі, проте час йшов. Треба було збиратись до університету. Іван почав нашвидкуруч мити посуд та прибирати, а Маша в цей час прасувала свій та його одяг.

Все було зроблене для того, щоб батьки не сварили Івана за безлад і, зібравшись, вони пішли до станції метро, щоб встигнути на заняття в університетах, де навчаються.

Цього дня після занять Олексій підхопив автівкою Івана та поїхав з ним до безпечного та малолюдного місця, де можна було нормально поговорити. Олексій, як завжди, говорив без особливого тиску, спокійно, зважено, уважно вислуховуючи Івана. Лише одяг на кадебістові завжди був новим, елегантним та здобрений ароматом дорогих парфумів. Іван щоразу дивувався цьому, і це помічав сам

Олексій, але ігнорував його красномовні погляди та постійне бажання щось запитати про це.

Олексій додав, що день виборів наближається, а за ним насувається «хвиля організованої масової акції протесту», в якій, за його словами, візьмуть участь багато представників молоді, радикалів та навіть «закордонних гостей» з України, Литви та Польщі. Серед них буде багато студентів. Міліція та КДБ кине всі сили на придушення цього «заворушення» та не дасть зробити «переворот» або «заколот» у державі. На учасників очікує, вже вкотре наголошував він, покарання. Кадебіст сказав, що заарештують навіть його друзів з університету, якщо вони туди сунуться. Він натякав на Андрія, Алісу, Сашка... Особливо наголосив щодо Маші, яка, як стверджував Олексій, має намір бути там, але Іван про це не знав, бо вони і не балакали про це з нею.

– Я не буду рятувати їх, – додав Олексій, – і не заздрю їм, якщо вони опиняться там. Це буде пекло. Якщо тобі дорога доля твоїх друзів, то потурбуйся про те, щоб їх там не було! Я не буду витягати їх звідти! Розумієш? І твою Машу – так це 100 відсотків, бо злочинцям ми не допомагаємо.

– Але я не можу їм це заборонити! – вигукнув Іван. – Я й сам туди піду, і якщо ваші кинуться, то я буду з друзями та Машею до останнього! І це моя остаточна відповідь!

– Ти добре подумав, Іване? – поглянув на нього Олексій. – Чого це ти так? Я думав, ми з тобою вже давно нормально працюємо, а ти таке кажеш мені. Недобре якось виходить. Ми ж можемо і відповідно відреагувати, не забувай.

– Реагуйте! – наважився Іван. – Але їх я не дам на розірвання вашим «псам» та ментам, і буду з ними до останнього. Чуєш? Хай тоді й мене приймають. Подивимось, як я вам потрібний. Якщо я цінний вам, то ви не будете чіпати ані мене, ані моїх друзів, і тим паче Машу.

– Іване, нам умови не ставлять! – відповів Олексій. – Це ми їх висуваємо. Ти забагато на себе береш, друже мій. Мені не подобається такий тон і ця розмова.

– Тоді мені теж, – збирався вийти з автомобіля Іван, але Олексій його затримав. – Що таке?...

– Іване, ти забуваєшся, – сказав кадебіст, – від нас так просто не йдуть. Мені б не хотілось, щоб ми так розійшлись і сварились і надалі. Ми вигідні обом, і тим паче тобі, адже ти пам'ятаєш, що може статись, якщо ти порушиш умови нашого співробітництва. Ти – непоганий хлопець і я би не хотів, щоб з тобою щось сталося. Ти мене розумієш? А ти нам справді потрібний, бо таких добрих та якісних помічників ми вже давно не бачили. Щодо твоїх друзів, треба подумати, бо це не від мене залежить. Ми зробимо трохи інакше.

– Що саме? – трохи заспокоївся Іван.

– Маленький спектакль, – після паузи відповів Олексій. – Тебе під час акції затримають наші люди, щоб потім не було зайвих питань. Це буде твоя легенда. Тебе впізнають за одягом, який ми заздалегідь підберемо. Бо потім виникнуть запитання, а вони нам точно не потрібні. На акціях ти будеш бачити багато людей, твоє завдання – фіксувати знайомих активістів, студентів та потім надавати нам всю інформацію...

– А як же мої друзі та Маша? – перебив він кадебіста.

– З твоїх друзів буде лише Аліса, – відповів Олексій. – Інших ми затримаємо в день виборів для перевірки через їхню діяльність, щоб вони не потрапили на акції, а потім відпустимо. Не переймайся за них, я це заради тебе роблю, йдучи на поступки та рятуючи їхні долі. Маша та Аліса будуть поруч. У них на очах тебе затримають. Ти побудеш під нашим слідством. А потім ми тебе відпустимо і дамо легенду для ЗМІ та інших активістів. Стеж, щоб твоя Маша та Аліса дурниць не наробили! А за Сашка та Андрія не переймайся. З ним все буде добре. І ще, ти щось колись казав мені про так званого Богдана Полякова?! Пам'ятаєш?

– Звичайно, – відповів той. – Я з ним познайомився на квартирі Яна Мокрицького, він також займається проектною діяльністю та співпрацює із західними фондами! Він мені трохи допоміг з першим проектом, ну, я думаю ти, Олексію, зрозумів про що я саме кажу.

– Так, я пам'ятаю, тим паче це було цього тижня. Я більше здивований з того, що як це такі проекти робляться за кілька днів. Так не робиться ніколи, бо це довгий процес. Це для тебе вони сказали – проект, – відповів йому Олексій, – насправді вони гроші давно вже відмили на ньому, просто їм треба було ще відзвітувати, а як? Зробити вони не встигали, от і згадав Ян про тебе, дали тобі маленьку частину грошей, а самі кілька тисяч доларів заробили і ще й виходить, що зробили проект, просто твоїми руками і всі задоволені. Тебе перевірили і ти склав на них приємне враження, я тобі хочу сказати, причому досить непогане. Вони надалі будуть з тобою мати справи та спілкуватись, залучати до співпраці, а особливо після того, як ти став головою громадської організації «Білоруський вибір». Повір, для них ти тепер станеш цікавим партнером. Своя організація та ще у такого розумного молодого активіста – це козир. То повернімось до нашого товариша Полякова.

– А що про нього казати? – не зрозумів Іван. – Я небагато знаю...

– Ми багато знаємо, – відповів Олексій. – Ця людина має виходи на серйозних людей з Польщі та представників західних фондів. Він пішов поганим шляхом. Йому надали кошти на активізацію протестних настроїв у день виборів та оплату

за участь у мітингах. Він не один такий, але я знаю, що ти з ним знайомий, тому звернувся до тебе. Він вийде на тебе сам, скоріш за все навіть сьогодні. Запропонує гроші та співпрацю! Погоджуйся! Це нам потрібно. Через нього йде хороший кошт, треба запобігти його застосуванню на практиці. Поляков вже з жиру біситься, й так забагато на цих грантах заробив, і йому все мало... Будь обережний в розмові з ним, він шукає активістів на акцію, буде пропонувати до 20 доларів за одного учасника, і тобі 5 за кожного приведеного як бонус. Насправді цифри інші, це 50 доларів на людину і 10 доларів для того, хто її привів. Бачиш, навіть тут дурять. Ось такі у нас є люди, сумнівної натури. Запитає про людей, то приведи йолопів якихось, їх достатньо, головне, щоб вони встигли вчасно прибратись звідти, а ти і подбаєш про це!

– А який вам інтерес, щось я не зовсім зрозумів, Олексію? Як ви збираєтесь цьому запобігти та кошти переправити до себе? І навіщо тоді мені людей ще шукати?

– А ти кмітливий хлопець, – усміхнувся Олексій. – Зараз поясню! Це політика. У неї є багато складових та методів протидії конкурентам і ворогам в наших умовах: провокації, впускання ворога в своє лігво, «короткочасні дозволи» тощо. Все це для того, щоб отримати головний приз – повну інформацію про все та всіх. Тому іноді треба дозволити все зробити по максимуму і, почекавши, покарати потім всіх за повною програмою. Тим паче так ми повністю отримаємо всю інформацію про опозиціонерів та зупинимо їхню діяльність, а в іншому випадку, якщо просто їх заарештувати одразу, то ми випустимо з рук справжніх замовників та організаторів, втратимо їхній слід у країні та агентів впливу. Тобі важко буде це пояснити, це вже методи та справи КДБ. Тобі їх знати і не треба! Люди потрібні для того, щоб Поляков був впевнений у тобі та довіряв в разі затримання, бо ти сам будеш у полі зору. Так, на тебе в нього не буде підозр, тим паче ми інсценуємо твоє затримання. Та й ти трохи заробиш... Ти ж йолопів знайдеш, а не ідейних молодиків. Що їм, гроші дали – і все! А як запобігти, то вже не твої справи! Те саме стосується переведення коштів на наші рахунки. Це вже наші справи, не варто тобі цим перейматися! Запобігти ми повинні державному перевороту на кшталт «помаранчевої революції», іноді для того, щоб не допустити заворушень не обов'язково заборонити акції та одразу всіх засудити, треба дати їм шанс себе показати, проявити, засвітити, наробити дурниць. А потім їх знешкодити. Вони навіть не знають, що все під нашим контролем і ми контролюємо все, навіть це. Наші люди є усюди, тому подібні сценарії тут неможливі.

– Як це ви все контролюєте? Що за маячня?

– Це не означає, що ми самі частково через своїх людей в рядах опозиції організовуємо безлади та провокації. Тобто ми знаємо плани, стратегію, тактику, але не всі нюанси, деталі, схеми, шляхи й канали інформації та ресурсів... Ми можемо у будь-який момент все змінити на свій лад, але нам головне – знайти всіх «сірих кардиналів» та агентів, забрати до себе всі їхні ресурси та поставити на свій лад. Це одна з причин. Далі, я тобі розказувати не буду. Тішся й цією інформацією, Іване! Багато молоді з квасним патріотизмом на вустах себе вважають всемогутніми та революціонерами, з такими неадекватними та «п'ятою колоною» треба боротися ще в зародку, поки вони не вийшли на вищий рівень. Наш відділ КДБ займається багатьма справами, про що ти навіть уявити собі не можеш!

– І не хочу, – видихнув Іван.

– Повернімося до Полякова та дня виборів, – Олексій перевів розмову на початок. – Це ще далеко не все. За нашою агентурною інформацією, стало відомо, що з України таємно до Білорусі приїхав відомий тобі з націоналістичних таборів УНА-УНСО такий собі Дмитро Сидоренко, відомий під організаційним прізвиськом «Буг». Ти з ним був знайомий ще у 2008 році, коли потрапив на їхній табір на Волині. Чи відомо тобі, що після вашого липневого вишколу цей Сидоренко з такими ж «головорізами» вирушив у серпні до Грузії та брав участь у військовому конфлікті проти росіян та осетинів?

– Відомо, – спокійно відповів Іван кадебісту, – але це було його особисте рішення, а не організації.

– Це дуже серйозно, Ваню, – відповів йому на це Олексій. – Ти розумієш сам масштаб загрози? Не розумієш. Те, що вони творили у Цхінвалі, важко описати. Це жах! Вони ненавидять усе, що пов'язане з Росією та її союзниками. Це реально головорізи, яких майстерно навчили виконувати свою роботу. Деяких свого часу й я «приймав» тут у нас на території, коли займався «Правим альянсом» та «Краєм». Але то були ветерани, що пройшли війну у Боснії, Придністров'ї та Чечні, з якими ще можна було спілкуватися більш-менш через їхній вік та життєвий досвід. А це – молоді безголові «бойовики», яким втрачати вже не має чого. Вони здатні на все...

– Ти себе чуєш? – усміхнувся спокійно Іван. – «Головорізи та бойовики»? Насмішив. Я їх дуже добре знаю і не треба мені тут байки плести про них, ви там у себе вже точно сказали. Я в це ніколи не повірю. Розкажи, Олексію, про це комусь іншому, а не мені!

– Думаєш, це смішно? – сердито відреагував кадебіст. – Ти навіть уявити собі не можеш, як це серйозно і чим це загрожує, тим паче тут є і твій слід!

– Яким чином? – спокійно реагував Іван. – Це було давно, і я точно ж ніде не воював, я за себе спокійний, чи ви знову кудись уже мене втягнули цього разу?

– Перестань балакати в такому тоні! – вигукнув Олексій, що на нього раніше було не схожим. – Я що тут з тобою гратися збираюсь, поганець малий? Ти тут кого з себе корчиш? Вирішив розумника строїти з себе?

– Не треба на мене кричати! – знав собі ціну Іван. – Я тобі не раб і не прислуга, зрозумів! І знаю, як вам потрібний, тому вимагаю поваги до себе! Зрозуміло?

– Ти мене дістав! – дістав пістолета Олексій. – Знаєш, що це?! Тому помовчи, з нами жарту погано вести. У багажнику в мене автомат лежить. Ти думаєш, я з тобою панькатися буду?

– Ти мені погрожуєш? Стріляй тоді! Я тебе не боюсь, мене смертю не злякаєш, – дав словесну відсіч Іван. – Цей трюк не для мене!

– Подивимось! – різко вистрелив у відчинене вікно поруч з Іваном Олексій, що бідолаха ледве не задихнувся від страху. – Боїшся, Ваню, я бачу. Ще й як боїшся! Слухай мене уважно і щоб більше такої херні мені тут не було. Я з тобою зазвичай нормально спілкувався, але сьогодні ти мене вивів. То що повернемось до розмови?

– Повернімось, – з переляку ледве прийшов до тями Іван.

– Цей Сидоренко приїхав сюди за допомогою невідомих нам людей та засобів, але одразу вийшов на зв'язок з товаришем Богданом Поляковим, – спокійно став продовжувати Олексій, – чим себе й одразу запалив, адже цей Поляков у нас під пильним наглядом. Сидоренко, як і Поляков, про це не здогадуються. Як нам стало відомо, не обійдеться без цього «Буга» і в день акцій протесту. Він вийде на тебе, бо про тебе запитував у Богдана, а той здивувався, що ви знайомі, але дав твої координати. Вони вдвох задумали щось погане, нам не відомо поки що – що саме. Але щось недобре точно! Ти нам і допоможеш в цьому, ресурси ми всі для цього надамо. Невідомо чи сам приїхав Сидоренко і що за всім цим стоїть. Ми повинні дізнатись все! Сьогодні тобі зателефонує Поляков, будь готовий і до зустрічі з Сидоренком, веди себе, як звичайно, без зайвих рухів і природно. В разі чого, ми втрутимся! Вечір буде насиченим! А до дня виборів залишився взагалі мізер! Я на зв'язку, тому телефонуй в разі чого. Наші люди за тобою стежитимуть, тому без дурниць! В разі небезпеки вони тобі допоможуть! А тепер треба мені їхати! Все зрозумів? Тоді на зв'язку.

Іван, розгублений після всього цього, не знав, що робити й куди себе діти. Але треба було тримати себе в руках. Він вирішив просто піти додому й відпочити. Вдома саме прийшли батьки з роботи: мати готувала вечерю, батько ремонтував

полицію в спальні. Іван мовчки почав допомагати матері на кухні, аж тут пролунав телефонний дзвінок. Іван бачив, що телефонує Поляков, але дуже не хотів брати слухавку та відморозитися. Він не хотів влязати в це діло, але не мав вибору. Все було вирішено за нього.

– Алло! – відповів Іван. – Вітаю, Богдане!.. Зустрітись?.. Давай... Де?... Домовились, я буду.

– Куди це ти вже зібрався? – нахмурилася мати. – Знову передвибірчі завдання? Скільки вже можна, Ваню?

– Мамо, все буде супер! – обійняв її Іван.

І ось у парку недалеко від центру міста Іван зустрів Богдана Полякова, який нервово їв бургер і запивав колою, уважно довікола. Він запропонував прогулятися трохи, на що Іван відповів згодою. Богдан довго говорив про щось стороннє, а потім різко перейшов до теми, про яку казав Олексій. Іван отримав ту ж інформацію, яку вже чув від кадебіста. Він робив здивований вигляд, підтримував розмову суперечкою, але потім після вагань відповів згодою, дізнавшись про ціну. Вона збігалася з тією, яку озвучував Олексій.

– От і добре, – зітхнув Поляков, – розумію, що запізно, але думаю за вечір ти зможеш протелефонувати знайомих та запропонувати роботу? Я на тебе розраховую, ти мені одразу сподобався як людина. Ми вирвемо цю бісову владу та змемо цей безжальний авторитарний режим до дідька. Більше терпіти не можна!

– Авжеж, – відповів Іван, розуміючи, що за цими словами приховується маячня та просто гра слів.

– Це не все, – зупинився Богдан. – Я для тебе ще підготував один сюрприз. Один твій старий приятель тебе хоче побачити...

– Приятель? Хто?... – далі округлював очі Іван. – Знову жарти?

– Зовсім ні, – відповів той і зателефонував комусь. – Підходь! Ти нас побачиш!

І тут за декілька хвилин перед ними з'явився Дмитро Сидоренко, якого Іван вже не бачив декілька років.

– Живе Білорусь! – по-дружньому та радісно підскочив до Івана «Буг».

– Живе вічно! – з радістю обняв його Іван. – Якими шляхами? Не очікував тебе побачити, а особливо зараз! Друже, скільки років ми не бачились? Як ся маєш?

– Файно, – радісно відповідав Дмитро. – Стільки всього змінилося після нашої останньої зустрічі, ти навіть не уявляєш. У тебе виникло багато запитань до мене, я бачу. Я тобі все розкажу, і про те, чому я тут, і звідки знаю Богдана.

– Ви собі тут поговоріть, погуляйте, а я поки по справах поїду, – сказав Богдан.

– Як звільнишся, Буге, то одразу набирай мене!

– Домовилися, – кивнув головою Сидоренко.

Іван вирішив запропонувати старому знайомому прогулятися трохи, а потім посидіти десь у затишному та малолюдному місці. «Буг» відповів згодою. Мінськ завжди подобався цьому молодому українцю, тому він не втрачав нагоди прогулятися містом. Дмитро почав розказувати про себе.

– Розумієш, друже, – розповідав дорогою Дмитро, – після нашого вишколу у липні 2008 році ми, я та деякі бійці з нашої організації за власною ініціативою, вирішили потрапити у саме пекло – на війну в Грузії, що точилася за Південну Осетію. Не всі вітали наше рішення, особливо дехто зі старшого покоління членів організації. Це була безжальна війна, хоч і коротка. Там було все: вбивства, трагедії, етнічні чистки, диверсії та ґвалт. Ми багато чого навчилися там. Росіяни були куди жорсткішими до нас. Стільки зла та вбивств з їхнього боку, я навіть такого уявити собі не міг. Це не люди, це просто біси. Вони пам'ятають про УНА-УНСО ще з Чеченської війни, тому саме інформація про те, що ми знову тут, їх просто привела до сказу. Один з моїх друзів потрапив до їхнього полону, я навіть не знаю, чи живий він зараз і що зробили з ним ці кляті москалі. Ми вбивали їх, як і вони нас та грузинів. Це було справжнє пекло і чоловічий досвід. Після тієї війни я дуже змінився. Це була школа життя та виживання. Я повернувся до України, продовжував допомагати в організації вишколів, вчив все нових та нових бійців, бував у Польщі та Литві. Там я й познайомився з цікавими людьми. Деколи допомагати мені матеріально та організаційно з вишколами.

– А хто ці люди? – здивувався Іван.

– Є й націоналісти, – відповів «Буг», – є різні громадські діячі. Я так зрозумів, в них на той час були реальні можливості. Ці люди нас завжди рятували, коли були проблеми коштами на вишколи, вони були янголами-охоронцями... Але це не головне, бо мета в нас спільна – українська влада в Україні, білоруська – в Білорусі, російська – в Росії. Це – наша мета, мета спільна. Я думаю, що ти згоден зі мною. Щодо Білорусі, то з професіоналами тут у вас поки що важкувато, КДБ всюди з ними бореться, у вас взагалі тут повне пекло та диктатура. Ми, УНА-УНСО, допоможемо, як і раніше, підтягнути вашу молодь на майбутнє, але поки що ми тут, щоб допомогти в разі протестних акцій згуртувати найкращих хлопців та дати відсіч всякій «гебні» та «мусорам», запобігти ґвалту та насиллю, захистити людей від протиправних дій диктатора. Ми не збираємося брати участь у провокаціях, щоб ти розумів. Нас приїхало небагато, але ми будемо всюди, ми професіонали: з'являємося нізвідки, і в нікуди зникаємо. Тут ми вже ваших молодиків дещо підтягнули на день виборів, мій друже! Але мене не полишає думка, що ваша

влада готує провокації. «Старші» навіть казали, що тут може бути замішане не так ваше КДБ, як російське ФСБ. Щодо Богдана, то я його знав вже давно, ще коли він приїхав до Польщі. У нас були спільні знайомі, де ми й познайомилися з ним... Далі – співпраця, разом в Криму відпочивали, багато справ мали спільних. Українці та білоруси – дуже схожі, це ми з ним розуміли, і тепер ми приїхали допомогти братському народу в боротьбі за своє майбутнє з диктаторським режимом! Ви для нас – браття, і ми не можемо вас покинути напризволяще.

– Напризволяще? – перепитав Іван, розуміючи всю картину. – А ти сам віриш у цю перемогу?

– Вірю, – відповів Дмитро, – цей режим піде до дідька! Я вірю в перемогу, мій друже. Головне, щоб ви в неї вірили теж.

– Але навіщо тобі я? Навіщо Богданові, я вже зрозумів, але тобі, ні, – дивувався Іван.

– Що за запитання? – усміхнувся «Буг». – По-перше, ти – мій друг, я тебе давно не бачив. По-друге, ти нам допоможеш в разі чого, знаєш, як буває – по-різному... Або ми тобі, якщо почнеться «заворушка». Нам треба тримати зв'язок на майбутнє, я дам тобі свої українські координати, у разі чого... Ось, тримай. Це мої координати в Україні. А це мій телефон на час перебування у Білорусі. Телефонуй лише у разі гострої необхідності. Скоро день «Х» і нам багато треба зробити! КДБ не спить і ти маєш це розуміти!

– Ще й як розумію, – відповів Іван.

– А тепер мені треба йти. Скоро побачимося!

– Щасти! Слава Україні!

– Героям слава! – фанатично відповів Дмитро та зник.

Далі події відбувалися так. Іван почав збирати людей на акцію, як було домовлено, проте знайшов не більше двадцяти, але і цього було достатньо, як сказав йому Олексій. Тепер треба було вчасно їм заплатити та вивести з можливого пекла, якщо почнеться безладдя. Далі – він дізнається про затримання Сашка та Андрія, що й казав йому Олексій. Але раптово чомусь стає погано Алісі, саме на передодні виборів... Іванові це не подобалося. Залишилися тільки вони з Машею. Все було готово.

І ось він, день президентських виборів у Білорусі. Народ потрохи йшов реалізовувати своє конституційне право, але вже було зрозуміло й так, що гра йде нечесно, усюди фіксувалися порушення, спостерігачів пригнічували та подекуди виганяли з дільниць, не спала й міліція. Проте екзит-поли давали іншу інформацію, але тоді міліція взялася і за них. Все робилося акуратно, але представники ОБСЄ

фіксували й це. Зранку Іван пішов з батьками на дільницю і віддав свій голос за потрібного йому кандидата, не кажучи нікому про свій вибір навіть на запитання людей, що проводили екзит-поли.

Далі була робота з координації спостерігачів від «Вясни» та інших громадських організацій. За кілька годин він впорався без проблем.

Потім Іван зателефонував Маші та поїхав до неї, коли вона вже проголосувала на дільниці, що знаходилася безпосередньо в її гуртожитку. Разом вони вирішили поїхати провідати Алісу і дізнатися хоч щось про Сашу та Андрія. Аліса була дуже рада їх бачити, проте поганенько почувалась через те, що отруїлась, але на дільницю все ж сходила.

– Про вечір знаєте? – запитала вона, провівши їх до своєї кімнати.

– Що саме? – розвів руками Іван.

– Ще шостого грудня під час зустрічі із виборцями Володимир Некляєв та Андрій Санніков закликали зібратися у день виборів 19 грудня в центрі Мінська для того, «аби відстояти свій вибір». 9 грудня відбулася зустріч кандидатів Володимира Некляєва, Віталія Римашевського, Дмитра Уса та Віктора Терещенка, які обговорювали спільну стратегію дій 19 грудня. За це ці п'ятеро кандидатів у президенти – Володимир Некляєв, Віталь Римашевський, Миколай Статкевич, Ярослав Романчук та Андрій Санніков отримали офіційні попередження Генеральної Прокуратури за публічні заклики брати участь у несанкціонованій акції, – спокійно відповідала Аліса. – Сьогодні напевно почнуться заворушення. Дивно, я ж наче казала...

– Та ми й так про це знали, Алісо, – мовила Маша. – І підемо туди обов'язково, ми вже вирішали все з Ванею. Погано, що ти занедужала, а тут ще Сашко та Андрій потрапили напередодні до міліції. Добре, що хоч ми в нормі поки що.

– Я все одно піду сьогодні на акцію, – фанатично відповіла Аліса, – і мені плювати, що я себе погано почуваю. Я сильна і повинна бути там!

– Тобі треба одужувати! – намагався її переконати Іван.

– Ні, я буду там, – відповіла вона. – Давайте домовимось, де саме зустрінемося!

– Ну ти й даєш, – обняла її Маша, – попри такі проблеми зі здоров'ям, ти все ж налаштована йти на все це?! Я пишаюся тобою, Алісо!

– Пусте, ми повинні, – відповіла вона. – Якби не це отруєння... Поїла на свою голову піцу після занять в кафешці...

Місце зустрічі було обговорено. Тепер Маша пішла по своїх справах до БНФ, а Іван тим часом зібрався зустрітись з Богданом Поляковим та запевнив його, що люди вже готові. Богдан неохоче, але все-таки віддав гроші одразу, маючи намір трохи кинути Ваню, але той не дав себе надурити та перехитрити.

– Дивись, щоб усе було чітко! – серйозно сказав Богдан. – Ми перевіримо! Не дай Бог обдуриш! Тоді, як домовилися, не запізнюйтеся.

– Добре, Богдане! – відповів Іван, а сам вже почав набирати номер Олексія.

Через 10 хвилин Олексій підібрав його у безпечному місці та почав обговорювати деякі деталі. Було обговорено одяг Івана, щоб коли його арештовуватимуть, не завдали зайвих проблем; місце та час виводу проплачених активістів безпечними маршрутами; дії Маші та Аліси про всяк випадок; інші моменти.

– Наче все, – підсумував Олексій. – Вечір буде гарячим, Ваню, а для цієї «п'ятої колони» тим паче! Будуть серйозні дії наших співробітників та міліції. Будь уважним та не роби необдуманих та зайвих кроків, твій вигляд спецгрупа запам'ятає, головне будь в тому радіусі, де я сказав! Машу та Алісу можуть трохи поганяти, але не заберуть. Фіксуй всі знайомі обличчя та пересування цих людей, дії, лозунги! Це дуже важливо! Цікаво, що буде робити сам Поляков, нам поки не відомо. Ми будемо уважно стежити за ним, а ти будь пильним і вчасно виведи людей раніше зазначеного, а ми простежимо, щоб він це не засік. Пропав з нашої уваги й товариш Дмитро Сидоренко, клятий член УНА-УНСО. Як ти сказав, він тут і ще й не сам. Хлопці добре підготовлені, але й ми не пальцем зроблені. Не зникнуть, гниди. Побачиш їх – дай знати, але обережно! Без зайвої потреби не пиши та не дзвони. Все зрозумів?

– Так, Олексію!

– Тоді дій! Обережно! – потиснув йому руку кадебіст. – Щастя!

Іван пішов додому, перерахував отримані від Полякова гроші та подзвонив своїм знайомим, яких запрошував на акцію. Але він для себе зробив висновок, що про Дмитра «Буга» клятому КДБ доповідати не буде, навіть якщо десять раз сам його побачить і двадцять разів їх побачать агенти.

...І ось настав гарячий вечір 19 грудня 2010 року. Люди почали збиратися на Привокзальній площі, о 19:00 їх було вже близько сотні, з-поміж кандидатів був присутній Віталь Римашевський. Ще близько ста прихильників опозиції зібралося біля офісу руху «Гавары праўду!» на вулиці Немігі, з-поміж кандидатів були присутні Володимир Некляєв та Миколай Статкевич. Вони разом попрямували на Жовтневу площу, проте невдовзі колону на чолі з Некляєвим атакувала група людей у чорному, було кинуто кілька димових шашок. Пізніше МВС Білорусі заперечило використання міліцією димових шашок біля офісу «Гавары праўду!».

Було вчинено напад на Некляєва, він втратив свідомість на 7 хвилин. Згодом його забрала швидка допомога. За словами керівника штабу Некляєва, міліція затримала близько 50 активістів, близько 15 було поранено.

У цьому натовпі вже був Іван, зібравши близько двадцяти своїх знайомих, але серед постраждалих їх не було, все обійшлося легким переляком.

О 19.33 близько півтисячі людей з Привокзальної площі попрямували на Жовтневу площу, куди прийшли біля двадцятої години. Станції метро Жовтневу та Купайлівську було зачинено, на Жовтневій це було пояснено «технічними причинами».

На початку дев'ятої години вечора до Жовтневої площі підійшла колона з Андрієм Санніковим, Григорієм Кастусьовим, Віталем Римашевським та Миколаєм Статкевичем. Невдовзі на площі з'явилися Ярослав Романчук та Віктор Терещенко.

У цій колоні вже були Маша з Алісою, постійно телефонуючи Івану, але додзвонитися було майже нереально. Зустріч їхня відбулася трохи пізніше.

Через півгодини до площі дісталися близько 50 людей, що досі залишалися біля офісу «Гавары праўду!». Всього на Жовтневій площі зібралось вже близько 20 тис. осіб. Тут у натовпі людей Іван все ж додзвонився сам до Маші та зустрів їх з Алісою зі своїми знайомими, але вони не розуміли, що це за люди і навіщо Іван їх сюди привів. Іван також нічого не казав і лише дивився довкола, поки не побачив Полякова у натовпі з якимись невідомими людьми. Богдан махнув йому рукою, усміхнувся та зник у натовпі.

– Ти знаєш його? – помітила це Маша.

– Так, а що? – подивився на неї Іван.

– Не дуже добра людина, – відповіла Маша, – Богдан, здається. Колись він вчився у моєму університеті, коли я була ще на першому курсі, він тоді магістратуру закінчував. Багато людей вів за собою в громадську діяльність, а потім кидав, заробляючи гроші, а всім казав, що це все заради майбутнього Білорусі та демократії. Його багато хто не любив, а він продовжував шукати дурнів та кидати людей! Це грантожер, а на патріот Білорусі. А ти які справи маєш з ним? Чи не за його гроші ти цих людей привів?

– Звідки така інформація, Машо? – підозріло поглянув на неї Іван. – Не кажи дурниць.

– Інтуїція жіноча, – відповіла йому Маша, – я так одразу зрозуміла, коли ти привів їх, але, побачивши твої жести на адресу Богдана, зрозуміла, що до чого. Ну ти й даєш, Іване. Не думала, що ти приховуєш таке від мене. Так і ти заробляєш на цьому?

– Слухай, Машо, а можна без сцен? – відповів Іван, – він попросив знайти людей, я й знайшов і заплачу їм, а не кидаю. Інше, то вже не твої справи! Я нічого поганого не зробив і кидати їх на гроші не збираюсь також. Не віриш – твоє діло!

– Дурень ти, Іване! – витерла сльозу Маша. – Тебе використали, як лайно, а ти й повівся, ще й отримаєш сповна, якщо проблеми виникнуть, а цей Богдан стоятиме обабіч. У погані ти ігри граєшся, хоч би раз поділився зі мною. Я же твоя дівчина й кохаю тебе! Подивись на більшість людей: це патріоти нашої країни, які вийшли за демократію та проти диктатури, а є такі як Богдан або ти зараз, які використовують це заради своїх цілей та дискредитують наш опозиційний білоруський рух! Як так можна?

– Не сваріться! – влізла в розмову Аліса, дивлячись паралельно на натовп людей. – Знайшли час і місце!

– Машо, я все тобі потім розкажу, – обняв її та поцілував Іван. – А людям я допоміг заробити. Якщо хтось і кинув когось, то це мене цей Богдан Поляков. Я кохаю тебе і я не зрадник, вірю та борюся за майбутнє країни, а не заробляю на спільному горі! Ти права, більшість людей тут – за ідею, але є і негідники серед натовпу, куди ж без них. Я пишаюсь, що наші люди вийшли на Площу та не бояться диктатора. Це значить, що ми обов'язково переможемо.

– Іване, – обняла його Маша, – просто кажи завжди правду, щоб я не страждала від догадок та недовіри.

– Добре, сонечко моє, – ніжно поцілував її Іван.

Близько 20:50 Миколай Статкевич виступив перед людьми, повідомивши, що за даними незалежних екзит-полів Олександр Лукашенко набрав лише 30,5% голосів. Відтак кандидати у президенти заявили про створення паралельного уряду, до якого увійдуть також незалежні кандидати в депутати останніх парламентських виборів. До альтернативного уряду було запрошено також лідера КХП-БНФ Зенона Позняка та лідера уряду БНР в екзилі Івонку Сурвілу.

– От так ось! – раділа від цього Маша, обнявши Івана та Алісу. – Я вірю в нашу перемогу!

– І я! – раділа Аліса. – А ти, Ваню, чому не такий бадьорий?

– Бо ще рано радіти, – спокійно відповів він дівчатам. – Це мало, що значить, потрібне діло реальне.

– Тепер і Позняк нарешті увійде до цього альтернативного уряду, – раділа Маша за лідера своєї політичної сили КХП-БНФ, – і навіть Івонка Сурвіла. Ну нарешті!

Лише Іван мовчки та з сумом на обличчі дивився на все це, розуміючи, чим все скінчиться врешті-решт, але не знав як конкретно, де й коли. Він боявся за все це і боявся за людей, що тут були, які не знали, що насправді наприкінці на них очікує.

Близько 20:58 демонстранти, що зібралися на Жовтневій площі, перекрили проїзну частину проспекту Незалежності, колона почала рух у напрямку до площі Незалежності, куди дісталася о 21:20. Люди зібралися біля Мінської міської ради, де невдовзі з'явився фургон міліції. Міліціонери повідомили про незаконність дій натовпу та попередили про можливість застосування щодо них спеціальних заходів.

Почалась штовханина. Отут-то Іван і побачив Дмитра Сидоренка на прізвисько «Буг», очевидно з іншими членами УНА-УНСО. Вони були налаштовані рішуче допомагати людям, що було видно з їхніх облич, закликів та транспарантів, які потім вони віддали перехожим. Але провокацій вони не влаштовували. Невідомо звідки почали з'являться молодики спортивної зовнішності, до яких українські націоналісти взагалі не мали жодного стосунку.

Кілька хвилин – і Дмитро вже біля Івана з дівчатами.

– Живе Білорусь! – радісно привітав їх Дмитро.

– Живе вічно! – відповів Іван та обійняв його, а Аліса з Машею стали осторонь і здивовано дивились на нього. – Це мій друг Дмитро, або просто «Буг». Це – моя дівчина Маша та моя подруга і одночасно одногрупниця – Аліса.

– Файні дівчатка, – усміхнувся Дмитро, – поталанило ж тобі, друже, серед таких красунь. Білоруски та українки – дуже красиві.

– А ти що з України? – влізла в розмову Аліса здивовано. – Чую, що українська мова, бачу, що й нашу знаєш. Навіщо приїхав, Дмитре?

– Справді?! – обережно запитала й Маша, дивлячись в очі «Бугу».

– Допомога братській країні у боротьбі з диктатурою, – спокійно відповів Дмитро та тихо прошепотів на вухо Івану, що він зі своїми хлопцями буде готовий до сутичок з правоохоронцями та в разі чого готовий допомогти або сподівається на допомогу самого Івана.

– Що там ще у вас за секрети, брате-українцю? – підійшла Маша поближче. – Більше двох кажуть вголос!

– Іван розкаже, – усміхнувся «Буг», – а мені, чарівні дівчатка, вже треба йти!

– Хто це? – наполегливо перепитала Івана Маша, ставши з Алісою навпроти нього. – Що ти ще мені не договориєш?

– Перестань. Нічого такого, – усміхнувся Іван.

– То що він тоді хотів і якого біса тут робить? Навіщо ця конспірація і що він хоче саме робити? – не вгавала Маша. – З якої він організації чи партії?

– Забагато запитань і тут не місце для таких розмов, – серйозно відповів Іван, на що дівчата трохи образились. – Він мій давній знайомий, я з ним ще в Україні познайомився декілька років тому.

– На тих націоналістичних таборах, про які ти колись мені розповідав? – допитувала його без упину Маша. – Нічого собі, його закинуло! То він націоналіст. Можу уявити, що він тут збирається робити! Це ж провокатори!

– Ні, Машо, – не погодилась Аліса з нею, – найбільші провокатори – це менти та КДБ, от від кого можуть бути сюрпризи. Ці хлопці, напевне, більше для допомоги нам від таких «мусорів» та «чекістів» приїхали. Чи не так, Ваню?

– Все правильно! – кивнув Іван.

– То з якої він організації? – запитала вже Аліса.

– Не пам'ятаю, – брехав Іван, – з якоїсь націоналістичної...

– «Пласт»? «Тризуб ім. Степана Бандери»? «Патріот України»? «Братство»? – намагалась вгадати Маша.

– Не пам'ятаю, – розвів руками Іван. – О, ходімо за натовпом!

– Йдемо! – взяла його за руку Маша, а її Аліса.

Кілька тисяч осіб зібралися біля Будинку уряду, серед них Андрій Санніков, Миколай Статкевич, Григорій Кастусьов. Статкевич повідомив про формування групи, що буде вповноваженою вести переговори з урядом щодо проведення нових президентських виборів без участі Олександра Лукашенка. Декілька людей спробували прорватися до Будинку уряду, проте ці спроби було припинено.

На вулиці починався хаос та реальні вуличні сутички. Іван вирішив не тягнути час, відвів обережно в бік своїх знайомих, що привів, розплатився та за вказівкою Олексія обережно вивів їх безпечними шляхами, сказавши, щоб Маша з Алісою чекали на нього.

Переконавшись, що його знайомі безпечно вибрались з цих місць, він почав повертатись на місце, де на нього чекали дівчата, які мало не заблукали. Але тут стало зле Алісі: в неї різко заболів живіт і почалась нудота. Маша намагалась їй дати води, але їй не ставало легше.

– Ми виведемо тебе звідси! – наполягав Іван, взявши за руку Алісу. – І це не обговорюється, ти аж пожовтіла! Тобі треба або додому, або до лікаря, Алісо! Даремно ти сюди прийшла!

– Що вже зробиш? – тамуючи біль, говорила вона.

– Ми тебе так не залишимо, – тримала її за іншу руку Маша, – Іване, виведи нас звідси! Їй терміново потрібна допомога!

– Краще додому, – відповіла Аліса, – там хоч батьки, а тут на сто відсотків усюди за лікарями стоїть КДБ.

– Прорвемось, тримайся! – виводив їх Іван, взявшись міцно за руки, обходячи скупчення міліціонерів та можливих співробітників КДБ у цивільному, яких

видавав зарозумілий вид, навушники або блютуз-гарнітура у вухах, стиль одягу та специфічна для них поведінка, яку Іван з Машею вже добре розуміли.

Побачивши «хвіст» від замаскованих кадебістів, Іван миттєво змінив маршрут та ледве встиг вивести їх з поля зору переслідування. Але далі було багато міліції та ОМОНу. Іван не розгубився і миттю зупинив таксі, що на щастя опинилося поруч.

– Куди вам? – запитав таксист.

– Ви точно не з КДБ? – прямо запитала Маша.

– А що схожий? – образливо запитав дідусь за кермом. – Або сідайте, або йдіть геть. Ще мене чекістом не обзивали!

– Вибачте! – усміхнувся Іван. – Відвезіть, будь ласка, дівчат за цією адресою, що на папері з блокнутою. Ось гроші!

– Я залишусь з тобою до кінця! – уперто схопила Маша його за руку. – І нікуди тебе одного не відпущу. Зрозумів? І нічого на мене так дивитися!

– Дурна, там зараз таке може початися! Їдь, я тобі кажу! Ти чуєш мене?

– Я сказала, що «ні», – силою трималася за його руку Маша, – і буду до кінця з тобою, щоб не сталося. І нічого не кажи мені! Я буду з тобою, Іване!

– Хай буде так! – видихнув Іван. – Відвезіть Алісу. Аліса, напиши повідомлення, що успішно доїхала додому та про своє самопочуття!

– Добре. Дякую вам за все. Бережіть себе! – обняла їх Аліса та поїхала на таксі.

– Ваші документи? – підійшло двоє молодих міліціонерів.

– А ваші? – не розгубився Іван. – Згідно білоруського законодавства ви повинні надати ваші документи, що підтверджують вашу особу, номер посвідчення, звання...

– Що? – розізлилися вони. – Ти в нас такий розумний? Зараз буде тобі і твоїй хвості документи. Ми зараз вам дамо, суки, документів. Мітингувати надумали тут?

– Як ви з нами розмовляєте? – не вгавав Іван. – Ви порушуєте наші права та закон!

– Зараз ти замовкнеш, розумнику! – почали його бити менти.

Маша почала кричати, але один з них вдарив її по обличчю. Іван не витримав такого свавілля та вирвався від удару, а потім згадав всі прийоми, що навчився колись на айкідо та в націоналістичних таборах на вишколах. Через хвилину двоє міліціонерів валялися на землі. Іван миттю підняв з землі Машу, витер з її обличчя краплі крові і сльози та і вони побігли геть.

Атим часом акція протесту набирала обертів. Хлопець з дівчиною загубились у натовпі, щоб уникнути можливого переслідування. Тоді Іван зміг спокійно обійняти свою кохану та заспокоїти. Його слова магічно діяли на неї. Вона обожнювала його і так ненавиділа цю владу. Вони були готові йти далі за всіма.

О 22:13 група людей – не учасників акції рушила до Будинку уряду й розбила двері, туди ж почали рухатися інші демонстранти. З ними був Андрій Санніков. Двері було виламано, але вхід за ними перекрито щитами ОМОНу. Близько 22:31 міліція почала відтісняти демонстрантів, а до Будинку уряду підбігли бійці ОМОНу. Міліція відділила натовп біля Будинку уряду від решти демонстрантів на площі і взяла під контроль вхід до Будинку уряду. Близько 22:48 під час зіткнення зі співробітниками міліції постраждав Віталь Римашевський.

Почалися зіткнення, перші жертви, багато затриманих та провокації. Іван добре бачив людей з навушниками біля Будинку уряду та інших місць, розуміючи чийх рук це справа. Тут він побачив у дії і «Буга» з його хлопцями. Хлопці з УНА-УНСО допомагали деяким білорусам відбити напади міліції й навіть ОМОНу, а потім блискавично швидко та миттєво зникали у натовпі. Але в жодних провокаціях вони участі не брали. Всі провокатори виглядали неприродньо, а від більшості з них було чутно московський акцент, що одразу помітив Дмитро Сидоренко. Проте на це тоді мало хто звертав увагу. Тому, хто це був: провокатор від КДБ чи ФСБ, сказати було важко. Ці хлопці нападали на міліціонерів та ОМОНівців з усією жорстокістю, що їх не можна було й зупинити. Це бачила й Маша, вона була в шоці.

– Оце твої друзі з України? – запитала вона. – Ну нічого собі. Хто ж вони все-таки?

– Ти хіба не бачиш? Це не вони, вони навпаки виводять людей та захищають. Дивись уважніше. «Буг» навпаки з хлопцями справою займаються, а хто ці молодики – невідомо. Це точно чекістська провокація. Чуєш московський акцент? Я шокований. Це напевно ФСБ. Поняття не маю, хто це насправді. А ці – наші, це – «Українська Національна Асамблея – Українська Націоналістична Самооборона», цю організацію представляє Дмитро, – спокійно відповів він, обережно рухаючись вулицею та міцно тримаючи за руку Машу, подалі від провокаторів та міліції.

– УНА-УНСО? – здивувалась Маша. – А що вони ще є? Я думала їх давно вже немає.

– Як бачиш, є, – відповів Іван. – Ці хлопці не лише пройшли вишколи у таборах, а деякі навіть війну в Грузії 2008 року...

– Що? – занервувала Маша. – І ти мовчав? Ти знаєш, як це небезпечно і якщо дізнаються про твої зв'язки, то це буде кінець всьому! Чим ти думав?

– Пізно про щось вже казати! – відповів Іван. – За них не хвилюйся, вони собі раду дадуть, повір мені! Це професіонали! Головне зрозумій, що до цих провокацій вони не мають жодного стосунку, хоча саме таких як вони пропаганда буде робити винними у безладах. Ти сама бачила, хто робив погроми та

заворушення! І що? Не було там націоналістів, а невідомі особи. «Буг» натякав, що невідомо насправді ще, чи то провокатори з КДБ, чи з російського ФСБ. Все не так просто, як здається, кохана.

– Дурень ти, Іване! – міцно обійняла його Маша. – Треба тепер вибиратись якось з цього пекла.

– Спробуємо! – рушив обережно Іван, міцно тримаючи за руку кохану. – Прорвемося! О, а унсовці, бачу молодці, допомогли мітингувальникам, допомогли комусь вибратись та успішно зникли!

– Не думай зараз за них, – сварила його Маша, – хай самі собі раду дають, нам треба видертись звідси.

Спецпризначенці продовжили витіснення демонстрантів із площі. Близько 23:05 було досягнуто домовленості між Римашевським та командуванням ОМОНу: кандидати повинні прибрати гучномовну апаратуру, натомість ОМОН нікого не чіпатиме. Невдовзі люди, зокрема під дією тиску ОМОНу, почали розходитися з площі Незалежності, декілька десятків було побито. Організатори заявили, що акція буде безтерміною, закликавши всіх прийти на площу 20 грудня о 18:00.

Усюди була кров, арешти, крик та бійки. Лукашенко кинув всі сили на придушення демонстрацій.

У цьому вирі подій Іван намагався вивести Машу, пам'ятаючи, що за сценарієм повинні були затримати його. Тому він на останок намагався заступитися за арештованих, зрозумівши, що прибув на вказане місце.

Маша не розуміла дій Івана, але робила також це, відтягуючи затриманих від міліціонерів та кадебістів у цивільному. Непереливки були й журналістам, багатьох били, забирали камери та кидали до машин, навіть іноземних журналістів. Пощади не було нікому.

Кадебісти, зрозумівши, що прибув Іван, переключились на нього і почали його тягнути до машини, але тут на шляху стала Маша, що кричала, як навіжена, та тягнула з іншим людьми його до себе. Проте сили були нерівні. Машу вдарили добряче по обличчю та жбурнули в сніг, з іншими вчинили не краще.

Так Іван опинився в машині, яка одразу ж відїхала з місця затримання. Маша була в шоці: на її очах затримали коханого, побили її та й інших, почали знущатись над журналістами, це було нестерпно. Вона ледве встигла сама забратись звідти, але не знала куди йти. На обличчі кров, до гуртожитку не пустять. І тут прийшло із запізненням повідомлення від Аліси, що з нею все гаразд. Маша миттю зателефонувала їй та все розказала. Аліса наполягла, щоб Маша якомога швидше їхала до неї. Вона так і зробила, але вибиратись було складно. Всюди стояли

міліціанти та люди в цивільному. Але їй таки пощастило вийти до однієї з вулиць і ввіймати таксі.

Мати Аліси одразу допомогла Маші. Батько з ними не жив. Мати була мудрою та доброю жінкою, поставилася до проблеми з розумінням. Заспокоївши Машу, Аліса з мамою поклали її в спальні й теж лягли спати.

Проте демонстрації не стихали. О 00:17 Миколая Статкевича, Григорія Кастусьова, Андрія Саннікова та дружину Саннікова Ірину Халіп було затримано. Римашевського доправлено до лікарні швидкої допомоги.

Станом на 1:27 Володимира Некляєва забрано з лікарні швидкої допомоги та відвезено в невідомому напрямку. На виході з лікарні затримано Вітала Римашевського, також затримано голову Білоруського Гельсінського комітету Олега Гулака та близько 900 демонстрантів, за іншими даними – ще більше. Серед затриманих були і громадяни країн СНД.

За словами міністра внутрішніх справ Білорусі Анатолія Кулешова, в результаті несанкціонованої акції опозиції постраждало понад 30 співробітників міліції.

20 грудня о 4:40 білоруські спецслужби увірвалися в офіс опозиційного видання «Хартія97» затримали журналістів і доправили їх до КДБ.

Особливо драматично відбувалися події з самим Іваном. Спочатку його доправили до ізолятора тимчасового утримання, як і багатьох затриманих, де не давали спати, пити та ходити до туалету, знущалися та проводили постійні допити. Іван не розумів в чому справа, поки під ранок його не викликали знову.

В окремому кабінеті на нього вже чекав Олексій з кавою та булочками.

– Бачу, тебе знову трохи потріпали, – спокійно промовив кадебіст, – але це нічого. Все буде добре. Ти нормально впорався, зараз напишеш звіт про тих, кого бачив із знайомих і все, що бачив у їхніх діях, а ми відкоригуємо потім разом. Вчора було справжнє пекло, але ти молодець, впорався. І проплачених вивів вчасно, й Алісу, й під кінець все правильно. А от міліціонерів дарма побив, я ж все знаю. Знаю, що ти бачив і Полякова з Сидоренком. До речі, ми його так і не знайшли: він зі своїми «головорізами» з УНА-УНСО як крізь землю провалився! Це нас і бентежить! Нам будь що треба їх схопити та притягнути до відповідальності. Ці падали повинні за все відповісти та розкрити всі свої канали та зв'язки, агентурну мережу та конспіративні квартири, зв'язкових тощо! Будь готовий, що він вийде на тебе знову. Поляков тепер нам за все відповість, але тут задіяні люди та організації значно серйозніші, тобі це знати не треба. Інше все – дрібниці, але тут ми повинні все вирішити та покарати винних! Чого такий сумний?

– А що мені сміятись? – буркнув Іван.

– Дарма ти так, – відповів Олексій, – я тут тобі їжу приніс. Заспокойся та тримай себе в руках!

– Як тут бути спокійним, – сердився Іван, – мене тримають, як лайно якесь, а що тут з людьми роблять? Ти бачив? Та це ж повний капець!

– Це не люди, – відповів спокійно Олексій, сьорбаючи каву. – Це, Ваню, «п'ята колона», яка працює проти держави та нашого законно обраного президента, а всі свої балачки викинь негайно з голови! Зрозуміло? Я тут панькатися з тобою не збираюся! Якби не наша співпраця, то ти б заgrimів на всю котушку! Припини ці розмови! Всі оці гівнюки, що тут утримуються, відповідатимуть за антидержавну діяльність. Тут «помаранчевих революцій» не буде, це інше середовище, інша країна, у нас такий сценарій не пройде! А тепер повертаємось до справ! Ось тобі аркуш, пиши. А ось кава й булочки! Їж і не соромся.

– Спробую, – неохоче взяв ручку Іван. – А що буде з Поляковим?

– Це вже не твоє діло, Ваню, – усміхнувся кадебіст. – Відповідь перед законом Республіки Білорусь!

Наступного дня Ваню звільнили, як і Сашка з Андрієм. Маша та Аліса були здивовані від цього, але раділи, що все склалося саме так. Вони вирішили разом піти десь посидіти та відпочити, щоб відпочити від того, що довелося пережити хлопцям. Андрія та Сашка особливо не допитували, а лише погрожували, а потім відпустили. На обличчі Івана проглядалися сліди зовсім іншого поведження, хоча переважно це були наслідки бійки з міліціонерами.

– Справи не дуже, – мовив Андрій, – хоча нас і не били, але погроз було багато. Звинувачували, в чому лише можливо, але на диво не били. Розкажіть, що було на Площі.

– Це просто жаж, – почала розказувати Маша, а всі інші уважно слухали.

– Оце так! – після розмови каже Сашко. – Звірі! У мене просто немає слів.

– Це було реальне пекло, – резюмував Іван. – Я думаю, переслідування тільки починаються, тому треба бути особливо обережними. Ці покидьки притягнуть до відповідальності усіх. Найгірше ще може бути попереду.

– Ми й так готові, – каже Аліса, – як і всі ці роки, але цього разу тиск буде жорсткішим, я відчуваю. Те, що зробили з Некляєвим та іншими опозиціонерами, просто жаж!

– Можу уявити і зовнішньополітичні наслідки, – видихнув Андрій. – Я думаю, що санкції цього разу будуть значно жорсткішими та відчуються всіма нами!

– Я теж так думаю, – погодився Іван. – Але зараз нам не треба світитись на можливих подальших акціях протесту, якщо такі будуть, від гріха подалі.

– Ти правий, – підтримав Сашко, а потім й Андрій.

– Та ви що, хлопці? – здивувалися Аліса з Машею. – Ви що злякались? Я вас не впізнаю, а де ж ваш запал та готовність боротися до останнього?

– Не питай, – опустил голову Андрій, – треба відійти та Вані з Сашею здати цю сесію. Не забувай про це, а то точно опинитесь на звалищі, це мені втрачати нічого, мене й так відраховано, але зараз треба трохи реабілітуватися, я морально не готовий до чогось більшого.

– Погоджуюсь, – підтримав приятеля Саша.

– Не очікувала такого від вас, – звела брови Маша. – Бачу, вас добре поламали під час затримання. Невже так сильно?

– Краще не будемо про це, – перебив Іван. – Треба відпочити від усього! Треба справді здати сесію! У мене й так проблем багато в навчанні, це щастя, що мене взагалі відновили, я не хочу «профукати» освіту знову.

– Я тебе не впізнаю, – образливо відвернула голову Маша, – ми повинні підтримати акцію до кінця та боротися до останнього, а ви так ось...

– Годі! – встав зі столу Іван. – Поки треба відійти і крапка! Я не готовий поки що, треба відпочити!

Хлопці його підтримали. Дівчата мовчки встали та пішли геть. Іван не очікував від Маші такого, але не хотів сваритися та щось їй доводити. Вони з хлопцями вирішили піти по домівках та побути з батьками, які місця собі не знаходили після їхнього зникнення.

21 грудня прихильники опозиції зібралися біля входу на територію ізолятора тимчасового утримання на околиці Мінська, де відбувала адміністративний арешт частина затриманих опозиціонерів. Присутніми були також Григорій Кастусьов і Олександр Мілінкевич. За оцінками міліції, зібралося 150 осіб, з яких 20 журналістів.

22 та 23 грудня біля посольств Білорусі в Берліні, Києві, Лондоні та Празі відбулися акції солідарності з затриманими. 4 січня 2011 більшість затриманих вийшли на волю. За ґратами залишилися ті, проти кого порушили кримінальні справи, зокрема Володимир Некляєв, Андрій Санніков, Микола Статкевич та Олесь Міхалевич.

Прийшла пора складати іспити. Лише згодом Іван помітив, що дехто зі студентів до сесії не дотягнув через участь в грудневій акції протесту. Потім таких називатимуть «декабристами». Іван відчував і свою провину, бо і через нього дехто потрапив під прес режиму. Совість не давала йому нормально спати ночами та дивитись в обличчя студентів. Екзамени були складним, викладачі «ганяли» по 90

всій програмі, але Іван впорався і лише з однією четвіркою склав сесію, всі інші були п'ятірки.

Після останнього іспиту, напередодні Новорічних свят вони з групою вирішили відсвяткувати цю сесію й пішли гуртом на ковзанку. Вибір був неочікуваний, але всі визнали, що це просто чудово та захоплююче. Іван шкодував, що Андрія немає поруч, але він нічого не міг вдіяти, щоб і приятеля відновили.

Погіршилися стосунки з Машею, яка ображалась на нього через те, що він замість участі в подальших акціях, хотів скласти сесію й відпочити. Аліса невдовзі й забула про це, але не Маша. Вона завжди специфічно реагувала на все через свій дивний характер. Іван розумів її, але іноді його це так втомлювало, що він просто переставав реагувати. Та Маші хотілося все ускладнювати.

Вона склала сесію на відмінно і хотіла цим похвалитись перед Іваном, але не хотіла сама телефонувати. Її складний характер перешкоджав зробити це. Вона не знала куди подітись, сидючи в гуртожитку. Треба було вирішувати: або залишитись на святі у Мінську, або їхати додому в село.

Раптом залунала мелодія на мобільнику. Маша полізла за телефоном до сумочки... Іван телефонує. Вона хотіла відповісти, але гордість знову завадила, і поки вона думала, телефон замовк. Вона розгубилася, не знаючи, що робити. І тут Іван знову зателефонував. Цього разу вона одразу взяла слухавку.

– Привіт! – почула зі слухавки. – Зустрінемося!

– Так, можна, – спокійно відповіла. – А де? Можна у центрі... Де?... Домовилися.

На зустрічі Маша так хотіла обійняти його, але вагалась, тоді це зробив Іван сам, але якось по-дружньому, що вона одразу й помітила. Іван запропонував піти посидіти у кафе та спокійно поговорити, що вже якось інтуїтивно занепокоїло її.

І ось вони в кафе, сидять мовчки один напроти одного та п'ють каву. Маша сумно опустила голову, а потім каже: «А ми так і будемо сидіти і мовчати? Навіщо тоді ми зустрілися й прийшли сюди? Я не розумію. Про що ти хочеш поговорити?»

– Про нас, – сумно відповів Іван, – і тільки. Розумієш, Машо, останнім часом ми з тобою не можемо знайти спільну мову. Це мене бентежить. Щоразу, як десь я помиляюсь або перечу твоїм міркуванням, ти робиш мене дурнем, ображаєш, постійно сваришся, а ще цей твій характер мене просто вбиває. Тобі хто потрібний: хлопець чи «груша»? Я втомився від такого ставлення до себе.

– Що? – не очікувала таке почути вона. – Я дівчина, мені властиві такі риси в характері та стервозність, а «грушею» ти для мене не був ніколи. Що ти таке кажеш, дурнику?

– Годі, Машо, – позирав то на неї, то у вікно на людей Іван. – Ти знаєш сама, що твій характер специфічний, а твоє ставлення до мене часто переходить всі межі. Я втомився. Я хочу спокою та тиші, а не сварок, хочу доброти та ласки, а отримую звинувачення та сварки. Хочу бути поруч з дівчиною тендітною, а не такою неадекватною та імпульсивною. Я хочу відчувати себе коханим чоловіком, а не об'єктом сплеску емоцій. Розумієш?

– Не розумію, – поки що спокійно відповідала вона. – Ти хочеш, щоб я змінилась?

– Я хочу розставити крапки й усе, – відрізав він. – Так більше жити не можна! Як би я не кохав тебе, і як би не було мені важко, треба припинити усе це, поки ще не пізно. Я так більше не можу, розумієш, не можу! Я втомився й хочу спокою, підтримки, а ти увесь тиждень мені псуєш настрої та критикуєш. Невже я такого заслужив? Я ж кохаю тебе, а ти так зі мною! Все, з мене годі! Це кінець. Вибач.

– Що? – не вірила своїм вухам Маша. – Отак от і все? Що ти таке кажеш, Іване, як ти можеш? Ти що....

Іван мовчки встав, віддав гроші офіціанту та пішов собі швидко геть. Він сам не знав, що робить, але думав, що так буде краще для них обох. Маша ледве оговталась від цих слів і коли, одягнувшись, вибігала на вулицю, там вже нікого не було. Вона почала телефонувати йому, але він не брав слухавки. Потім пішли одне за одним повідомлення, але й на них не було відповіді.

Вона сіла на засніжений бордюр і гірко заплакала. Люди дивилися на неї й ішли собі далі. Зрештою вона знайшла в собі сили, щоб трохи заспокоїтися і повернутися до гуртожитку, де, нічого не кажучи сусідкам, півночі проплакала, і лише під ранок заснула.

Важко було й Іванові, він кохав її, йому далася важко та розмова, але далі він так вже не міг: з одного боку її ставлення, з яким він втомився боротися, з іншого – прихована діяльність з КДБ, постійні підозри від Маші, краще було припинити це зараз, ніж тягнути далі. Саме так він тоді думав... Так, це було нелегко, але він не міг нічого змінити... Він місця собі не знаходив вночі, не міг спати і вирішив піти на вулицю. Там було порожньо, тиша, які інколи порушували нічні таксі та автівки. Іван сумно блукав вулицею у третій ночі, зупинився, оглянув небо, вулицю, сніг та пішов назад додому, постійно думаючи про життя та Машу. Йому було гірко на душі від того, що нікому не можна було розказати про свої проблеми. Нікому.

Він повернувся додому і ледве примусив себе заснути. Батьки бачили, що йому погано, але на всі запитання від відмовчувався. Йому телефонувала Аліса,

запитуючи, чому він так вчинив з Машею, на що він відповідав абстрактно і плутано. Друзі не розуміли його.

Маша поїхала додому в село, нічого не казала батькам, намагалася вести себе спокійно, але вночі плакала гіркими сльозами. Вона кохала Івана, розуміла, що часто була не права з ним, сварила його через свій важкий характер, свої емоції, а тут... Вона не знала, що робити далі. Смуток переростав у депресію. Маша хотіла поговорити з ним, але розуміла, що тепер це безглузда ідея. Вона хотіла обійняти його, поцілувати, вибачитись перед ним за все, не хотіла його втрачати, бо розуміла, що саме він її друга половинка, це їй підказувала інтуїція. Маша молила Бога день і ніч, щоб все нормалізувалося, але легше їй не ставало. З сумом вона зустріла Новий Рік, просидівши вдома з батьками та сестрою, що приїхала зі своєю родиною у гості.

На Новий Рік Іван також був вдома, відкинувши всі пропозиції друзів відсвяткувати в дружній компанії десь у кафе чи на квартирі. У гості прийшов його брат Євген – вся родина була в зборі, чого вже не бувало зо три роки. Після промови президента по телевізору, всі почали радіти святку, й лише Іван сумував, так само як і Маша.

Далі були канікули, які Іван провів у розробці діяльності своєї громадської організації «Білоруський вибір», думаючи над її розкруткою та виходами на впливові західні організації. Цього разу він вирішив знову звернутися до Мокрицького.

Ян був радий його бачити і радісно прийняв у себе вдома. У квартирі вже перебували якісь його друзі, курили кальян, пили вино, святкували новорічні свята. Іван був трохи збентежений.

– Розслабся, – усміхнувся Ян Мокрицький, – це мої друзі: хто з університетських років, хто з громадського життя, хто з журналістів, хто взагалі з інших сфер та професій. Свята є свята й відпочивати треба також вміти. Я вже здогадуюсь, з чим ти прийшов. Ти став головою громадської організації. Так? Тобі треба її розкрутити та знайти вихід на представників західних фондів для отримання фінансування на певний проект?

– Саме так, – кивнув головою Іван, дивлячись на дівчат, що усміхались йому з іншої кімнати.

– Але це не просто, грант треба ще зуміти виграти на конкурсній основі, Іване, – зауважив Мокрицький, випивши ковток червоного грузинського вина. – Ми можемо тобі допомогти або з «Відкритим суспільством» або з NED. Зараз вони можуть бути зацікавлені. Яка тематика тобі цікава?

– Будь-яка, – розвів руками Іван.

– Ні, друже, так не буває, – усміхнувся Ян, – ти ж визначаєш все-таки. Або правозахисна діяльність, екологічна, моніторинг правоохоронних органів, молодіжна політика та лідерство, ЗМІ, нові медіа, євроінтеграція, християнські цінності, акції протесту... Тем багато.

– Молодіжна політика та лідерство, – подумавши, відповів він.

– Цікавий напрямок, – погодився Мокрицький, – ним особливо любив займатися Богдан Поляков. Ех...

– А де він зараз? – перепитав Іван.

– А ти не знаєш? – різко перевів погляд на нього погляд Мокрицький. – Його затримало КДБ за організацію масових заворушень та порушення низки законів Білорусі. Жахлива історія, його так жорстко затримували, що і словами не описати, це як вже мені потім сусіди його розповіли... Я намагався підняти галас, навіть знайомих з КДБ підключив...

– Що? – здивувався Іван. – У тебе є знайомі з «Контори Глибокого Буріння?»

– Тихіше, – усміхнувся Ян, – я трохи тут випив, зарано тобі про це знати. Є трохи, але навіть мої зв'язки не допомогли, занадто серйозно вляпався наш друг. Колись у 2006 році я ще займався і політичною діяльністю, окрім громадської, вірив у світле майбутнє і в те, що щось ще можна змінити. Тоді я був прихильником Олександра Мілінкевича, якого підтримував Конгрес Демократичних Сил і вірив у його перемогу чесним і демократичним шляхом. Тоді я відповідав частково, як і багато інших людей, за приїзд до столиці з області активістів на мітинг, що повинен був відбутися після голосування на Жовтневій площі. Все пройшло мирно, міліція нікого не затримувала. Всі розїхалися, але для мене все не закінчилося, а тільки починалося. З міліції та КДБ телефонували моїм батькам, погрожували, що їх виженуть з роботи, а сина, тобто мене, кинуть до в'язниці, якщо я не перестану займатися опозиційною діяльністю. Я боявся за них, але не здався. Тоді я навчався на заочному відділенні на спеціальності «міжнародна економіка», але мене красиво викликав проректор, сказав, що те, чим я займаюсь, є неприпустимим для студентів їхнього університету і мене з ганьбою відрахували з університету. Наступного дня біля під'їзду мого будинку мене побила група молодих людей, забрала гаманець і телефон, поки не вибігали з сусіднього під'їзду люди, мене жорстко били. Я потрапив до лікарні, де лежав майже місяць. У цей час мені дзвонили, погрожували, але я не зламався. Я вийшов, звертався за допомогою до опозиціонерів, але ніхто з них навіть копійчини не дав на лікування, не кажучи про моральну чи юридичну допомогу. Так я розчарувався у цих політиках та

опозиційності. Мене врятували мої зв'язки з громадськими організаціями та міжнародні зв'язки. Я такого галасу наробив, що мені стали не погрожувати, а навпаки – самі вже хотіли поговорити, але я ігнорував їх. Все ж таки я погодився на зустріч з одним з представників КДБ, який ледве не благов про зустріч, що мене здивувало. Ним виявився підполковник Валерій Дмитрович. Він сказав, що моє відрахування та побиття – це справа їхніх рук, за чим стояв тодішній очільник «Контори». Тепер вони мали серйозні проблеми через мене, бо я підключив зв'язки з Польщі, Латвії, Литви, Німеччини та навіть Росії. Це якимось чином викликало у них низку проблем і просто прибрати мене було б для них смертним вироком, тому довелось йти на зустріч та «примирення», як я його зараз називаю. Це мене шокувало, чесно. Я дізнався прізвища тих, хто мене бив, але не тримав на них зла, бо це була їхня робота, яку їм довелося виконувати, вони були просто заручниками ситуації й не більше. Вибачився переді мною сам Валерій Дмитрович від імені всієї «Контори». Це мене здивувало дуже сильно. Я прийняв вибачення і пообіцяв, що більше не буду ускладнювати їм життя, а вони – мені. Ми навіть стали друзями й досі спілкуємося. Цей «чекіст» дуже впливова людина. Часто, коли мої друзі потрапляють до халепи, я звертаюся до нього і він може допомогти, але далеко не завжди, як це й сталося з Богданом. Ось така прикра штука. А з тих пір я займаюся лише громадською діяльністю та в політику більше не пхаюся.

– Серйозно? – запитав вражений розмовою Іван. – То ти працюєш на «Контору?»

– Що за маячня? – сміявся той. – Я би тоді про це не казав, а взагалі ти хлопець непоганий, тому тобі я це розказав, бо довіряю чомусь. Я просто товаришую з Валерієм Дмитровичем і спілкуюсь періодично, коли виникають у когось проблеми з моїх друзів чи активістів, щоб можна було допомогти.

– Зрозуміло, – видихнув Іван, але збентеження його не минуло.

– Повернімось до твоєї організації, – допив вино Ян, – то ти хочеш написати проект з теми молодіжної політики та лідерства. Добре, я тобі допоможу. Ось дивись, які є теми та аплікаційні форми, заповни усе, я тобі допоможу та відправимо заявку. Тема цікава, Іване! Займайся.

– Добре.

– Ти справді хочеш себе реалізувати в цьому? – поглянув на нього уважно Мокрицький. – Чи просто грошей заробити й все?

– Хочу займатися справою ну й трохи заробити, – відповів Іван йому. – Але для мене головне – це результат для людей, що я зможу зробити через отримання гранту на реалізацію проекту.

– Добре, – кивнув головою Ян Мокрицький. – Ти спішиш кудись? Якщо ні, залишайся, у нас буде весело сьогодні! Не пожалкуєш, будуть цікаві люди та справи, як я це називаю.

– Ну, я навіть не знаю, – розгубився Іван.

– Не соромся, – усміхнувся Ян, – залишаєшся і крапка...

У великій трикімнатній квартирі, що була на другому поверсі над магазином побутової техніки почались розваги. Було багато гарних дівчат та кумедних хлопців, які відпочивали, як могли: були випивка, кальян, цигарки та сигари, стриптиз, різні конкурси та ігри. Іван почувався трохи незручно, бо не хотів пити спиртне. А тут таке... Та ще в квартирі Мокрицького. Це все ніяк не вкладалося в його голову, але все-таки було реальністю.

Дехто грав у покер, хтось у мафію, дівчата кружляли біля ялинки у конфетті та співали новорічні пісні, деякі з гостей співали у караоке, сам Ян мило вів бесіду, обіймаючи двох красивих дівчат.

Іван вийшов на балкон, але там хлопці курили «травку», від чого тхнуло на вулицю та реготали з дівчатами, як навіжені.

– Хочеш з нами? – запитав один з них, сміючись з нічого. – Такого ти ще гарантовано не курив.

– Потягни! – пропонував другий. – Повний ульот!

– Та ні, дякую, – вийшов з балкону Іван.

Тут на нього витріщились дві блондинки та потягнули з собою на кухню відкрити шампанське та їсти тортик. Вони були дуже гарні, як в принципі й усі дівчата, що були тут. Одна з них постійно обіймала його та лізла цілуватись, але Іван відвертався та все ж одного разу не витримав та піддався. Йому це сподобалося. Вони вмовляли його випити, але він казав, що не хоче та ледве погодився на куріння кальяну. Така атмосфера почала йому подобатися й він вирішив реально відпочити, загравав з дівчатами, веселився та співав пісні. Він навіть і не помітив, як чарівна блондинка щось підсипала в кальян і його одразу накрила хвиля якоїсь ейфорії та кайфу, чого раніше не відчував він ніколи.

– Ну як тобі? – знову цілувала його блондинка. – Мене, до речі звать Олею. А ти такий гарний, мені подобаєшся.

– Мене звать Іван, – сміявся від того, що його «вставило» хлопець, – а що ти поклала до кальяну?

– Тобі не подобається? – пестила його шию Оля.

– Я просто не фанат цього всього, треба було попередити, – реготав він, але намагався бути спокійним. – Навіщо?

– Щоб бути в ритмі, – почала під клубну музику танцювати перед ним стриптиз Оля, а потім обіймала його та цілувала.

Іван й не помітив, як вона затягнула його до ванної кімнати та почала пестити, доводячи до екстазу «під кайфом». Він був шокований, але мало контролював свої дії, а потім й сам взяв ініціативу, оволодівши Олею. Вони робили такі речі, що в здоровій фантазії важко уявити в умовах ванної кімнати.

– Який ти, – стогнала Оля, – хочу ще! О, мій пупсик!

– Ось тобі ще, – не зупинявся Іван та сміявся.

Через годину він вже був з нею за столиком на кухні та курих цигарку, не пам'ятаючи, як туди дійшов та як закінчив займатися сексом з Олею. Їх вже трохи «відпустило», але ейфорія ще була. Оля робила йому масаж шиї та цілувала вуха.

– Ти мені дуже сподобався, – усміхалася вона, – я просто в шоці від захоплення тобою, у мене ніколи не було таких хлопців. Ти не думай, я не лярва якась чи наркоманка, я просто люблю гедоністичний стиль життя. Батьки в мене працюють на непоганій роботі, сама я професійно займаюсь танцями, а вчусь на економіста. Моє покликання – танці, батьки хотіли, щоб я була економістом та пішла їхніми стежками. Ян – мій давній знайомий, часто залучав на різні концерти та заходи, нормально платив ще за це. Ми давно з ним товаришуємо, але більшість з гостей я бачу вперше. Я здивована, як це так легко дала себе в руки хлопцю, який з першого погляду сподобався мені, тут ще травка зіграла своє. Хочу сказати, ти дуже кльовий.

– Ти також нічого, – приходив до себе Іван, – я сам не очікував такого розкладу, але дарма ти не попередила щодо суміші в кальяні, я противник цього!

– Скажи ще, що тобі не сподобалося?! – сміялася Оля, поцілувавши його ніжно в губи. – Бачу, що подобається. Але з тобою я б хотіла ще. Давай обміняємось номерами!

– Давай, – без вагань погодився він.

– Красунчик мій, – обійняла його Оля та безупинно цілувала. – Ходімо вип'ємо щось, ах, я ж забула, ти сьогодні не п'єш! Пішли, там також весело.

Вона потягнула його за руку до зали, а на їхніх очах нова парочка зачинилася у ванній кімнаті. Далі були ігри в мафію та в карти на бажання. Молодь веселилась, як могла, а з ними й сам Іван, йому це все більше подобалося, хоча й він не звик до такого. Він познайомився майже з усіма та на багатьох справив непогане враження.

Під ранок одні почали розходитися, а інші позасинали у кімнатах, бо Ян не був проти цього. Іван же з Олею вирішили піти. Вона дуже хотіла спати, це бачив і він. Посадивши її на таксі, він відчавив додому, де одразу ліг спати, поки не прокинулись батьки.

Мати, прокинувшись відчула, як від Іванового одягу тхне тютюном і жіночими парфумами. Підійшовши до синового ліжка, побачила на шиї хлопця засоси. Вона мовчки похитала головою й пішла на кухню, думаючи про те, куди це він ходив і що робив. Ці запитання чекали на нього, коли він прокинувся, але чіткої відповіді він не дав.

– Ти що зраджуєш Машу? – запитала його мати, поки батько дивився у залі телевізор.

– Машу? А ти про це, – спокійно реагував він. – А ти знаєш, мамо, ми з нею розійшлися. Дійняла вона мене своєю стервозністю. Так вже сталося...

– Як розійшлися? – це вразило матір. – Вона ж така чудова дівчина. Те, що в неї характер чудний, не страшно. Головне, що вона кохає тебе і була б тобі хорошою дружиною в майбутньому, а ти, з якимись дівками злигався? Як тобі не соромно, сину? Така добра дівчина, жила і дихала тобою, а сварила вона тебе недарма, бо інакше з тобою не можна, а то дивись, який розумний, вона вчасно тебе гальмувала. Дурник ти, Іване.

– Мамо, досить! – відреагував Іван. – Це було остаточно, так буде краще для нас обох, бо я більше не міг та і не хотів те все терпіти.

– А ти думаєш, я була такою простою в молодості? – усміхнулась мати, допивши зелений чай. – Ой, та у мене був характер геть «не фонтан», як ти кажеш. Батько твій і не таке терпів. Ми сварились, хотіли розбігатись, але кохання зробило своє, й ось ми разом вже двадцять сім років. Виховали тебе з Євгеном і не зламалися, а ти одразу здався. Повір своїй матері, ти робиш серйозну помилку у своєму житті. Потім жалкувати будеш, бо іншої такої дівчини не знайдеш. А ця першою тебе не перепросить, така вже наша жіноча гордість, ех...

– Мамо, я сам розберусь, не будемо про це, – спокійно відповів Іван.

Іван почав посилено займатися своїм проектом і періодично приходив до Яна за порадою, той допомагав чим міг і врешті-решт все було готово. А далі – скайп-спілкування з представниками фонду «Відкрите суспільство», відправка апіляційної форми і... перемога. Іван отримав грант на реалізацію цього проекту, а далі Ян Мокрицький виступив партнером, завдяки чому загалом і вдалося отримати грант, і все пішло своїм шляхом.

Треба було провести одноденний тренінг для молодих активістів на тему лідерства, ще й так, щоб не заборонила влада. Отут-то й знову виникла «рука допомоги» від Олексія. Частину коштів було переведено на рахунок підставної особи, що мала стосунок до КДБ, а решту – залишили Іванові. Олексій підказав, де знайти потрібних людей і про що саме розповідати на тренінгу, а чого уникати,

98

враховуючи те, що аудиторія буде спеціально підбраною, а контролю не буде взагалі. Проблем із КДБ не повинно було виникнути жодних. Мокрицький лише допоміг організаційно з приміщенням та оргтехнікою, навіть не цікавившись деталями та результатами.

Все відбулось феєрично добре й Іван відіслав фотозвіт про реалізований проект з липовими чеками та документацією, в чому також допоміг і Ян Мокрицький. Всі залишились задоволеними, а Іван ще й грошей добряче заробив. Жодних претензій чи підозр – все було чітко й без слідів участі «Контори».

З початком нового семестру Іван продовжив і навчання, і цю роботу, встигаючи всюди. До своєї діяльності він вирішив підтягнути й друзів. Хлопці погодилися після певних вагань, Аліса відмовилась. По-перше, вона здогадувалася, що це липові проекти та відмивання коштів, що їй геть не подобалося; по-друге, вона не могла пробачити Іванові того, що він залишив Машу, з якою вони стали добрими друзями; по-третє, вона хотіла реальної діяльності, а не цього грантожерства.

Іван відповів Алісі, що нікого не примушує, а хлопцям лише зрадів. Тепер вони почали освоювати нові можливості та разом з Мокрицьким думали над реалізацією наступних проектів. Тепер на черзі в них став фонд NED та пропоновані ним нові грантові програми.

Цього разу Ян порадив зайнятися цим разом з Віктором Некрутевичем, бо у самого Мокрицького була купа справ та реалізація свого проекту. Віктор також мав свою організацію та вже давно був у курсі справ, про що Іван вже знав з минулого їхнього знайомства на квартирі Яна. Тепер, коли Богдан Поляков перебував за ґратами, Віктор координував і свою, і його організації разом. Вітя був амбіційним та цікавим, завжди намагався щось зробити та щось переграти, намагався все швидко та красиво реалізовувати. Беззаперечно, він міг і заробляти на цьому, але ця справа йому дуже подобалася.

Вітя мав проблеми з міліцією і «Конторою», але Ян неодноразово його виручав. Цього разу вони намагалися взятися за проект з нових медіа в контексті використання їх у громадському житті. Аплікаційна форма була досить важкою, але Некрутевич з Красевичем працювали над ним ночами, іноді їм допомагали Андрій із Сашком.

...Добігав кінця лютий. Іван зі старими друзями Андрієм, Сашком, Стьопою-«Гирею» та Миколою-«Туром» вирішили піти на дискотеку, там обіцяла бути й Оля. Цього разу їхній вибір зупинився на недешевому, але дуже популярному серед молоді нічному клубі «Next». Зайшовши в середину, вони одразу були вражені від інтер'єру, стилю, персоналу, обслуговуванню та від музики. На них чекав

замовлений столик та кальян у подарунок. Поки хлопці роздивлялись меню, Іван покупив кальян і раптом побачив Олю, яка махала йому рукою. Вона виглядала дуже сексуально. Іван швидко підійшов до неї. Це бачили хлопці та заздрісно дивились на його «красуню».

– Ой, мамо рідно! – взявся за голову Андрій.

– Що таке? – здивовано поглянув на нього Сашко, куривши кальян.

– Який я дурень! Що я наробив?! – опустив він голову. – Іван мене вб'є...

– Та що таке? – здивувався Сашко, поки «Тур» з «Гирею», замовивши страви і напої, пішли до танцполу шукати дівчат, щоб потанцювати.

– Сьогодні по телефону балакав з Алісою, – відповідає той, взявшись за голову. – І, здається, найближчим часом може бути дуже весело. Вона запитала, які плани ми маємо на сьогодні, а я ж, дурень, ляпнув на свою голову, що ми зібрались до «Next» піти відірватись, а я геть забув, що вони з Машею подругами класними стали. А Маша досі любить Івана. Ой, який я дурко! Вони однозначно припруться сюди, сто пудів!

– Сюди? Та не сміши! – усміхнувся Сашко. – Це буде досить дивно, що вони прийдуть. І Маша його ненавиділа клуби... Хоча саме у клубі вони й познайомились... Ні, ти накручуєш себе!

– Ага, чув би ти, як Аліса відреагувала на це, – відповів Андрій. – Я впевнений, що поруч з нею була Маша, я чув шепіт на задньому плані, це могла бути тільки вона. Смішно те, що Іван й сам досі її кохає, але відганяє це від себе... Чудні вони та й годі. Якого біса було розходитись, щоб потім отак вдвох страждати! Вони ж кохають одне одного, як би не намагались забути все.

– Будемо сподіватися, що нічого не буде, – підбадьорив його Сашко, – а «Тур» з «Гирею», дивлюсь, вже й забули про нас та з якимись дівками познайомились і непоганими як на мене. А ми, як дурні тут, давай зараз вип'ємо трохи та підемо танцювати, може щось там нам і перепаде сьогодні!

– Гарзд! – усміхнувся Андрій.

Андрій, виявилось, мав рацію. Аліса справді не просто так телефонувала, і вони з Машею вирішили прийти сюди, попри високі ціни і негативне ставлення до таких закладів. Але вони так сексуально одяглись, зробили такі розкішні зачіски і макіяж, що всі хлопці, які бачили їх, були вражені. Але дівчатам було байдуже до них: в Аліси вже був хлопець, а Маша хотіла побачити Івана і поговорити з ним, бо чутки про його «веселе» життя дійшли й до неї, зрозуміло, що від подруги. Аліса розуміла її та хотіла допомогти.

– І де ж їх тут шукати? – розвела руками Маша.

– Справді, клуб величезний і гламурний, – погодилася Аліса. – Адивись, он на танцполі їхні друзі «Тур» та, здається, «Гиря». Так, це точно вони. Ага, он бачу вже трохи п'яних Сашка з Андрієм, що пішли танцювати. А де ж сам Іван?

– Здається, я знаю де, – побачила його окремо з блондинкою Маша та змінилася в настрої, коли та ще почала його обнімати та лізти з поцілунками. – От мерзотник, то це правда! Я б йому...

– Так, заспокойся, Машо, – схопила її за руку Аліса, – та не роби дурниць! Я вже тебе трохи знаю, і про твій характер начувана! Ти можеш такого наробити! Заспокойся, я тебе прошу! З такою реакцією я тебе нікуди не пущу.

– З якою? – зблиснула очима Маша. – Бачити, коли цей козел з якоюсь хвойдою лижеться, а я, як дурепа, страждаю два місяці та місця собі не знаходжу? Та якби дати йому ляпаса та поміж ніг, а цій суці – в пику.

– Ти чого? – ледве стримувала її Аліса. – Заспокойся!

– Відпусти! – вирвалася Маша та побігла в бік Івана.

– Ой, ні, тільки не це! – побігла за нею Аліса.

Іван сидів з Олею та курив сигару, вона обнімала його та цілувала у щоку довкола вуха.

– Обожаю тебе, Іване! – із придином шепотіла Оля між поцілунками. – Я тебе хочу!

– Прямо тут? – усміхнувся Іван. – Ну ти й даєш!

– А що, все можливо, – поклала йому руку на коліно Оля.

Тут Оля підскочила від того, що хтось позаду вилив вино їй просто на голову. Вона підвелася, а потім отримала добрячого стусана кулаком в перенісся.

– Що ти, суко, собі дозволяєш? – вигукнула Оля. – Хто ти така, матір твою?! Іване, що це за навіжена?

– Що? – підвівся Іван і розгубився від того, що на нього сердито дивилася Маша, а позаду неї стояла Аліса. – Ти... Ви... Якого біса?

– Такого, – дала йому ляпаса Маша, а потім двигнула ногою в пах. – Козел!

Оля втекла, а Іван аж присів від болю на підлогу. Він вжахнувся від того, що відбувається. Маша побігла за Олею, а Аліса слідом за нею. Всю цю картину побачив Сашко та показав хлопцям, від чого Андрій був готовий крізь землю провалитися. Хлопці миттю побігли туди, допомогли Іванові підвестись та пішли на вулицю. А там вже відбувалося казна-що. Оля покликала подружок, але Маша та Аліса дали їм гідну відсіч. Почалася загальна штовханина та хаос, втруtilись якісь «мажори». Хлопці спробували всіх розборонити, та це їм не вдалося. Прибігла охорона й викликала міліцію. Всі почали розбігатися. Але вийшло так, що залишилися лише

Іван з Машею, інші повтікали і хоч як і не намагалися друзі їх витягнути, але не вдалося. Міліціонери таки забрали їх до відділку.

– Що ви наробили? – повернувшись до клубу запитав Андрій у Аліси. – Якого біса, Алісо, ти її сюди приперла та мене підставила? Що тепер з ними буде? Ця дівчина не при ділах і вшилась звідси, а вони тепер у лайні. Маша дров наламала по самі вуха.

– Та бачу вже, – опустила голову Аліса. – А що тепер робити? Я лише хотіла їй допомогти.

– І що? Допомогла? Тепер ще на «мажорів» нарвалися, блін... Словом, треба розраховуватись і йти. Відпочили називається.

На вулиці на них вже чекали «мажори» на автівках. Проте «Тур» добре вмів з ними балакати дев'янтною мовою, тож пояснив, що до чого. «Мажорам» нічого було пред'явити і вони, забравши Олю, пішли геть, бо він все чітко пояснив, максимально розклавши ситуацію по полицках.

Ніхто навіть не очікував, що все владнається. Щоправда, перед тим, як піти, «мажори» сказали, що краще їм тепер не пересікатися, а Оля пообіцяла «набити пику» Маші, при цьому Івана не вважала винуватим і оголосила, що він від неї нікуди не подінеться.

А Івана й Машу в наручниках привезли до відділку та почали допитувати, посадивши в окремі кімнати. Опер був шокований від почутого та сказав Івану: «Слухай, ти не мачо, а чмо! Я би тобі сам харю наквасив, дебіле! Ви там хуліганити надумали, граючись вашими почуттями, а мені потім розгрібати? Козел ти драний, лайно ходяче! Чого вилупився, мерзотник? Що з тобою робити? Штрафувати тебе треба, ідіота та дівку цю бісову? Це ж треба було таке влаштувати! А ще краще до навчального закладу листа написати, які там студенти чудові. Мовчиш, козел? Правильно, а то отримаєш мені тут! За тебе дівчина бійку влаштувала, а ти так... Ох і лайно!»

– Що ти з ним возишся, Сергію? – зайшов до кімнати підкреслено пихатий молодший лейтенант. – Ламай його, а потім ту дівку, або хай відкупляються, чи перший раз таке? О, диви, як вилупився? Відвернись, лайно!

– Можна й так, Олеже, – примружився капітан Сергій. – Але я зрозумів, у чому справа. Є ідея краща, буде йому урок. А грошей мені з цього козла не треба, ще на наркоманах та всякому бидлі заробимо.

– Дарма, – огидно посміхнувся Олег. – Я б і сам з тією манюнею поговорив, вона така нічого!

– Є таке, – поцокав язиком Сергій. – Але хай вигрібає від неї! Буде йому урок!

І тут Сергій зняв з Івана наручники, відважив йому кілька добрячих стусанів і відпустив їх з Машею на волю. А цей відділок знаходився на околиці міста, досить далеко від нічного клубу, в якому стався інцидент. Вони вийшли на вулицю, побачили бетонну огорожу, поруч пустир і жодного натяку на те, що тут ходить якийсь транспорту. І тут Маша почала лупцювати Івана по щоках і ще раз вдарила в пах, від чого він зойкнув і впав на сніг, а вона кинулась до нього й далі біла по щоках, плачучи та не тямлячи себе від люті.

– Козел, ненавижду тебе, чуєш, ти, лайно! – сівши на нього зверху і бризкаючи сльозами, продовжувала гамселити хлопця Маша. – Ах ти йолоп, як я тебе ненавижду!

– Боляче! Припини! – силкувався затулитися руками Іван. – Та відчепись же ти від мене, скажена! Йди геть та залиш мене у спокої!

– Ще чого! – не вгавала Маша, силкуючись бити його знову і знову. – Ти відповиси за таке ставлення до мене, козел довбаний! Я страждала ці два місяці, а ти по хвойдах пішов! Ось як ти мене наче б то забуваєш, гуляєш, кайфуєш, плюнув на мене, а я місця собі не знаходжу, бо люблю тебе, негідника. Ти зраджував мені з цією лярвою, я здогадалася. Тварюка, я ненавижду тебе!

Вона підвелась, прихилилася до дерева й почала голосно ридати. Іван, якого діймав біль в усьому тілі, ледве підвівся і мовчки дивився на Машу. Він розумів, що й досі кохає її, але не знав, що робити далі, адже після всього, що він зробив, на вибачення годі було сподіватися. Він хотів піти геть, але ноги не слухались. Витерши з обличчя кров, він наблизився до неї, але знову отримав ляпаса і ногою в пах. Довелось присісти, скрутившись від болю.

– Ненавижду, козел! – знову закричала дівчина. – Ти зрадив мене, як і хлопець, що був до тебе. Всі ви кобелі довбані, я ненавижду вас усіх! Усіх, чуєш? Козел, тварюка, мерзотник, йолоп!

– Кажи, що хочеш, – сівши на сніг, відповів він, – я винуватий, правда! І на вибачення не заслуговую, згоден. Але, знаєш, я тебе кохав і досі кохаю, і я не старався, не можу розлюбити. Я справді зрадив тобі з цією дівкою, став іншим, по-іншому почав поводитися, але не можу вбити в собі кохання до тебе. Це просто жах! Все нагадує про тебе, куди б я не пішов, Машо! Це не життя, а страждання, коли з тобою погано, а без тебе ще гірше. Я навіть намагався змінити коло спілкування, стиль життя, але не зміг забути тебе, мені так хріново, ти не уявляєш. Я хочу провалитися крізь землю, зникнути від усього цього, померти, я не хочу так більше жити! Не хочу! Ти не знаєш, як мені зараз важко та боляче, не знаєш!

– А мені легко? – гучно схлипувала Маша. – Знав би ти, як я мучилася і якби не Аліса, то дах би точно в мене поїхав. І батькам я нічого так і не змогла розказати.

Друзів, крім Аліси, в мене немає. Я сама в цьому грьобаному світі наодинці зі своїми тарганами в голові. Ти мене залишив, коли мені так була потрібна твоя підтримка, теж мені чоловік! Та ти лайно! Лайно собаче! Я ненавиджу тебе!

– Я заслуговую на те, щоб мене ненавидіти, – підвівся Іван. – Шкода, що я не можу тобі те ж саме сказати, бо досі люблю тебе. Я – йолоп, козел, гнида, придурок, мерзотник... Але це правда. Знаю, що вчинив чимало лихого, наламав дров і вже нічого назад не повернути! Не знаю, чи вибачиш ти мене колись, але пам'ятай: я не зі зла все це зробив, просто я дурень рідкісний. Я кохаю тебе і буду кохати. Нехай Бог судить мене за мої гріхи!

– Йди геть! Ненавиджу! – вигукнула крізь сльози Маша. – Йди, поки я знову не зірвалася! Йди! Пішов! Ненавиджу!

– Або зараз, або ніколи! – тихо пробурмотів до себе Іван.

Він зненацька підскочив до неї, обійняв, не заважаючи їй вдарити себе, почав палко цілувати. Маша прагнула вириватися, але це їй не вдавалося. Вони впали у сніг, Іван продовжував її цілувати. За хвилину вона здалася... Пристрасть оволоділа нею і дівчина сама почала його цілувати та так, що він аж розгубився. Так тривало невідомо скільки часу.

Потім вони підвелись, й Іван все-таки отримав ще одного ляпаса, а Маша відвернулася та пішла собі дорогою у бік траси. Іван наздогнав її, але не знав, що сказати. Вона мовчки йшла далі та витирала сльози. Іван намагався взяти її за руку, але вона вирвала її та почала йти швидше, попри неабиякий мороз. Сніг гучно рипів під ногами, але вони не помічали цього.

Вони взагалі нічого не помічали: світ перетворився на порожнечу. Іван намагався зупинити її, але вона відштовхнула його. Вже не плакала, лише неприязно блискала очима. Відчувала себе ніяково, бо не могла пояснити сама собі, що зараз відбувається в її душі... Іван не відступав і таки зупинив її. Вона обдарувала його вовчим поглядом.

– Що ти хочеш, Іване, що? – сердито відкарбувала вона. – Щоб я отак розтанула та забула про все?! У мене ще є гідність і гордість, самоповага. Ти зрадив мене й наше кохання, як можна таке вибачити? Ти підступно покинув мене, ти просто наволоч, бруд під нігтями та й усе. Іди ти на хрін, козел! Я більше бачити тебе не хочу!

– Значить усе? – опустил він голову.

– А що ти думав, я впаду на коліна чи вклонятимусь перед тобою? Почну принижуватись? Іди і далі трахай ту хвойду, а я якось переживу любов до чергового кобелячого виродка. Що дивишся? Йди! Геть! – вигукнула вона скільки стало голосу.

– Нам все одно одним маршрутом їхати! – нагадав він.

– Ні, ти помиляєшся, тепер вже ні, все! – далі сердилася вона. – Це кінець! Чуєш? Кінець!!!

– А я кажу тобі, що ні! І все! – вигукнув у відповідь. – Я не відпущу тебе! Чуєш! Я втратив тебе один раз через свою дурість, іншого разу я цього собі просто не дозволю!

– Та хто ти такий? – не заспокоювалась вона. – Ти ким себе тут вважаєш, супергероєм чи принцом? Так знай, ти шматок лайна з білоруського колгоспу! Ти – ніщо, бруд, покидьок! Я ніколи не пробачу тебе та себе за те, що знову покохала покидька!

– І що далі? Мучити себе все життя, як і я? Сій. Та вислухай мене! Не перебивай, будь ласка, я прошу тебе. Що далі, ми будемо все життя страждати через те, що покинули один одного та не переступили через амбіції і принципи?! Зрозумій, що ми створені один для одного, ми – ті, про яких кажуть «дві половинки»!

– Чим же ти раніше думав, половинка? – витерла сльози, які знову з'явилися на віях. – Членом своїм чи просто плюнув на свою половинку? Ти занадто пізно це зрозумів. Занадто... Як можна бути з хлопцем, якщо ти знаєш, що він тебе підло зрадив, як? Скажи! Як можна його цілувати та кохати? Як? Не кажу вже про секс! Мені огидно! Я ніколи не пробачу зраду та брехню. Ніколи!

– Навіть, якщо кохаєш? Ти не переступиш через це один раз заради щастя?

– Не можу і не хочу...

– Ти можеш обдурити мене, знайомих, але себе ніколи не обдуриш. Якщо ти справді цього хочеш, а не просто говориш слова помсти та злості, то я назавжди піду та зникну! Ти хочеш цього? Скажи, але тільки чесно, дивлячись в очі!! Я перемучусь, буду жити зі своїм боєм. Скажи і я назавжди зникну, хоч і буду страждати все життя! Дай мені відповідь, але відверту!

– Сказати? – подивилась йому в очі й розридалася Маша. – Ні, не хочу, бо люблю тебе, але не можу тебе пробачити, не можу! Ти вчинив підступно й огидно! Я не можу тебе пробачити!

– Скажи прямо! Мені зникнути назавжди?

– Я не знаю, – знову ридала вона, – я розгубилась! Я люблю тебе і ненавиджу! Ти, ти, ти... Козел, задрипанець! Що ти зробив зі мною, Красевичу? Що? Чому я не можу тебе забути та послати куди подалі, такого негідника. Чому?

– Бо кохаєш, як і я тебе! – взяв її за руки. – Дай нам ще один шанс! Я обіцяю, що ніколи тебе більше не покину й не зроблю боляче!

– Ти вже обіцяв, твої слова – ніщо! – ридала вона.

– Хочеш, я вб'ю себе, якщо тобі стане легше, тоді я зникну й ти зможеш нарешті забути мене! Хочеш? – дістав лезо з брелока Іван та наблизив до своєї шиї. – Легко!

– Дурню, – вона вирвала з його рук лезо, трохи поранивши себе. – Навіть і не думай. Це не вихід!

– А що тоді вихід? Страждати все життя? – взяв її за руку та витер кров. – Де тоді вихід? Де? Я піду до нього!

– Я так хочу, щоб ти пішов, але не зможу цього пережити. Просто не витримаю, бо кохаю тебе! Кохаю тебе, зрадника! Дурепа я повна! – ридала вона.

– І я дурень. Вибач мене! Дай мені шанс! Один... – обійняв її міцно Іван і витер сльози.

Вона також почала витирати з його обличчя, і це було дивно та незвично для обох. Після двох місяців розлуки, такий спалах, такий вибух. Вони не знали, що буде далі і що робити, але дуже сильно кохали і не могли забути та знищити те, що дав їм Богом від початку. «Як бути: коли ні забути, ні пробачити?» – думала Маша. Не могли вони все так залишити, але кохали й не хотіли втрачати один одного. Вони розуміли, що насправді є половинками єдиного цілого, але стільки дров наламали та лиха нарobili, що було важко на душі обом, особливо Маші, яка думала про його зраду та відштовхування її ним минулого разу. Вона хотіла його поцілувати, але не могла, щось стримувало, якась серйозна сила та образа, сильний гнів та злість, але любов давала своє, вона виривалась з її грудей та творила чудеса в її голові. Тоді Іван відчув це та обійняв її. Їхні обійми скріпив міцний та одночасно ніжний і теплий поцілунок...

Частина третя

Минув місяць від цієї події, вони відновили стосунки, почали все спочатку. Насправді це було нелегко, але вони спільними зусиллями знову взялися будувати те, що було майже знищено. Вони боролись за своє щастя, знову переходячи через сварки, непорозуміння та суперечки, але кохання їхнє було настільки міцним, що перешкоди виявились реальними для подолання. Вони забували старі гріхи та почали думати про хороше. Деколи Маша нагадувала Іванові про старе, а коли він бував неправим, та казала, лише вона може любити такого дурня. Він відповідав тим самим.

Життя було складним й одночасно веселим. Справжнє кохання долає все...

Справи не стояли на місці. І ось чергова перемога та транш від фонду NED на реалізацію проекту з нових медіа. Віктор Некрутевич разом з Іваном думали, як зробити семінар кращим, щоб не було зайвих проблем з владою та КДБ. Треба було знайти нове приміщення. Це питання Віктор вирішив сам. Далі треба було зібрати команду – аудиторію слухачів і організувати все як слід. Цим вже вирішив зайнятися сам Іван, звернувшись знову ж до Олексія. «Контора» дала вказівку на перевірених людей, але цього разу Іван вирішив покликати й університетських знайомих. На семінар були запрошені й Маша з Алісою. Загалом зібралося 25 людей, серед яких був агент КДБ, якого приставив до Івана сам Олексій, звичайно ж, потаємно.

Майстерність Івана та Віктора виявилася продуктивною: вони успішно справлялися з роботою модераторів та доносили інформацію до аудиторії. Сашко з Андрієм тим часом займалися організацією кави-брейку та реалізацією інших поточних витрат.

Маші дуже подобалося, як розповідає та доносить інформацію її коханий. Вона уважно його слухала та робила з почутого певні висновки. Іван розповідав про соціальні мережі в Інтернеті: фейсбук, «Вконтакте», твіттер, гугл-пошта. Віктор навчав присутніх правильно використовувати соціальні мережі у громадському житті, що одразу фіксував агент.

Далі була кави-брейк та неформальне спілкування, де учасники знайомилися між собою, але більшість з них, на вимогу Олексія, були підставними, тому цікавої розмови не вийшло, що одразу не сподобалося Алісі з Машею.

– Треба додати, шановні учасники, – мовив Віктор після кави-брейку, вже як модератор, – що не варто недооцінювати можливості соціальних мереж та нових

медіа в цілому в контексті останніх подій, що відбуваються в світі. Зверніть увагу на те, що зараз почало відбуватися в арабському світі! А з чого все почалося? Нібито з акту самоспалення Мохаммеда Буазізі в Тунісі, але як виникла хвиля протестів? Через соціальні мережі, такі як фейсбук та твітер! Протестувальники реально оцінили можливості цього інструменту XXI століття. Координація так званих «днів гніву» відбувалася саме через Інтернет-мережу. І ми бачимо результат! Це акції протесту у Тунісі, Єгипті, Йорданії та інших країнах і це лише початок. Народи цих країн вже домоглися падіння диктаторських режимів Зін-аль Аїдіна Бен Алі в Тунісі, Хосні Мубарака в Єгипті. На черзі будуть Йемен, Лівія, інші країни! Зверніть увагу, як хвиля пішла далі на схід. Це лише початок, шановні учасники. А головне в цьому, що на протести вийшли звичайні громадяни, яким набридло терпіти диктаторські режими та авторитарне правління. Органи держбезпеки – «мухабарат» – не змогли приборкати волю та силу народів, що прагнуть свободи. І що головне, здавалося, як люди, та ще й країн Третього світу, так вдало змогли координувати свої дії у соціальних мережах? Але все ж змогли та перемагали, йшли далі та не здавалися. В контексті цього хочу додати, що хвиля колись дійде і до Білорусі. Ми повинні вміти в умовах сучасності з врахуванням досвіду арабських країн використати всі переваги соціальних мереж як інструменту революції XXI століття.

– Але в нас інші умови, – каже хтось з присутніх, – як ви собі це уявляєте?

– Звичайно, що уявляю, – відповів Віктор, – але це не є темою нашого семінару, це скоріше поштовх до розуміння сили Інтернету та соціальної мережі в цілому, висновки робіть самі!

Після закінчення всі почали розходитись.

– Молодці, – обійняла Івана Маша, – мені дуже сподобалося, я вражена. Ти – природжений оратор разом з твоїм колегою. Що скажеш, Алісо?

– Чудово все було, – погодилася вона, – правда якісь відморожені були гості, я в шоці, це мене дратувало, як і тебе, Машо, скажи ж!

– Є таке, – погодилася вона. – Де ти їх знайшов?

– Та усюди потрохи, – обтічно відповів хлопець.

– Сонечко, тоді я поїду з Алісою погуляю трохи. Зателефонуєш, коли звільнишся?

– Так, Машутко, – поцілував її Іван, – а нам ще треба тут усе прибрати.

Олексій та КДБ були дуже незадоволеними цим семінаром, за що грубо відчитували Івана. Та й коштів він мало виділив їм з цього заходу. Агент доповів усе, що почув, особливо в контексті «революції через соціальні мережі».

– Ти розумієш, що все це є неприпустимим! – зривався на крик в автомобілі Олексій. – Нам це не подобається, я кажу тобі прямо! Якого хріна ви підймаєте

такі теми? Якого? Перевіряєш наші нерви? Дарма, ми й з тобою панькатися не будемо. Нам доведеться затримати Некрутевича й тебе, щоб не було підозр, щоб попросувати трохи та вибити інформацію, потрібну для нас. Я бачу західні фонди знову щось затівають недобре для нас! Кажи, що знаєш!

– Що саме? І досить на мене кричати!

– Тут я вирішую, що робити, а не ти! Зрозуміло? Ми й так багато тобі дозволяємо, а ти ще ведеш себе як дівчисько!

– Підбирай слова! – сердився Іван.

– Ти закрій рота і слухай, розумнику малолітній! – вигукнув Олексій. – Такі семінари під нашим патронажем не будуть відбуватися, ти дивись, які вони теми підняли! Чому так мало коштів перевів від траншу NED? Жадібним став? Так не пройде з нами!

– Яким жадібним? – звів брови Іван. – Ти забув, Олексію, що цей проект ми реалізуємо спільно з Некрутевичем та ділили все порівну, а мені ще треба було дати Сашкові та Андрієві, плюс реально організаційні витрати! Я що маю вам все віддати! А не забагато ви хочете в «Конторі Глибокого Буріння?»

– Помовчи! – перебив його кадебіст. – Занадто ти розумним став! Я тобі тут не подруга, ти забуваєшся і зі мною ти так балакати не будеш! Я й так тобі багато дозволяю та допомагаю. Скажи спасибі за це, а то сидів вже б за ґратами, горе ти молоде! Ми перевіримо цей транш та потрусимо Некрутевича. Щось забагато він собі взяв, нечесно якось. Яка загальна сума траншу?

– Три тисячі доларів, – відповів Іван, – з яких «Білоруський вибір» отримав половину.

– А не забагато забрав собі цей недоумок? – запитав Олексій. – Завтра ми його затримаємо і тебе для годиться. Прийдеш до управління, щоб менше було спектаклю, хто там перевірятиме, тебе затримували чи ні. Посидиш в ізоляторі, а ми допитаємо цього Вітька, потім тебе, а потім очна ставка з ним, щоб все було гладко. Щось він хитрує. Нам потрібні дані про те, що знов готує опозиція, скільки коштів та хто власне спонсоруватиме все це. Є дані, що це щось має бути з залученням соціальних мереж, тому ви трохи наважилися з цим семінаром, він вам боком вийшов. Тобі напевно нічого не буде, а от Вітю трохи потріпаємо.

– Може не треба...

– Ще й як треба, – видихнув Олексій. – А ти будь розумним та менше роби та кажи дурниць, наша витримка також не вічна, можемо провчити добряче. Зрозумів? Не зазнавайся тут нам! Шукай інформацію про нові плани опозиції, кошти та сліди західних держав і фондів. Домовилися?

- Добре. Але в мене є одне запитання, яке я ніяк не зрозумію для себе.
- Це яке ще? – здивовано поглянув на нього Олексій.
- Я не хотів казати, але тепер все-таки запитаю, бо це не може бути нормальним! – заявив Іван. – Це стосується Яна Мокрицького!
- А що Ян Мокрицький? – не розумів Олексій. – Це цікава особа, багато галасу було через нього, чудив він свого часу. Зараз типовий грантожер! Ним займається інша людина з мого відділу.
- Цю людину звуть не Валерій Дмитрович?
- Звідки ти чув це ім'я? – здивовано поглянув на нього кадебіст, що аж в настрої змінився. – Це витік інформації про кадри КДБ!
- Від вашого ж агента чи просто інформатора Мокрицького! – випалив Іван. – А що не так, Олексію? Дивні ви люди з «Контори»: одних знищуєте, інших шантажуєте, а деяким так просто допомагаєте, що їм нічого та ще й квартири та дорогу нерухомість вони собі купують під вашим ковпаком! Як це все розуміти?
- Що ти верзеш? – нервувався Олексій. – Кажи, як слід, що трапилося!
- Тоді Іван почав довгу розмову про Яна Мокрицького, що він бачив сам та що чув від самого Яна. Іван ретельно все пояснив та додав, все, що там відбувається та які гроші кружляють, які справи робляться безкарно, ще й прикриття від КДБ існує, ще й серйозне, як виявилось. Дивним було й те, що після першої зустрічі з Мокрицьким, Івана одразу почали пресувати, а потім було й затримання КДБ. Олексій уважно слухав та був дуже здивований від почутого.
- Те, що ти кажеш, є дуже серйозним! – відповів йому Олексій, заводячи автомобіль. – Чому ти раніше не казав про це? Я пам'ятаю, що він багато нам проблем створив у 2006 році, знав, що ним займаються інші люди, а що так, не був впевненим, хоча й так зрозуміло, якщо в нього все так гладко в нашій країні попри його діяльність, то тут вже у декого виникнуть питання. Валерій Дмитрович дуже серйозна людина в нашому Управлінні, Іване, повір мені. Він із начальства. Все те, що ти сказав, треба перевірити та провести внутрішнє розслідування. Це дуже серйозно, коли хтось з вулиці направо та наліво так видає про зв'язки з КДБ та пропонує руку допомоги в разі проблем з нами.
- І що ти збираєшся робити? Некрутевич, до речі, товаришує з цим Мокрицьким, товаришував і з Поляковим. Ти й сам, мабуть, це знаєш.
- Доповім начальнику свого відділу, будемо думати разом. Завтра ми побачимось в Управлінні, не забудь прийти, а то доведеться тебе силою привести. Я б не хотів цього.
- От і я про те ж. Завтра про це й поговоримо.

І ось наступного дня до слідчого ізолятора КДБ доставили Віктора Некрутевича, прибув й Іван, якого начебто затримали на вулиці. На обличчі Віктора було видно сліди від побоїв, але він нічого не казав та постійно лаяв «Контору». І ось в одному кабінеті посадили Красевича та Некрутевича, перед цим Івана трохи загримували, щоб було видно, наче його також мучили та били. Віктора це вразило. Слідчий КДБ виглядав сердитим та наказав своїм підлеглим показати «хто вдома хазяїн». Тоді й почалося...

Іван бачив весь цей жах, але тримався.

– Ну що, Некрутевичу, почнеш поводитися нормально чи ще дати тобі урок, як з нами балакати? Красевич вже своє отримав, тепер твоя черга! – психологічно тиснув слідчий. – Кажи, козел, скільки коштів вам перевели від фонду NED насправді та куди ви їх поділи? За словами Красевича – це 3 тисячі доларів, але я не думаю, що це правда! Якщо будеш мовчати, то ми візьмемося за твою родину! Ми можемо. Хочеш перевірити?

– Ви блефуйте! – заявив той. – Тортурами ви нічого не доб'єтеся! Нічого! Зрозуміло?

– Ах ти щеня мале! – дав йому ляпаса слідчий. – Ти як з нами розмовляєш? Тебе навчити гарних манер? Ти все нам розкажеш! Через кого ти вийшов на цей фонд та як ви підтримуєте зв'язок?

– Відчепіться від мене! – ледве промовив Некрутевич.

– Відведіть це лайно до камери! – вигукнув слідчий. – Ну що, Іване, тепер ти залишився! Цей йолоп нам все доповість, все! Те, що ти дав мало, тут щось серйозно приховується! Загроз багато та ця «п'ята колона» взагалі знахабніла, куди вже далі. Вони щось планують грандіозне на цей рік, але нам важко знайти зачіпки! Добре, хай тобою Олексій займається: ти – його протеже, мені немає про що з тобою говорити, хай їхній відділ тобою і займається!

Через десять хвилин до кабінету зайшов Олексій, одягнений в новий дорогий фірмовий костюм, всюди розтікся аромат дорогих парфумів. Він сів за столом поруч з Іваном та зробив їм обом каву.

– Цікава у вас робота! – драматично зазначив Іван. – П'ємо каву, катуємо, вибиваємо необхідні зізнання, навіть якщо вони дезінформаційні, ще й зарплатня досить висока! Мрія багатьох!

– Помовчи, розумнику! – перебив Олексій. – Ти забагато говориш останнім часом, як я бачу! Мені це не подобається! Твій Некрутевич не хоче колотися, сука. Ми заставимо його заговорити, у нас слідчі й не таких заставляли говорити: у нас німі говорили, глухі починали слухати, а сліпі – бачити! Сьогодні ж розколеться.

А знаєш, цим Мокрицьким серйозно ти зацікавив начальника мого відділу, враховуючи те, що один з моїх колег мав бути куратором цього відморозка. Валерій Дмитрович дуже впливова особа в Управлінні, тому важко щось тут сказати. Виявилось, що мій колега все, що мав на Мокрицького зливав і Дмитровичу, і одночасно – моему начальнику. Що цікаво, сьогодні Ян телефонував Валерію Дмитровичу та казав за тебе та Віктора, щоб вас відпустили. Той обіцяв зробити все необхідне. Почалася внутрішня перевірка: канали, розмови, контакти... Там такі серйозні люди замішані, Іване, ти навіть не уявляєш. Ти просто не знаєш всієї правди про цього Мокрицького та його зв'язки з КДБ. Він давно є інформатором та працює на нас, також отримує гранти, заробляє на цьому, віддає частину нам, але він слугує ще й в інших справах, про які я тобі не можу розказати. Це вже службова таємниця. Ян став впливовою особою в світі грантожерів та громадських активістів, такі наші люди є в усіх областях країни, у великих містах Білорусі. Ян не один такий і в Мінську, але кожен з таких інформаторів не знає про інших, хто вони та чим займаються, заради спільної справи та ефективності. Смішно, коли вони зливають один одного, навіть не уявляючи, що займаються по суті однією справою. Ян добре тримає своє місце та справді часом рятує своїх друзів та колег через знайомих у КДБ, а вони не обмежуються лише Валерієм Дмитровичем, є ще й інші. Цей йолоп просто балакає забагато, ось, буває, іноді хизується, що йому Дмитрович допоможе, якщо у когось будуть проблеми з КДБ. Він дуже потрібний для наших справ, ось так. Але він отримає добрячий втик за те, що балаболить про це. Це – загроза, ми можемо за такі понти та балачки добряче покарати, нехай хлопчина не зазнається.

– А як же дача під Мінськом, розкіш та гедонізм? – розвів руками Іван. – Як все це пояснити? Одних ви катуєте, інших примушуєте шантажем співпрацювати з вами, хтось взагалі зникає, а в цей час деяким самі даєте бути грантожерами, багатіти та бути ось такими безпардонними сексотами, псевдопатріотами! Де тоді логіка та справедливість? Де?

– Ти багато не знаєш і не розумієш, Іване, – Олексій поклав на стіл почату коробку шоколадних цукерок і відсorbнуv кави. – Тобі що, заздрісно? Не заздри! Думаєш, такі люди щасливі? Помиляєшся. Вони живуть під постійним тиском, відповідальністю, заздрістю інших, вимушені бути закритими для всіх.

– Та я б не сказав. Не заговорюй мене, я чудово бачу цю несправедливість, яку ви самі наробили! – промовив відверто Іван. – Комусь усе, а інші в лайні та принижений! Де справедливість?

– Справедливість? – усміхнувся кадебіст.

– Так. Де вона і де логіка? Як все це розуміти? Я хочу знати правду та чому все так? – сердито запитав Іван.

– Забагато ти хочеш, хлопче! – спокійно відповів йому чекіст, п'ючи каву та дивлячись в газету. – Дорости ще!

– До чого? – не припиняв Іван.

– До того рівня, щоб знати правду, до того рівня, щоб бути як Мокрицький. Він також починав з простого, – відповів Олексій, – але став серйозною фігурою завдяки наполегливості, праці, тому ми були змушені з ним співпрацювати, коли почали тиснути на нього, бо інакше виникла б загроза, а просто здихатися його було вже нереально. На диво він виявився розумним хлопчиною та зрозумів всю вигоду від співпраці з нами, ось тепер на висоті. От і ти дорости до цього. Я сам про все це дізнався лише сьогодні, бачиш як воно. Багато людей з ним пов'язано, навіть начальник мого відділу вражений. Він не був повністю поінформований, ти нас підштовхнув до внутрішнього розслідування, але виявилось, що там все серйозно, і впливові люди задіяні, багато справ реалізується. Тому навіть наш співробітник з відділу багато не говорив про роботу з кураторства над Яном Мокрицьким. Не лізь більше у цю справу, там все досить складно та серйозно. Зрозумів? Я сам не люблю цю всю тему, і цей гад мені також не подобається, але що зробиш, Іване?! Таке життя! Я такий же заручник ситуації, як і ти, просто співробітник КДБ, а не «агент справедливості»! Його трохи потрусять за те, щоб менше балакав про зв'язки з нами! Не бійся, твоїх вух там не буде, все вже підраховано! І менше балакай хріні та заздрість відкинь! Працюй та розвивайся, ми ж відкрили тобі шлях до цього!

– Якби ж то було все так легко!

– Хто тобі винуватий? Треба було раніше головою думати, а не тепер! От тепер і ти в цій системі: назад шляху немає!

– Я розумію, – опустил голову Іван. – А коли нас відпустять?

– Коли Некрутевич розколеться, – відповів Олексій. – Це такі правила, вибач, нічого не можу вдіяти! Заради ж нашої безпеки! Тобі треба бути десь тиждень не з'являтися на людях, бо питань буде забагато. В університеті все буде добре, не турбуйся. Я все вирішу! Це щоб всякі Яни та інші нічого не запідозрили.

Наступного дня їх відпустили. Віктор одразу ліг до лікарні, а Іван взяв лікарняний та зачинився вдома від усіх на тиждень, навіть з Машею не пересікався, лише в телефонному режимі підтримував зв'язки. Через тиждень він повернувся до нормального життя, даючи всім зрозуміти, що одужав. Скоро повернувся до справ і Віктор. Ян намагався достукатися до них, але про КДБ вони не хотіли особливо балакати.

Приблизно тоді, спілкуючись з різними людьми, Іван почав дізнаватися пікантні подробиці життя деяких опозиціонерів та громадських діячів країни. Іван бачив, що серед усіх цих людей є справді ідейні; є й грантожери та «квасні патріоти», що лише багатіють на цьому та паразитують за кошти Західних країн, прикриваючись боротьбою за демократію та права людини; є неадекватні епатажні особистості; бувають і просто «активісти-гарматне м'ясо», яких просто використовують за ідею; є радикали; зустрічались навіть ті, що працюють на 2 фронти – з владою та опозицією... Спектр був найрізноманітніший, чого Іван раніше й уявити собі не міг ще. Це було надзвичайно цікаво. Але більшість з них мали реальні проблеми з правоохоронними органами, деякі навіть дуже серйозні. Іван все-таки бачив, наскільки потенційно може бути багатою його Батьківщина на реальних ідейних активістів. Він хотів все змінити, але не знав як. Це був би виклик всій системі, яка змусила його робити те, що він не хотів, робила з нього свого «підкаблучника», як вважав він тоді сам.

Весна увійшла у свої права: розтанув сніг, з'явилося перше листя, зелена трава, квіти... Душа прокидалась лише від споглядання того, як змінюється природа після холодного та довгого зимового сну. Столичні вулиці були наповнені усмішками на обличчях дітей, студентів біля університетів, деяких перехожих, але більшість розуміла те, що довколишня природа милує очі, але є лише примарою радості та щастя, адже головна картина об'єктивної реальності була зовсім іншою. В країні назрівала справжня економічна криза та фінансовий колапс. Західні країни ввели низку санкцій проти Білорусі через придушення масових заходів 19 грудня в день президентських виборів. Санкції та волюнтаристській підхід до керівництва державою спричинив важкі наслідки для економічної системи Білорусі. Країною прокотився ріст цін: серед продовольчих товарів найбільше подорожчали фрукти, овочі, м'ясо птиці, масло, олія, сири, яйця, крупи, цукор, кондитерські вироби, алкогольні напої та тютюн. Ціни на ці продукти за рік в країні зросли у 2-2,5 рази. Вдарило по кишенях білорусів і зростання цін на непродовольчі товари. У цій групі найбільш відчутно подорожчали автомобільне паливо, парфумерно-косметична продукція, будматеріали, тканини. У сфері послуг зросла плата за дитячі дошкільні заклади, туристичні путівки, квитки на літаки, потяги й автобуси міжнародного сполучення. Країні загрожувала реальна девальвація. Причини можливої кризи білоруської моделі економіки були очевидні для багатьох громадян країни. Питання стояло в тому, коли це відбудеться.

Перші ознаки економічного краху з'явилися після розгортання світової фінансової кризи 2008 року та проблем з російськими енергоносіями. У 2010

році Мінськ отримав від МВФ кредит розміром 3,46 млрд. доларів, давши обіцянку модернізувати країну. Проте у грудні 2010 року рекомендації МВФ були виконані з точністю до навпаки. Залучені кошти пішли на президентську кампанію Олександра Лукашенка та підтримку застарілої господарської системи.

Зростання ВВП на 7,4% значною мірою можна було назвати штучним. Влада просто хотіла розкрутити внутрішній попит і таким чином зменшити дефіцит бюджету. Не було враховано того, що це може привести до інфляції і перегріву економіки. Ще на початку 2011 року Нацбанк Білорусі демонстрував впевненість у фінансовій стабільності країни і не прогнозував різких коливань курсів валют. Однак з початком весни стан справ різко погіршився. Іноземна валюта зникла з обмінних пунктів, що спровокувало ажіотажний попит на долари і євро. Спроба стримувати офіційний курс білоруської валюти ефекту не дала. Тому було вирішено провести стрімку девальвацію рубля. За один день він знецінився на 56%: від 3000 до 4930 рублів за долар США. Реальна ж вартість білоруської валюти була ще нижчою.

Основна причина фіаско білоруської фінансової системи, на думку експертів, полягала у негативному сальдо торгового балансу. У січні-квітні 2011 року від'ємне зовнішньоторговельне сальдо Білорусі становило 3,75 млрд. доларів. Саме це і спровокувало дефіцит валюти на внутрішньому ринку. Такий показник став можливим завдяки значному підвищенню цін на енергоносії, котрі імпортувались з Росії. Ще одним чинником, котрий зіграв проти білоруської фінансової системи, стало зменшення обсягів інвестицій в економіку. Спочатку Нацбанк Білорусі намагався утримати курс рубля і витратив на це більше 1 млрд. доларів своїх і так незначних золотовалютних резервів, сподіваючись за цей період знайти валюту за кордоном. Однак, коли навесні стало відомо, що Росія не планує надавати допомогу з антикризового фонду, ситуація вийшла з-під контролю.

Наслідком девальвації став стрибок цін. Деякі товари взагалі зникли з прилавків. Особливо це стосувалося імпортової продукції. Ті ж, які були, суттєво подорожчали. Так, вартість цукру виросла на 40%. Аналогічна ситуація з овочами та фруктами. Виникли проблеми з наповненням ринку рибою. Риба цінних сортів подорожчала втричі. Відчувалися перебої з м'ясними продуктами. Деяких сортів м'яса, вартість яких регулюється державою, взагалі не було. Свинину на ринку почали продавати за ціною 7–10 євро за кілограм. Країну охопила паливна криза: вартість бензину за день підскочила на 30%.

У червні білоруський уряд планував ввести обмеження на вивіз товарів місцевого виробництва за кордон. Мова йшла про такі продукти як свинина, м'ясо

птиці, цукор, борошно, масло, сири, м'ясні і молочні консерви, тютюнові вироби, крупи й макарони, а також холодильники «Атлант», газові плити, цемент. Також планувалось обмежити вивіз за межі країни автомобільного пального, а ціни на нього зафіксувати в примусовому порядку.

Іван був у шоці від того, що почало відбуватися в його країні. Він навіть й уявити собі такого не міг, звикнувши до «силової» стабільності Лукашенка, але такого розвитку подій він просто не очікував. Як і більшість людей. Всі були знервовані та пригнічені, в очах у багатьох був страх, гнів та розпач. Тоді Іван і виходить на контакти з активістами, які планували почати серію нових акцій, використовуючи ефект нових медіа, в яких Іван був експертом та проводив з них семінари. Назва руху стала – «Революція Через Соціальну Мережу» (рос. – Революция Через Социальную Сеть, далі – РЧСС – авт.). В Івані були зацікавлені багато з представників нового руху, але головні зв'язки він підтримував через Віктора Некрутевича. За всім цим ретельно стежив КДБ, якому Івану доводилося звітувати. Олексій ставав все вимогливішим та хотів знати все більше, не давав спокою, але й це не бентежило Красевича. Іван часто забивав на це та дзвонив, коли мав вільний час, знаючи, що «Контора» залежить від нього та його діяльності та буде чекати стільки, скільки потрібно.

Іван розповів Маші про те, який рух виникає та з якими можливостями. Вона здивувалася, але ідея їй дуже подобалася. Сидячи в затишному кафе, обійнявши Івана, вона зауважила: «Серйозні це речі, Іванку! Уявляю, як «Контора Глибокого Буріння» тепер намагатиметься з цим боротися разом з усім міліцейським апаратом. А мені подобається, хоча я не зовсім ще зрозуміла, що воно таке буде оте РЧСС. Але я не хочу, щоб у тебе знову були проблеми з «чекістами», моє серце й так ледве витримує все це. Тим паче ви з Вітею ще семінари проводили з нових медіа. Уявляєш, як вони візьмуть усіх за дупу».

– Хай беруть, та і вибору в мене немає, – відповів він. – Я не знаю, що робити, але діватися нікуди. Треба бути тут і боротись, куди ж я подінуся?

– Логічно, – поцілувала його в щічку Маша, – але це так небезпечно! Я буду підтримувати будь-які твої дії та справи. Я в захваті, що ти так борешся за справедливість та правду. Ти – мій герой, Іване!

– Сонечко, і я тебе обожнюю, – поцілував він її. – Я радий, що ти мене розумієш та є в мене, дурня такого!

– Точно, що дурника! – жартуючи, показала кулак вона, нагадавши, проте як він раніше був неправий щодо неї, а потім сама ж і поцілувала. – Дурнику ти мій, треба бути обачливим.

– З приводу РЧСС?

– Так, з ним самим.

– Я ще й сам не зустрічався з ними, – гладив її шовковисте волосся Іван, що їй дуже подобалося. – Вітя лише має домовитися. Вони знають, що ми громадські діячі та проводили семінар з нових медіа, от і хочуть звернутися до нас, проте я лише думаю про те, а що ж буде далі!

– І мені самій цікаво, дурко ти мій, – поцілувала його ніжно Маша. – А якщо буде підстава чи хвіст?

– Я буду обережним.

– Хочеш я піду з тобою?!

– Ні, не варто, Машо.

– Як скажеш, – насолоджувалася далі масажем голови та перебиранням волосся вона, – що будеш сьогодні робити? Травень на вулиці вже, а ми тут розсілися... Може підемо кудись чи поїдемо, поки свята?

– Та можна, – погодився Іван, – я саме стипендію отримав. Правда в шоці від економічної ситуації, що відбувається зараз в Білорусі. І не знаю, що буде далі.

– І я, – кивнула головою Маша, – батьки взагалі розгублені від цієї ситуації, але вважають винуватим не Папаколі (одна з назв Лукашенко в середовищі опозиціонерів – авт.), а Захід, хоч як я їх не переконувала. Навіть не знаю, що завтра очікує нас від цієї економічної халепи і що найстрашніше – все найгірше-то, мабуть, ще попереду!

– Будемо сподіватися на краще! – відповів їй Іван. – Бо потім буде значно важче морально!

– Я згодна, любчику мій, але все одно якось важкувато, – відповіла вона, – сам розумієш, бо батьки вже сильно відчували наслідки економічних потрясінь.

– Мої так само, – зітхнув Іван, – просто халепа. Батько страшенно хворіє останнім часом, сам не знаю, що робити. З лікарень не виходить, стільки грошей вже кинули, але треба ще й ще. Мати місця собі не знаходить. Добре, що хоч маю стипендію та щось зароблю на цих проектах. Бо була б взагалі біда!

– Сонечко, так все погано? – підвелась Маша. – Ти раніше майже не згадував про це. Що там з батьком?

– Та що, серце... Все життя багато кутив і не шкодував себе, – із сумом відповів їй Іван. – Не казав, бо знаєш, як я не люблю скаржитися!

– Знаю, – обняла його Маша, – але ж я своя людина, ти знаєш. Я – твоя частинка душі, твоя кохана друга половинка, дурнику. Я ж хвилююсь за тебе!

– Вибач, справді нелегко про це говорити! – ніяково опустил голову Іван.

Маша щільніше притулилася до нього та, міцніше обійнявши, підвела його голову, подивилась в очі відчайдушним поглядом, притулила його до свого плеча і пестила, заспокоюючи, а потім поцілувала в чоло та вушко.

– Не журись, сонечко, все буде добре, – шепотіла Маша. – Ти сам мене вчив вірити в це, а тепер сам здаєшся. Не здавайся, Іванку, ти мені потрібен, коханий. Я люблю тебе.

– І я тебе, моє чудо, – цілував він її.

Проте батькові краще на ставало. Коли вони вийшли з кафе, Іванові зателефонувала мати, сказавши, що батька в непритомному стані знову госпіталізували до лікарні. Іван з Машею одразу ж поїхали до лікарні, де вже були мати та брат Євген. Ситуація виявилася критичною: батько лежав у комі. Мати плакала, а Іван з Євгеном собі місця не знаходили. Через десять хвилин батько, не приходячи до тями, помер на їхніх руках. Іван не витримав і розридався разом з Євгеном та матір'ю, які навіть не намагалися тримати себе в руках. Маша стискала Іванову руку та намагалася підтримати його в цю важку годину, але нічого не могла змінити. На душі в Івана було жакливо, він був морально вбитий і не знав, що робити далі. Маша постійно розраджувала його і заспокоювала, як тільки могла.

Наступного дня батька поховали на одному з кладовищ Мінська поруч з могилами дідуся та бабусі. Та навіть там Маша не залишала коханого, постійно прагнула підтримати. Але навіть на кладовищі, як він не намагався держатися, по обличчі текли сльози. Євген обійняв матір, заспокоюючи її, і сам ледве стримував емоції. Іван мовчки дивився, як опускають домовину з батьком у землю і не соромився своїх сліз. Потім він підвів голову, дивлячись на небо та птахів і благаючи подумки Бога про те, щоб татові на небесах жилося краще, ніж в цьому світі та просив вибачення за свої гріхи.

Маша і тут тримала його за руку, підпирала плечем, мовби даючи зрозуміти, що він має підтримку в ці важкі хвилини. Він обійняв її, витираючи сльози. До нього підійшов Євген, поплескав по плечу й повів матір до автівки.

Після поминок у їдальні, Іван вийшов на вулицю, дістав сигарету й запалив. Його побачила Маша, підійшла, але цього разу нічого не сказала. Вона тільки міцно обійняла його та сказала: «Ваню, тримайся. Все буде добре. Час вилікує всі рани».

– Дай Боже, – зітхнув він і знову змахнув непрохану сльозу. – Це я винний. За мої гріхи він помер. Моя душа грішна!

– Що ти таке верзеш? – смикнула його Маша і пальцем витерла сльозинку зі щок. – Не кажи більше таких дурниць! Добре?

– Але то так і є, – поглянув він їй в очі, – як би ти лише знала...

– Що знала? Я знаю, що ти несеш нісенітницю! – обійняла його вона. – Не хочу такого від тебе чути, добре?

– Але...

– Нічого не хочу навіть слухати, – перебила його Маша та почала цілувати в губи. – Заспокойся, Іванку, благаю, та не кажи більше такого!

– Як добре, що ти в мене є, – міцно притиснув її до себе Іван. – Ти завжди підтримуєш мене, Машутко!

– Бо кохаю тебе, сонечко, – усміхалась та цілувала його Маша. – Ти ж моя друга половиночка! Куди ж я без тебе? Я завжди буду з тобою. Головне, щоб це було взаємно і без дурниць!

– Дурниць більше не буде, – подивився їй в очі Іван, – повір мені. Я також тебе кохаю, Машутко! Білін, так важко на душі! Втратити тата – це велика трагедія для мене, не знаю, як мені пережити її зараз!

– Переживемо разом! – поцілувала його в щічку Маша. – Вір мені! Я не дам тобі сумувати та занепадати.

– Сонечко моє, – пристрасно поцілував Іван Машу, не відпускаючи з обіймів, – золото ти моє!

І справді Маша дотримала слова, не даючи йому сумувати та занепадати. Вона тягнула його у мандри, придумувала різні маршрути та місця, лише б він не замикався в собі та не впадав у відчай через втрату батька. Травневі дні, не зважаючи на їхню завантаженість і наближення сесії й подальші іспити, вони проводили переважно разом. Маша кликала його на прогулянки містом. Вони відвідували Ратушу; Кафедральний православний собор Святого Духа, в якому зберігаються мощі Софії Слуцької; Костьол Діви Марі; Троїцьке передмістя; Золотогірський Костел. Далі на їхньому шляху був не менш важливий пам'ятник історії – Піщалівський замок, він же – Слідчий ізолятор № 1, названий в народі «Володаркою». Це була в'язниця, побудована в стилі раннього класицизму у 1825 році на горі в Романівському передмісті за проектом архітектора Піщали. За 200 років існування будівля використовувалась лише за безпосереднім призначенням. Там відбував ув'язнення цвіт білоруської нації: повстанці 1830-1831 та 1863-1864 рр. на чолі з «батьком білоруської драматургії» Вінцентом Дуніним-Марцинкевичем, поети-відродженці Карусь Каганець, Алесь Гарун, Якуб Колас, тут був страчений революціонер Іван Пуліхов.

Після прогулянки Маша запросила його до ресторану слов'янської кухні «Трактир на парковій», де замовила страви білоруської та української кухні, підбадьорюючи коханого. Іван почувався справді на висоті, коли вона була поруч.

Це було важко передати словами, але кохання та плече коханої дівчини робили нереальні речі. Іван думав, що як було би добре на всій планеті, якщо б усіх були поруч такі кохані люди. Тоді б змінився сам світ, його проекція та процеси, що відбуваються в ньому під контролем сильних світу цього.

Смакуючи варениками, Маша обійняла Івана та трохи намазала його носик сметаною, усміхнувшись та знявши це на мобільний телефон. Іван побачив фото і довго сміявся. Потім Маша обережно та ніжно поцілунками прибрала сметану і захопила коханого такою грою.

– Обожаю тебе, мій коханий, – цілувала його Маша. – Як добре, що ти в мене є! Разом ми – сила і нам нічого не буде страшно!

– Аніогісінько, моє золото, – погодився Іван, дивлячись в її очі. – Немає слів, щоб передати моє кохання до тебе!

– Таки немає? – усміхнулась вона.

– Ну...

– Блін, засоромила я тебе, – обійняла вона хлопця. – Вибач. То я так, ти ж знаєш мене! Мій пупсичок!

– Пупсичок? – усміхнувся він.

– Або пупсенятко! – засміялась вона.

– Ну, теж непогано, – розвеселився Іван. – Слухай, а добре тут в цьому закладі! І чому ми тут раніше ніколи не були?

– Та й не кажи, – підколола його Маша.

– Ні, серйозно. Реально класно! А вареники які смачні! Борщик взагалі супер! Давно так смачно не їв...

– Давно, кажеш? – усміхнулась вона.

– А... Ну хіба, те, що мама та ти готували. Але якщо порівняти з кухарами цього ресторану, то ви – справжні кулінарні майстри!

– Та невже? – почала лоскотати його Маша. – Ти ж казав, що давно не їв так смачно!

– Все, здаюся, – прагнув ухилитися від лоскотання Іван.

– Добре, – поцілувала його Маша. – Я перемогла! Ходімо, сонечко, ще погуляємо містом?!

– Куди далі?

– Ще багато місць! Ех ти, корінний мінчанин, а не знаєш куди далі? – сміялась вона. – Тоді довіряй своїй дівчині. Вона тебе не підведе.

– І щоб я робив без неї? – усміхнувся Іван.

– Ото ж! – потягнула його за руку за собою на вулицю Маша.

Вони йшли хідником і реготали, як малі діти, жартуючи та граючись водночас, навіть стрибаючи у класики, що зустрічали на асфальті. Маша веселила його та себе, як могла. Люди сміялися з них, коли вони каталися з дитячих гірок чи гойдалися на гойдалках на майданчиках. Маша сіла йому на коліна й вони разом гойдалися на великій гойдалці, яку знайшли у центрі міста в одному з дворів. Їхнє волосся розвівалося на вітрі, мов у мотоциклістів, а Маша постійно ще й притримувала спідницю, яка підіймалася від руху, з цього реготав Іван, а вона його покусувала за вушко.

– Смієшся? Тоді вкушу сильніше! – цокала зубами вона. – Блін, ну ти бачиш, як спідницю задирає!

– Спідницю так, а що під нею – ні! – підморгнув Іван.

– От безсоромник! – вщипнула його Маша та поцілувала у шию. – Я тобі дам! Ще скажи, що не бачив ніколи, що там є!

– Бачив, – поцілував її Іван. – І мені дуже подобається те, що я там живе!

– От збоченець! – сміялась та цілувала його Маша. – Зупиняй гойдалку, а то мені не подобається, що всі косять на мене цікавими очима! Ходімо далі!

– Куди? – зупинив гойдалку Іван та взяв її за руку.

– Щось придумав! – підморгнула Маша йому.

Маша прибрала волосся, зав'язала хвостик, трохи привела себе до ладу і вони рушили далі прогулюватися Мінськом. Блукаючи містом, вони побували біля пам'ятника білоруським поетам Янці Купалі та Якубові Коласу. Зупинитись вони вирішили на одній з лавочок парку імені Янки Купали, біля фонтану, скульптурна композиція якого відтворює один з моментів святкування народного свята – «Івана Купала». Іван купив морозива та, сівши відпочити від утомливих прогулянок, вони дивились на людей, красу весняного парку та обіймали один одного.

– Добре тут, – сказала Маша Іванові, доївши морозиво, – я ще з першого курсу полюбляла тут відпочивати з одногруппницями. А як ти ставишся до Янки Купала, коханий?

– Я? – задумався він. – Нейтрально. Хоча мені подобаються його поеми «Тарасова доля», «Могила лева» та драма «Сон на кургані». Він справді файний поет, але я не фанатію аж так від нього, хоча раніше дуже любив його творчість.

– Як ти можеш, він справді добрий поет, – каже Маша, – і доля в нього трагічна. Зараз багато хто переконаний, що його вбили люди з НКВС, бо досить дивними виглядають обставини його смерті в готелі «Москва» у 1942 році. Кажуть, що бачили перед його смертю жінку, яка могла бути агентом радянських спецслужб.

– Все може бути, – погодився Іван, поцілувавши її в шию, – мені подобається інший поет – Якуб Колас. Особливо його повість «Трясовина» про події революції та громадянської війни. Він так добре описує природу та дух нашого білоруського селянства.

– Так, але він більше є прорадянським, – мовила Маша. – Хоча і його творчість безперечно поповнила нашу літературу безцінним внеском та шедеврами. Та його стиль – соціалістичний реалізм, викликає в мене як філолога низку критики.

– Це і не дивно, – легенько усміхнувся Іван.

– Підколов, – вщипнула його за ніс Маша. – А що тобі ще подобається з нашої історії або літератури?

– Важке запитання, – задумався Іван, дивлячись на пам'ятник. – Навіть не знаю, що сказати так одразу. З історичного періоду – так це Велике Князівство Литовське, з людей – напевно Тарашкевич, якому ми зобов'язані реформою нашої мови, на відміну від жажливої «наркомовки», що утворили радянські русифікатори у протидії процесу білорусифікації.

– Зрозуміло, – поцілувала його Маша, – а мені подобається історія Слуцького повстання. А з людей найбільше захоплення викликає Міхал Вітушка.

– Я також його ціную, як би не намагалися нам протирати мізки у наших університетах, що такої особи не було, а «Чорний кіт» – що то наче колаборанти та посібники нацистів. Я сперечався з викладачами, за що й отримував сповна. Знаєш, що я пропоную далі?!

– Що? – глянула йому в очі Маша.

– Піти до «Дрімленду!»

– Куди? – усміхнулась вона. – Так це ж дитячий парк розваг!

– Не кажи дурниць, – відповів їй Іван, – ти замало про нього знаєш! Там є багато чого цікавого та навіть екстремального!

– Наприклад? – не припиняла усміхатися Маша.

– Скай мастер, Спейс Луп, Мунуокер...

– А це що таке?

– Ходімо, то й побачиш!

– Добре, умовив, – усміхнулась вона, поцілувала, взяла за руку і пішла за ним до тролейбусної зупинки. – Якщо чесно, я там ніколи не була, ні з ким просто було.

– Тепер побуваєш, – обійняв її Іван, сівши в тролейбусі поруч з нею, – погода сьогодні саме така, що й треба.

– Спокуснику ти мій, – обійняла його Маша, – де б я ще з тобою не побувала!

– Та й не кажи!

– Ага, – лоскотала його легенько Маша та усміхалася.

І ось вони на місці. Перед ними знаходився неперевершений парк розваг «Dreamland», що знаходився у мальовничій місцині Мінська – на березі річки Свіслоч. Маша була в захваті, що аж просто розвела руками та затаїла подих. Іван взяв її за руку та повів з собою. Недалеко було видно річку та озеро Комсомольське. Далі снували численні відвідувачі, гурти дітлахів, працювали різні атракціони та інші не менш забавні «штучки». Перед гостями постав цілий асортимент італійських атракціонів, цікавих розважальних програм, казкових персонажів та фантастичних героїв, таких як Флавіо, Маріо, Ріккі та Лео, що розважали людей. Поруч з ними і захотіла сфотографуватися Маша, взявши з собою для фотосесії коханого. Територія парку манила до себе своєю величиною та казковістю. Багатьох приваблював зоологічний куток з екзотичними птахами.

«Dreamland», площею понад 4 гектари, був єдиним у Білорусі сучасним парком розваг, як тоді піарили його всіма засобами реклами. Перша черга парку відкрилася ще 28 червня 2003 року і включала в себе зону електромеханічних та надувних атракціонів. Тепер назва парку була відома далеко за межами столиці, а за час свого існування «Dreamland» відвідали школярі та туристи з багатьох міст та сіл країни.

Прогулюючись тут, Маша зауважила, що парк розваг має огорожену територію та цікаво оформлену центральну вхідну зону для відвідувачів. Відмінною рисою його є система єдиного квитка, що також здивувало Машу. Це означало, що відвідувачі, заплативши на вході, отримують безкоштовний доступ до чотирнадцяти атракціонів на необмежений час протягом дня.

– Ох ти Боже мій! – підійшла до одного з атракціонів Маша. – Що це таке?

– О це кльова річ! – усміхнувся Іван. – Це катальна гора «Джамбо Джет». Її висота десь метрів 25, протяжність понад 950 метрів, а швидкість досягає 70 км/год. Це такий адреналін! Спробуємо?

– Та щось мені страшноувато, – зніяковіла Маша.

– Не бійся, Машутко, я буду поруч з тобою, – обійняв її Іван.

– Ну, я не знаю... Ніколи на такому не каталася. Страшно.

– Дурниці, ходімо! – потягнув її руку і після вагань вона все-таки пішла з ним.

І ось вони сіли поруч та міцно трималися. Маша нервувала, але Іван дивився на неї, багатозначно усміхався, що її трохи дратувало. І тут почалося. Віражі були такі шалені, що Маша кричала як навіжена, а Іван лише захоплювався від екстриму та драйву.

– Мама мія, – після атракціону Маша вхопилася за його рукав, – я в шоці. Ніколи такого не відчувала! О це так, я ледве по маленькому не сходила!

– А я-то думаю, – підколов її Іван та усміхнувся.
– Задрипанець, – вщипнула його вона, – я тобі задам! Більше я на цьому атракціоні не кататимуся!
– Не зарікайся, – міцно її обійняв та поцілував у губи Іван.
– Це мені більше подобається, – насолоджувалася від поцілунків Маша. – А що далі?

– На інші атракціони! – усміхнувся Іван та побіг вперед, тримаючи її за руку.
– Сподіваюсь не такі, як цей? – бігла за ним вона, міцно тримаючи його руку.
– Побачиш, – сміявся Іван.
– Вже страшно, – усміхнулась іронічно Маша.

Після серії атракціонів, Маша йшла, як наче під дією адреналіну чи енергетику, що її аж тіпало, а Іван легко усміхався з цього. Вони купили солодкої вати та бавилися, розкидаючи її та годуючи один одного. Після дня прогулянок, він запропонував їй залишитися в нього. Мати не була проти. Маша допомогла їй приготувати вечерю, побачивши як їй важко після смерті чоловіка. Іван же наводив лад у залі.

Після вечері, мати пішла спати, а Іван з Машею дивилися по телевізору фантастичний фільм та так і заснули в обіймах один одного.

Час летів. І от одного дня Іван зустрівся з одним із представників зароджуваної РЧСС. Зустріч була запланована в малолюдному місті – в одному зі скверів міста. На зустріч прийшов молодий хлопець, може трохи старший за Івана.

– Ну будемо знайомі! – протягнув руку хлопець. – Мене звуть Володимир. Можна просто Вова. Вітя Некрутевич багато за тебе казав і представляв тебе як поважну та відповідальну людину. Мене попросили зустрітись з тобою. Як ти розумієш, я не керівник РЧСС, а лише активіст, що виконую певний обсяг роботи. Можна назвати так – організаційний референт.

– Он як, – усміхнувся Іван, – але ви ж не організація!

– Ну то й що, – відповів Вова, – ми і не можемо бути організацією, хто нас зареєструє? Ми ж потенційні противники Папиколі! Вітя казав, що на тебе можна поклатися!

– Раз казав, то йому видніше. Я не можу сам себе рекламувати!

– Не гордий? – усміхнувся Вова. – Ну то й добре. Вітя нам допомагає, казав, що ми маємо самі з тобою поговорити, бо лише так можна достукатися до тебе! Він вже почав генерувати ідеї, чим викликав захоплення в нашого керівництва.

– Керівництва? – здивувався Іван. – А не голосно звучить? Це хто?

– Не смішно, Іване, – серйозно заговорив Вова, – бо речі, якими ми займаємося, то реально серйозна справа!

– Ну, я приблизно уявляю формат вашої діяльності. Але навіщо вам я потрібен, якщо є Вітя і його оточення?

– Нас не так багато, як здається, – видихнув Вова. – Та й надійних людей справді мало, з ними завжди дефіцит.

– Ти говориш, як революціонер, Вово, – подивився йому в очі Іван та присів на лавочку. – Але я багато вже зустрічав громадських діячів та революціонерів.

– Так, ми в курсі, – присів поруч Вова, – ти був і в націоналістичних рядах, анархістських, екологічних, просто опозиційних, правозахисних. Мав проблеми з режимом Папиколі, ти справді маєш багатий досвід. Тому такі люди потрібні майбутній Білорусі, що постане після повалення авторитаризму.

– Для чого? Я давно розчарований в усіх цих процесах, – відповів спокійно Іван. – Бачив, що й як відбувається в опозиційних рухах та організаціях, мало ідейних і тих, хто справді готовий боротися за майбутнє, а не займатися діяльністю в корисних цілях або заради власних меркантильних потреб.

– Ти думаєш ми липова організація? – розвів руками Вова. – Це образливо!

– Тоді переконай мене в протилежному! – подивився на нього Іван. – І для чого вам саме я?

– РЧСС планує в найближчому майбутньому організувати серію громадських акцій, – почав розповідати Вова, – викликаних невдоволенням населення через фінансову кризу, девальвацію білоруського рубля, різкий стрибок цін, в чому винне керівництво країни та цей клан Лукашенко, що по суті є одним і тим же. Більше того, ці люди вбивають власний народ, згадай нібито теракти у Вітебську та Мінському метро, що сталися нещодавно 11 квітня. За ними стоїть КДБ, і тут багато доказів. Ну, а що таке ця «Контора», тобі вже розповідати напевно не треба. Як таке можна терпіти далі? Акціями простими їх вже не залякаєш! Потрібний інший підхід та креатив! Згадай події «арабської весни» та їхні риси. Що вони використовували? Нові медіа: фейсбук, твіттер...Що нам заважає використати цей ресурс? Тим паче ще є мережі «Вконтакте», «Одноклассники». Це нереально потужний інструмент у протидії режиму і ми його недооцінюємо, реально! Арабські революції показали його міць та ефективність. Подивись на Єгипет, Туніс, Йемен... Скоро буде вирішена доля Лівії, Сирії, Йорданії... та інших узурпаторських режимів. Білорусь може скористатися цим досвідом!

– Справді, це впливовий механізм, але в нас інша специфіка! – каже Іван. – Вже повір мені! У них інший менталітет, інші реалії та особливості розвитку, ми ж слов'янська країна та пасивність нашого народу – то вже доконаний факт. Деякі взагалі не вміють користуватися фейсбуком чи «контактом»...

– А, думаєш, в них багато вміли? Це буде діяти за принципом суперсистеми: від одного елемента – до іншого, це є особливістю інформаційної зброї, найсильнішої в наше століття. Хто її контролює, той має перевагу...

– Тоді вона точно на боці Лукашенка, а ми для всіх завдяки їхнім ЗМІ – лише «п'ята колона» і не більше. Ви справді вірити в те, що це дасть ефект? Та й в арабських країнах режими мали свої особливості і не є зовсім схожими на наш. Та що таке від «одного елемента – до іншого?» Ви недооцінюєте «Контору», там також не debilі працюють! Хто вийде на акції? Сто, двісті людей? Хіба це революція? Потрібний ефект, база, зв'язки! Хто ж так робить революцію? Подивись на досвід сербського «Отпору», грузинської «Кхмари» та української «Пори», там були інші механізми, які в нас також провалились. Потрібний настільки креативний варіант та міць, що перевершить все та здетонує в соціумі, наче хвиля! Думаєш, РЧСС з цим впорається?

– Якщо так казати, то можна взагалі скласти руки, здатися та чекати дива. Але дива не станеться. Цей Лука надовго зібрався залишитися, доки синочок не підросте. Ми не збираємося це терпіти і будемо протидіяти цьому! Не можна так казати та не вірити в свої сили. Який тоді сенс боротьби взагалі? Ти ж сам був активним борцем! Що сталося?

– Не бачу реальної альтернативної сили. Це все маячня та балачки! Герої закінчились, а базикал розвелосся достатньо, що спекулюють на почуттях та емоціях людей, знаючи психологічні штучки та фокуси. Хай мене хтось переконає в реальній своїй ефективності та результативності!

– Важке завдання для розумного активіста, – відповів Вова, – бо ти сильно підкований, тож обскакати тебе важко. Я не буду переконувати, вирішуй сам! Але ти потрібний нам та громаді, тим, хто чекають змін. Ти проводив семінари з «нових медіа», знаєш їхню силу та дієвість, маєш досвід громадського життя та контакти з впливовими журналістами! Тепер треба виходити на вищий рівень! Ти ще багатьох не знаєш впливових людей, зокрема і за кордоном! Повір, то вже серйозний рівень та сили. Багато з білоруських діячів вимушені були перебратися за кордон, через те, що тут вони були би ув'язнені або навіть фізично знищені. За кордоном вони вийшли на тих, хто готовий підтримати зміни та реформи в Білорусі та захистити громадян від авторитарного режиму Лукашенка.

– Ого, серйозно, – зацікавився Іван, – але навіщо саме їм? Таких насправді багато!

– Поступово будуть шукати вихід на інших. А ти недооцінюєш себе. Ти не такий, як багато інших, ми цікавились тобою. Багатий духовний світ та досвід, таким

завжди треба триматися поруч, бо нас справді не так і вже багато, ти правий. Багато активістів емігрували до Польщі та зараз знаходяться там, всіляко підтримуючи громадських рук у Білорусі. РЧСС – це новий етап в боротьбі за демократизації та зміни. Нас в цьому всіляко підтримують. Тепер головне консолідувати активістів тут. І ми почали цим займатися. Я думаю, тобі варто буде поїхати до Польщі та побачити все своїми очима. Ти дізнаєшся багато та побачиш багатьох впливових людей, готових боротися за Батьківщину до останнього, за нашу свободу та майбутнє, за європейську Білорусь.

– Я би не проти, але поки не уявляю собі це. Зробити всі документи для виїзду за кордон та візу не так вже і легко в нашій країні.

– Розумію, Іване. Документи зробиш сам, а от з візою ми вже б допомогли тобі. Ти повинен багато чого дізнатися та з багатьма познайомитися. То що ти з нами?

– Напевно, що... так, – після довгих роздумів та паузи відповів Іван, – хоча й досі вагаюся. Багато вже розчарувань було. Давайте спробуємо! А що саме ви хочете? Те, що використати соціальні мережі, то я вже зрозумів давно.

– Координувати дії, планувати акції, як то було в арабському світі, – відповів Вова та подивився на годинник, – я думаю, ти й сам здогадався. Ми розуміємо, що «Контора» кине безліч ресурсів на боротьбу з нами. Ми готові до цього та абсолютно не боїмося їх! Суть запланованих нами акцій буде полягати в тому, що їх учасники будуть збиратися в центрі білоруських міст, не скандуючи ніяких закликів, вимог чи лозунгів, а лише аплодувати час від часу, виражаючи протест таким чином. Отже закон ми не порушуємо таким чином! Мовчати та аплодувати нам ніхто не забороняє, та закони це не прописують.

– Непогана ідея, – погодився Іван, – а через соціальні мережі координувати дії, місця акцій та зборів?

– Саме так, – кивнув головою Вова.

– Тоді я з вами, – погодився Іван.

– Візьми візитку, – додав перед прощанням Вова, – а я запишу твій номер. Скоро зв'яжемося.

– Безумовно, – погодився Іван.

Далі була зустріч з Олексієм, який так і чекав на закінчення цієї розмови та зустрічі з Іваном. Олексій підібрав його за рогом, простеживши, щоб за Іваном не було «хвоста». Сівши в автомобіль кадебіста, Іван поїхав з ним на околицю міста, де саме працівник «Контори» вирішив набрати додому води з джерела.

– Так, вода тут добра, – поставив до багажника «боклагу» Олексій. – То що там казав тобі цей Володимир? Ми вже пробивали інформацію на нього. Закінчив

магістратуру минулого року за спеціальністю «правознавство». Хитрий лис. Світився раніше на багатьох акціях, потім якось затих і тут знову з'явився. Те, що він був у Польщі, то вже не новина, він був і в Литві та Латвії, проходив різні курси семінарів та тренінгів, а отримані навички потім застосовував у Білорусі. Цей хлопець мав контакти з представниками фонду IRI, пересікаючись з ними у Варшаві.

– Звідки ви це все знаєте? – здивовано поглянув на Олексія Іван.

– Ти недооцінюєш КДБ, – усміхнувся той, – ми потужна спецслужба і маємо свою агентурну мережу... У нас також є своя розвідка та контррозвідка. Багато інформації доходить й до нас. Це опозиціонери вважають, що в нас одні недоумки та debilі працюють, але це далеко не так. Debilі в нас не працюють, бо до нас не так вже і легко потрапити, адже обирають найкращих.

– А як же зв'язки та кумівство? – сміявся Іван.

– Ну в сім'ї не без урода, – спокійно відповів Олексій, – буває і таке. Я всього досягнув сам і вже тривалий час служу в КДБ. Я плідно працював. Всі, хто багато працюють, отримують за це винагороду, а не займаються всякими дурницями та політичними провокаціями. Краще б молодь працювати готувалася.

– Легко казати, – заперечив Іван, – в країні девальвація, економічна криза, інфляція, а ти про такі речі кажеш!

– Самі винні, – відповів кадебіст, – допротестувалися, що санкції спрацювали і спричинили кризу та низку проблем. У всьому винна ця «п'ята колона». Не через президента та уряд це, а ціла схема західних спецслужб дестабілізувати ситуацію в Білорусі для того, щоби зробити черговий заколот та революцію. Їм не потрібний Лукашенко, бо він занадто незалежний та плювати хотів на їхні стандарти та правила. Заходу це не подобається, бо як це хтось їм ще непідвладний?! Таке для них немислиме апіорі! Те ж саме і Росія, Лівія, Сирія, Іран, КНДР, Куба, Венесуела, М'янма... Всі ці країни непідконтрольні Заходу, тому з ними так «воюють» інформаційними заходами, вводять санкції, дискредитують на очах світу через системи ЗМІ. Інформація – сильна зброя, не мені про тобі це казати. У Білорусі та ж сама проблема. Пожинаємо плоди Заходу та їхніх резидентів у нашій країні! А такі як Вова і різні рухи, де вони беруть участь, просто відпрацьовують за гроші Заходу ту роботу, що на них поклали і не більше. Немає тут прямо таки ідейних реформаторів.

– Я не згодний, Олексію, – заперечив Іван, – я бачив іншу картину і не всі такі продажні та грантожери, як ти кажеш. Є ідейні, і багатьох я знаю особисто... Але чомусь всіх дискредитують однаково, навіть їх. Це неправильно. А з приводу Заходу ти сильно загнув, прямо таки теорія змови якась.

– Так воно і є в якійсь мірі...

– Не сміши, це вже занадто. У цьому ваша головна біда, що вчепилися в це й мислите прямолінійно, а не глобально. Може й є гіпотетично імперіалістичні якісь плани США, але тут треба враховувати, чому так відбувається, а не шукати коріння в конспірологічній парадигмі. Це все нісенітниця.

– Годі мені баки забивати! – перебив його Олексій. – Ти мені не подобаєшся, коли починаєш, оцю філософію опозиційну розводити. Я кажу, як є і знаю, і ти багато чого не знаєш і не зрозумієш, бо натура твоя така. Перейдемо до діла! Що там казав Володимир?!

Іван почав розмову, але не казав всіх деталей, розуміючи, що КДБ може не дати відбутися якомусь заходowi, але він так хотів бачити РЧСС у дії. Іван розказав про розмову щодо поїздки до Польщі.

– О, а це вже цікаво, – погодився Олексій, – до речі, наших агентів вже багато, тому не думай там мудрувати та щось приховувати, все одно дізнаємося. Ти не один такий. Працюємо чесно та відкрито! РЧСС – то серйозна річ, ми вже думаємо багато варіантів з приводу вирішення цього питання. То кажеш Польща. Треба порадитися з начальством. Може ми тобі справді допоможемо з документами для поїздки, а з візою – твої нові друзі. Це цікава тема...

– Чим саме?

– Потім поясню, коли поговорю з начальством. Може справді, поїдеш до Польщі та дуже допоможеш нам у цій справі.

– Було б непогано, – задумався Іван та згадав про бажання залишити Білорусь та розказати всім правду про себе та КДБ, це був його єдиний шанс. – Я згоден!

– Ну це потім, ще треба буде переговорити, – замислився Олексій та відповів на телефонний дзвінок з Управління, – так, скоро буду... Що?.. Добре. Запитай у Віталіка чи Діми... На робочому столі.

– Робота?

– Куди ж без неї? До речі, зайди на електронну скриньку, там нове повідомлення. А ми будемо думати щодо цього РЧСС. Наші інформатори ще з інших джерел збирають інформацію. Невдовзі вони планують провести перші акції. Орієнтовно на початку червня. Будемо готуватися. Я тебе підкину додому та поїду. На зв'язку. Будуть дзвонити від РЧСС, дай знати.

– Добре.

Час летів далі. Іван активно зайнявся підготовкою належних документів для закордонної поїздки, в чому йому допомагало і КДБ, готувався до іспитів, працював спільно з Некрутевичем над новим проектом для фонду IRI. Разом вони

зустрічалися з представниками РЧСС, обговорювали події в Білорусі та світі, вели дискусії стосовно майбутньої стратегії дій.

Діяльність РЧСС набирала обертів і прихильники через соціальні мережі знаходились достатньо швидко. На неформальних зустрічах, через онлайн переписки та форуми тривало інтенсивне обговорення всіх деталей майбутнього у порівнянні з досвідом минулого. Певну ієрархію посідав тут і сам Іван, маючи досвід, визнання та знання, яких потребували очільники цього руху. Всіх підбадьорювали події «арабської весни», коли стільки диктаторських режимів падали за принципом доміно. Молодь уважно стежила за подіями в Лівії та Сирії, думаючи, що дні Каддафі та Асада вже визначені. Такі ж сподівання вони мали і стосовно режиму Лукашенка.

Студенти готові були взяти в цьому реальну участь, вважаючи себе рушійною силою революції. Проте Іван розумів сенс того, що відбувається без рожевих окулярів та ідеалістичних мрій. Ні, Іван не був одним таким, просто про інших тут не йшлося... Розумів Іван, що в русі повно агентів та інформаторів КДБ – таких, як і він сам, і розпізнати їх вже й не так легко. «Контора» добре муштрувала своїх інформаторів.

Іван обережно виконував свою роботу та був уважним до всього, що відбувається. Більше уваги він все ж таки приділяв підготовці до іспитів та отримання диплома бакалавра, а вже потім все інше. Не виходило з голови завдання щодо проекту, що вони намагалися реалізувати від IRI. На все не вистачало часу, добре, що Маша розуміла це та підтримувала його.

І ось почалися перші акції РЧСС. 8 червня на Жовтневій площі Мінська о 19-й годині вечора зібралося близько 400 людей, що відгукнулися на заклик через соціальні мережі прийти на головні площі міст для участі в мовчазних акціях протесту «Революция через социальную сеть». На початку акції учасники неорганізовано стояли окремими невеличкими групами, займаючи значну частину площі. Приблизно у 19:10 учасники заходу стихійно почали аплодувати, після чого в центрі площі утворилося щільне кільце із учасників акції та журналістів. Люди, що стояли в центрі кільця, виконували під гітару пісні, які підхоплювали інші учасники акції.

В середині знаходився й сам Іван. Поруч була Маша, окремо стояли Віта та Вова. За ходом організованої акції з боку спостерігали співробітники полку міліції спецназу, а також люди з раціями в цивільному, серед яких Іван упізнавав співробітників «Контори», яких бачив, перебуваючи в їхньому Управлінні. Спецназ чергував неподалік від мітингувальників, в той час, як співробітники в цивільному постійно знаходились у центрі подій, але в перебіг мирної акції не втручалися.

Оплески насторожували силовиків, але серйозних контрдій ніхто не застосовував. Маша поводитись як фанатик, постійно входячи в роль запеклого протестувальника. Це напружувало і трохи лякало Івана, але він їй нічого з цього приводу не казав. Приблизно о 19:45 учасники почали розходитися. На площі залишилось тільки декілька десятків людей.

– Непогано, як для першого разу, – зауважив Іван Вові та іншим лідерам акції.

– Це лише початок, Іване, – відповіли йому. – Тепер треба правильно розійтися. Міліція та «Контора» непередбачувані, розходимося групами!

– Це лідери РЧСС? – потім запитала Маша в нього, коли ті пішли.

– Ну, не зовсім, але можна й так казати. Хутчій це активісти, організатори – все в одному, – обійняв Машу Іван. – Тут важко напевно виділити лідерів, їх просто багато. Суспільство прокидається, спочатку грудневі події, потім акція «Стоп-бензин», тепер РЧСС... Це лише початок. Так більше жити не можна, досить терпіти економічну кризу, інфляцію та девальвацію, зростання цін, падіння рівня життя та все на тлі жорсткої диктатури! Тим паче, коли вона сама вбиває свій же народ, що підтверджує факт теракту в метро. Це руки «Контори», яка є не чим більше, як псом цього режиму.

– Будемо до останнього, коханий, протидіяти цьому режиму, поки він не впаде! – поцілувала його в щоку Маша.

– Побільше б таких, як ми, а то весь народ або його більша частина лише пасивно спостерігає за цим, – відповів Іван. – Блін, завтра ще іспит. Треба закруглятися, бо мало що читав на завтра. А ти там як?

– Та автомати в мене. Лише один важкий здавати, там хоч би на четвірку витягнути, а то викладач просто звір...

– Ого? – усміхнувся Іван. – А що за предмет?

– Економічна теорія...

– О, це серйозно, – погодився Іван, – я сам ледве здав на третьому курсі, дивлюсь ви також її вивчаєте на третьому курсі?! У мене ще був колись напруг з вищою математикою, бо я не розумів, навіщо нам, історикам, її вивчати...

– Як і нам, філологам, – погодилася Маша, взяла його за руку та повела за собою до зупинки, – і в мене таке було на першому курсі. Ось чому я хочу Болонську систему вищої освіти!

– А я вже не знаю, чого хочу, – зітхнув Іван, – бо немає нічого ідеального в цьому світі, навіть в освіті. Та система пасує європейцям, не думаю, що вона і нам пасуватиме. В Україні досі її нормально адаптувати не можуть, що тоді казати, якщо її введуть у нас! Весь цей світ такий оманливий!

– Знову філософствуєш, – усміхнулася вона. – Ти мій філософ! Люблю тебе!

– І я тебе, – поцілував Іван її. – Але чи не правий я, подумай! Де правда? Кому можна вірити в цьому світі? ЗМІ, політикам, письменникам? Ні. Всі брешуть та маніпулюють свідомістю. Пророкам? А чи були вони справжніми, чи не є це все також масовий обман? Хто правий? Америка чи Росія? Ніхто. Хто править світом? Президенти, політики, бізнесмени? Ні. Де є сенс життя? У священних книгах? Ні. Правда в нас самих, ми – сила та початок всього. Ми самі повинні творити та вершити світ. Навіщо нам всі ці капкани та системи примусу? Ці демократії та авторитаризми? Хіба одна влада краще за іншу? Та це все одна колода карт великої гри, де люди як пішаки й раби. Я втомився бачити все це і мовчати.

– Хочеш мою думку? – обійняла його Маша та подивилася в очі. – Не забувай собі голову. Живи та насолоджуйся життям! Роби те, що кажуть серце і душа!

– Легко сказати, Машутко, – гладив її плечі Іван. – Серце ще треба навчитися чути, часто чуєш голос «єго», а думаєш, що то і є серце. Черговий обман.

– Працюй над собою! – поцілувала його вона. – А я буду тобі допомагати та собі паралельно. Мене також давно цікавлять ці питання. Дивно, що ми якось раніше не розмовляли на ці теми...

– Бо голови забиті життям та побутовими проблемами, навчанням, акціями, громадським життям, – зітхнув Іван. – А я вже й забув, де я сам справжній перебуваю і часу не знаходжу, щоб розібратися в собі та побути наодинці, поспілкуватися зі своєю душею, бо вона в мене є, як і в кожного.

– Безперечно, – не випускала його з обіймів Маша, – шукай правду в собі і знайдеш відповіді на питання ззовні!

– Ти маєш рацію, – погодився Іван, – але так важко чомусь сконцентруватися мені останнім часом.

– Чому?

– Сам не знаю. Щось заважає, якісь переживання. Багато проблем впало на мою голову. Так хочеться плюнути на все, поїхати кудись в ліси чи село...

– Партизанити? – усміхнулася Маша.

– Ні, побути просто людиною подалі від усіх цих проблем та жорстокої цивілізації, системи та її елементів...

– А мене б узяв з собою? – міцно обняла його Маша.

– Звичайно, сонечко моє, – поцілував її у чоло Іван, – і матір би хотів узяти, але б вона ніколи на це не пішла б. Їй так важко після втрати батька, ані я, ані Євген, нічого не можемо вдіяти. У мене серце кров'ю обливається. Так важко не було давно. У брата із заробітком проблеми, коли він продав свій бізнес, мати реально

зараз отримусь мізер, враховуючи цю девальвацію та кризу, проте номенклатура як отримувала в баксах зарплатню, так і отримусь... І де ота справедливість? Злидні почалися реальні. І чому я тобі так скаржуся, мені аж соромно.

– Дурнику, – поцілувала його Маша, – а кому ти ще так душу свою виллєш? Хто, як не я тебе має вислухати й почути? Я тебе розумію, в моїх батьків також зараз проблеми на селі, але їх завжди рятувало господарство та колгосп. Тому їм трохи легше.

– Доводиться мені виживати на цих темах, паразитувати, – мовив Іван. – Але я не хочу бути грантожером, я справді не хочу цього – бути як більшість з них! Я хочу робити щось для людей, а не бути сволотою чи продажною шкурою! Знала б ти, що в мене на душі!

– Я колись тебе сварила за те, що ти можеш стати грантожером, – легенько цілувала його в щічки Маша. – Але я знаю тебе і бачу, що ти не такий, як більшість з них і все одно робиш частину того, що треба для громадянського суспільства, чого не скажеш про багатьох інших. Ти – молодець! Я пишаюся тобою, сонечко! Ти не падай духом, все вийде! А фонди знають реально всі ці ситуації, проте як можна контролювати все це в такій країні? Тому ти ще справді багато що робиш реально. Я була на твоїх семінарах та тренінгах і мені справді сподобалося. Ти молодець!

– Кохана моя, – поцілував її Іван. – Не знав, що ти вже так розумієш специфіку діяльності цих фондів та грантожерів.

– Ти мені сам багато, що казав, а в мене добра пам'ять, – пригорнулася до нього Маша. – До речі, я вірю в те, що для РЧСС ти багато зробиш, бо ти ідейна людина, як би ти себе не сварив.

– Ех, Машо, – вдихнув повітря на повні груди Іван, – як би-то було все так, як ти кажеш і ти знала всі ці тонкощі та мої справи, ти б казала інакше.

– Ти про що? – не розуміла Маша. – Часом, мені справді важко тебе зрозуміти...

– Та, забудь, – махнув рукою він.

– Ну, хай буде так, – взяла його руку Маша і вони нарешті підійшли до зупинки...

Наступний іспит Іван склав на четвірку, бо викладач був ще той, не давав нікому розслабитися, а на Івана давно точив зуб через те, що він був громадським активістом. Але реальні знання Івана не дали можливості його завалити, тому викладач вимушений був йому поставити позитивну оцінку, хоч і крізь зуби.

– О, блін, дає, – вийшов з аудиторії Іван в коридор.

– Ну як? – запитав Сашко.

– Та відстрілявся, – видихнув Іван, – не любить він громадських активістів у середовищі студентів, це було зрозуміло з його висловлювань. Але я знав предмет майже ідеально, тому він не зміг мене так просто завалити. Хай іде собі на всі чотири боки.

– А що за питання були? – підбігла Аліса.

– Ой, ну 2 з білета і почав ганяти по всіх питаннях, хоча дівчатам, що були до мене, нормально все поставив і мізки їм не компостував. Бог йому суддя. Запитував про Піночета, Кастро... Думав, що я не знаю їхню біографію. Потім про сучасні регіональні утворення у Латинській Америці. А я все відповів. Так, мимохідь, але четвертку поставив.

– От гадюка, – сварив його Сашко. – Ну нічого, прорвемося. Я піду тепер.

– Щастя, друже, – ляснув по плечі його Іван. – А ти коли підеш, Алісо?

– Наступна, – легенько усміхнулася вона, – а ти що, куди потім?

– Та поки час є вільний, по університету походжу, або на вулиці постою...

– Слухай, мені тут недавно телефонували з «Вясни»... Запитували, де ми пропали?

– А ти що?

– Навчання, РЧСС та інше...

– Мені також старі колеги дзвонили. Я й сам пропав, зник та почав свої справи вести сам, ще й Сашка з Андрієм підтягнув трохи, – відповів Іван. – Але «Вясна» багато мені допомогла та навчила, я проти неї нічого не маю, на відміну від багатьох інших. Там реально хороші люди.

– Згодна. Але треба підтримувати зв'язки все одно!

– Так, звичайно. Я так і роблю, хоча рідко даю про себе знати. Вони пишаються, що ми займаємося реальними справами.

– А ти досі з цим Мокрицьким тусуєшся?

– А що? – здивувався Іван.

– Та не подобається він багатьом, – відповіла Аліса, – жадібний та ще й типовий грантожер і не більше. А такого розумника з себе корчить, що аж нудить реально!

– Давай не будемо. Всі ми не без гріха.

– Іване-Іване, – усміхнулася Аліса.

Іван трохи поговорив з нею, поки не настала її черга йти на екзамен. Сам він вирішив дочекатися друзів тут же – в коридорі. Повз нього йшли студенти юридичного факультету, більшість з яких були «мажорами» – дітьми впливових людей чи номенклатури. Тут була і весела парочка СС, як їх називали. Сергій та Степан були самі собі на умі, їм було плювати на всіх. За них або домовлялися

або платили гроші, сенс їхнього життя в університеті був у киданні понтів, веселих розмов та залицянні до гарних дівчаток. Гроші, статус та автомобілі дозволяли все. І от саме зараз ці двоє виникли перед Іваном.

– Чуєш, Стьопо, – сказав Сергій, демонстративно поправляючи свою фірмову футболку та причепуривши рукою зачіску, – а ти бачив тих лялечок з другого курсу? Ото, блін, тема! Я би таких покатав на тачці, або відразу до тата на дачу... А там басейн!

– В натурі, тема! – сміється Степан. – Серж, а ти підеш сьогодні у «Next?»

– А що там за програма? – поглянув на свій «ролекс» Сергій. – Щось нормальне буде чи знову одна фігня та хауз?

– Та не чуди, – усміхнувся той, – це класний заклад, згадай скільки там ципочок знімали та гуділи. Це там бармен, пам'ятаєш, колись нам екстазі насуєтив?

– Було діло, – усміхнувся Сергій, – то що там?

– Стриптиз у програмі, російські діджеї. Нарешті буде дабстеп і транс!

– О це норма! Я подумаю і пізніше скажу, – видихнув він. – Треба піти заплатити за предмет, як він там називається? Не пам'ятаю, я там рази три всього був...

– Виборче право, – сміється Стьопа, – це там той очкарик нам вів лекції, пам'ятаєш? Ми ще накурені були...О, то було щось!

– А, згадав, – засміявся Сергій. – Дякую, Стьопо, що нагадав мені! О, ти глянь хто йде! Привіт!

І тут з аудиторії, де також тривав іспит, вийшла Юля, колишня Іванова дівчина, мабуть, також «відстрілявшись». А тут саме СС, і вони обоє, як збагнув Іван, добрі її знайомі.

– Хай, хлопчики! – усміхнулася вона. – Як справи? Іспит складали?

– Ага, – усміхнувся Сергій, – ти же знаєш, як ми складаємо... Сміх та й годі! Прийшли, заплатили та пішли! А ти бачу ботаниш все, сама складаєш!

– Ну, в мене не стільки ще багато грошей, щоб за все платити, – засміялася вона та помітила у глибині коридору Івана, який, усміхаючись, спостерігав цю зустріч. – Коли сама здаю, коли викладачі допомагають за активну роль в університетському житті та участь у державних конкурсах та програмах. Я навіть університет представляла на археологічних роботах в Росії, нас спонсорували непогано. Маю багато пропозицій тепер на свою адресу після навчання, усе буде супер, швидше би ще рік провчитись і все!

– Фігня то все, – усміхнувся Степан, – якого біса? Ото в землі колупатися та косяшки шукати? Фе, лайно. Ти гарна, чарівна, забий на все, одружись із нормальним чуваком і плюнь на це.

- Одне іншому не заважає, – усміхнулась вона.
- А я бачив тебе з типочком на нормальній такій тачці, та й не з одним, – згадав Сергій. – Один хлопець, інший коханець? А ти молодець! Завжди була розумницею!
- Ну, то вже я сама розберусь, хто є хто...
- Ок. Без питань. Не хочеш сьогодні на клуб з нами, ми тут компанію збираємо? – запитав Сергій.
- Ні, маю інші плани, – усміхнулась вона.
- А що то за Вася якийсь у кінці коридору так дивиться на нас та усміхається собі?! – помітив Сергій Івана. – Не знаєш?
- В натурі, ніби січе за нами, – погодився Степан.
- А то мій колишній хлопець, – неохоче відповіла Юля. – Не зважайте, він специфічна людина!
- Ну ти й даєш, з простаком зустрічалась... Така дівчина, – засміявся Сергій, – я в шоці. Фе, та він лайно! Зарядив би я йому зараз у фейс, щоб менше свої очі сюди витріщав. Юлю, краще б ти промовчала!
- Ей ти, Вася! – викрикнув у бік Івана Степан. – Ти чого витріщився? Га? Цікаве щось побачив?
- Заспокойся, дурнику, – зупинила його Юля. – Не колоти цих понтів!
- Які понти? – розсердився Сергій. – Якого хріна він витріщається?
- Ти мені? – відгукнувся Іван. – А з чого ти взяв, що я дивлюся на тебе?
- Рота закрий, розумнику! – замість Сергія відповів Степан і вони удвох рушили до Івана, хоч і Юля і прагнула їх затримати.
- Ти що, дуже діловий? – продовжував задиратися Сергій. – Я не подивлюся, що ми в університеті і тобі пику розіб'ю, гнидо!
- Та перестаньте, – смикала їх за рукави Юля.
- Мені немає, що вам сказати, – іронічно усміхнувся Іван. – Просто йдіть своєю дорогою! Зрозуміло?
- Що? – зачепило це Сергія. – Що ти сказав? Та хто ти такий?
- Мене звуть Іван, – усміхнувся він, – приємно познайомитись!
- Та я тобі зараз... – рвався у бійку той, але тепер його стримав Степан.
- Не тут, – каже Степан. – Та ну нафіг тут, батько потім приб'є, що я бійку влаштував в університеті.
- Вважай, що тобі пощастило! – погрозив кулаком Сергій.
- Ок, хай буде так, – знову іронічно усміхнувся Іван. – Сто відсотків, що пощастило!

Юля подивилися на Івана, коли Степан відтягнув за собою друга, і вперше заговорила до нього після стількох місяців мовчання та ігнорування: «Краще б менше огризався, Іване!»

– Краще б ти менше водилася з такими, Юлю, – спокійно відповів Іван та подивився на годинник.

– Розумник який, – буркнула Юля й пішла за хлопцями.

А тим часом в Управлінні КДБ Мінська «чекісти» розмовляли про останні події та плани. За столом сиділо багато людей різних звань та посад. Об'єднувало їх лише одне – відношення до відділу КДБ із захисту конституційного ладу. За столом поміж усіх сидів й Олексій – «куратор» Івана. На передньому плані в центрі столу сидів начальник відділу та вів серйозну розмову зі своїми підлеглими.

– І що ми маємо на сьогодні, товариші? – розвів руками начальник. – А маємо серйозну проблему в зростанні чергової хвилі протесту від цієї РЧСС! Зайцев Вадим Юрійович наказав серйозно зайнятися цієї темою, як того вимагає сам президент. Це дуже серйозно. Останній раз такий галас був через грудневі події на виборах! Маємо робити цього разу все обережно та продумано без зайвих і різких дій, зважено. Перед цим ми мали проблеми з акцією «Стоп-бензин». До речі, Миколо, що там з цими організаторами, вирішив проблему?

– Так точно, Вікторе Івановичу, – відповів кадебіст, – я тут підготував звіт.

– Я потім подивлюсь, – перевів тему начальник. – Повернімось до нашої початкової розмови. «Револуція через соціальну сеть» – перспективна структура і така, що несе загрозу конституційному ладу країни. Як нам вдалося проаналізувати за різними джерелами, ми маємо справу з серйозною групою, що ставить за мету ті ж самі опозиційні цілі, що й інші, які активізувалися в різні періоди історії незалежної Білорусі. Тут справа має таку суттєву рису, яка відрізняє її від інших. У самій назві робиться наголос на соціальні мережі, тобто Інтернет. Під соціальними мережами зазвичай розуміють мережу «ВКонтакте» та фейсбук. Іноді використовують можливості нової мережі, відомої під назвою твіттер. За основу ці активісти з середовища «п'ятої колонії» взяли досвід так званої «арабської весни» та серії «Днів Гніву», зокрема, це стосується таких країн, як Туніс, Єгипет, Йорданія, Йемен, Лівія, Сирія та інші. Зокрема драматично розвиваються події в Лівії та Сирії. Відголоски цих протестів дійшли навіть до Азербайджану, а це вже пострадянський простір, товариші. Очевидно, що ці процеси ззовні контролюються всім нам добре відомими «західними друзями» та є результатом великої геополітичної гри, а зовсім не результатом демократизації та вибору народу, як наголошується у іноземних ЗМІ. Що вони принесли цим країнам, нам добре відомо,

якщо відкинути пропаганду західних мас-медіа – кризу, занепад, екстремізм, соціально-економічний колапс та політичну нестабільність. Зарядившись духом цих процесів, білоруські псевдопатріоти намагаються розвернути подібні події в Білорусі, апелюючи на вже добре відомий та використаний у арабських подіях інструмент соціальних мереж. У тих країнах зазвичай використовували ресурси мережі фейсбук. В нашому випадку, аналізуючи реальну ситуацію, найбільш відвідуваною та ефективною вбачається соціальна мережа «ВКонтакте», яку елементи з середовища «п'ятої колони» намагаються використати в повному обсязі. Вже створені групи, зустрічі та сторінки з відповідними назвами «Революция через социальную сеть», більш того, навіть створені регіональні так звані осередки відповідно до кількості обласних центрів та великих міст, де і планують проводити отакі заходи. Ця проблема актуальна не лише для Мінська, але й для всієї країни. Таке ж завдання поставлене перед всіма обласними Управліннями КДБ країни, але ми відповідаємо лише за Мінськ та область. Аналіз Інтернет-ресурсів свідчить, що кількість відвідувачів цих груп та підписників постійно зростає. Серед них чимало й іноземних громадян, зокрема з України та Росії. Ситуація стає катастрофічною.

– Вікторе Івановичу...

– Так, Романе, що ти хотів сказати?

– Я тут проаналізував перші акції РЧСС за географічною складовою по Білорусі, – почав доповідати кадебіст. – Наприклад, у Могильові на площі Леніна біля Будинку Рад зібралося близько 80 людей. Серед учасників акції була здебільшого молодь, яку, так би мовити, підбадьорила акція «Стоп-бензин». У Бресті на площі Леніна зібралося близько 200 людей. Учасники акцій не вигукували лозунгів та були без транспарантів. Вони прогулювалися та розмовляли. Деякі автомобілі, проїжджаючи повз, навіть сигналізували на підтримку учасників так званої «мовчазної акції», як її тепер почали називати. За порядком пильно стежила міліція та співробітники Управління КДБ у Могилівській області. Акція тривала з 18:50 до 19:30 і завершилася оплесками. У Гомелі також на площі Леніна зібралося близько 200 чоловік. На акцію навіть прийшли відомі місцеві музиканти, що представляли неформальні молодіжні рухи...

– В цілому картина зрозуміла, Романе, – кивнув головою начальник відділу, – ти зв'язувався з іншими обласними Управліннями?

– Так, Вікторе Івановичу, – відповів той, – в цілому ситуація схожа, але є й специфічні ексклюзивні випадки.

– Цікаво, – здивувався начальник, – треба буде їх ретельно дослідити. То що ми маємо на наступний тиждень?

– Вікторе Івановичу, – долучився ще один учасник наради, – як всвідчить моніторинг соціальних мереж, всі акції прописуються там у відповідних групах, зустрічах та сторінках. Роблять вони це специфічно.

– Це як «специфічно», Віталію? – здивовано поглянув на нього начальник.

– Можуть не одразу вказати час та місце зустрічі, – відповів той. – Спочатку напишуть, наприклад, що оголосять про час проведення, скажімо, о 18 годині, потім кажуть про час, коли напишуть в групі вже саме про місце акції. Це роблять спеціально. У обговореннях так прямо й зазначають, що це безпосередньо для КДБ та міліції, щоб водити їх за ніс.

– От щенята! – кулаком по столу стукнув Віктор Іванович. – Не сидиться бісовим дітям вдома, пригод захотіли?! Тут криза на дворі через таких, як вони, і санкції ввели, працювати треба, а вони ще більше нагрівають ситуацію. Нічого, всі отримають сповна, лишень доберемося до них. От бісова сволота, це ж не без їхнього галасу прийшла криза в країну, так ці суки ще протести надумали організовувати. Ми їм організуємо, мало не покажется. То кажеш, Віталію, відтягують час та місце до останнього?

– Саме так.

– А як виглядає ситуація з нашими джерелами та інформаторами? – подивився на всіх присутніх Віктор Іванович.

– Не можу відповідати за всіх, – почав розмову Олексій, куратор Івано, – але в моєму випадку все під контролем. «Сергій» вправно робить те, що на нього покладено. У доповіді я все ретельно описав. Є варіанти, про які ми вже говорили, з приводу запрошення за кордон. З документами ми робимо все необхідне.

– А це вже цікавіше, – погодився начальник, – і ближче до теми. А що каже сам «Сергій» з приводу цього, чи готовий він?

– Думаю, що так, – відповів Олексій, – ми про це вже говорили, все рухається за планом.

– У кого ще є цікава інформація від інформаторів? Так, Віталій, Дмитро, Роман... Ага. Тоді з кожним із вас поговоримо індивідуально, та й із тобою також, Олексію.

– Мій інформатор, Вікторе Івановичу, – каже Віталій, – «Євген», був трохи переляканий, але ми ще раз поговорили і все владнали. Спостереження ведеться за організаторами та цікавою цільовою групою студентів, що активно долучились до участі. Більше того, тепер є виходи на безпосередніх організаторів. Інформатору є що втрачати та чим ризикувати, тому він готовий до плідної праці.

– Дивись не перестарайся, а то знаєш, як з ними буває... Треба бути обачнішими! Чи не так, Дмитре? Це ти в нас любиш засвітитися та провалитися...

– Вибачте...

– Добре, потім це обговоримо, але май на увазі, що моє терпіння має межі. Тому думай, де і з ким працюєш. Ти – співробітник КДБ, а не рядовий міліціонер, треба хоч іноді головою думати, а не лише понти клеїти! Не один раз світилися, бо невміло підходи робив для вербування та роботи з мережею інформаторів. Я ваші дупи наступного разу прикривати не буду, якщо ваші обличчя знову з'являться на опозиційних сайтах. Зрозуміло?

– Так точно.

– А про твого інформатора я в курсі. Треба з ним буде дещо обговорити та перевірити, раз в нього є такі тепер виходи. Усю інформацію про інформаторів та зібрану ними інформацію я маю бачити сьогодні в себе на столі до кінця робочого дня. Вас багато, розгалужена мережа й інформаторів, яку ми маємо. Треба бути обережними та продумувати уважно кожен крок. Ситуація серйозна. Зараз будемо мати змогу використати їх для закордонної місії, безпосередньо до джерел всієї цієї схеми. Це ми все ще продумаємо ретельніше.

– Наступна акція буде більш загальною, – сказав Роман, – буде задіяно багато міст, набагато більше, ніж минулого разу. Цього разу акції відбудуться навіть у райцентрах області.

– Інформація достовірна й перевірена, Романе?

– Мої джерела не помиляються, Вікторе Івановичу!

– Добре, перевіримо. Андрію, тоді треба підготувати наші відділення в області до розвитку цих акцій. Зв'язися з їхнім начальством. Хай наші колеги не просто так свої штани там протирають. Чи може самому краще це зробити? Ні, часу мало, займися цим.

– Єсть!

– Тепер будемо думати далі над стратегією та тактикою нашої з вами роботи в цьому напрямку на найближчий час, – продовжив начальник відділу. – Варто визначитися з функціональними обов'язками. Треба буде ретельно моніторити соціальні мережі «ВКонтакте», фейсбук, твіттер та навіть «Однокласники», перевіряти організаторів акцій, їх логіни, паролі, місце проживання, роботи, навчання, коло знайомих, телефони, місця відпочинку та зв'язки з опозицією. Також треба «пробити» матеріали через зв'язки із західними фондами. Тут варто перевірити всі: IRI, NED, NDI, «Відкрите суспільство», фонди Бьоля, Еберта, Науманна, Аденауера, «Східна Європа» та інші, особливо контакти з іноземцями, посольствами Польщі, Литви, Латвії... На службу треба поставити «прослушку» цих лідерів. Не виключено, що більшість з них користується багатьма телефонними

номерами або послугами скайпу, електронної пошти. Роботи буде багато, товариші, попереджаю одразу. Вимоги та перевірки будуть, самі розумієте якого значення, якщо сам президент наполягає на ретельній роботі. За хорошу роботу передбачені й добрі премії, але реально за хорошу, а не для галочки. Це питання державної безпеки. Не забувайте, що працюєте у відділі з захисту конституційного ладу, а не в розвідці чи контррозвідці. Уважно ставте акценти на роботі з інформаторами та обробці зібраної інформації, до всіх акцій треба бути підготовленими і знати про всі плани заздалегідь, щоб зуміти попередити протизаконні дії. А тепер по порядку...

Після наради в кабінеті начальника відділу КДБ Мінського обласного Управління з захисту конституційного ладу Віктора Івановича залишилися Олексій, Роман, Дмитро та Віталій.

– Ну що, колеги, на вашому так би мовити «опікунстві» знаходяться цікаві для нас інформатори-помічники, – жартома сказав начальник. – Їхня роль та діяльність створюють для нас можливості бути всередині цього процесу та мати вплив на нього. Мережа інформаторів буде постійно збільшуватися. Ніхто з вас не знає про базу того чи іншого, що є й добрим фактором для спільної справи. На вас окремо будуть покладені питання першочергового значення. Поставтеся до цього зі всією відповідальністю.

– В чому суть справи, Вікторе Івановичу? – запитав Олексій.

– Отже, слухайте...

Після чергової закритої наради вони розійшлися. Олексій повернувся до свого кабінету, де Роман та Дмитро вже готували собі каву.

– Твою мати! – каже Дмитро. – Називається взяв відпустку! Хотів поїхати відпочити на озера, а тут не сидиться шпані всілякій.

– Чи перший раз? – усміхнувся Роман. – Хоча, ти правий, справді червень пересрали, а це напевно надовго розтягнеться.

– Дивлячись, як будемо працювати, – додав Олексій, зморщивши лоба.

– Тут відпустка зривається, хай тобі грець, – мовив Дмитро. – Треба було ще на дачу поїхати, батькам ремонт зробити... Льоха, а ти коли планував?

– На вересень або липень, – відповів він, зробивши й собі кави, – та я з цього приводу не переймаюся. На море все одно не вийде поїхати, бо це досить складно для нас, враховуючи специфіку роботи. Навіть в ту ж Росію так просто не виїдеш як співробітник КДБ. Тому мені без різниці щодо відпустки.

– Блін, Льоша, дивлюсь на тебе та завжди дивуюся, – каже Роман, – ти завжди міняєш одяг, костюми, парфуми в тебе екзотичні, стиль – все... Ти справді так слідуєш за піком моди та всіма цими прибамбасами?

- А чом би й ні, – відповів той, – я люблю все робити зі смаком та з модою.
- Та ми помітили, – усміхнувся Дмитро. – Мабуть дівки бігають до тебе?...
- Я ж не публічна особа, – відповів Олексій, – по таких закладах не тусуюся.
- Головне – це стежити за собою, а не іншими щодо зовнішності та вигляду.
- Може й так, – смикнув плечем Дмитро. – А я просто якось не заморочуюся цим. Треба, хоч вийти покурити. Довго цього разу нарада тривала.
- Це точно, – погодився Олексій, – підкинула ця РЧСС нам роботи.
- Ну, це не грудневі події, знаєш. Там було серйозніше, – допив каву Роман.
- А це, думаю, матиме не такий резонанс.
- Я так не думаю, – відповів Олексій, дивлячись у вікно. – Якщо тут замішані західні служби, то ця справа надовго, хлопці. На завтра дощ передавали?
- Наче ні, а що? – поправив сорочку Дмитро.
- Та хотів машину відігнати на мийку, а тут з погодою ще не відомо, що буде...
- Заздрю тобі трохи, – відповів Дмитро. – А я все збираю на авто, та поки ніяк не виходить. Хоч і зарплатня непогана, але є інші витрати. Нічого, думаю, скоро все буде нормально, зосереджусь саме на цьому. Я в універмаг, комусь треба щось купити?
- Візьми пляшку «Кока-коли», – дав гроші Олексій.
- А тобі, Ромо?
- Мені чомусь нічого не хочеться...
- Тоді я пішов, – махнув рукою Дмитро.
- Тут треба бути обережними стосовно цієї справи з РЧСС, Ромо, – повільно п'ючи каву, підвів очі Олексій.
- Згодний, великий спектр роботи, – кивнув Роман головою, – подивимось, що зберуть наші інформатори...
- Маша йшла собі спокійно додому після іспиту, на якому отримала «автомат». Біля гуртожитку вона побачила гурт дівчат, серед яких упізнала Олю – ту саму дівчину, з якою мав стосунки Іван у час їхньої нетривалої розлуки. Дівчата поводитися агресивно, і Маша збагнула, що чекають вони саме її.
- Стій, суко! – закричала Оля й підбігла до Маші. – От ти й попалась!
- А це ти... – зупинилася Маша. – Що, сама не можеш, так подруг покликала, стерво? Мало, що чужих хлопців відбиваєш, так ще ось так хочеш справи вирішити. Навіщо цей цирк? Давай один на один?! Боїшся?
- Замовкни, курво! – засичала Оля. – Я довго тебе шукала, підстилко колгоспна! Приїхала в столицю, то думаєш, що модна тут? Знайшла собі місцевого хлопця і запудрила йому голову, щоб у місті залишитися? Він не для тебе, селячко смердюча! Фе, від тебе коров'ячим лайном тхне!

– Все сказала? – розсердилася Маша. – Я люблю його і мені плювати на те, що ти туту верзеш, хвойдо столична! Знаєш, мені шкода отого твого місця, яким ти зманюєш хлопців. Скоро воно стане геть неактуальним від такого частого використання!

– Що ти сказала, дурепо? – кинулася в бійку Оля.

Але Маша дала їй таку відсіч, що та відлетіла. підскачили дві її подруги, але теж отримали. Проте, коли вони накиннулися втрьох, то сили вже були нерівні. Машу збили з ніг, тягали за волосся, били ногами, кулаками, сумками, поки не втрутився чоловік, що йшов недалеко. Нападниці втекли. Маша, плачучи, подзвонила Івану. Через п'ятнадцять хвилин він вже був на місці. Викликали швидку та міліцію, але міліціонери демонстративно розводили руками та неохоче записували покази, хоча й пообіцяли розібратися в ситуації. Довелося їхати до лікарні.

– Як болить тіло, – плакала в Івана на плечі Маша, – блін, за що? Все таке несправедливе в цьому світі!

– Це я винен, вибач мене, – жалів та заспокоював її Іван, – якби не я, не було б й цієї Олі й усієї цієї проблеми. Я обіцяю: якщо не міліція, то сам встановлю справедливість, але тебе не залишу незаслужено ображеною.

– Не треба, – плакала вона, – втрапиш у ще більшу халепу, я прошу тебе, Іванку.

– Ні. Це справа честі, Машо.

– Дурень ти! – плакала вона, сидячи в лікарні. – Сам заварив цю кашу, а тепер ще більше хочеш все ускладнити?!

– Заспокойтеся, – вийшов лікар, – прошу до кабінету.

Обстеження не показало великих проблем: струсу мозку не було, зламаних ребер також, лише синці, подряпини та розтягнення, найбільше на обличчі. Лікар сказав, що для неї все ще непогано закінчилося. Маша плакала, бо не знала, як тепер в такому вигляді йти на іспити, до гуртожитку, та взагалі на люди виходити. Лікар та Іван заспокоювали її.

Вони замовили таксі та поїхали додому до Івана, де саме повернулася з роботи мати. Вона злякано дивилася на Машу і розхвилювалася, коли їй все розповіли.

– Синку, це ти винен! – сварила його мати. – Як ти міг? Якби не зв'язався з тією хвойдою, то не було б проблем зараз у Маші. Я розумію її як жінка! Як тепер їй на вулицю виходити? Та й та красуня напевно ще є донькою багатіїв, міліція навряд чи щось зробить, коб тебе ще винною не зробили. Ох, синку, дурник ти!

– Та знаю, – він винувато дивився на Машу, що ридала, а його матір гладила їй волосся. – Що ж тепер мені робити?

– А що ти зробиш? – вигукнула мати. – Раніше треба було думати! Ой, рідненька моя, щось придумаємо! Викрутимось. В тебе така дівчина, а ти не вберіг її від таких неприємностей. Та її ціни немає. Хто тебе, такого дурника з тарганами в голові, ще так терпіти буде?

– Мамо, припини! – трохи образився Іван та пішов до кухні пити чай.

Потім він повернувся до зали, обійняв Машу та заспокоював, поки мати їй робила якісь натирання за народним рецептом. Потім мати пішла на кухню приготувати їм вечерю, а Маша відходила від стресу та трохи заснула. Іван думав, як бути далі, але нічого розумного не приходило, бо він знав, що за Олею стоять серйозні люди та ще й Мокрицького вона знає. З ним Іван точно не хотів сваритися.

Через годину мати покликала їх до столу. Маша прокинулась та пішла з Іваном до кухні, проте настрою не було ні в кого, поки не прийшов у гості трохи підпилий Євген, який своїми специфічними жартами розвеселив усіх, крім матері, що прогнала його спати до кімнати.

– Оце ж діти в мене! – бурчала мати. – Один вліз куди не треба, що дівчина за нього віддувається, інший напився, як алкоголь. Кого я виростила? Безсоромні ви, Іване!

– Вибач, мамо, – винувато опустил голову Іван. – Мені справді соромно за себе. Пробач. І ти пробач мене, Машо!

– Хоч ви й такі-сякі, – мовила згодом мати, – все одно я вас люблю, бо ви мої дітки. І це я винна, бо виховувала вас сама, ніхто мені не допомагав. І ви в мене таки найкращі. І дівчина в тебе найкраща. Всім би таких – з великим серцем.

– Мамо, дякую, – обійняв її Іван.

Вони разом подивилися новини, де нічого особливо цікавого не почули. Мати пішла спати, їй рано треба було вставати на роботу. Євген п'яно хropів у кімнаті Івана. Іван розклав диван та постелив постіль у залі. Вони лягли разом, але мовчали. Він спокійно та легенько зробив їй масаж, щоб не так боліло тіло та заснули в обіймах, побажавши один одному солодких снів.

Дні проминали, час, як і завжди, витирав минуле. Маша потрохи впоралася з проблемою: допомагала чудо-косметика та ліки, Іван завжди підтримував її морально, не ображав і терпів її примхи. Іспити було складено щонайкраще, окрім того, за який консервативний викладач поставив «четвірку», натякнувши що це стосується її протестних настроїв.

В той час «мовчазні акції» протесту саме набирали обертів та отримували все більше й більше підтримки серед населення всієї країни, набирало популярності РЧСС. Не спали й правоохоронні органи, особливо КДБ, який так дратувала громадсько-політична активність у Білорусі. Лунали погрози, проводились

арешти, переслідування та ультиматуми, виклики на допити та дзвінки ставали нормою для всіх активістів.

– Сьогодні було чимало людей, – після ще одної акції сказала Маша Іванові, тримаючи його за руку. – А ти помітив скільки було ОМОНу та міліціонерів?

– Я вже не дивуюсь, – ішов спокійно поруч Іван, – але цього разу, ти помітила, затримали більше людей. Нам треба бути обережними. Вітя неодноразово про це казав, а то ми світимося на всіх акціях.

– Ти боїшся? – зупинилася Маша та поцілувала його в щоки. – Ти ж у мене сміливий, а таке кажеш. Я ж завжди з тобою: у вогонь та воду, ти ж знаєш!

– Так і є, ти в мене найкраща, – міцно обійняв її Іван. – Але, Машутко, все ж таки треба бути обачними. До речі, а де пропала Аліса?

– А вона з хлопцем поїхала відпочивати на озера, – поправила спідницю Маша та надягла сонцезахисні окуляри. – А де Сашко й Андрій?

– Та «Гиря» їх покликав на тиждень у Брестську область трохи підзаробити. Приїдуть – розкажуть, – відповів Іван, переходячи з нею через дорогу перед входом до станції метро. – «Тур» цього разу не прийшов, бо в нього параноя, думає, що менти його за дупу візьмуть на акції.

– Багато молоді так думає, і не безпідставно – погодилася Маша. – Бо життя у нас для всіх громадських та політичних активістів страшне.

– Страшне чи не страшне, але добряче ризиковане. І я думаю, що ж буде далі... – пускаючись ескалатором, сказав Іван. – З нами, з РЧСС та всім цим рухом? У мене погані передчуття. Але головне, щоб ми усі трималися.

– Будьмо разом! Разом ми всі – непереможна сила! – ніжно обняла його Маша просто в натовпі людей на станції метро та пристрасно поцілувала. – Інакше й бути не може. Золотко моє, а ти кажеш, що треба бути обережними. Але тоді хто як не ми? Хіба не ми маємо бути за приклад для інших?

– Революційний? – усміхнувся Іван.

– А хоча б і так, – не відпускала його з обіймів Маша.

– Ну, ти справжнісінький романтик...

– А ти хіба ні?

– Такий як і ти... Тому ми разом, – потерся своїм носом до її носика Іван, заплющивши очі. – Половиночко моя!

– Так, це я, моя ти «скибочко» мандаринки, – пожартувала Маша. – Куди поїдемо зараз?

– Святкувати завершення моєї та твоєї сесії! – радісно вигукнув Іван. – Тепер я – бакалавр історії! Ура!!! Скоро буде вручення дипломів! Супер! Зараз думаємо з одноклассниками, де будемо святкувати цю подію.

– А мене це чекає наступного року! – усміхнулася Маша. – Ти молодець в мене! Отже, пропонуєш святкувати? А що, я згодна! З чого почнемо?

– З метро, – радісно підстрибнув Іван, поправив свою стильну футболку, джинси та, зсунувши сонцезахисні окуляри, запитав: «Готова?»

– Ти мене лякаєш? – засміялась вона. – З акції одразу на гульки та ще наче під впливом енерджайзера якогось... Страшна ти людина, Кресевиц!

– А ти що думала?...

– В казку потрапила, – усміхнулася Маша.

– Все як у казці «Іван та Марія», – засміявся Іван, – без винятків.

– Ми все продумали, – щипнула вона його. – О, під'їхав потяг! Їдемо?

– Та вже ж наступного чекати не будемо, – потягнув її за руку Іван.

У метро вони розповідали анекдоти, чим веселили один одного, а довколишні лише дивувалися звучанню гарної білоруської мови. Проте вони взагалі ні на кого не зважали, бо світ на той час наче існував лише для них... Маша сіла на Іванові коліна і вони слухали музику через одні навушники, у такт рухаючи плечима. Дехто поглядав на них косо. Але люди заходили й виходили, а вони собі їхали далі.

І ось довгоочікувана їхня зупинка. Маша вибігла, наспівуючи якусь пісню, а Іван наздоганяв її. Вони піднялись ескалатором вгору. Маша розчесала своє довге волосся, начепила заколку, підфарбувала вії та губи й одразу схопила Івана, який задивився у небо, милуючись хмарами. Іван купив солодкої вати і вони почали, як завжди, бавитись, годуючи одне одного і навіть кидаючись пухкими шматочками. Маша навіть вхитрилася розмазати трохи солодошів Іванові по обличчю, на що він відповів ще кумедніше – ватою під спідницю. Вони голосно реготали, а перехожі зі здивованими обличчями оминали їх.

Маша видряпалась йому на плечі й так вони пішли до парку. Там були улюблені гойдалки та гірки, то, катаючись, вони викликали сміх у дітей, до яких долучилися. Особливо усім сподобалося, коли Іван сильно розгойдав Машу, і вона пищала з переляку.

Підзарядившись позитивом, вони встигли також пострибати з малюками у класики взяти участь в конкурсі малюнків на асфальті. Іван намалював її в сердечку, а Маша – його з вусами та бородою, що сподобалося журі.

– Ай-ай-ай, – обійняв її Іван.

– Любий, ну я не могла інакше! – жартувала вона.

– Як на паспорт чи аватарку, – усміхнувся один із представників журі, чоловік середніх років. – Доволі креативно!

– Я старалася, – зробила милу гримаску Маша.

– Так, вона і не таке може, – звернувся Іван до журі. – Бачите, як вона мене любить? Ось так завжди!

- Негідник, – прошепотіла Маша йому на вухо, водночас поцілувавши.
- Солодка парочка, – прокоментував представник журі.
- Саме так, – Маша поцілувала Івана в інше вухо. – Не лоскітно?
- Та так, трішки, – струснув головою він.
- Ревнивий ти у мене, – підморгнула вона та провела язиком по його носі.
- Ми один одного варті, – у тон їй відповів Іван.

Попереду була прогулянка бульваром та насолода від смачного шоколадного морозива, яким Іван необережно заляпав собі футболку. Маша прагнула витерти пляму, але волога серветка не допомогла. Тоді Іван зняв одіж і спробував запрати у фонтані. Маша продовжувала жартувати, Іван бризкав на неї водою, а закінчилося це тим, що далі іти їм довелося цілковито мокрими. Тепер з них піджартовували випадкові перехожі, а хлопець з дівчиною старалися бігти, щоб швидше висохнути.

– Оце ми взагалі дахами поїхали! – реготала Маша, озираючись. – Мені аж трохи соромно стало. Лише б менти не виринули звідкись, бо буде повний капець.

– От і побачимо, – теж роззирався Іван, – чи судилося нам їх зустріти, чи ні.

– Та не хотілося б, хоча у нас буває всяке! – обійняла його Маша та легенько ляснула нижче спини. – У тебе навіть тут волого!

– А чому ти дивуєшся? Треба було ще позасмагати там...

– Ех, давай не будемо про це, сонечко. Я ніколи не була на морі, все якось не випадало поїхати до України чи Росії, – опустила вона голову. – А річки й озера – то не те!

– А я був двічі: один раз із батьками у 2004 році в Росії на Чорному морі та один раз їздив сам до України. Тобто, не сам, а з моїми українськими друзями...

– УНА-УНСО? – поцікавилася Маша.

– І з ними також. Нас було багато, відпочили від всього, – поринув у спогади Іван. – Круто було, а от з дівчиною не був, блін... Слухай, сонечко моє, а це ідея! А поїдьмо в липні на Чорне море до України, там ще друзі у мене є, потусимо трохи! Як тобі? Ще є місяць, трохи грошенят назбираємо! Це реально, кохана моя! Що скажеш?

– Ти серйозно? – подивилася на нього Маша. – Я?... Не маю слів. Я хочу, але то багато грошей треба!

– Це міф і стереотипи, все у нас з тобою вдасться. Повір! – поцілував її Іван. – Я дуже хочу туди саме з тобою! Сонечко, ми знайдемо гроші! Я ще трохи отримаю від проекту одного, все буде круто у нас!

– Ну, це дуже принадно, я залюбки, коханий. Треба з батьками порадитися!
– Я думаю, вони не будуть проти, – відповів Іван, а сам згадав про Олексія й КДБ, бо саме вони можуть бути проти, але прогнав ці думки подалі.

– Це моя мрія, пуссику! – обійняла й обцілювала Маша коханого. – Мій кексик, зараз з'їм тебе!

– Мммм... Як цікаво буде відчувати процес власного поїдання, – усміхнувся Іван. – А мені залишиш трішки мене?

– Нє-а, я на тебе жадібна, ти тільки мій, – дівчина жартома зацокала зубами.
– Я тебе нікому не віддам і навіть тобі самому! А для тебе є я! Дивись, скільки на мені смачних частинок тіла, які так і просять твоїх губ та язичка!

– Це правда, кохана моя, – почав пристрасно цілувати її ший і плече. – Проте ці люди нас трохи бентежать, бо я би тебе просто тутечки з'їв у власному соку.

– Ого, мене це вже зацікавило, – реготала вона, – я мушу це перевірити і нагадаю тобі обов'язково!

Іван підхопив її на руки та поніс, кружляючи, до лавочки на сонці, щоб висохнути. Трохи обсохнувши, вони пішли гуляти далі та натрапили на затишну літню кафешку, де замовили собі кави з тістечками. Потім Іван вирішив трохи поекспериментувати, чим знову позитивно здивував Машу. Окрім солодкого, він замовив собі хот-дог з гірчицею, їв його одночасно з тістечком і запивав кавою, сміючись і пирхаючи. Маша вирішила й сама таке спробувати, але гірчиця обпекла її язик, тож вона змушена була випити і свою, й Іванову каву. Хлопець пішов замовляти ще одну порцію.

Далі в хід пішли чебуреки й вафлі, приправлені ще веселішим сміхом. Усі ці моменти вони фотографували на свої телефони, щоб увечері переглянути і ще раз повернутися до такого феєричного настрою.

Отак кумедно пообідавши та відпочивши, Іван з Машею пішли до іншого парку, де разом з дітлахами в пісочниці ліпили вежі та фортечні мури. Дівчині навіть вдалося зліпити з піску міні-копію снігової баби, як вона жартувала – «в літньому варіанті».

Далі стало ще цікавіше... Суші-бар та кафе азійської кухні, де вони й почали святкувати завершення сесії. Суші вони їли так, що майже всі роли порозгорталися, тож довелося в офіціанта просити виделку. Але азійська кухня зіпсувала їм апетит виглядом смажених ящірок...

Під вечір вони опинилися в цирку, і навіть там зуміли виділитися серед усіх, відкривши пляшку води так, що облили частину глядачів. Але сміятися з того довго не довелося, бо прийшов цілком серйозний охоронець і попросив їх залишити приміщення.

Але на вулиці сміх повернувся до них, їх веселило все, навіть випадкові перехожі. А ноги їхні тим часом привели їх до картодрому.

– Ну що, Маріє Батьківно, готові до чергової дози екстриму в компанії з Іваном? – показав пальцем на доріжки картодрому Іван.

– О, а це вже серйозно! Я ніколи на такому не була... – притулилась до його плеча. – Трохи страшно, але... все ж хочеться. Ти ж мене знаєш.

– Знаю, тому й пропоную... Позмагаємось, хто кого? – усміхнувся Іван.

– А чому б ні? Думаєш, не впораюся? Помиляєшся, – вщипнула його Маша. – Зараз перевіримо! Готовий?

– Завжди готовий! До змагання! Але не просто так, а на інтерес. Але приз обираєш ти, кохана? – взяв її за руку Іван.

– Годиться! Дай подумати... О, на стриптиз! Якщо я програю, танцюю для тебе, якщо навпаки – то ти для мене! Ну як?

– Якось неочікувано, – розгублено усміхнувся хлопець. – Але й цікаво. А інші варіанти є?

– А що тобі слабо? – сміялась вона.

– Та ні...

– Тоді, вперед, стриптизере! – смикнула його Маша.

– Ну все, ти дограєшся, – засміявся він.

І от вони на картингах, одягли шоломи, вислухали інструкцію та рекомендації технічного майстра. На старт, увага, марш!!! Картинги рвалися на шаленій швидкості один поперед одного, виробляючи круті маневри. Іван вразило те, що Маша, ніколи не їздивши на ньому, раптом виконувала такі викрутаси і в якийсь момент таки... перемогла його!

– Салага, – сміялася вона, закінчивши заїзд. – Ось так новачок втер носа експерту. Хі-хі, то що там про стриптиз?

– Але як таке можливо? – усміхнувся він. – Я очам своїм не вірю, ти мене, як синка, обскакала! А...

– Так, так, годі балакати, з тебе стриптиз!

– Ну ок, – опустив голову він, – але як?...

– Та ось так, – лягнула себе по стегнах Маша, – Я майстер-клас даю завжди, коли щось роблю вперше.

– А я вже подумав, що ти справді експерт! – підколов її Іван.

– От негідник, – вщипнула його Маша.

Іван запропонував піти до нічного клубу і там продовжити святкування завершення сесії, щоб гарно закінчити цей веселий день.

– Іване, а навіщо до клубу? – розвела руками Маша, стоячи біля фонтану, до якого вони підійшли. – Можна ж інші варіанти придумати... Знаєш, як мені щастить на клубах?! То побилася через тебе й до міліції потрапили, то з тобою таким ось задрипанцем познайомилася...

– Задрипанцем, кажеш, – засміявся він. – Забий на ті спогади, викинь їх з голови та не накручуй себе. Все буде добре, сонечко! Довірся мені, люба моя! Відпочинемо як слід!

– Та мене взагалі на клубняк не тягне, – вагалася вона. – Та ну його до біса! Давай щось інше!

– Наприклад?

– Кіно, театр, каток...

– Уночі? – усміхнувся самими очима Іван.

– Блін, – вона струснула волоссям, – запарилася трохи!

– Ходімо, сонечко. Я тебе дуже прошу! – легенько поцілував він Машу та дитячим поглядом прикипів до її очей.

– Ех ти, – розкуйовдила йому зачіску Маша. – Та вже, добре, вмовив. Але тільки заради тебе це роблю. Йду тобі назустріч, коханнячко ти моє золоте. Тоді думаймо далі. І мені треба до гуртожитку, і тобі додому, щоби переодягнутися.

– Однозначно, – він посмикав себе за футболку.

– От-от, – і вона засміялась з їхнього вигляду. – Їдьмо спочатку до мене, я переодягнуся, наведу «марафет», а потім і до тебе поїдемо! Просто я сама і мені сумно буде. Ок?

– Ок, – обійняв її Іван, – обожнюю тебе. Так і зробимо!

Провести його в гуртожиток Маша змогла без проблем, залишивши документи на вахті. Поки вона хлюпалася під душем, Іван скачав та встановив їй антивірусну програму та деякі інші установчі файли на ноутбук. Він і не помітив, як перед ним виникла Маша... Такого Іван геть не очікував. Дівчина стояла в короткій чорній спідниці, яка підкреслювала всю красу її ніг та фігури, білій стильній футболці зі стразами, та у гламурному взутті. Обличчя відтіняв яскравий, але дуже якісний, зі смаком зроблений макіяж.

– Машо, це ти чи не ти? – прошепотів Іван.

– Що таке? – засоромилася вона. – Погано? Тільки чесно скажи!

– Та ти що? Ти така бомбезна, сексуальна та просто не має слів...У мене найкраща дівчина у світі, – обійняв її Іван. – Я так би і з'їв тебе просто зараз...

– Ще ніч попереду, тоді й з'їси, – пустила бісики Маша. – А зараз йдемо у клуб, як і домовилися.

– Сонечко, ще маємо заскочити до мене.

Іванова мати була вражена красою Маші і проти відвідин клубу не заперечувала. Сам Іван також причепурився так, що жінки аж ахнули. На ньому була рожева футболка з надписом, що переливається у променях світла, стильні джинси та елегантні туфлі... Зверну він накинув легкий чорний піджак, а на голову модний капелюх.

– Нічого собі! – милувалася коханим Маша. – Оце так! Очам не вірю!

– Тепер ми будемо парою вечора! – легенько обійняв Машу Іван. – Що скажеш?

– Ти – мій красень, інших не маю слів! – поклала йому голову на плече. – Просто неперевершений!

– Ви обоє гарненькі, – замилювалася мама ними, – аж не віриться. То коли вас додому чекати?

– Чесно, не знаємо ще, – спокійно відповів Іван. – Але все буде гаразд!

– Саме так, – поцілувала його Маша, а потім витерла помаду з його обличчя.

І от вони на вході в один з поважних нічних клубів Мінська. Їхній вигляд здивував багатьох охоронців та відвідувачів. Вони виглядали яскраво й гармонійно, бо дуже пасували одне одному.

І от вони за столиком, на якому кальян, сік та коктейль, що замовила Маша. Кілька хвилин – і вони в обіймах, ще хвилинка – і вже кружляють на танцполі під запальну музику. Їхні рухи, ритмічні та плавні, чергуються із ніжними дотиками та легкими поцілунками. Раптом вони зливаються у пристрасних обіймах, і збоку це виглядає трохи епатажно. Дехто поглядав на них із заздрістю, а діджей оголосив їх найкращою парою вечора. Але вони танцювали й далі, брали участь у конкурсах і вигравали. Словом, були на висоті.

І от за столиком вони знову злилися в обіймах, відпочиваючи від запальних танців та плеску енергії. Маша поклала йому руки на коліна та цілувала в шию. Іван зняв капелюха, поклав на столик, зняв піджак, а після куріння кальяну, спровокував Машу на так звані «циганські поцілунки». Маша пристрасно цілувала його, а він ледве стримував свою пристрасть, яка палахкотіла все сильніше. Вона це відчувала, як і своє палке бажання, тому примусила себе зосередитись і знову потягнула його танцювати.

Танцюючи в тандемі, вони поводитися настільки імпозантно, сексуально й епатажно, що довколишні переважно заздрили. З ними почали знайомитися, але реагували вони на те трохи ніяково, бо здавалося, наче довкола і немає нікого, окрім них самих. Ніч і вони.

Музика ними керувала, спрямувала їхні рухи та емоції, а також відчуття того, як вони сильно кохають один одного, зливаючись у танці в єдине ціле.

Але час не стояв на місці, треба було збиратися додому. Допивши сік, вони пішли на вулицю, де викликали таксі та поїхали до Івана.

– Оце натанцювалися, – поклала голову йому на плече втомлена Маша. – Це був незабутній вечір, сонечко!

– Так, сонечко, – поцілував її в чоло Іван. – Я такий збуджений.

– Я відчуваю, – Маша поклала йому руки на коліна. – А з тебе ще стриптиз, красунчику мій! Пам'ятаєш?

– Ага, – почервонів він, – я конкретно вляпався...

– А після цього я буду вся твоя, – дражнилася дівчина. – То що, домовились?

– Збоченка, – поцілував її у вушко Іван.

– Є трохи, але це ти мене такою зробив, – засміялася вона. – Раніше я була скромняжкою, а тепер, як і ти, – збоченка!

Вдома вони трохи відпочили та зачинились у залі. А далі був стриптиз у виконанні Івана, та шалені овації Маші. Після цього вони пристрасно кохалися і заснули лише під ранок...

Сесія закінчилася, і Маші треба було їхати додому. Вона дуже цього не хотіла, але з гуртожитків їх на літо виселяли. Іван просив її залишитись у нього, адже мати була не проти, але до цього не були готовими її батьки. Іван не знав, що робити, тоді в справу втрутилася його мати, запропонувавши поїхати та познайомитися з батьками Маші. Вони були заскочені такою пропозицією, але зраділи. Маша одразу ж зателефонувала додому і все налагодилося.

І от на вихідні вони втрьох поїхали до села, де жила Маша та її батьки. Івану та Маші було трохи ніяково, але згодом вони налаштувалися на потрібну хвилю. Але коли настала мить зустрічі, Маша та Іван знову розгубилися, тож їхнім батькам довелося все взяти на себе. Мати Івана швидко знайшла з Машиними батьками спільну мову, тож невдовзі вони вже спілкувалися мов давні знайомці. Маша навіть не очікувала, що все піде, як по маслу. Батьки розуміли всю серйозність стосунків їхніх дітей і не бачили перешкод для їх подальшого розвитку. Але питання Маші щодо її мешкання влітку в Мінську і далі було дискусійним і не через просте небажання, а через те, що їм була потрібна допомога Маші по господарству. Тоді всі визнали компромісним варіант, щоб Іван приїздив періодично до них, а Маша – до Мінська. На тому й зійшлися.

Час ішов далі. Маша допомагала батькам на селі, а Іван активно займався РЧСС та співпрацею з КДБ. Одного разу Олексій йому привіз готові документи та довідки для виїзду за кордон.

– Ого, – обережно взяв їх в руки Іван, – швидко ви все зробили. І що далі?

– А далі, Іване, те, що мій начальник відділу називає «поїздка-поїздочка!» – усміхнувся Олексій. – Треба буде поїхати до Польщі та попрацювати на благо Батьківщини за проханням КДБ. На тебе покладається серйозне завдання та велике сподівання. Ти тепер у нас на окремому рахунку, так би мовити, цінний кадр. Нам не все відомо, що там відбувається, бо відділ зовнішньої розвідки КДБ не завжди всюди може проникнути, у Польщі спецслужби теж не дарма свій хліб їдять. Нам цікаво все: керівництво РЧСС, шляхи фінансування, розміри фінансування, плани на майбутнє, зв'язки з опозицією, агенти в Білорусі, взаємодія із західними фондами тощо. Тепер тобі буде треба зустрітися з хлопцями із РЧСС та поговорити про візу, яку вони тобі обіцяли, коли будуть готові інші документи. Не будь нав'язливим, а просто акуратно й максимально обережно нагадай їм про це, ок?! Будь розумним, від цього залежить успіх всієї справи. Коли вже виникне розмова про виїзд у Польщу після отримання візи, тоді ми детально обговоримо з тобою всі нюанси, бо це вже питання, які курують співробітники відділу розвідки КДБ. Вони і сформулюють тобі свої рекомендації. Гаразд? А що нового в поточних справах?

– Та я все відправив на електронну адресу, перечитаєш потім, – відповів Іван, – там все чітко написано. І те, що я нарів про акції та учасників РЧСС та діяльність деяких грантожерів.

– О, а це вже цікаво, – погодився Олексій, – дуже цікаво. Я тоді почитаю. Сам як?

– Сумно без Маші, вона тепер нечасто до Мінська їздить: канікули, – зморщив чоло Іван.

– Скучив? – усміхнувся кадебіст. – У мене в студентські роки теж таке кохання було, але поїхала моя любов назавжди до Пітера, а я залишився тут. То забирай свою кохану з того колгоспу до столиці, навіщо їй там у гною копошитися?!

– Та куди там, батькам її допомога потрібна.

– А як у тебе з іспитами до магістратури?

– Аж у серпні, – відповів Іван, дивлячись на небо. – Було б непогано спробувати свої сили у Польщі вступити...

– Теж непоганий варіант, – погодився Олексій, – і ми навіть були б не проти, заодно був би ближче до цих опозиціонерів та нам було б легше інформацію отримати. Що у тебе з грошима? Щось ви мовчите з приводу отримання грантів?

– Та не можемо ніяк з Некрутевичем дочекатися відповіді на нашу заявку з приводу підтримки фонду NED на проведення молодіжного форуму...

– Дивно, – зблиснув очима Олексій, – і чому це саме NED організовує конкурсну програму саме цього напрямку? Ну, добре, тримай мене в курсі. А це тобі гроші від нас, бо, бачу, в тебе поки поганенько трохи із ресурсом. Щоб не думав, що ми цілковиті нелюди! Відпочинь трохи, а то замучений.

– Та я хотів би з Машею поїхати на море до України чи Росії...

– На море? – подивився Олексій на нього. – Не знаю, чи схвалить це мій начальник, але думаю, можемо зробити для тебе виняток за плідну роботу. Тільки щоб без дурниць, а то ти знаєш нас... Я думаю, начальство не буде проти, тому можеш потиху збирати гроші і визначати дату поїздки.

– Дивно, що ви не проти...

– Я особисто – ні, не знаю, як начальство. Хоча насправді у нас немає підстав, щоб цим перейматися. Куди ти подінешся від нас, коли тут твої брат та мати! Правильно я кажу? В Україні в тебе є друзі націоналісти, з ними побачитись зможеш, заодно розкажеш, яким чином Дмитро Сидоренко зі своїми друзями з УНА-УНСО так швидко зник невідомо куди у грудні, бо для нас то й досі є загадкою... Поляков, як виявилось, теж не знав. Дивина та й годі. Добре, я тебе відвезу додому, відпочивай. Коли що, я наберу тебе.

Іван запропонував Маші поїхати на Чорне море до України, але батьки її не дуже були в захопленні від тієї ідеї. Навіть до сліз її довели. І лише через тиждень після її щоденних умовлянь та переконань, погодилися, хоча згодом ще довго вичитували їй та Івану, коли той приїхав до неї в село.

Вони поїхали до Мінська, де зайнялися купівлею квитків та іншими приготуваннями до поїздки на море.

І от зібрано речі та гроші. Залишалося два дні, саме після того, як Олексій дав остаточну згоду. Але за це довелося попрацювати на черговій акції РЧСС та ретельно стежити за знайомими обличчями, що так не подобалося Іванові.

– Що з тобою, коханий? – після акції запитує Маша в нього. – Ти такий схвилюваний?

– Міліція знову провела арешти, ти ж бачила. Як я можу бути спокійним? – нервово відповів Іван. – Мене це так дістало. Таке відчуття, наче я в цьому винний.

– Ти про що? – не зрозуміла Маша та іронічно усміхнулась. – Жартівник. Поїдемо на море, наберемося сил і зорганізуємо владі нову хвилю протестів разом з іншими активістами РЧСС.

– Авжеж, Машутко, – поцілував її Іван і раптом побачив, що міліція затримує хлопців, які брали участь у акції, просто на вулиці.

Іван хотів втрутитись, проте Маша відтягнула його та швидко побігла в інший бік, але їх помітив спостерігач із КДБ. Він послав за ними міліціонерів. Та хлопцеві з

дівчиною якимось дивом вдалося загубитися в натовпі, щоб згодом вислизнути через двори. Розгнівані міліціонери, застосувавши силу, схопили інших, випадкових людей.

Зупинившись на одній із вулиць, вони нервово озиралися на всі боки, але загрози вже не побачили.

– Чим ти думаєш? Тебе ж могли затримати?! – розсердилася Маша. – Я тебе на розумію! В тебе дах поїхав?

– Вибач, – обійняв її Іван. – Іноді зриває, правда. Якби не ти, мене би однозначно взяли.

– Більше не наривайся так, добре?

– Добре, солоденька моя.

Згодом йому зателефонував Вова, запропонувавши зустрітись увечері разом з Вітею Некрутевичем в парку. Розмова мала стосуватися саме поїздки до Польщі. Іван погодився на зустріч.

Прогулюючись спокійним кроком вечірніми вулицями одного з парків міста, хлопці спокійно розмовляли про життя, навчання та кохання. Кожен ділився мріями та бажаннями, які на цей момент, і всі це розуміли, були досить утопічними. Вони прагнули змін та свободи, хотіли демократизації та поваги до прав білорусів.

– У тебе все гаразд із документами, Іване? – ще раз перепитав Вова. – От і добре. Тоді готуйся, віза вже тобі робиться. Як і через кого, це вже наші справи та секрети. Їдь до моря з Машею, відпочивай та готуйся до того, що приїхавши до Мінська, доведеться одразу лаштуватися на Варшаву. Можуть виникнути проблеми з КДБ, це звичайне явище і від нього ніхто не застрахований. Поїдемо з тобою удвох.

– А Вітя? – запитав Іван.

– А я потрібен тут, – усміхнувся Вітя. – Є чимало справ і треба завершити роботу над грантовою заявкою для фонду IRI, над якою ми з тобою працювали, Іване. Там трохи залишилось. Та і немає сенсу мені їхати до Польщі. Принаймні поки що.

– Тобі видніше, – видихнув Іван, дивлячись на місяць на небі. – З кожним днем все страшніше. Мене сьогодні ледве не заарештували. Те, що робить міліція та КДБ з протестувальниками, це жах! У мене дах іде!

– Тримайся. Все буде добре. Ми неодмінно переможемо, – обійняв його по-дружньому Вова. – Не буває лиха без добра, і режим цей не вічний. Відпочинь на морі та Україні окреме вітання перекажи. Там так файно. Я був там два роки тому на ліберальному форумі.

– І я в Україні двічі був, – сумно зітхнув Іван. – Справді там чудово і немає такого тирана, як у нас. Як я їм заздрю по-доброму. Може у них і гібридна демократія, але там є свобода та права, не те, що тут.

– Так і є, – погодився Вова.

Повернувшись додому, він застав на кухні Машу, яка готувала їм вечерю, поки Іванова мати, втомившись після роботи, задрімала. Іван тихо сів на стілець, дивлячись то на Машу, то у вікно на місяць. Сумно йому було на душі, але він знав, що треба жити далі, бо далі все буде добре. Зайшовши до Інтернету, Іван написав повідомлення через соцмережі Дмитру Сидоренку з УНА-УНСО, що невдовзі приїде до України. З'явившись в онлайні, той відповів радісними смайлами і висловив думку, що обов'язково приєднається, приїхавши до Криму.

Іван був радий цьому і не через те, що КДБ так цікавиться тим, де вони зникли після подій «Площі», а через те, що справді хотів його побачити та відчутти хоч трохи свободи, подалі від «Контори» та тих страхіть, що творилися навколо нього. Україна завжди приваблювала його.

І от він – день від'їзду на море, залізничний вокзал і потяг «Мінськ-Сімферополь». На вокзал прийшли мати Вані, Андрій та Аліса. Після прощальних обіймів, Іван з Машею увійшли до вагону і зайняли свої місця у купе. Махаючи рукою у вікно з вагону потягу близьким людям, Іван відчував, що в думках у нього порожнеча, невизначеність, а на душі втома. Він не знав, як жити далі і що робити. Невдовзі з'явилося і відчуття тривоги, наче перед бурею.

І ось він, митний контроль. Таке враження, наче усюди шукають терористів та екстремістів, виловлюють «контрабандистів». Дивина та й годі. Не зрозуміло, хто крутіший: чи митники українські чи білоруські, але «шмон» роблять однаково ретельний та прискіпливий.

Нарешті все позаду. Рубікон подолано, шлях відкрито. Потяг рушив далі. Україна радісно зустрічала гостей.

Київ – «мати міст руських»... Так, місто насправді величне і дивовижне, але із вікна потягу не охопиш зором всієї тієї краси. Іван пам'ятав, що під час свого першого перебування у Києві, йому не все сподобалося, на відміну від Львова, але загалом подивитися таки було на що. Ритм життя столиці, постійний рух та метушня робили Київ типовою європейською столицею.

Від станції до станції, минаючи мости та пагорби, степ та лісостеп, вони непомітно прибули до Криму. Прокинувшись уранці, жадібно дивились у вікно, прагнучи збагнути, де саме їдуть. Сиваш, Джанкой... І ось нарешті він – Сімферополь. Валізи, сумки, метушня і натовп – все було притаманним для літнього періоду.

Черга за квитками довжиною понад 10 хвилин, запах свіжих пиріжків і спека – як тут не збожеволіти? Але думка про те, що море поруч, відганяла всі труднощі та незгоди. Немає нічого неможливого. Квиток в кишені, валіза у багажнику, поруч дівчина, що дрімає на твоєму плечі – розслабся, хлопче, все ок. Не переймайся, Євпаторія вже чекає на тебе!

Думки розвіяв телефонний дзвінок на половині дороги до Євпаторії. Це був Дмитро Сидоренко, він вже був там із друзями Остапом та Зеником і всі чекали на приїзд Івана. Всі вони колись познайомились у таборах УНА-УНСО, але згодом спілкувалися лише з Сидоренком. Дмитро також приїхав не сам, з ним була його дівчина з Івано-Франківська Мар'яна, якій дуже не подобалася суто чоловіча компанія і вона чекала на приїзд ще незнайомої, але так бажаної для неї Маші. І ось нарешті – довгоочікувана зустріч. Шквал позитивних емоцій та радості. Дочекавшись маршрутки, усі поїхали до місця, де були замовлені кімнати в будиночках і гарячий обід з вареників та шашлику. Після тривалої мандрівки потягом від такого важко було відмовитися.

– Як пахне! – потирав долоні Іван. – Я такий голодний, що й кабана би зараз з'їв.

– Дивись, а то влаштуємо, – засміявся Дмитро. – Ну що, просимо всіх до столу. Іване, Машо, що ви як не рідні? Миємо руки і гайда до нас!

– Та без проблем, Дмитре, – Іван пропустив Машу вперед.

– Це не лише я готувала, а й хлопці, – засміялася Мар'яна. – Вони у своїх таборах таку школу життя проходили, як у армії. Вони молодці!

– Хто, якщо не ми. Ми – майбутнє нації, – мовив Дмитро. – Для нас табори – це шлях чоловіка, гартування волі, якщо можна так сказати. Я з 2006 року в них. Вони зробили мене чоловіком, як і всіх, хто був зі мною.

– Так, пам'ятаю наші перші рази, – усміхнувся Остап. – То було щось. Я думав, що нас з'їдять та висміють, але ж ні. Все було надчудово! До нас поставились із розумінням і тепер ми навчаємо новобранців, як колись і нас вчили.

– Цього року теж у серпні плануємо потрапити на вишкіл, – підхопив Зеник. – Єдина проблема – владнати все на роботі. З нею зараз у нас важкувато. Начальство напевно знає про мене й УНСО, але наразі закриває очі. Хоч я кадр і цінний, але скорочення почалося, тож першим здиhaються мене – такого собі націоналіста-революціонера.

– Не накручуй себе, друже, – налив усім компоту Дмитро. – Думки матеріальні, і часто втілюються в життя, я багато тобі вже казав про це.

– Я не вірю в цей ідеалізм, – махнув рукою Остап та почав їсти вареники, позираючи у вікно.

– Що там нового у вас у Білорусі? «Батька» ще більше не сказився? Чи може в нього дах поїхав остаточно? – запитав Дмитро.

– Папаколі у своєму репертуарі, – відповів Іван. – Усе буде «державу для народу», а насправді – фіга з маком. КДБ стає як гестапо, інакше не порівняєш вже. РЧСС, може чули, наше дітище, але «Контора» й за нього взялася. Це ж Білорусь – остання диктатура Європи.

– Так, вам не позаздриш, – погодився Дмитро, – але я вірю в вашу перемогу. Ви все здолаєте, ви молодці. А чекісти висітимуть на гілляках. Згадаєте мої слова, буде такий вибух, Папаколі буде знесений, як Чаушеску.

– Але що потім, теж не відомо. Заміни немає, – долучилася до розмови Маша. – Всі проти нього, але не знаємо, що далі, бо лідерів немає. Має бути заміна. І не з його оточення.

– Не кажи так, все у вас є. Просто «Контора глибокого буріння» добре працює, – проказав Дмитро. – Але вірогідність повторення наших 90-х років велика, на жаль. Не хотів би я вам бажати того побачити, то було жакіття.

– Все налагодиться, головне прибрати того Луку, ШОС! – каже Іван.

Остап, Мар'яна та Дмитро після обіду швидко прибрали зі столу та почали потрохи налаштовувати білоруських друзів під настрій відпочинку. А Зеник тим часом пішов до магазину купити харчів на вечерю.

– Ну що, гайда на пляж! – сміється Дмитро.

– Друже «Буг», а ти не змінився, – усміхнувся Іван. – Твоя наполегливість мене завжди дивувала. Приємно дивувала.

– Ну, це ж я, – усміхнувся він. – Ну що? Зараз прийде Зеник та підемо?

– Я – за, – зраділа Маша.

– Моя однотумиця, – потисла їй руку Мар'яна.

І ось він – сонячний пляж Чорного моря. Навколо багато людей, що зїхалися не лише з України, але й із всього СНД. Не зважаючи на потужну спеку, всі добре проводили час, зайнявши місце під сонцем. Але Остап швидко збагнув, де знайти ще кращу місцину. Маша і Мар'яна, швидко заприятелювавши, побігли плавати, поки хлопці, купивши собі соку, вляглися засмагати.

– Сік «Дар», – погойдав коробкою Остап, – обожнюю його. Смакота.

– А то! – підтримав Дмитро. – Зенику, а ти куди зібрався?

– Піду теж поплавую, – відповів він, – ще встигну згоріти.

– Жартівник, – усміхнувся Дмитро, – для цього ж крем є.

– А навіщо нам, бійцям, ці цяцки, – відповів той, – ми ж привчені витримувати все.

– Теж правда, але берегти себе треба все одно, друже.

– Та все добре...

– Ось так і живемо, – повернувся до Івана Дмитро. – Мої побратими з УНА-УНСО непробивні та наполегливі. Ми стільки разом пережили! Бачиш, які вони. Хоча я простіше на все дивлюсь, адекватніше. Навіщо зайві жертви? Війна у 2008 році в Грузії багато мене чому навчила. Не всі наші побратими підтримали нашу поїздку до Грузії, щоб нас не використала потім російська пропаганда. Я кардинально змінив свої принципи. Іноді варто себе поберегти там, де треба, щоб не створити всяких ускладнень. На жаль, я сам вчу бійців гартуватись та тренуватись, бо інакше не можна, але після бойових дій, розумію, що треба берегти і себе, і друзів. Раніше я був ідейним фанатиком, трохи неадекватним, що зараз бачу в багатьох бойових товаришах. Але без цього не досягнути іншого стану розвитку й світогляду.

– Я пам'ятаю ваші вишколи, – мовив Іван. – І бійців, і гартування, і нереальну спеку. Пам'ятаю старійшин, що пройшли війну у Придністров'ї.

– То дрібниці були, – каже йому Дмитро.

– Так, – погодився Остап, – бо були часи, коли табори проходили під керівництвом ветеранів війн у Грузії та Чечні. О то було щось. Ми справді багато, що винесли звідти, друже. Але, коли самі опинились на війні, то розуміли, що вишкіл – то одне, а справжня війна – зовсім інше. І не дай Боже пережити нашим країнам війну. Бачили, що відбувається у Лівії чи Сирії? Не хотів би я такого бажати Україні чи Білорусі.

– Але того хочуть Росія та деякі інші країни, – відповів Дмитро. – Буваючи за кордоном, я зрозумів і це. Нікому не потрібна стабільна та сильна Україна чи Білорусь. В Литві та Польщі я познайомився з цікавими людьми, і те, що я чув, то просто жах...

– А що ти чув? – здивувався Іван.

– Розумієш, Іване, – продовжив Дмитро, – таке враження, наче «холодна війна» не закінчилась і триває новий переділ сфер впливу. На жаль, ваша країна через Лукашенка досить глибоко потрапила під вплив Росії. За Україну йде окрема боротьба. Я слухав тих людей і розумів, що нам, українцям, не потрібен ані ЄС, ані Митний Союз. Ми зможемо всього досягти самі. Але в наших сусідів на те є своя думка, яку нам нав'язують через рекламу, ЗМІ та брудних політиканів. Йде боротьба за ресурси та фінансові потоки, транзитні шляхи та простір. Захід та Схід знову схрещуються у двобої. Україна стає полем геополітичної боротьби.

– Чи не занадто ти все драматизуєш? – усміхнувся Іван. – Може треба простіше дивитися на все?

– А ти наче не розумієш всього цього, що відбувається? – розвів руки Дмитро. – Це ж геополітика та глобалізація, мат'ї її розтуди. Але я, націоналіст,

проти цього. Я проти Росії та ЄС, нам, націоналістам, вони не потрібні. Нам потрібна міцна Україна, без наволочі та сволоти, що сидить у парламенті та на місцях. Окреме питання – це брудні олігархи та москалі! Ненавиджу їх всіх!

– Це все, звичайно, цікаво, друже «Буг», – зморщив лоба Іван, – Але що ви думаєте далі робити? Отак все ж життя у вишколах чи бойових операціях?..

– Що далі, кажеш? – усміхнувся Дмитро.

– Далі – просто жити та захищати країну від всякої погані та москалів, – підхопив Остап. – Вони завжди нам готують «сюрпризи». Хто, якщо не ми, буде боротись з цим?

– А якщо серйозно?

– А я й серйозно, – відповів Остап. – Ми будемо захищати нашу країну завжди. Раптом що станеться, ми дамо відсіч будь-кому. Ми готуємо бійців і молодь для бойових дій в разі нападу на Україну, акцій, для гартування здоров'я тощо. Наша українська армія деградована через політику Януковича, а армія націоналістів – завжди наповогові, щоб завдати контрудару будь-якому агресору. Якщо ми всі зникнемо, нікому буде захищати Україну. Армію розвалили москалі, перепродали все, що можна, вивезли зброю та техніку. А у нас все своє. Треба буде, ми й владу змінимо, але якщо того забажає український народ. На те його воля. Ми підготували багато кадрів. Є й інші націоналістичні організації. Але все почалося саме з нас. Ми можемо працювати десь, будувати родину та виховувати дітей, але зобов'язані збиратись, організовувати вишколи, тренувати новобранців, вчити всьому, що знаємо самі, бо інакше наше діло буде даремним та просто зникне в небутті. Пріоритет для нас – не дати росіянам та їхнім агентам загарбати Україну. Наші діди та прадіди боролись за волю протягом цілих століть, то і ми повинні оберігати нашу батьківщину. Не відступимо ми й перед іншими ворогами, якщо такі з'являться. Хоч то будуть румуни, чи мадяри. Нам все одно. Ми душу й тіло положимо за нашу свободу.

– Сильно сказано, – погодився Іван, – і дуже серйозно. Але навіщо вам воювати за кордоном, скажімо, в якійсь Грузії?

– Ти знаєш, Іване, – Дмитро допив свій сік і сперся на лікті, – що ворог нашого ворога – наш друг. А Росія, повір, ніколи не змириться з незалежною українською державою, вважаючи її своєю територією в контексті теорії так званого «руського міра». Ми як більмо на очах у кремлівської еліти. Вони все робитимуть, щоб ми лягли під них, як це зробив ваш Лукашенко. Але у вас немає нашої специфіки, немає УНА-УНСО та системної опозиції, яка може дати відсіч будь-якій владі. З нами борються, але ми нездоланні, то є факт. Ви програли цю боротьбу, а ми – ні,

бо є патріоти на зразок нас та інших націоналістів. Так само ми скажемо всіляким мадярам та румунам. Нехай лише спробують зазіхнути на наші землі та ресурси.

– Не розумію, чому люди не бачать в цьому реальної загрози, – мовив Іван, споглядаючи море. – Всіх бентежать проблеми економічні та соціальні.

– Тому ці проблеми й накинута людям, щоб у велику політику носа не пхали, – відповів Дмитро. – Тому й роблять з деяких політиків «цапів-відбувайлів», щоб зациклювались всі на них, а не справжніми проблемами, які ретельно приховуються за кулісами. Росія прагне відродити минулу міць СРСР. Перші в цьому списку Білорусь та Україна, далі йде Казахстан. Бачу, Білорусь Папаколі вже майже здав, як святковий пиріг до дня народження російського президента. З іншого боку – це Захід. Тут і ЄС, і НАТО, і всілякі там західні цінності на кшталт гендерної рівності, ювенальної юстиції, легалізації наркотиків та одностатевих шлюбів. Це гуманітарний аспект. Інше питання – це політичне. Що таке лібералізм, консерватизм та соціал-демократія в європейському еквіваленті?

– Що за маячня? Я в це не вірю. Ти погано розумієш переваги євроатлантичної інтеграції, а антизахідна пропаганда – це результат впливу російської агентури на ваших і наших людей.

– Дивись, що зробили з країнами, які мають ресурси. Зробили їх лідерів диктаторами через систему інформаційної війни. Їх робили злочинцями та тиранами, а насправді вони були патріотами та чимало зробили для зміцнення своїх держав. Світ втратив розум повністю. Ніхто не хоче думати. Для України вороги усюди. Єдиний шлях – власна сильна держава, а не союз з усілякими блоками типу ЄС, НАТО, Митного союзу чи ОДКБ.

– Ого, як ти закрутив, – замислився Іван. – теж теорія змови? Трохи відчуваю її у твоїх словах. Я згоден, що є проблема, але не можна стояти осторонь світового розвитку, тому глобалізація охопила всі країни. КНДР хіба що виняток, але бачимо результат – тоталітаризм та жорстка тиранія. Неможливо оминати ці процеси, зараз не ті часи. Інакше країна загине. Треба бути гнучким і підлаштовуватись під гру, інакше програєш назавжди. Згоден, Каддафі хотів відмовитись від розрахунку в баксах та перейти на власну валюту, утворити зразок ОПЕК у енергетичній сфері. Але тут не треба шукати конспірології. Не забуваємо про те, яким він був тираном і справді багато людей постраждало. Так само від Саддама Хусейна чи інших тиранів. Невже ви думаєте, що УНА-УНСО та інші націоналістичні організації зможуть кинути виклик цілому світу? Це нереально.

– Може й так, – підхопив Остап, – але ми не боїмося нічого. Ми боїмося лише Бога. Треба буде воювати з Росією – воюватимемо, треба буде з Румунією від

НАТО – воюватимемо. Ми – сини України і маємо її захищати. Багато ми навчили людей, нас вчили, а разом – нас дуже багато. На випадок тривоги ми всі зберемося на захист батьківщини, а чи зберетесь ви у Білорусі, то вже питання. КДБ та система знищили ваші рухи, хоч ми й намагалися допомогти вам в цьому. Ми були у ваших таборах, вчили, але потім білорусів арештовували, а часом і наших бійців. Так було нереально працювати та діяти. Ми запрошували й ваших білоруських націоналістів та патріотів до України, але їх було так мало і не знаю, чи всі вони були надійні, чи будуть боротись у крайньому випадку, чи збиратимуть однодумців. Ми брали участь в акціях протесту проти Лукашенка і в 90-ті роки, і в 2000-ні. Більш того, Дмитро з іншими бійцями були на цих президентських виборах у Мінську, брали участь в акціях.

– Я пам'ятаю, – подивився на Дмитра Іван.

– Ми прагнемо допомогти білорусам у боротьбі з режимом Лукашенка, який здав країну Росії та знищує національну культуру, а головне – мову! – відповів на це Дмитро. – Того разу в Мінську ти бачив, Іване, як ми захищали людей від ментів та ОМОНу, допомагали мітингувальникам та реально відбивали їх від тих покидьків. І поруч діяли провокатори, мімікровані під нас та інші націоналістичні угруповання. Вони робили погроми, провокували міліцію. Але я не відкидаю того, що то могли бути і представники ФСБ, а не вашого КДБ. Упевнений, що за нами полювали з «Контори», і хтось нас таки здав. Шкода, що потім Богдана Полякова заарештували. Я з ним давно був знайомий і за кордоном пересікались, і одного разу він був в Україні. Він нам допоміг. Але я відповідав за багатьох хлопців, тому не міг лише на нього покластись. Так, ми оперативно та швидко і без втрат залишили Білорусь та безпечно дістались до України. Ми знищили свої сім-карти, кілька разів міняли одяг та місця знаходження, шифрувались, як могли. І це нас врятувало. А цьому всьому ми навчились на вишколах та у 2008 році. Недаремно відбувалися всі ці навчання і тренування. Шкода, що так і залишився Лукашенко, ми б нічого не зробили реально, але допомогли трохи вашим активістам у підготовці. Богдан теж не все знав, були й інші, з ким я мав справи, більш перевірені навіть за нього. Але я відчуваю, що нас все одно пасли і це диво, що ми втекли без втрат та проблем. Є поодинокі хлопці, які часто приїжджають з Білорусі на вишколи, але ми не знаємо, ким вони можуть бути насправді. Лише роки перевірки та навчання викликають у нас довіру до них. Їх так мало, що навіть тоді у Мінську в грудні, вони нічого особливого не робили. Декого заарештували менти, а потім за них взялася «Контора». Напевно, дехто зламався. От і перевіримо на серпневому вишколі, хто приїде, поговоримо, дізнаємося, що і як.

– Так, тоді було страшно, – згадав Іван ті події. – Ніколи не забуду. Але ти мене дуже здивував, коли приїхав тоді до Білорусі. Я не очікував наявності фактору України в особі націоналістів.

– І не тільки націоналістів, – продовжував Дмитро. – Як мені відомо, там були також люди із громадських організацій консервативного та ліберального спрямування, що за грантової підтримки навчали білоруську молодь акціям протесту та відповідній поведінці. Були й авантюристи. Були, напевно, як я їх називаю, «агенти» різні і, не виключаю, також з Росії. Ще буде багато запитань без відповідей стосовно тих подій, і не факт, що ті відповіді взагалі колись будуть.

– Знову про політику та життя? – неочікувано підійшла Мар'яна, а за нею слідом і Маша.

– Та є трохи, – підвівся Дмитро та обійняв кохану. – А де Зеника загубили?

– Я тут, – озвався той, – з дівчатами наплавались ого-го! Так, дівчата?

– Ще й як, – усміхнулася Маша. – Ави? Іване, гайда в море! Досить теревенити!

– Та я не проти, – обійняв її Іван. – Просто забалакався з хлопцями, давно ж не бачились.

– Та ще встигнете набалакатися, – лоскотала його Маша, – у нас моря немає, тому не втрачай дарма часу, Іванку!

– Ну, добре. Підеш зі мною, солоденька?

– Та я тільки-но звідти, – видихнула Маша. – Але...піду, любчику.

Вони, тримаючись за руки, побігли у воду та стрибнули у хвилю. Хвилі були великі й давали змогу нормально пірнати. Маша плавала трохи гірше за Івана, але все одно тримала марку. Чергова хвиля ледве не стягла з неї купальник, і вона аж засміялася з того. Іван, пірнаючи під воду, лоскотав її та приставав.

– Перестань, – сміялась вона, – тут люди!

– Не-а, – усміхнувся він. – Дивись, яка хвиля! Тримай хвилю!

– А-а-а-а-а! – кричала вона і пірнала водночас з Іваном. – О це я розумію спіймати хвилю!

– Так, солоденька, – вкотре цілував її Іван.

Повернувшись на берег, Іван та Маша вмостилися на лежаки поруч з друзями і засмагали, періодично відриваючись, щоб попити соку. І так минув день.

Увечері Дмитро запропонував приготувати шашлики. Але тепер компанія трохи зменшилась: Зеника викликали терміново на роботу і він мав їхати, хоча дуже того не хотів. Та й інші недовго сумували з цього приводу. Спочатку були шашлики, а потім вареники, зварені в казанку на вогнищі, тому – значно смачніші від звичайних. Дмитро не уникнув сюрпризів. Під фолк-музику українських виконавців вони удвох із Остапом виконали справжній гопак, здивувавши Машу та Івана.

– Ого! Нівроку... – лише й промовив Іван.

– Так, ми й таке можемо, – усміхнувся Дмитро. – Це мене ще батько вчив, а я хлопців у вільний час. Мар'яні дуже подобається, коли я таке виконую. Так, сонечко?

– Звичайно, коханий, – поцілувала його в щоку Мар'яна. – О, ще одна партія вареників готова. Прошу знову до столу!

– Смакота, – облизався Остап, – їв би та їв!

– Не те, що на вишколах, – усміхнувся Дмитро.

– Теж мені жартівник, – теж блиснув зубами Остап.

Так минув перший день їхнього відпочинку.

Дмитро, Остап та Мар'яна продовжували радувати гостей українською гостинністю, кожен день був як новий. пляж, вечірні прогулянки, забави та атракціони. Проте одного дня з Іваном трапилася неприємна подія. Поки їхні друзі відпочивали вдома, Іван з Машею засмагали на пляжі. Поруч продавалося смачне морозиво, від якого важко було відмовитися в таку спеку. Іван в якийсь момент і примостився у хвіст довгої черги.

І ось він повертається на пляж і бачить, що Маша емоційно з кимось спілкується. Іван придивився. Поруч з нею стояв незнайомий хлопець, який часом її відповідав і білоруською мовою. Хлопець був високого зросту, міцної статури. Спочатку Маша була негативно проти нього налаштована, але потім навпаки – почала йому усміхатися та навіть піддалася на легкі обійми. Івана це вразило. Він залишив чергу це і швидко підбіг туди.

– Щось я не зрозумів! – обурено буркнув він. – Машо, що відбувається? Хто цей хлопець?

– Машо, а хто цей хлопець? – презирливо глянув на Івана незнайомець.

– Це... – вона не знаходила потрібних слів.

– Я її хлопець, – сердито відповів Іван. – А ти хто в біса такий? Чому ти лізеш обнімати мою дівчину? Що за нахабство?

– Хлопець? – поглянув на нього той і криво посміхнувся. – Це твій теперішній хлопець? М-да, Машо, не думав, що ти мене проміняєш на такого. Напевне, казала йому, що я тебе залишив, зрадив? Чи не так? А я ж тебе кохав. Тобі було погано зі мною? Я би зробив тебе щасливою! Так, я не був патріотом і націоналістом, не поділяв твоїх поглядів, але я тобі не зраджував тоді з Аліною, повір. Ти сама так себе накрутила! Чи не так? Скажи!

– Що тут в біса відбувається? – ледь стримував себе Іван. – Хтось мені пояснить?

– Я – Боря, колишній хлопець Маші, – зверхньо промовив високий. – Кохав і досі кохаю її. Геть не очікував, що ми побачимось на курорті та ще в Україні, а не в Білорусі. Ми кохали один одного, нам було непогано, але вона постійно ревнувала без жодних на те підстав, і сама це чудово розуміла, любила себе накручувати. Я не був ніколи націоналістом, не поділяв її поглядів, через що вона любила скандали організовувати. А потім приревнувала мене до подружки дитинства Аліни, думаючи, що я зраджував їй з нею. Але це була неправда, щоб тобі Аліна не казала. Так, ви ненавиділи один одного, але чому ти вірила їй?! Це ж була повна маячня!!! Я й досі кохаю тебе! Ти не могла так просто забути мене! Скажи цьому хлопці, що була з ним лише через те, що просто хотіла забути мене! Скажи правду!

– Я..., – розплакалася вона.

– Ах ти ж сволота! – скипів Іван і кілька разів ударив суперника в обличчя, а тоді жбурнув через себе на пісок.

– Ах ти падло! – підскачив той і бійка спалахнула з новою силою.

Маша, витираючи сльози, почала їх розбороняти, але нічого не змогла вдіяти. Прибігли сторонні люди, втрутилися у бійку. Івана ледве відірвали, він почав витирати кров, а Борис узявся заспокоювати Машу, обіймаючи й освідчуючись у коханні. Івана зробили винуватцем бійки й обіцяли покликати міліцію.

– Машо, ходімо зі мною! – підійшов до них, прориваючись через людей Іван. – Що ти робиш? Я не розумію! Я ж тебе кохаю, що в біса відбувається?

– Заберіть цього скаженого, – гукнув людям Борис, цілючи Машу у щічки.

В Івана просто не було слів. Він не вірив своїм очам, наче те, що відбувається є сном. Люди проганяли його з пляжу, погрожуючи міліцією. Нерви не витримували і він пішов геть. Маша дивилася йому в слід та гірко ридала, вона не знала, що робити та ще більше заплуталася, хотіла вирватися, але щось всередині стримувало її.

– Що сталося? – просто з порога запитав Дмитро, побачивши на обличчі Івана кров. – А де Маша? Не лякай мене! Що сталося?

– Це просто писець! – не знаходив собі місця Іван. – Я не знаю, що робити, такого ніколи ще не було! За що мені таке прокляття? За що?

– Та кажи вже! – струснув його Дмитро і посадив на стілець, поруч з Остапом і Мар'яною.

Почувши від Івана таку новину, вони розгубилися і не знали, що порадити. Такого ніхто не очікував, вважаючи їх ідеальною парою, але те, що сталося, не вписувалося в жодні рамки.

– Пропоную піти та набити йому морду по-чоловічому, – сердито мовив Остап. – Козел взагалі забувся, хто він і де знаходиться. Це не чоловік, а рідкісна мерзота. У нас таких швидко позбавляються! Ходімо наб'ємо йому писок!

– Та охолонь ти, теж мені боєць! – перебив його Дмитро. – А потім проблеми з міліцією, давно не було? Твоя порада зараз недоречна!

– А що тоді робити, розумнику? – запитав Остап. – Бачиш, що відбувається?

– І бачу, і чую, – видихнув Дмитро і подивився на Мар'яну.

– Треба все одно знайти її, – каже Мар'яна, – інакше не можна. Вона ж не могла так просто забити і кинути Івана, просто той інтриган взяв її за живе, добре знаючи і хоче використати. Чи я не знаю подібних покидьків. Вона напевно його дуже кохала і все-таки не до кінця розлюбила, раз так вчинила!

– Та не може такого бути! – не знаходив собі місця Іван. – Вона мені в коханні клялася, ми стільки пережили разом, вона не мала б так поводитися зі мною. Не знаю, чим її так причарував той покидьок!

– Але ж причарував, – мовила Мар'яна. – Отже, не так все просто було у вас. Тобі треба знайти їх та розібратись з усім. Я сама здивована, ніколи такого не бачила, навіть у фільмах. Оце так у вас стосунки. Вибач, що кажу таке. А той хлопчина – козел так це точно. Чого сидимо, козаки, а ну гайда шукати її. І без фокусів, ясно, а то я знаю вас. Дмитрику, особливо це тебе стосується, бо ти любиш також пригоди.

– Обіцяю, кохана! – поцілував він її.

– Подивись в очі! Дивись мені! – Мар'яна вхопила його за руку. – Я знаю твої обіцянки, без бійок! Не вистачало проблем з ментами! Чи мені теж піти з вами?

– Самі впораємося! – відповів Дмитро.

І от Остап та Дмитро побігли разом з Іваном шукати Машу, проте на тому місці на пляжі її вже не було. Вони почали забігати у всі кафе поспіль, але все марно. Коли прагнули розпитувати люди дивились на них як на диваків. Івана аж трусило всього, він падав духом, проте Дмитро його постійно підтримував.

І от вони побачили її в затишному кафе в кампанії Бориса та п'яťох його друзів. Вони їх також помітили та підвелися зі стільців.

– Чого тобі треба, козел? – гукнув Іванові Борис. – Тобі мало було? Хочеш проблем, влаштуємо. Не бачиш, вона зі мною. Якби хотіла, побігла за тобою. Ти їй не рівня, вона жалкує, що розійшлася зі мною. Чи не так, Машенько?

– Машо, скажи, що це не так! – вирвалося у Івана. – Ти не могла! Я ж кохаю тебе! Ми стільки з тобою пережили разом і ти ось так тепер? Я не вірю! І якого біса мене потягнуло до цієї Єваторії! Чому все лайно приходить до мене! Машо, не мовчи!

– Я не знаю, – ридала вона, – мені так важко зараз. Вибач! Я справді трохи обдурювала тебе, Іване. Я не можу тобі дивитися в очі. Я дуже кохала Борю, у нас

все було чудово, але ми розійшлися через мене, але потім я не могла його забути, навіть, разом з тобою. Я не знала, що знову його побачу та ще й тут. Це стало несподіванкою для мене. Він правду каже, десь у душі я його кохала, але з'явився ти і закохалася в тебе, так сильно полюбила, як і Борю кохала свого часу, але тут знову зустрічається він, каже все як є і я не знаю, як бути. А я обдурювала тебе тим, що не казала, чому насправді ми розійшлися і що я так сильно шкодувала про це і часто згадувала його, навіть коли ми були разом вже з тобою! Я так сильно покохала тебе, була разом з тобою, готова на все, але тут знову з'являється Боря і я згадала все, свої почуття. Вибач, мені важко щось сказати. Я не можу...

– Скажи, що я сплю! – не хотів вірити почутому Іван. – Не плач, поговори зі мною!

– Не бачиш, що вона не хоче! – агресивно вигукував Борис, знову провокуючи до бійки. – Якщо ти тугодум, можу мізки відрихтувати! Не бачиш, вона не хоче з тобою балакати!

– Чуєш, мудаку! – вліз Остап. – Знаєш, у нас в Україні не люблять таких козлів та навіть не поважають. Ти лайно, і ти це знаєш. Якого хріна ти з'являєшся нізвідки і лізеш у чужі стосунки? Ти в минулому і там маєш залишатися. Навіщо ти псуєш тепер чуже особисте життя? Це не по-чоловічому! Відповісти доведеться!

– Що? – сердився Боря. – А ти хто такий, герой знайшовся? Тобі більше всіх треба! Тобі пику набити, щоб не ліз не у свої справи, так ми тут швидко з друзями вас на місце поставимо.

– Ти забув, що ти в моїй країні, і далеко тут не втечеш, – готувався до бійки Остап, і це вже помітили офіціантам закладу. – Хочеш сам на сам, я тобі поясню, хто тут правий!

– Та я тебе... – підскачив Борис.

Офіціанти викликали охорону, всіх випровадили на вулицю, а там вже почалося. Борис отримав удар не від Остапа, а від Івана, і почалася велика бійка. Втрутилися друзі Бориса та Остап з Дмитром. Проте ніхто не очікував, що друзі Івана – геть непогані бійці, загартовані на вишколах та війні у Грузії. Вони так «відгепали» усіх, що тим мало не здалося. Іван підскачив до Маші, протягнув руку, але вона не взяла її, лише ридала гіркими сльозами. Іван ніколи не робив дівчатам боляче, але цього разу він не витримав і дав їй ляпаса, а тоді вони з товаришами зникли, поки не приїхала міліція.

Мар'яна дуже сварила їх за бійку, але, глянувши на Івана, замовчала. Вона навіть не знала, як бути. Іванові було важко на душі і саме цього дня він вперше після багатьох років всю ніч самотньо просидів за чаркою та цигарками на

вулиці. Він думав про Машу, йому було важко пережити це. Він не хотів з цим змиритися і не знав тепер, як бути далі. Євпаторія більше його не радувала і він вирішив наступного дня здати квиток і поїхати додому. «Більше не бачу сенсу тут знаходитись...» – сказав друзям.

Дмитро зранку виступив проти такої ідеї, але не міг йому заборонити і, залишивши Мар'яну з Остапом, поїхав просяджати товариша у Сімферополь, проте всі його розмови, щоб залишитись, не мали успіхів. Іван вирішив все остаточно. Дмитро винуватив себе за те, що обрав саме це місто. Але Іван дав зрозуміти: якщо так сталося, так мало статися, і якщо б не тут, то в іншому місці.

Іванові пощастило здати квиток та купити собі новий. Але ще залишалося дві години до потяга, телефон сів. Дмитро запропонував піти до одного кафе. Його вразило те, що Іван замовив собі пива і купив цигарки, проте той не реагував на критику, а мовчки слухав друга та продовжував плавати в думках, дивлячись на вулицю й офіціантів.

– Іване, ну не можна так робити! Не мовчи! Не можна так забити на все, почати пити та палити! Це не вихід, послухай мене! Ти чоловік чи слабак? Навіщо все так псувати? Оговтайся! Не мовчи! Та скільки можна?

– Тобі не зрозуміти мене, – після довгої паузи витиснув із себе Іван. – Все моє життя – лайно! І чого я вартий? Навколо зрада та нерозуміння, все життя! Я втомився від усього цього! Ти навіть не уявляєш, що я пережив і як мені важко. Я хочу кинути все та поїхати до Польщі!

– До Польщі? – не розумів він. – Навіщо? Ти кинеш усе, друзів, родину, свою справу? Заради чого? Тебе там хтось чекає?

– Так.

– І хто? Щоб знову використати, але тепер в інших цілях? Що тобі це дасть?

– Свободу, Дмитре, від усього! Я нікому не потрібний в Білорусі! Я бісовий опозиціонер, таким немає місця у нас, у мене немає перспективи, а будуть лише проблеми. Мама турбується більше за старшого брата, я для неї – вічна проблема та морока, а друзі... Та це занадто гучне слово! А чи є вони в мене? Лише хороші знайомі і не більше, я давно це зрозумів. Знав би ти, як хотів їх мати, справжніх друзів. Я завжди був для них в чомусь вигідний, або як клоун, або як загадка, але аж зовсім не як друг. Я їх підставив і не раз, але про це не хочу казати, то мої вже таємниці. Я став сукою, робив погані речі і тепер маю відповісти за них. Ніхто би з них не підтримав мене. Я грішна людина і тепер відповідаю за свої гріхи, вони не простять мене за них, а жити з тягарем я не зможу.

– Я тебе не розумію.

– Не звертай уваги. У мене не було друзів, ніколи. Тепер немає дівчини. Майбутнього у Мінську у мене теж немає, а ту роль, яку я зараз відіграю, я більше не хочу виконувати. З мене досі. Я хочу змінити все, перекроїти. Хай мене пробачить за все Всевишній та всі, кому я своїми справами зробив боляче. Скоро вони дізнаються правду.

– Що ти несеш? Яку правду?

– Що я падло, як і багато хто там, у нас. Я не хочу, щоб через мене більше страждали добрі люди, а їх у нас дуже багато, а мене треба покарати та судити. Треба всіх, як я, падлюк, вивести на чисту воду та поставити на місце. Тоді щось у нашій країні зміниться.

– Я тебе все одно не розумію...

– І не зрозумієш! Забудь. Скоро все зміниться, все. Пробач і ти мене за все!

– За що?

– За все, Дмитре, – Іван допив кухоль пива та знову запалив. – Справді, є за що. Колись ти дізнаєшся. Як би я хотів, щоб ти мене пробачив.

– Ти для мене завжди будеш другом і поважатиму побратима з Білорусі, – потиснув йому руку Дмитро. – Повір, завжди! Ти не здав мене, коли я був у Білорусі і я знав, що можна покластись на тебе. Друзі перевіряються під час біди. Тебе я перевірів. Побільше б таких, яких ти.

– Ех, – тихо зітхнув Іван, розуміючи, що Дмитро багато не знає, а якби знав, то першим дав би йому в пику. – Нехай буде так, як ти кажеш, Дімо.

– І припини пиячити, щоб цього не було, коли повернешся додому! Зрозумів, а то при зустрічі отримаєш дружнього копняка! Це не твоє! Не будь скотом та бидлом, в що ти зараз перетворився за два дні. Я тебе не впізнаю. Маша тебе до цього довела, але ти ж чоловік, не можна так через дівок падати! Не можна! Ти ж боєць. Ти гартувався зі мною на вишках, а зараз – мов алкаш з цигаркою!

– Кину, – спокійно відповів Іван.

Несподівано до них підійшов старий та спитав про те, чи можна присісти поруч. Іван промовчав, Дмитро відповів згодою. Проте дідусь виявився не з мовчазних. Він був одягнений доволі просто, проте гроші мав непогані, замовив їжі собі і пригостив хлопців.

– Не треба, чоловіче, навіщо? – мовив Дмитро.

– Та годі вам. Хто вас ще тут пригостить, як не я? – смакував картоплю з м'ясом дідусь.

– Мене звати Микола Вікторович. Я сам з-під Києва. Оце відпочивав у Севастополі. Війну згадував. Я там воював свого часу. Скільки, ви думаєте, мені років?

Іван подивився на нього та промовчав, поринувши у свої думки. Дмитро ж, трохи скуштувавши картоплі, замислився і промовив: «Миколо Вікторовичу, ну якщо ви воювали, то дивно, адже на 80-ти річного дідуса ви не схожий».

– Ще б пак, – засміявся той. – А скільки дасте?

– Ну, максимум 65...

– Хех, усі так кажуть! Насправді мені ще більше!

– Більше? Та не може бути! – не вірив Дмитро.

– Ще й як може, – відповів той. – Мені 98 років, виглядаю на 65, а почуваюсь на років 45-50. Ось так. Ще за років війни, коли воювали ми з німцями, познайомився я з одним казахом. Саме завдяки йому я й отримав рецепт довголіття. Йому тоді було 34, Імамбеком звали його. Так от, всі дивувалися його молодому вигляду. Під час нічного чергування, коли я запалив цигарку, він викинув її та посварив мене. Я дивився на нього як на дурня. А дарма. Я і живий досі завдяки йому. Його батькам тоді було за 90 років, правда, жили вони не в місті, а в казахському аулі, проте недалеко від Алма-Ати.

– Так і в чому ж був секрет? – вже й Іван зацікавився, відволікшись від поганих та сумних думок.

Дід випив соку та подивився у вікно на хмари, зітхнув, глянув на годинник і мовив: «Дощ скоро буде...»

– Напевне, – подивився на небо і Дмитро. – Так все-таки, в чому секрет?

– Секретом це не є, радше порадою, – відповів старий. – Ну, по-перше, треба побільше бувати на свіжому повітрі. Рано лягати спати і рано вставати. На сон варто витрачати не менше шести і не більше семи з половиною годин. Чай та каву треба пити дуже рідко, а від алкоголю і тютюну відмовитися взагалі. М'ясо треба їсти не більше одного разу на добу. Не забувайте приймати щоранку гарячу ванну. Відмовтесь від шовку повністю та переходьте на одяг з грубого матеріалу. Також треба відпочивати раз на тиждень, не завантажуючи себе читанням або письмом. Намагайтеся уникати занадто великих переживань та великої розумового навантаження. Якщо ви неодружений – знайдіть дружину, якщо вдівець – подругу. Уникайте занадто спекотних приміщень. Відновлюйте витрачені та вичерпані з віком органи, вживаючи в їжу відповідні органи тварин.

– Тому ви й їсте курячу печінку? – після паузи запитав Іван.

– Саме так, хлопче, – усміхнувся він. – З 1944 року я живу за цими правилами і результат ви бачите самі! Дехто мене сварить, що я моралі читаю та настанови даю, але я підтверджую це. Діти мої та онуки теж так живуть і майже не хворіють! А ви, хлопче, дивлюсь і зажурилися, й п'єте алкоголь, цигарки палити, кава поруч. Ой, як це неправильно! Ви молодий, бережіть себе!

- Ваша правда! Але як ви живете у місті, воно ж теж заважає здоров'ю, ще й як!
- Живу під Києвом, теж у місті. Але у своєму будинку, поближче до землі.

Повірте, земля та природа рятує, навіть у місті. Головне, щоб вона була поруч, хоч би на вашому подвір'ї. Тому я живу у приватному будиночку, давно продав квартиру, це ж зробили й мої рідні. У мене власний город та господарство, своя свердловина, все екологічно чисте. І не обов'язково жити для цього в горах чи селі, хоча все одно було б краще. Природа та земля рятують мене і в моєму невеликому місті...

Під час подальшої розмови виявилось, що дідусь їде тим самими потягом, що й Іван, проте, звісно, виходити йому значно раніше. Цікавим було й те, що й місця виявилися поруч. Іван був дуже здивований і вже одразу подумав погане, проте згодом зрозумів, що дід нормальний і геть не «шпигун» КДБ. Микола Вікторович багато цікавого розповів хлопцям і про життя, і про духовні та національні цінності. Хлопцям було цікаво. У розмовах з ним вони забували про всі проблеми. Коли до потяга залишилось півгодини, дідусь пішов до магазину, а Дмитро з Іваном – до платформи.

– Друже, не переймайся! – сказав Дмитро. – Все буде добре. Вибач, якщо я винуватий в тому, що сталося! Не знаю, що буде далі, але вірю, що все в тебе буде гаразд!

– Якщо побачиш Машу, нічого не кажи їй, що був зі мною, про все, що я казав тут, – заговорив спокійно Іван. – А в мене вдома ще багато справ.

– Погано, що про справи й не було коли поговорити. Приїжджай на наші вишколи та заходи. Завжди буду радий тебе бачити, Іване!

– Дякую, Дмитре! – обійняв його Іван. – Думаю, буде час і ми ще багато розкажемо цікавого один одному. Повір мені!

– Вірю!

Після недовгого прощання Іван пішов до вагону й переодягнувся. Почався дощ. Люди кинулися ховатись під будівлями та платформами вокзалу. Невдовзі до вагону зайшов і Микола Вікторович. Попереду була цікава подорож та розмови.

– Знаєш, що я тобі скажу, – говорив дідусь, п'ючи сік і смакуючи мандарини, – всі твої переживання – то ніщо у циклі під назвою «життя». Зрозумій, твоє буде твоїм. Дівчина залишила? На роботі догану дали? Грошей мало? То все ніщо, лише випробування тебе в цьому житті, або платня за гріхи минулого, або і взагалі минулого життя. Вірити тобі мені або ні, то вже тобі вирішувати. Я бачу, що непокоїшся про особисте життя. Бачу і відчуваю. Не журись, вона повернеться. Не знаю, що сталося у вас і, певне, не маю знати. Вона одумається та сама прийде до тебе! Якщо винувата, пробачиш її. Бо любиш її.

– Вже не впевнений. Цього разу все дуже серйозно. Я геть заплутався. У мене багато проблем. Я маю тепер їх вирішити та визначитись зі своїм подальшим життям. Час настав.

– Серйозні речі кажеш. А ти готовий? Ти не замолодий для таких рішень? Інститут закінчив вже?

– 4 курси. З приводу п'ятого не знаю, є свої нюанси.

– Знаєш, у тебе все складеться в житті. Головне – нічого не бійся і доводь до завершення всі справи! У тебе талант великий є, як у поета або політичного діяча. Маєш дар повести за собою. Знай про це. І бережи себе. Бо вороги не сплять. А якщо хворієш, не ходи до лікарні, вона зараз не та, що була колись. Шукай лікарів з народу. Вони завжди допоможуть, головне не переплутаєш. А так ще дам тобі пораду, коли будеш йти далі по життю, дивись ретельно, хто поруч з тобою, яку роботу робиш, чи подобається вона тобі. Відчуєш дискомфорт чи негатив, обмеж себе від такої роботи й людей.

– Добре, я запам'ятаю.

І ось вона знову, Батьківщина, рідна Білорусь. Мінськ зовсім не змінився за ці дні. Принаймні, таким його бачив Іван. Через декілька годин його одразу набрав Олексій та призначив зустріч, знаючи про його приїзд за лінією своєї роботи.

Як завжди той самий Хюндай, новий одяг та приємні парфуми. На обличчі його сяяла усмішка на тлі загальної втоми.

– Привіт! Як відпочив? – запитав Олексій, коли Іван вмовстився біля нього на пасажирському кріслі автомобіля. – Як Україна?

– Відпочив – погано, а Україна – файно. Все добре, окрім доріг.

– Погані дороги? – усміхнувся кадебіст. – Демократи, ось тобі приклад. А чому погано відпочив? Що сталося? УНА-УНСО зіпсувало відпочинок?

– Та ні, з ними якраз все добре. З Машею дуже посварився. Цього разу може й розійшлися остаточно. Це просто жах. Але не будемо про це.

– Добре, – погодився Олексій, – то твоє життя. Скоро їхати до Польщі, ти готовий? Ось тобі гроші на витрати та різні нюанси, економ їх. Буде щось критичне, повідомиш електронною поштою. Ось тобі ще диск та флешка. За змогою розмісти їх на комп'ютерах опозиціонерів та грантожерів. Просто відкрий їх й усе, більше нічого робити не треба. Добре?

– А що там?

– Там нова версія програми, наші програмісти постаралися на славу. Це щось на зразок вірусу. Вся інформація автоматично почне передаватися через мережу Інтернет до нас у Білорусь. Все, що на комп'ютері, навіть паролі від електронних

скриньок та веб-сторінок соціальних мереж. А головне – безцінна інформація про їхню діяльність та зв'язки з іноземними структурами і навіть спецслужбами. Ти маєш втертися в довіру до спільноти емігрантів з так званої опозиції. Нас особливо цікавить РЧСС та їхні подальші плани, діяльність іншої опозиції у Білорусі. Цікавить усе. Але головне – увійди в довіру до керівництва РЧСС! Це завдання номер один! Далі отримуватимеш все за електронною поштою. Будь максимально обережним, їхні контррозвідки теж не сплять і там у громадському секторі працюють аж геть не ідіоти. Будь обережним. Там є і наші люди, ти про них не знаєш. Вони там давно, так що без фокусів там! Наші агенти є усюди, щоб ти це розумів. Польща є пріоритетом зараз. Але, на жаль, зараз дуже важко з інформацією. Багатьох викрили, хтось повернувся. Нам потрібні надійні та нові люди. КДБ розраховує на тебе. Можеш сподіватись на адекватну допомогу від нас у Білорусі, і рідним твоїм також. Це я тобі обіцяю! Ми давно вже з тобою працюємо! Не підкачай.

– Намагатимусь, – відповів спокійно Іван. – Буду робити все, що зможу.

– Що там Дмитро з УНА-УНСО? Що вдалося дізнатись? Як їм вдалося втекти? Хто ще за ними стояв?

– Він відморозився, – відповів Іван, – не хотів про це говорити. Але побіжно згадував про країни Прибалтики та те, що бачився там з якимось дуже впливовими людьми...

– Цікаво, це має стосунки до Білорусі чи України? Якщо України, то це мене менше цікавить.

– Не знаю, Олексію, він не казав багато, нам реально і не вдалося про це говорити, було багато вух та проблеми з Машею.

– Погано, Іване, – нахмурився Олексій. – Поганенько. Не розумію, навіщо їм ці націоналісти, якщо є так званий третій сектор, навіщо їм ці напіввійськові організації? Я знаю і сам тобі свого часу казав про ці контакти, але не розумію доцільності цього. Фінансувати націоналістів європейцям немає сенсу. Ще лібералів, консерваторів, лівих – зрозуміло, як і всі інші демократичні рухи. Але навіщо УНА-УНСО та націоналістів?

– Не знаю.

– Можна лише здогадуватись та фантазувати. Впевнений, що через цих «хлопців» можуть також вирішуватись і вирішувались питання по Білорусі. І не тільки. Цей Дмитро світиться не лише в УНА-УНСО, а й громадських рухах та акціях, ось чому у нього є контакти за кордоном. Цю інформацію ми отримали не так давно. Де є протест та акції, там є і Дмитро. Він лобіює і рекламує націоналістів за кордоном, робить це грамотно та обережно. Тому і є кошти та підтримка. Цікаво,

хто їм конкретно та скільки давав за участь в акціях протесту у нас. Цікаво, як там інші члени цієї організації почуваються? Скільки їх було насправді у нас та скільки контактів було з приводу Білорусі з іноземцями? Поки що немає відповідей достовірних.

– Тобі видніше, – видихнув Іван, втомившись слухати цю маячню.

– Добре. Наші люди й цим питанням займаються. А в тебе зараз інша місія, багато від тебе залежить. Не підкачай. Паралельно будуть працювати й інші люди, студентики, але з іншими завданнями, так що не думай, що ти один.

– Це ж секретна інформація, навіщо ділитися зі мною.

– Перевірка на вошивість, – усміхнувся Олексій. – Щоб знав. Ляпнеш щось не те, одразу засвітишся.

– Не сміши, за твоїми словами – усюди агенти КДБ. Це нереально. Комуś іншому про це розкажеш. Те, що вони є, то факт, але мало. Тому ви так посилюєтесь, бо часто все виходить невдало. Я ж теж не дурень і бачу, що відбувається, маю знайомих у РЧСС.

– Давай закриємо тему, – перебив його кадебіст.

– Тоді не треба мені маячню на вуха вішати, – відповів Іван. – Своє завдання я зрозумів. Диск та флешку за можливістю активую на комп'ютерах білоруських опозиціонерів у Польщі. Я думаю, може й навчання там продовжити тепер.

– Варіант, – погодився Олексій, – ми теж про це думали. Якраз буде багато часу, щоб глибше пролізти у це середовище. Але тут з грішми вже не обіцяємо, є певні труднощі. Може на заочну форму у нас?

– Не думаю. Краще у Польщі. Вступна кампанія ще триває. Там для наших студентів, здається, є якісь певні пільги. Хоча детально поки не знаю.

– Думаю, що є, – розвів руками Олексій. – Коли саме виїзд?

– Завтра дізнаюсь від хлопців. Ідемо разом.

– Добре. Вже й Мокрицький в курсі про деталі. А там, де він знає, знають і мої колеги. Вітя Некрутевич розповів йому і про Вову, і про твій виїзд. Ян напевно захоче з тобою зустрітись, запитати щось, натура в нього така. Він може попросить тебе почати якийсь сумісний проект з поляками або фондом якимось. Ян росте, але він мені не подобається, занадто діловий та розумний став. Якби ще він не балакав про КДБ та свої зв'язки з ним, було б взагалі супер. Пам'ятаю, скільки галасу було після твого повідомлення мені, як він розказав, що має контакти та зв'язки з нашим комітетом. Але Ян працює на систему, тому його терплять. Хоча він мерзота та лайно, але потрібний КДБ. Є й інші, багато є, стає більше з кожним роком, але людей великого масштабу – небагато. Чимало він здав людей свого

часу, постійно стукав, герой громадянського суспільства у Білорусі. Смієшся, коли читаєш про нього або дізнаєшся, іноземним грантодавцям нереально вміло вішас локшину на вуха та розкручує на гроші.

– Але ж не ти його куратор, там інша людина.

– Ти навіть знаєш ім'я та по-батькові, а не повинен був знати того. Ото ж Мокрицький балакає дофіга. Скажу тобі, що він не один контакт має з КДБ, є й інші люди, з ким він контактує, щоб ти знав. Це між нами. Наш відділ великий, агентури та інформаторів у кожного може бути теж багато, тут вже не вгадаєш. І кожний хоче мати найкращого. У випадку з тобою, ти дістався мені випадково. Хоча – без коментарів.

– А я один у тебе такий?

– Ні. Вже не один. Є й інші. І не лише студенти. Ти найкращий, більше за багатьох допомагав. Начальник відділу навіть це помічав свого часу. Зараз ти дуже цінний кадр. Ну що, тримай ось ще гроші і перейдемо до безпосереднього інструктажу. А ось лист. Ознайомся та підпиши. Це про твою роботу у Польщі.

Після цієї зустрічі та розмови з Олексієм, Іван зустрівся ще раз з Вовою. Вова передав йому квиток, пояснив всі нюанси та порадив готувати речі до поїздки. Все рухалося за планом. Так і мало бути.

І як обіцяв Олексій, ввечері Івана запросив до себе Ян Мокрицький. Іван погодився. На диво для себе він там зустрів і Віту, проте той готував якийсь звіт для німецького фонду про підготовку роздаткового матеріалу з дотримання прав людини у Білорусі. Привітавшись з Іваном, Вітя пішов до іншої кімнати, щоб працювати з документами та Інтернетом.

– Готовий до Польщі? – усміхнувся Ян. – Мені Вітя коротко розказав. Молодець. Швидко ти підріс, отримав вагу у громадському секторі. Хвалю. Не втраť цей шанс там у Польщі. Замов там словечко за нас, щоб і ми мали можливість реалізувати якийсь спільний проект.

– З фондами? Є якась конкретика?

– Ти там сам з усіма познайомишся, – відповів Ян. – До речі, нових проектів не готував?

– Ні, а що?

– Та просто цікавлюсь, – відповів Ян та налив йому соку. – Зараз треба щось нове робити, але майже немає з ким. Ну ти сам розумієш. Надійних та перевірених мало. Є у мене ідеї. Але поки що ідеї. Будеш у Варшаві, запропонуй там щось про нові медіа, скажи, що в нас вже є досвід. Наприклад, про використання нових медіа у мобільних телефонах та смартфонах, планшетах для підтримки демократії, або

нові медіа як інструмент впливу на правову та політичну культуру громадян. Вітя тобі дасть напрацювання в цьому напрямку. Так ти будеш знайомитись з РЧСС і все?

– Ще не знаю.

– Це твій шанс. Спробуй не прогавити його. До речі, тут Оля скоро прийде. Пам'ятаєш її? Вона запитувала про тебе.

– Ой, не нагадуй. Були у мене проблеми через неї. Дарма вона так з моєю дівчиною тоді вчинила. Я готовий був сам її провчити за те.

– До речі, як там у вас?

– У нас, – задумався Іван і не знав, що відповісти, – потрохи. Всяке буває.

– Як відпочили в Україні? Кого бачив?

– Файно. Я як на допиті.

– Вибач, – усміхнувся Ян, – о, а ось і Оля телефонує. Вона вже під під'їздом.

Оля була приємно здивована, побачивши тут Івана. Вона від нього очей не відводила, мовби забула про ту історію з Машею у клубі й подальшу бійку. Оля досі була захоплена ним і не приховувала цього. Але Іван неохоче з нею розмовляв, а більше стежив за підозрілим Мокрицьким, який постійно про щось розпитував та пропонував різні справи у Польщі. Ян показав Івану приклади проектів, які можна було б запропонувати польській стороні. Потім йому почали телефонувати із незнайомих номерів і він вийшов поговорити на балкон. Оля підсіла до Івана та почала розпитувати, як він там і що нового. Він знехотя відповідав.

– Не дуже квапишся? – запитав Мокрицький у Івана. – Ми тут готуємо вечерю з Вітею, приєднуйся. Невдовзі друзі мають завітають. Залишайся. Коли ти ще так з нами відпочинеш? Може пізніше кудись виберемось. Невідомо, коли тепер наступного разу ти так неформально з нами поспілкуєшся.

– Та ні...

– Залишайся, – попросила Оля, – погуляємо трохи. Адже сьогодні вечір п'ятниці.

– І що з того, мені треба готуватися до поїздки.

– Залишайся, – зайшов і Некрутевич, – я теж вже закінчив. Давно не відпочивали всією тусовкою разом. Ну, Іване, ти чого? Перед Польщею розслабся трохи.

– Ну, добре, – погодився Іван.

А далі все відбувалося, як і в минулі рази. Прийшло чимало молодих людей, декого з них Іван бачив уперше. Були цього разу інші громадські активісти, діячі, молоді лідери, політологи та «мажори». Об'єднувало всіх одне – молодіжне середовище або громадсько-політична сфера. Переважно, це були цікаві та

неординарні люди. Іван розумів, що всіх їх Мокрицький зливає у КДБ, а дехто також є «інформатором». Іван відчував це.

Тривали жваві розмови. Люди пили вино та каву, їли торт та тістечка, потім співали під гітару пісні, проводили цікаві конкурси. Іван раптом збагнув, що одразу, як з Машею виникає велика сварка, він опиняється на квартирі у Мокрицького та ще й у компанії з Олею. Йому таке дежавю не особливо подобалося. Тим паче Маша у нього реально з пам'яті не йшла, але від неї не було новин. Він не міг їй все те пробачити.

Веселощі та алкоголь не приносили нашому герою задоволення, як і розмови про різні соціальні статуси та кар'єрні досягнення. Все це йому нагадувало лише дешеві понти та банальні хизування. Так, були цього разу і нові обличчя: ті, з ким є про що поговорити. Це були молоді хіпі та філософи, які знали завжди, про що можна та варто спілкуватися, які теми є справді цікавими. Серед них були студенти різних спеціальностей та віку, переважно з простих сімей. Ті, що виглядали багатшими, зазвичай були або спортсменами, або переможцями різних конкурсів та фестивалів, або експертами у вузькій спеціалізації.

– Хлопці та дівчата! – підійняв келих юнак на ім'я Ігор, щойно поклавши гітару біля себе. – Пропоную випити за нас, за молодь! У світі є багато речей, багато професій та соціальних груп, але без нас – без молоді – цього ніколи б не було, адже ми – майбутнє суспільства та прогресу!

– За нас! – раділи дівчата. – Ігорю, зіграй нам ще щось! Давай «Ляпіса»!

– Він же заборонений, – сміявся той.

– Не в цій оселі, – жартував Вітя Некрутевич.

– А що скаже господар? – подивився на Яна Мокрицького Ігор.

– Грай, звичайно, – відірвався Ян від розмови з чарівною танцюристкою хіп-хоп танців Лізою, що бігала за ним останнім часом. – Сьогодні ми відпочиваємо!

Під звуки гітари та чудовий супровід Ігоря, якому підспівували більшість присутніх, лунали пісні з реальним сенсом, який так чітко підкреслював сьогодиншнє життя, життя не лише в Білорусі, а й загалом. Слова ці неодноразово лунали до серця Івана, і він зажурився. Це помітила Оля, присіла до нього на коліна й почала йому масажувати плечі. Іван мовчки дивився на неї, не демонструючи жодних емоцій. Вона поцілувала його в щічку, але він ніяк не відреагував.

– Чому ти такий, Ваню? – запитала в нього Оля. – Ти не радий мене бачити? Весь вечір ніби морозишся від мене. Що сталося?

– А що я маю робити? – мляво запитав він, дивлячись крізь неї.

– Міг би хоча би привітатись нормально та поговорити. Я, до речі, сумую за тобою, ти мені, якщо не зрозумів, давно подобаєшся. Я навіть звела нанівець ту

проблему з твоєю дівчиною Машею, а могла влаштувати їй серйозні проблеми. Все заради тебе! Чому ти так до мене?

– Олю, як тобі сказати, щоб не образити... – почав Іван, спостерігаючи, як у Мокрицького в квартирі веселяться гості. – Я не маю до тебе взаємних почуттів, прямо кажу. Не плекай надії на майбутнє. Те, що було тоді між тобою й Машею, я не хочу обговорювати, особливо зараз. Зрозумій, мені було добре з тобою, так, але я не бачу нас разом. Ми різні, дуже різні. У тебе одне середовище, а у мене інше. Це так виходить, що у Яна тут люди різних мастей збираються й тусуються, але, якщо зазирнути глибше, то це вибухонебезпечний мікс. І ми з тобою теж є такою сумішшю. У тебе, я так розумію, впливові батьки, мають певний статус, як і ти врешті. У тебе є майбутнє в цій країні, тобі воно забезпечено родичами. А я не такий, розумієш? Я простий. Я думав, що пафос та гламур це круто, до цього варто прагнути, і це драйв. Але помилявся. Опинившись тут, я побачив весь цей рух та життя зсередини і розчарувався. Понти, гламур, тусовки, дискотеки, паті – це все не моє, адже я з іншого середовища. Дарма я так рвався сюди, я нічого крім стукачів, хвальків та неадеквату не побачив. Це шлях в нікуди! Це декаданс!

– А ти в нас такий розумний, – встала з його колін вона. – Хочеш про це поговорити, пішли на кухню.

– Мені немає про що з тобою говорити!

– Ні, пішли, – витягнула його за руку Оля до кухні, де саме нікого не було. – Ти не можеш таким бути зі мною, я цього не заслужила!

– Послухай, – мовив їй на кухні Іван, – а до чого тут ти? Я тобі сказав, як я на це все дивлюсь. Це твої проблеми, що ти не змогла мене зрозуміти! Я не можу бути таким, як ви тут усі. Я не кажу, що я кращий чи гірший, але я тут не в своїй тарілці. Які перспективи такого середовища? Куди ви всі далі підете? Хтось нагору через родичів та батьків, хтось стукачем, хтось звичайним робітником, хтось деградує. Що ви можете змінити та дати один одному? Скажи? Більшість піде та «накатає» в міліцію чи КДБ донос про все, що тут відбувалось чи говорилося! Хіба це життя? Яке майбутнє в країні, де процвітає авторитаризм та відсутність елементарної поваги та совісті. Що такі ваші гуртки дають? Та ви завтра один до одного дупою повернетесь і забудете один одного, напившись, накурившись та натрахавшись перед цим безліч разів. Ви приречені бути ніким та нічим, бути волосинкою на тілі цієї системи, що гниє з голови і ви гниєте разом з нею.

– А ти в нас хто? Пророк? – розсердилась Оля. – Може, це ти – ніхто, а ми реально живемо та насолоджуємось життям, і ми тут всі різні, нам плювати, хто наші батьки і який рівень доходу кожного, нам цікаво разом, ми молоді, ми не

можемо інакше! А у світі ілюзій та проблем живеш ти, Іване Красевичу, бо ти ідіот та придурок, який, на жаль, мені подобається. Щоб бути в ритмі життя, треба не йти проти вітру і не пливати проти течії, треба просто піддатись і тоді все саме перед тобою відчиниться. Так, тут є всілякі опозиційні студентики та «піжони», але їм це не заважає розмовляти та спілкуватись з іншими людьми з молодіжного середовища. Саме такі, як ти, стають вигнанцями та приреченими та гниття, бо ви всі такі – ідіоти. Ви не вмієте жити, ви просто існуєте та виживаєте! Вас треба знищувати, позбуватись, як вірусу поганий. Ви – пухлина у суспільстві.

– Знаєш що, Олю...

– Що? – гордо запитала вона.

– Пішла ти на х..., – відповів їй Іван.

– Що ти сказав? – розсердилась вона, дала йому ляпаса та розвернулась. – Мені ніхто так не грубив із хлопців. Козел!

– Я буду першим, щоб ти опустилась на землю, люба моя, – промовив Іван, за що отримав ще одного ляпаса, після чого Оля зі сльозами на обличчі вибігала з кухні.

Іван повернувся до зали, де всі раділи та веселились, хтось започаткував конкурс на найкращий тост, інші грали в карти, жваво... А Мокрицький в той час весело проводив час з танцюристкою Лізою, замкнувшись у його кімнаті. Іван вийшов на балкон, там саме стояла Оля, курила сигарету та витирала сльози з обличчя.

– Чого прийшов, розумнику? – подивилась на нього Оля. – Захотів ще раз образити дівчину? Вперед, у тебе непогано виходить!

– Пробач мені, – промовив він, – просто я хочу, щоб ти була щасливою! Кидай палити та бавитись легкими наркотиками, ти ж дівчина, майбутня мама. Ти ж усе зумієш, не будь як всі!

– А що тобі до того? Змусь мене! Ніхто з хлопців у моєму житті не зумів цього зробити. Ти би зміг, я знаю, ти був би найкращим з них усіх. Хто в мене не був: і співаки, і «мажори», і банкіри, але всі вони – наволоч, хотіли лише сексу та кайфу, як і я. А я хочу кохання. Хочу бути щасливою. Так, ти правий, народити дітей, жити сімейним життям, кинути це все. Але з ким, коли всі довкола думають членом та гаманцем. Батьки в мене теж до грошей не жадібні, статус їм багато дозволяє, але так я і почала гуляти, тусити, спробувала кайф від такого життя, була і серед «золотої молоді», і серед різних компаній. Але так і не змогла знайти кохання. Так, я стерво, сексуальне стерво, люблю секс, стиль, кайф, моду і тусовки, але я жінка. Я хочу бути коханою.

– Так кинь усе це! Кинь! Ти ще знайдеш своє кохання! Не знаю, як ви з Яном познайомились, але це все не твоє!

– Чому? Мені подобається тут, Іване, вони класні всі, не такі нудні, як ситі «мажори» та «золота молодь», – відповіла Оля, докуривши сигарету. – Я нічого міняти не збираюсь. Мене все влаштовує. Лише кохання змінило б мене. Я думала, ти будеш таким, а ти он яким виявився. Хочеш жити інакше, живи! Але не в Білорусі! Тут таким як ти, важко жити!

– Олю, ти права, – він дивився на зорі. – Реально права, тому я їду звідси!

– Серйозно? Куди? Я тоді прослухала, – перепитала вона.

– Яка різниця?

– Візьми мене з собою, прошу тебе, візьми! – підскочила вона до нього.

– Ти сама сказала, що тобі тут краще, тут у тебе є все, а... я розумник і таке сяке. Ні, люба моя, вибач, у нас різні шляхи! Залишайся тут! Мені шкода тебе, я так би хотів, щоб ти була іншою та змінилась, але це не в моїх силах.

Він повернувся до всіх. Оля мовчки повернулась до зали трохи згодом і, лише побачивши її очі, Іван зрозумів, що вона прийняла легкі наркотики та була на своїй хвили, помічаючи лише таких самих, як і вона, свідомо ігноруючи його.

– Є пропозиція! – знову підвівся Ігор. – Неподалік від нас знаходиться непогана дискотека. Можемо дружно піти туди та продовжити відпочинок?! Хто «за»?

– Я! – вигукнула більшість.

– Голосуємо! Більшість підтримала, то йдемо! – радів Ігор. – А де Ян? А, зрозумів, але думаю, він нас підтримає з Лізою.

– Думаю, що так, – усміхнувся Вітя Некрутевич, допивши келих вина.

Через півгодини більшість була зібрана і дружньою компанією пішла на дискотеку. Іван свідомо відстав від інших, дивлячись їм в слід. Позаду всіх саме наздоганяли Ян з Лізою.

– Ей, Ваню, а ти хіба не з нами? – здивувався Ян. – Ти чого?

– Та щось не хочеться, Яне, вибач. Я й так втомлений.

– А так не скажеш, – усміхнулась Ліза.

– Ну, дивись, тобі видніше, – відповів Мокрицький. – Тоді давай. До зустрічі! Вдалої тобі поїздки до Польщі!

– Дякую! Щастя!

Іван спокійно повернувся додому, побажав матері «на добраніч!» і ліг спати, забувши про все на світі. Цієї ночі йому наснилась Польща та Білорусь, наснилось майбутнє та теперішнє, але те, що він побачив уві сні, не сподобалась йому. Люди

майбутнього були замкнуті та раділи тому, що живуть в нову еру – епоху нових технологій та можливостей, забуваючи про духовність.

Іван прокинувся. На вулиці світало і вже де-не-де їздив громадський транспорт. Новий день розпочинався як завжди.

Мати цього разу сама проводжала його до вокзалу. Його зігрівала думка, що хоч їй він був потрібний в цьому житті. Це додавало йому сили та радості.

І ось він – новий маршрут, шлях до Польщі та Європейського союзу, нове життя і можливість пізнати іншу систему цінностей. Але поки що це була дорога. Митниця, тривала метушня та перевірка документів, але жодних проблем чи підозр, усе гаразд. Непорозуміння виникли лише у Вови, але після тривалої розмови та обшуку його все ж таки пропустили.

Поїзд пересік кордон з Польщею. Польська митниця вже не була такою суворою до них, як білоруська. Іванові стало легко на душі, його радувало те, що він нарешті вивався з Білорусі, потрапив до Європейського союзу. Вова бачив його стан і всіляко підтримував хлопця.

– Задоволений, друже? – усміхнувся Вова. – Я радий, що нарешті ти виїхав з нами. Не думав, що у тебе стільки бурхливих емоцій викличе поїздка.

– Тобі цього не зрозуміти, Вово, – усміхнувся Іван.

– Це чому? – розвів руки той та подивився у вікно поїзда, що саме минав польські села.

– Це те, що словами не поясниш, – усміхнувся Іван та замовив у провідника собі чашку кави. – Я зробив це. Я на волі!

– На волі?! – усміхнувся Вова. – Хіба це воля? Воля ця в іншій країні. Радіти будемо, коли здобудемо її у нас на Батьківщині, саме тому ми тут.

– Це правда, але я все одно радий, друже, – відповів Іван.

– У нас ще багато попереду справ, повір мені, Іване, – резюмував Вова.

– Так, їх ще справді багатенько...

Частина четверта

Варшава. Центральний залізничний вокзал. З потяга на платформу, повільно пересуваючись з речами, вийшли Іван, Вова і ще кілька молодих людей. На них вже чекала гарна польська жінка років тридцяти та чоловік, який представився білоруським опозиціонером в еміграції. Це були пані Елен Родзинські та пан Микола Корнієнко.

Ці люди справили приємне враження на хлопців. Вони було вдягнені так, наче чекали дипломатичну делегацію з якоїсь країни, що входила до складу ЄС. Особливо вразила рожева сукня пані Родзинські, яка підкреслювала її витончену фігуру. «Оце ідеал жіночої краси!», – подумав тоді Іван. Пан Корнієнко був більше схожий на представника дипломатичної місії або бюрократа, проте його постава та манера говорити натякали на важливе становище в суспільстві.

– Як доїхали? Чи не виникло проблем при перетині кордону? – запитав Микола Корнієнко.

– Трохи були, пане Корнієнко, – відповів Вова, – але слава Богу все закінчилося добре і від кордону до Варшави ми доїхали без пригод.

– От і чудово, що все слава Богу, – усміхнулась Елен Родзинські. – Тоді можемо їхати далі, на вас чекає обід. Я думаю, ви дуже зголодніли з дороги.

– Трохи є, – усміхнувся Вова.

– Тоді не будемо гаяти часу, – махнув рукою пан Корнієнко, – прошу за нами!

На них чекав окремий автомобіль. Пані Родзинські та Микола Корнієнко сіли в інший – дорогий, із тих, які нечасто побачиш навіть у Мінську. Іван до такого не звик. Йому це здавалось чимось новим, незрозумілим. Все його тут дивувало і навіть природа.

У вікно автомобіля він уважно та безперервно споглядав вулиці Варшави, людей, що жили своїм особливим життям, архітектуру та атмосферу, що панувала навколо нього.

Розкішний готель, де на них вже чекали Елен з Миколою. З ними хлопці пройшли до рецепції, залишивши свої речі. А далі – на обід. Столи, на яких – безліч страв і напоїв, охайні й виховані офіціанти, лад і чистота.

І тут до них підійшли інші поважні особи. З ними всіма був знайомий лише Вова, але вони особисто привіталися з кожним. Тут були і білоруські опозиціонери, що раніше емігрували до ЄС, і польські громадські діячі, і представники польського посольства в Мінську.

– Подумати тільки, – мовив Іван до Вови, – нас приїхало лише п'ятеро, а нам стільки уваги. Аж незручно якось.

– Звикай, Іване! – усміхнувся Вова. – Ти навіть не уявляєш, як ми їм потрібні, а не лише вони нам. Для них кожен активний і свідомий білорус – це чудова нагода створити платформу у боротьбі за вільну та демократичну Білорусь.

– Тобто? Не зрозумів.

– Згодом усе зрозумієш, – спокійно відповів Вова. – Не соромся, спілкуйся та знайомся, карта сама тобі до рук прийшла. Це ще один твій шанс. Зараз за обідом також матимеш нагоду.

– А пахне так смачно...

– Так, готують тут гарно, я б навіть так сказав – надчудово, – усміхнувся Вова.

Іван сів поруч з пані Родзинські та громадським діячем Польщі, експертом у «третьому секторі» паном Владиславом Кошаком. Спочатку вони мовчки куштували смачні салати, озираючи зал та слухаючи класичну музику у виконанні запрошеного оркестру. Потім Елен запитала у Івана: «Вас Іван звуть, правильно? Вибачте мене за мою пам'ять, в голові багато думок про роботу, іноді щось забуваєш».

– Та нічого страшного, пані Родзинські, – відповів їй Іван та налив соку у бокал.

– Дякую, Іване, – усміхнулась вона. – Розкажіть про себе.

– Ну якщо коротко, – зосередився він, подивившись в її казково гарні блакитні очі, – звати мене Іван Красевич, сам родом з Мінська, там і живу, отримав освіту бакалавра історії. Полюбляю спорт, танці та цікавих людей. В університеті мав проблеми через опозиційну діяльність, через що був відрахований. Відновитись мені допоміг опозиційний кандидат у президенти Некляєв. Проте навчатись далі було ще важче, постійно викликали до деканату, погрожували. Неодноразово мав проблеми з міліцією через участь у опозиційних та протестних акціях, погрожували мені та членам моєї родини, а особливо братові, що мав невеликий, але прибутковий бізнес. У своєму житті брав активну участь в різні часи і в правих, і в лівих рухах та організаціях. Мав чудові відносини як з націоналістами, так і з анархістами, відвідував різні семінари та тренінги, що було загалом досить ризиковано та важко. Далі був у екологічному русі, але останньою моєю зупинкою після такого досвіду стала правозахисна діяльність та досвід, який я отримав під час президентської кампанії 2010 року. Далі, ставши головою громадської організації «Білоруський вибір», почав її просувати та брати активну участь у процесах громадського сектору, реалізовував проекти спільно з іншими розкрученими організаціями та

їхніми лідерами, за що потрапив у немилість КДБ, що є притаманним у такому випадку в Білорусі.

– Так, Вова трохи розповідав про вас, – кивнула головою жінка. – Ми давно вами зацікавилися, Іване. У вас за спиною є добре реалізовані проекти, для вас і за ваших умов це насправді великі здобутки та перемога. Ви молодець.

– Погоджусь з пані Родзинські, – долучився до розмови Владислав Кошак, – Володимир вас рекомендував та багато розповідав. Ми вивчали вашу діяльність. Ви справді цікава особистість, Іване. У вас багатий досвід та школа життя. Диво, що ви взагалі змогли сюди приїхати і вас випустило КДБ. Вам пощастило і ми раді, що все склалося саме так. Вам напевно відомі Віктор Некрутевич та пан Поляков?

– Так. Звичайно, – кивнув головою Іван. – З Віктором ми реалізовували багато проектів, він чудова людина. Через один такий проект ми й потрапили до КДБ, де на собі випробували знаряддя тиску та тортури спецслужби. Полякова я давно не бачив, бо він мав проблеми з законом через активну участь у грудневих подіях на Площі. Його заарештувало КДБ, де він зараз, не знаю. Навіть Ян Мокрицький не зміг про це дізнатись.

– А ви знаєте Яна? – усміхнувся радісно Кошак. – Хоча, так, дурне запитання, вас не так багато, ви не можете не знати один одного. Ян свого часу робив непогані, ба, навіть просто чудові проекти, які ми фінансували, але потім чомусь він більше зосередився на німецьких та американських фундаціях, як і Віктор Некрутевич. Як він там?

– Чудово, – відповів Іван. – Переказував вітання представникам «третього сектору» Польщі та представництвам польських фондів.

– Представництвам польських фондів, – засміялась Родзинські, – от розсмішили. Якось некоректно сформував він своє вітання. Ну, то буває. Чомусь не чути від нього останнім часом нових пропозицій. І взагалі навіть перестав писати.

– Він і прохав, щоб я також і про це перебалакав, перебуваючи в Польщі, – відповів Іван.

– Це дуже добре, – зраділа Родзинські, – а то ми вже думали, що він образився чи змінив ставлення до нас.

– Та ні, все гаразд, – відповів Іван.

– От і добре, що все добре! – резюмував Владислав Кошак, відсуюючи тарілку.

По обіді білоруських гостей запросили до конференц-зали, де на них чекали інші представники «громадського простору» Польщі та країн ЄС, а також інші білоруси, які свого часу опинились у Польщі або приїхали так само, як і Іван. Під

час прес-конференції польські громадські активісти розповідали про проблему авторитаризму та диктатури у Білорусі, про порушення прав і свобод громадян, переслідування опозиційних політичних партій та громадських діячів. Серед тих, кому було надане слово, були й білоруські опозиціонери, представники громадськості. В одному з них Іван впізнав і Володимира Бородача, про якого періодично читав на опозиційних сайтах та бачив у репортажах телеканалу «Белсат». Кількість відомих осіб його вже не дивувала. Але звикнути до того, що у будь-який момент до зали не увірветься КДБ зі спецназом, він ще не міг. Але наразі це – dokonаний факт, і треба було звикати.

Із дуже цікавою промовою виступив Микола Корнієнко. Критикуючи білоруську владу та політику загравання з Росією і курс на інтеграцію в ЄвразЕС, він говорив яскраво та ефектно. У його промові лунали заклики до демократизації та вимога поважати бодай елементарні права людини. Йому гаряче аплодували. Це приємно вразило Івана.

Наступною слово мала пані Елен Родзинські. Вона виглядала неперевершено, більшість чоловіків у залі захоплено дивилися і слухали. Іван так само не зводив від неї очей. Це помітила й вона сама. Елен наче впіймала його погляд і періодично поглядала в його бік, а потім наприкінці своєї промови тепло усміхнулась йому. Іван навіть трохи зашарівся від того.

– Ви були неперевершені, пані Родзинські, – після закінчення заходу підійшов до неї Іван. – Я був у захваті від вас.

– Я це помітила, Іване, – усміхнулась жінка у відповідь. – Я відчувала ваш теплий погляд протягом всього мого виступу. Ви харизматична людина, і це мені також подобається. Від вас віє сильною енергією й теплом.

– Дякую вам, пані Родзинські, – знову почервонів Іван.

– Я думаю, ми ще не раз з вами поспілкуємось, але зараз маю вас залишити, вибачте. Робота.

– Я розумію. До зустрічі.

– До зустрічі, Іване! – лагідно усміхнулась до нього Елен і полишила приміщення.

Справи не стояли на місці. Іван не гаяв часу і прагнув якнайшвидше налагодити потрібні знайомства. Через Владислава Кошака йому вдалось дізнатись про вакансії у польських університетах для білорусів. І не, втрачаючи часу, він почав свою вступну кампанію. Магістратура історії у Варшаві так і вабила його до себе. Поставлена мета повільно, але впевнено наближалася до втілення. Все, що залежало від польської сторони, було зроблено. Тепер справа була за ним самим.

«Так, безперечно, вступити до польського університету є справді завданням не з легких, потрібні реальні знання та підготовка. Акцентуємо увагу – знання! – подумки налаштовував себе Іван. – Історія – наука хоч і неважка, але потребує серйозного ставлення. Отже, настає час перевірити себе!».

Іспит. Нерви та чекання, тести і співбесіда. Питання, які до цього часу для Івана були мало досліджені взагалі в історичній науці, але шляху назад вже не було, доводилося максимально мобілізуватися.

– Ну, нарешті, – чекав його на вулиці Вова, – як все відбулося?

– Ще не знаю, результати будуть відомі згодом, – пояснив Іван, витираючи піт з лоба. – Це було досить важко для мене. Навіть не знаю, що воно буде.

– Думаю, буде все гаразд, – усміхнувся Вова. – А ти молодець. Знаєш чому? Ми тут ледь більше тижня перебуваємо, а ти вже багато встиг і навіть не прогавив вступну кампанію. В чому секрет такої швидкості? Куди так поспішаєш?

– Поспішаю жити, друже, – відповів йому Іван, переходячи дорогу на світлофорі, – бо хочеться зробити все вчасно, зі всім впоратись. Я хочу ще повернутись до Білорусі перед вереснем, маю справи.

– Які справи? – низав плечима Вова. – Це небезпечно, сам знаєш! Тебе ж можуть заарештувати. Це вже не фільм, а реальне життя.

– Все я розумію, – відповів йому Іван, – чудово розумію. Але мені треба буде побачитись з мамою...

– І Машею? – в тон йому додав Вова.

– Машею... – задумався Іван, згадавши її.

Так, він часто думав про неї: вона не полишала його пам'яті, приходила до нього у снах, але він намагався боротись з цим, адже не міг пробачити того, що сталося в Криму. Той день став для нього великою загадкою, як і сама Маша – після всього, що вони пережили разом. Він досі не міг пояснити собі, як вона могла його обдурювати весь час, говорячи про велике кохання, про забуте минуле особисте життя, а виявилось лише, що Іван допомагав їй забути того хлопця. І насправді це не він залишив її, а вона його. Це все було складно збагнути, як Іван не прагнув того. Але він кохав її, напевне й досі кохав, хоча подумки намагався ненавидіти і сварити. Гордість та совість не дозволяли йому навіть поцікавитись про те, що з нею й де вона, як у неї справи і чи повернулася вона до того свого хлопця з минулого, зустріч з яким у Криму перевернула все у їхніх стосунках. «Так і мало бути, – думав Іван, адже тоді б він ніколи не дізнався того, що вона приховувала у своїй душі та серці».

– То що, скучив за Машею? – ще раз перепитав Вова. – Їхати через неї до Мінська небезпечно, розумієш?

– Розумію, але я все одно поїду, – відповів Іван. – Слухай, скоро я тобі сам все поясню, але не зараз, зачекай. Мені потрібен час. Добре?

– Добре, – розвів руками Вова, – як вважаєш за потрібне.

Прес-конференції, тренінги та круглі столи ставали буденністю, а коло знайомств постійно зростало. Поляків цікавив стан розвитку демократичних інституцій у Білорусі, вони були готові підтримати багато проектів на перспективу. Вони покладали надії і на РЧСС, тому їм так були потрібні ці хлопці та дівчата, вони насправді справляли позитивне враження на всіх у Польщі, хто розумів реальний стан речей у Білорусі. Польська сторона та представники ЄС були готові підтримати не просто багато проектів, а реально ефективні, проте тут зібрались далеко не дурні люди, кожен потенційно міг поїхати до Білорусі з отриманим грантом для реалізації проекту. Хоча все це було досить небезпечно. А як він виконає його, то вже на совість, як-то кажуть, бо перевірити це є досить важко через політику Лукашенка.

Розумів це чудово й Іван, тому готував теми для розмов та апікаційні форми, але думка про Олексія та КДБ не давали йому спокою. Він хотів завершити це все раз і назавжди, звільнитися від кайданів, якими його оплутали свого часу. Тримавши в руках флешку та диск, він ще раз замислився про всю цю справу, боячись результату, але це треба було зробити, як він сам вважав. Сама доля надавала йому такий шанс. Та й сам він був готовим цього, але кому саме заявити, він ще не знав сам, боявся помилитись, бо тоді дороги не буде нікуди взагалі.

На електронній пошті він бачив запитання від Олексія, який постійно цікавився, як він там і що робить, що нового та чи не виникли які проблеми. Іван відповідав коротко та лаконічно, по суті – нічого не розказував, що бачив та чув насправді. Олексій не знав фактично нічого, хоча й думав, що це є досить дивно, але періодичні відповіді його в принципі задовольняли. Не подобалось Олексію те, що диск та флешка ще знаходилися в Івана. Їх було треба якнайшвидше активізувати та знищити. Олексій постійно нагадував про це, на що Іван відповідав, що досі не трапилося такої нагоди.

У середині серпня настав цікавий день в житті Івана, який раптово змінив все і його самого. З ранку його порадували доброю новиною, що він вступив до магістратури у Варшавський університет. Радіючи, він вибіг з університету і помітив, що неподалік, опершись на капот свого авто, стоїть пані Елен Родзинські. Вона пильно дивилася просто на нього. Іванові кинулося в очі її блакитне коротке плаття з розрізом, яке підкреслювало чудову фігуру. Зачіска і взуття жінки також виглядали бездоганно.

– Добрий день, пані Родзинські! – привітався Іван. – Ви просто неперевершено виглядаєте! Мені бракує слів!

– Дякую, Іване, – усміхнулась вона, – а ти теж непогано виглядаєш. Вступив? Я знаю, я навіть раніше за тебе дізналась, ось вирішила тебе привітати першою.

– Це велика честь для мене, – він звів брови. – Чим я таке заслужив?

– Ти багатьом подобаєшся, як перспективний молодий хлопець, на тебе покладають надії, Іване, – відповіла вона йому. – Сідай, поїдемо!

– Куди саме?

– Святкувати твоє зарахування до університету, – усміхнулась вона. – Адже ти просто молодець. Насправді, поговорити з моїми колегами, ми вже давно це запланували...

– Мені якраз є що сказати вам, я давно вже хотів, – опустив голову Іван.

– Ти про що? – поцікавилася Елен, заводячи чдигун свого БМВ. – У тебе якісь проблеми?

– Боюсь, у нас всіх.

– Не розумію тебе, – розвела вона руками, – наче білоруську я добре розумію. Кажеш, у нас у всіх проблеми? Що ти таке кажеш?! Агов, що сталося?

– Я – агент Комітету Державної Безпеки, – спокійно промовив він.

– Що? – різко загальмувала на трасі вона.

І от вони знаходяться в кабінеті в одній з будівель, в якій досі Іван ніколи не був. Іван сидів за столом, напроти нього стояла Елен Родзинські, Владислав Кошак та чоловік, що представився як Анджей, який чудово розумів як білоруську, так і російську мови.

– Оце так, Іване, – місця собі не знаходив Кошак, – так ти нас тут за дурня мав? А ми тобі вірили!

– Зачекайте, пане Кошак, – перебив його різко Анджей, – нехай хлопець сам все розкаже. Слухаємо тебе уважно, Іване.

Впродовж трьох годин Іван їм розповідав все, як воно було насправді, про все, що з ним сталося і що він робив у Білорусі. Присутні були просто шоковані від почутого і не знали, що й відповісти на все це.

– Те, що ти розказав, нас вразило, Іване, – після паузи промовив Анджей. – Твій випадок – далеко не перший і, думаю, не останній, ми часто з таким вже тут зустрічались. Для багатьох Польща стала єдиною змогою сказати правду та заявити про подібні речі. Але твоя історія мене зацікавила не менше, ніж інші.

– Ви співробітник правоохоронних органів Польщі? – запитав Іван.

– А ти кмітливий парубок, – відповів Анджей та запалив сигарету.

- Не палить у моїй присутності! – зауважила сердито Елен.
- Пані Родзинські, вийдете тоді з кабінету, якщо вам не подобається, – відрізав спокійно Анджей.
- Анджею! – обурилась було вона, але згодом заспокоїлась.
- Так, ви маєте рацію, Іване, я – співробітник так би мовити спецслужби Польщі, якщо вам так буде легше. Представляю центральний апарат і спеціалізуюся саме на таких випадках, про які ви нам тут розповіли. Ваша ситуація дуже цікава та резонансна. Де зараз знаходяться цей диск та флеш-карта?
- У мене, – Іван дістав речі з кейсика й передав Анджею.
- Дуже цікаво, що КДБ приготувало для нас цього разу, – усміхнувся Анджей, поклавши їх в окремі файли. – Як вони вже дістали, ваші чекісти, невже справді вважають, що розумніші за нас? Ми – єдина система – Європейський союз. А вони взагалі уявляють, чому і кому кидають виклик, що це гра завчасно програшна? Що таке Білорусь і КДБ проти країн ЄС? Нічого. Це, як кажуть у вас, слон і Моська. Хто за Білоруссю? Росія? Путін? Та так, як себе веде ваш «Бацька», склалось враження, що він сам проти всього світу! Думає перемогти? Наївний ваш диктатор-президент.
- Що будемо робити далі? – запитав Кошак у Анджея.
- Хлопець молодець, – відповів Анджей, допаливши цигарку, – він все правильно зробив. Тепер йому тут нічого не загрожує, залишиться у нас і будемо далі допомагати йому, бо його час ще настане. А поки що зіграємо на тому, що КДБ не знає про все це і влаштуємо йому належну відповідь, пограємося трохи.
- Тобто? – не зрозумів Кошак.
- Всьому свій час, – відповів Анджей. – Як ти давно спілкувався зі своїм «куратором» Олексієм через електронну пошту?
- Вчора, – відповів Іван.
- От і добре, – відповів Анджей. – А зараз настав час для наступного повідомлення, Іване! Ми інсценуємо те, що ти наче виконав їхнє прохання, встановив флеш-карту на потрібному комп'ютері у Польщі, дамо їм ту інформацію, яку вони хочуть побачити. Але все ретельно обдумаємо та опрацюємо. Будемо зливати їм дезінформаційний непотріб, нехай ламають собі голову. Готовий до роботи?
- А хіба в мене є вибір?
- Правильно розумієш, – після паузи усміхнувся Анджей, окинувши поглядом усіх у кабінеті. – У цьому випадку ми – твій єдиний вибір. Іншого немає. Хоча, думаю, ти сам свідомо до цього йшов і саме тому ти тут. Чи не так?
- Саме так пане...

- Називай мене просто Анджей, не соромся.
- Добре, Анджею, – Іван подивився у вікно, за яким саме почався дощ.

Після нетривалої розмови вони утрюх вийшли з кабінету і пройшли довгим коридором до ліфту, який привіз їх до підземного поверху. Там Родзинські та Кошак залишили їх віч-на-віч, чекаючи біля кабінету технічного обслуговування.

Далі Іван та Анджей разом через Інтернет почали виходити на зв'язок з Олексієм, відписуючи потрібні повідомлення. Спочатку було коротко написано про те, що флешка та диск були активовані, а після того, за інструкцією, знищені. Через годину прийшла відповідь, судячи з якої Олексій був дуже задоволений та перепитав, як справи і що нового. Іван, уважно слухаючи Анджея, написав, що вступив до магістратури історії, що відвідує майже всі заходи та налагоджує зв'язки з представниками білоруської опозиції та польськими громадськими діячами, потрохи завойовуючи довіру до себе.

Олексій на той час у Мінську сидів біля комп'ютера в окремому кабінеті управління КДБ у присутності начальника відділу.

– Що скажеш, Олексію? – перепитав той, перерхавши повідомлення. – Наче все добре, але стільки було проколів раніше з іншими людьми. Я все-таки тому хлопцеві трохи не довіряю. Окрім нього там багато таких, але вони поки що не такі ефективні. Через наших людей треба перевірити слова цього, як ти кажеш, агента «Сергія», бо то є дуже цікава та важлива інформація. Якщо він справді активізував диски та флешку на комп'ютері цього польського громадського діяча, який активно співпрацює з білоруськими опозиціонерами та безпосередньо на самих комп'ютерах цих відморозків, то програма по суті вже мала запрацювати! Хіба не так?

– Так, Вікторе Івановичу, Віталій би вже повідомив, – погодився Олексій, дивлячись на начальника відділу.

– Віталій моніторить зараз всіх отаких «героїв», що у Польщі мають виконувати таку роботу. Їх хоч і мало, але вони є. От і подивимося потім на результат. Роман каже, що з його інформатором також поки що нічого цікаво немає, бо він дуже повільний та не особливо активний, звикає та пристосовується, але це не той результат. РЧСС та опозиція готують нові акції та заходи, про це ми вже отримали не одне повідомлення від наших людей з Польщі та Прибалтики. Поляки самі заохочують молодь та студентів з Білорусі. Цього разу ми зіграємо на цьому сповна, я навіть упевнений на всі 100 відсотків.

– Вікторе Івановичу, – увійшов до кабінету кадебіст Віталій, – ми почали аналіз процесу активації програми. У випадку з агентом «Сергієм» почали

190

приходити повідомлення. Вас це зацікавить. Там повідомлення та інформація з комп'ютера польського громадського діяча Кошака. Є дані про проекти у Білорусі, окремі з яких – готові до затвердження. Інформацію я відправив вам до скриньки.

– А це вже цікаво, – почував підборіддя досвідчений чекіст. – Хоча, знаєте, якось все досить легко вийшло в нього, зараз сам подивлюся. Віталіку, можеш бути вільний, відслідковуй уважно всю інформацію, що надходитиме від електронної програми з Польщі та надсилай одразу на мою скриньку, будемо стежити. Поки що це перший успіх такий, але я все-таки не дуже вірю в це. Олексію, ти занадто впевнений у хлопцеві. Дивись не обпечись, багато вже було проколів та викриттів на моїй пам'яті. Ще один провал може сильно вдарити, сам розумієш. Той хлопчина багато тямить і знає. Але, зараз переглядаю отриману інформацію, скажу, що вона цікава досить. Проте несе від неї трохи фуфлом, вибач, занадто це все розмито та неякісно.

– Може написати щось йому зараз? Він в онлайні напевно, – каже Олексій.

– Напиши, – погодився Віктор Іванович, – запитай у нього про навчання та чи думає він приїхати найближчим часом до Білорусі, саме перед початком його навчання. Тут ще є трохи часу. Нам би конче хотілось з ним поговорити про це все і, якщо все справді так гарно, то він отримає нові завдання особисто, пройде новий інструктаж і стане для нас дуже вигідним джерелом на майбутнє. У нього непогано виходило і тут, і там він має успіх. Такі люди в нас у дефіциті, тому просто необхідно, щоб ти з ним ще раз зустрівся. Клич його до Мінська! Важелі впливу ти маєш. До речі, як там його дівчина?

– Складна там ситуація, як я довідався, але не з його боку, – відказав Олексій.

– Вони сильно посварились в Україні під час відпочинку та розійшлись. Але з приводу тієї дівчини я теж дізнався...

– Мене те вже не цікавить, – обірвав Олексія начальник відділу. – Сам думай про механізми впливу, але клич його сюди та обережно, не тисни на нього, бо злякається. Зараз дуже важливо тобі з ним поговорити та про все почути безпосередньо. А у нас тут ще треба перевірити інших таких «засланих козачків», активізуйся в цьому напрямку, бо сам його куруєш. Та й Віктор Дмитрович тут зацікавився кількома цікавими кадрами...

– Знову Віктор Дмитрович? – перепитав Олексій. – Ніколи не забуду тієї ситуації навколо Мокрицького, Віктора Дмитровича та інших співробітників...

– Так, є таке, – кивнув головою Віктор Іванович, – але це вже тебе не стосується. Там серйозна тема, дуже серйозна, нам чітко дали це зрозуміти. Просто

Мокрицький, козел, взагалі вже зажерся, дзявкає направо-наліво про свої зв'язки з КДБ, особливо, коли п'яний. Якби я мав можливість, швидко засунув би йому чопика до рота. Тут причетні інші впливові люди, тож я не всесильний. А від нього мене самого вже нудить. Мене взагалі дратують такі моменти, коли я не можу поставити на місце оцих мінських шмаркачів, зажерлися не на жарт, козли довбані.

– Так і є, – погодився Олексій. – То що, я продовжую листування?

– Так, роби на свій лад, але обережно. Я тобі довіряю, ти впораєшся. Я не можу на вас усіх розриватися, і так своїх справ вистачає. Поки я отут з тобою розмовляю, телефон червоний від пропущених дзвінків...

– Я зрозумів. Беруся до роботи.

– Добре, давай працюй, Льошо! – поплескав його по плечу начальник відділу та пішов до свого кабінету.

За листуванням уважно стежив і Анджей. Він розумів, що її вивчають у КДБ. І коли почалися розмови про приїзд Івана до Мінська, Анджей замислився спробував змодельювати подальшу ситуацію. Він дав зрозуміти Іванові, що їхати все-таки доведеться задля результату в цій справі, але натякнув, що все не так вже і просто і може погано закінчитись для всіх. Але плани значно ширші, тому поїздку Івана погодили у Польщі. Анджей прораховував різні комбінації і психологічно готував свого нового підопічного до різного. Треба було максимально затягувати час і, розвиваючи цю гру з КДБ, водити їх за носа, шукати інших «засланих козачків», виявляти їхні плани та зрозуміти перспективу діяльності. Іванові не подобались всі ці штучки спецслужб, але тепер виходу в нього не було. Він все більше ставав заручником долі, яка й надалі випробовувала його на міцність.

Також додався момент, що пані Родзинські та пан Кошак хотіли, скориставшись нагодою, передати через Івана потрібні кошти для окремих білоруських громадських діячів та опозиційних політиків, яких Іван особисто або знав погано, або взагалі не знав. Анджей давав зрозуміти, що це погана ідея, але вони наполягали на цьому. Довелось погодитися. Івана вчили як поводитися, його навчали такому, що він і уявити собі не міг. І все це йому також не подобалось. Він впадав у відчай, ставав неговірким, особливо нікому не довіряючи. Це був важкий час, але його треба було пережити. По-іншому не виходило.

Елен Родзинські так звикла спілкуватися з Іваном, що перестала помічати, скільки часу проводить з ним, зокрема і поза роботою. Їй було цікаво з ним, адже раніше таких людей жінці зустрічати не доводилося. Хлопець сприймався незвичним та особливим, вражав її ерудицією, етикою та своєю поведінкою. Елен впіймала себе на тому, що у свої тридцять вона з особливим зацікавленням почала

дивитись на хлопців, що молодші від неї. І саме Івана вона означила як тип чоловіка, який їй добряче до вподоби. Такі думки вона намагалась приховувати і відганяти подалі, але це не вдавалося. Незаміжня, оточена постійною увагою чоловіків, ця ефектна жінка прагнула брати від життя максимум. Вона любила відпочивати у нічних клубах, грати у гольф, веселитись у гучних компаніях, водночас ведучи серйозні справи у громадському секторі і реалізовувати міждержавні проекти.

Бувало, що чоловіки закохувались в неї до нестями, але зараз Іванові було не до неї. Елен помічала це, але не поспішала з рішучими кроками, поки не завершений цей етап роботи й існує необхідність довести справу до кінця. Вона передала Іванові важливу інформацію для деяких громадських активістів Білорусі, шляхи, як вийти на них, щоб не засвітитись, а також гроші, які треба було дуже ретельно заховати від білоруської митниці. Вона розумілася не лише в цьому, тому і вчила Івана оптимально діяти в тій чи іншій ситуації. І все це лише за тиждень!

– З тобою все гаразд? – Елен автомобілем підвезла його до зупинки, але побачивши, що він наче не в собі, вийшла за ним слідом. – Ти чуєш мене, Іване?

– Так, пані Родзинські, – не підіймаючи очей, відказав він.

– Слухай, припини називати мене «пані», я для тебе просто Елен, я вже це тобі не раз казала. Я ще не надто стара, чи не так? – підійшла до нього. – То що, домовились? Агов, та ти взагалі на себе не схожий! Так сильно переймаєшся? Я все розумію, але ти мусиш це зробити. Іншого шляху немає. Не дивись так на мене, я починаю відчувати себе винутою. Я теж за тебе неабияк непокоюся, не хочу, щоб з тобою щось сталося, але ми маємо передати кошти потрібним людям у Білорусі.

– Елен, ти ж сама все розумієш, що я можу додати, – спокійно подивився на неї Іван. – Думаєш, я щасливий від всього цього? Та я в багні по самі вуха...

– Не кажи так, – перебила його вона, – і не налаштовуйся на негатив. Я вірю в тебе, і знаю, що все вдасться, а в тебе буде чудове майбутнє. Я й зі свого боку зроблю все для цього необхідне.

– Все це може погано закінчитися для мене, це небезпечні ігри. Ти це розумієш, Елен, чи ваші великі справи є важливішими за моє життя? – розвів руками Іван.

– Так, стоп, – Родзинські взяла його за руку та відвела в бік. – Годі таке казати, добре? По-перше, ти сам вляпався в гру КДБ, по-друге, сам розказав нам про все та погодився допомагати. Які можуть бути тепер вагання? Дороги назад немає, тільки вперед! Розумієш? Я знаю, що ми виглядаємо наче якісь твої експлуататори. Але це не так, ми цінуємо й поважаємо тебе. Особливо я!

– Ти? Чого саме ти? – здивувався Іван.

– Ну... – розгубилася й зашарілась вона, – просто так. Бо ти чудовий. Але мова зараз не про це...

– Добре, мені вже треба йти, – махнув рукою Іван і побіг на зупинку трамвая.

– Стій, а попрощатись?! – розсердилась вона, проте він утік. – Іване!

Вона мовчки сіла в автомобіль, подивилась навздогін трамваю, сумно зітхнула й поїхала на роботу.

Іванові не спалося ночами, він багато думав – аж до фізичного болю в голові, мучився. Коли вдавалося задрімати, йому снилися жахіття. Відчував, що знаходиться на межі нервового зриву. Вона й інші хлопці прагнули зрозуміти, що з ним відбувається, бралися розпитувати. Та він лише відповідав, що сумує за мамою. Матері йому справді не вистачало. Згадував він і Машу, але ті спогади переривали злість і образа на неї, а також розуміння того, що навряд чи зможе колись її пробачити.

Остання консультація від Анджея та окрема від Елен. І ось він на шляху додому – і бажаному, і вимушеному. Тепер його життя залежить від кожного кроку, слова та жесту. Тепер і він є частиною небезпечної гри, де ставкою є не гроші, а життя, родина і батьківщина, якою б вона не була.

Залізничний вокзал, вагон потяга, пані Родзинські та Анджей неподалік, щоб не привертати зайвої уваги. Повільний рух людей та палюче сонце. Час іде. Оголошують відправлення. Останній подих – і він у вагоні. Помахав рукою Елен, усміхнувся, але... Але потім витер рукою сльозу на щоці, так важко йому було тоді, що навіть висловити того не міг. «Заручник долі» – саме так він назвав себе подумки.

Потяг полишив залізничний вокзал Варшави.

Минаючи польські міста та села, він ретельно дивився у вікно і розумів, що життя людини може геть не збігатися з життям країни та суспільства. Він любив Білорусь, але ненавидів режим Лукашенка. Йому подобалась Польща, але геть не хотілося займатися тим, у що його вплутали Анджей та Елен... Іванові навіть здалося, що його стан помітили сусіди у вагоні, але ті мовчки продовжували читати газети.

Білоруська митниця. Постійна тривога та метушня, перевірки та гуркотіння моторів. Митники з собаками обійшли всі вагони, промацали всі кишені та одяг, ретельно шукаючи хоч щось, але безрезультатно. Все було чисто. Івана, як і інших пасажирів вагона, неохоче пропустили.

Потяг перетнув Брест і попрямував до столиці Білорусі. Не встиг Іван підїхати до Мінська, як зателефонував Олексій.

– Алло, вітаю. З приїздом! – мовив спокійним голосом. – Як дорога і настрої?

– Наші митники вміють зіпсувати настрої надовго, – спокійно відповів Іван.

– Вони просто ретельно виконують свою роботу, – усміхнувся той. – Я приїду до вокзалу і підхоплю тебе. Чи все добре? Може потрібна якась допомога?

– Так, я дуже хочу їсти, – сказав Іван.

– А хіба у Польщі тебе не нагодували і грошей не дали? – уїдливо поцікавився Олексій. – Гаразд, жартую. Ми пообідаємо, не переймайся. Все буде добре. Коли плануєш повертатись на навчання?

– Ближче до початку вересня, – відповів Іван.

– Добре, у нас буде достатньо часу про все поговорити.

Біля вокзалу в Мінську Іван озирався довкола, шукаючи в натовпі Олексія, але його ніде не було видно. «Такий формат їхньої діяльності – в усьому таємничість!» – іронічно подумав хлопець. Через кілька хвилин прийшло повідомлення про місце, де на нього чекатиме Олексій.

У безлюдному провулочку вже стояв знайомий «Хюндай». Іван сів поруч з водієм.

– Привіт гостям з Речі Посполитої, – засміявся Олексій та привітально простягнув руку. – Ну, і як воно?

– Слава Богу, вовтузимось потрохи, – зморщився Іван, бо вже відвик від гострих парфумів Олексія.

– Тоді вперед, – взявся за кермо кадебіст. – Я знаю одне місце, де ми спокійно посидимо та поспілкуємося.

Затишне кафе у в одному зі спальних районів столиці приємно здивувало Івана, а можливість посидіти у віп-кабінці подобалася йому завжди. Олексій замовив чимало різних страв, тож, втамувавши перший голод, вони повернулися до справ.

– Ми подивилися на те, як працює програма з диску та флешки, – почав Олексій. – Загалом непогано, але те, що ми отримуємо, якесь несерйозне і не завжди відповідає нашим очікуванням. Жодного важливого результату та проекту. Не зрозуміло нічого про РЧСС і щодо заходів опозиції на осінь.

– Я свою роботу зробив, а то вже не мої проблеми, я ж не можу відповідати за зміст файлів не комп'ютерах тих людей, – відповів Іван.

– Воно так, але у нас дефіцит інформації так і залишається, – вів далі Олексій. – Є інформація про запланований на осінь захід «Народний схід», але нічого конкретного. Щось знаєш про це?

– Поки що ні.

– Погано. Про проекти ми дивились, цікаво. Не думав, що німецькі фонди знову так ретельно візьмуться за старе. От падлюки! Може й добре, що ти там будеш навчатись, це нам буде дуже потрібно на перспективу. Ти отримаєш ще одну флешку з новим видом програми, знищити яку потрібно буде лише за умов найбільшого форс-мажору. Будеш намагатись її активувати за першої можливості у всіх людей, які мають хоч якийсь інтерес для нас. Ти казав, що таких бачив багато й особисто познайомився з багатьма представниками білоруської опозиції. Це нас дуже зацікавило. Писав ти і про Бородача, він не менш цікавий для нас. Але ним займаються інші люди, а мене цікавить студентська молодь. Адже це потенціал майбутніх протестів, заправлений західними грошима. Через польські та німецькі фонди ці юнаки багато на що здатні. Чи не так, Іване?

– Може й так, – спокійно проказав Іван, не вірячи жодному його слову. – Але хочу дати роз'яснення, що більшість з них не така вже і протестна, як ви тут кажете. Для більшості Польща стала просто можливістю розпочати нормальне життя, подбати про своє майбутнє.

– Ти знову за своє, – засміявся Олексій. – Та не будь наївним. Насправді там вони нікому не потрібні. Якби менше робили дурниць у Білорусі, то нормально б працювали і зарплатню отримували. Але ж ні, їм хочеться шикарного західного життя з попсових фільмів. Це ілюзія.

– Не згоден. Всі, хто має здібності та потенціал в Європі, отримують реальні перспективи, – відказав Іван. – Я ж це бачив. Лише ледарі усюди пасуть задніх.

– Годі про це, перейдемо до справи. Я зрозумів, що ти активно спілкуєшся з Владиславом Кошаком та Елен Родзинські. Як нам стало відомо, з Елен у тебе навіть більше, ніж дружні стосунки? Ти їй подобаєшся?

– Мені казали про це, але я не звернув уваги. До чого ти ведеш?

– До того, Іване, що це можна нормально використати задля спільного інтересу, вона багато знає і розкаже, якщо знайти правильний підхід. Як багато студентів з ними спілкується?

– Доволі багато.

Іван, як і консультували його Анджей з Елен, відповідав те, що треба, а Олексій чув те, що й хотів почути. Іван розказував про неіснуючі проекти польських некомерційних організацій, про контакти білорусів з політиками ЄС та НАТО, про підготовку нових заходів американських неурядових організацій та фондів. Олексій був вражений і захоплено слухав, таємно записуючи все на диктофон.

Іван розповів, що РЧСС планує заходи, але поки що немає належного фінансування і є розбіжності в керівництві. Казав про неіснуючі суми в розмірі 50

та 100 тисяч доларів на протестні акції, які будуть переведені для фінансування різних акцій непокори та громадського сектору від американських структур. Олексій був збентежений почутим, що американські фонди IRI, NED та NDI почали конкуренту діяльність за фінансування білоруського напряму і готові вкладати кошти навіть в розмірі до півмільйона доларів США. Наш герой навіть вигадував (за вказівкою Анджея) неіснуючі імена німецьких та американських діячів, що діють в Польщі за білоруським напрямом.

Співробітник «Контори глибокого буріння» не знав, що і відповісти, просто слухав і кивав.

– Але як тобі вдалося все це дізнатися? – Олексій не приховував свого здивування. – Це серйозна й дуже цінна інформація.

– От і я про це, – Іван нагорнув на виделку залишки салату, – Я маю здатність проникати у будь-яке середовище та заводити необхідні зв'язки. Інформація, як бачиш, справді цінна. Звичайно, ви будете перевіряти все, то зрозуміло, але вона правдива, в чому переконаєшся сам. Отже, за цю роботу та свою діяльність у перспективі, я б хотів отримувати винагороду.

– Винагороду? – здивувався від такого повороту кадебіст. – І що ж ти хочеш?

– Звичайно, що гроші, – відповів Іван. – Бо я там буду навчатись і вам допомагатиму, чи як? Ви проти? А хіба я буду там достатньо мати коштів? Звичайно, що ні. Це і в ваших інтересах. Я ризикую, роблю те, що вам потрібно і що? Мені ж також треба за щось жити! Я хочу мати від того дохід, Олексію! Бо як інакше?

– Я згоден, – після паузи промовив той. – І скільки ти хочеш мати?

– Як мінімум тисячу доларів за цю роботу і щомісяця п'ятсот за майбутню якісну роботу.

– А ти не до біса багато хочеш? – спалахнув Олексій. – Щось ти багато на себе береш, юначе! Забув, хто тут головний і хто все вирішує!

– Тихіше, ти привертаєш увагу! – спокійно відповів Іван. – Повторюю, це у ваших інтересах!

– Знаєш, що я можу зробити...

– Давай без погроз, Олексію. Повторюю, це у ваших інтересах і крапка.

– Я поговорю з начальством про це, – невдоволено буркнув кадебіст. – А ти став нахабнішим та рішучішим. Європа змінює людей в гірший бік.

– Ні. Просто і ви майте трохи совість і годі на мені мати гроші та відмивати їх. Думаєш, я цього ніколи не розумів, просто мовчав. Годі шикувати за моєю спиною. Треба ділитись та підгодовувати своїх людей та помічників. Чи не так? КДБ має для цього все необхідне!

– Занадто ти розумний, – спокійно відповів Олексій. – Але я поговорю про це з начальством. А за зроблену роботу тримай – ось тисяча доларів, якщо погодять нагорі, отримаєш ще. У тебе будуть нові завдання тепер та вимоги. Будеш вивчати все і вся, ми маємо знати кожен крок емігрантів з опозиції. Не забувай, ти не один такий, тому, якщо надумаєш наробити дурниць, ми дізнаємось про це першими. Тут у тебе мати, брат та дівчина...

– Немає в мене дівчини.

– А, ну так, я забув. А вона між іншим сумує та страждає...

– Звідки ти знаєш? – аж розсердився Іван.

– Забув, що я у КДБ працюю? – усміхнувся Олексій. – Мати твоя нормально. Брат нарешті продав свій бізнес, заробив грошей трохи, поклав їх у банк. Зараз працює у торговельному центрі адміністратором, молодець. Скажи нам за це дякую, а то було б погано. А от дівчисько те – просто капець! Вона мене дивує і сердить одночасно. Маша бере участь то в «мовчазних акціях», то в заборонених концертах. З іншого боку намагається дізнатись хоч щось про тебе. Вона не пише тобі, не телефонує, але активно цікавиться, як ти і де, робить це переважно через твою подругу Алісу. Вона напевне сильно тебе кохає, визнає свою провину, та не може набратись сміливості першою піти назустріч.

– Якби любила, то пішла би, – відповів Іван. – Навіщо ти мені про це все кажеш? Знову методи психологічного тиску? Припини. Годі мене ламати, я ж не кролик піддослідний. Любиш емоційно закрутити. У вас всі такі «душевні» в «Конторі»? Про матір і брата я й сам знаю, є ж Інтернет. А ти наче намагаєшся натиснути на мене, нагадуючи про них всіх?! Чого ти домагаєшся?

– Ну, раз ти такий у нас розумний, – нахмурився Олексій, – то кажу я це, щоб ти збагнув, чим ризикуєш, якщо надумаєш робити дурниці. Мати та брат постраждають першими. І не кажи, що досі не кохаєш Машу, я ж усе бачу.

– Як я можу нормально працювати, якщо ти те тільки й робиш, що тиснеш на мене. Я плюну на все і крапка.

– Не плюнеш. Занадто великі ставки, мій друже. Принесіть рахунок, будь ласка. А оці твої розумування мені ні до чого. Усе просто: треба бути слухняним і виконувати все, що тобі кажуть. А свою здатність до критичного мислення залиш для навчання у Польщі. Зрозумів? У тебе ще є тиждень тут, проживи його гідно. Ми з тобою ще зтеелефонуємося і зустрінемося обов'язково, Іване! Я перекажу керівництву твої умови й побажання. Але в обмін на те ми й від тебе захочемо значно більшого... Якщо те, що ти мені тут казав, виявиться правдою, то ти реально будеш нам дуже потрібний, а твої послуги будуть актуальними і надалі.

КДБ покладатиме на тебе багато надій, та й Білорусь загалом. Пишайся тим, що ти потрібен своїй батьківщині. Будь патріотом!

– Обов'язково, – спокійно кивнув головою Іван, а подумки висловив презирство. – Я пам'ятатиму про це, Олексію.

– Ну от і добре. Тебе підкинути додому?

– Цього разу не відмовлюсь.

– От і чудово, – Олексій вимкнув прихований диктофон, розрахувався із офіціанткою та пішов до виходу.

Мати зраділа поверненню сина: обіймала та цілувала його, розпитувала про все на світі. Вона дуже пишалась тим, що він вступив до магістратури у Польщі та продовжуватиме своє навчання у країні ЄС, а не Білорусі. Вона приготувала вечерю, трохи згодом прийшов у гості і Євген, бо дізнався про приїзд брата. Так добре Іван себе давно не почував: по-домашньому, затишно й тепло. Мати, як ніколи, була щасливою, що всі зібралися. Вони пом'янули померлого батька та розговорились про життя. Мати поскаржилась, що хоч і вийшла на пенсію, проте відчуває себе дуже самотньою, їй не вистачає спілкування, адже Євген з майбутньою дружиною живуть окремо.

– А коли плануєте весілля? – запитав за столом Іван у брата.

– Гарне запитання, брате, – каже Євген. – Поки що живемо цивільним шлюбом, Аліна мені постійно каже, що треба одружитись. Хоче дітей, але я ледве відійшов від отієї проблеми бізнесом, через який ледве не сів за ґрати. Багато здоров'я та нервів там залишив. Звичайно, що пора вже. Наступного року подумаємо про це, бо поки я працюю адміністратором торговельного центру, маю змогу відкласти на те грошей.

– Так, я уже хочу онуків, – каже мати. – Порадуйте вже мене нарешті, синочки мої!

– Ех, мамо, навряд чи я тебе найближчим часом порадую, – зітхнув Іван. – До речі, напевне я надовго їду в Польщу. Як мінімум два роки там буду вчитись, а потім планую залишитись.

– Залишитись? – здивувалась мати. – Залишаєте ви мене, синочки. Важко мені самій тут, ой, як важко. Казала тобі, Іване, не лізь у цю опозиційну гидоту, а тепер от мусиш їхати. Чи не так?

– Мамо, так буде краще, – мовив Іван. – Тут мені взагалі нічого доброго не світить. Розумієш? Я втомився від усього цього.

– А я від ваших пригод втомилася. Раніше треба було за розум братись, – відповіла вона, досипавши синам борщу. – До речі, ти мені так нічого і не розповів, що у вас з Машею сталося. Чому ви розійшлись? Дівчина страждає, місця собі не знаходить.

– А з чого це ти взяла? – здивувався Іван. – Ти її бачила?

– Знаєш, скільки разів бачила її, коли ходила до магазину! То вона сама сиділа неподалік на лавці, то з вашою подругою Алісою. Одного разу я підійшла до неї і запитала, що сталося між вами. Вона розридалася і сказала, що наламала дров, але не зраджувала тебе. Казала, що дуже сумує, кохає тебе.

– Якби захотіла, написала би «в контакт» або на пошту, – відповів Іван. – Мені від того не легше, мамо.

– Дурний ти, сину. Хоч вона й не ідеальна, але любить тебе. Зараз важко знати взаємне кохання. Я хоч і немолода, але бачу в тому сенс. Вона дівчина, тому і не напише тобі першою, а буде далі страждати.

Іванові не хотілося розвивати на цю тему. Він ретельно обдумував, як зустрітися з опозиціонерами та ще й таким чином, щоб не потрапити в поле зору КДБ, як того хотіли у Польщі. Це його дуже насторожувало.

Наступного дня в управління КДБ Мінська та Мінської області в кабінет начальник Віктор Іванович викликав до себе Олексія. У кабінеті знаходилось ще дві людини.

– Добрий ранок, Олексію! – привітав його Віктор Іванович. – Знайомся. Це підполковник Окремої служби активних заходів Геннадій Едуардович та майор Оперативно-аналітичного центру при президенті Республіки Білорусь Олег Богданович.

– Радий знайомству! – трохи здивувавшись такому розвитку подій простягнув руку Олексій.

Окрема служба активних заходів (рос. Отдельная служба активных мероприятий – ОСАМ) є одним з найбільш засекречених спецпідрозділів на території колишнього Радянського Союзу. Демонструючи приголомшливу ефективність і заслуживши міжнародну славу, бійці ОСАМу вміють залишатися в тіні і зберігати таємниці свого комплектування, підготовки, специфіки роботи. Підрозділ є спецназом Державного прикордонного комітету Республіки Білорусь. На нього покладені такі завдання: протидія ворожим проявам на білоруському кордоні з боку іноземних спецслужб; охорона в надзвичайних ситуаціях об'єктів силових структур; розвідувально-пошукові заходи; особиста охорона керівників прикордонного комітету РБ; участь у конкретних операціях ДПК РБ за матеріалами оперативних розробок; розшук і затримання осіб (у тому числі озброєних і об'єдналися в групи), що намагаються незаконно перетнути білоруський кордон; захист оперативних співробітників ДПК РБ під час проведення службових заходів; захист співробітників ДПК РБ та їхніх близьких у випадках, передбачених законом; робота з питань власної безпеки.

Якщо ж говорити простіше, то основне завдання ОСАМ – реалізація найскладніших заходів, пов'язаних з різноманітними правопорушеннями на кордоні. З Окремої служби активних заходів та суміжних підрозділів вийшла низка помітних державних діячів. Саме в цей спецпідрозділ Олександр Лукашенко відправив служити свого старшого сина Віктора, який став потім його помічником і членом Ради безпеки. Перший командир ОСАМу Геннадій Невиглас очолив Адміністрацію президента. Не менш успішними виявилися й інші колишні співробітники та керівники загону. Ігор Рачковський очолив державний прикордонний комітет. Вадим Зайцев став головою Комітету Державної Безпеки республіки. Валерій Вакульчик виріс до начальника Оперативно-аналітичного центру при Олександрові Лукашенку. Віктор Зурав'єв очолив «Алмаз» – спецпідрозділ білоруського міністерства внутрішніх справ по боротьбі з тероризмом.

Підготовка бійців Окремої служби активних заходів – «на стику» армійського, міліцейського і «комітетівського» спецназів. Залежно від оперативної та військово-політичної обстановки вони мають бути здатні і відбити наступ ворога на державному кордоні, і знищити розвідувально-диверсійну групу або десант, і звільнити заручників, і проводити активні розвідувальні заходи, і затримувати злочинців. Тому навчання включає в себе заняття з фізичної підготовки та рукопашного бою, тактиці, стрільби, військової топографії, водолозної та десантної підготовки, альпінізму. До речі, цікаво, але схильність до універсалізму взагалі є відмінною рисою білоруських спецпідрозділів, на відміну від аналогічних російських.

Найбільш впливовою спеціальною службою Білорусі, якій сьогодні поступається навіть КДБ, залишається таємничий Оперативно-аналітичний центр при президенті Республіки Білорусь (ОАЦ).

21 квітня 2008 Наказом президента Республіки Білорусь на базі ДЦБІ було створено Оперативно-аналітичний центр при президентові Республіки Білорусь (далі – ОАЦ).

Офіційно ОАЦ є державним органом, що здійснює регулювання діяльності щодо забезпечення захисту інформації, яка містить відомості, що становлять державні таємниці Республіки Білорусь або інші відомості, які охороняються відповідно до законодавства, від витoku технічними каналами та від несанкціонованих і ненавмисних впливів.

Отже, наприкінці 2008 року наказом президента було скасовано відразу три структури, які складали кістяк політичного розшуку в країні: Управління захисту

державного ладу і громадської безпеки в Генеральній прокуратурі, Управління по боротьбі з корупцією у вищих ешелонах влади (теж було створено в Генпрокуратурі), а також Державний центр безпеки інформації. Замість них створили Оперативно-аналітичний центр при президенті. Це нова спецслужба, яка повністю підпорядковується синові президента Білорусії Віктору Лукашенку. Її керівником був призначений колишній начальник військової контррозвідки прикордонних військ полковник Валерій Вакульчик. Слід додати, що зараз прикордонники – головні люди в Білорусії. Раніше Вакульчик служив у спецзагоні прикордонних військ ОСАМ і добре знайомий з помічником президента з національної безпеки Віктором Лукашенком. Штат ОАЦ був сформований з абсолютно нових людей. Це колишні співробітники регіональних управлінь КДБ, серйозне перетікання кадрів було зафіксоване з прикордонників, а також з військової контррозвідки.

У 2010 році був прийнятий наказ Лукашенка «Про цензуру інтернету», який зобов'язав провайдерів вести реєстрацію користувачів і зберігати інформацію про надані їм послуги. Контроль інтернету був доручений тому ж Оперативно-аналітичному центру (ОАЦ). На основі рішень ОАЦ та інших компетентних органів складається список заборонених ресурсів. Провайдери в обов'язковому порядку блокують доступ до них для держорганів, установ освіти та культури.

Але це те, що було відомо офіційно. В «Конторі» розуміли, що ОАЦ фактично став найголовнішою та найвпливовішою структурою в державі, про діяльність якої відомо дуже мало. Фактично ця спецслужба контролюється Віктором Лукашенком, і в ній зосереджені найдосвідченіші кадри, які раніше працювали в військовій контррозвідці КДБ, ОСАМ та інших спецслужбах країни. За своєю специфікою ОАЦ схожий на АНБ у США, проте його можливості та діяльність набагато менші за ті, що має Агентство національної безпеки США.

Звичайно все це розумів Олексій, тому був дуже здивований такому візиту та знайомству. Це бачили в його обличчі і присутні офіцери.

– Ви, здається, розгубилися, Олексію, – перейшов до справи майор ОАЦ Олег Богданович. – Це вимушена зустріч, вже тиждень як ми її планували. Розмова буде про вашого інформатора, як ви його називаєте «Сергій», він же Іван Красевич. Оперативно-аналітичний центр при Президенті Республіки Білорусь ретельно вивчав окремо від КДБ ту інформацію, яка надходила від цього хлопця з Польщі та інших ваших агентів з цієї країни. Річ у тім, що вона кардинально відрізняється. Проте досить важко поки що сказати, звідки саме надходить дезінформація. І чи є це навмисним, чи випадковим. З одного боку це може говорити про те, що польське Агентство внутрішньої безпеки разом Агентством розвідки могли

202

розкрити когось з мережі наших агентів та перевербувати або цілеспрямовано проводять далекоглядну спецоперацію по закиданню дезінформації. Це викликає настороження, бо наслідки таких дій сильно вдарять по нашій національній безпеці та нашому з вами становищу особисто. Перевірити достовірність джерел важко, бо Польща – то ЄС і там набагато важче працювати нашим людям, ніж в країнах СНД.

– Думаєте Кресевиц зливає дезінформацію і водить нас за ніс? – запитав Олексій.

– Ми цього не стверджуємо, але й не виключаємо, – відповів працівник ОАЦ. – Справа в тім, що схожа інформація надходила ще від п'яти агентів, і, що не менш цікаво, вона в усіх відрізняється. Зараз ми проводимо зустрічі з усіма працівниками КДБ, котрі є кураторами оцих п'яти агентів в Польщі, Олексію. Це досить важко, бо ви розумієте всю специфіку ситуації. Треба з'ясувати суть проблеми, поки це не має негативних наслідків для нас та нацбезпеки. Звісно, у Івана були й досить цікаві результати, які несуть достовірну інформацію, але знаючи суть цієї роботи, це може бути й вимушеним кроком, колеги. Ми чули про вимоги цього хлопця. Він звичайно хоробрий, що наважився так прямо про це заявити. Може він давно вже хотів про це заявити, а може йому хтось підказав у Польщі. Треба все зробити наступним чином: погодитись переводити йому п'ятсот доларів на місяць, а іншу суму, яку він хоче, лише давати в тому разі, якщо реально щось розкопає цінне, а не купу сміття. Розумієте? Ми ретельно все перевіримо. Поки що так буде найкраще.

– Олексію, це тільки пролог. Проблема набагато масштабніша, – почав розмову полковник ОСАМу Геннадій Едуардович. – Річ у тім, що на початку тижня нашими співробітниками на кордоні з Польщею поблизу Бресту було затримано двох громадян Білорусі, які зникли півроку тому. Затримали їх, коли вони перетинали кордон Білорусі з Польщі. При проведенні оперативно-слідчих дій було з'ясовано, що вони у Польщі почали працювати у громадських організаціях, мета яких – підтримка демократичного розвитку Білорусі та боротьба з диктатурою. Проте через недалекоглядність або голий ентузіазм юнаків, непрофесійність їхніх дій, співробітники ОСАМ оперативно зреагували на такі дії та провели спецоперацію, в ході якої були затримані ці перебіжчики. Самі вони прописані в Мінську, відраховані з навчання БДУ ще три роки тому за опозиційну діяльність. При обшуку були виявлені великі грошові суми в розмірі тридцяти тисяч доларів. Ці кошти були спрямовані на підтримку декількох опозиційних рухів в Білорусі. Далі хлопці мали передати їм цікаві документи з інструкцією та за одним цікавим маршрутом поїхати до Росії. Звідти літаком вони мали перелетіти до Литви. Ця вся

історія нас дуже здивувала, враховуючи те, як неграмотно та непрофесійно все це було зроблено. Можливо ми маємо справу з якоюсь цікавою комбінацією, в якій ці перебіжчики просто були необхідною жертвою, про яку й самі не здогадувались, для проведення більш реальної та значущої операції. Під час проведення слідчих дій один з затриманих надав інформацію про те, що незабаром до Білорусі мають прибути в різний час ще двоє одинаків, які мають не менш важливе завдання, про яке їм, зрозуміло, не було відомо. Як додав перебіжчик, обидва працюють під прикриттям КДБ, але давно вже переверовані іншою стороною. Тепер ви розумієте всю важливість наших дій?

– Звичайно, Геннадію Едуардовичу, – на хвилюк замислившись, відповів Олексій.

– Присядь, – звернувся Віктор Іванович до Олексія. – Справа серйозна, і ми будемо перевіряти всі канали та агентів. Очевидно, що поляки захотіли погратись та виставити нас дурнями, але вони навіть і близько не знають про наші можливості.

– Не знають, – відповів працівник ОАЦ. – Кількість та база даних кадрових співробітників КДБ, ОАЦ та ОСАМ, що працюють в ЄС для них є недоступною інформацією. Проте є певні громадські діячі та опозиціонери, що, знаходячись у Литві чи Польщі, постійно погрожують білоруським спецслужбам тим, що їм начебто відома інформація про базу даних кадрових співробітників наших спецслужб, що працюють не лише в ЄС, але в США та країнах СНД. Серед таких є й так звана Партія патріотів Білорусі, очільники якої заявляють публічно та через соціальні мережі, що якщо спецслужби Білорусі не припинять тиск на членів їхніх родин, то вони повідомлять громадськість про агентуру білоруських спецслужб у вказаних країнах, про підконтрольний Мінську терористичний центр диверсійної мережі в різних країнах світу. За їхніми словами, перша партія в складі двадцяти п'яти найбільш небезпечних фігурантів списку (включаючи їх кодові імена, місця роботи, адреси, телефони і т.д.) вже готова до друку.

– Та це можуть бути лише слова і тільки. Звідки їм це може бути відомо? – розвів руками Віктор Іванович. – Вони блефують.

– Хтозна, Вікторе Івановичу, – відповів майор ОАЦ Олег Богданович. – Ми не можемо бути впевненими у цьому, мають місце і випадки відтоку інформації. Не забувайте, що в цих опозиційних структурах за кордоном є й колишні співробітники КДБ, які втекли за кордон наприкінці 90-х років. Деяким з них теоретично могла бути відома і така інформація. Маємо бути обережними. Наші відомства спільно працюють над цим. Але повернімося до Івана Красевича. Олексію, треба організувати нашу зустріч. Можете подумати, що це небезпечно та непрофесійно, але того вимагає моє начальство.

– Я зрозумів, – погодився Олексій. – Ми з вами окремо обговоримо деталі. Є певні нюанси.

– Все правильно, так і зробимо, – погодився працівник ОАЦ. – А тепер нам треба ще переговорити з Віктором Івановичем та Геннадієм Едуардовичем.

– Я зрозумів. Можу бути вільний?

– Так, – кивнув головою Віктор Іванович.

Олексій повернувся до кабінету і замислився. Це все йому дуже не подобалось, він розумів ризик того, що може статися, якщо Іван виявиться саме тим, про кого йшла розмова. Думки про це не давали йому спокою та змоги нормально працювати. Дивлячись на колег, він думав про своє, але робота сама не виконувалась, треба було зосередитись. З іншого боку це було схоже на якусь дурню, що вони могли самі вигадати задля підняття рейтингів та створення видимості бурхливої діяльності.

Колеги Роман та Дмитро дивились на нього, не розуміючи в чому справа, але знали про те, що Олексія викликав до свого кабінету Віктор Іванович. Ніхто не знав, що там були співробітники ОСАМу та ОАЦ, але виглядало на те, наче всі щось приховують один від одного.

– Що сталося, Льюхо? – запитав Роман, вимкнувши ноутбук та переклавши папки з компроматом на працівників одного із заводів Мінська на полицю. – Ти якийсь не такий після кабінету Віктора Івановича?

– Неважливо, – відповів спокійно той. – Свої нюанси. Чуєш, Ромо, а ти не знаєш, так між нами, Оперативно-аналітичний центр при Президенті Республіки Білорусь має доступ до...

– Доступ до чого? – здивовано запитав Роман.

– Та нічого, забудь, – відхрестився кадебіст та налив собі кави. – Погода сьогодні чудова. Але настрою чомусь зовсім немає.

– Ти якийсь чудний сьогодні, – пильно глянув на Олексія Роман. – То запитання дивні, та сам на себе не схожий. Я тобі скажу так, між нами, хоча думаю, ти і сам чудово розумієш це. ОАЦ – це така структура, про більшу частину діяльності якої багато хто з КДБ не знає. Вони можуть все. Всі думають, що ми знаходимось зверху над усіма структурами, але то не так. КДБ насправді впливовий, але коли щось стосується діяльності ОАЦ, то тут ми безсилі. Я зрозумів. У Іваніча в кабінеті ти розмовляв з кимось з Оперативно-аналітичного центру?!

– Не зважай, Ромо. Забудь.

– Добре, розумію, Льюхо. Не переживай ти так. Ти що наламав десь дров?

– Та от не знаю...

– Біда. З ОАЦ просто так не приходять до КДБ. Сам розумієш.

– Розумію, тому й такий настрій в мене, – відповів Олексій, сьорбаючи каву.

В цей час не ловив ґав і сам Іван, добре проінструктований польськими фахівцями. Ще ввечері він вийшов через «ліву» електронну скриньку та змінну ІР – адресу на людей, з якими мав установити контакт. Звичайно, було страшно. Але на зустріч за містом у парку прийшло двоє людей. Це були дві жінки. Вони спочатку озирались довкола, чи немає раптом стеження чи «хвоста».

Іван спокійно дивився на них, зрозумівши на кого чекає. Розмова була короткою й Іван особливо себе не представ. Передав гроші та інструкцію, як того хотіли Анджей та Елен Родзинські. Окремо він передав записку від Владислава Кошака. Жінки зраділи, перекинулись кількома словами і натякнули, що пора розходитись, аби не накликати неприємностей.

В Івана залишилась одна невеличка записка з якоюсь мапою та інструкцією. Їхати треба було в центральний район міста, де й було заплановано зустріч. Проте Єгор, хлопець якому треба було це передати з РЧСС, чомусь вів себе надто обережно, наче за ним вели спостереження з КДБ. Постійно міняв місця зустрічі, а Іван, то й робив, що пересідав із тролейбуса до тролейбуса, слідуючи за ним, поки той, не зрозуміє, що все навколо більш-менш безпечно.

Врешті-решт їм вдалося пересіктись на кінцевій зупинці одного з тролейбусних маршрутів міста.

– Ну нарешті! – видихнув Іван. – Тебе пасли, що ти постійно міняв місця? Я сам ледве тебе на загубив.

– А ти як думав, – швидко та перелякано дихав Єгор. – За мною КДБ давно слідкує. РЧСС зараз їм дуже цікавий. Тим паче скоро планується «Народний сход», а для них це як кістка в горлі. Зі мною вів бесіду з «Контори» якийсь Дмитро, але я не зламався, не дарма на актора вчився. То що там в тебе?

– Ось з Польщі просили передати, – передав записку з мапою Іван. – До речі що це?

– А, таке... Це дуже важливо і має допомогти нашим активістам. Дякую, що не побоявся та зробив все. Ти молодець, якби не ти, не знаю, що ми й робили. Довго затримуватись не можна. Вітання Вові переказуй. Добре?

– Добре. Ех, обридли мені ці ваші шпигунські пристрасті та пригоди.

– В такій країні живемо, вибач, друже, – розвів руками Єгор. – Ну все, друже. Дякую. Бувай здоровий. Може колись побачимось.

– Щастя! – попрощався Іван і почекав, поки Єгор поїде, а потім іншим маршрутом поїхав додому.

Йдучи від зупинки до свого будинку, Іван побачив Машу, яка сиділа на лаві. Коли він наблизився, дівчина заридала. Іван не був готовий до цієї зустрічі та й не хотів цих пристрастей, він вже нічого не хотів. Хоча і здогадувався, що вона буде розшукувати його, дізнавшись, що він приїхав з Варшави.

Іван підійшов та сів поруч з нею на лавці. Вона мовчки прибрала руки від обличчя, витерла сльози та подивилась на нього, але нічого не сказала. Іван також не знав, як почати розмову. У нього не було жодних думок в голові, лише в душі з'являлись різні емоції, яких він наразі не міг ідентифікувати.

Маша знову підвела очі й тихо мовила: «Привіт, Ваню! Вибач, що так тебе вистежила, але інакше не вдавалося. Я не можу так більше жити, вибач. Я знаю, що тоді в Криму вчинила дуже погано, але нічого не сталося. Я не крутила жодного роману з колишнім хлопцем, повір. Я хотіла розібратися тоді в собі, зрозуміти свої почуття. Але наступного дня, коли ти вже поїхав, я пішла на вокзал і з великими труднощами роздобула квиток до Мінська, здавши попередній. Ти думаєш, що я тоді була з Борею і зрадила тебе, переспала з ним? Нічого не було, я спала на підлозі, раз-по-раз прокидаючись від п'яних співів його компанії, яку ви побили разом з Дмитром та Остапом з УНА-УНСО. Я хотіла зрозуміти, що зі мною відбувається. Я врешті-решт дійшла висновку, що Борис залишився в минулому, незважаючи на те, що кохала його сильно, як і тебе. Так, це я його покинула, бо ревнувала до його подруги Аліни, сварилась з ним через те, що він не поділяв моїх націоналістичних поглядів. Тобі я збрехала, і це моя вина. Він справді мене не зраджував, в цьому врешті-решт переконалась я сама. Мені було важко без нього, я страждала, але розуміла, що треба розійтись. А потім я зустріла тебе, ти змінив мене, я покохала тебе, як колись і Бориса любила. Але минув час, і мені треба було зрозуміти, що все-таки ти зайняв моє серце, а не хлопець з минулого. Зустріч з ним у Криму поставила мене на коліна, але я мала розібратись у собі, навіть ціною того, що там між нами відбувалось. Я не зрадила тебе, присягаюсь. У нас не було сексу, я більшість часу ридала, хоча Боря й заспокоював мене. Але наступного ранку, коли вони прокинулись, мене вже не було. Я поїхала, зрозумівши, що зробила помилку, залишивши тоді тебе в Євпаторії, фатальну помилку. Я – дурепа, і досі страждаю через це. Мені дуже важко, бо я кохаю тебе. Коли я дізналась, що ти в Польщі, я думала, що втратила тебе назавжди. Але ти приїхав...»

– І знову повертаюсь, – відповів спокійно Іван. – Боюсь, що цього разу назавжди.

– Ваню, а скажи чесно, ти досі кохаєш мене? – не опускала очей Маша. – Ти зміг би мене пробачити та знову почати все спочатку? Скажи, прошу тебе. Я тебе

колиш сама пробачила, коли тоді ти зрадив мені з Олею. Але ж я не зраджувала тебе, просто повела себе неправильно і негарно. Я дуже прошу, пробач мене. Ти навіть не уявляєш, наскільки ти мені потрібен... Я не зможу без тебе, коханий!

– Знаєш, Машо, – спокійно та без емоцій відказав Іван, – навіть тепер, через певний час ти хочеш все змінити на краще. Я здивований. Але я вже не планую повертатись до Білорусі. Навіть якби тебе пробачив і ми почали б усе спочатку, ти змогла б залишити університет і родину як я і переїхати зі мною до Варшави?

– Я... – замислилась вона. – Я б напевне...

– От бачиш, ти не впевнена в собі, – мовив хлопець.

– Чому ти так одразу? – дівчина знову мало не розплакалась. – Заради кохання я б пішла на це, але якби я справді була тобі потрібною і ти кохав мене, як і я тебе. Повір. Батьки б мене напевно зрозуміли.

– Добре, Машо, – зітхнув Іван. – Я пробачаю тобі. Бо сам досі люблю тебе й не можу про тебе забути. Чесно. Мені теж було важко весь цей час, дуже важко.

– Сонечко, – Маша кинулась його обіймати й цілувати.

Проте Іван ухилився, підійнявся з лави і голосно зітхнув. Маша не зрозуміла, що пішло не так, чому він так поводить. Вона знову дала волю сльозам.

– Не плач, не треба, – мовив Іван. – Є ще одна річ, яку ти маєш знати. І тоді, коли все дізнаєшся, зрозумієш багато моїх вчинків. Не думаю, що ти захочеш зі мною бути після такого...

– Ти когось знайшов собі в Варшаві? – різко запитала вона. – Ти зрадив мені з кимось за цей час?

– Ні.

– Тоді що сталося? Я не розумію, – розвела руками Маша.

Саме в цей час у Івана задзвонив мобільний телефон. Він подивився, що це телефонувє Олексій та ще й ввечері. Йому це дуже не сподобалось. Він підняв слухавку та промовив: «Так, слухаю. Алло!.. Через 40 хвилин?.. Ти адекватний? Не сидиться вдома? Добре, добре. Я все зрозумів. Домовились, буду!».

– Що сталося? Хто це був? – підозріло подивилась на нього Маша.

– Ти справді хочеш про це знати? – подивився їй в очі Іван. – Тоді маєш знати правду. Тепер мені вже нічого втрачати.

– Так хто це був?

– Комітет Державної Безпеки...

– Що? – розгубилася Маша.

– КДБ, – додав Іван. – Тепер я тобі все розкажу, хоч і маю мало часу.

Іван, стоячи перед нею, детально розповів про те, як за цей час, що вони були разом, в його житті з'явився КДБ і яку роль він відігравав, що доводилось

робити Іванові за цей період, працюючи під тиском на «Контору». Іван розповів їй про університет, роботу інформатором, методику вербування КДБ, події 19 грудня 2010 р., зливання потрібної інформації про студентів та знайомих – одним словом, про все, чого вимагав від нього Олексій.

– Як ти міг? – заплакала вона, дивлячись йому в обличчя. – То ти за весь цей час постійно обдурював всіх нас, а не лише друзів? Ти і мене зливав їм, і наших спільних друзів? А як же активісти «Вясни», БНФ, студентські активісти, хлопці з України, громадські діячі? Ти всіх зрадив та злив? Скільки тобі платили за це?

– Я тобі вже все розповів, – опустив голову він. – Навіщо перепитувати? Але з самого початку я вів свою гру і давав інформацію лише таку, яка б не була проти моєї родини, друзів та близьких. Я постійно перед Олексієм заступався за тебе, щоб у тебе не було проблем через діяльність, так само як і в Аліси, Андрія та Сашка. На жаль, Андрієві я так і не зміг допомогти з відновленням в університеті. Але я знав, що за весь цей час, я знайду змогу поїхати з Білорусі, так, щоб все було гладко і для «Контори». Тоді через РЧСС у мене і з'явилась така можливість. Вова доречно з'явився у моєму житті. У Польщі я розказав про все місцевим громадським діячам, через що на мене вийшли тепер польські спецслужби. Так я влипнув, але у мене не було іншого вибору, терпіти «Контору» я більше не міг. Тепер мені доведеться грати за польським правилами та в ті ігри, які дуже не люблю і ніколи до них не прагнув. Ми почали зливати дезінформацію у КДБ, яку рано чи пізно вирахують. Пізніше, а може раніше, я виступлю з сенсаційною заявою у Варшаві про те, як КДБ ламає життя та вербує громадян. Це буде революція. Я до цього готовий. Я не хотів лізти в усе це, але тепер вибору в мене немає.

– Ти – зрадник і мерзотник! – ридаючи, Маша стукала кулаками йому по грудях. – Ти зрадив всіх нас, ти – стукач, сексот, ти – гірше, ніж гебіст! Ти зрадив усіх друзів і мене! Ми тобі всі вірили, вважали за друга! А ти!

– Тепер ти знаєш правду і більше ніхто! – відповів їй Іван. – Хочеш проклинай мене, бий, ненавидь, але я розказав тобі про все це. Можеш піти у міліцію, КДБ та здати мене, заодно помстишся за все це і матимеш рацію. Але я мушу закінчити свою справу, якщо вдасться. Лише коли не стане Лукашенка й політичний режим у Білорусі зміниться, я зможу приїхати сюди знову. Брат і мама зрозуміють мене, хоча не знають всієї правди. Лише тобі я про все розказав.

– Іди геть! – ридала вона. – Ти зрадив всіх нас. Краще б ти зрадив мене, як дівчину, аніж так підло. Забирайся до своєї Польщі!

– Знай, Машутко, я кохаю тебе. Якщо ти тепер зможеш мене пробачити, я буду радий, якщо ти поїдеш зі мною або переїдеш до мене у Варшаву згодом. Там ми змогли б почати нове життя. Я чекатиму тебе стільки, скільки треба. Я люблю тебе...

У відповідь звучав лише її гіркий плач. Тут знову заграла мелодія на телефоні. Це був Олексій і він був незадоволений, що Іван досі не прийшов на заплановане місце зустрічі. Нахабний тон кадебіста не сподобався Іванові, але він мусив підкоритись у цій ситуації. Він залишив Машу та побіг через дорогу. Маша також різко встала з лавки, витерла сльози, і вирішила тишком-нишком побігти за ним слідом. Вона рухалася тихо, оминала освітлені місця і їй здалося, що вона робить це не гірше за будь-якого співробітника спецслужби.

Через деякий час вона, заховавшись за кущами, побачила, що в безлюдному провулку на Івана чекав «Хюндай». З авто вийшло двоє чоловіків. Це були Олексій та майор ОАЦ Олег Богданович.

– Знайомся, Іване, це співробітник Оперативно-аналітичного центру при президенті Республіки Білорусь, – коротко представив його Олексій.

– Можеш мене називати просто Олег, – спокійно відповів той. – Напевно дивуєшся, чому тебе в такий час захотів побачити твій куратор з КДБ та ще й співробітник іншої спецслужби, якого ти не бачив ніколи?

– Чесно кажучи – так, – тремтячим голосом відповів Іван.

– Правильно робиш, що боїшся, адже розмова буде серйозною, хлопче! – сердито промовив Олег Багданович. – У тебе є десять хвилин, щоб переконати нас в тому, що ти не зрадник та не співпрацюєш з польськими спецслужбами. Але попереджаю, це тобі не локшину комусь вішати на вуха, у мене розмова коротка. Я пройшов школу життя у військовій контррозвідці перед тим, як потрапити сюди, на роботу в ОАЦ. Ти навіть і близько не уявляєш собі, що може та чим займається ця спецслужба. Це – аналог АНБ, як у США, тільки з більшими повноваженнями і ми не підкоряємося жодній структурі, окрім президента особисто. Якщо мені щось не сподобається, я тебе запросто можу просто тут підстрелити та змусити довго вмирати у стражданнях. Та людина, яка вирішила нас зрадити, навіть уявити собі не може, як їй доведеться за це відповісти.

– Я не розумію...., – розводив руками Іван.

– Зараз ми тобі пояснимо, – Олег так вдарив його в обличчя, що Іван упав, а потім добряче побив лежачого ногами. – Підіймайся, паскудо!

– Я ні в чому не винний, – встав з землі Іван, переляканий до смерті.

– Авжеж! – Олег ще кілька разів ударив його, не даючи впасти. – Хто зливав нам дезінформацію, хто мав приїхати до Білорусі в якості кур'єра з Польщі? Хто є вашим куратором у Варшаві? Мовчиш? Допити КДБ для тебе будуть походом до театру в порівнянні з тим, що можу я зробити!

– Я нічого не знаю, – притулювся до найближчої стіни Іван.

– Сідай в машину! – наказав Олексій. – Зараз проїдемося!
Іван підкорився.

Олег та Олексій озирнулися навколо, переконавшись, що їх ніхто не бачить, про щось пошепотіли й сіли до автомобіля. Усе це чула і спостерігала із-за кушів вражена Маша. Їй було шкода Івана, але вона не знала, як на все це реагувати і що робити далі. Вона стала свідком того, про що раніше навіть і подумати не могла. КДБ й ОАЦ просто зламали її. Їй було страшно тепер і за себе, й за Івана. Вона запам'ятала номер автомобіля Олексія і спробувала зробити на телефон фото, хоча в темряві майже нічого не проглядалося. Увімкнула також диктофон, але запис вийшов украй поганим. Маша непокоїлася за Івана, хоча в душі й ненавиділа за все це.

Івана привезли до якогось будинку, де через підвальне приміщення провели до непримітного офісу, який належав ОАЦ. Там було багато приміщень, які відходили то в бік, то далі в підземелля. Весь цей час у нього були зав'язані очі і та знерухомлені кайданками руки. Зняли їх, коли привели Івана до потрібної кімнати, де були і комп'ютери, і різні знімки про Івана, і стосик документів на столі, інші – приколоті до стіни. Івана пристебнули за руку до батареї і він побачив це все, коли з нього зняли пов'язку.

– Так, голубчику, тут усі матеріали про тебе, – обвів очима кімнату Олег Богданович. – І ніхто не знає, де ти. Це одна з наших секретних будівель в Мінську. Їх десятки. Тут тебе ніхто ніколи не знайде, красунчику! Часу в нас багато! Зараз ти нам про все розкажеш, сволота малолітня!

– Якщо розкажеш все сам, для тебе і твоєї родини буде краще, – додав Олексій. – Це вже серйозно, Іване. Ти не знаєш, в які ігри почав грати!

– Це ви про що?

– Кажи, падло! – вдарив по столу кулаком Олег, а потім сів за стіл та увімкнув комп'ютер. – Я через лінію ОАЦ пробив твої переміщення протягом тих діб, що ти був у Мінську та Білорусі. Цікаві віражі досить виходять. Навіщо так кружляти? Біда в тому, що ти робив це так, наче був спеціально підготовлений до цього. У тебе був вимкнений телефон деякий час, сам ти намагався бути там, де найменше камер спостережень, наче знав, де вони знаходяться. Наші люди не завжди мали тебе в полі зору. Скажи, навіщо так все це тобі? Тебе цього Олексій точно не вчив та навіть і не натякав на це!

– Це вже на рівні звички, – відповів Іван. – До речі, такий інструктаж давав мені Олексій, щоб бути обережним у Польщі, коли можлива небезпека. Хіба не так, Олексію?

– А яка небезпека чекає на тебе тут, ти ж на батьківщині? – втрутився Олексій.

– Я ж кажу, що просто звик так пересуватися. Саме собою так виходить. Ну, повірте мені. Перевірте документи, там все правда, що я вам надсилав. Я нічого не розумію. Що вам треба ще від мене, га? Такими методами ви хочете отримати якісного інформатора у Варшаві? Хіба так це робиться?

– Затули писок! – вигукнув Олег. – Ти ще мені будеш казати про методи нашої роботи? Щеня! Інформація, отримана тобою, не є цілковито достовірною, а частина її взагалі – про все й одночасно ні про що!

– А ви хотіли за якийсь місяць отримати професійного шпигуна без підготовки та досвіду та ще й належної винагороди? Я залізний по-вашому? Ви хоч би совість мали!

– Ми маємо її, хлопче, – відповів Олег, скануючи файли на комп'ютері, – бо працюємо на Білорусь, а от на кого ти працюєш тепер, це нам ще треба буде з'ясувати! Ти правий, що кажеш про такі речі, реально тобі там важко. Але є певні обставини, які змусили нас так чинити з тобою і підозрювати і зраді!

– Які ще обставини? – зобразив здивування Іван.

– Поясни йому, Олексію! – відповів Олег, ретельно вивчаючи документи щодо Івана на екрані монітора і на столі.

Олексій коротко та в межах дозволеного пояснив Івану, що сталося і чому багато фактів проти нього. Від цього залежали і кар'єри Олексія та Олега, якщо вони прогавлять справжніх винуватців того чи іншого «злочину». Тоді в Івановій свідомості все склалось, і він збагнув, що це просто типові їхні методи, зокрема – жорсткий психологічний тиск, як і казав Анджей, коли готував його. Такі методи застосовуються до всіх, кого вони підозрюють. Іван вирішив триматися до останнього і це був його єдиний шанс за цих обставин.

Олексій розпитував його про багато чого, але всі відповіді були досить логічними та змістовними. Це чув і Олег, аналізуючи документи. Він і далі не вірив Іванові, та моніторинг діяльності Івана в Білорусі майже нічого серйозного не виявив, окрім нещодавнього дивного уникнення радарів та уваги оперативних співробітників.

ОАЦ мало всі звіти про вихід Івана до соціальних мереж, Інтернету в цілому, його листування в електронній пошті, зміст його телефонних розмов та контактів з людьми. Але Іван бачив, що обдунив і їх, адже не все вони мали на нього. Тепер головне було переконати їх у власній невинуватості, вибратися звідси цілим та втікати нарешті до Польщі. Про його додаткові сім-карти, мобільні телефони та липові електронні скриньки вони не мали жодної інформації. Знаючи, як працює

моніторинг Інтернету та телекомунікаційних систем, Іван обходив всі слова та словосполучення, за якими його міг би вистежити ОАЦ у Білорусі. Головне, щоб не були спіймані ті люди, з якими він пересікався. Але їх таки не знайшли, бо наразі не знали кого шукати. Іван весь час обережно переводив стрілки на тих інших, хто міг би бути справжнім зрадником та перебіжчиком, натякаючи й на те, що йому взагалі треба б заплатити за те, що він там робив та ризикував, а не так допитувати та принижувати.

– Ми самі вирішимо, що й як з тобою робити! – відповів Олег, дивлячись на нього, водночас ховаючи у стіл документи на Івана.

– Як ви тоді збираєтесь будувати адекватну шпигунську мережу, якщо ви так кадрами розкидаєтесь та відбиваєте будь-яке бажання до співпраці? – каже Іван.

– А у тебе вибору іншого немає, – відповів Олексій, дивлячись на реакцію Олега. – Доведеться працювати, Ванюшо, інакше ніяк. Наша рука знайде зрадників усюди, повір нам. Всі недооцінюють білоруські спецслужби, а дарма. Ми справді багато можемо і багато на що впливаємо, ти навіть не уявляєш собі справжніх масштабів.

– Але йому про це знати не обов'язково, – перебив його Олег. – Бо тоді його взагалі доведеться вбити!

– Це все дуже серйозно. Якщо треба, рука нашої розвідки тебе, а також інших героїв, знайде хоч у Новій Зеландії, – продовжив Олексій. – Європейські спецслужби насправді ніщо у порівнянні з нами. Вся база та досвід радянського КДБ модифікувалась, але залишилась на нашому озброєнні. Європейці навіть не знають з чим мають справу. Це і найкраще для нас.

– Невже ОАЦ такий могутній? – перепитав Іван.

– Ти ще й запитуєш? – розсердився Олег. – ОАЦ настільки могутній, що здатен стерти з історії тебе, твою сім'ю й усіх родичів та навіть згадки про них не залишаться, наче вас взагалі ніколи й не було, хлопче! ОАЦ може завдати такого удару по країнах-ворогах, що вони, навіть не дізнавшись, що це справа наших рук, будуть оговтуватися дуже-дуже довго.

– У Польщі деякі білоруські опозиціонери кажуть про це...

– І що саме? – зацікавився Олексій. – Чому не казав про це раніше?

– Здається, казав...

– Ні, не казав! – зауважив Олексій. – Так що там і хто каже про нас?

– Є якась патріотична партія, лідер якої запевняє, наче має докази, що справа Андерса Брейвіка – це діло рук білоруських спецслужб!

– Ого! – подивився Олексій на Олега. – Нічого собі! Так це серйозна інформація! Що скажеш, Олеже?!

– Ми чули про це і те джерело інформації, – відповів Олег спокійно, – наші люди давно вже працюють над цим. Справа серйозна і не така проста, як здається. Людина погрожує здати наші мережі та терористичні центри по всьому світі, якщо не залишимо його родину у спокої в Білорусі. Може він блефус. А може й ні. Ми не ризикуємо, бо знаєш, що тоді може відкритись.

– То це правда про Брейвіка та білоруські спецслужби? – вражено запитав Іван.

– Замовкни! – сердито буркнув Олег. – Або допоможу замовкнути! Це тебе не стосується, хто кого вбив і чиїми руками. Нехай норвежці самі розбираються! Але те, що тепер вони побоюються білоруських спецслужб, правильно! Я ж казав про радянський досвід та спадщину. Дарма нас там недооцінюють. Олексію, зніми напевно з нього наручники. Тепер ми з ним просто поспілкуємось.

– Добре.

І от Івана звільнили від наручників та дозволили віддихатися, навіть дали води. Тепер вони хотіли продовжити розмову більш спокійно, адже були ще запитання та певні нюанси. Олексій ніби впевнився, що Іван – не зрадник і шукати справжнього «злочинця» треба в іншому середовищі. Але майор ОАЦ Олег Богданович ще мав сумніви. Досвід роботи у військовій контррозвідці КДБ та декілька років праці в ОАЦ зробили з нього справжнього професіонала своєї справи. Але цього й варто було очікувати від співробітника головної спецслужби лукашенківської Білорусі. В разі, якщо через провину Олега буде пропущено «зрадника», його б чекало звільнення або, у кращому випадку, пониження на посаді. Він був добре вимуштруваний та обізнаний в таких справах.

Поки Олексій розмовляв з Іваном про період перебування в Польщі, Олег, періодично слухаючи їхню розмову, заходив на секретні внутрішні відомчі сайти Оперативно-аналітичного центру, запускав секретні програми та проводив відповідний моніторинг телекомунікаційної мережі. Він не міг змиритися з тим, що Іван був «чистим» перед ним. Бентежило його дивне зникнення Івана від оперативного нагляду та моніторингу ОАЦ.

Олег Богданович взяв за руку Олексія та вивів його в інший кабінет. Скориставшись цим на свій страх та ризик, Іван підійшов до столу співробітника ОАЦ. Там були документи на родину Івана, Машу, його студентських знайомих, а також роздруковані повідомлення його телефонних розмов та листування в соціальних мережах і електронній пошті. Іван був шокований, хоча розумів, що цього варто було очікувати. На моніторі комп'ютера були обличчя інших молодих людей, яких Іван не знав, а на столі лежали папки з досьє на них. Все нагадувало

радянський стиль. Але за вікном був інший час і масштаби впливу та можливостей КДБ не могли не лякати молодого хлопця, що жив у 2011 році.

За цей час співробітництва з КДБ багато чого змінилося у житті Івана, він чимало дізнався і почав розуміти. Політика та громадське життя тепер в його очах виглядали зовсім по-іншому.

Іван повернувся до свого стільця. Невдовзі повернулися й Олексій з Олегом. Олег мовчки зав'язав Іванові очі й вивів його підземними коридорами туди, куди вони приїхали. Згодом там з'явився Олексій і зняв з нього пов'язку.

– Отже, Олексію, перед поїздкою проінструктуєш його сам, – мовив Олег. – Я мушу займатися іншими справами. Та й пізно вже... Далі – наша робота, що робити вам, ти знаєш! Ти все зрозумів?

– Так точно! – відповів Олексій.

– Тоді до зустрічі! – махнув рукою Олег і зник в темній вулиці.

Олексій з Іваном підійшли до автомобіля й сіли нього. Запрацював двигун, але машина не рушала. Олексій зосереджено мовчав. Іван же думав про те, якби швидше залишити Білорусь і дістатись до Польщі. Він всією душею ненавидів КДБ та ОАЦ, адже вони позбавили його найголовнішого, що він хотів мати у цій країні – майбутнього. Він хотів свободи та щастя, але здобув зовсім інше – ігри зі спецслужбами, втечу з Білорусі, життя на чужині, проблеми з Машею та родиною. І хоч життя за цей час сильно змінило його, емоції контролювати він не міг. Цей рік видавався йому екзаменом за все минуле життя. КДБ, Лукашенко, ОАЦ, Польща, Агенція внутрішньої безпеки – все це дратувало його та не давало спокою. Всюди від нього чогось хотіли, але він нікому не був потрібний, і, скоріш за все, став лише маріонеткою у цій складній грі під назвою «життя». «Заручники долі» – саме так вони колись називали з Машею один одного, але тепер ці слова викликали лише сум та журбу.

Олексій нарешті натиснув на газ і машина зашурхотіла нічними вулицями. Поки їхали, обоє мовчали, думаючи кожен про своє.

– Ну що, Іване, – промовив Олексій, зупинившись на тому ж місці, де вони зустрілися, – справи такі, як бачиш, що тобі не позаздриш. Мені так само, якщо ти виявишся винним. Але відпустити тебе треба, так вирішили в ОАЦ, не знаю, хто саме. Непереливки буде мені й Олегу Богдановичу, якщо виникне непередбачена ситуація. Всі ми це розуміємо, але все це гра, яку давно ведуть спецслужби, і це серйозна політика. Так або навпаки. Все те, що ти бачиш у новинах, є результатом або інструментом роботи багатьох спецслужб світу: війна в Південній Осетії, смерть Арафата, теракти в Іраку, повалення влади президентів у Арабських країнах,

підписання договорів про зону вільної торгівлі, відкриття нових компаній. Так, не дивуйся. Ти багато у що вліз, сам того не розуміючи, а може й не хотів. Важко бачити тепер світ інакшим? Не так ти собі все уявляв? Колись і я так реагував на все це, коли закінчив Інститут національної безпеки та почав працювати. Страшно від того, куди котиться весь цей світ. Думаєш мені приємно карати людей та бути монстром? Я теж довго психологічно йшов до цього. Життя – це як кіно, в якому ти граєш певні ролі, от і нам доводиться бути професійними акторами. Так, зарплатня непогана, це дуже солідна та впливова робота у Білорусі. Я, як офіцер молодшого складу, отримую 2 тисячі доларів, це непогані гроші. Де ще такі заробиш? Де ще так себе почуватимеш? Це все виправдовує. Ти б теж міг працювати у нас, відслужив би в армії, там ми б тобі допомогли. Взяли б до нас у відділ захисту конституційного ладу в Управління Мінська та Мінської області, курував би кілька навчальних закладів або якийсь опозиційний рух. Спочатку б отримував 800 баксів, а з часом і до тих же двох тисяч дійшов би. Це реальна та перспективна тема, кадрів у нас професійних не так багато. Скажу чесно, дехто навіть дилетант або відвертий кар'єрист, що дискредитує службу. Я не з тієї когорти, у мене були інші цілі. Я прагнув працювати тут або в МВС, і от я тут. Спочатку я думав, що буду працювати у контррозвідці, але мене направили у цей відділ. Ти бачив, як ми працюємо? Хіба погано? Невже не хотів би так само? Чи може тобі наш відділ не подобається? Може хочеш до відділу розвідки чи контррозвідки, або боротьби з організованою злочинністю? Чому мовчиш, Іване?

– Тебе слухаю, Олексію, – спокійно відповів той. – І невже я так легко зміг би працювати у вас? Невже отак відразу 800 доларів і потім зарплатня піде вгору? І що, реально можна курувати всього один ВНЗ і стільки отримувати?

– А, он воно що, – усміхнувся Олексій. – Так. Близько 800 баксів. Більше хіба зароблятимеш в ОАЦ або якщо ти директор чи начальник якогось відділу на підприємстві. Але тут престиж та пільги. Наша база потужна, КДБ усюди. Ми наглядаємо за усіма підприємствами країни, установами та закладами, зокрема, зрозуміло, що й освітніми. Ми стежимо за іноземцями, навіть студентів перевіряємо. Всі громадські рухи, організації, політики та партії, навіть нелегальні та закордонні – під нашою пильною увагою. Малий та середній бізнес так само. Ми прослуховуємо всіх, стежимо в Інтернеті, за поштою. Вся Білорусь належить нам – КДБ.

– А як же тоді ОАЦ? – здивувався Іван.

– ОАЦ, – мимохить повторив Олексій. – Ця спецслужба теж багато чого вирішує та на що впливає. Скажу по секрету, ми в КДБ не дуже полюбаємо її. Так,

вона є впливовішою та більш закритою від нас, туди потрапити на роботу досить важко. Все, що про них відомо – те, що написано в законах і на їхньому сайті. Цю структуру і в КДБ трохи побоюються, вони – над усіма, бо підпорядковуються безпосередньо президентові Білорусі. Ми розуміємо, що вона може і чим насправді займається, крім вказаного у відкритих джерелах, але про це краще не говорити. Те місце, де ми були сьогодні, одне з їхніх приміщень, їх багато у столиці. Навіть у нас про це все не знають, як і про те, що там може бути. Співробітників у них наче мало, але насправді все може бути інакше. ОАЦ працює і в ОДКБ, і в армії. Багато їх в Росії, Казахстані. Що вони там роблять точно, достовірно невідомо. Інформаційна безпека, контроль Інтернету, телекомунікацій – це не повний перелік їхніх можливостей. Навіть нас вони моніторять. Багато співробітників ОАЦ – це колишні військові контррозвідники, прикордонники, яких взяв на цю роботу син президента. Там багато професіоналів та майстрів своєї справи. Ти бачив, що у них є все на тебе: всі записи дзвінків, листувань, відео з камер спостереження, купівель в магазинах, контакти з людьми.

– Я думав, що це все ваша робота, – здивувався Іван.

– Лише наполовину, – відповів той, – не все й ми можемо. Все – це ОАЦ! Але без нас їхня робота неможлива, вони теж від нас залежать. Ця спецслужба стала найвпливовішою, головною, але КДБ не втратив своєї ваги. Цього на Заході достеменно не знають, і відповідно – недооцінюють, вся радянська база у нас залишилась та вдосконалилась, ми можемо таке, що й не снилося. Був би лише наказ та відповідний ресурс. У нас мережа реальна по всьому світу, як сьогодні ми казали, так воно і є. У багатьох країнах ЄС, тим паче у Польщі. Нам не важко знешкодити зрадника, інше питання – політична доцільність та які ризики або переваги цього. Аналітичний відділ тут працює добре. З розвідкою КДБ активно взаємодіють і спеціалісти з нашого Департаменту захисту конституційного ладу та боротьби з тероризмом. Вони працюють і в Африці, і в Азії, і в Південній Америці. Особливо співробітників КДБ багато у всіх сусідніх країнах, у всіх без винятку: Литві, Латвії, Росії, Україні та Польщі. Але найбільше їх у Польщі та Литві. Сьогоднішній сусіда в автобусі або людина в черзі в якомусь магазині Каунаса може виявитися агентом КДБ Білорусі, а таксист у Гданську може влаштувати автомобільну катастрофу. Може бути й таке, що купивши газету у бабусі на вокзалі в Києві, ти можеш отримати отруєння і померти, не доїхавши до дому. Або уяви картину, коли десь у Тулі ти увійшов до кафе і в тебе раптово паморочиться голова, а за кілька хвилин ти помираєш від серцевого нападу. Все це можливо і взято не з фантазій. КДБ робить провокації й навіть теракти у багатьох країнах

світу. Сьогодні ти казав про теракт Брейвіка, не знаю, чи це наших рук справа, але й таке можливо. Які тут політичні переваги або наслідки, я не аналізую, це робота інших людей у «Конторі», але все реально. У Брейвіка могла бути коханка, вона могла бути нашим агентом. Заманила його сюди, припустімо, завербувала, нав'язала расистські погляди. Далі – він стає неонацистом, отримує вхід у нове середовище, реально змінює погляди і не встигає отямитися, як вже повністю наш. Далі – справа техніки. І теракт готовий. Це я кажу як приклад тобі. Щоб ти розумів, на що теоретично здатний КДБ, тому я навіть таке не відкидаю. Може норвезька влада десь насолити президенту, це міг бути і якийсь маневр задля відволікання, або для того, щоб відвести центр уваги від більш резонансного випадку чи об'єкта. Але це я тобі так моделюю ситуацію, якби таке було, чого я й не виключаю. Ми в Інституті національної безпеки вивчали таку дисципліну, де робили моделювання ситуацій, там особисто я чимало навчився. Скажу чесно, теорію розвідувальної діяльності та іноземні мови я не любив. А один мій одноклассник навпаки. Та знаєш, де він зараз? Він працює в Ізраїлі під прикриттям у арабському банку, наче представляючи інтереси Лівану, а сам лобіює торгівельну політику для Білорусі та контактує з «Хезболлою». От тобі й робота у розвідувальному відділі КДБ. Не знаю, чому я все це тобі кажу. Але чомусь довіряю. Чесно, я хотів, щоб ти працював зі мною у відділі, бо, між нами, деякі дебіли вже просто набридли. У тебе є ті риси, що саме потрібні.

– Невже ти так реально думаєш, Олексію? – дивувався Іван. – Мені здавалося, що ти ненавидиш мене, але вимушений працювати та курувати мене.

– Яке це має значення, як я ставлюсь до тебе, головне для мене – результат для КДБ та мого відділу, – відповів той. – Дивись, багато справ ми самі знаходимо, навіть якщо вони липові, де треба, накрутимо. Це треба для того, щоб заробити бали, є у нас така система. Це все рахується на зарплатні. Добрав – отримав, не добрав – можуть і премії позбавити. Тому всі такі активні у КДБ та за все хапаються. Але якщо балів справді набагато більше, то це вже дуже непогана зарплатня з урахуванням всіх доплат і премій. Це реальний стимул працювати. За інформаційну мережу, тобто інформаторів, яких ти отримаєш під час роботи, завербуєш та від яких ти матимеш зиск – окремі великі бали, на цьому багато хто виграє у нас.

– А якщо невдало завербуєш чи з проблемами? – запитав Іван.

– Тоді можуть понизити або навіть поперти з КДБ, – різко відповів Олексій. – Цим нас постійно лякають. Це у мене начальник відділу нормальний, а от наприклад у відділі по боротьбі з організованою злочинністю – просто жах. Так

там вже стільки людей повтікало та поперевернулось, бо працювати неможливо просто було. Він уявив із себе Зайцева та вимагає надрезультати, чого і в БСРС не було у КДБ. Доходило навіть до перевірок під'їздів, де бабусі насіння смажили або гнали самогон незаконно. І до чого тут КДБ та оргзлочинність? У нас не так. Інша справа – напрямок боротьби з тероризмом, але там інші люди займаються, хоча всі у нас як в одному департаменті працюють.

– Це як? – не розумів Іван.

– Ну нібито департамент один, якщо простіше – один великий відділ, але в нього є підвідділи, наче як за окремим напрямком роботи. От я працюю у напрямку – захист конституційного ладу. Саме я в цьому підвідділі займаюсь моніторингом діяльності активістів екологічних рухів та організацій Мінська та курую деяких іноземців, тебе і ще кілька людей. А є інші напрямки, які працюють окремо, хоч й начальник у нас спільний. Тобто це секторальна робота. Хтось займається, наприклад, напрямом – боротьба з тероризмом і там є своя особлива специфіка. При цьому ті, хто працює за лінією захисту конституційного ладу, можуть займатися різними напрямками, наприклад, протидією проявам екстремізму та радикалізму; контролем роботи органів державної влади та парламенту; моніторингом діяльності релігійних та культових організацій тощо. Кожен напрям вимагає своєї специфічної роботи, до якої інший не долучається. Потім начальник отримує повну інформацію в усьому обсязі від окремих секторів, аналізує її з заступниками та передає нагору. А там вже – Центральний апарат КДБ Білорусі. Вони ще окремо працюють у цих напрямках. Там реально вже професіонали з великої літери. Саме там я хочу згодом працювати, але треба ще дорости. І зарплатня там сам розумієш яка. Щонайменше 4 тисячі доларів. Можеш собі уявити лише, які це гроші! Так от, ти би міг працювати в одному з цих напрямів нашого департаменту легко, ти б зміг. Найскладніше, якщо чесно, у нашому – захисті конституційного ладу, бо робота є постійно та й важка, не відпочинеш особливо. А от байдики б'є, так це ті, хто займається моніторингом діяльності релігійних та культових організацій, там чиста лафа. Не знаю, як там вони собі ті бали заробляють, але це їм непогано вдається. Так що думай, такі як ти потрібні КДБ. Особливо Департаменту захисту конституційного ладу та боротьби з тероризмом.

– Так, заманливо, – задумався Іван. – А якщо у контррозвідці чи розвідці працювати, то там теж така специфіка і структура за напрямками?

– Звичайно, – неохоче відповів Олексій. – Але там інша специфіка, вимоги, аналітика та прогнозування.

– А як саме, якщо ти вже так кажеш?

– Не хочу про це говорити, можу без голови залишитись, – нахмурився Олексій. – Але скажу так. Секторально розвідувальний відділ поділяється за специфікою регіонів: Африканський, Європейський, Латиноамериканський напрямки тощо. Там є велика кількість відділів організації спецоперацій, провокацій та диверсій, терористичних груп. Є відділи відповідальні за економіку, політику, культуру, або навіть зброю та наркотики. Так, це страшно, але так і є. Я навіть не уявляю, як вони там працюють.

– Нічого собі, – мовив вражено Іван. – То це виходить, що так все серйозно у тих відділах. Торгівля зброєю та наркотиками, терористичні групи? Ого!

– Я тобі нічого не казав, ти нічого не чув, – жалкував про те, що сказав Олексій. – Дарма я розповів про це, але тебе все одно туди б не взяли, не зважаючи на те, що у відділі розвідки КДБ найбільше працює кадрів і вони там завжди потрібні. Скажу тобі одне, що твоя місія у Польщі – це спільна робота двох наших відділів: захисту конституційного ладу та розвідки. Її план розробляли спільно 2 наші начальники, думали навіть особисто вийти на тебе. Але з метою безпеки та прорахунків з минулого досвіду у подібних справах відмовились від цієї ідеї. Тому все йде через мене. І якщо ти зрадником станеш, то і запитають з мене, а не з них. Розумієш? Тому я тобі вірю, думаю ти не з тих і знаєш, чим ризикуєш тут. У тебе брат та мати, вони тоді завжди будуть на твоїй совісті. Я хочу, щоб ти після Польщі став працювати у нас і в тебе почалось нове життя. То що скажеш? Два роки магістратури в Польщі швидко пролетять. Потім рік в армії, а далі в Інститут на прискорену програму за нашою рекомендацією. А там отримаєш напрямок в нашому відділі. Ну не знаю, наприклад, будеш моніторити контакти активістів якоїсь молодіжної організації з іноземними громадянами, або жіночі правозахисні організації, чи перевірятимеш фінансові рухи деяких політичних опозиційних активістів. Варіантів багато, Іване. Не відмовляйся від цієї ідеї.

– Я буду мати на увазі, це справді заманливо, – сказав Іван. – Але думаю, що за два роки ми б вже не пересіклись з тобою, Олексію.

– Це чому? – здивувався той.

– Ти б або працював у центральному апараті або в ОАЦ, – трохи єхидно мовив Іван.

– Смієшся? Так швидко – це нереально. Тим паче в ОАЦ. Але дякую, – усміхнувся Олексій. – Дивись, ми приїхали, але не все закінчили. У тебе скоро від'їзд. Так от, справа в тому, повторюся, що нас дуже цікавить захід, що має скоро відбутись. Це так званий «Народний сход». Там у Польщі в тому середовищі, де тепер ти є, про це знають та поговорюють. Так мені вже доповіли. Навіть та пані

220

Родзинські в курсі. Але цікаво те, хто саме їх фінансує, як буде проходити акція, який план проведення та подальші плани організаторів. Хто за цим всім стоїть, хто диригент? Ну ти розумієш. Вся інформація про це цікава, чим швидше, тим краще. За неї ти отримаєш гроші, як ти й хотів. А от тобі те, що ти казав, не перший час. Цього вистачить. Тут долари, переведеш їх сам на злоті чи євро. Але треба бути обережним, попереджаю. За нашою інформацією Агенція внутрішньої безпеки взялася за перевірку білоруських студентів. Щоб ти розумів, Польща як країна ЄС, – знаходиться в рамках Спільної зовнішньої та безпекової політики (СЗБП), є навіть така структура – Європейська служба зовнішньополітичної діяльності (ЄСЗД). Так от в рамках СЗБП відбувається гарантування безпеки та визначається спільна оборонна політика. Її основана мета – проведення операцій із урегулювання міжнародних криз, створення необхідних для цього структур, забезпечення відповідних цивільних і військових можливостей. А ЄСЗД – це так би мовити розвідувальна структура Європейського Союзу. Є ще Бернський клуб, але про нього не будемо. Щоб ти розумів, є й інші закриті обов'язки цієї структури в рамках СЗБП. Про ситуацію з Білоруссю там відомо добре, відповідні професіонали в цьому напрямі працюють, з урахуванням підтримки і ЦРУ. Вони чудово розуміють, що до ЄС під різними приводами можуть потрапити й резиденти КДБ або ФСБ. Сталося багато провокацій та наших акцій в ЄС, чому тепер така посилена увага до цього всього сегменту. Окремі рекомендації були надані полякам і тепер за лінією Агенції внутрішньої безпеки будуть працювати професійні контррозвідники, щоб вираховувати таких агентів спецслужб країн Митного союзу з усією пристрасстю. Ці спецслужби працюють за іншою методологією, в них інша школа та вишкіл, але мета та інструментарій можуть бути спільні та схожі з нашими експертами. Вони досить гнучкі та обережні, не такі прямі як ми в діяльності, заходять здалеку. Розумієш? Це треба враховувати. І треба, щоб ти розумів, що Родзинські та Кошак однозначно або працюють у спецслужбах Польщі або з ними контактують через специфіку своєї роботи. Вони можуть перевербувати та так майстерно, що іноді ми просто з них дивуємось. Де-де, а тут вони можуть. Через це й ми непокоїмось, що можемо втратити тебе через твою неухважність, хоч ти і з досвідом, або через перевербування за новою психологічною методикою.

– Невже все так серйозно? – скроїв розумне обличчя Іван, хоча насправді пускав повз вуха слова кадебіста. – Я навіть не думав, що таке...

– А ти думай, думай, – казав Олексій. – Флешка ось тобі нова, принцип її використання – той самий, але лише за можливості. Зайвий раз не ризикуй. Вона дуже важлива. Якщо щось – просто позбудься її, бо там дуже серйозна шпигунська

програма, там працювали люди з ОАЦ, щоб ти розумів. Олег Богданович мені передав її для тебе та просив проконсультувати. Просто вставляєш, дивишся, щоб засвітився світлодіод, чекаєш 5 секунд і виймаєш. Програма все зробить сама, ще й так, що не кожен хакер все зрозуміє. Я в тому не профі, але передав тобі суть інструкції. Будь-яка інформація про «Народний сход» є дуже важливою. Розумієш? Не підведи, знайди щось варте в тому середовищі. Так, за цією інформацією полюватимуть інші наші агенти, але то вже на наша справа, мені головне, щоб ти це робив. Якщо підведеш та перейдеш на бік ворога, я тобі не заздрю. Ти не жалеєш тоді, бо через це постраждає моя кар'єра та деяких інших людей в ОАЦ та навіть ОСАМ. Розплата буде болючою, а наші тебе дістануть хоч у Африці, тепер ти це розумієш. Це тобі так для профілактики, щоб навіть і не думав робити дурниць. Пошту електронну змieniш, заведеш окремо три нові, які ми вже створили. Ось вони, а ось паролі. Бережи цей папір і ретельно заховай, а коли вивчиш, знищ його. Ми вже не зустрінемося. На Новий рік чекаємо тебе тут під час канікул. В інтернет виходь через вайфай, зрозумів? Та не світи IP-адреси. Скайп та інші соцмережі у спілкуванні з нами заборонені через політику безпеки, тому це навіть не розглядаємо. І зараз будь активним, потім підкинемо нових завдань, про все цікаве та підозріле інформуй якнайшвидше. Дізнайся ще, на кого в студентському середовищі тепер будуть розраховувати активісти РЧСС. Це третє. Резюмую все сказане. Знаходиш інформацію про «Народний сход», працюєш над активізацією флеш-карти на комп'ютерах активістів з білоруського опозиційного середовища, збираєш інформацію про цільову групу керівників РЧСС у Польщі серед студентського середовища Білорусі. Все зрозумів? Питання є? Немає. От і чудово. Тоді щасливої тобі дороги, виспися добре і дивись мені, не нароби дурниць, бо тоді точно дізнаєшся про всю міць КДБ. Тоді тебе нічого вже не врятує. Тобі вірю лише я, Олег Богданович би тебе точно вже пустив під прес. Памятай про це, хлопче!

– Я зрозумів.

– Тоді до зустрічі, Іване!

Олексій висадив Івана недалеко від його мікрорайону і поїхав геть. Іван роздивився фірмову флешку, заховав її, переховав долари в кишені та пішов собі додому. У нього з голови не вилітало все це, що він пережив за вечір. А тут у дворі на нього чекала Маша. Іван розсердився та не хотів її бачити, думаючи, що після тієї розмови вже немає чого й обговорювати, але вона дивилась на нього з-під лоба і не відводила погляду. Іван уявив її скаженою та ненормальною.

Маша підбігла до нього та почала трусити за плечі, смикати за руки і штовхати, на її обличчі блищали сльози. Вона говорила йому, що бачила, як його саджали кадебісти в автомобіль, що все це правда і вона просто в шоці від таких обставин.

Вона кохала його, але не могла пробачити такої підлої зради. Їй було шкода його, одночасно – ні. Вона кохала і водночас ненавиділа його. Іван відвів її за дім – подалі від сторонніх вух та очей і дав зрозуміти, як там все сталося і що в нього не було іншого виходу. Він їй пояснював, що друзів не зраджував, а не неї не доносив, але їй було байдуже. Для неї це була зрада всьому, навіть їхньому коханню. Вона плакала, мов божевільна, а він не знав, як діяти далі. На його прохання заспокоїтися вона просто не реагувала.

– Знаєш що, я втомився, – мовив нарешті Іван. – Мені набридло все це: спеціальні служби і твої сцени. Я кохаю тебе досі. Якщо пробачиш мені, поїхали зі мною та почнемо нове життя, як нічого не було. У нас все вийде. Ні, я розумію. Але не муч мене і не поведься так!

– Не вказуй, що мені робити! Ти – зрадник, сексот! – штовхала його Маша. – Ти зрадив всі мої ідеали!

– Вибач мене за все, Машо, – опустил голову він.

– Та ти паскуда, тобі немає прощення! Що знову все злив їм, про все розказав? Вони з тобою як зі свинею поводитися, а ти все одно прислужуєшся! Яка ти паскуда!

– Я втомився від твоїх надмірних емоцій! Чесно, – спокійно сказав Іван. – Я хочу додому і відпочити. Я все сказав, і розжовувати все це більше не хочу. Вирішуй далі сама. А тепер прощайвай!

– Ти куди? – розгубилася вона.

– Додому, до матері і спати, – пішов швидко він, вирвавши свою руку з її.

– Ну й іди, гидото! Всі знатимуть, яка ти людина! Хоча, пішов ти в дупу. Не хочу нічого більше знати, що пов'язане з тобою! Хам! Негідник! Зрадник! Чекіст!...

Але далі він її не чув, повернувшись до під'їзду, розуміючи, що десь може бути оперативне спостереження ОАЦ або КДБ, а це йому геть не було потрібно, але й це він Маші пояснити не зміг. Та і вона не слухала б його.

І от він удома. Обійняв мати, витер сльозу у себе на щоці та розказав про те, що збирається до Польщі. Мати заплакала, але він її заспокоїв, сказавши, як сильно любить і що наразі не бачить іншого виходу. Вони посиділи разом на кухні за чаєм. Іван розповів трохи про Машу, на що мати відповіла, що розуміє таку реакцію дівчини, але більше непокоїться за нього.

Коли мати заснула, Іван повернувся до свого ліжка, згадуючи минулі роки від самого дитинства, які вже ніколи не повернути. З такими спогадами Іван ще довго лежав, милуючись зорями у вікні, аж поки не заснув.

В день від'їзду його на вокзалі проводжали не тільки мати й брат, але й друзі: Аліса, Сашко та Андрій, проте ніхто, крім матері, не знав, що назад він вже

навряд чи повернеться. Сльози матері й Алісі неабияк розтривожили його, але, пригортаючи всіх, він ледь стримувався, щоб теж не заплакати.

Більше ніхто не прийшов з усіх тих, кого раніше він добре знав і вважав своїми друзями. «Се ля ві, як кажуть французи» – гірко посміхнувся подумки, входячи до потяга. Вагон, порожнє купе та близькі люди за вікном, останні хвилини на залізничному вокзалі Мінська. І от потяг рушив за своїм графіком, залишивши позаду частинку життя та нездійснених мрій.

Повертаючись із перону, Аліса, Сашко та Андрій біля входу до вокзалу зустріли Машу, яка з'явилась після того, як на автобусі поїхали мати та брат Івана. Друзі не очікували її побачити, і не зрозуміли її поведінки.

– Привіт, Машо! – обняла її Аліса. – Чому ти тут зараз, а не тоді, коли Іван ще був тут? Ви так і не помирилися? Чому ти така сумна? Що з тобою? Скажи, не мовчи!

– А чого мені радити? – розвела руки дівчина. – Мало того, що я втратила надію та ще й дізналась таке, від чого далі просто жити не хочеться. Розумієте, друзі?!

– Не розумію, – низав плечима Андрій. – Знову ваші пристрасті у стосунках? Так, вибач, ми вже неодноразово намагались вам допомогти, але то завжди було поганою ідеєю. Я вже втомився від ваших приколів.

– Ні, все набагато складніше, ніж ви думаєте, – заплакала вона та сіла на лавочку. – Ви навіть собі не уявляєте!

– Заспокойся, Маша! Що сталося? – присіла поруч Аліса й почала її заспокоювати. – Кажі вже, не плач!

– Не можу, – ридала Маша, обіймаючи її. – Важко.

Але вона знайшла в собі сили заспокоїтися і почала їм розповідати те, що дізналася від Івана, те, що бачила сама. Аліса та хлопці відмовлялись їй вірити, проте вона залишалась при своєму.

– Припини, це все дурниці! – казав Андрій. – Я не хочу цього чути! Зрозуміла? Якщо у вас проблеми у стосунках, то не треба ще й нас налаштовувати проти друга та ще й таким паскудним способом! Агент КДБ, стукач, інформатор! Маячня! Сама ти агент!

– Я теж тобі не вірю! – підхопив Сашко. – Ти кажеш те, чого не може бути! Іван нас ніколи не зраджував і якби так було насправді, то ми б давно мали проблеми з «Конторою» чи міліцією. Агов, ти думаєш, що кажеш, Машо!

– Я не хочу це слухати і просто йду звідси, – махнув рукою Андрій. – Друзі, ви зі мною?

Сашко з Андрієм пішли геть, але Аліса залишалась. Вона також не вірила Маші. Але вони дружили давно, ще з тих пір, як Іван привів її до гурту й опозиційної діяльності. Аліса любила Машу і непокоїлася про неї, не зважаючи на те, що та робила і говорила.

– Машо, ходімо звідси, чого тут сидіти, – підвела її з лави Аліса, взявши за руку. – Тобі треба заспокоїтись! Я тебе дуже прошу. Піліз!

– Гаразд, йдемо, Алісо. Добре, що хоч ти у мене є. Єдине, за що я вдячна Іванові, за те, що познайомив з тобою. Ти стала мені справжньою, вірною подругою.

– А ти мені, – усміхнулась Аліса, обняла її і вони рушили в бік станції метро...

Тим часом не згасали пристрасті в офісах спецслужб. Оперативно-аналітичний центр при президенті Республіки Білорусь опрацьовував усі канали інформації задля виявлення різних джерел витоку дезінформації та шукав «шпигунів». Справний майор ОАЦ Олег Богданович відробляв на всі сто відсотків гроші, вкладені в нього державою та Віктором Лукашенком. Колишній співробітник військової контррозвідки, сорокалітній офіцер білоруської спецслужби – аналогу американської АНБ, завжди робив акцент на дрібницях. Його цікавила будь-яка деталь, проте у випадку з Іваном все виходило гладенько і чисто, наче його – професіонала – обвели навколо пальця якісь діти. Він інтуїтивно відчував щось не те, і це передчуття не давало йому спокою.

Його кабінет був заповнений купою документів, фотографій, папками з особистими справами, аудіо– та відеозаписами про дії та пересування Івана та інших підозрілих молодиків та активістів. Він не хотів особливо співпрацювати з КДБ, причиною чого була сформована одразу після утворення ОАЦ конкуренція між спецслужбами. Але робота вимагала цього. Тож він вирішив звернутись до Департаменту контррозвідки про останні факти вербування громадян спецслужбами інших країн. Але у відповідь нічого путнього не отримав, а тепер трохи шкодував, що звернувся отак майже приватно, а не цілком офіційно. Тепер доводилось спиратись лише на особливі можливості ОАЦ.

Комп'ютер Олега Богдановича обробляв всі деталі, аналізував мову і техніку мовлення всіх підозрюваних. Але його разом з колегами збила з пантелику інша справа, яка наразі пригальмувала цей процес, але в майбутньому обіцяла чимало. Проте деталі і наслідки тоді мало хто ще міг передбачити.

Аналізуючи коло фігурантів, майор наткнувся на цікаву деталь у поведінці одного підозрюваного, яким виявився тридцятирічний мешканець Мінська Микола Бороцько. Цей молодий чоловік потрапив у поле зору білоруських силовиків ще два роки тому і періодично то зникав, то знову з'являвся. Він був серед учасників

акцій протесту у грудні 2010 року, але був звичайним рядовим мітингувальником, якому вдалося уникнути арешту через помірковану діяльність та пасивність. Микола раніше займався бізнесом, працював на тракторному заводі, колгоспі, постійно відстоював свої права та сварився з профспілками, через що був неодноразово звільнений. А був він професійним інформатиком. Довколишні, зокрема працівники заводу та колгоспу, сприймали його зп такого собі дурника. Так само і КДБ. Але навик роботи військової контррозвідки та фотографічна пам'ять Олега Богдановича відтворили наявність особи громадянина Бородька в іншій діяльності в минулому, якою працівникові спецслужби доводилось займатися в минулому.

Олег Богданович почав моніторити інтернет та телекомунікації, в чому його допомогли колеги з іншого відділу. Отримані відомості засвідчили, що за останній час, коли саме приїхав з Польщі Іван, Микола Бородько мав розмову з декількома іноземцями в одному з кафе столиці, що й зафіксували камери закладу. Іноземців вдалося встановити. Це були громадяни Сирії, що навчались і працювали в Польщі. «Студенти» Махмуд Алім та Хасан аль-Хусейні насправді були випускниками польських ВНЗ за спеціальністю «міжнародні відносини». Проте події на батьківщині змусили їх переглянути можливість повернутися до бунтівної країни з внутрішнім військовим конфліктом, який згодом став ще й регіональним.

Ця «парочка» любила подорожувати країнами СНД, особливо тими, що належали до Митного союзу, знаходячи там друзів у студентському середовищі, і не лише серед мусульман, але й християн.

Аналіз отриманої інформації ще більше здивував майора ОАЦ та його колег, що разом почали опрацьовувати цей матеріал. Поява цих хлопців в деяких країнах вела до активізації акцій протестів, поширення агітаційної діяльності, проведення тренінгів, семінарів, торгівлі зброєю чи наркотиками. Цікавим було те, що всі ці заходи були мало пов'язані між собою: від тренінгів з формування команди лідерів для російської молоді до підготовки вуличних акцій для учасників казахських ісламських молодіжних організацій. Прикметно те, що Махмуд Алім та Хасан аль-Хусейні практично не потрапляли в поле зору спецслужб, бо всю роботу робили не вони, а інші люди. Вони лише мали зустрічі з тими, хто потім брав безпосередню участь у тих заходах. В Білорусі вони раніше особливо ні з ким не зустрічались, подорожували як туристи, про що є відеозаписи. Докопатись реально не було до чого.

Було відомо, що ці два сирійці були прибічниками однієї з гілок ісмаїлітського напрямку ісламу. Проте в якихось ісламських заходах ані в Польщі, ані на території Білорусі вони помічені не були.

Працівники ОАЦ заплутались ще більше, продовжуючи аналізувати отримані відомості про сирійців та Миколу Бородька. Інформація не в'язалася в єдину картину, все виглядало якось нелогічно. До чого тут Польща, Білорусь?

Але цікавим було те, що сирійці з'являлись у тих білоруських містах, де були розташовані різноманітні військові об'єкти: від примітивних до стратегічних. Але їхньої появи поблизу об'єктів та контакти з мешканцями тих міст або військовими встановлені не були. Для колишнього військового контррозвідника це була серйозна інформація і він почав детальне розслідування, повідомивши про все начальника відділу.

Начальник був сам вражений, але попросив не поспішати з висновками і передав цю справу повністю в його руки, розширивши його повноваження при проведенні оперативних робіт. Фактично, Олег Богданович отримав майже необмежені ресурси та можливості.

Майор ОАЦ провів аналіз всіх телефонних розмов та електронного листування Бородька, дізнавшись багато цікавого з його особистого та минулого життя. Були там і розмови з сирійцями, але поверхові та стосувались вони здебільшого захопленням білоруською природою та дівчатами. А от листування із різних електронних скриньок, які вдалось встановити Олегу Богдановичу, засвідчила факт отримання від Махмуда Аліма коштів на проведення «важливої роботи», передавання яких і відбулось у кав'ярні в центрі столиці, і про це була виявлена інформація при детальному аналізі відеозаписів. Але конкретної мети таких дій встановити не вдалося.

Тоді до справи про підозрілих «поляків сирійського походження» довелось підключати Департамент захисту конституційного ладу КДБ. Проте Центральний апарат скерував його знову до Управління КДБ у Мінську та Мінській області.

Припаркувавши свій автомобіль на стоянці біля будівлі управління КДБ, майор ОАЦ запалив цигарку і замислився про всі останні події. Він чомусь знову згадав про Івана. Але він не знаходив жодного взаємозв'язку між цими двома справами, тому вирішив викинути Красевича з голови, принаймні на найближчий час.

Пройшовши чергових та всі пости в будівлі, Олег Богданович потрапив на поверх, де знаходився потрібний йому департамент. І ось – кабінет начальника відділу Департаменту захисту конституційного ладу та боротьби з тероризмом у Мінську та Мінській області – того самого Віктора Івановича, де нещодавно він зустрічався з Олексієм та полковником ОСАМу Геннадієм Едуардовичем.

– Проходьте, Олеже Богдановичу! – усміхнувся Віктор Іванович, протягнувши руку для привітання. – Перейдемо на «ти»? Давно не бачились. Що тебе привело цього разу до нас?

– Іронізуєш? – награно усміхнувся майор ОАЦ. – І доволі вдало. Це те, чого я так і не спромігся навчитись за весь час роботи. Вас не повідомили хіба?

– В загальних рисах, – розвів руками той. – Чесно кажучи, мені не зовсім зрозуміло все це. Центральний апарат сказав, що саме ти маєш детально мене ознайомити з суттю питання.

– Тут усе написано, – майор передав папку з оперативною документацією і коротко та конкретно виклав суть причини свого візиту.

– То ОАЦ думає, що ці двоє і є тими перебіжчиками, які мають з'явитись на території Білорусі найближчим часом? – перепитав після ознайомлення з інформацією Віктор Іванович. – Але чи не забули ви слова полковника ОСАМу, що це мають бути люди, які раніше мали контакти з КДБ. Я от зараз за комп'ютером пробиваю їх по базі. Таких у нас серед позаштатних працівників чи інших груп інформаторів ніколи не було. Так, вони прибули з Польщі і можуть підпадати під характеристику тих перебіжчиків, що їх було затримано ОСАМом, але чи не здається вам самим, що тут щось не так?

– Моя робота – не лише думати, але й перевіряти, Вікторе Івановичу, – відказав співробітник ОАЦ.

– Так, я розумію. Але проаналізую, – сказав начальник відділу КДБ. – Ваша інформація про появу цих сирійців у різних країнах СНД, які є учасниками Митного союзу, підтверджується наявністю їхніх контактів з учасниками різних заборонених семінарів, форумів і навіть військово-політичних молодіжних таборів. Є відеозапис про отримання громадянином Бородьком від них коштів, є листування з Махмудом Алімом, який до того ж більш радикальний та послідовний ісмаїліт, на відміну від Хасана аль-Хусейні, та при цьому не був помічений ані в Польщі, ані в Білорусі за лінією релігійно-екстремістської діяльності. Є факт їхньої появи у тих містах, де дислокуються наші військові об'єкти різного рівня і стратегічного значення. І знову ж таки ані контактів з місцевими, ані з військовими. А що каже військова контррозвідка та ваші відомості з цього питання?

– Поки що немає інформації, – відповів майор ОАЦ. – Ці сирійці вже залишили країну. Миколу Бородька взяли в розробку співробітники військової контррозвідки, ми отримуємо від них інформацію щогодини.

– Вибач, але все це виглядає якось нелогічно та заплутано, це я тобі як чекіст зі стажем кажу. Тільки без образ, Олеже, ти ж таки молодший від мене років так на десять, – мовив той і запалив цигарку. – Ти ж не проти, що я подимлю трохи? За нашими даними Бородько справді є потенційним опонентом діючої влади і мав в минулому різні проблеми з керівництвом заводу та колгоспу, протестував, писав

петиції, але мав репутацію місцевого божевільного. Він неодноразово потрапляв під наш контроль. Ця справа має бути ретельно вивчена і проаналізована аналітиками вашої та нашої служб. Бо це може бути зовсім іншою грою, жодним чином не пов'язаною з тим, про що нас поінформували з ОСАМу. Розумієш? Якщо ми повністю переключимось на цього Бородька, а це виявиться не він, то можемо випустити з поля зору справжнього злочинця. І тоді ані вам, ані нам вже не поспівчуваєш. Цим дурнем беззаперечно треба займатись, але не перестаючи шукати інших можливих фігурантів цієї загадкової справи.

– І що ви пропонуєте? – звів брови Олег Богданович. – Наш центр та військова контррозвідка цілковито контролює цей процес, проте потрібна й ваша допомога, бо основна частина діяльності цього Бородька відбувалась саме на території Мінська та Мінської області, а це ваша географія діяльності. Чи не було помічено в минулому за цим Бородьком чогось значно цікавішого, ніж скандали з колгоспним керівництвом?

– Зараз, – долучився до моніторингу через комп'ютер кадебіст. – Перевірю інформацію від співробітника, що займався його розробкою...

– То що?

– Хвилинку. Ось є. Цікаво. Микола Бородько вже був рядовим активістом терористичної «Білоруської народно-визвольної армії», брав участь у військових таборах, зокрема, на території Литви та України. Проте після активної діяльності щодо ліквідації цих терористів він заліг на дно і більше не був помічений у схожих заходах. Це було багато років тому.

– Дуже цікаво, – запалив цигарку і майор ОАЦ. – А чи не може це бути цікавою комбінацією за участю терористичних організацій на території Білорусі та країн Митного союзу?

– Все може бути, але не забувай, що вся ця справа не обов'язково має бути пов'язаною з тим, про що нас повідомили з ОСАМу. Це можуть бути взагалі дві паралельні гри, які взагалі не пов'язані між собою. Те, що в ОАЦ це виявили, це беззаперечно позитивний результат, але не треба забувати про можливість іншої гри, Олеже!

– Я ціную ваші поради, Вікторе Івановичу, – знову єхидно усміхнувся той, – але Оперативно-аналітичний центр сам розбереться, що і як робити. Нам же від вас просто потрібна допомога, а не поради. Дякую.

– Як вважаєте за потрібне, – погодився кадебіст. – Пропоную вам долучити до цієї справи ще й зовнішню розвідку КДБ. Нехай дізнаються про цих польських ісмаїлітів та їхні контакти там, де це можливо.

– Люди вже працюють над цим.

– І що? Є якісь цікаві для нас результати?

– Немає. Складається враження, наче маємо справу з професіоналами, які працюють як експерти під прикриттям. Не здивуюсь, що Агенція внутрішньої безпеки Польщі веде якусь цікаву гру, за якою можуть стояти американці.

– Все може бути, але не забувайте, ким є самі ісмаїліти! Тут ціла специфіка діяльності, яку треба враховувати.

– Яку саме ви маєте на увазі специфіку? – перепитав Олег Богданович.

– Ісмаїліти – це течія ісламу, яка відкололась від шиїзму ще у середньовічні часи – X-XI ст. Прибічники цієї течії визнають за своєю вірою сьомим імамом Ісмаїла, старшого сина Джафара ас-Садіка, що жив у VII ст. Ще їх називають карматами, також зустрічаються так звані хакіміти чи друзи. Спираючись на вчення грецького філософа Платона і його послідовників, ісмаїліти створили розвинуту теорію Всесвіту, в якій час ділиться на цикли, а світи послідовно творяться абсолютно Богом за допомогою еманцій – файд. Вони поєднали єдинобожжя з множинністю духовних та матеріальних проявів божества, а також прийняли вчення про переселення душ. Ісмаїліти стали крайньою течією шиїзму. Що в середньовічні часи, що зараз її прибічники можуть бути членами різних закритих організацій, що діють у різних країнах. Ці мусульманські, умовно кажучи ордени, мають свою езотеричну та містичну природу, жорстку дисципліну, ієрархію, правила поведінки та внутрішню корпоративну культуру. Під їхніми прапорами діють деякі релігійні екстремістські та терористичні організації, відомі своїм професіоналізмом та майстерністю при підготовці й виконанні операцій. В них є ціла тисячолітня традиція підготовки цих професійних вбивць та терористів. Специфіку їхньої діяльності я вивчив дуже добре, працюючи у КДБ ще за часів Радянського Союзу. Тоді я спеціалізувався на терористичних угрупованнях та організаціях, ба більше, чимала кількість терористів проходили підготовку саме в СРСР. Прикметно, що деякі з них зараз працюють проти вчорашніх вчителів та наставників. Так от, ісмаїлітські організації – одні з найбільш загадкових та таємних, дізнатися про структуру та діяльність яких завжди було важко.

– Враховуючи це, ще більше розумію всю складність цієї ситуації, – відповів майор ОАЦ. – А ви справді впевнені, що сьогодні їхня діяльність залишилась такою самою, що вони не знищені силовими структурами західних країн чи мусульманського світу?

– Впевнений, бо дуже добре на тому розуміюсь, – відповів Віктор Іванович, показуючи на комп'ютері інформацію про ісмаїлітів в сучасному світі та історичний

аналіз їхньої діяльності. – Це дуже серйозні секретні закриті секти, ордени та угруповання. На чолі цих організацій, або називайте їх інакше, як вам заманеться, стоять професійні містифікатори, фальсифікатори та інтригани.

– Чому тоді їх не виведуть на чисту воду? – розвів руками Олег Богданович.

– Вся суть полягає в їхній ієрархії та способі життя, – відповів Віктор Іванович.

– Зараз поясню. Устрій ісмаїлітського ордену був і залишається дуже своєрідним. Перші середньовічні лідери ісмаїлітів були зороастрійцями та фактично лише зовнішньо сповідували іслам, залишаючись прихованими ворогами ісламської віри. Таким чином, сектою в різні часи керували немусульмани, які були вимушені ховати власні погляди від основної маси ісмаїлітів. Згодом секта отримала структуру ордену, який мав у своїй структурі сім, а за деякими джерелами навіть дев'ять ступенів посвячення. Рядові члени не підіймались вище другої, і тут по суті на нижніх рівнях залишався чистий іслам. В наступних ступенях він поступово розвінчувався, а в найвищих, до яких входили лише обрані, мусульманська релігія цілковито заперечувалась. Коли неофіт приймав обітницю мовчання і підкорення, його вводили до першого ступеня, де вчили хвалити та кланятись Аллаху та Мухаммеду, лише трохи інтерпретуючи інакше Коран і ні в чому не відступаючи від шаріату. Для осіб примітивних та нерозвиннутих на цьому все й закінчувалось. Більш здібних через деякий час посвячували до другого ступеня, де зміст Корану викривлявся ще більше. На третьому ступені цієї ієрархічної драбини слідували нові «одкровення» та принципи шаріату оголошувались необов'язковими. На четвертому ступені вже прямо казали, що шаріат вигаданий для дурників, щоб легше тримати їх під контролем і в покорі. Далі, якщо член ордену проявляв здібності та був достойним, він дізнавався про те, що Мухаммед не є найвищим авторитетом: він вищий од Мойсея та Ісуса, але прийдуть пророки, котрі його перевершать. Останнім з них буде Махді, який здійснить всевишній суд над людьми і введе обраних до царства Світового Розуму. На цьому, тобто п'ятому ступені, мусульманська віра ісмаїліта фактично закінчувалась. На наступних вже вчили, що обряди є лише порожньою формальністю, що всі релігії, по суті, однакові і що їх норми обов'язкові лише для примітивно мислячих людей. На самій верхівці ієрархії навіювалось, що філософія стоїть вище від релігії, посвячений ставав вже вільнодумцем і йому відкривались істинні положення та цілі ісламу. Але до цих вершин доходили особливо обрані. Завдяки такій організації, ордени ісмаїлітів швидко зростали й посилювались, поступово оплутуючи своїми мережами мусульманські країни та інші держави, вербуючи до себе не лише мусульман, але й зороастрійців, християн, євреїв, буддистів, які чекали від цього захисту і встановлення справедливості. Сьогодні

важко сказати, скільки існує організацій ісмаїлітів, та й вони самі діляться то на нїзаритів, то на мусталїтів тощо. Але факт залишається фактом: вони готували професійних вбивць-терористів. Це фанатики віри – фїдаїни. Коріння підготовки цих терористів тягнуться ще до ХІ ст., коли існувала секта асасинів на чолі з Хасаном ібн-Саббахом. Специфіка полягає в тому, що та методика підготовки терористів, яку розробив середньовічний лідер ісмаїлітів-назаритів, досі використовується багатьма терористичними угрупованнями, більшість з яких далеко не ісмаїліти за віросповіданням. Що це за підготовка, думаю ти сам чудово розумієш, Олеже!

Олег Богданович уважно слухав та записував важливі деталі з розмови з професійним кадебістом, який мав великий досвід роботи по напрямку терористичних організацій ще за часів СРСР. Але навіть вдвох вони не розуміли до чого тут Польща, ймовірні перебіжчики та агенти, опозиція, Білорусь та ісмаїліти. Якось не вкладалось все у голову та єдину логічну картину. Незрозуміло, навіщо їм Білорусь, що вони роблять надалі у Польщі та чи належать взагалі до якихось терористичних структур.

Робота військової контррозвідки як оперативна, так і аналітична не виявляла нічого підозрілого у діях самого Миколи Бородька. Ані таємний обшук квартири, прослуховування всіх телефонних номерів, з якими він мав контакти, ані електронне листування нічого не давали. Микола ходив на роботу до металургійного заводу, на який влаштувався три тижні тому. Нічого підозрілого в його діяльності не було виявлено. За ним ретельно стежило стільки контррозвідників, чого він уявити собі не міг і навіть не підозрював про це. Але все безрезультатно, все було гладко та чисто. Контакти з його оточенням та близькими не дали нічого нового, крім того, що було відомо раніше.

А от чергова поява майора ОАЦ в коридорі КДБ привернула увагу Олексія, який саме виходив з іншого кабінету.

– Вітаю! – подав руку Олексій.

– Доброго дня, Олексію, – привітався Олег Богданович. – Як справи?

– Нормально. А вас яким вітром сюди занесло, товаришу майор? – поцікавився Олексій.

– Робота, Олексію, робота, – кинув той, ідучи до виходу.

Олексій не знав, з чим була пов'язана причина цього візиту, але сподівався, що цього разу він не був дотичним до його справ. Він, як і більша частина кадебістів, недолюблював працівників ОАЦ, болісно сприймаючи їхню всюдозволеність.

В кабінеті Олексій зробив собі каву та почав перегортати папки, аналізуючи динаміку діяльності екологічних організацій за останній квартал в Мінську та

області, але з голови ніяк не виходила нещодавній візит майора ОАЦ. І поки його колеги за іншими столами фабрикували чергові справи проти білоруської опозиції та готували акції з побиттям студентів, він думав над іншим, думав і про Івана...

Іван успішно дістався до Варшави, де на нього вже чекали Елен Родзинські та Владислав Кошак. Вони були раді бачити Івана цілим та неушкодженим. Елен провела хлопця до свого автомобіля.

– Іване, чому ти такий сумний? Щось сталось у Мінську? – заводи́ла мотор польська красуня, яка попри те, що була старшою за Івана майже на вісім років, почувалася студенткою-пятикурсницею. – Ти дуже сумний, я ж бачу.

– Багато чого сталось, – опу́стив голову він. – Мене ледве не розкрили.

– Та ти що? – розхвилюва́ся вона, аж вхопила його за руку. – Ходімо зараз пообідаємо та зустрінемо́сь з Анджеєм, не будемо марнувати час. Добре?

– Так, пані Родзинські.

– Знову за своє. Називай мене просто Елен, – усміхну́лась вона йому. – Я ж тобі скільки разів про це казала. Домовились? Я ж іще не дуже стара...

– Домовились, – ледве вичавив з себе усмішку Іван.

Після обіду вони приїхали до незнайомого офісу, поруч з яким Елен припаркувала свою автівку. Анджей забрав їх звітди на своєму автомобілі і привіз до житлового кварталу столиці Польщі, де знаходилась одна з конспіративних квартир Агенції внутрішньої безпеки. «Нівроку, пристойні апартаменти!» – подумав Іван, коли увійшов.

Елен заварила їм кави, а Анджей тим часом сканував через свій ноутбук нові носії інформації, які передали Івану, таким чином, щоб не були активовані шпигунські програми, паралельно уважно слухаючи розповідь про те, що відбувалось у Білорусі. Анджею не дуже сподобалось те, що Івана так сильно пресували та ледве не викрили, але він розумів, що загалом це було очікувано. Його цікавили всі деталі, а особливо особистість працівника ОАЦ – майора Олега Богдановича. Ця спецслужба Лукашенка була для багатьох набагато цікавішою порівняно з КДБ. Дістатись до ОАЦ було майже неможливо, а тут така ситуація з детальним описом людини, методики діяльності, робочим кабінетом та взаємодією двох білоруських спецслужб.

Після аналізу носіїв інформації Анджей перейшов до обговорення деталей розмов з Олексієм та майором ОАЦ. Все записувалось на диктофон і на відеокамеру, проте Іван про це навіть не знав. Елен же спокійно сиділа поруч у кріслі та уважно слухала, як Івана, так і Анджея.

Всі розуміли, що Івану просто пощастило, а ситуацію, що склалась Анджеєм розумів, знаючи про інцидент з ОСАМом та перебіжчиками на кордоні, про що

й поділився з Іваном та Елен. Він сказав, що це був вимушений крок, знаючи наперед, що ввійманих білорусів КДБ знову перевербує та спрямує до Польщі. Анджей пояснив, ніби щось сталося у білоруських спецслужбах, що і збило їх зараз з пантелику. Про Миколу Бородька та сирійців-ісмаїлітів, зрозуміло, нікому й близько не було відомо.

Анджей думав, що вони або вийшли на неправильний слід, або викрили якихось інших людей, що працюють зараз у Білорусі під патронажем іноземної сторони, або існує ще якийсь варіант. Тому й вийшло, що окрім Івана, було багато інших комбінацій для об'єкта пошуку «зрадників».

– Розумієш, Іване, – відповів Анджей, – твої білоруські куратори кудись в інший бік пішли, що навіть наш відділ досі не розуміє їхньої комбінації. Не схоже на те, що вони просто клюнули на якийсь наш гачок. ОАЦ – це вже дуже серйозно. Тобі просто пощастило, герою ти наш, інакше тебе пустили б на фарш. Або реально вони викрили якихось інших активістів, пов'язаних з нашою стороною. Те, що на тебе не знайшли зачіпок, було лише питанням часу. Добре, що хоч ми тебе підготували і ти не засвітився, ще й кошти передав потрібним адресатам. За нашими даними, КДБ ні на кого з них не вийшло. Вони навіть уявити не можуть, що ти і є тим самим, про кого говорили перебіжчики, які потрапили до рук ОСАМ. Ти зробив все добре і правильно, але тепер тобі до Білорусі їхати не можна. А ми знову через їхні шпигунські програми закинемо їм чергову порцію дезінформації. Будемо водити за ніс стільки, скільки буде потрібно і можливо. Про наш зв'язок ніхто не знає, тому агенти КДБ, що працюють у опозиційному середовищі на території Польщі, не зможуть злити тебе своїм білоруським кураторам. Одного з таких ми викрили на тому тижні. Бідолаха, але такий дурень, що і слів не знайти. Йому погрожували помстою та життям батьків, проте платили чималі кошти. Зараз він під арештом, ми наразі не знаємо, що з ним робити. Скоріш за все тихо собі відпровадимо назад без права повернення на територію Польщі на роки десяти.

– А що буде далі зі мною? – поцікавився Іван.

– А ти чого хочеш, Іване? – долучилася до розмови Елен Родзинські. – Ти будеш вчитись на магістратурі, отримуватимеш стипендію, будеш далі співпрацювати з нами. Після закінчення університету попрацюєш на нашу державу, а там може й залишишся, що скоріш за все і буде. У нас на тебе великі плани на майбутнє. З таких, як ти буде формуватись нова генерація тих, хто повалить авторитарний режим Лукашенка та формуватиме нові органи влади постлукашенківської Білорусі. Цивілізований світ чекає на вас та покладає великі надії. Ми потрохи допомагатимемо тобі в реалізації певних проектів, зокрема, особисто я. Головне,

прислухайся до нас та не нароби дурниць. Твоя допомога нам буде потрібна також для пошуків агентів КДБ, які приховуються у середовищі білоруської опозиції на нашій території. А як свідчить аналіз даних Агенції внутрішньої безпеки Польщі, таких людей стає все більше і більше.

– Я зрозумів, – відповів Іван. – І багато таких, як я? І чи не є ризик, що хтось з них теж буде агентом КДБ, добре законспірованим?

– Ризик є в усьому, – відповів Анджей, – але не забувай, що і ми не дурні. Я та мої колеги – контррозвідники з великим стажем. Кожного з вас уважно перевіряємо та аналізуємо. Тут все дуже серйозно. А таких як ти, що вже активно з нами співпрацює, є чимало. Повір мені. Ти згодом сам зрозумієш, хто є хто, але зрозуміло, що ми тобі нікого з них видавати не збираємося, як і тебе їм. Але таких як ти, за кого взялось і особисто вийшло на контакт ОАЦ, я в молодіжному середовищі ще не зустрічав. Тому ще в цьому ти для нас дуже важливий. ОАЦ – це небезпечна білоруська спецслужба, можливості якої для нас самих часто є загадкою, скажу тобі чесно, Іване. Вони прикривають багато важливих спецоперацій, мають вихід до багатьох мереж небесних груп кібертерористів у всьому світі, мають велику мережу агентів, не завжди пов'язану з розвідкою КДБ. Інформаційна безпека – це все так, лише частина їхньої діяльності, яку вони декларують офіційно. Це кубло колишніх військових контррозвідників і прикордонників, професіоналізм яких перевірений часом. Для мене, як контррозвідника польських спецслужб, вони є безпосередніми ворогами. Боротьба з ними триває не перший рік, але про деталі тобі знати не треба.

– Скажіть, а як я буду далі жити: житло, гроші...

– Цим не переймайся, – відповіла Елен, усміхнувшись. – Одразу видно, що ти з пострадянської країни. Вибач. Гуртожиток буде, стипендія буде, є певні соціальні виплати для такою категорії, як ти. Та й ми допомагатимемо тобі, ти ж для нас є дуже цінним. А ще окремий напрямок – це проектна діяльність, де матимеш офіційну зарплатню. У нас попереду ще багато роботи буде.

– Іване, ти маєш зараз бути дуже обережним, – мовив Анджей. – Поводься просто і спокійно, наче нічого не сталося і життя триває. Повністю входи в роль легенди, яку вимагає від тебе твій куратор з КДБ Олексій. До речі, завдяки тобі ми вже багато чого дізнались про нього та маємо можливість за ним стежити через наших людей у Мінську. А коли зробимо ще й фоторобот Олексія та того майора з ОАЦ, то взагалі це буде велика перемога для нас. Ти маєш розуміти, що цей новий етап протистояння, яку дехто любить називати другою «Холодною війною», розпочали не ми, а Путін та його сателіти, одним з яких є ваш Лукашенко.

Продовжується війна спецслужб, яку так активно ведуть Білорусь та Росія. Ми відповідно реагуємо. Такого напливу шпигунів із цих двох країн у ЄС давно не було. У 2015 році Путін хоче відродити СРСР-2 під назвою Євразійський союз, паралельно модернізують та посилюють ОДКБ. Це є великою військовою, політичною й геополітичною загрозою та викликом для всього демократичного світу. Вони знову кинули виклик демократії. Вони – це нова еліта, яка вийшла з середовища радянського КДБ. Це все є дуже небезпечним. Країни Митного союзу фактично протистоять усьому ЄС, поставивши за мету реінтегрувати увесь постсоціалістичний простір в Євразійський союз. Це є великий виклик для Грузії, України, Молдови та Вірменії, які є учасниками «Східного партнерства» та мають у майбутньому підписати Угоди про асоціацію з ЄС. Білорусь хоч і є членом СП, але це для неї не відіграє жодної ролі при правлінні Лукашенка.

– Ви хочете сказати, що зараз розпочнеться новий етап протистояння? – запитально глянув Іван.

– Він уже розпочався і триває, а невдовзі настане одна з гарячих фаз, – відповів Анджей, попиваючи каву та поглядаючи на сексуальну фігуру Елен. – Спецслужби РФ та Білорусі ведуть брудну гру та ні перед чим не зупиняться заради чергової геополітичної гри і створення цього союзу. Посилюється зростання військової потуги, політичного впливу у пострадянських країнах, зближення з Китаєм та іншими диктаторськими режимами. Митний союз кидає виклик сучасній демократичній системі в світі, а ЄврАзЕС, що виникне у 2015 році стане вже загрозою всьому Європейському Союзу. А першочергово – Польщі. Ми зі свого боку будемо всіляко їм протистояти і боротись за демократію, особливо, у вашій країні. Диктаторські режими мусять піти у минуле, а люди мають право жити у безпеці та повній свободі.

– І що може статись у найближчому майбутньому? – перепитав Іван.

– А все, що завгодно, – відповів Анджей. – Спецслужби Росії та Білорусі активно підтримують терористичні та екстремістські організації у багатьох країнах світу, про що в нас є багато інформації та доказів. ФСБ та КДБ мають відношення до наркотрафіку у країні ЄС, продають зброю до нестабільних країн, підтримують повстанські країни, ведуть підривну діяльність на всіх фронтах, формують «п'яту колону» у всіх пострадянських країнах. У нас про це є інформація як з України, Грузії, Молдови, так і з Узбекистану, Вірменії, Киргизії. Зовнішня політика РФ та Білорусі стала тісно пов'язаною з роботою їхніх спецслужб. В деяких питаннях КДБ навіть переважає ФСБ. У КДБ є секретні хімічні, біологічні, медичні лабораторії, де виготовляють небезпечну зброю. У КДБ є великі мережі по всьому світу диверсантів,

шпигунів, терористичних груп. КДБ проводить розробки в галузі нанотехнологій, секретних новітніх видів озброєння. На базах КДБ досі готують деяких терористів з «Хезболли», «ХАМАС», а тепер ще й афганських та іракських терористів. Існують тісні зв'язки з лівійськими та сирійським спецслужбами щодо підготовки терористів та перекидання їх нелегальними каналами до різних регіонів світу. Багато чого є, але не бачу сенсу все це тобі розповідати.

– Я не знаю, що й казати, Анджею, – сумно сказав Іван. – То що тоді їм завадить знищити мене фізично, коли зі мною все стане для них зрозумілим? Я ж складатиму небезпеку як для КДБ, так тепер і для ОАЦ.

– Так, ти маєш рацію. Чимала небезпека, – відповів Анджей. – Але не перебільшуй можливості цих спецслужб на території Польщі. Ми теж не дурні і просто так не сидимо, у нас все під контролем. Щодо своєї безпеки ти можеш бути спокійним, Іване. Нехай краще вони про себе дбають. Не переймайся.

Згодом Івану довелось поїхати з ними до наступної конспіративної квартири, де його уважно перевірили на детекторі брехні, поспілкувались з ним психологи та медики. Він підписав ще один документ про співпрацю з Агенцією внутрішньої безпеки, де, окрім всього, забов'язувався ніколи та за жодних умов не розголошувати будь-яку інформацію, що стосувалась елементів їхньої роботи.

Далі не електронну скриньку Олексія була скинута чергова порція дезінформації, яку перевірити було взагалі нереально. Анджей все коригував та перевіряв, до найдрібніших деталей.

Настав вересень. У Івана почались заняття в магістратурі. Навчальний процес ще більше затягнув його до нового ритму життя, а зустрічі з Анджеем та Елен були вже не такими важкими, як раніше.

Елен часто запрошувала Івана на вулицю, до розважальних закладів та середовища, де були представники «третього сектору» Білорусі. Йому все це дуже подобалось. Але він навіть не помічав того, що він подобався Родзинські. Для неї Іван здавався недосяжним, і це її все більше дивувало. Стільки красивих, впливових та багатих чоловіків крутилося навколо неї, але з ними їй було нецікаво. Іван її сильно причарував та вабив до себе своєю загадковістю та недоступністю.

З початку жовтня 2011 року вони почали реалізовувати проект з моніторингу дотримання прав людини у Мінській області за допомогою інструментів нових медіа. Це був проект Елен та Івана, завдяки якому вони непогано піарили себе та мали змогу заробити додаткові кошти, що було особливо важливо для Івана.

Олексій отримав про все це ту частину інформації та правди, яку вважав за необхідне сам Анджей. Їм це реально вдавалось робити. КДБ та ОАЦ і не підозрювали, що це гра.

Натомість у самому Мінську ситуація кипіла. «Народний сход» лякав усіх, місця собі не знаходив Віктор Іванович, а його підопічні отримували чимало гніву та звинувачень. Будь-яка протестна активність та дії опозиції були просто немислимыми для диктаторського режиму. З КДБ питали по повній програмі.

Але на іншому напрямі справи пішли своїм ходом. Врешті-решт було вирішено заарештувати Миколу Бородька, що зробили працівники військової контррозвідки просто посеред дня. Люди, які стали свідками цього, перелякано розбіглись. На «газелі» з тонованим склом Бородька привезли до тюрми КДБ.

Там його почали нещадно бити та знущатись над ним. У гру вступив новий герой – майор військової контррозвідки КДБ Марк Пашкевич, який був чекістом у всіх значеннях цього слова. Він робив все, як того хотів Олег Богданович та керівництво його відділу.

До тюрми КДБ, яку називали «Окрестіною», приїхав і сам Олег Богданович, який нервово палив цигарки. Він був злий через те, що стільки часу минуло, а дозвіл на радикальні дії керівництво дало лише через півтора місяці після наполегливих прохань. У Олега було мало інформації, тому без «фізичної обробки» Бородька знайти вихід з цього глухого кута для нього було нереально.

Бородько сидів у наручниках на допиті, який вів Марк Пашкевич. Робив він це з особливою пристрасстю, як садист чи працівник НКВД у 1937 році: не проявляючи до заарештованого ні краплини людського ставлення. В кутку сидів майор ОАЦ, уважно слухаючи та спостерігаючи за допитом. Микола не бачив його, бо світло від настільної лампи падало йому лише на обличчя. Він взагалі нічого більше не бачив, з темряви лише періодично виникало люте військового контррозвідника, який постійно знущався над ним.

– Говори, сука! – вкотре вдарив по скривавленому обличчі Бородька майор Пашкевич. – За що тобі заплатили ці терористи? Яку послугу ти їм надав, що за інформацію передав? Гандон!

– Я ж вам все сказав, – спльовуючи кров і майже плачучи, відповів Микола Бородько. – Я не маю жодного стосунку до поляків і тим паче польських спецслужб, жодних перебіжчиків та агентів з Польщі не знаю і ніколи не був співучасником жодних злочинів.

– Брешеш, козел драний! – Марк Пашкевич ударив його головою об стіл. – Знаєш, що я роблю з такими як ти зрадниками держави? Не знаєш? То зараз дізнаєшся, наволоч!

– Не бийте мене! Я вам правду кажу, я не маю до того стосунку! – благав його Бородько.

Проте майор Пашкевич і слухати його не хотів, а Олег Богданович мовчки дивився за цим дійством та уважно слухав усі деталі, сидючи у темному кутку кімнати. Він навіть взяв запалив собі цигарку, насолоджуючись тортурами, які чинив кадебіст, адже сам в минулому, ще до роботи в ОАЦ, працював військовим контррозвідником і вдавався до схожих заходів у своїй роботі.

Миколу Бородьку облили холодною водою, через що він упав зі стільця на підлогу. Тоді його вдарили струмом. Бідний ув'язнений кричав з усіх сил і благав про допомогу, але все було марно. Його знову лупцював фанатичний кадебіст та почав додатково погрожувати розправою над батьками та молодшими сестрами, хворим дідом.

На Миколу було страшно глянути. Врешті-решт, коли в роботу втрутився вже Олег Богданович, процес пішов далі. До кімнати було принесено детектор брехні, який мав дати відповіді на багато запитань. Але...

Майори ОАЦ та КДБ були вражені відомостями, які отримали. Виходило, що Бородько реально не був причетним до всієї цієї історії, яка почалась ще з затримання співробітниками ОСАМу перебіжчиків на кордоні. Польський фактор взагалі не тулився до тієї справи, якою займався Богданович протягом цього часу. Його аж розпирало від злості.

– Як же це так?! – закричав він і вийшов з тіні, щоб показатись на очі Бородьку. – То хто ж тоді мав бути тут з колишніх наших інформаторів і передати кошти та необхідну інформацію представникам опозиції?! Хто співпрацював зі спецслужбами Польщі?!

– Я ж кажу, що це не я, – відхлипував Бородько. – Відпустіть мене. Благаю.

– Хіба що до моргу, а потім на цвинтар, паскудо! – вийняв пістолета Олег.

Проте ініціативу підхопив Марк і сам вистрілив зі свого пістолета в ногу Миколі. Бідолашний почав стогнати та кричати від болю, і це ще більше розсердило майора ОАЦ. Олег вдарив його ногою в спину, через що Бородько знову впав на підлогу. Він стікав кров'ю.

Викликали медиків, які одразу забрали його до «лазарету» та почали обробляти рани. Бородько був сильно побитий, кров не могли зупинити. А тим часом Марк та Олег залишились у слідчій кімнаті «Окрестини».

– То що скажеш, майоре Пашкевичу? – сердито кинув Олег, намагаючись опанувати себе. – Ти розумієш, що все це може означати? А? Чого мовчиш?

– Розумію, майоре Богдановичу, – відповів Марк, – все що військова контррозвідка могла, ми зробили. Він був постійно у нас на гачку, ми відстежували

кожен його крок і подих. Тут немає нашого промаху та помилок. Він насправді не знає, що робили Махмуд Алім та Хасан аль-Хусейні в містах, де дислокуються військові наші частини. Не знайшли ми й жодного завербованого громадянина Білорусі з тих місць і навіть таких, які гіпотетично могли мати з ним контакт.

– Розумного з себе тут корчиш? – гарикнув Олег. – Я відслужив у військовій контррозвідці більше ніж ти, поки не почав працювати в ОАЦ. Ти тут мене дурнем не виставляй! В разі провалу отримаєш по повній ще більше, ніж я! Керівництво всіх натягне за повною програмою. Якщо цей Бородько, як підтвердив і детектор брехні, не належить до польських агентів за теперішньою нашою схемою, то тоді вимальовується геть хрінова картина, Марку! Тоді ми скоріш за все просрали справжніх агентів і, здається, вже давно. Друге, це те, що цей Бородько став учасником якоїсь більш серйозної гри, про що навіть сам не здогадується. Але якої? Що це, бляха муха, за штуки такі?! Ця паскуда мені все скаже, інакше сам його пристрелю.

Олег зі злості випустив дві кулі в стіну і ледве заспокоїв себе. Але десь за півгодини їх викликали медики до ізолятора. Микола, якого поставили на ноги та привели хоч трохи до тями, сам вирішив розказати все, що знає. Лікарів вигнали з кабінету, в якому залишилися лише Микола, Олег та Марк.

– Дивись, – взяв у руки свій пістолет Олег, наставивши його до лоба Миколі, – мені втрачати вже немає чого. Якщо знову нас розводитимеш та молоти маячню, я просто пристрелю тебе! Ти зрозумів мене добре?

– Так, так, – заплакав той. – Тільки не вбивайте і не чіпайте моїх рідних. Вони ні до чого. Я все розкажу, що знаю.

Микола розказав, що сам через свій характер та боротьбу за краще життя і власні права страждав ще з університетських років. За освітою був дуже добрим програмістом та експертом з інформаційних технологій, робив на замовлення комп'ютерні програми та мав на цьому непоганий дохід. Постійно боровся з профспілкою на заводі, відстоюючи свої права, через що був звільнений. Потім та сама проблема повторилась на роботі у когоспі, де був вимушений працювати через брак роботи. У грудні 2010 році був рядовим учасником протестних акцій, але не особливо світився на цьому.

Він зізнався ще в тому, що будучи ще студентом був активістом радикальної «Білоруської народно-визвольної армії», яку спецслужби вважали терористичною організацією. Тоді злякавшись через проблеми з навчанням і цілями її активістів, він залишив лави організації та заліг на дно. Але за той час встиг відвідати багато тренінгів, семінарів та вишколів, два з яких проходили на території Волинської

області в Україні, а один в Литві. Саме там він і познайомився з Махмудом Алімом та Хасаном аль-Хусейні, вони були такі самі учасники заходів, але... Далі було найцікавіше. Вони були ідейними мусульманами з Сирії, які воювали у другій Чеченській війні, хоч мали тоді ще неповнолітній вік, отримали великий досвід проведення партизанської війни та організації протестних та навіть терористичних акцій.

Вони не були єдиними мусульманами на тих заходах. Були й інші, але саме з ними чомусь він потоваришував, іноді листувався через соціальні мережі, але по ділу. Вони завжди замовляли у нього комп'ютерні програми, цінуючи його фаховість. Програми були з інформаційної безпеки, зламів інформаційних мереж, різні шпигунські програми. Платили за роботу непогано. Він рідко цікавився, чим саме вони займалися, але вони іноді самі йому казали, що є ідейними мусульманами ісмаїлітському напрямку, запрошували приєднатись до них, обіцяючи зробити щасливим та відкрити двері до багатьох таємниць Всесвіту та сучасного світу. Він не давав конкретної відповіді, як от одного разу вони не поставили його перед фактом, що приїдуть до Мінська і хочуть також з ним зустрітись.

Під час зустрічі вони передали йому наперед чималу суму грошей для розробки нової програми для атаки на різні урядові веб-портали різних країн світу, додаткові дані для чого мали скинути згодом. Але для нього це не було великою проблемою, він за тиждень передав їм те, що ті бажали. Микола наперед створив собі такі програми про всяк випадок, періодично вдосконалюючи їх. Сирійці були задоволені. Вони розказали, що закінчили спеціальність «Міжнародні відносини» у Варшаві та хочуть отримати польське громадянство. Махмуд Алім постійно розказував про ісмаїлізм та майбутні події, які згодом кардинально змінять світ, до цих подій вони готувались ретельно. Вони багато не розказували, сказали лише, що належать до однієї з таємничих груп так званих «Нових асасинів» і несуть у світ нові знання, віру та докорінні зміни, додаючи, що мають великі зв'язки та можливості. Вони говорили про тотальні зміни та боротьбу світових кланів, таємних орденів та фінансових груп за майбутнє планетарне панування на віки і що боротьба ця вже давно триває, проте мало хто її бачить.

Махмуд Алім розказував, що вони не терористи, а рятівники майбутнього і захищатимуть синів Аллаха та людство від ворогів віри та противників переходу до нової ери в розвитку людської цивілізації. Миколі нав'язливо пропонували приєднатись до них та розпочати нове життя, дали час подумати. Хасан аль-Хусейні додав, що їхні люди є в багатьох країнах світу, роблять різну роботу та глибоко законспіровані, вони воюють на багато фронтів, але в них є й багато тимчасових

союзників, сателітів та партнерів. По країнах колишнього СРСР вони шукають будь-яку корисну інформацію, яка може знадобитись у майбутньому, чим і міг бути викликаний інтерес до білоруських міст з розташованими там військовими частинами. Вони багато наймають багато людей різного профілю, які можуть зробити ту чи іншу роботу для них: від економістів до нанобіологів. Але специфіку спецслужб Білорусі вони добре розуміють і тому Миколі не було відомо, що й як вони тут робили. Вони добре шифрувались і знали в цьому толк.

Потім вони спішно покинули країну, мабуть зрозумівши, що могли потрапити в поле зору спецслужб, що і виявилось правдою.. Махмуд обіцяв зв'язатися з ним через деякий час в майбутньому, але яким чином і коли навіть не натякнув.

Вони залишили йому листівку. Там був намальований воїн-асасин XII ст. та намальовано словосполучення «Нові асасини» з текстом, який ніхто не розумів. Цю листівку Микола передав службистам.

– От воно що, – бурчав Олег. – Тільки цього нам бракувало!

– А що вдієш? – розвів руками Марк. – Але це тепер зовсім міняє суть справи.

– Зробимо так, – нахмурився майор ОАЦ. – Цього Бородька ізолюйте. Хай лікується, живе, але під контролем КДБ, не випускайте його з поля зору. Він ще може дуже стати нам у пригоді. Очей з нього не спускайте. Виходить «польських перебіжчиків» ми просрали, а може й ні. Зате вийшли на дуже серйозну тему. Це нам може у випадку успішної реалізації плану принести великий зиск та чергове підвищення! Розумієш, Марку?

– Але доведеться долучати ще й Департамент захисту конституційного ладу та боротьби з тероризмом, – відповів Марк. – Бо справа ця буде в розробці нашого Департаменту, їхнього і вашої структури, товаришу майор.

– На горі самі все вирішать, що і як кому робити, – різко відповів майор ОАЦ та запалив цигарку. – Не люблю я співпрацювати з тим департаментом КДБ, але доведеться. Вони вважають себе найрозумнішими та найкращими, на них завжди вся надія була та все найкраще діставалось їм: премії, підвищення, зарплатня та престиж. Для мене, як колишнього військового контррозвідника та твого колеги, Марку, це завжди було образою. Адже саме завдяки нашій службі ще з часів СРСР були отримані великі перемоги. А тепер цей департамент на вершині, а військова контррозвідка так і пасе задніх. Тому, опинившись в ОАЦ, я не даю їм так високо злітати, а за можливості сприяю долученню до наших лав лише колишніх військових контррозвідників. Немає насправді кращого чекіста, аніж військовий контррозвідник, це ще з часів СМЕРШу так мене дідусь вчив.

– Так воно і є, – погодився Марк. – Тоді я зараз до начальства. Далі буде видно, що робити нашим структурам.

– Що накажуть, те й робитимемо, – відповів Олег. – І я поїду тоді. Далі координуватимемо наші справи більш ретельно.

В курс справ з Центрального апарату КДБ ввели звичайно і Віктора Івановича, що було також у компетенції його департаменту, який так недолюбливав Олег Богданович. На рівні керівництва КДБ та ОАЦ вирішували, що робити далі та хто буде займатися цією справою. Врешті-решт ситуація стало ще більш заплутаною. Справою почали займатись паралельно департаменти військової контррозвідки, захисту конституційного ладу, а також ОАЦ. І кожен тягнув ковдру на себе за тієї роллю, яка належала до специфіки їхньої діяльності.

Військова контррозвідка ретельно перевіряла всі можливі варіанти та комбінації вербування сирийцями білоруських громадян, що мешкали у містах з розміщенням військових баз та об'єктів. Вони посилили свою присутність на всіх військових об'єктах, де були та могли бути гіпотетично «Нові асасини».

Департамент захисту конституційного ладу та боротьби з тероризмом займався моніторингом та аналізом діяльності цих ісмаїлітів та всією суттю їхньої діяльності в цілому. Будь-яка діяльність «асасинів» стала почала уважно досліджуватись та аналізуватись.

Оперативно-аналітичний центр займався координацією всього цього процесу і до кінця ніхто так і не дізнався, чим саме конкретно, проте накази йшли саме звідти. А відповідальним все також залишався майор ОАЦ Олег Богданович.

Фактично Олег та Марк працювали спільно і лише за необхідності звертались для спільної координації до відділу Віктора Івановича. Проте цього разу їм довелось зібратись на одному з об'єктів, що належав військовій контррозвідці для спільної наради.

Віктор Іванович, Олег Богданович та Марк Пашкевич сіли за стіл й почали ретельно обговорювати все, що мали на той момент.

– Координацію та управління цією операцією буде виконувати Оперативно-аналітичний центр при Президенті Республіки Білорусь, – жорстко відчеканив Олег Богданович. – Це питання було вирішено самим керівництвом. Курувати весь процес доручено особисто мені. Питання є? Немає. От і добре. Завдання ваших департаментів КДБ полягає в сприянні та всебічній допомозі під час реалізації всіх заходів в рамках цієї справи. А справа дуже серйозна, товариші!

– Ось відомості за лінією військової контррозвідки, – передав пакет документів Марк Пашкевич, – і флешка з необхідною інформацією.

– А ось – за лінією нашого департаменту, – передав документи Віктор Іванович. – Наші люди працюють далі.

– Погано працюють, – сердито кинув майор ОАЦ. – Потрібно більш ефективно та наполегливо. Ми маємо справи з невідомою нам мережею терористів, плани та цілі яких до кінця нам досі невідомі. Натисніть на ваших співробітників, інакше натиснемо ми з ОАЦ. Це ваші проблеми і мене не хвилює те, чому ви гальмуєте. Мені потрібен результат.

– Працюємо, – спокійно відповів Віктор Іванович, тамуючи ненависть до Олега.

Під час закритої наради було надано вказівки за трьома напрямками, відповідальні за які миттєво почали їх виконувати. Справу ретельно взяв під свій «ковпак» ОАЦ. До того ж були підключені розвідка та білоруська резидентура в різних країнах світу.

А тим часом на південному сході Польщі в районі глибоких Татр був організований справжній військовий табір, де проходили підготовку рядові активісти «Нових асасинів». Територія була настільки ретельно прихована, що її навіть за допомогою супутників було б важко виявити.

За підготовкою рекрутів стежили ті самі Махмуд Алім та Хасан аль-Хусейні. Вони спокійно дивились, як професіональні наставники проводили як фізичну, так й ідеологічну обробку новобранців.

– Слабкі рекрути, Хасане, – сказав Махмуд, подивившись на небо. – Я незадоволений. Колись і ми були на їхньому місці, але тоді все було інакше. Зараз виникають певні складнощі.

– Не бачу в цьому проблеми, Махмуде! – розвів руками Хасан. – Чесно, брате, скажу тобі так, що вся ця ініціатива з Польщею та Білоруссю мені з самого початку не подобалась. Не розумію, який сенс був організовувати нашу діяльність в цій країні, адже це так небезпечно і яка результативність цього, брате? І ця Білорусь, невже вона зможе якось нам допомогти? Особисто я не бачу жодних переваг. Підґрунтя та специфіка цих країн створить нам більше проблем, ніж дасть дивідендів. Цей табір на території Польщі взагалі непотрібний. Нас можуть розкрити. Розумієш?

– Це рішення Магістра і ми не можемо його оскаржувати, Хасане, не забувай про це, – різко відповів йому Махмуд. – Те, що ми досягли аж п'ятого ступеню в ордені «Нових асасинів», маємо бути вдячні саме Великому Магістру та Всевишньому. Більшість далі другого ступеню і близько не може дістатись протягом життя, а ми у свої тридцять років вже на п'ятому. Це велика честь та доступ до нових потаємних знань та суті Всесвіту. Тому жени від себе будь-які думки, які викликають в тебе сумнів з приводу наших загальних справ. Інакше не минути тобі гніву.

– Я розумію це, Махмуде, – відповів йому Хасан. – Просто не розумію, як діяти далі.

– Нас про все повідомлять пізніше, – мовив Махмуд. – У Польщі ми давно під прикриттям були, навчаючись тут. За цей час ми сформували тут добру мережу та створили цей табір. Таких у світі безліч, прийшов час і до країн Європейського Союзу. Тут добре середовище для розвитку. Ніхто навіть не підозрює, що в такій країні це можливе. Всі шукатимуть схожу активність на території Франції чи Німеччини, можливо на Балканах, але не тут. Думаю, скоро ми це сповна використаємо. А щодо Білорусі, то до таких авторитарних країн пострадянського простору Ордену свій інтерес. Ти це сам добре розумієш. Микола Бородько можливо нам буде потрібний у багатьох справах, але є ризик його розкриття спецслужбами цієї країни. Він свою роботу програміста робив добре, були на нього й інші плани. Подивимось, що буде далі. Може бути, що КДБ вже вийшло на нього, бо він не професіонал, а ми його і не готували належним чином. Нам потрібен вихід на білоруських опозиціонерів, так само, як і в інших пострадянських авторитарних країнах. У нас вже є зв'язки з активістами опозиції Азербайджану, Киргизії, Росії, Таджикистану, Казахстану, Узбекистану. Прийшла черга й до Білорусі. Наші плани серйозні й довгострокові, треба бути уважним та обережним. Перевіримо Бородька, щоб упевнитись в тому, що КДБ не вийшло на нього. Яка б не була там паршива контррозвідка, але вона все одно працює. Білоруські опозиціонери мають те, що нам потрібно в планах Ордену на майбутнє. Непогано було б мати і там своїх людей.

– Може дарма ми йому розказали про «Нових асасинів», Махмуде? – подивився йому очі Хасан.

– На те була воля «асасинів» шостого ступеню, тим паче Миколу ми добре знаємо з часів участі у вишколах в Україні та Литві, – відповів йому Махмуд Алім. – Але, думаю, використовувати Бородька ще не час. Треба все перевірити. Не забувай те, що розвідка КДБ має добру мережу агентури в багатьох країнах світу за лінією терористичних, радикальних та екстремістських організацій. Вони будуть шукати інформацію, як це робили в Узбекистані та Казахстані працівники спецслужб. Але це реально важко зробити.

– І це добре, – усміхнувся Хасан, – бо ми працюємо краще. Нам би ще своїх людей до їхніх спецслужб. Але вже багато хто над цим працює, і не лише наш Орден. До речі, як відбулося спілкування з представниками «Аум Сенрікьо» та «Хізб-ут Тахрір»?

– Обмінялись необхідною для нас інформацією і встановили взаємовигідні стосунки, якщо так можна сказати, – відповів Махмуд. – На наступному тижні інші

«асасини» мають зустрітись з представником ХАМАСу. Треба нам дещо купити у них... Дуже важливу інформацію. Ну що, годі розмов, нам вже треба йти до рекрутів.

Посеред рядових членів «Нових асасинів» були як араби, так і кавказці, поляки та навіть представники Центральної Азії. В цьому таборі національність не мала значення. Бойові мистецтва супроводжувались тренуванням з володінням вогнепальною та холодною зброєю. Рекрутів вчили іноземних мов (арабської, китайської та російської – англійською вони вже володіли), акторській майстерності, конспірації, розвідці та контррозвідці. У програмі підготовки безперечно було відведено багато часу ідеологічній частині з пропагування ісмаїлістської течії ісламу.

Але все змінилось через один необережний випадок. Микола Бороцько. Його не полишали думки встановити контакт з Хасаном та Махмудом, не зважаючи на домашній арешт та постійний нагляд військової контррозвідки. Він навіть на вулицю не міг вийти, продукти купувала його старенька мати в магазині. Але інтернет працював, хоча він чудово розумів, що над мережею тепер здійснювався постійний моніторинг ОАЦ. Микола місця собі не знаходив, бігав по квартирі з кімнати до кімнати, дивився у вікна, проте бачив там «наружку» КДБ та різних підозрілих людей. Він все чудово розумів, але не хотів жодним чином співпрацювати зі спецслужбами та здавати арабських друзів.

З голови не виходило те, як над ним знущались кадебісти та скільки лиха йому наробив цей політичний режим. Він прагнув помститися, але не хотів принести себе в жертву, хотів попередити друзів про небезпеку. І він наважився.

В арсеналі у нього було безліч електронних скриньок та ті, на які можна було писати Махмуду та Хасану лише в екстреному випадку. Тоді Микола відкрив одну зі своїх електронних скриньок та найбільш оптимальну для листування з арабами. Електронна скринька була зареєстрована на Аліну Полякову, тому по суті не мала викликати підозри, правда слід «електронки» вів до Польщі.

І от за декілька хвилин він написав наступне: «Привіт, Алінка! Мені так важко самому, я так сильно тебе кохаю, що не можу без тебе. Вибач мене за те, що я трохи загуляв. Але я все одно тебе кохаю. Твій Миколка».

Декілька хвилин і повідомлення надіслано. Микола забіг до ванної кімнати і почав умиватися, кричати та сміятися, як божевільний. Через десять хвилин до квартири увірвались троє працівників військової контррозвідки КДБ та повалили Бороцького на підлогу. Тоді до квартири увійшов і сам Марк Пашкевич.

– Алло, майоре Богдановичу, – взяв слухавку Пашкевич та почав телефонувати, – за вашим сигналом Бороцького одразу ж нейтралізували. Зараз все перевіримо. На вас чекати? Добре. Тоді починаємо працювати.

– Боляче! – кричав на підлозі Микола.

– Мерзотник! Паскудник! Що, в герої вирішив погратись? – вдарив його ногою Марк. – Зараз ти мені, падло, все розкажеш. Кому і що написав, сука?

– Перевірте самі. Я писав дівчині! – крізь біль відповів той.

– Перевіримо, ми все перевіримо, Бородько! – ще раз вдарив його Пашкевич.

Через дві години Миколу забрали до таємної бази КДБ на околиці міста, де під Миколу вже був влаштований спеціальний кабінет для допитів та різні спеціальні приміщення для «політичних злочинців». Це був секретний об'єкт, не кожний знав про нього, а той, хто знав, не завжди повертався звідти чи бажав про це поговорити. Це було пекельне місце. Розумів це і Микола, знав, що тепер йому буде справді погано. Його завели до кабінету, де в кутку сидів Олег Богданович та нервово крутив сигару. Він злісно дивився на затриманого, а тоді махнув рукою кадебістам. Миколу почали бити й катувати.

– Ти за кого нас тут тримаєш, паскудо? – злився Олег. – Думаєш, ми тут повні дебіли? Хто така Аліна Полякова, що за хрін ти відправив до Польщі та кому ти подав сигнал? Ти ж подав сигнал цим терористам, паскуда. Думаєш ми взагалі тут так просто повітрям дихаємо, а не працюємо? Ти мені, підарасе, все розкажеш!

– Я вже все сказав. Я написав дівчині!

– Якщо це правда, то тоді я Дід Мороз, – іронічно відповів йому Богданович. – Але ти навіть уявити не можеш, що я з тобою зараз зроблю. Дарма ти себе так повів. Дарма.

І він не збрехав: Миколу нещадно били, душили, катували електричним струмом, гасили об нього недопалки, обливали крижаною водою. Але він мовчав. Тоді Олег зрозумів, що то все дохлий номер, взяв в руки пістолет і без жодного вагання випустив дві кулі в ноги Миколі. А потім наказав забрати його звідти. Майор ОАЦ зрозумів, що Бородько вийшов на контакт з «Новими асасинами», але є фанатичним противником діючої влади в Білорусі, тому возитись з ним не мало жодного сенсу. Олег закупив цигарку та, коли відвезли Миколу до ізолятора, запалив. Він думав, що робити далі, хотів зрозуміти логіку дій Хасана та Махмуда та що їм насправді потрібно в Білорусі та в інших країнах. Але насамперед його цікавило підвищення та премія, які чекали на нього в разі розкриття такої масштабної операції. Він знав, що за такого сценарію буде не лише підполковником ОАЦ, а й очолить цілий напрямок роботи цієї спецслужби. Жадібність, корисливість та прагнення влади керували всіма працівниками білоруських спецслужб і Олег не був винятком. Він мріяв про нову квартиру у центрі міста, гарних дівчат та відпустку в Гоа, яку так важко було отримати працівникам білоруських спецслужб. Олег обожнював гроші

та необмежені можливості: важке дитинство сина доярки та тракториста далось взнаки. Робота у військовій контррозвідці навчила його жорстокості, нахабності та безпринципності. За роки служби в КДБ він продукував липові справи одна за одною, роблячи жертвами шпигунських пристрастей як простих громадян, так і ні в чому не винуватих військових. Гріхів за ним було багато, але життя його не навчило, він плювати хотів на все і на всіх, окрім старших по службі.

Олег Богданович вийшов з кабінету та пройшовся коридорами цього секретного об'єкту КДБ, дивлячись в очі охороні та оглядаючи кімнати, де знущались над тими, хто там опинився. Він лише сміявся та насолоджувався над тим, що бачив. Особливо йому подобалось, як знущались над дівчатами, роздягали їх, гвалтували гуртом та тягали за волосся.

Олег вийшов на вулицю та подивився на небо. Він думав, що робити далі, але свіжих думок виникало не особливо багато.

Повідомлення того ж вечора отримав Махмуд і все правильно зрозумів. Він терміново зустрівся з Хасаном та розказав про те, що сталося. Це кардинально міняло справу і тепер вони розуміли, що виною того була їхня необережність та прорахунки. Вони недооцінили ОАЦ та КДБ, а також переоцінили ефективність Миколи Бородька в їхній справі. «Нові асасини» розуміли, що він потрапив до лав спецслужб і йому загрожує небезпека, але допомогти йому саме зараз вони не могли, ризикуючи всією справою «Ордену». Їм було треба мати своїх людей в цій країні, отримувати необхідні їм відомості як від військових, так і опозиціонерів, яких треба було завербувати, але вони й думки не мали, що все так закрутиться. Треба було терміново вирішити, як діяти далі.

Цього ж вечора вони вийшли на скайп-нараду з представником «Нових асасинів» шостого ступеня. Його звали Хашим Ахметі. Сидячи в скромному кафе у Йорданії, Хашим, читаючи газету та п'ючи каву, уважно слухав Махмуда та Хасана.

– Ви хоч розумієте, якого галасу ви наробили? – сердився Хашим, почісуючи бороду. – Ви ставите під сумнів всю справу ордену «Нових асасинів»! Ми стільки століть відроджували те, що для нас зробив Великий магістр Хасан Саббах, і тепер ми навіть не маємо права на такі помилки. Наші люди є у багатьох країнах, владних установах, фірмах, компаніях, підприємствах. Всі вони працюють заради нашої головної мети... Всі кажуть про ордени та конспірологію західних країн. Але навіть ніхто уявити не може, наскільки сильні такі ордени в ісламському світі. Ми встановимо іслам у всьому світі, створимо Другий халіфат. Іслам переможе! Аллах Акбар!

– Аллах Акбар! – відповіли вони. – Але як нам бути далі, брате Хашим?

– Ваша мета – розвивати нашу структуру у Польщі та Білорусі, встановлювати зв'язки з тими терористичними організаціями, за які ви відповідаєте в Ордені.

Що нам потрібно: партнери у терористичному світі, найновіші дані про військову техніку та озброєння у країнах, які мають певний рівень розвитку. Нам потрібно мати зв'язки з опозиційними рухами та організаціями авторитарних країн постсоціалістичного простору, бо вони мають той досвід, технології, знання та потенціал, який ми використаємо в майбутній світовій ісламській революції. Вони ж стануть нашими прихильниками та владою та місцях, коли ми прийдемо до влади у цих країнах. Майбутнє за ісламом і проти цього зараз вже не виступить жоден експерт. Кількість мусульман у світі з кожним днем збільшується, а західні цінності дискредитували себе: усюди збочення, розпуста та деградація. Іслам не допустить цього. І ми наведемо лад у всьому світі. Ми приведемо новий світовий порядок та Махді прийде до нас на Землю.

– То є так, брате Хашиме, – опустил винувато голову Хасан.

– Не перебивайте мене, – сердито обізвав Хашим. – Той білорус багато знав? Його треба або прибрати, або врятувати, якщо він не видав усе. Залежно від того, як ви глибоко та фахово завербували його. Вам доведеться це довести до кінця. Необхідні ресурси у вас є для цього. Але поки вам треба знайти відповідний контакт у середовищі білоруської опозиції, що перебуває в Польщі. Завербувати та налаштувати на ефективну роботу з нами.

– Брате Хашиме, давно хотів запитати, а який взагалі нам зиск від цієї Білорусі? Що вона нам дає? У нас від неї тільки проблеми та великий ризик? – запитав Хасан.

– Накази Великого магістра не обговорюються! – вигукнув Хашим Ахметі. – Брате Хасане, не розчаровуй мене більше такими запитаннями, а то я перевірю, як ти отримав п'ятий ступінь в Ордені, якщо так вагаєшся. Поясню вперше і востаннє. Білорусь не одна така країна, наші «асасини» так само працюють та ризикують навіть у Китаї і на Кубі. Ми всюди. Білорусь межує з Росією, вічним ворогом мусульман, має вигідне географічне положення, військово-політичний потенціал. В майбутньому, непогано було б отримати потенціал, який має ця країна, робити там, наприклад, диверсії та тероризувати Путіна. Але не це головне. Для нас важливим є зовсім інше... Це в майбутньому. А поки що, робіть свою справу. Тут запитання ставлять старші за ступенем. Ви цю кашу заварили, вам її і їсти. Іншого шансу не буде. Заради спільної справи та Всевишнього ви маєте віддати навіть життя. Великий магістр та Орден вірить у вас.

– Ми зрозуміли, – відповів Хасан. – Ми все зробимо.

– Звичайно. Іншого виходу у вас немає. Все. Кінець зв'язку! – резюмував розмову Хашим.

Минуло півроку. Настало літо 2012 року. За цей час багато, що змінилось. Іван закінчував перший рік магістратури історії та готувався до написання магістерської роботи на наступний рік. Він так само продовжував спілкуватись з Елен Родзинські та Анджеем, реалізовував моніторингові та аналітичні проекти, заводив нових друзів та допомагав білоруській опозиції, яка знаходилась в польській еміграції. Під наглядом Агенції внутрішньої безпеки та контролем Анджее вони продовжували водити за ніс КДБ та вираховувати потенційних агентів білоруських спецслужб на польській території. Звичайно, все це нагадувало шпигунський детектив з елементами екстремізму та вічної проблеми нерозділеного кохання. Але Іван про це найменше думав. Він втомився від всього, що відбувалось, хотів змінити все так, щоб ні від кого не залежати. Але у АВБ навіть чути нічого не хотіли, для них боротьба з КДБ була значно важливішою за якісь мрії та думки «хлопчиська». Йому й так багато пробачали та дозволяли. Водночас на нього покладали великі надії в майбутньому, коли Білорусь чекатимуть зміни та реформи, а режим Лукашенка впаде й буде знищений як система.

Все так би й відбувалося, якби не знову-таки випадок, який закрутив і так авантюрне життя Івана ще далі. Такого повороту подій він справді не очікував.

Раптом на арені життя знову з'явилися «Нові асасини». Точніше – на конференції з обговорення проблем трансформації політичного режиму Білорусі, який організовували польські організації за участю різних експертів та випускників ВНЗ. Саме тут виступив з науковою доповіддю Махмуд Алім. Він розказував про «Арабську весну», події в Лівії та Сирії, повалення диктаторських режимів і про те, що очікує Білорусь в найближчому майбутньому, якщо не зміниться політичний режим та модель управління Лукашенка. Махмуд порівнював Лукашенка з Каддафі та Асадом. І тут Іван, як один з учасників конференції, вступив у дискусію з Махмудом, пояснюючи відмінність ситуацій в арабських країнах та Білорусі, відмінність менталітетів, політичної культури та зовнішніх чинників. Між ними виникла дискусія, яку всі учасники заходу уважно слухали та захоплювались аргументованою та насиченою розмовою експертів.

Розмова була перенесена і на час проведення кави-паузи. Махмуд виказав захоплення Іваном та сказав, що чув про нього, як молодого опозиціонера, який пройшов через вогонь і воду у Білорусі, та такого, що мав великий досвід революційної боротьби з авторитарним режимом. Івану сподобалось їхнє спілкування, вони обмінялись телефонами та домовились зустрітись в найближчий час.

Чекати довго не довелось. Через два дні Махмуд запропонував Івану зустрітись та поговорити в одному з варшавських кафе на вулиці «Новий світ».

Так і почалась між ними дружба, яка для тоді Івана не здавалась нічим закамуюльованим та дивним. Потім Махмуд познайомив його з Хасаном. А далі... було знайомство з ісламізмом, який вони сповідували. Іван і до цього поставився з повагою та нічого не підозрював. Все б було гаразд і рухалося своїм шляхом, якби фотографії Івана, на яких було зафіксовано його виступ та спілкування на конференції з Махмудом, не потрапили до кабінету Олега Богдановича в Мінську.

Термінова нарада. За столом сиділи майори ОАЦ та військової контррозвідки, а також Віктор Іванович.

– Цікава ситуація вимальовується, Вікторе Івановичу, – сказав Богданович, – цей Красевич спокійно собі спілкується з терористами, а ми нічого про це навіть і не знаємо. І як давно він виходив на зв'язок з вами? А може ці ісламісти вже завербували його? Чого мовчите?

– А що маю сказати по-вашому? – спокійно відповів той. – Зовнішня розвідка та ОАЦ не підпорядковується моєму відділу, тому ми і не були в курсі. Ми не ставили завдання перед Красевичем доповідати про контакти з арабами та ісламістами, а лише з білоруською еміграцією. І чи є підтвердження того, що його саме завербували? Є дані про те, з ким вони ще мали контакти? І що було відомо про них протягом недавнього часу? І взагалі, де зараз Бородько, чому я не в курсі справ?

– Досить, – перебив його Богданович. – Бородько був на секретному об'єкті КДБ півроку, потім ми перевели його під домашній арешт. Махмуд Алім та Хасан аль-Хусейні зникли з нашого поля зору чотири місяці тому, розвідці не вдалось отримати інформації про те, де вони весь цей час перебували. До того часу, поки вони не почали брати активну участь у білоруських конференціях на політичну тематику, встановити їх місцезнаходження було неможливо. Навіть у наших російських колег немає жодної інформації, вони зараз активно займаються Еміратом Кавказ, їм взагалі не до нас. На думку наших аналітиків, ці «асасини» спробують завербувати Красевича. Але є думка, що не лише його одного. Тому вам термінове завдання. Нехай його куратор Олексій якнайшвидше напише йому повідомлення на електронну пошту.

– Якого змісту? – розвів руками Віктор Іванович. – Попередити про ісламістів?

– Вікторе Івановичу, давайте без іронії! – сердився Богданович. – Справа йде про державну безпеку. Не мені вам пояснювати. Попередьте хлопця, нехай буде готовий. Але обережно. Дайте йому частину інформації, все йому знати не треба. Перевірте заодно Красевича, чи не скурвився він там ще. Будьте обережні з ним. Зараз відкриваються цікаві карти!

– Без питань. Думаю, йому варто дати завдання втертися в довіру до них та дізнатися про їх повні плани та тих, хто ще з ними співпрацює, – погодився Віктор Іванович.

– Я б ще додав зі свого боку, – вступив в розмову майор Пашкевич. – Не забувайте, що ці терористи цікавляться й військовим потенціалом Білорусі. Треба дізнатись, що саме цікавить їх в Білорусі та чи є вже контакти на нашій території, чи створена агентурна мережа.

– Погоджуюсь, – кивнув головою Богданович. – До роботи, панове!

Адалі все пішло, як лавина з гори. Повідомлення від Олексія було моментально опрацьовано Анджеєм, який був здивований його змістом та спочатку розцінив, як перевірку самого Івана. Але потім він вирішив зателефонувати своїм колегам, залишивши Івана в своєму кабінеті.

Іван не розумів, що відбувається, перерхнувши повідомлення на пошті декілька разів. І тут до кабінету повернувся Анджей.

– Ну що, хлопче, – каже він йому. – Пригоди-таки не полишають тебе. Життя підкидає тобі вічні сюрпризи. Самі того не розуміючи, КДБ підкинуло там важливу інформацію. Справа може йти про нове засекречене групування терористів крайніх радикальних ісламських поглядів. Але це все ще треба перевірити та проаналізувати.

– Хочете сказати, що це все правда? – розвів руками Іван, передивляючись повідомлення від Олексія. – Невже ви думаєте, що Махмуд та Хасан є заговореними терористами якогось ісламського ордену «Нових асасинів»? Та це ж маячня повна! У КДБ напевне вже взагалі немає кого ловити, от вони і розуму там позбулися.

– Хто знає, Іване, – запалив цигарку Анджей. – Треба все перевірити. Якщо це правда, то полетять голови і в Агенції, що проґавили таких покидьків під носом. Ти став свідком та учасником таких подій, про які пишуть книжки та фільми знімають. Навіть не знаю, заздрити тобі чи співчувати. Але тут є одне «за».

– Яке? – здивувався Іван.

– Я давно помітив, що ти подобаєшся Елен Родзинській, – усміхнувся Івану Анджей. – Вона бачить в тобі такого собі відважного бунтаря та героя, молодого бійця та революціонера. За нею стільки чоловіків бігають, а вона щось знайшла саме в тобі, хоча цього не визнає. Але я те все бачу, розумію, оцінюю та аналізую: робота в мене така. Дам тобі пораду: май це на увазі й не втраť свого шансу. Елен жінка гарна та впливова. Їй важко сподобатись. Якщо ти ще в цій справі проявиш себе, вона ще більше в тебе закохається. Даю тобі слово.

– До чого це все? – не зрозумів Іван.

– Життя тебе вчу, хлопче, бо ти тут у Польщі ще надовго, повір мені, – усміхнувся Анджей та погасив недопалок. – У зв'язку з цією справою, якщо перейти до суті, Іване, є велика вірогідність, що тобі доведеться розкритись перед КДБ, що ти працюєш вже проти них. Коли ми їх затримаємо, якщо вони таки є терористами, виникне багато запитань, зокрема і стосовно тебе. Тому перед тим або після, якщо доведеться нам вести цю операцію, тобі, можливо, доведеться дати прес-конференцію, де ти заявиш, що тебе було завербовано КДБ і ти вирішив у цьому зізнатись публічно. Ти станеш публічною особою, тебе будуть знати всі, з тобою рахуватимуться, на тебе полюватиме та тиснутиме КДБ. Але це нормально. Це буде лише за тих умов, якщо реально виявиться, що кадебісти викрили мережу терористів. Уявляю, якого ми їм удару завдамо: розкрили та ліквідували ними розроблену спецоперацію по знешкодженню терористів, та ще й викриємо факт подвійної гри проти КДБ протягом багатьох місяців. Так, це буде сильний удар по них. Однозначно. Але вони того заслужили. А тепер нам доведеться попрацювати над цими арабами. Ти можеш мені знадобитися у будь-який момент, хлопче.

– Я зрозумів.

А в Білорусі протягом всього цього часу, паралельно до всіх складних та заплутаних подій тривало інше життя тих людей, які знали та любили Івана. Маша закінчила бакалаврат і, попри репресії в університеті, з непоганими оцінками. Вона часто прогулювалась із Алісою, яка також розійшлась з хлопцем. Дівчата ще більше заприятелювали і намагались жити далі.

Маша спочатку розповідала Алісі про Івана, доводила те, що він був завербований КДБ і переїхав до Польщі, але та не хотіла вірити та нічого чути про це. Саша та Андрій теж в це не вірили, тому, коли з Алісою була Маша, просто відмовлялись проводити час разом. Іван практично не відповідав їм у соціальних мережах, казав, що зайнятий і натякав на моніторинг його сторінок «Конторою». Закінчили навчання й Аліса з Сашком, захистивши дипломні роботи. Шкода було Андрія, який так і не зміг відновити навчання після відрухування з університету. Він почав працювати на будівництві, щоб якось заробляти на життя, та й там опозиційне минуле завжди давало про себе знати, принаймні, начальство за ним пильно стежило.

– Машо, доброго дня! – одного разу почула вона позаду себе на одній з вулиць, де навколо нікого не було. – Маріє!

– Що? – озирнувшись вона й побачила позаду себе незнайомого чоловіка. – Ви хто? Що вам треба?

– Поговорити, – почувла вона у відповідь.

Новий костюм, ароматні парфуми, шикарні туфлі та модна зачіска, дорогий годинник на руці й ефектна блакитна краватка. Це був Олексій.

– А хіба ми знайомі? – насторожилась вона. – Ми раніше не могли бачитись?

– Не думаю, хіба випадково, – спокійно відповів він.

– Звідки ви мене знаєте? Ви хто взагалі такий? – підсвідомо вона почала задкувати. – Що вам треба?

– Не бійся мене, – усміхнувся він, – я не завдам тобі шкоди. Мене звати Олексій. Иван не розказував тобі про мене? Ні. От і добре. Я думаю, нам краще поговорити в іншому місці. Ти згодна? Машо...

– Та хто ти в дідька такий? – закричала вона.

– Тихіше. Комітет Державної Безпеки, – показав їй швидко документ Олексій.

– Пішли за мною та поведься тихіше! Добре? От і молодець.

Олексій провів її за триста метрів в невеличке кафе, де майже не було відвідувачів та замовив каву й тістечка.

– Звідки ви знаєте, що я люблю ці тістечка? – здивувалась вона.

– Робота така. Заспокойся. Я тобі не ворог. Думаєш, навіщо я тут і що від тебе хочу? Добре запитання. Я знаю, як ти ненавидиш КДБ та чинну владу, як тобі було важко через це навчатись в університеті, але ти впоралась, – спокійно говорив він. – Не треба так, Президент дбає про нашу молодь та ваше майбутнє, як би ви в те не вірили. Краще за нього не знайти, Машо. Ти у нас патріотка та любиш БНФ та їхні акції, вшановуєш героїв Случчини та так званого «Чорного кота» Міхала Вітушки. Чи не так? Не поважаєш ти нашу історію. А дарма, бо наші діди та прадіди своїм життям домоглися того, що ми зараз так добре і мирно живемо. Чи не так?

– Що вам від мене треба? – перелякано запитала вона.

– Хочеш так швидко до справи перейти? Ну добре, – знову усміхнувся Олексій. – Я знаю, що ви з Иваном дуже сильно посварились та розійшлись. Але ти досі кохаєш його, хоча не можеш пробачити через те, що він працював з... КДБ. Хіба не так? Я давно підозрював про те, що він тобі розказав про це, а потім через соціальні мережі, те, що ти пишеш Алісі, це підтвердилось. Як недобре, Машо! Перестань цим займатись. Иван сам дурний, що так зробив і за це отримає, а ти ще про це і друзям наговорила. Навіщо? В тебе проблем мало? Важко живеться, а як там батьки й сестра? Чи не хочеш ти, щоб з ними випадково, щось сталось? Думаю, що не хочеш. Будь розумною дівчинкою. Бо й він може так постраждати через тебе. А якщо його там розкриють, тобі не буде його шкода? До речі, він точно не співпрацює з поляками, він тобі про це нічого не розказував?

– Та відчепіться ви від мене, – заридала вона, – нічого він мені не розказував. Ідіть в дупу зі своїм Іваном. Залиште мене в спокої.

– Досить! – він різко грюкнув по столі кулаком. – А тепер слухай мене, дівчисько! По-перше, припини всі розмови про те, що він працює з КДБ. По-друге, припини у різних колах критикувати нашу владу, бо наш терпець вже уривається. І подякуй своєму Ванюші, що ти, Аліса, Андрій і Саша ще на волі, а то вас давно би пустили на фарш, патріоти довбані! По-третє, твій Іван може водити нас за носа, а нам би дуже цього не хотілось, бо те, з чим він там зараз зіткнувся, надзвичайно серйозно пов'язане з питаннями державної безпеки. Йдеться про тероризм та екстремізм. Нам би дуже хотілося вірити, що він ще на нашому боці. По-четверте, що б не відбувалося, я чудово розумію, що почуття між вами залишились. Хочеш його повернути та побачити? Тоді доведеться попрацювати трохи на КДБ.

– Не збираюсь я з вами працювати! – заридала вона.

– Доведеться, – ляснув її по щоці Олексій. – Я тут з тобою не гратися прийшов, дівчисько тупе! Будеш, інакше згною тебе та твоїх рідних. Кину тебе до СІЗО, де голодні бандюки з тобою залюбки пограються протягом дня. Благатимеш про допомогу, але марно. Перестань ридати, дурепо, бо ще раз вдарю.

Олексій вивів її з кафе, відвів подалі від зайвих очей і ще раз дав ляпаса. Йому було плювати на неї, але був потрібен результат, якого вимагав Віктор Іванович. Тому й не церемонився з нею.

– Заспокоїлась? – він хлюпнув їй на обличчя води із пляшки. – Ти мене уважно слухала? От і молодець. Про нашу розмову нікому ні слова, дізнаюсь, що розбазікала, відвезу до «Окрестіни», а потім до СІЗО, як і казав. Значить так, нам треба, щоб Іван приїхав до Білорусі. Як ти це зробиш, як переконаєш його, на твій вибір. Нам треба переконатись, що він ще працює на КДБ, бо те, куди він вліз не за своєю волею, має важливий для нас інтерес у протидії тероризму. Якщо не вийде, такий варіант теж існує, відправимо тебе до Польщі. І знай, що тут є твоя родина. Тобі є що втрачати. А так, ще й коханого побачиш та повернеш. На будь-яку допомогу можеш розраховувати. Все зрозуміла? Фокусів не буде? От і добре. А тепер приведи себе в належний вигляд і повертайся до гуртожитку.

Маша ще довго плакала, але з часом таки змусила себе заспокоїтись, привела до ладу обличчя й рушила до станції метро. Вона була вражена тим, що з нею сталося, не хотіла в це вірити, хоча іноді передчувала і такий розвиток подій.

Раптом Маша випадково зачепила плечем дівчину, що йшла назустріч. Перепросила, але та зупинилась і дивилася на неї далі. І тут Маша впізнала Юлю, колишню дівчину Івана, яку він кохав до зустрічі з нею.

– Ми, здається, бачились колись, – усміхнулась Юля. – Ти, якщо не помиляюсь, дівчина Івана. До речі, як він там? Ще не сидить за свої опозиційні штучки?

– А ти ж Юля, так? – про всяк уточнила Маша. – Ні, ми вже більше, ніж півроку не спілкуємось. Він тепер живе у Польщі, в Варшаві. Тепер у нього нове життя.

– У Варшаві? – здивувалась Юля. – Нічого собі! Навіть не думала, що він так зможе. Молодець. Тільки рада за нього. Думаю, там він більшого досягне зі своїми тарганами в голові. Ти кепсько виглядаєш, що сталося?

– Дрібниці, – махнула рукою Маша. – Все ок.

– Справді? – глянула на неї Юля. – Тебе ж Машою звуть? Правильно? Машо, а чому ви розійшлися? Мені здавалося, що ви були гармонійною парою, не то, що я з ним колись.

– То довга історія і я не хочу про неї говорити, – знизала плечами Маша.

– Зрозуміло, – усміхнулась Юля. – Ну, добре. До речі, я тепер працюю начальником одного з відділів у держархіві, буде бажання, заходь, поговоримо якось. От моя візитівка.

– Дякую.

Юля їй усміхнулась і побігла далі. Маша подивилась їй навздогін, показала дулю і спустилася до підземки. Переповнений вагон, студенти, робітники і всі поспішають додому. Спекана. І ось вона, зупинка та перехід на іншу гілку метро. Ще кілька станцій і вихід нагору. А там і гуртожиток.

Звичне ліжко, сусідок немає, поїхали після екзамену додому. Вона ж залишилась. І тепер думала, що робити далі, тривожилася і непокоїлась, але відповіді не знаходила.

Маша умилася, заварила собі чаю та увімкнула ноутбук. Але думки весь час поверталися до того, що з нею сьогодні сталося. Вирішила поблукати інтернетом. Вона відкрила свою сторінку у соціальній мережі «В Контакте», подивилась старі фотографії, де вона ще була з Іваном. Їй стало сумно і важко на душі, вона не могла його забути і розуміла, що кохає його й досі. Але його співпраця з КДБ народжувала в її душі інші відчуття.

Маша зайшла на його сторінку. Він не був в онлайні вже три дні. На стіні різні філософські записи, подекуди нові фотографії з його студентського життя у Варшаві, прогулянок. На одній із фотографій вона побачила й Елен Родзинські, і підсвідомо відчула її симпатію до Івана. Маша приревнувала, бо збагнула, що то якась важлива особа, але наразі не знала, хто саме.

Маша дивилась на фотографії Івана та згадувала, як вони проводили час разом. Вона пам'ятала, як вони гуляли по Біловезькій Пущі та були разом у Садибі

Діда Мороза. У спогадах були прогулянки музеєм «Лінія Сталіна», похід до дорогого ресторану «Пікова дама», де вони спустили всі їхні гроші, позування біля готелю «Європа» та втеча від поліції.

Маша попила чаю, поїла супу, прийняла душ і вирішила піти в гості до Аліси. Зателефонувала їй, та Аліса сказала, що до них приїхали родичі, тому краще буде, якщо вона сама приїде в гуртожиток до Маші.

Маша приготувала для неї картоплю з м'ясом та деруни, які вона раніше готувала для Івана. Відкоркувала пляшку вина. За столом Маша вирішила розповісти Алісі про те, що з нею сталося і знову розплакалась. Аліса прагнула заспокоїти Машу, хоча не знаходила потрібних слів.

– Виходить, ти весь це час правду казала про Івана, а ми просто не хотіли тобі вірити, – тепер Аліса відчувала себе винуватою. – Мені так соромно за себе та хлопців. Вибач нас. Вибач мене, подруго! Але я і зараз не хочу в це вірити.

– Цей Олексій сказав, що Іван постійно нас вигороджував та захищав і якби не він, то нас би вже давно КДБ «пустило на фарш», – витерла сльози Маша. – Він погрожував мені, що якщо хтось про нашу розмову дізнається, то мені буде дуже погано. Але ти моя подруга, я не могла не розказати це тобі, по суті, мені більше нема кому це розказати. Я тобі довіряю.

– А я тобі, – обійняла її Аліса. – Не переймайся, Машо, ми щось придумаємо. Я тобі обіцяю. Він хотів, щоб ти виманила сюди Івана або сама поїхала до Варшави? Я правильно зрозуміла? Так, кепські справи. А ти з мамою Івана не спілкувалась давно, логічно. Хоча це ризиковано зараз, може й там «Контора» вже не раз бувала. Що ж він мав на увазі той чекіст, коли казав, що там й тероризм замішаний. Куди Іван міг вляпатись? І взагалі навіщо він погодився на співпрацю в «Конторою»? Як вони могли так зламати його та чим погрожували? Він же був таким сильним.

– Він тоді мені розказав про це, – відповіла Маша, – казав, що погрожували брату, батькам, відрахуванням з університету, моїм з'валтуванням та ув'язненням всіх вас. Казав, що не було шансів і весь цей час робив так аби втекти за кордон і розказати всім правду про КДБ. Може він вже й зробив так, хтозна. Але я все одно не можу його простити, він підло брехав, зраджував нас, хоч ми і не постраждали. Уяви, когось він все-таки здав свого часу, хтось постраждав через нього. Як його можна пробачити? Як?

– І це правда, але що ж робити тепер? – розвела руками Аліса.

– Не знаю, – налила собі вина і випила одним рухом Маша. – Я не знаю, як діяти далі. Не знаю.

Аліса запропонувала піти в місто, аби трохи розвіятися і спробувати забути оці проблеми. Вони поїхали до центру та зайшли в одну з кав'ярень, щоб замовити собі ще трохи вина та щось зі страв національної кухні. Попри те, що відвідувачів було багато, місце для дівчат знайшлося.

Маша відчула, що дуже швидко сп'яніла та почала поводитися розкуто та весело. Аліса обійняла подругу й розповіла, як на тижні їй в цьому закладі один хлопець освідчився в коханні і запропонував руку та серце. Дівчата радісно засміялись і почали спостерігати за відвідувачами закладу. Було багато людей різного соціального походження та віку, всім подобались невисокі ціни та великий вибір страв у меню.

– Дівчата, до вас можна? – підійшли до їхнього столика двоє хлопців.

– Ні, – різко відповіла Маша, – ми розмовляємо.

– Так і ми з вами теж поговоримо. Я – Міша, а це Антон, – і вони таки підсіли поруч з пивом.

– Хлопці, іншого разу, – відповіла Аліса. – У нас насправді немає ні часу на порожні розмови, ні бажання. Добре?

– Ну, добре, – відсіли вони та пішли за інший столик.

– Відшили, – усміхнулась Маша. – Відчуваю себе стервом. Блін, так смішно чомусь, Алісо. Ох і дурні же деякі.

– І не кажи, – підхопила Аліса. – Я тут часто таке бачу, хоча знаєш, бувають і справді нормальні хлопці. Але як на мене, це не те кафе, де треба заводити знайомства з хлопцями, є значно кращі, елітні заклади.

Дівчата пішли прогулятися містом, відвідали виставку ляльок та посиділи в парку за порцією смачного морозива. Потім Маша провела Алісу до зупинки, щоб та швидше дісталась додому, а сама поїхала на метро до гуртожитку.

А тим часом у Варшаві Іван уже святкував першу перемогу. Він склав сесію і був радий, що нарешті закінчилось навчання, хоча попереду ще був другий рік магістратури. З одногрупниками вони пішли до ресторану, де замовили собі вечерю з вином і радісно продовжили святкування. Одногрупники вітали один одного та співали пісні: хто польські, хто білоруські, українські, литовські та англійські. Словом, молодь раділа як уміла.

Іван дозволив собі трохи перебрати зі спиртними напоями і танцював з усіма підряд, розповідав вірші та анекдоти. Друзі ніколи не бачили його таким веселим. І тут заграла мелодія на телефоні. Це був Анджей.

– Алло, так, слухаю вас, – радісним голосом відповів Іван.

– Святкуєш? Вітаю з закінченням першого курсу магістратури, Іване, – почав Анджей. – Все гаразд? Але на сьогодні тобі вже досить там бути. Ти потрібен тут,

термінова справа. Ніяких «але». Вибігай, я на вулиці. Це не останнє свято твого життя, тому нічого страшного. Поспішай. Я чекаю на тебе. Моє авто ти побачиш.

– Добре, – відповів Іван і, не попрощавшись з друзями та одногрупниками, пішов геть.

Анджей завів двигун і вони поїхали порожніми вулицями до одного з офісів АВБ, про який Іван і не здогадувався. Це хутчій була конспіративна квартира, ніж офіс, але Іван на те не зважив. Алкоголь давав про себе знати.

В кімнаті сиділо двоє чоловіків і працювали на своїх ноутбуках. Вони навіть уваги не звернули на Івана та його вигляд.

– Це мої колеги, Іване! – махнув рукою Анджей. – Вони мені допомагають, тепер це спільна справа. Вибачай, але святкування на сьогодні скасовується, сьогодні ти потрібний Агенції. Все дуже серйозно. Інформація про Махмуда Аліма та Хасана аль-Хусейні підтвердилась. Вони реально є терористами. Наша біда і прорахунок у тому, що вони багато років діють на території Польщі, а ми навіть не підозрювали, якою є їхня справжня роль. Це підвищений рівень загрози національній безпеці.

– Не розумію, – хитнув головою Іван.

– Тобі треба протверезіти, – строго відповів Анджей. – Випий ті пігулки, що на столі, за півгодини будеш, як огірок. Спостереження та аналіз діяльності твоїх арабських друзів виявив цілу купу величезної інформації, яку ми навіть собі уявити не могли. «Нові асасини», про яких майже ніхто нічого не чув, спокійно собі орудують у нас під боком та вербують нових прихильників. Через їхню неухважність їх засікли спецслужби Білорусі, а тепер через них і ми. Ми навіть уявити собі не могли, з ким випадково пересіклись. Наші колеги по ЄС розводять руками, про них майже немає жодної інформації. Якби не їх провал у Білорусі, вони б так і залишались у тіні.

– А чим я можу вам допомогти? – стенив плечима Іван.

– Ти з ними заприятелював, ти й допоможеш їх нейтралізувати і затримати, – відповів Анджей. – КДБ хоче, щоб ти повернувся до Білорусі, аби перевірити твою лояльність. Це небезпечно, розумію, але напевно тобі доведеться це зробити, Іване! Якщо вони зрозуміють, що ти менжуєшся і маєш справи з нами, є вірогідність того, що це стане відомо й «асасинам» і тоді ми втратимо їх. Так, вони тебе долучать до цієї справи і тут у Польщі ми розкриємо їх. Вони збираються їхати до Білорусі. Ми не знаємо, з якою метою. Є там якийсь Микола, він їм для чогось потрібний. Ми не розуміємо їхньої логіки, адже в Білорусі їх чекає серйозна небезпека, можливо, навіть, смертельна. І ми не знаємо їхньої мотивації та мети, вони поки що для нас

алогічні. КДБ та Махмуд хочуть тебе бачити в Мінську, тому тобі доведеться їхати. Ризик великий, але іншого шляху немає. Якщо цього разу все відбудеться добре, то тобі більше не доведеться туди їхати.

– Я нічого не розумію, – рознервувався Іван. – Я не хочу туди їхати.

– Інших варіантів немає, доведеться, – відповів йому Анджей та запалив сигарку. – Я сам ризикую тобою, але того вимагає начальство та спецоперація. Справа йде про нікому невідому терористичну мережу у всьому світі. Тут думка окремої людини нічого не значить. Є слово «треба». Розумієш?

– Так, – покійно опустил голову Іван.

Все це страшенно його напружувало і нервувало. Ніхто й не подумав поцікавитися тим, хоче він цього або ні. Він сам розумів, що став заручником ситуації і просто мав підкоритись.

Махмуд запросив його до себе в гості, розказував про своє дитинство, як йому було важко жити і як доводилося боротися з юних літ за свої права і краще життя. Махмуд пригощав його арабськими стравами, багато розповідав про іслам і ті переваги, яку він ніби дає кожній людині. Махмуд виглядав кращим від багатьох політиків та ораторів, вміло доносив свої слова просто до свідомості співрозмовника, але Іван був не тією людиною, яку можна легко зазомбувати, щоб згодом нею маніпулювати.

Тоді Махмуд розповів йому про ісмаїлізм як течію шиїзму, його історію та сутність, намагався пояснити причини того, що відбувається у світі. Махмуд запевняв Івана, що у світі давно існує змова різних кланів та олігархів проти людства, і ті змовники прагнуть підкорити весь світ собі та реалізувати так звану «теорію золотого мільярду» на практиці. Махмуд Алім пояснював йому, що лише «Нові асасини» зможуть кинути виклик цій системі та змінити світ на краще, приведуть справедливість у кожну родину та забезпечать гідне життя. Він переконував Івана щодо необхідності долучитись до їх лав, разом стати проти глобалізації та глобальної політичної системи, що існує в світі. Араб пояснював, що їхній Орден століттями існував та йшов до цього, трансформовався та набирав потуги, залишаючись в тіні. В їхніх лавах відомі політики, музиканти, лікарі, вчені. В структурі Ордену знаходяться військові, вчителі, бізнесмени, терористи, металурги, шахтарі, працівники спецслужб. Їхня мережа поволі охоплює весь світ. Хто не з ними, той проти них, а залишиться сам на сам з усім світом і проблемами. «Асасини» допоможуть кожному, хто в їхніх лавах: грошима, освітою, роботою, житлом. Орден може усе. Махмуд пояснив, що існує ієрархія, і лише найкращі можуть просунутись по цій драбині на гору, де посвячені отримують доступ до таємничих знань Всесвіту.

– Всесвіту? – здивувався Іван. – Про зорі, духовний розвиток, походження людини та усього? А як же тоді те, що сказано в Корані?

– Орден надасть знання всебічні, про те, коли, що і як, – відповів Махмуд.
– Я на п'ятому ступені Ордену і це мало кому вдається, але я заслужив. Той, хто віддається Ордену та повністю віддає життя його меті, поступово доростає до цього рівня. Але не всі це витримують, хтось від природи не може більшого досягнути. А в тебе потенціал великий, Іване. Ти потрібний нам! То що, приєднаєшся до нас?

– Приєднатись до вас? – подивився Іван на нього. – Я не можу отак одразу вирішити. Треба тоді прийняти іслам, від багатьох речей відмовитись у житті, змінити все навколо. Я не впевнений, що готовий до цього. А чи можу я поки що бути просто потенційним кандидатом та допомагати вам, пройти випробування для себе, щоб зрозуміти це?

– Можеш. Але нам буде потрібна твоя допомога, – сів біля нього Махмуд. – Тепер ти з нами тісно пов'язаний. Тепер лише питання часу, коли ти станеш членом «Нових асасинів» та приймеш іслам ісмаїлітського напрямку. Іншалла! Бачиш, Іване, у нас в Білорусі залишилися незавершені справи, і нам буде потрібна твоя допомога.

– Я не розумію, чим саме я зможу допомогти, – здивувався Іван.

– По-перше, ти опозиціонер з великим досвідом та революційним духом, – почав пояснювати Махмуд, – а нам досвід таких людей конче потрібний від усіх революціонерів авторитарних країн. Коли мине час і ми розпочнемо світову революцію, ми всі ці знання використаємо сповна. За цінні знання ми даємо щире винагороду, або всіяко допомагаємо. Ми багато, що можемо, Іване. Ми не боїмось КДБ та будь-яких спецслужб, ми боїмось лише Аллаха! Душа безсмертна, тому ми не помираємо, а перероджуємось, чого тоді нам боятись. Ми можемо з легкістю віддати своє життя за спільну справу. Дуже легко. Торттури нам не страшні, головне, щоб не постраждали наші побратими по Ордену і не були викриті, бо ця мережа дуже важко формувалась та будувалась. Ти багато тепер чого чув і знаєш, так чи інакше ти тепер будеш пов'язаний з нами, іншого. Ти сам розумієш. Такі правила. Ти можеш бути нашим прихильником хоч все життя, але дороги назад вже не буде. Ти допоможеш Ордену, і він завжди допоможе тобі.

– Але навіщо їхати в Білорусь? – не розумів Іван. – Махмуде, зрозумій, я опозиціонер і мені небезпечно там знаходитись. Я член РЧСС та різних протестних рухів.

– Не бійся, ми з тобою, – усміхнувся Махмуд. – Захистимо, якщо щось. У нас є там незавершені справи. Ти нам можливо допоможеш з житлом, конспірацією,

потрібними знайомствами та зорієнтуєш на місцевості. Але як саме, ми потім тобі повідомимо. Якщо коротко – ти нам там дуже потрібний. У нас є й інші, до кого ми звернулись би по допомогу, але на них покладено інші завдання. У Білорусі є й цікаві розробки в науково-технічній та військовій сферах, які нам теж будуть потрібні. Ми зараз шукаємо змогу їх отримати, так щоб обіграти й контррозвідку КДБ. Ми й не такі справи робили в Узбекистані й Росії. Що тієї Білорусі? Але вона нам конче потрібна. Ми там сформуємо і власне підпілля, законсервуємо його, воно буде розвиватись і чекати свого часу.

– І так для кожної країни? – запитав Іван.

– Так. Для кожної. Але у нас для цього ще багато років роботи, поки що ми покрили всі мусульманські країни світу, тепер переходимо до інших, – відповів Махмуд. – Наші люди активні навіть у конфліктах в Сирії та Лівії, зіштовхуємо партизанів та війська Асада, продаємо зброю, ведемо бої там, де це нам потрібно, прикриваючись різними терористичними угрупованнями. На тому тлі їх зараз, як вошей, розвелось і всі кимось контролюються або ведуть свою політику. Наш ворог у Сирії – це ЦРУ та ФСБ. З ними ми воюємо постійно.

– Нічого собі масштаби, – присвиснув Іван. – Аж страшно від того, Махмуде! Я не готовий, я боюся.

– Не бійся, перемога буде за нами! І ти завжди будеш під нашим захистом! – поплескав його по плечу Махмуд. – Століттями люди думали, що якщо існують якісь Ордени та закриті клуби, то це масонські або якісь ТНК. Але ніхто навіть уявити не міг, скільки таких саме існують в ісламському світі і більшість з них досі в тіні й геть невідомі широкому загалу. Поки що ми між собою не воюємо, бо у нас дуже сильний ворог. Такі саме Ордени є і в буддистському світі, де всім заправляє Китай, але то вже інша історія. «Асасини» – це воїни душею й тілом. Я покажу тобі, як ми виховуємо бійців. Ти готовий це побачити?

– Думаю, що так, – відповів Іван.

– Ну що ж, готуйся тоді до поїздки.

Махмуд комусь зателефонував і через 15 хвили біля під'їзду їх чекав автомобіль, за кермом якого сидів якийсь молодий азіат. Івану зав'язали очі й повезли в невідомому напрямку. Через хвилин сорок зняли пов'язку і попереду себе Іван побачив просіку, яка заглиблювалась у ліс. Де вони знаходяться, він так і не зрозумів. Махмуд та азіат вимкнули свої мобільні телефони й активували інші. Попросили вимкнути й телефон Івана.

Пройшовши від автомобіля близько кілометра, вони опинились в місцевості, яка була добре законспірована навіть від стеження з космосу. Там були споруди,

262

спеціальні майданчики та військова техніка, а чергували всюди бойовики, обличчя яких було в зелених масках з ісламською символікою. Бійці збирались на вечірню молитву. Охоронці ретельно оглянули Івана, перепитали все у Махмуда та пішли охороняти інші опорні пункти.

Молитва зібрала весь військовий табір релігійних екстремістів. Після промови арабською мовою імам зачитав молитву. Іван лише спостерігав за всім тим з боку.

Після молитви всі розійшлись у своїх справах, за які відповідали в рамках табору. Пізніше з'явився Хасан, який передав Махмуду якісь гроші та документи. Далі Хасан з декількома бійцями зник в просторах табору, а Махмуд показував Івану, що і як тут відбувалось.

Бійці тренувались дуже жорстко, умови були набагато складніші за ті, що колись долав Іван на вишколах в Україні та лісах Білорусі. «Асасини» демонстрували навички володіння холодною та вогнепальною зброєю, показували вміння виготовлення та знешкодження вибухівки, демонстрували практику виготовлення отрути та різних хімічних сполук. Вони проявили себе й як майстри акторського мистецтва та майже вільно володіли польською, англійською та французькою мовами. Але те, що бачив Іван, не могло не викликати запитань. Більша частина бійців знаходилась під дією марихуани та інших наркотичних засобів, за допомогою яких Махмуд, Хасан та інші керівники вводили їх у стан психозу, гіпнозу та маніпулювали їхньою свідомістю.

Іван це швидко зрозумів, бо бійці поводитися як зомбі чи біороботи, виконували будь-які накази керівників. Іванові запропонували спробувати в себе в техніці володіння холодною та вогнепальною зброєю. На здивування Махмуда, він показав непогані результати.

– Тепер ти багато побачив та знаєш, Іване! – мовив йому Махмуд, показуючи, як бійці відпрацьовують навички володіння автоматами Калашникова. – Назад дороги в тебе немає, зрозумій. Просто так ми тебе не відпустимо. Ти, якщо навіть не будеш членом нашого Ордену де-юре, фактично допомагатимеш нам. Не бійся. Ми не створимо тобі проблем чи лиха, а навпаки – допоможемо в розвитку. Нам потрібні свої люди в кожній країні. Ти нам допомагатимеш у Білорусі, як і десятки інших. З часом, думаю, приймеш й іслам. З тебе вийде добрий ісмаїліт та асасин.

– Думаєш? – звів брови Іван. – Але я ж простий хлопець.

– Ні, свій талант ти поки сам не розумієш, а дарма. В тебе великий потенціал, – усміхнувся Махмуд. – Повір мені. Я в людях добре орієнтуюсь.

Але зовсім неочікувано в таборі була оголошена тривога найвищого рівня. Виявилось, що водій-азіат був переверований Агенцією внутрішньої безпеки

та видав своїм кураторам місце знаходження табору та знімав усе прихованою камерою в прямому ефірі. Про це швидко зателефонував та повідомив Махмуда Хасан, наказавши терміново евакуюватись, а частині дати відсіч спецслужбовцям. Махмуд був розлючений та скажений від злості. Він роздав частині бійців зброю, поки іншу виводив Хасан та швидко взявся транспортувати військове обладнання, техніку та зброю. До прибуття спецпризначенців залишалось хвилин двадцять. Розвідка «асасинів» спрацювала бездоганно. Водій-азіат намагався втекти, проте бійці перехопили його та привели до Махмуда. Махмуд на очах у Івана відрубав азіатові голову шаблею, яка лежала поруч на столі.

– Цей зрадник навів на нас співробітників Агенції внутрішньої безпеки, – мовив Махмуд до Івана. – Поки сюди їхатимуть поляки, від табору майже нічого не залишиться. У нас є своя розвідка. Цього разу вона дуже вчасно та добре спрацювала. Зараз Хасан відводить бійців та техніку, все буде зроблено швидко і якісно. Ці «асасини» залишаться тут та затримують поляків, віддавши своє життя заради Ордену. Така в нас доля. Ми декілька років тут все так готували, щоб одного разу втратити. Але іншого виходу немає, це питання безпеки та виконання кінцевої мети. Не думав, що так все буде. Але табір виникне в іншому місці, то не проблема. Але як їм вдалося завербувати цього водія-туркмена? Це ж треба. Іншалла, все буде добре! Аллах Акбар!

– Що далі?

– Не переймайся. Невдовзі й ми залишимо це місце. Але буде гаряче.

Через невеликий проміжок часу табір повністю горів, і саме до цього полум'я додався приїзд спецназу АВБ. Розпочалась перестрілка, вибухи та кровопролиття. Загинули всі «асасини», що залишились на обороні, але полягла й частина бійців польського спецназу. А на місці розташування табору залишилося величезне згарище.

Тим часом Махмуд та Іван були вже далеко від того місця, куди їх доставили мотоциклісти з табору. Відірвались. Погоні не було.

– Твоє щастя, Іване, що туркмен не встиг тебе розкусити й передати кому треба, – йдучи дорогою під невеличким містом, сказав Махмуд, після того, як їх висадили мотоциклісти, – Так само як й інших новачків. Справи погані, дехто залягає на дно. Але ненадовго. Готуйся. Скоро ми поїдемо до Білорусі.

– Як скоро?

– Не бійся, я тебе попереджу. Зараз у нас можуть початись проблеми, тому ми особливо не будемо активними.

Наступного дня Іван вже був у кабінеті Анджея на черговій конспіративній квартирі. Іван вимагав пояснень, проте Анджей поставив його на місце

підвищеним голосом. Він пояснив Красевичу, що сам був проти такого розвитку подій, але мусив дотримуватися лінії керівництва, бо це питання, як пояснив він, координував не лише його Департамент, але й той, що безпосередньо відповідає за боротьбу з тероризмом. Справу засекретили, будь-яка інформація не мала вийти хоч кудись за межі. Керівництво підрозділів контррозвідки і боротьби з тероризмом фактично неефективно й поспішно відреагувало на цю загрозу, в той час коли Анджей та інші експерти радили почекати з цим і рухатися за планом. Як результат – 6 загиблих бійців спецназу та 25 терористів, тіла яких було майже нереально ідентифікувати. АВБ було в паніці. Завербований водій-туркмен був фігурою, яку завербували в рядах «асасинів» без консультацій його колеги, а потім непрофесійно використали, через що його розкрили терористи. Керівництво вирішало не панькатись, знайти табір терористів та знешкодити. Але ніхто навіть уявити собі не міг, що матимуть справу з такими професіоналами та що там опиниться за дивним збігом обставин сам Іван.

Працівники АВБ почали пошук всіх, хто міг бути залучений до лав «асасинів», але це було дуже нелегко. Махмуд Алім та Хасан аль-Хусейні цілковито зникли з поля зору, наче крізь землю провалились. Працівники польських спецслужб не знали, що робити. Але все-таки кількох затримати вдалось, активну розробку яких і почали тепер робити як контррозвідники, так і експерти по боротьбі з тероризмом у структурі Агенції внутрішньої безпеки.

Анджей пояснив, що Івану треба їхати в Білорусь обов'язково: довести свою «лояльність» КДБ; дізнатись про плани «асасинів», їх членів та методику діяльності; увійти в довіру, повернутись до Польщі та допомогти їх знешкодити. Іван пояснив, що ризикує життям і що дуже того боїться. Анджей обіцяв надалі допомагати в Польщі, надати винагороду й забезпечити йому тут перспективне майбутнє. Анджей обіцяв підготувати Івана до поїздки належним чином, з ним мали попрацювати експерти з різних галузей і вони взялись за роботу.

Чекати довго не довелося. В скайпі Іван отримав повідомлення від Махмуда вже через тиждень, де натякав, що вони за кілька днів вирушають до Польщі, а потім до Білорусі. Махмуд пояснив йому, що вийде на зв'язок з ним у Мінську. Дав координати, де можна отримати допомогу у Варшаві. За ці контакти одразу й взялись працівники АВБ, поки Іван готувався до поїздки.

Повідомлення було написано і до Олексія. Він не знав, чи то справді Маша так злякалась та викликала Івана, чи то сам він наважився. Але очевидно було, що то не заслуга Маші, та й взагалі Іван не знав, що Олексій з нею зустрічався.

Іван розумів, що це випробування буде найскладнішим з усіх, що траплялися в житті, що цього разу він ризикує загинути та піддати своїх рідних та близьких

підвищеному рівню небезпеки. Він так шкодував, що зв'язався з цими терористами та вляпався по самі вуха, але вибору справді не було.

При цьому КДБ та ОАЦ продовжувало шукати й далі паралельно «зрадників», які надали допомогу опозиції та були перевербовані польськими спецслужбами. Вони плавно йшли далі за цим сценарієм, перевіряючи та звішуючи всі «за» та «проти». Це було питання «державної безпеки» для кожного чекіста, хто цим займався. Розкриття такої справи значило би реальний кар'єрний ріст, підвищення зарплатні та можливість перейти на керівні посади.

Але зараз на першому місці для Олега Богдановича, Марка Пашкевича та Віктора Івановича була проблема «Нових асасинів». Вони чекали Івана для розв'язання цього ребусу і навіть не уявляли, що були вплетені ще й у «подвійну гру» Агенції внутрішньої безпеки. Адже як поляків, так і білорусів зараз найбільше цікавила мережа «Нових асасинів». Це було не лише питання кар'єри та якихось матеріальних дивідендів, але й честі. Особливо це стосувалось поляків, які не могли їм пробачити загибель 6 своїх колег на завданні.

– От ти і готовий, Іване, – мовив йому на конспіративній квартирі Анджей, запаливши цигарку та тримаючи чашку кави. – Завтра ти від'їжджаєш. Ти все добре зрозумів, чого навчали тебе я та мої колеги? Що та як говорити Олексію та людям з ОАЦ ти запам'ятав? Будуть тиснути, тримайся. Буде дуже важко. Їх так само цікавить питання цих терористів, зараз ти їм дуже потрібний, скористайся цим! Розумієш? Показуй свою значимість та обізнаність, розкажи, що ти про них знаєш, але дозовано, маленькими порціями. Нам цікава й їхня реакція та інформація з цієї тематики. Вони будуть тебе перевіряти, можливі провокації, але будь готовий завжди до цього. Не забувай і про самих терористів: вони теж тобі не рядові солдати білоруської армії. Це професіонали з великим досвідом. Проблема в тому, що вони вже можуть бути у Білорусі чи тут, але ми й досі не знаємо, як їм вдавалося залишатись непоміченими для наших спеціалістів і, вочевидь, для білоруських спецслужб. Важко навіть уявити, на що вони здатні та чого навчені ще, Іване. Пам'ятай про це. Якщо все пройде добре, тебе відпустять до Польщі і ти будеш у них на доброму рахунку. Вони й досі шукають людину, яка зв'язалась з опозиціонерами та передала їм кошти. Встановити ані адресатів, ані контактера вони так і не змогли, але й досі над цим ретельно працюють. Пам'ятай це щохвилини. Це дуже ризикована справа, ти ризикуєш всім, тобто – життям. Зараз все залежить від тебе, але тебе чекає непогане майбутнє, якщо ти повернешся живим та з усім впораєшся.

– Я вірю вам, – відповів спокійно Іван.

– От і добре, – допив каву Анджей та викинув недопалок. – Зрозумій, це вже не якийсь там шпигунський роман чи фільм, Іване. Це життя. Твоє життя, життя людей, які близькі тобі, та які ризикують тут заради тебе. Елен прихворіла, хотіла з тобою зустрітись, але не змогла. Вона у лікарні. Подзвони їй, вона буде рада. І ще одне, ти впевнений, що КДБ не могло завербувати твого брата чи тудишчину Машу?

– Впевнений, – відповів Іван. – Вони-то можуть це зробити, але Євген та Маша не підуть на це, навіть під тиском.

– Нудивись тоді, тобі видніше, – присів у крісло Анджей. – Бачиш як воно! Тероризм та екстремізм стали реальною глобальною проблемою сучасності, але люди не хочуть в це вірити й чути, поки самі не зіштовхнуться з цим. От у тому й уся біда. КДБ ти потрібний як елемент їхнього зростання та зміцнення. Нам ти потрібний як професіонал та на майбутнє, як політичний діяч, що буде при владі після повалення авторитарного режиму Лукашенка. Бережи себе, ти потрібний нам!

– Берегтиму, Анджей, – усміхнувся Іван. – Інших варіантів не розглядаю.

Іван зібрав свої речі, перевірив квиток та всі документи, попрощався з друзями, передав Вові деякі свої справи за лінією проектів. Вони не розуміли, навіщо він їде, але Іван не особливо й намагався пояснювати. Мати, брат – стандартна відповідь.

Іван зателефонував Елен, побажав їй швидкого одужання, а вона йому – повернутися живим та здоровим.

І от знову та сама дорога: вокзал у Варшаві, потяг, провідники, колія та різні попутники. Митниця Польщі, митниця Білорусі. Перевірка документів і всіх речей. І от він – їде далі Білоруссю в напрямі до Мінська. Знайомі міста та села, рідні ліси та озера, але страх та нелюбов до влади були сильнішими за це.

На вокзалі його вже зустрічали кадебісти в штатському, які провели його до автомобіля Олексія. В ньому сиділи Олексій та Олег Богданович.

– Привіт, польський шпигуне! – одразу почав Олег в машині. – Чого мовчиш? Скільки заплатили? Що обіцяли?

– Він жартує так, – відвів розмову Олексій. – Як там твої справи? Все добре? От і добре. Тоді їдемо одразу до конспіративної квартири, там і поїси з дороги. Ти нам написав, що Махмуд та частина «асасинів» вже можуть бути тут. Але це неможливо, Іване! Наші спеціалісти ретельно та таємно перевіряли все: всі клаптики землі на кордоні, кожне обличчя в усіх видах транспорту. Вони просто не можуть бути тут.

– Я лише передав те, що мені написав Махмуд Алім у скайпі, – відповів Іван, – далі вже справа за вами. Може вони мене перевіряють також, звідки мені знати.

– Помовчи, – перебив його Богданович, – тут ми самі розберемось. Дивно, як тебе ще поляки не розкрили, якщо тут така ситуація з терористами. Поліграф плаче за тобою, але немає зараз часу.

– Іване, – вів автомобіль Олексій, – не дивись на нас, як на ворогів. Йдеться про державну безпеку та боротьбу з тероризмом. Тобто – про людські життя та політичну стабільність. Ми маємо справу з професійними терористами, бо накопати на них майже нічого неможливо. Нам лише доведеться чекати, коли вони вийдуть на тебе та яким чином. Для нас самих це загадка. Це вже не ігри, це реальна справа про життя та смерть безневинних людей.

– Я розумію це, Олексію, тому допоможу, чим зможу, – відказав Іван. – А навіщо нам їхати до квартири, якщо ми й тут б могли поговорити, я брата та матір давно не бачив.

– Почекають. Це тебе краще стимулюватиме працювати, – відповів грізно Олег. – Якраз нам все розкажеш про цих терористів, що й як. Мені буде дуже цікаво тебе послухати.

– Без проблем, – спокійно відповів Іван.

І ось – конспіративна квартира в одному зі спальних районів Мінська на 9 поверсі, вихід на лісосмугу та обласну трасу. Там на Івана чекала піца та сік. Довелось радіти і цьому.

У квартирі стояла якась апаратура з «Контори», ноутбуки та різні засоби для прослуховування. Іван здивувався, але ні про що не запитував. Олег перевірів інформацію з серверів, переглянув внутрішньовідомче листування та інші документи за лінією ОАЦ. Олексій теж сидів за ноутбуком та сканував якусь інформацію, постійно звіряючи дані із записами у блокноті. Іван мовчки їв та дивився на них.

Як тільки він перехопив, його одразу почав закидати різними запитаннями Олег Богданович. Іван обережно та дозовано видав ту інформацію, яку радив давати їм Анджей. Але навіть її було достатньо, щоб хоч якось задовольнити Олексія та Олега. Вони одразу почали вбивати інформацію в комп'ютери, аналізувати та оцінювати її. Майор Богданович виходив в іншу кімнату та обговорював ці питання з колегами.

Було важко звести все до купи, але будь-яка інформація була дуже цінною для них. Їх цікавили деталі спілкування, одягу, сленгу. А коли розмова взагалі пішла про табір, то тут окрім запису на диктофон, що помітив Іван, паралельно вони вели запис як в записні книжки, так і до ноутбуків.

– Дуже цікаво це все, – після розмови з Іваном промовив Олег. – Але я так і не можу збагнути всієї їхньої логіки. Навіщо їм молоді опозиціонери в Білорусі,

268

коли в них і там по самі вуха проблем і вони ледве не попались? Де тоді логіка? Невже вони такі ідіоти? Вони могли завербувати когось більш досвідченого чи більш фахового за тебе. Навіщо такі непродумані кроки? Може вони всіх нас за дурнів тримають? Тоді навіщо показували тобі свій табір та терористів? Або це якісь ідеологічні моменти або якась гра, якої ми не розуміємо.

– Справді дивно, – погодився Олексій. – Навіщо їм зараз Білорусь, якщо дуже велика вірогідність того, що їх тут розкриють і знищать? А де зараз цей Микола?

– Був на секретному об'єкті КДБ, а зараз ми його повернули під домашній арешт, – відповів Олег. – Їм його не знайти і не дістати. Хоча... Знаєш, а він цілком може стати предметом викупу. Як варіант. Але навіщо? Він вже відпрацьований матеріал, відбита карта. Ми же можемо лише гадати. Зараз треба чекати й бути напоготові. Олексію, займись хлопцем, а я поїхав до праці. Зараз будемо все перевіряти та оцінювати.

– Добре. На зв'язку.

Олексій відвіз Івана до його спального району і перед його виходом з автомобіля сказав: «Дивись, Іване, будь розумним! Добре? Пам'ятай, що це все вже не ігри, а дуже серйозна операція спецслужб. Помилку тобі тут ніхто не пробачить, знищать та зітруть всі згадки про тебе, наче й не було такої людини. Твій телефон, рухи, відвідування соцмереж та інтернету – все зараз під контролем КДБ та ОАЦ. В цій справі задіяні: наш відділ КДБ, військова контррозвідка КДБ, розвідка КДБ, ОСАМ та безперечно сам ОАЦ. Розумієш, який це рівень та які тут сили задіяні? Думаю, що поки не розумієш. Ці терористи зараз проблема номер один. Про них фактично нічого немає навіть у ФСБ. Виходить це реально якийсь таємничий конспірологічний Орден в ісламському світі, хоча я й досі в це слабо вірю. Масони, ТНК та світовий уряд – все це існує, і я в це вірю. А те, що таке може існувати в ісламському світі, моя свідомість поки що не може сприйняти. Це багато чого міняє в моєму світогляді».

– В моєму так само, Олексію, – відповів Іван. – Це страшно, дуже страшно. Мені казали, що тепер я нікуди від них не дінусь.

– То й що? – розвів руками Олексій. – Це типовий інструмент вербування. Не бери до серця. Відпочивай. Будь готовий, що тебе ми можемо підняти, забрати та викликати у будь-який момент і час доби. Тому наполегливо прошу, телефон не вимикати та постійно мати добре зарядженим, а то ми можемо й увірватись до квартири. Без дурниць. Добре? Все, до зустрічі.

– Па-па! – відповів Іван і рушив до під'їзду.

Мати чекала сина з нетерпінням, приїхав й Євген з дружиною Аліною. Приготували вечерю, готові були страви, які Іван любив з дитинства.

– Ну, і як там в Польщі? – запитав за столом Євген у брата. – З полячками романів не заводив?

– Та годі тобі таке питати, – перебила його мати. – Тут Маша приходила на тижні, хотіла, щоб я з тобою по скайпу поговорила, просила, щоб пробачив її та був обережним. Казала, що якщо ти їхатимеш до Білорусі, щоб я її попередила. А я й забула. Прихворіла трохи.

– Маша, – задумався Іван. – Дивно, таке мені казала минулого разу, а тут непокоїться. Дивина та й годі.

– Що ти кажеш? – перепитала мати.

– Та нічого, все добре. Я так за вами скучив, чесно кажу. Ви для мене найкраще, що є, – обійняв усіх їх Іван. – Без вас я не уявляю свого життя. Боже, як я сумував.

– І ми без тебе, – поцілувала його мама. – Пропоную налити вина та підняти тост за нашу родину. За нас!

– За нас! – підняли вони бокали.

Під вечір Іван вирішив трохи вийти прогулятися, він думав про друзів, хвилювався за них, але не знав, чи добра ідея щодо зустрічі з ними. Він наважився піти до метро: але до кого саме їхати? Аліса. Вибір був зроблений на ній. Кілька станцій метро і він на місці.

Іван купив продуктів до столу та попрямував до будинку, де вона жила. Але тут він ще раз замислився, чи правильно все робить, чи ні. Та повертатись не хотілося.

– Іван? – відкрила двері здивована Аліса. – Чому не попередив? Ти давно приїхав? Треба ж було хоч зателефонувати. Бачиш, я не сама...

– З мамою? То впустиш чи ні?

– Ні, не з мамою, – опустила голову Аліса.

– Алісо, хто там? – із глибини квартири пролунав знайомий йому жіночий голос.

– Та заходь і хай вже буде, як буде! – Аліса широко відчинила двері, але погляд відвела.

– Щось я нічого не зрозумів. Що з тобою? З ким ти?

І тут з кімнати вийшла зодягнена в домашній халат Маша. Побачивши Івана, вона закашлялась і випадково пролила на себе чай. Тепер вони всі втрьох стояли і не знали, що сказати одне одному.

– Проходь до зали, Іване, – порушила мовчанку Аліса. – Там і поговоримо.

– Гаразд, дякую, – він роззувся і увійшов.

Аліса з Машею тривожно переглянулись і увійшли слідом за ним. Іван сів на диван, а вони на різні крісла і знову продовжували мовчати. Іван не знав,

що й говорити, при Алісі йому було незручно. Він поклав продукти на стіл та запропонував попиту чаю, чим одразу скористалась Аліса, щоб вийти на кухню.

Іван та Маша продовжили мовчати, дивлячись у підлогу.

– Мені мати казала, що ти приходила до неї, – Іван заговорив першим. – І казала, що ти непокоїшся за мене та просила бути обережним. Я, якщо чесно, був трохи здивований. Ти ж ненавиділа мене минулого разу, казала, що я зрадник. Що сталося? Невже ти мене пробачила? Скажи, може тобі хтось погрожував?

– Іване, ти дурень! – різко відповіла йому Маша, поправивши халат. – Тобі я не пробачила, як і всі твої друзі. Так, я їм все розказала про тебе та КДБ. Нехай знають. Я бачила того разу, як тебе двоє штовхали до машини, погрожували. На жаль, на диктофоні вийшов поганий запис та фото розмиті. Я показала це Алісі, Саші та Андрію.

– І що? Яке це тепер має значення? – розвів руками Іван. – Так, я сука, був таким, але не зараз. Жодного разу я вас не здав та витягував з біди. Ваше право, ненавидіти мене чи пробачити, але я маю подивитись вам всім в очі. Цього разу у мене все серйозно: я або загину, або поїду до Польщі до тих пір, поки остаточно не впаде режим Лукашенка. Це вже стовідсотково!

– Знову себе вигороджуєш? – сердилась Маша. – Чого ти добиваєшся, Іване, ти перед друзями вибачайся. На мене можна плювати, я звикла, що ти лайно повне. До мами твоєї ходила. То правда. І ти правий в тому, що щось сталося. Сволота чекістська Олексій, мені погрожував, вдарив мене через тебе, вимагав, щоб я добилась того, щоб ти приїхав сюди. Знаєш, що я пережила через тебе? Але я не зрадила тебе і нічого не виконала, що він вимагав. Та ще й про все розказала, як Алісі, так і тобі зараз. Через тебе всі ці проблеми.

– Досить з мене! – підскаочив Іван. – Ну, зробіть тоді зі мною що-небудь, вбите, заріжете, поріжете! Скільки мені ще за все вибачатись? Скільки?

До кімнати увійшла перелякана Аліса та бачила цю картину. Іван і перед нею за все вибачався, але вона лише мовчки слухала його. Аліса натякнула, що поки була на кухні, то набрала Андрія та Сашка. Вони дуже хотіли подивитись йому в очі. Іван після того замовк та присів знову на диван, чекаючи, поки прохолоне чай.

Через півгодини прийшли Сашко й Андрій. Андрій спочатку хотів кинути кулаками на Івана, вважаючи його винним у тому, що той був відрахований свого часу з університету. Але Аліса стримала його. Вони всі четверо мовчки дивились на Івана. Іван розказав їм, як так сталося, що його завербували свого часу, вибачався. Він розумів, що його можуть не пробачити і не очікував цього, казав, що чудово розуміє їх і не вимагає поваги чи прощення.

Іван хотів піти, проте Андрій почав його штовхати. Аліса відтягнула від нього Андрія.

– Вибачте мене, скажу ще раз, – Іван зупинився біля дверей, вже взувши кросівки, – насправді, я жодного лиха вам не зробив, а тільки оберегав весь цей час. Розумію, що це не дає мені підстав для вибачення. Але я все-таки сумував за вами, любив вас. Не знаю, що робили б ви на моєму місці. Зараз мені важко: я або загину, або вже не скоро повернусь до Білорусі, поки не впаде цей режим. Бувайте. Я вас ніколи не забуду та завжди любитиму. Вибачте мене за все!

– Я вибачаю, – опустила голову Аліса та заплакала.

Всі інші мовчали. Іван закрив двері та пішов собі на вулицю, купив в магазині цигарки та запалив біля будинку Аліси, дивлячись на її вікна. Аліса з Машею заплакали. Сашко й Андрій просто не знали, що робити далі. Попрощавшись, вони також вийшли.

Андрій і Сашко побачили Івана, що курих на вулиці. Трохи повагавшись, підійшли. Андрій взяв у Івана цигарку і теж закурих.

– Знаєш, що, Іване, – тихо сказав він, – не знаю, в яке лайно ти ще там вліз, то вже твої справи. Але ти молодець лише в тому, що друзям зізнався.

– І я згоден з Андрієм, – додав Сашко. – Зараз я не хочу з тобою говорити. Мине час і тоді можливо ми тебе пробачимо. Але не зараз.

– Кажи за себе, – викинув цигарку Андрій і пішов собі геть.

Сашко лягнув легенько по плечу Івана, видихнув і пішов те ж собі в інший бік. Тоді з балкона виглянула Аліса та крикнула: «Іване, зайді сюди до нас. Будь ласка».

– Зараз підіймусь, – крикнув він.

Маша зачинилась в кімнаті і плакала, Аліса пояснила Іванові, що їй дуже важко, особливо після зустрічі з Олексієм. Навчання закінчилось і на літо її, як і всіх студентів відправили по домівках. Мати Аліси відпочивала на Чорному морі, тому на цей час Маша й гостювала тут. Вони разом шукали роботу на літо та проводили вільний час, а тут раптовий візит Івана...

Іван попросив дозволу увійти до кімнати Маші, яка не хотіла звідти виходити. Проте Аліса зауважила, що наразі це небажано. Минуло з півгодини, Аліса поралася на кухні, а Іван сидів і чекав. Нарешті двері відчинилися і Маша вийшла до нього.

– Пробач мене за все, – знову проказав Іван. – Забудьмо все і почнімо нове життя, наче нічого не було. Хоча б спробуємо!

– Що ти кажеш, Іване? – витерла вона свої сльози. – Як ти це уявляєш? Ми стільки часу не спілкувались, не знали анічогісінько один про одного, а ти так все

красиво розказуєш. Знаєш, те, що ти зрадив нас усіх, то одне, інша справа – це наші стосунки. Вони в нас із тобою вже давно не ідеальні. Ти й сам це розумієш. Почуття у мене до тебе є, як і в тебе до мене, але чи варто? Ми стільки натерпілись у цих стосунках, що буде далі? Ще гірше? Повбиваємо одне одного? Що? Хіба не краще кожному з нас почати своє окреме життя? Важко нам буде, але так не буде правильніше? Мені боляче це говорити зараз. Знаєш як? Ні, не знаєш.

– Я не зможу знайти іншої такої, – відповів їй Іван. – На світі є багато дівчат, але, розумію, що такої я більше ніколи не зустріну. Я хочу, щоб ми забули все та почали спочатку. Якщо все буде добре, поїдемо до Польщі, почнемо нове життя і повернемось, коли впаде цей режим. Я не зможу без тебе і твого кохання, ти завжди була моєю підтримкою, навіть коли ми були на відстані та у сварці. Ти змінила мене. Я хочу бути з тобою і тільки! Не залишай мене! Прошу тебе!

– Як у тебе все просто, – відповіла дівчина. – Я стільки плакала і страждала через тебе й наші стосунки. І тепер знову те ж саме, та ще й на чужині? Ми тут Білорусі потрібні, а не там на відстані з усім боротись! Де ж твій патріотизм!

– Я боротимусь і доб'юсь свого: режим впаде! – відповів їй Іван. – Добре. Я не буду більше тебе затримувати, вибач. Знай, я все одно кохатиму тільки тебе, Машутко!

Іван попрощався на кухні з Алісою і повільно рушив східцями вниз. Не встиг він вийти з під'їзду, як його наздогнала Маша, на ходу поправляючи одяг та волосся. Вона кинулася йому в обійми і заридала гіркими сльозами.

Вони мовчки стояли та плакали разом, не відпускаючи один одного з обіймів, а потім витирали сльози з обличчя один в одного. Іван поправив її футболку, прибрав волосся з очей, погладив за вушко та носик та поцілував у щоку.

– Ходімо звідси, – взяв її за руки.

– Куди? – усміхнулась вона. – Вже десята вечора. Що ти надумав?

– А Бог його знає? Коли це нам заважало відпочивати, Машутко? – пригорнув її Іван.

– Тепер ти поруч, і я тебе не відпущу. Чуєш? Ти маєш рацію, я не можу без тебе. Я так сильно тебе кохаю, – цілувала його Маша. – З тобою я поїду хоч на край світу, тільки не залишай та не обдурюй більше мене ніколи. Обіцяй говорити правду та тільки її! Пообіцяй!

– Обіцяю, кохана, – обійняв її Іван. – А ти обіцяй, що ніколи не зрадиш мене, не кинеш та залишиш у важку хвилину. Обіцяєш?

– Обіцяю, – пристрасно поцілувала його Маша.

Аліса дивилась у вікно та раділа за них. Нарешті вона знову бачила їх разом, бо довго чекала цього. А Іван, взявши Машу за руку, повів вулицю до парку, а звідти – до зупинки метро. Вони спустились ескалатором вниз, купили шоколадні цукерки та сіли в останній вагон, який був наполовину порожній.

Маша обійняла його, дивлячись йому в очі. Він почував себе спокійно, усміхався та годував її цукерками. Вони доїхали до центру – станції Жовтневої, піднялись нагору і вийшли на вулицю, де літніми вечорами гуляла молодь. Але цього разу людей там було не так вже й багато.

Вони сіли на вільну лавку, дивились разом на небо й повний Місяць. Іван грався її волосся, пестив долоні, цілував шию. Маша мовчки сиділа, насолоджувалась й усміхалась.

Потім він взяв її під руку та пішов з нею до їхнього улюбленого кафе, де вони раніше так любили смакувати національні білоруські страви. Вони замовили собі бігус та печену картоплю, трохи вина та слухали етнічну музику, яку тут вмикали деколи ввечері. Цього разу там навіть грала етнічна група «Старі Ольси».

Маші це дуже сподобалось, вона аж розчулилась. З часом під смак вина та улюблених страв атмосфера ставала ще приємнішою. Обличчя Маші аж сяяло від задоволення. Іван милувався нею і говорив їй приємні слова. Маша нарешті відчувала себе щасливою та не могла не нарадуватись тим, що відбувається. Вона все пробачила Івану. Він для неї давно став великою частиною сенсу життя, він змінив її, тож вона не хотіла його втрачати. А він не хотів її відпускати від себе. Таке кохання було варте того, щоб бути завжди прикладом для тих, хто втрачав надію на майбутнє.

Іван дивився на її темне волосся, яке переливалося від світла свічок та ламп. На вушках її сяяли золоті сережки, які Іван ще подарував їй 2010 року. Милувався її дивовижними очима, які також світилися теплом, а легка косметика лише підкреслювала їхню особливість та чарівність. Погляд просто притягав. Хотілося цілувати витончений рівний носик і вуста, що так і паїшли пристрасно. Але Іван стримував себе. Ні, Маша не була якоюсь ідеальною красунею, вона була звичайною дівчиною, просто в ній були такі родзинки, які бувають геть не в кожній дівчині.

Щоки, губки, шийка – ось воно все поруч. Як він так сумував за всім цим! А ця її постава, точена фігура, ніжки, які так звабливо визирали з-під короткої спідниці, а ще груденята, що так спокусливо тужавіли під тоненьким сховком футболки...

Маша перехоплювала його погляди і так само роздивлялась його, бо теж дуже сумувала за його тілом, пестощами й обіймами. Вона хотіла його, хотіла пристрасно кохатись з ним та верещати від насолоди, але також стримувала свою жагу.

Іванові набридло сидіти навпроти коханої, він сів поруч, поклав свої руки їй трохи вище колін і пристрасно поцілував у губи. Маша, почервонівши від збудження, почала годувати його з ложки картоплею, адже зрозуміла: ще кілька таких поцілунків і вона втратить голову. Він відчував це і йому подобалось перебувати на цій солодкій межі. Іван цілував її у вушко, а поміж доторками губ нашіптував, як сильно та безмежно він кохає її, і як сильно сумував протягом часу розлуки.

Вона поклала йому руку на плече, подивилась в очі, витерла губи серветкою і поцілувала в носик. Вони разом засміялись та допили своє вино на брудершафт.

Розраховавшись з офіціантом, вони пішли блукати нічним містом. Цього вечора, як і багато місяців тому, для них нікого і нічого не існувало, крім світу власних почуттів.

– Так добре, я неймовірно щаслива! – обійняла його на мосту Маша. – З тобою я найщасливіша в цілому світі. Я хочу бути тільки і тільки з тобою, мій коханий!

– Так і буде, кохана моя, – поцілував її в губи Іван. – Все у нас буде чудово.

Вони далі ходили містом, веселились і дарували один одному свої обійми та поцілунки. Вже було досить пізно, та вони не відчували часу.

Життя прекрасне, а особливо тоді, коли дві половинки знаходять одна одну, і, незважаючи на всі випробування долею, залишаються разом. Варто жити, якою б важкою не була реальність, ніколи не можна здаватись, треба боротись до кінця за своє щастя. Справжні почуття ніколи не зламають ані відстань, ані сварки, ані жодна диктатура. Перемогти кохання неможливо. Саме про це і розмовляли сьогодні Маша й Іван. Цього вечора вони були найщасливішими в цілому світі, бо раптом відчували в собі силу і снагу подолати будь-які перешкоди, навіть якщо вони будуть серйознішими за теперішні. Але все ж вони сподівалися, що після довгого періоду випробувань, доля усміхнеться їм і все буде зовсім інакше.

«Не втрачайте надії, ніколи не залишайте коханих людей, особливо тоді, коли ви, дві половинки єдиного цілого, знайшлись у цьому житті. Революції, війни, диктатури, перевороти можуть ламати долі людей, приносити страждання та горе, але те, що ніколи вони не здатні знищити, – це справжнє всесвітнє кохання. Завжди треба пам'ятати про це і ніколи не здаватися – за будь-яких умов! Кохання переможе і будь-який політичний режим...» – думав Іван, йдучи поруч з коханою нічним містом.

Частина п'ята

Ця ніч була довгою та насиченою на події: після такої великої паузи у стосунках, Маша й Іван відтворили те, що, здавалось, вже мало давно померти – кохання. Але справжнє почуття не вмирає: час та відстань тільки загартовують його, а тому не варто слухати, що кажуть з цього приводу ваші друзі та подруги. Не треба вірити нікому, бо тільки ті, хто зустрів справжнє кохання, знають справжню ціну цьому слову...

Тож тепер Іван і Маша насолоджувались кожною хвилиною і, навіть, миттєвістю свого спілкування. Здавалося, наче довколишній світ для них зупинився, перетворився на зафіксований кадр німого кіно. Вони пішки обійшли майже всі місця, де колись любили бувати разом, все, що нагадувало їм про себе минулих. Вона тримала його за руку, а він мовчки йшов стежкою знайомого парку. Зупинялися вони лише тоді, коли у прогалині між кронами дерев з'являвся місяць чи зорі. Навколо не було ні душі, тільки легкий вітер ворухив гілля. Тиша, крок за кроком, хотілося мовчати і насолоджуватись темрявою і прохолодним повітрям. Думок було багато, але ніхто не наважувався першим промовити слово.

Іван знайшов лавочку під ліхтарем, навколо якого був дитячий майданчик та фонтан, який вимкнули на ніч. Маша сіла поруч із коханим і поклала голову йому на плече. Він легенько пестив її волосся. Довкола – порожнеча і тиша. І, здавалося, можна було поїхати і на дискотеку, і в бар, і в нічний клуб чи, врешті, до Івана додому. Але їм хотілося сидіти тут. І мовчати...

– Знаєш, коханий, – заговорила першою Маша, – я би все-таки поїхала з тобою до Польщі, якби була така можливість. Я думала над цим. Проте немає куди їхати, немає візи чи якоїсь програми. Є тільки паспорт і все.

– Не біда, це я вирішу хоч завтра. Довіряй мені. Це тепер взагалі не питання, сонечко, – поцілував її в шию Іван, – головне, це твоя згода. Ми стільки всього пережили, що тепер маємо завершити цю страшну історію і створити своє щасливе майбутнє. Я вліз в серйозні справи, маю з них і вийти. Шкода, що втягнув і тебе сюди, і Олексій тобі погрожував. Але їх невдовзі чекає покара за все це, я довго терпів. Зараз тут має вирішитись одна справа, і ми з тобою зможемо втекти з цього пекла назавжди. Тієї справи вистачить для того, щоб ти отримала візу й була зарахована до якоїсь програми. Послуга за послугу, впевнений, що мені не відмовлять і навіть добряче допоможуть у Варшаві. Головне – це безпечно нам виїхати, але до того мені треба залишитись живим.

– Настільки все серйозно, що аж так? – подивилась йому в очі Маша. – Але я не наполягаю вже, якщо матимеш можливість та бажання, то колись сам про все це розкажеш. Я тепер тебе розумію. Ми маємо вижити і надалі бути щасливими. Така наша доля, в якій ми поки що – заручники. Знаєш, про нас з тобою, можна зняти фільм або написати книжку.

– Я думаю, що так і зроблять, Машутко, – Іван поцілував її ніжно в губи. – Але ще до всього цього треба нам дійти, щоб закрити одну з найнебезпечніших сторінок мого життя, а наше спільне продовжити далі. За цей час я багато чого зрозумів: що таке справжнє кохання, зрада та дії проти своєї волі. Це школа життя, якої ворогові не побажаєш. Я зрозумів, що наша опозиція все-таки є, як є і патріоти, але є частина людей, яка працює на КДБ або робить все заради власної кишені та влади над іншими. Наш білоруський дух все одно витримає, як би тому не перешкождали різні диригенти з Росії чи з країн Європи. У кожного свій план та погляд на Білорусь, але вона витримає всі випробування, як би не хотіли її використати в своїх цілях різні геополітичні гравці. Правда та сила не в грантах, демонстраціях, різних проектах або програмах, правда в нашій силі духу та прагненні нашого покоління до змін. Тому ми переможемо.

– Авжеж, коханий, – поцілувала його в щічку Маша, – проте скільки ще терпіти цей режим та владу? Та й невідомо, що буде далі, коли він таки впаде? Може нас Росія захопить або поділять між собою росіяни з Європою? Сподіваюсь, що до такого не дійде і все буде гаразд. Прикро визнавати, що зараз найкращий для нас шанс – це виїхати звідси. Але іншого виходу просто немає. Я хочу бути разом з тобою, йти разом через проблеми і щастя, крізь поразки й перемоги, злидні та багатство. Я заслуговую на щастя, хоча б через все те, що довелося витерпіти. Заслуговуєш і ти. Знаєш, я така чудна, часто влаштовувала істерики, лаяла тебе, загалом, була доволі специфічною, і, здається, такою й залишаюсь. Ти терпів мене такою, якою я є. Хоча завжди дивувався, казав, що ми різні: я енергійна, а ти – як коли. І от ми знову разом: націоналістка і правозахисник, завербований КДБ. Звучить, як у кіно. Блін! Дивина та й годі. Ми так специфічно познайомились, знайшли спільні риси й інтереси, наламали дров і взялися вирішувати проблеми. Але не зважаючи на все, ми вирішили вже не розлучатися, бо заслуговуємо на щастя. Тому й мусимо його виборювати скільки стане сил.

– Згоден з кожним словом, – поцілував її в чоло Іван, коли вона притулила свою голову йому на груди. – А пристрасть, яку я пережив з тобою, не може зрівнятись ні з чим. Ти найпристрасніша дівчина з усіх, кого я коли-небудь

зустрічав. Я твою таємницю досі зрозуміти не можу. Якщо всі націоналістки такі, то бажаю нашим хлопцям знати місця, де шукати дівчину в Білорусі.

– Дурнику мій, – засміялася Маша, – вся таємниця в моєму характері й коханні до тебе. Зрозумій це, філософе ти мій, революціонере і розумнику. Але іноді я теж отримувала задоволення, коли ти, отакий знаний правозахисник, дратувався та сварився зі мною, а потім довго перепрошував. Ти був під моєю владою. Пробач мені за це.

– Я це завжди знав і бачив, – нахилився до неї Іван. – Завжди згадую нашу першу зустріч. Це було щось. Клуб, вишиванка, штовхання з дівчатами, а потім ексклюзивне знайомство з тобою, що могло закінчитись не найкраще для нас. Цікаво, ти тоді щось думала про мене?

– Звичайно, думала, – усміхнулася вона, – і ти мені вже тоді сподобався. Але я почувалася такою собі унікальною дівчиною, тому й так поводитися. Та й настроїй був тоді у мене препоганий. Але ти мені тоді справді допоміг, змусив звернути на тебе увагу та зацікавитись. Я й сама не помітила, що одразу запала не тебе. Дивина та й годі.

– Колись напишемо про це книжку, якщо за нас цього не зробить хтось інший, кохана, – усміхнувся Іван.

– Авжеж, любчику, – Маша прихилила його голову до себе й почала пристрасно цілувати.

Просидівши півгодини на лавочці, вони викликали таксі та поїхали до Іванового будинку, проте навіть опинившись там, до квартири йти не поспішали. Маша сіла на гойдалку, а Іван почав її розгойдувати. Він помітив, що місця на гойдалці вистачить і на двох, тому одразу цим скористався. Він посадив дівчину на коліна і зі всієї сили відштовхнувся ногою від землі. Легкий вітер, тиша й аромат Машиного волосся доводили його до божевілля. Згодом гойдалка зупинилась, але вони продовжували сидіти і не могли надивитися одне на одного. Очі закоханих випромінюють особливе сяйво, і вони просто купалися в ньому. Їхні погляди ставали багатозначними, усмішки – все красномовнішими.

– Ну що, Іванку, – Маша опустила очі, – я аж засоромилась. Скажи щось.

– Я просто насолоджуюсь твоїм поглядом та усмішкою. Вони в тебе казково гарні, а я дурень: так рідко тобі про це говорив. Твоя усмішка варта ста тисяч залпів «Аврори», а твій пристрасний погляд – сильніший за будь-яке чарівне слово.

– Ти мене так засоромив, – усміхалася вона, і знову ховала очі. – Та де там, я звичайна білоруська дівчина, ще й націоналістка зі специфічним характером і дивним внутрішнім світом.

– Але ти не така як всі, ти варта всіх тих дівчат, що вважають себе сексі-бейбі чи королевами інтелектуального світу. Знаєш чому? Бо власне ніхто з них не має такого внутрішнього світу, як ти, не вміє так кохати, а головне – так яскраво не вирізняється з сірої маси людей навколо нас, – посерйознішав Іван. – Ти закохала мене в себе тим, що є саме такою, якою є насправді. Ти – чудо.

– Коханий, і ти... – не витримала Маша й почала його безупинно і пристрасно цілувати.

Її руки почали пестити його тіло під футболкою, спливаючи все нижче і нижче. Пристрасть охопила дівчину так, що вона сама незчулась, як схопила Івана за руку і потягла до невеликої лісосмуги за його будинком, де мешканці району полюбили відпочивали, готуючи шашлики.

Вони зупинились на галявині, осяяній місячним світлом. Маша почала пристрасно цілувати Івана і стягувати з нього одяг. Він почав робити те саме з нею. За мить вони поринули в таку хвилю шаленої пристрасті, що розбудили ранкових птахів і, цілком можливо, мешканців найближчих будинків. Тепер час минав ще швидше, місяць збліднув, новий світанок повів прохолодою. Іван запропонував зробити паузу і нарешті перебазуватись до квартири. Маша на словах погодилась, але з обіймів його не відпускала. Нарешті вони одягнулися і рушили, але почувалися настільки збудженими, що дорогою їх хитало, наче п'яних.

Мати ще спала. Тихенько увійшовши до зали, вони за кілька хвилин вже забули про обережність. Їхні гучні стогони таки розбудили матір, і вона вийшла з кімнати. Але, зрозумівши що відбувається, тихо повернулась назад, щоб не створити синові з його коханою дівчиною незручну ситуацію. За весь час їх стосунків, таке вона чула вперше, хоч Маша і частенько раніше ночувала у них вдома.

Мама усміхнулась, лягла на ліжко, тихо увімкнувши телевізор у своїй кімнаті, і намагалась заснути. Та лише близько шостої ранку втомлені молоді коханці заснули в міцних обіймах одне одного, ледве прикривши свої тіла простирадлом.

Розбудив їх дощ за вікном, що почався близько полудня. Матері дома не було: пішла кудись по справах, не будячи їх. Вони не хотіли вставати з дивана довго ще лежали в обіймах один одного, слухаючи грім за вікном і цілуючись.

– Але й файно все, коханий, – усміхалась Маша, – до вечора б тут лежала. Мені здається, що вчора мати нас таки чула. Це катастрофа. Мені так соромно зараз перед нею.

– Мені теж, кохана, – поцілував її Іван, – що з нами робиться? Це все так дивно і весело. Знаєш, мені такий сон наснився, наче ми з тобою готуємо акцію на підтримку Білорусі й гуртуємо людей навколо цієї події. Також снилося, ніби Росія

напала на Білорусь, а ми з тобою у вирі подій готуємо платформу для формування загонів патріотів проти російської агресії.

– Ого, який дивний сон, – сміялася вона. – А цікава ми з тобою парочка, навіть уві сні. Погодись.

– Погоджуюсь, – почав пестити її тіло Іван. – Блін, не можу від тебе відірватись. Слухай, а де твої окуляри?

– Не знаю, вчора десь поклала в пориві пристрасі. А що?

– Та думаю, чи ми їх не розчавили.

– Ні, все добре, вони тутечки, – знайшла їх під диваном Маша, – я вже сама хвилюватися почала. Знаєш, я тут згадала одну кумедну історію.

– Яку саме, Машутко? – поцікавився Іван. – Розкажи, мені цікаво.

– Про наш перший раз у мене вдома, – пустила бісики вона. – Згадую і реготати хочеться. Пам'ятаєш, «я буду твоїм вогнегасником?» Блін.

– Ага, було таке, – засміявся Іван, – я теж того ніколи не забуду. І такий вир пристрасі. Ти всі моменти пам'ятаєш?

– Ще б пак, Іванку, – підхопила його сміх Маша. – Ти такий чудний тоді був. Починаєш мене цілувати, а сам розгублюєшся, боїшся щось зробити не так. Я потайки усміхалась, але це було так... Фантастично. Ми з тобою справді не такі як всі. А знаєш, що, мій пупсику?

– Що, Машутко, я маю знати? – подивився на неї Іван. – Щось сталося?

– Нічого, – продовжувала веселитись вона. – Ти такий смішний, любчику. Зроби мені масаж, тут, на плечах. Словом, віддаю тобі себе повністю. Бо якщо не помітиш, чого я хочу, буду сама тобі підказувати, мій вогнегаснику.

– Окей, кохана, – усміхався він. – Перевертайся, щоб я взявся до твоєї спинки.

– Не-а, роби все сам. Я у твоїх руках, – сміялась вона.

Іван легенько перевернув її на живіт і почав пестити її тіло, періодично цілуючи шию. Кілька хвилин – і він не витримав: жагуча пристрасть знову охопила їх, і їхні тіла вкотре злились в екстатичному русі.

Закохані знову не почули, як до квартири повернулась мати. Солодкі стогони та зойки зупинили її в передпокої. Ідучи до кухні, вона красномовно грюкнула дверима.

– Мама прийшла, – зупинився Іван і швидко прикрив себе і Машу ковдрою, – Блін, знову так негарно вийшло. Мені так соромно.

– Мені теж, Іване, – Маша і далі цілувала йому шию. – Тепер не знаю, як їй на очі показуватись. Капець якийсь.

– Ну що, робимо перерву? Машулю, я зараз не витримаю.

– Ага, оце так ти мене кохаєш? – тамувала сміх Маша та продовжувала його пестити. – Ще хоча б хвилинку, любчику, добре?

– Я зараз збожеволію, чуєш? – пирскав Іван. – Але відмовити тобі не можу.

Через десять хвилин вони одягнулись, прибрали постіль, склали диван і увійшли до кухні. Мама зустріла їх заохочувальною усмішкою. Вони тихо сіли поруч з нею та винувато опустили очі додолу. Мама насипала кожному миску супу, поставила тарілки з бігусом, і мовчки пішла до своєї спальні.

– Я готовий був крізь землю провалитись, – мовив Іван. – Ще ніколи не доводилося так ніяковіти.

– Та ну, а згадай вогнегасник, – Маша витерла його щоку від капусти. – Свинко моя, коли ти вже навчишся їсти нормально? Так, а що ми робимо далі?

– А ось що. Я зараз зв'яжусь із поляками, щоб пришвидшити вирішення твого питання. Маємо все робити дуже швидко. У мене таке відчуття, що часу залишилося дуже мало. Але мусимо встигнути. І встигнемо. Готова, кохана? Тоді мені пора братись за роботу.

Елен та Анджей були здивовані таким різким поворотом, особливо пані Родзинські, яка не хотіла запрошувати Машу до Польщі: вона давно мала на Івана свої плани. Але Анджей дав їй зрозуміти, що допомогти треба і терміново, без зволікань. Почалась біганина, бо всі розуміли рівень ризику й те, які можуть бути наслідки всього цього процесу для Івана й Маші. А ще Іван мав переваги в цій ситуації, від нього вони добряче залежали. І ввечері того ж дня на електронній пошті було готове запрошення для Маші, домовлено про термінову зустріч у посольстві поза чергою наступного дня.

Іван та Маша самі не очікували, що все так швидко вдасться вирішити, і що їм допоможуть. Тепер треба було діяти, скориставшись такою можливістю. І поки Маша займалася питанням свого виїзду, паралельно почала розв'язуватись фінальна та найбезпечніша фаза Іванового завдання, яка цілком могла закінчитися для нього трагічно.

До Білорусі, мінаючи всі чекістські обшуки та облави через таємні канали у вантажівках, що перевозили партію побутової техніки, потрапили Махмуд Алім та Хасан аль-Хусейн. Жодна перевірка на виявила потаємного простору в фурі, де заховалися «Нові асасини». Ніхто не міг собі й приблизно уявити, наскільки вони були підготовлені до таких небезпечних завдань за роки постійних тренувань і практичної діяльності. Всі професійні риси Олега Богдановича, Віктора Івановича, Марка Пашкевича виявились нічого не вартими порівняно з тим, як готувались до свого заходу так звані «Нові асасини».

Опинившись на білоруській території, ісламські терористи змінили зовнішність через грим та одяг, який створював для них нову легенду, і у визначений момент легко розчинились у натовпі. Події почали розвиватись швидко та непередбачувано для всіх. Через побудовану мережу агентури з підготовлених людей, яка діяла Білорусі протягом декількох років, Хашим Ахметі подбав про конспіративні квартири для них, гроші, документи та інші необхідні речі. Далі надійшла вказівка діяти. Але яким чином?

І от почалося найцікавіше. Як їм стало відомо, Миколу Бородька знову перевели під домашній арешт. Одним із завдань було зламати інформаційний щит спецслужб Білорусі та заволодіти інформацією про нові види озброєння, військову присутність РФ на території Білорусі, отримати інформацію про методи діяльності підпільних груп білоруських протестних рухів тощо. За їхніми відомостями, в районі містечка Житковичі мала знаходитись секретна військова база, де з часів Радянського союзу проводились випробування одного з видів секретної зброї із використанням дослідів над людьми. «Нові асасини» були впевнені, що база працює й досі. Проте про існування бази нагадували переважно старі байки від дорослих і дітей. Інформація, за задумом терористів, мала допомогти «Ордену» створити свою зброю з використанням технології маніпуляцій свідомістю і підвищення боєздатності солдатів. Важко сказати, наскільки все було правдою, але вони в це вірили, спираючись на невідомо звідки роздобуту інформацію їхньої таємної розвідки. Біда в тому, що ключ до інформаційної безпеки міг здолати Бородько, про що навіть на допитах він змовчав, бо під час контактів з Махмудом ця інформація була заблокована в ньому через втручання гіпнотизерів «Ордену». Складно говорити про такі речі в сучасному світі, але насправді багато чого дивного може відбуватись навколо нас, віримо ми про це чи ні. Певний план доступу до Житковичів вони мали, проте далі, за їхнім бажанням, їм мав допомогти Іван, який добре знав цю місцевість, займаючись колись дослідженням екологічної ситуації в районах, що зазнали негативного впливу від катастрофи на Чорнобильській АЕС. Він мав їм показати, що і як там виглядає і які існують безпечні маршрути, далі ж вони мали діяти самі. З іншого боку, Іван мав би їм ще знадобитись в деяких другорядних питаннях стосовно діяльності опозиціонерів, але це питання було насправді найостаннішим.

Махмуд та Хасан передбачали ризик того, що за Іваном теж може бути спостереження, або він може бути тепер агентом спецслужб чи допомагати їм проти своєї волі. Але перевірити це вони не могли. Тому треба було діяти і якомога швидше. Тож ситуація склалася так, як того не очікували ні в Польщі, ні в Білорусі, і як те не зміг спрогнозувати й сам Іван.

Проґавили його й чекісти, які вели зовнішнє спостереження, коли він ввечері пішов до парку прогулятись. Тоді поруч з ним на лавку підсів чоловік в окулярах, який наче читав газету. Довкола бігали дїтлахи, гуляли матері з візочками, Іван їв морозиво.

– Іване, не озирайся, – різко сказав чоловік, продовжуючи читати газету. – Це Махмуд. Ох і важко ж нам було тебе знайти. Справи кепські, ми виявили за тобою таке постійне спостереження, що навіть собі й уявити не могли. Напевно КДБ вже знає все, це сильно міняє ситуацію. Але раз ми тут вже, то треба щось робити. Багато зроблено для здійснення цієї справи. Зараз тебе не пильнують, як я зрозумів. Нам треба потрапити до Житковичів.

– В Житковичі? – тихо відповів той. – Але ж ви навіть натяку на це не робили. І якщо за мною спостереження, то як тоді я маю діяти далі? Нас тоді зараз просто затримують і все!? В яку ви мене історію вплутали, Махмуде?

– Заспокойся, хлопче. Ти недооцінюєш нас і переоцінюєш ваших силовиків. Зараз ти зникнеш, навіть сам того не помітивши з усіх їхніх спостережних засобів. Дай мені руку!

– Навіщо?

– Дай.

Далі був різкий укол, миттєве запаморочення і все поплило перед очима. Іван не знав, що відбувалось далі з ним, але коли він прийшов до тями, то вже їхав поруч з Махмудом автівкою якоюсь трасою за містом.

– Де ми, що це все означає? Я був у відключці? Як я тут опинився і вийшов із парку, я нічого не пам'ятаю? Що в біса сталося? – сердито запитав Іван.

– Заспокойся, – нахмурився Махмуд. – Твій телефон вимкнений, інших шпигунських засобів на тобі я не виявив, але пасуть тебе добре. Напевне вони в курсі про все, чи знають щось частково. А от чи не допомагаєш ти їм, мені так і не відомо. То що ти з нами чи ними?

– А ти як думаєш?

– Думаю, що з нами, хоча цілковито не впевнений. Але ти у мене викликаєш довіру, не знаю чому, отакий суб'єктивізм з мого боку. Я тобі вколов один з наших секретних засобів, створений нашими біологами. Він робить людину настільки покірною, що можна з нею робити все, чого заманеться, даючи лише правильний код команди. От давши тобі певну установку, я тебе безпечно вивів з парку, оминувши всіх ваших правоохоронців в цивільному.

– Слухай, а нафіга мені ці довбані шпигунські пристрасті, я проста людина, мені все це не подобається, я не хочу в усе це лізти. Що тут незрозуміло? Залиште мене

в спокої! Що ви ще хочете вчинити? Хочете, щоб мене та моїх рідних повбивали? Я дуже шкодую, що опинився по вуха в цьому лайні. Я був простим білоруським опозиціонером, а ви мене втягнули в якісь шпигунські пристрасті з елементами божевілья та відривом від реальності. Які біологічні засоби? Які Житковичі? Ви про що? Махмуде, з якої ти планети зараз говориш?

– Помовчи! – вигукнув той. – Ми вже залежні один від одного, тому хочеш ти чи ні, мусимо допомагати зараз один одному, бо інакше загинемо. Хочеш жити? Ми тебе вивеземо з країни, якщо нам вдасться все тут зробити, ваші силовіки навіть оком не блимнуть, Іване. Ох і дурні ці ваші силовіки, обвели їх довкола пальця, як дурників. Хоча не знаю, побачимо, що буде далі. Навіть і не думай з кимось зв'язуватись, бо я перший тоді тебе пристрелю. Тепер ми діємо як єдине ціле. А зараз ми їдемо до Житковичів, у Мінську паралельно свою роботу виконуватиме Хасан. Нехай Аллах нам допоможе. Іншалла!

– Пробач мене, мамо, пробач, Машо, напевно, тепер ми вже ніколи не побачимось. Це кінець, – тихо прошепотів Іван, але Махмуд почув це і розсміявся.

– Зарано ти нас ховаєш, все ще може кардинально змінитись. Ми довго готувались до цієї акції, вона того варта. Ми приготували вашим силовикам багато сюрпризів і несподіванок. Посміємось разом. Ти мені допоможеш зорієнтуватись в Житковичах і так, щоб нас не впіймали. Якщо все вийде, вважай, що посвячення до «Ордену» ти пройшов, а також перспектива твоя виросте в цьому житті настільки, що ти навіть не уявляєш. Тепер просто виправдай наші сподівання щодо тебе та припини панікувати. Зрозумів?

– Так, тепер це вже не має значення, – опустил голову вниз Іван, розуміючи, що шансів залишитись живим тепер в нього просто немає.

А в Мінську вже били на сполох Олег Богданович, Олексій, Віктор Іванович та Марк Пашкевич. Вони зрозуміли, що щось пішло не за сценарієм і втратили Івана. На терміновій міжвідомчій нараді були вирішено розпочати ретельні пошуки Івана в місті, а також підозрюваних, хто співпадає зовнішністю з Махмудом або Хасаном. Вони розуміли, що «Нові асасини» їх обвели навколо пальця, а Іван хутчій за все тепер перебуває у них в руках. Розголосу давати не можна було, а тому спецоперацію засекретили по максимуму. Олексій навіть вийшов на Машу, але вона тільки розхвилювалась, бо зрозуміла, що Іван потрапив в халепу. Олексій перестрів її на вулиці неподалік від гуртожитку, вхопив за руку і відвів за ріг. Вона перелякано дивилась на злий вираз обличчя розгніваного кадебіста.

– Ти справді не знаєш, де Красевич? Я ще раз запитую. Не міг же він крізь землю провалитись! – закричав Олексій і ляснув її по щоці. – Кажи, суко! Ти

розумієш, в які ігри ви граєтесь? Твій Іван зараз перебуває у терористів, розумієш, дурепо? Якщо ми його не знайдемо, його вб'ють, а ти залишишся сама. Розумієш? Ти повинна нам допомогти його знайти. Це питання державної безпеки! Терористи викрали його!

– Що? – залилася гіркими сльозами Маша. – Що? Терористи? Це ви винні! Ненавиджу вас, якщо з ним щось станеться, ви будете винні. Я прокляну вас усіх, ви будете горіти в пеклі. Це через тебе його вкрали. Він нічого мені не встиг навіть сказати. Я ненавиджу вас. Покидьки! Це ти винен, зрозумів? Ти!

– Замовкни, – замахнувся рукою Олексій, але не вдарив її. – Курва! Дарма я сюди приїхав, знав, що дохлий номер. Але добре, що ти не в курсі всього цього лайна. Значить Івана викрали, подвійної гри немає. Зникни, суко, щоб я тебе більше на бачив! Зникни, я сказав!

– Паскуда! – Маша, плачучи, побігла геть. – Ненавиджу.

Сердитий Олексій плюнув на землю, сів в автівку та поїхав на таємний об'єкт КДБ, де зараз працювала спільна група ОАЦ та «Контори» в рамках цієї спецоперації. Чекісти та працівники ОАЦ ламали собі голову та нічого не могли зрозуміти, а в цей час за сценарієм «Нових асасинів» почались відбуватись дивні речі, які тільки заплутували білоруських силовиків. Спочатку вибухнула автівка працівників контррозвідки, потім почали масово знаходити великі партії наркотиків та зброї в різних містах Мінської області та квартири з нелегалами. Відбувались різні інциденти, пов'язані з пограбуваннями. Далі події взагалі привели всіх в ступор: на двох працівників контррозвідки вчинили напад. Все це збивало їх зі шляху та змушувало переключатись, аналізувати всі ці події та йти за хибним слідом.

Далі спалахнула пожежа на одному з закритих об'єктів КДБ, і це доводило до божевілья Олега Богдановича. Він розбивав пляшки з мінеральною водою, скидав папери зі столів, жбурляв в стіну вази та папки з паперами. Віктор Іванович лише мовчки на це дивився та виконував свою роботу, враховуючи появу нових змінних показників, намагаючись співставити їх зі своєю проблематикою.

Марк Пашкевич був змушений покинути їх режимний об'єкт та розбиратись із ситуацією щодо нападу на працівників контррозвідки, а також вибухом автомобілю його колег. Інформація потрохи пішла «нагору», але чекісти всіма зусиллями контролювали її потік.

Коли Марк виїхав з режимного об'єкту та почав рухатись однією з вулиць Мінська, постійно відчував якусь тривогу. Інтуїція не підвела його. Як тільки він заїхав на паркувальний майданчик неподалік від місця нападу на працівників КДБ,

то помітив, що помилився адресою. Це було інше, схоже місце, а до його пункту призначення залишалось ще близько п'яти хвилин їзди автомобілем. Голосно вилаявшись, він хотів повернутись до автівки, але раптом отримав кілька ударів кувалдою по голові. Рани виявились фатальними. Тіло контррозвідника лежало біля його автомобіля.

Нападником виявився сам Хасан, який настільки ідеально увійшов в ситуацію, що участь в ній стала для нього важливішою за власне життя. Вистежити Пашкевича йому допоміг випадок, коли Марк двічі на день приїжджав до квартири Бородька, де той відбував домашній арешт. Маючи спеціальні здібності та пристрої, Хасан швидко збагнув, що до чого. Не вистачило тільки часу відстежити всі об'єкти, де бував Пашкевич за день. Але агентурна мережа «Нових асасинів» працювала вже і в цьому напрямі. Хасан перерив всі документи та речі вбитого, взяв все, що могло знадобитись і швидко втік із місця скоєння злочину.

Маша повернулась до гуртожитку, але не знаходила собі місця: вона ридала, бо не знала, в яку халепу потрапив Іван. Про це не можна було нікому говорити, навіть матері Івана. Вона сіла на ліжко, витирала сльози і думала, що робити далі, ще раз пересвідчившись, що телефон коханого не працює. Через якийсь час Іванова мати зателефонувала сама. Маша зібралась із силами й узяла слухавку. Щоб заспокоїти жінку, Маша сказала, що все добре, просто Іван дуже зайнятий, не може говорити, а коли звільниться, сам все розкаже. Мати образилась на них і кинула слухавку. А по обличчю Маші знову потекли сльози.

Але треба було привести себе до ладу і йти до посольства Польщі, де на неї вже чекали. Це була дуже важлива зустріч. Люди, що стояли в черзі, почали кричати на неї, та вона мовчки проштовхалась через натовп і увійшла до будівлі. Переглянувши її документи, охоронець провів дівчину до просторого кабінету. Вона привіталася. Чоловік років сорока поглянув на неї, взяв паспорт і почав заповнювати анкети.

– А де зараз сам Іван? – раптом запитав він.

– А ви знайомі? – і Маша не стримала сліз.

– Агов, дівчинко, що сталося? Чому ти плачеш? – підійшов до неї працівник посольства. – Кажи, як є. Я його знаю заочно, один мій товариш мене коротко ввів в курс справ і сказав, щоб я допоміг вам. Вони з Іваном добре знайомі по Варшаві, але я не можу тобі розказати більше нічого про це. То що з ним сталося?

– Він зник, – заридала вона. – Справи зовсім кепські. Його шукає КДБ, згадували про якихось терористів.

– Що? Ти нічого не плутаєш? – схвильовано запитав чоловік. – Те, що ти зараз кажеш, може бути досить серйозним, пані Маріє. Розкажи, що знаєш, а я миттю

передам це друзям Івана до Варшави. Я, здається, розумію про що йдеться. У нас дуже мало часу. За візу і програму не хвилюйся, там все вирішено. Тепер головне, щоб з Іваном все було гаразд та щоб ви змогли безпечно виїхати з цього пекла до Польщі. Йди до свого помешкання, нікуди не виходь. Просто чекай. Думаю, що все вирішиться. Про розмову тут – нікому. Зрозуміла? Все, а тепер – до побачення. Все буде добре.

Коли Маша вийшла з кабінету, працівник посольства миттєво зв'язався з Анджеем, який й попросив його допомогти дівчині Івана та розповів те, про що дізнався. Анджей зрозумів, що відбувається й одразу подумав про те, що у браслеті Івана, який він йому подарував на день народження, вмонтований спеціальний пристрій, за сигналами якого можна буде відстежити, де знаходиться Іван, якщо в майбутньому виникне отака нестандартна ситуація. Власне, зараз і виникла потреба його активувати. Це зайняло хвилин десять. І ось картинка перед очима. На моніторі комп'ютера Анджей бачив, як автомобіль, де перебував Іван, пересувався на південь Білорусі. Тепер головне було зрозуміти, куди та навіщо. Але відповіді наразі не було.

Спецгрупа КДБ та ОАЦ вирішила вийти за рамки встановленого формату своєї діяльності й почала пошуки Івана по всій території країни, але так, щоб менше хто про це знав, особливо з боку міліції. Чекісти були у безвихідній ситуації, усюди відбувались якісь події, які скеровували їх на хибний шлях, але не враховувати їх вони не могли, бо кожна деталь могла бути важливою.

Олексій теж розвів руками, повернувшись до спецгрупи на режимний об'єкт. Олег Богданович постійно кричав на нього і називав нездарою, місце якого, як максимум, в охороні супермаркету. Але його крик перервала новина від Віктора Івановича про те, що було вбито Марка Пашкевича. Олег не повірив своїм вухам, сів на стілець, закрив обличчя долонями і лаявся крізь зуби. Він взяв з собою кількох працівників ОАЦ та КДБ і виїхав з ними на місце злочину. За старшого залишився Віктор Іванович.

– Ну що, Олексію, такі от невтішні маємо справи, – звернувся до нього Віктор Іванович, коли поїхав Богданович. – Ти уявляєш в якому ми лайні? Не уявляєш. Ми так обісрались, як ніколи. Нас ісламісти обставили в нашій же країні, як дурнів. Розумієш, що це значить? Що будь-якої митті може бути вчинено або теракт, або вбивство, або щось інше – більш резонансне. Коли це дійде «нагору», уважай, що більшість з нас вже тут не працюють або ще гірше – відповідатимемо сповна. Перший, хто отримає, це буде Богданович, а далі – вже ми самі. Центральний апарат нас зітре на порошок. Зараз або ніколи ми можемо вирішити цю проблему. Ми

маємо працювати. Тому включай мозок та вперед. Ми обстежили все, що можна було, він з парку справді, мов крізь землю провалився. Як це можливо? Обісрались і наші працівники, що займались зовнішнім спостереженням. Такого не може бути, що немає нічого, але на всіх камерах спостереження – порожньо. Останнє, що ми бачили – дітлахи та мамусі, що закрили своїми тілами лавку, на якій сидів Іван. А далі – нічого. Навіть немає того, хто присів до нього. Ми промоніторили всі п'ятсот осіб, зафіксованих в цей час у парку. Нічого не виявлено.

– А таки всіх? – перепитав Олексій. – Є ще одна камера, яку я там встановлював особисто. Це улюблене місто зустрічей цікавих для мене людей. Камеру я встановив, коли місяць тому ми стежили за контактом «екологічного захисника» з представником «Грін Піс». І чому я тільки зараз за неї згадав!? Ех! Не впевнений, що камера зараз ще працює, але всяке може бути. Вона саме недалеко від тієї лавки. Отакий парадокс.

– Чому ж ти, дурню, мовчав? Нумо швидко туди! Це наш реальний шанс! – вигукнув Віктор Іванович. – Молись, щоб та камера працювала.

– Єсть! Повернуся – одразу доповім, – відповів Олексій і вибіг із кабінету.

Розуміючи, що може розпочатись перехоплення в масштабах всієї країни, Махмуд звернув з траси у невеличке спорожніле село. Там на них чекав невеликий мікроавтобус з якимось росіянином за кермом, який наче наркоман виконував всі накази Махмуда. Іван розумів, що той і йому щось вколов. Розмістившись в задній частині авто, вони поїхали далі об'їзними шляхами та старими дорогами.

Лише раз їх зупинив працівник ДАІ, але нічого дивного не помітив, бо Іван був замаскований якимось лахміттям, а Махмуд, добре загримований і типово зодягнений, вдавав, наче спить. Росіянин, що сидів за кермом, під дією сильних препаратів, як біоробот робив все, на що його було запрограмовано Махмудом, тому даїшники не помітили нічого підозрілого, щоб почати обшук. Минулось це і другого разу.

І так вони доїхали майже до самих Житковичів, але далі їхати вже було ризиковано. Тепер до справи мав долучитися Іван, який знав ці місця дуже добре. Поївши трохи в лісі, вони вирушили з Махмудом шукати те, що було потрібно «Новим асасинам». Іван не вірив в існування цього таємного військового об'єкту, побудованого ще за часів Сталіна. Махмуд переконував, що це не легенда, а випробування там справді відбувались. Іван не вірив йому та вважав божевільним, бо багато разів бував у цій місцевості, але нічого, крім радіоактивного фону, нічого не помічав. На Махмуда мав чекати його інформатор, щоб передати частину свідчень, але орієнтуватись у цій болотяній місцевості міг добре тільки Іван. Навіть

інформоване джерело не ризикнуло піти на цей крок. Ґрунт і шлях пересування були важкими, але Іван вправно робив те, що вимагалось, адже тут він вже не раз бував раніше і добре орієнтувався на місцевості.

За цей час в Мінську Олексій отримав інформацію з камери спостереження, яка виявилася функціональною і зміг, хоча і з вадами, відтворити все, що вона знімала. І це був успіх. Камера справді засікла Махмуда, але довелося понад годину ретельно працювати, щоб зрозуміти, що це саме він і наскільки терорист змінив зовнішність. Далі вони побачили, як Іванові було вколото якийсь засіб, після чого його рухи стали схожими на дії слухняного офіціанта в ресторані – без жодних емоцій. Тоді Віктор Іванович та Олексій зрозуміли, з чим мають справу і що це може означати надалі. Фотороботи та інформація на Махмуда пішла у всі відділи КДБ в Білорусі. Тоді протягом кількох годин стало відомо, де вони їхали, де звернули, в яку машину пересіли. Але в підсумку автомобілі так і не було знайдено.

Коли прибув Олег Богданович, він був у шоці від того, як чекісти втерли йому носа. Він прийняв рішення: їм взяти частину операції на себе та вирушати негайно на південь Білорусі, а безпосередньо він мав зайнятись Мінськом і знайти групу Хасана, чия причетність до подій у столиці стала їм відомою через кілька годин пильної роботи. Але успіхів це їм не додало.

Іван, блукаючи лісом з Махмудом, постійно думав про своє життя, яке перебігало в нього перед очима. Він не міг передбачити, чим це все закінчиться, але вже був готовий до того, що його просто вб'ють або чекісти, або терористи. Згадував, як усе починалось і в яку халепу він насправді потрапив, навіть не усвідомлюючи цього свого часу. Подумки повертався у ті часи, коли займався захистом природи разом з екологічними організаціями, коли «тусувався» з анархістами, потім націоналістами і врешті прийшов до стежки правозахисника. В ньому вирувало багато думок та емоцій. Він згадував, як посварився з Юлею, як зустрівся з Машею, як вона змінила його, як він втрачав та повертав її, як їм було добре разом. І тепер він кохає її до нестями. З голови не зникали думки про КДБ та всі ці шпигунські пристрасті, в які його проти волі кілька років тому штовхнули чекісти. Адже насправді можна було піти на ризик і відмовитись. Він шкодував, що цього не зробив свого часу, але змінити вже нічого не міг. Він ненавидів себе за те, що зламав життя собі, друзям, коханій та рідним. Що тепер буде з ними, він не знав. Як змінити все? І чи можливо? Відповіді не було. Махмуд пильно дивився за ним, постійно мовчав і морщив чоло, мовби щось прокручував у своїй голові.

Іван згадав про всі зустрічі з Олексієм, як його примушували зливати інформацію про діяльність опозиціонерів, брати участь на боці силовиків в подіях

грудня 2010 р, збираючи інформацію на протестувальників, втертися в довіру до громадських діячів і потрапити до грантожерського середовища, через яке він розчарувався в великій ідейності багатьох опозиційних рухів та організацій в Білорусі, де частина була або під ковпаком КДБ, або реалізовувала свої власні амбіції в пошуках шляхів до саморозвитку та заробітку. Але й були й справді незалежні діячі, які не піддавались тиску, залишалися віddаними своїй справі й боротьбі за демократію і свободу. Вони були справжніми патріотами Білорусі з незламним духом та великою прихованою силою. Саме їх так цінував і поважав Іван. У нього була мрія: якщо він виживе та зможе з Машею виїхати безпечно до Польщі, – зайнятись справжньою діяльністю, абстрагувавшись від будь-яких контактів з силовиками чи прямої залежності від чийось коштів. Він хотів робити справу для своєї країни без жодних думок заробити на цьому чи спаскудити комусь життя. Іван мріяв стати реальним громадським діячем, незалежним від чиєїсь думки та тиску та робити свій внесок у боротьбу з диктатурою, за права білорусів, допомагати тим, хто реально потребує допомоги, але для цього треба було реально вижити. Зараз це було головним. В голові снували думки про подвійну гру та шпигунські пристрасті, які він навіть в кіно ненавидів, але мусив цю роль виконувати в реальному житті. І що робити далі? Він ще не до кінця у все це вірив, не все сприймав. КДБ, ОАЦ, терористи, АВБ. Навіщо все це? Задля чого? Його всі використовують і вплутують у ситуації без вибору. Але що йому від того? Він просто хотів бути щасливим, кохати та допомагати людям, і більше нічого. Справді нічого. Хотілося вовком вити від болю в душі. Але здаватись не можна було. Іван це розумів. Бог давав йому шанс і ним треба було скористатись, розуміючи, що можливість вийти живим з цієї шпигунської, політичної і такої небезпечної історії з інтригами та ризиками все-таки залишається.

Після довгої мандрівки болотами й лісами вони нарешті вийшли на алею, яка була потрібна Махмудові. Він подивився навколо та увімкнув якийсь спецтелефон з безпечним зв'язком, який неможливо було прослуховувати чекістам, бо він мав доступ безпосередньо до супутника компанії, що займалась продажем цих пристроїв. Після короткої розмови з невідомою особою, Махмуд махнув рукою, що треба йти далі й означив приблизний напрям.

За десять хвилин Махмуд зупинився та звелів Івану чекати на нього тут. Він і чекав, хоча дуже хотілось втекти. Але куди? До лабет КДБ?

В цей час Махмуд на галявині зустрівся з військовим, якому передав солідну суму грошей зі свого рюкзака та уважно роздивлявся флешку та роздруковані матеріали. Він приєднав флешку до невеликого портативного комп'ютера, що мав також при собі в рюкзаку. Інформацією він був задоволений.

– І що зараз відбувається на цій військовій базі в Житковичах? – поглянув уважно в очі військовому Махмуд. – Майже ніхто не вірить, що вона існує, як-от один мій білоруський приятель. Але ми ж із вами знаємо, що ситуація насправді виглядає інакше.

– В документах є відповіді на ваші запитання, Махмуде, – відповів той. – То що ви казали про мою подальшу долю?

– Орден «Нових асасинів» допоможе тобі в житті, або якщо треба зникнути від ваших спецслужб, якщо щось виявлять. Але не хвилюйся, вони навіть не знають про наші можливості. Ти вже заочно став одним з нас. Будеш одним з нас в цій країні. У біді тебе ніхто не залишить. Ця інформація дуже важлива для нас. Це виявилось так просто – обставити ваших силовиків, бо стандартні методи проти нас не працюють. Люди забули силу окультних процесів та ефект від маніпуляції свідомістю, тому білоруські силовики завжди будуть позаду нас на кілька кроків. Люди навіть не уявляють, які знання приховані від них, і як ними можна користатись. Тому й такі слабкі. Але всі знання вже давно на поверхні. Цей військовий об'єкт побудований ще в 30-ті роки, і там відбувались досліди з маніпуляцією свідомістю та щодо створення необхідних механізмів для формування суперсолдатів. Це здається маячною, але нехай так і думають. Уявляю, що вам розказують. Навіть нацисти, група СС, зайшовши в містечко в 1941 році, були шоковані від того, що там побачили, багато, хто з них так і не повернувся.

– Це легенди, Махмуде, – усміхнувся військовий, – і ніхто в них вже не вірить. Не той час.

– А дарма. Хоча це ваша справа. Шкода, що далі йти небезпечно, щоб не потрапити до лап військової контррозвідки, але так цікаво побачити, як цей об'єкт виглядає зблизу.

– Без проблем, – увімкнув на телефоні приховане відеоспостереження військовий, – спеціально для вас зробив, йдучи на великий ризик. Замаскований військовий об'єкт, багато корпусів зараз нечинні та законсервовані бетоном ще з кінця 1980-х років.

– А подумай, чому їх замурували, добре подумай, – усміхнувся Махмуд. – Так, часу в нас мало, треба йти. Інструкцію маєш, що робити знаєш? А тепер дай руку. Цей препарат тобі допоможе.

Зробивши йому укол, Махмуд зник, щоб повернутись до Івана, що весь час просидів на траві, смакуючи яблуками, що були в сумці у Махмуда. Махмуд дав зрозуміти, що все добре і тепер настав час думати про те, як вибиратись з країни, знаючи, що паспорт у Івана з собою.

– Я без Маші нікуди не поїду, Махмуде, я не можу не попрощатися з мамою, чуєш мене? Для мене це дуже важливо, – нервово відповів він Махмудові.

– Ти що ідіот? – розсердився Махмуд – Яка Маша, яка мама? Та тебе вб'ють, дурню! А так – наш Орден тобі допоможе почати нове життя, без нас ти вже труп апіорі.

– Я не без Маші поїду нікуди, це моє остаточне слово!

– Ні, ти зробиш те, що я скажу! – сердито блиснувши очима, вигукнув Махмуд.

Але тут вони побачили, що в небі з'явилися гвинтокрили, та два з яких приземлилися і почалася висадка. «Це за нами!» – мовив Махмуд. Діяти треба було блискавично.

Це була група на чолі з Олексієм та Віктором Івановичем. Було викликано наряд військової контррозвідки з військового об'єкту. Почали прочісувати лісосмугу. Але нічого не могли знайти, і це дратувало Віктора Івановича, який розумів, що вони десь поруч. Але знайти нікого не вдавалось.

Чекісти не розуміли, яким чином якомусь ісламісту вдавалось так їх перегравати й бути завжди на крок попереду, в чому був його таємниця? Віктор Іванович страшенно гнівався.

Але тут задзвонив телефон.

– Так, слухаю! – відповів він.

Віктор Іванович змінився в обличчі і просто нічого не розумів, що відбувається. Йому зателефонували з Центрального апарату та наказали терміново повертатись до столиці, не бажаючи слухати жодних пояснень та аргументів. Операцію з пошуку Махмуда та Івана вимагали відкласти.

– Вікторе Івановичу, що сталося? – різко запитав Олексій. – Щось трапилось? Я не розумію.

– Лайно собаче, ось що! – кричав його начальник. – Якого біса? Що відбувається? Нам сказали залишати все, навіть слухати нічого не хотіли. І наказали повертатись до столиці – просто своїх до кабінетів.

– А що сталося? – допитувався Олексій.

– Повна і абсолютна дупа! – крикнув Віктор Іванович.

А сталося те, що виглядало і дивним, і водночас фантастичним. За той час, що їх не було в Мінську, невідомим чином відбулось проникнення до оселі Бородька, де були нейтралізовані працівники зовнішнього спостереження та знищені всі засоби моніторингу. Деякі працівники КДБ знаходились під впливом якихось невідомих надпотужних наркотичних засобів і не могли прийти до тями.

Зник і сам Бородько. А через півгодини відбулось несанкціоноване

проникнення до інформаційної мережі системи КДБ, з якої було викрадено декілька секретних файлів. За справу взяли досвідчені працівники ОАЦ. Але в кінцевому випадку результат шокував усіх своїм фінішем. Всі пошуки спеціалістів привели до фігури самого Олега Богдановича... Виглядало все так, наче він зробив проникнення до мережі КДБ та інсценував проникнення до квартири Бородька.

КДБ та ОАЦ нічого не могли зрозуміти і вважали це за підставу. Але далі на пошту КДБ приходить відеозапис, де Олег Богданович в стані люті та гніву звертається до керівництва ОАЦ та КДБ з вимогою припинити спецоперацію, інакше він погрожував влаштувати теракти в столиці. На відео Богданович називає себе послідовником «Нових асасинів», який був глибоко законспірований та роками чекав свого виходу на арену. Він озвучив, що все спланував сам і давно виношував думки реваншу, наголошуючи на те, що скоро у світ прийде новий порядок, в якому їх структурна організація займе відповідне провідне місце.

А далі, як і оголосив він, пролунав попереджувальний вибух в одному зі спальних районів столиці в квартирі працівника КДБ, що був залучений до цієї операції. Всі були в шоці.

Але правди не знав ніхто. В це було важко повірити, це здавалось маячнею та нісенітницею. Ніхто тоді не знав, що все це виявилось теж результатом багатоходового плану Хасана та його агентурної мережі. Богдановича було відстежено, блискавично нейтралізовано його підлеглих, так що не залишилось жодних слідів та зачіпок. Все було зроблено дуже фахово.

Олега Богдановича вивезли до якогось таємного приміщення на околиці міста. Далі відбувались зовсім дивні речі. Через втручання сильнодіючих психотропних препаратів та потужного гіпнозу була проведена атака на свідомість та підсвідомість працівника ОАЦ. Тобто, було здійснено програмування його свідомості на образ лідера терористичної групи. Все виглядало настільки реально, що нічого іншого неможливо було запідозрити.

Тепер силовики були змушені змінити сценарій операції, зрозумівши в яку ситуацію потрапили, вважаючи, що за всім насправді з самого початку стояв провідний співробітник ОАЦ. Це викликало небувалий шок і виглядало як повна поразка в цій спецоперації.

А тим часом Віктор Іванович та Олексій через зіпсовану погоду мусили їхати автомобілем до Мінська, бо гвинтокрилом летіти було небезпечно. Вони їхали мовчки і думали про те, що сталося і хто за цим всім стоїть насправді. Не міг повірити в це чекіст зі стажем, який ще за часів СРСР займався ісламським

тероризмом. Їм надіслали відео, яке вони передивились через нетбук, який мав при собі Олексій. Але чекісти відмовлялись вірити в те, що бачили. Хоча все виглядало дуже реальним, відчуття підстави на рівні інтуїції залишалося. Але в центральному апараті вже мали свій погляд на всі ці події.

– Нічого не розумію, – лютував Віктор Іванович, – я не вірю в це. Невже в центральному апараті такі ідіоти працюють?! Я за часів СРСР у КДБ займався ісламськими терористами, багато що бачив, але це відеозвернення з Олегом Богдановичем не вписується в моє розуміння ситуації. Якийсь тут є підводний камінь, хоча виглядає все переконливо, навіть дуже. А потім ще цей вибух на квартирі працівника КДБ, що входив до нашої спецгрупи КДБ-ОАЦ. Якщо це правда, то як «кріт» терористів міг так глибоко потрапити до лав наших спецслужб? До самого ОАЦ! Це фантастика якась, Олексію, розумієш? І навіть якщо так, то навіщо їм здалась наша країна, де немає ісламського фактору, не має ґрунту для подальшої діяльності. Що їм тут може бути потрібно? Який сенс всієї цієї гри, якщо відкинути їхню ідеологію та конспіративну теорію, в яку вірять «Нові асасини»?

– А, думаєте, Богданович не може бути агентом? А чому б ні?! У них можуть бути агенти в багатьох країнах світу, і навіть на пострадянському просторі, – розвів руками Олексій. – А Богданович мені одразу не сподобався, він постійно дивно поведився. Але щось і мене тут насторожує, Вікторе Івановичу. Як можна було припинити пошуки Махмуда та Красевича, коли вони були майже у нас в руках? Це бездарне рішення керівництва.

– Або дуже сильно та фахово підготовлений сценарій, в якому нас використали як тупих ляльок, показавши всім нашу некомпетентність та непрофесіоналізм, – сердито відповів йому начальник. – А це реально так виглядає, якщо подивитись тепер збоку. Бо моя думка – нас просто розвели, як лохів. Не знаю як, але розвели. Я не знаю, що далі робити з Красевичем, тепер не маю жодних думок з цього приводу. Це просто ідіотизм якийсь, а нас загнали в куток, як щура. Може його вбив той Махмуд, і де він сам зараз, теж невідомо. Та біс із тим Красевичем, навіть якщо його вбили, вічно такі віражі продовжуватись не могли, він і так багато бачив і знав, хоча міг би нам ще неодноразово допомогти з роботою в емігрантських колах білоруської опозиції. Для нас це дуже важливий напрямок роботи, як в Польщі, так і в Литві. Повернемось до нього, коли стане зрозуміло, чого там хоче від нас центральний апарат та який тепер їхній план дій. Може бути тепер так, що нас взагалі усунуть від участі в операції через наші контакти з Богдановичем до повного завершення внутрішнього розслідування. Хутчій за все так і буде. Сука! Лайно! Ненавиджу!

– Обережно! – встиг вигукнути Олексій.

Велика фура, яку вони почали обганяти раптово підрізала їхню автівку. Віктор Іванович не встиг впоратись з керуванням – і їхній автомобіль вилетів із траси, і, перевернувшись кілька разів, впав дахом на узбіччя. Навколо скло, розкидані запчастини та сліди крові. Хвилин за двадцять карета «швидкої» вже була тут і чекістів в непритомному стані терміново госпіталізували до найближчої клініки.

В цей час КДБ та ОАЦ отримують нове повідомлення від Богдановича, що їх очікує великий сюрприз. Всі навіть забули про поранених Олексія та Віктора Івановича, бо тепер вимальовувалась нова картина і гра переходила в інший формат. Пошуками Івана ніхто вже не займався.

В цей час в Варшаві Анджей пильнував переміщення Івана, трохи розуміючи, що насправді може відбуватись. Він припускав, що «асасини» спробують через налагоджені свої канали потрапити нелегально до Польщі, навіть не підозрюючи про активований маячок в браслеті Кресеви́ча. Була миттєво сформована група професіоналів, які вирушили на кордон з Білоруссю чекати на неспроханих «гостей».

Водночас цікаві події відбувались і навколо Маші. Їй на пошту написав працівник посольства Польщі та запропонував терміново зустрітись у них в установі. За годину Маша вже була там. Була готова віза, всі необхідні документи. Швидкість цього процесу просто вражала. Це виходило за рамки звичайних правил.

– А тепер, моя хороша, треба діяти! – сказав їй працівник посольства. – Від Івана новин немає, але скоро він з'явиться в Польщі, більше я тобі нічого розказати не можу, вибач. Думаю, все з ним буде добре. На жаль, він не зміг попрощатись з мамою, друзями, братом і пояснити тобі, що відбувається. Коли все закінчиться, він сам тобі все розкаже з того, що можна буде розказати. Зараз відбуваються дуже цікаві події, фініш яких ми передбачити ще не можемо. Але віримо, що у вас з Іваном все буде добре. Твоє завдання: сьогодні зібрати всі свої речі, необхідні речі Івана, поговорити з його матір'ю та у восьмій годині вечора бути за тут вказаною адресою. Там буде чекати автобус з туристами до країн ЄС. Ти поїдеш на ньому до Варшави. В столиці Польщі тебе вже зустрінуть. Ось тобі гроші на певні витрати та нагальні потреби. Зателефонуй і своїм рідним. Зроби все правильно і без зайвого галасу. Зараз силовіки зайняті іншими справами, тому їм просто не до вас. Це унікальна нагода вам зникнути. Ми не можемо не скористатись нею. Розумієш?

– А як же мої батьки та рідні? Що з ними? – зажурилась Маша. – Що сказати їм? Як їх залишити тут?

– На жаль, тут ми не можемо тобі нічим допомогти. Скажи сама їм про все і знай, що долю свою ти зараз вирішуєш сама, Маріє. Або залишаєшся тут та

повертаєшся до батьків, поки за тебе не візьмуться люди з КДБ, або їдеш до ЄС та почнеш нове життя. Роби вибір зараз. І знай, автобус буде чекати тільки до восьмої години. Твоя доля тепер тільки в твоїх руках. Вирішуй сама. Щастя тобі. Думаю, що обов'язково побачимось ще, коли все це закінчиться.

Маші було гірко на душі, але рішення треба було приймати. В неї залишалось п'ять годин. І вона спочатку зателефонувала своїм батькам. Для них це був удар, вони слухати нічого не хотіли та наказували їй повертатись додому, критикуючи будь-яку її можливість виїхати до Польщі. Маша заплакала та просто кинула слухавку. Вона зібрала всі свої речі й викликала таксі до будинку, де мешкав Іван. Мама була рада її зустріти, але не розуміла, що відбувається. Не могла пояснити їй всього і дівчина. Бо як можна розказати те, чого ти сама майже розумієш. Але мати про щось таке здогадувалась, тому й заплакала. Маша обняла її і поцілувала, витираючи сльози вже і на своєму обличчі.

– Машо, донечко, ти мені скажи, з моїм сином все добре? Тільки чесно, я тебе прошу? – плакала вона.

– Так, мамо, з ним все гаразд, принаймні так мені сказали. Я з ним побачусь вже в Варшаві. А зараз я маю зібрати його речі, мої вже зі мною, та на восьму годину маю бути в автобусі. Часу небагато. Ми не маємо його втрачати. Допоможіть мені, будь ласка.

– Допоможу, Машо, – витерла сльози хустинкою мати. – Боже, допоможи моєму синочку, допоможи вам обом.

– Все буде добре, мамо, – обійняла її Маша. – Я вірю і ви не втрачайте віри. Добре, мамо?

– Добре, сонечко. Я приготую тобі ще щось в дорогу. А речі Вані давно вже зібрані, он подивись. Нічого збирати і не треба. Він напевно сам давно це знав та готувався. Валіза готова. Я перевірила, там все необхідне є. А паспорт він завжди має при собі... Ходи-но зі мною до кухні.

– Я допоможу вам, добре? – усміхнулась Маша. – Ви така чудова, я вами просто захоплювалася весь час. Дякую вам, що виховали такого сина. Я його так люблю. Ви знаєте, ми так багато з ним пережили, різні моменти були, але головне, що ми зараз разом. Це просто чудо. Вибачте мене, де я теж була не права та створювала вам незручності. Мені справді соромно за все це.

– А, буває. Ви молоді, вам пробачається, – усміхнулась мати Івана, згадавши їх пристрасне заняття коханням, яке вона чула і вночі, і вдень. – Не соромся. Я ж мати, я все розумію, донечко. Головне, щоб вам було добре разом. Все інше не має значення.

– Ну то добре, – обійняла її Маша. – Дякую вам за все.

Маша перемила їй весь посуд, прибрала сміття та допомогла приготувати обід. Вони добре ладнали на кухні, як рідні, без будь-яких проблем. Мати Івана бачила в ній добру невістку, а Маша в ній – гарну свекруху. Вони приготували вареники, борщ та котлети. На запитання, чи можна запросити їхніх спільних з Іваном друзів, мати тільки зраділа. Зголосились приїхати всі: й Аліса, і Андрій з Сашком.

За годину приїхали всі. Мати Івана з Машею накрили на стіл. Але гості не розуміли, в чому справа і чому їх так терміново зібрали.

Тоді Маша коротко та лаконічно пояснила, що через певні проблеми Іван не може бути з ними, а вона сьогодні їде слідом за ним. І тепер невідомо, коли вони повернуться назад, але виїхати вони просто мусять, щоб залишитись живими та просто жити далі. Це боляче визнавати, але іншого виходу наразі немає. Важко було сказати, чи пробачили Андрій та Сашко зраду Івана, але вони приїхали, не зважаючи ні на що і поводитися як зазвичай. Хоча сказати про те, що відбувається у них в душах, було важко. Особливо, в Андрія.

Андрій і Сашко переважно мовчали, опустивши очі в тарілки з варениками та котлетами.

– Але я не розумію, що буде далі? – запитала Аліса, коли мати Івана пішла до своєї спальні. – Чим ви там будете займатись? Чи є якась перспектива у вас в Польщі? Ви хоч знаєте, куди їдете та що на вас там чекає? Скажи, бо мене це непокоїть!

– Взагалі, там є програми спеціально для таких людей, як ми з Іваном, але офіційно вони ще не оголошені, – відказала Маша. – А для нас зробили виняток, щоб ми могли вчасно виїхати, бо існують певні ризики. Ми потрапили в дуже скрутне становище.

– Я нічого не розумію, – розвів руками Андрій, – знову це ваше КДБ, тепер і ти там теж заплутана, Машо? Я досі йому не пробачив зраду, через нього я втратив навчання і свій шанс в житті. Що я маю робити тепер, так, вам класно, ви утікаєте, а такі, як я, приречені далі гнити в цьому свинарнику безвиході. Така класна країна у нас, але якщо ти одного разу потрапив до списку чекістів, вважай, що майбутнього в тебе більше просто немає. Їдьте і що хочете, те й робіть.

– Що з тобою, Андрію? – різко подивилась на нього Аліса. – Це ж твої друзі... Так, є певні нюанси у нас, є проблеми в наших стосунках, зіпсував нам трохи Іван з КДБ життя, але я його пробачила, не тримаю зла. А що зміниться, якщо я триматиму зло надалі? Кому стане від цього легше? Краще втратити класного друга назавжди?

– Ти кажеш так, бо не пережила, що я пережив, а я як ідіот постійно змушений тепер працювати на будівництві, ще й неофіційно, щоб хоч якось прожити. Класне у мене життя? Скажи? – сердито говорив Андрій. – Шкода, що я його не побачив зараз, цікаво, щоб він на це відповів мені, ваш улюбленець та герой. Та пішло воно все на фіг, мої дорогі.

– Ти куди? – підскочила Аліса зі столу.

– Іду звідси геть, – махнув рукою Андрій і пішов до дверей.

– Мені так соромно, – опустила голову Маша, – і я в цьому я винна теж. Налаштувала вас колись на свою голову проти Вані, тепер отримала відповідь. Шкода, що так вийшло, але я його розумію та не сварю. Андрій також має рацію, що Іван мусить знати свою провину. Хоча я досі не знаю, чи існує насправді зв'язок між сумнівною діяльністю Івана і тим, що Андрія виключили з університету... Але ж з нами все було добре.

– Зараз це вже немає значення, – відповів Сашко. – Хіба ці сварки та образи щось змінять? Нічогісінько, мої дорогі. Тепер головне, щоб у вас все вийшло. Машо, тобі треба допомогти з речами сьогодні?

– Ні, дякую, – усміхнулась вона, – я таксі замовлю, Сашко. А чим ви далі думаєте займатись?

– Я в аспірантурі себе бачу, а згодом – викладачем в університеті. Правда ще не знаю, що з цього вийде, але маю надію, що мрія здійсниться, – привітно відповів Сашко.

– О, супер, триматиму кулаки за тебе, – зраділа Маша. – Ти молодець. Я завжди поважала тебе.

– Дякую, Машо, – усміхнувся він.

– Машо, дорога, а про мене ти і так все знаєш, – встала за столу та обійняла її по дружньому Аліса, – ти мені за весь час стала найкращою подругою. Я ніколи не забуду, коли ми з тобою були разом, допомагали один одному і бували в різних ситуаціях.

– Так, моя хороша, – поцілувала її в щічку Маша, – ти незабутня подруга, всім би таких. Мені тебе буде не вистачати в Польщі. Чесне слово. Завжди будемо в контакті, Аліско. Ти мені така дорога.

– А ти мені, як сестра стала, – від радості аж розплакалась Аліса. – Як згадую вечори, коли ми разом були десь в кафе чи у мене сиділи, чи на клуб поперлись, коли ти там Івану дала прочухана. Ці миті незабутні, моя улюблена подруго!

Вони ще довго прощались і плакали, коли Сашко пішов додому, але Маша просила її, щоб вона не йшла її проводити на автобус, бо сама не витримає й розридається. Тож Аліса невдовзі пішла додому.

Маша прибрала зі столу і зазирнула до кімнати матері Івана. Жінка саме молилася перед іконою за свого сина та їхнє щасливе життя. Це розчулило Машу до сліз.

Вона трохи постояла у дверях, а потім підійшла до матері Івана, натякаючи, що їй вже треба вирушати. Мати збрала їй в дорогу гостинці, спакувала ще якісь речі, вони увійшли до зали і присіли на крісла. Мати Івана взяли Машу за руку і сказала: «Я бажаю вам з Ванею, щоб у вас все вдалось. Я не знаю, коли тепер побачу сина. Але знаю, що якщо з ним поруч будеш ти, то можна бути спокійною. Може тобі це дивно чути, але я люблю тебе, вже давно сприймаю як члена родини, хоча мій син і поведився з тобою не завжди добре. Бережи його, бо він потребує кохання й опіки, це правда, а ти маєш на нього великий вплив. Але і не ображай його без причини, вам тепер як ніколи треба триматися разом. Будьте розумними».

– Добре, мамо, – обійняла її Маша, – все буде гаразд. Ще раз дякую вам за все.

– І як побачитесь і буде перша можливість, подзвоніть мені на скайп з Варшави, не забудь, – поцілувала її в щічку мати Івана на прощання. – Гарної тобі дороги та бережи себе! Поцілуй мого сина за мене.

– Обов'язково, – ще раз обійняла її на прощання Маша.

Таксист допоміг Маші винести речі з квартири і скласти в багажник. Таксі поїхало за адресою, яку вказала Маша. Автобус вже чекав і був напівпорожній. Дівчина зайняла своє місце і зітхнула, хвилюючись, щоб усе було добре. Через двадцять хвилин автобус рушив у дорогу.

За цей час Махмуд та Іван через зв'язки «Нових асасинів» в рамках діяльності агентурних мереж перебрались до Брестської області, де на них чекав черговий етап транспортування. Івана та Махмуда цього разу запакували в контейнери, зробивши це так, щоб жоден радар їх не виявив. Але браслет Івана працював без перебоїв. Група на чолі з Анджеем вже чекала на непрошених гостей, оголосивши найвищий ступінь секретності під час проведення спецоперації.

Фури підїхали до кордону, де простояли в черзі близько чотирьох годин. Перевірка з білоруського боку була настільки прискіпливою, що перевіряли все, але ні в кого не виникло жодної підозри, все було чисто. Ніщо не могло виявити нелегальних перетиначів кордону: ані радари, ані собаки. «Нові асасини» використовували для цього свої засоби та методику мало кому відомі. Питань було більше за відповідей. Від цих засобів псувався сигнал передачі інформації від браслета Івана. Але Анджей встиг через супутники та координацію з іншими колегами виявити, де саме їхали Іван та Махмуд. Тепер потрібно було дізнатися, де саме вони були сховані, якою дорогою мала їхати фура та де її кінцева її зупинка.

Далі була польська митниця, де перевірка виглядала вже зовсім інакше, але тепер фура була вже під повним контролем структури, в якій працював Анджей. За фурою стежили, але поки що не зупиняли. Не ще все було зрозуміло, треба було передбачити різні варіанти розвитку подій.

Драматично розвивались події і в Мінську. КДБ та ОАЦ вийшло на слід Хасана та Олега Богдановича. Будівля була оточена, туди увірвався спецназ, але пролунав вибух. Десять бійців загинуло, а від «Нових асасинів» і слід пропав. Чекісти не розуміли, як це сталося. Але інша група перехопила автомобіль, де були Хасан та Бородько. Вони їхали за місто. На трасі почалась справжня гонитва та перестрілка, де було вбито ще кілька чекістів. Розуміючи, що шансів вижити майже немає, адже назустріч вже їхало перехоплення, Хасан зупинив автомобіль, розвернув його в зворотній бік, приславши Бородька черговим психотропним препаратом.

– Вам не взяти мене живим, невірні кяфіри! – сердито вигукнув Хасан. – За новий світовий порядок, за орден «Нових асасинів»! Аллах Акбар!

І його автомобіль на великій швидкості врізався в зустрічну автівку з працівниками КДБ. Пролунав потужний вибух, через який невдовзі на трасі виник величезний затор. На асфальті лежали трупи, блищали калюжі крові. Працівники «Контори» одразу оточили місце аварії. Інші працівники КДБ ненавиділи себе за те, що допустили загибель Хасана і втратили можливість отримати безцінну для себе інформацію. Тепер головним завданням було спіймати Олега Богдановича. Ніхто навіть не припускав, що на нього так сильно діяв гіпноз та психотропні засоби «Нових асасинів». Будучи запрограмованим на певний алгоритм дій, Богданович діяв винятково так, якою була нав'язана йому психічна установка.

Він знищував матеріали, які могли би містити якусь інформацію щодо діяльності «Нових асасинів», роблячи все за умов максимальної конспірації. Але КДБ та ОАЦ вираховувало і його місцезнаходження.

Богданович переховувався на одній з конспіративних квартир ОАЦ, про яку мало хто знав, але камери спостереження на вулицях відстежили його пересування вулицями, після чого інформація одразу опинилась в руках силовиків. Обдурити фахівців насправді було не так просто. Сучасна соціально-політична система XXI століття створила світ тотального контролю, де заховатись від працівників правоохоронної системи стало вже майже нереально. Але існує запитання: а чи пробував хтось робити це всерйоз? Історія замовчує. Але й хто з нас насправді думає про це? Кожен живе своїм життям, проблемами, забуваючи про те, що «Великий брат» з роману Оруела з кожним днем стає все меншою утопією, особливо в сучасних диктаторських країнах. Як би там не було, але те, що описано в багатьох книжках та зображено в кінострічках, стає елементом буденного життя.

Ми наближаємося до того часу, коли за свободу і можливість бути не під контролем «Великого брата» доведеться платити чималі кошти. Але це філософія, і кожний з нас залишиться при своїй думці, повернувшись до праці, ліжка чи поцілунків коханої людини. Але проблеми це не вирішить жодним чином. Це втеча від життя, втеча від реальності...

...А далі було тільки питання часу. Була сформована спецгрупа, завдання якій поставили чітко – Богдановича брати тільки живим. Будівлю оточили, проте Олег зрозумів, що відбувається і почав відстрілюватись, як приречений.

У вікна полетіли шумові гранати, але Богданович встиг утекти до підвалу, який мав потаємний вихід через каналізаційну систему на паралельну вулицю, чим і вирішив скористатись запрограмований «Новими асасинами» до боротьби та спротиву один з найкращих працівників ОАЦ.

За десять хвилин в будинок проникли спецбійці КДБ, але нікого там не виявили, Богданович вже втік. Почалась операція з перехоплення. Був перекритий весь периметр його потенційного місцезнаходження. Силовики обережно пересувались кожною вулицею та провулком. Це знав і Олег, тому обережно пересувався й переховувався.

В реальному житті все не так, як в гостросюжетних фільмах, події розвиваються значно швидше. Коли снайпер виявив пересування Олега одним із провулків, зчинилася стрілянина. Група спецназу одразу перемістилась на те місце, відкривши попереджувальний вогонь.

– Богдановичу, здавайтесь і ми гарантуємо вам життя! – вигукнув керівник групи захоплення. – Кидайте зброю та виходьте з піднятими руками! Ви оточений!

– Аллах Акбар! – підстрибнув Олег і жбурнув гранату в бік вулиці, де перегрупувались бійці.

Пролунав вибух, і кілька скривавлених тіл залишилися безпорадно лежати на асфальті. Бійці кинулися вперед, поранили Богдановича в плече і ногу, а потім скрутили його на землі. Він намагався чинити спротив, але марно. Пораненого Богдановича відвезли до секретного об'єкту КДБ, де на нього чекав медичний огляд та ретельна оперативна робота кращих працівників «Контори» та ОАЦ. Шуму вже було багато, інформація була на самій «горі».

Проте Богданович вів себе як скажений, постійно вигукував радикальні гасла та фрази арабською мовою, впадав у напівбожевільний стан і погрожував масштабними терактами та помстою «Нових асасинів».

Чекісти не могли зрозуміти, що відбувається, та взагалі, як так вийшло, що в самому ліві білоруських спецслужб опинився не просто «кріт», а координатор однієї з найзагадковіших та найнебезпечніших терористичних організацій.

Завести з ним розмову не вдавалося навіть під тортурами та психологічним тиском, результату не було. Аналізи також виявили, що він перебував під сильною дією психотропних засобів, які не були відомі чекістським медикам. Ніхто не знав, що далі робити. А тим часом група оперативників виявила в різних містах столиці чимало документів, які наче підтверджували безпосередній зв'язок Богдановича з терористами та його координацію їхніми діями. Всі були вражені та розгублені. І ніхто навіть не подумав, що це була така собі липа, професійно підготовлена Хасаном та Махмудом як частина операції, до якої вони роками ретельно готувались.

Орден «Нових асасинів» укотре підтвердив, що сучасний світовий тероризм вийшов на новий етап розвитку, і тепер навіть половину істинної інформації про терористичну діяльність знайти неможливо. Фактично – це міні-держави, секти, закриті тоталітарні групи, які пішли досить далеко в своєму розвитку, на боротьбу з якими сучасні провідні країни світу не витратили належного часу, ресурсів та уваги. Плоди такої праці будуть давати про себе знати (це лише початок), створюючи загрозу цілому світоустрою. А тепер задумайтесь: а скільки аналогів таких «Нових асасинів» існує в наші дні та що ми про них знаємо? Відповіді немає. В тому-то і полягає трагізм світової безпекової системи. C'est la vie.

А тим часом вантажівка з Іваном та Махмудом прибула на територію колишнього заводу під Варшавою, де на них чекала група бойовиків. І саме тут сталась розв'язка. Завод оточила спецгрупа Анджая. Блискавичними діями спецпризначенці не дали бойовикам жодного шансу на опір і протягом хвилини нейтралізували їх, а територію покинутого підприємства почали зачищати. Під час її прочісування було знищено ще двоє бойовиків, що переховувались у боксах, декількох було затримано.

Бійці з групи Анджая почали обережно розбирати вміст фури. Ніхто не знав, що може статися наступної хвилини. Махмуд спочатку нічого не підозрював, але затягування з часом розвантаження почало його бентежити. Він спробував сам вилізти зі схованки, але одразу побачив бійців спецназу. Почав хаотично стріляти і навіть встиг поранити кількох силовиків. Але сили були нерівні. Тоді Махмуд спробував застрелитись, але йому не дали: поранили в руку і повалили на землю. Спецбійці швидко витягнули його з машини й доставили до мікроавтобуса. Далі під час розбирання вмісту машини, було виявлено й Івана, який від переляку аж скрикнув і закрив обличчя руками. Він взагалі не знав, що відбувається. Але Анджей, який миттю з'явився, швидко привів його до тям та відвів до машини. Проте Іван і далі перебував у стані шоку і майже не сприймав заспокійливих слів Анджая.

Його відвели в інший автомобіль, а на об'єкті залишилися співробітники силових відомств. Іван не розумів ще, що відбувалось, страх сильно паралізував його свідомість. Під час захоплення об'єкту, що контролювали «Нові асасини», було вбито 10 бойовиків, затримано троє, враховуючи самого Махмуда Аліма. У супроводі військових та бійців спецназу внутрішньої безпеки Польщі, терористів відвезли на секретні відомчі об'єкти польських силовиків, де ними мали зайнятись відповідні експерти. Для багатьох це стало великою перемогою, можливістю отримати кар'єрний зріст, преференції по службі. Для інших – це стало неабияким досвідом.

Івана теж відвезли на один з таких об'єктів під Варшавою. З ним працювали психологи, кілька експертів з протидії екстремізму та тероризму, розпитували про всі деталі того, що відбувалось в Білорусі. Безпосередню участь в цьому брав і Анджей, стежачи за тим, щоб не було особливого тиску на хлопця.

В якийсь момент Іван попросив сигарету. Анджей не відмовив йому і запропонував закурити в кабінеті, де вони знаходились.

– Я ще досі не опанував себе, – мовив Іван, помітивши, що в нього досі тремтять руки, – це просто якийсь жах. І як я пережив усе те, про що розповів тобі та твоїм колегам? Я досі не вірю, що вижив і знаходжусь тут. Чи то кінець? Чи ще тільки початок? Що далі?

– Не лізь поперед батька в пекло, – спокійно відповів йому Анджей. – Ти навіть не уявляєш собі, який внесок ти зробив у національну безпеку нашої країни. Ти та твої дії стали предметом зацікавленості дуже серйозних та впливових людей. Тобі нічого не загрожує, тепер ти під нашим захистом, мій друже. Завдяки тобі розкрита потужна мережа терористів, їх плани, методи, способи вербування та маніпуляції свідомістю. З Махмудом Алімом вже працюють найкращі наші експерти. Ти здивував усіх. Хочеш запитати, як ми тебе вирахували і все пішло за нашим сценарієм? Дуже просто. Подивись на свій браслет, що я подарував колись тобі. І тоді ти все зрозумієш.

– Але як? То я весь час був на гачку? – здивувався Іван, докуривши сигарету. – У мене просто немає слів. Навіть не хочу запитувати про деталі. Мені все набридло, я хочу повернутись до нормального життя, без цих шпигунських пристрасей, терористів та КДБ. Коли це все скінчиться?

– Бачиш, Іване, – усміхнувся Анджей, – напевно підсвідомо ти сам завжди хотів такого авантюриницького життя і пригод. От і отримав, бо думки можуть бути матеріальними. На жаль, від такого життя ти вже нікуди не подінешся, зміниться тільки інтенсивність таких подій, враховуючи те, що ти тут і тобі нічого не загрожує.

Ми дбатимемо про твою безпеку, а ти повернешся до нормального життя тут в Польщі, ми й надалі допомагатимемо тобі. Тепер ти залежиш від нас, в якійсь мірі, можливо, і ми від тебе. Ми дуже цінуємо тебе. Ти навіть не уявляєш наскільки. Скоро почнеш життя з чистого аркуша. Але це не фінал. Нам ще треба буде багато дізнатись про все, що відбувалось з тобою в Білорусі, про КДБ та ОАЦ, що шукав Махмуд в районі Житковичів, які засоби він використовував для маніпуляції свідомістю та зомбування людей. Все це дуже важливо. І не забувай, що сам Орден «Нових асасинів» нікуди не подінеться і продовжуватиме своє існування в світі надалі, що вже є ризиком для всіх нас. Це великий виклик для безпекової політики, як для країн ЄС, так і для окремо взятої країни, як Польща.

– Але що далі буде зі мною? І де Маша? Як вона? Як моя мати? – нервувався Іван.

– З ними все буде гаразд. А з Машею ти вже скоро побачишся. Ми подбали про неї, просто зачекай. Один мій хороший друг з посольства Польщі в Білорусі допоміг їй. Скоро все сам дізнаєшся і побачиш, – дивився через відкриті двері кабінету на роботу своїх колег Анджей. – Пригод було багато, більше ніж в фільмах і книжках, бо то є життя, а не якийсь вигаданий сюжет. Може колись на старості напишеш книжку про це, але в дуже стислому вигляді, враховуючи рівень секретності. І пам'ятай, навіть Маша не мусить знати все, це заборонено, а документ про нерозголошення ти зараз підпишеш, Іване. Ти скажеш їй так, як ми продумаємо. Це заради вашої ж безпеки. Дівчатам не треба знати всього, елементарні речі з життя. Цю заборону не можна буде порушити, навіть якщо на кону стоятиме питання ваших стосунків. Це ти маєш зрозуміти, щоб потім не було проблем. Я кажу про серйозні речі. Не наробі дурниць. Тобі краще тепер завжди прислухатись до мене, тепер я твій єдиний незамінний друг та товариш. Пані Родзинські тобі теж допомагатиме, але на все свій час. Нам ще треба багато попрацювати. Колеги чекають на нас. Готовий? То ходімо, не можна втрачати час, найцінніше в цьому житті.

– Гаразд, ходім, – видихнув Іван та пішов разом з Анджеем до його колег для участі в оперативно-слідчих діях.

З ним говорили контррозвідники, співробітники департаменту, що займаються протидією тероризму та екстремізму. Розмови були важкі і втомлювали хлопця психологічно й морально. Але вибору в нього не було. Їх цікавили абсолютно всі деталі та нюанси. Досі залишалось загадкою, які препарати використовував Махмуд для зомбування людей і які реальні плани мали «Нові асасини» в Білорусі, активно цікавлячись таємними військовими об'єктами на околицях Житковичів, існування яких для багатьох в Польщі було або невідомим, або більше існувало на рівні чуток, ніж реальної перевіреної інформації.

Допити Махмуда нічого не додавали. Вочевидь, він скористався невідомою психологічною установкою, яка зробила його цілком неадекватним. Нічого не могли зрозуміти ані медики, ані психологи, залучені до роботи силовиками. Ніхто не міг зрозуміти суті дії цієї установки і що її викликало: автотренінг чи якийсь препарат. Нічого схожого у своїй практиці вони досі не зустрічали. Експертів з цієї таємної галузі сучасної зброї не було. Значна частина навіть і не вірила в те, що таке взагалі можливе. Анджей сам мало не божеволів, але повернути Махмуда до нормального стану свідомості не вдавалось. Нічого не допомагало. Силовики лише руками розводили.

Допити із затриманими бойовиками теж давали дуже мало інформації, адже вони теж перебували під впливом дії схожої психічної установки. Напівбожевільного Махмуда, психічний стан якого помітно погіршувався, перевели під пильний контроль до камери. Далі при ретельному огляді його речей були знайдені деякі невідомі речовини, телефони та різні технічні пристрої, які негайно були відправленні на експертизу до відповідних лабораторій. Особливої уваги заслуговував невідомий для поляків препарат, дія якого, на їх погляд, могла приводити до маніпуляції свідомістю людини та її зомбування, але складники і принцип його дії залишалися невідомими. Подальші дослідження потребували часу і прискіпливості. Багато цікавої інформації надали і телефони Махмуда, де були вказані номери тих людей, які були включені до агентурної мережі терористів в деяких країнах Європи, а також в Білорусі. Але як було розговорити самого Аліма і привести його до тями наразі виглядало неможливим.

Після х бесід, що тривали майже протягом доби, Анджей своїм автомобілем відвіз Івана до Варшави. На нього чекав новий гуртожиток, де він мав жити в рамках участі в новій програмі, куди мав змогу пройти завдяки йому та Елен.

– Постарайся якомога швидше привести себе до ладу, – сказав Анджей, коли вони прибули на місце. – Це дуже важливо. Я розумію, як тобі важко після всього, що довелось пережити. Але треба зібратись думками, відновити сили та розпочати все з нового аркуша. Не можна тепер всього боятись та нікому не довіряти. Це шлях до психічних травм, а іноді – і самогубства. Зрозумій це, мій друже. Ти – молодець і я пишаюсь тобою, навіть не уявляєш як. Ми зробили те, про що донедавна і не мріяли. Ми майже перемогли. Невідомо, що буде далі, але думаю, що все буде гаразду, Іване. Тут гроші на перший час, далі з тобою зв'яжеться вже Елен, вона більше тобі допоможе та введе в курс справ. До початку програми ще маєш багато вільного часу. А Маша... На все свій час. Вже недовго чекати, мій друже. Не нервуй, при звичаюйся до життя, тобі треба берегти себе. Якщо ти нам знову знадобишся,

я зателефоную і сам за тобою приїду. А роботи ще в нас може бути, ой як багато. З тобою все добре?

– Так, я в нормі, – кивнув головою Іван. – Будемо на контакті, Анджею.

– Добре, – потиснув йому руку, – то йди реєструйся та звикай до нового місця. На зв'язку!

Іван пішов до рецепції гуртожитку, показав свій паспорт і заповнив необхідні документи. Жінка дала йому ключ, після чого він пішов на третій поверх, де його й очікувала його одностільна кімната. Відкривши вікна, він сів на ліжко та почав виймати продукти із сумки, яку йому дав Анджей. Він непокоївся за рідних і Машу. Думок виникало багато, тому він ще довго не міг заспокоїтись. Почувався не у своїй тарілці, навіть шматок хліба до рота не ліз.

А тим часом Маша їхала до Польщі й теж не без пригод. Автобус дорогою двічі ламався і був вимушений щоразу зупинятися на дві години на ремонт. До митниці вони прибули з запізненням понад чотири години. Перевірки були дуже ретельні та займали багато часу. Автобус перевіряли так, наче в ньому знаходились самі злочинці та контрабандисти. Собаки шукали наркотики і зброю, а самі митники надзвичайно ретельно переглядали всі речі.

На Машу була звернена особлива увага. Її паспорт пробивали по базі, бігали туди-сюди, то дзвонячи до когось в Мінськ, то в Брест, то шукаючи інформацію в базі даних. Її речі перевіряли кілька разів, ставили дивні запитання, зокрема, про родину та навчання в університеті. До неї навіть підходив працівник КДБ, що знаходився поруч на митниці та ще раз ретельно особисто оглянув її речі й документи, намагаючись знайти якусь зачіпку, а потім відвів до окремої кімнати, де примусив працівниць КПП провести більш ретельний її огляд. Ті з усією «пристрастю» змусили її повністю роздягнутись, перевірили весь її одяг і всі куточки тіла, зокрема й інтимні. Маша ледве стримувалась, щоб не заплакати. З нею поводитись дуже нахабно та грубо, а одна з жінок навіть вдарила по спині за те, що вона начебто повільно роздягалася. Потім до кімнати увійшов чекіст і, витріщившись на її оголене тіло, наказав швидко одягатися.

Далі він провів її до іншого кабінеті та схопивши за руку вигукнув: «Кажі, курво, навіщо насправді їдеш до Польщі? Утікаєш? Кажі! Нас попередили, що ти за фрукт і в чому можеш бути замішаною. Але зі столиці досі немає відповіді, дуже сильно вони чимось зайняті. Поняття не маю, що там зараз сталося. Але мені не подобається це. Ти щось приховуєш, чи не так? Я можу легко вибити з тебе, що мені потрібно, чуєш, хвойдо! Не віриш мені?»

– Вірю, – заридала вона. – Але я ні в чому не винна. За що ви так зі мною? Я їду навчатись...

– Чому навчатись, курво? – зірвався на крик працівник КДБ. – Антидержавній діяльності, як вся ця опозиційна нечисть з вашої так званої просунутої молоді? А потім що? Акції протесту та антиконституційна діяльність в Білорусі? Недарма твоє прізвище фігурує в наших списках, ще й у специфічних списках. Не розумію, чому немає наказу тебе затримати, вони там що в Мінську з глузду з`їхали чи плювати хотіли на таких фруктів, як ти, красуне? Моя б воля, ти б у мене тут залишилась на пару діб ще й з усіма відповідними наслідками. Я би тобі дав раду. Але немає наказу. Не розумію. В чому тим там замішана була? Говори!

– Ні в чому, – опустила голову вона.

– Брешеш, суко! – різко вхопив її за підборіддя чекіст, примушуючи дивитись собі в очі. – Як мені хочеться тебе зараз вдарити, курво! Але маю відпустити. Поки що. Вважай, що тобі дуже поталанило через те, що немає чомусь наказу затримати тебе. Я ще дізнаюсь, чому. Іди геть!

Маша, витерла сльози з обличчя і, уникаючи зацікавлених поглядів інших пасажирів автобуса, сіла на своє сидіння. Та сльози знову душили її.

Через п'ятнадцять хвилин автобус перетнув кордон Польщі. Ще година перевірок і вони рушили далі в напрямку до Варшави. Після польської митниці Маша заспокоїлась і заснула, увімкнувши улюблену музику на MP3-плеєрі. Під «Старі Ольси» та ірландський фолк вона задрімала, а прокинулась тільки через кілька годин.

Автобус прибув із запізненням на 5 годин до Західного вокзалу Варшави, на вулиці вже темніло. Її мали зустрічати, але наразі не було нікого. Вона не знала, що робити: чуже місто, інша країна, нікого зі знайомих... Люди розійшлись, автобус поїхав геть.

Вони сіла на лавочку на платформі та, прибравши з дороги сумки, почала шукати в телефоні номери, кому можна було дзвонити. Телефон працівника посольства Польщі в Мінську не відповідав, Івана так само. Їй здалось, що про неї всі забули й кинули напризволяще. А навколо періодично крутилися добряче підпили чоловіки сумнівної зовнішності, кидаючи на неї дивні погляди. Такі іноді зустрічались на вокзалі. Один спробував заговорити, та вона відповіла доволі грубо, щоб негайно відчепився.

І вже коли геть стемніло, до неї підійшли двоє незнайомців, перепитали ім'я та прізвище і вибачились за запізнення, мовляв, не знали, коли саме мав приїхати її автобус. Вони віднесли її речі до багажника автомобіля, ввічливо запросили сісти і запропонували поїхати кудись перекусити. Ніхто з них не представився, зазначивши лише, що вони друзі і їм доручено їй допомогти.

Після вечері вони відвезли її з речами до одного з хостелів, пообіцявши, що наступного дня відвезуть до гуртожитку, бо на той час ще не були залагоджені деякі організаційні питання. Всю ніч вона не могла заснути, думала про Івана, і лише під ранок трохи задрімала. Наступного ранку її забрали ті ж самі чоловіки та відвезли до гуртожитку, вирішили всі питання на рецепції і провели до її кімнати, яка їй дуже сподобалась. Вони їй дали трохи грошей, сказали, що згодом з нею мають зв'язатися, а зараз вона може побачитись з Іваном і дали номер його кімнати. Коли турботливі незнайомці пішли, Маша одразу ж помчала шукати кімнату свого коханого.

Знайшла потрібні двері і постукала. Тиша. Вона почала стукати гучніше. Знову без відповіді. Раптом вона почула кроки і машинально повернула голову.

– Іван?! – вигукнула вона, побачивши коханого, що ішов коридором просто до неї.

– Маша!? – не повірив своїм очам Іван.

Вона побігла йому назустріч і міцно схопила його у свої обійми. Її емоції вибухнули вулканом, тож, забувши про все на світі, вона почала його пристрасно цілувати. Вони притиснулись одне до одного і довго не могли зрушити з місця. Потім він узяв її за руку і провів до дверей своєї кімнати, його руки тремтіли, ключ вислизав із пальців і кілька разів падав на підлогу...

У кімнаті вони сіли на ліжко і якийсь час мовчки сиділи, лише насолоджуючись присутністю одне одного. Розмовляти ні про що не хотілося, тому вони лише витирали одне одному вологі очі.

Потім прилягли на розстелене ліжко, не роздягаючись, сплелися в обіймах і дивились у вікно та на місяць, який щойно з'явився на вечірньому небі Варшаві. Іван ніжно грався її волоссям, а вона лежала у нього на плечі і насолоджувалась дотиками коханого. Вони знову почувалися єдиними в усьому світі і неймовірно щасливими. Тут немає ні КДБ, ані терористів, а все, що було раніше хотілося забути як страшний сон. Тут є море ніжності, тепла і насолоди. І можна більше ні про що не думати, а просто так і заснути до самого ранку: в обіймах коханого – на його плечі.

Зранку Івана привітала приємна усмішка коханої та пристрасні поцілунки. Вона вирішила показати Івану свою кімнату та щось приготувати. Але харчів особливо не було, були бутерброди та печиво, що залишилось в Івана з минулої доби. Вони доїли те, що залишилось, але голод не втамували. Треба було йти до магазину. Тож вирішили швидко прийняти душ і збиратись на прогулянку, бо й погода була саме та.

Іван взяв сумку з речами, яку приготувала для нього мати та частково Маша. Він вибрав нові джинси на блакитну сорочку, стильне взуття, яке купив ще

минулого року в Варшаві, але воно не втратило своєї привабливості та зручності. Маша одягла коротку спідниці, красиві чорні колготки та рожеву сорочку. Хвилини десять – і зачіска й макіяж Маші теж були готові. Іван милувався красою коханою, легенько обіймав її за талію і цілував у шию. «Я готова, – усміхнулась Маша. – Ще окуляри не забути і можна йти!»

Взявшись за руки, вони збігли східцями вниз. Вулиця зустріла їх теплим повітрям, довкола бігали дитлахи та їздили велосипедисти. Закохані перейшли дорогу та пішли на зупинку транспорту. Іван купив два добових квитки і запропонував поїхати до центру, а не обмежуватись тільки походом до супермаркету. Це дуже сподобалось Маші.

Автобус був майже порожній, тому прокомпостувавши квитки, вони вибрали найкращі місця. Їхали, розглядаючи Варшаву з вікна автобуса, Іван розповідав, що знав. Маші тут дуже подобалось, адже це було перше місто Євросоюзу, в якому вона опинилася.

От і зупинка «Центр», час виходити. Іван взяв її за руку та повів показувати місцеві цікавинки. Вони підійшли до Палацу науки та культури, від вигляду якого Маша затамувала подих. Схожих будівель вона теж ніколи не бачила. Іван запропонував увійти всередину. Декілька хвилин у черзі – і є квитки, щоб оглянути панораму міста. Швидкісний ліфт доставив їх угору. І ось перед очима – краса, яку варто побачити кожному, хто коли-небудь буде в Варшаві. Польську столицю видно на боки і ті чудові краєвиди сягають обрію. Маша аж стрибала від радощів. Вона обіймала і цілувала Івана, не особливо зважаючи на інших людей, яких довкола було чимало.

На тлі цієї краси вони фотографувались на свої телефони, щоб залишити пам'ять про ці неймовірні хвилини, а потім знову цілувались до нестями, особливо в ліфті, де опинилися лише удвох і хтось випадково натиснув кнопку «Стоп» між поверхами.

– Я не можу, коханий, я втрачаю з тобою голову, – видихнула Маша, пристрасно цілючи шию коханого, а руками пестила його груди. – Завжди мріяла заволодіти тобою в таких місцях, вони мене неймовірно збуджують. Ще б трохи, і я тебе роздягнула б, незважаючи на наслідки, які могли би бути.

– Ти читаєш мої думки, – Іван помітив, що його рука вже давно у коханої під спідничкою. – Але треба йти звідси, поки ми не наробили дурниць. Хоча насправді мені зараз так хочеться плюнути на всі ці табу.

Ліфт повернувся на перший поверх. Його очікувало чимало туристів, тож вони здивовано проводжали поглядами розпашалі обличчя збуджених молодих

людей, що виходили з ліфту, нікого не помічаючи. Коли вони знову опинились на вулиці, Іван підхопив Машу на руки і почав кружляти з нею на зеленому газоні поруч з Палацом. Упавши у траву, вони ще довго реготали.

– Сонечко моє, – тихо промовила Маша, – мені так класно, я просто не можу навіть передати всі свої емоції. Ти – все найкраще, що в мене є, ти – моє спасіння. Я дякую Богові, що послав мені тебе. Якщо ми з тобою є половинками одного цілого, а ми віримо в це й відчуваємо, то цікаво, ким же тоді ми були в минулому житті? Як думаєш?

– Ти теж віриш в переселення душ та реінкарнацію, як і я? – продовжував бавитися її волоссям Іван. – І хоча ми є з тобою християнами, але і християнство каже про другі половинки, про кохання за духом, а не за плоттю. Так, я думаю, що в тому житті ми були дуже спорідненими душами, Машутко. Напевно братом і сестрою? Чому смієшся?

– Бо не думала, що в наступному житті буду кохатись з рідним братом, – засміялася вона. – Я жартую. Але знаєш, можливо, так і було. І оскільки тоді наші душі теж любили одна одну, Всевишній подарував нам можливість знову зустрітись в новому втіленні й бути щасливими, якщо ми переборемо всі проблеми, які нам послала доля.

– Все може бути, кохана, – замислився над тим Іван.

– Так що, брате, поцілуєш свою сестру? – засміялась Маша. – Ну а чому б ні, якщо сестра з минулого життя геть не проти?

– Сестричко, поцілую, тільки ще хочу трохи попестити твоє волосся, – бавився Іван.

– У мене є ідея, – піднявся Іван і Маші допоміг підвестися. – Треба з'їздити до мого знайомого, у нього зберігаються мої кошти, що я заощадив за цей час у Варшаві. Ми з ним разом в гуртожитку мешкали. Там чимала сума. А наступна моя ідея ще цікавіша, кохана!

– Кажі, кажі! – підстрибувала Маша, тримаючи його за руки.

– Поїдемо з тобою в невеличке турне, забудемо про все і всіх: тільки ти і я, і більше нікого, – подивився в її очі Іван. – А куди саме, хай для тебе стане приємним сюрпризом. Що скажеш?

– Та я тільки «за», – страшенно зраділа Маша і стрибнула на нього з обіймами та поцілунками.

Вони за кілька хвилин знайшли потрібний їм трамвай. Їхній шлях вів на інший берег Варшави – «на Прагу», як називали варшав'яки ту частину столиці. Вони знову розглядали місто, милувалися Віслою, коли проїжджали через міст, а далі – стадіоном, що височів на березі. І ось – потрібна зупинка.

Друга, до якого вони приїхали, звали Віталіком, він був з України. Отримавши «карту пòбиту», хлопець на літо залишився працювати у місті. Віталік був радий бачити Івана і зрозумів, що, нарешті, його друг був зі своєю коханою, історії про яку чув періодично від нього. Віталік запропонував якось іншим разом з ними зустрітись і поговорити про життя, бо бачив як закохана парочка поспішає. Отримавши гроші, наші герої, попрощавшись з приятелем Івана, поїхали назад до центру.

Іван узяв Машин планшет, і, спіймавши вільний вай-фай на вулиці Новій світ біля університету, почав шукати на різних сайтах квитки на найближчу добу. Знайшов одразу. Залишалось перекинути готівку на картку. Це не зайняло багато часу, бо банк був поруч. Квитки Іван заховав, бо не хотів до останнього їй казати, куди саме вони поїдуть, щоб не розвіяти приємності сюрпризу. Маша аж тремтіла від цікавості, але мусила терпіти.

Іван взяв її за руку і повів до Старого міста. Прогулянка «Старувкою» теж сподобалась Маші. Вони захоплено оглядали давні вулички та провулочки. Одним із таких провулочків вони вийшли до Вісли – саме туди, де Іван любив бувати раніше. Опершись на поруччя, вони спостерігали, як у небі літають птахи, а на пляжі відпочиває молодь.

Далі за маршрутом були залишки замку. Маша потягнула Івана прогулятися стінами замку, і вони дряпалися рунами, відчуваючи себе справжніми екстремалами.

Повернувшись на «Старувку», сіли у кав'ярні на вулиці. Погода була просто фантастична. Поруч ходили групи туристів з екскурсородами, долинали уривки цікавих розповідей. Іван з Машею замовили собі морозива і ще довго сиділи, насолоджуючись затишком і архітектурою довколишніх будівель.

І от настав час довогочікуваної подорожі. Автобус повіз Івана й Машу в невелике турне країнами ЄС. Для Маші це був насправді казковий сюрприз. Першими в турі стояли Чехія та Німеччина.

Прага. Казкове місто справжніх романтиків. Це відчули й наші закохані, блукаючи вулицями та провулками цього неймовірно чудового міста. Безліч туристів, атмосфера пригод, нових відкриттів та прогулянок притягувала Машу й Івана як магнітом. А Карлів міст дав їм зрозуміти, що найкращі митті в житті неодмінно мають бути пов'язані не лише з Польщею, але й з Чехією.

Доби виявилось мало для такого фантастичного міста як Прага. Іван з Машею пообіцяли собі, що колись неодмінно ще раз сюди приїдуть.

А тим часом в Варшаві Анджей та Елен розшукували Івана. Багато разів телефонували, але він був поза зоною досяжності. В гуртожитку відповіли,

що їх вже два дні, як не бачили. Працівнику польських спецслужб це дуже не сподобалось. Тоді через інші канали вони дізнались, що Іван та Маша поїхали за кордон автобусом. Але найбільше Анджея роздратовало те, що його ніхто про це не повідомив, бо, на думку контррозвідника, це було, як мінімум, небезпечним, та й порушувало їхню з Іваном домовленість. Елен теж нервувала, бо їй не подобалось те, що Іван тепер з Машею, а її симпатії залишились без відповіді. Горда полька ніби й мирилася з цією ситуацією, але загалом програвати не любила, ще і «якійсь незрозумілій білоруській націоналістці з далекого колгоспу», як вона про себе називала Машу.

Заарештований бойовик Махмуд Алім через деякий час взагалі втратив розум і демонстрував повну втрату зв'язку з реальністю. Тоді його перевели до таємної в'язниці, де тримати психічно хворих і особливо небезпечних злочинців. Але через кілька днів за невідомих обставин охорона знайшла в камері його мертве тіло. Ознак насильства чи вживання якоїсь отрути не знайшли. Судмедексперт констатував смерть через серцеву недостатність.

Злість і гнів охопили представників спецслужб, що відповідали за цю спецоперацію, але нічого вдіяти вони не могли. Не знаходив собі місця й Анджей на тлі самовільного зникнення Івана з Машею. Намагання отримати цінну інформацію від інших бойовиків теж не давали жодних результатів, бо вони так само демонстрували психічні розлади невідомого походження.

Така сама картина відбувалась у Мінську. Заарештований співробітниками ОАЦ та КДБ Олег Богданович демонстрував прогресуючі психічні розлади та проговорював інформацію, що не мала жодного логічного сенсу. Ані тортури, ані робота психоаналітиків та психологів з центрального апарату двох спецслужб не дали жодних результатів. А за дві доби Олег Богданович так само помер за нез'ясованих обставин. Лікарі теж констатували серцеву недостатність.

В цей час в лікарні КДБ з численними травмами перебували Олексій та Віктор Іванович. Начальник відділу захисту конституційного ладу прийшов до тями, в той час як Олексій ще перебував в комі. З Віктором Івановичем почали працювати представники контррозвідки КДБ та співробітники ОАЦ. Проте отримані ним травми на давали йому можливості допомогти слідству.

Проте поволі стан Віктора Івановича покращувався, а згодом до тями прийшов і Олексій, що одразу додало стимулу білоруським силовикам щодо активної праці. Проте і це мало що змінило. Контррозвідники підозрювали їх у зраді та в зловживанні службовим становищем...

Після чарівної Праги Іван і Маша помандрували до Німеччини.

– Коханий, як мені добре з тобою, – поцілувала його в автобусі Маша, – і що би я робила без тебе, моє сонечко. Без тебе і життя моє було б нудним і порожнім. Ти зробив мене щасливою, незважаючи на все, що ми пережили.

– Машутко, ти моя муза, ти моє натхнення, ти та, що даєш стимул жити й боротись, – відповів на її поцілунок Іван.

– Обожаю тебе, – міцно обійняла його Маша, – і нікому тебе не віддам, і більше ніколи не відпущу тебе від себе. Чуєш?

– Чую, кохана, – відповів Іван. – Я й сам не хочу нікуди відпускатися.

Німеччина розпочалась для них з Баварії, а далі вони потрохи пересувались на північ. Кожне місто, де вони були, запам'ятовувалось якоюсь позитивною «родзинкою». Так в одному з міст вони вночі опинились в досить цікавому та привабливому закладі, який мав назву «Метро». Це була дискотека, оформлена в дуже цікавому стилі. Все нагадувало класичну станцію метро: платформа, ескалатор, а також вагони, які періодично рухались по колу. Танці тривали всюди, але особливо гаряче було в самому вагоні метро, де все виглядало настільки екзотично, що ти себе уявляв в реальному вагоні потяга, який пересувається від станції до станції, але там всі танцюють, відпочивають і п'ють. Були тут і легкі наркотики, які дві німкені задарма дали Іванові. Маші це не сподобалось і вона відібрала в нього ці таблетки і викинула у відчинене віконце вагону. Іван лише усміхнувся у відповідь.

Тим часом потяг рухався, а в ньому рухались «пасажири». Відвідувачі закладу були одягнуті в дивні костюми: хто був персонажем фільму жахів, хто клоуном, а хтось – якимось політиком. До них приєднались Іван з Машею, розмалювавши собі обличчя в кольори історичного прапора Білорусі.

Кілька коктейлів – і наші закохані почали шалено витанцьовувати то в вагоні, то на ескалаторі, то на самій платформі. Маша так збуджувалась, що була готова оволодіти коханим тут і вже, але Іван контролював ситуацію. І тільки згодом Іван зрозумів, що їм підсунули коктейлі з якимось слабким наркотиком. Він про це сказав Маші, після чого та розсердилась і хотіла влаштувати сварку з барменами. Іван її заспокоїв поцілунками та пестощами. Тоді вони раптом опинилися удвох у кабіні машиніста, і там почалося...

Маша зняла з себе верхній одяг та божеволіла від поцілунків коханого в груди. Він грався з ними, ще більше збуджуючи її. Вона тремтіла і стогнала. Тоді Іван, не роздягаючи її далі, посадив собі на коліна. Вона розщепнула йому джинси, пестила рукою тугий стрижень, а потім, не знімаючи спідниці, а лише нижню білизну, почала кохатися з ним коханням. Вони так стогнали та віддавалися одне одному, що забули, де знаходяться, і що на них так вплинув невідомий наркотик. І

коли настав час екстазу, тіло Маші струсило, мов від удару електричним струмом. Побачивши, що Іван теж на межі вибуху найвищої насолоди, Маша нахилилася і зробила те, що так полюбляв її коханий під час занять сексом. Отримавши порцію його «соку», Маша підвелася йому на коліна, витерла губи язиком та продовжила його пристрасно цілувати.

Вони привели себе до ладу та повернулись до людей, частина яких теж знаходилась під впливом різних допінгів. Ще трохи потанцювавши, вирушили до свого тимчасового помешкання.

В хостелі Маша й Іван опинились лише у п'ятій годині ранку, одразу ж пали в ліжко і проспали аж до обіду. Розбудила їх прибиральниця, нагадавши, що через півгодини їм треба виселятись. Вони швидко разом прийняли душ, зібрали речі і побігли до свого автобуса.

– Оце була нічка, – сміявся Іван, – мені так ще ніколи не було добре. Не знаю, що вони нам підсипали в коктейль, але це було щось...

– Ти ж знаєш моє негативне ставлення до наркотиків, – відповіла, хмурившись, Маша. – Було класно тому, що ми штучно змінили свою свідомість. Хоча те, що ми з тобою чудили в кабіні машиніста вчора, було круто. Такої насолоди від сексу я ніколи в житті не отримували.

– А це і є, кохана, ефект дії наркотику, – легенько ущипнув її за сідничку Іван. – І ти була вчора неперевершена.

– Дякую, ти теж, Іване, – усміхнулась вона і торкнулася блискавки його джинсів. – Я з тобою була, як у раю. Ти відносив мене на небеса, коханий.

– А ти мене в космос, – зупинився Іван і ніжно поцілував кохану в губи.

Далі була поїздка до Берліна та прогулянки цим нереальним містом, яке Маші сподобалось не менше, ніж Прага. Прогулянки економічним центром Євросоюзу для Маші були наповнені зацікавленням та пошуком відповідей на запитання, як німцям вдалось після падіння нацизму, роз'єднання німецького народу, а потім його воз'єднання, досягти таких успіхів. Вона хотіла зрозуміти, в чому полягає секрет їхнього успіху. Іван намагався їй це пояснити, адже насправді все було дуже просто. Шкода, що цього не розуміли еліти в пострадянських країнах.

Після такої подорожі повертатись до Варшави не хотілось, але вони мусили. І «польський бус» відвіз їх до самої Варшави. Але не встигли вони під'їхати до станції метро «Млочини», де була кінцева зупинка автобуса, як телефон Івана почав розриватись від есемесок і дзвінків. То були старі повідомлення від Елен та Анджее, де його сварили за те, що він самовільно поїхав в подорож з Машею, нікого не повідомивши їх про це.

Анджей наполягав на терміновій зустрічі і сказав, що вже їде до «Млочин». Подалі від зайвих очей вони зупинилися, чекаючи на приїзд Анджея. За кілька хвилин приїхав «Мерседес», в салоні якого сиділи Анджей та Елен.

– І що ви собі дозволяєте, панове? – суворо запитав у них Анджей, коли вони сіли в автівку. – Я вас запитую? Ми не для того витягували вас з того пекла, щоб ви так плювали на нас та дозволяли собі такі речі. Я можу бути сердитим та злим, можу покарати за необачність та самовільність. Ви що в героїзм гратись почали, забули в якій халепі насправді перебуваєте? Так я можу нагадати. Особливо це тебе, Іване, стосується.

– А що може з нами статись в Європі? Ми ж не в Білорусь повертались чи не Близький Схід літали, – розвів руками Іван. – Чому така паніка і гостра реакція?

– Послухай мене, хлопче, – сердито відповів йому польський контррозвідник, – ти мені тут припини дурника з себе корчити. Забув, де ти був та що пережив, забув, що є носієм важливої інформації, і якщо ти потрапиш до рук ворога, то це кінець не лише тобі, а й купа проблем нашої службі. Якщо тобі плювати на себе і свою дівчину, то знай, що на нас так просто плювати не можна, зрозумів? Ми ж тут не твої друзі з університету. І про всі свої отакі пересування ти маєш повідомляти нас, щоб ми знали, де тебе чорти носять. Хоча б для того, щоб знати, як тебе витягати з халепи, якщо ти до неї потрапиш, не дай Боже.

– Ви більше переймаєтесь за себе та свою шкуру, а не за нас, Анджею. Називаймо речі своїми іменами, – не стримався Іван. – Для вас головне – це ваша служба та успіхи, а ми – це так, пішаки, таких як ми, у вас багато. Просто ми потрібні для того, щоб нас використати у вигідних для вас комбінаціях!

– Що? – розсердився Анджей і, заглушивши двигун, зупинив машину на узбіччі. – Ти що взагалі знахабнів, хлопчиську! Ти кого тут з себе корчиш? Героя перед своєю дівчиною, так я швидко тебе на місце поставлю!

Анджей вийшов з машини і витягнув з неї Івана. Маша хотіла вибігти, але Елен її затримала. Маша намагалася відірвати її руку від дверей і вискочити, але за це отримала ляпас від пані Родзинські. Вона не бажала терпіти такого ставлення до себе і хотіла дати відсіч, але натомість отримала ще кілька болючих ляпасів.

А тим часом Анджей відважив кілька ляпасів Івана, притиснув його до дерева і прошипів: «Ще раз дозволиш собі так поводитись зі мною і настільки безвідповідально до нас ставитись, я тебе спочатку розмажу по стіні, а потім викину, як ганчірку, на кордоні білорусам, нехай їм сюрприз буде».

– Не викинеш, козел, – вирвався з його рук Іван, – бо тоді всім там стане відомо про те, що відбулось насправді. А для вас це майже катастрофа. Тому залиш свої погрози при собі.

– Послухай мене, йолопе, я можу зробити твоє життя нестерпним і кинути тебе та твою дівку за ґрати або взагалі інспірувати ваше зникнення, – відрубав Анджей. – Будете гнити в тюрмі до кінця своїх днів. Ти мене зрозумів, покидьку? А тепер сідай в машину та поїхали. Швидко! Більше повторювати не буду.

Іван підкорився. Вони виїхали за місто, де Анджей привіз їх до конспіративного будиночка. Вони увійшли. Елен та Маша залишились в одній кімнаті, а Іван з Анджеем піднялись нагору до зали.

Елен презирливо дивилась на Машу і не розуміла, що знайшов Іван у цій селянці, а її, дуже вродливу і впливову жінку, проігнорував. Маші не сподобались ці мерзенні, повні агресії погляди польки.

– Ти так на мене дивишся, наче я твою хату обікрала, – не стрималась Маша.

– Краще говори російською, твоя польська – це просто жаж, – єхидно глузувала з неї Елен. – А те, як я на тебе дивлюсь, то не твоє діло, принцесо. Подякуй, що взагалі витягнули тебе з того колгоспу, а то б сиділа там далі і врешті потрапила б до лап КДБ. Там би вони тебе швидко до рук прибрали. Твоя тендітна шкіра, милі оченята та гарні губки знайшли би застосування в катівнях білоруських чекістів.

– Що ти що собі дозволяєш, стерво?! – розсердилась Маша. – Думаєш, якщо ти полька і маєш престижну роботу, це дає тобі право знущатись наді мною, виставляючи нашу країну якимось суцільним колгоспом? Та хто ви такі, щоб нас вчити? Якби не американські гроші була би ти і твоя країна в повному лайні. Постійно в штани би накладали від страху перед Росією! Хто ви такі, щоб нас принижувати та вважати за бруд під нігтями!

– Стули пельку, курво! – спалахнула Елен. – Ще якась колгоспниця мені такого не казала, про нашу роботу і батьківщину! Та якби не ми, ти, твій Іван і сотні таких як ви, були би в лайні, в тюрмах КДБ без жодного шансу на свободу та достойне життя! Ви невдячні дармоїди, ви нам дякувати мусите, що ми вам так допомагаємо!

– Та що ти кажеш, люба моя паняночка?! – провокувала її Маша. – Знаємо ми вашу допомогу, розкажи про це комусь іншому, а не мені. Зараз ми її теж бачимо. І чим ви кращі від наших чекістів з таким підходом?

– Дурепа ти, ми все робимо якнайкраще для вас, бо якщо ви потрапити до лап КДБ чи терористів, вам буде кінець, а ви цього не розумієте, розумнице ти наша! – вигукнула пані Родзинські. – Ви навіть не подякували нам за допомогу, а от тільки критику ми і чуємо. Ми робимо так, щоб було краще і вам, і нам. Розумієш? Не розумієш. І що в тобі Іван знайшов?

– Так ось воно що, – усміхнулась Маша. – Напевно тобі ще й Іван подобається. Тепер я розумію, чому ти мене так ненавидиш і такі проблеми створюєш. Так знай,

хоч ти і впливова, можливо і гарна для своїх тридцяти років, але Іван мій є і буде моїм завжди, і нічого тобі там не світить.

– Та забирай собі цього хлопчиська, хоч вдався ним, – махнула рукою Елен.
– Не потрібен він мені, цей скарб. Довкола мене такі чоловіки, а я буду зупинятись на ньому. Ха! Чи не завелика ціна йому буде?

– Ага, розкажеш йому про це, а не мені. Дівчина дівчину добре відчуває, – засміялась Маша. – Не вмієш ти брехати, Елен, ой не вмієш! То й шукай собі польського пана, рівню, нема чого поглядати, як ти натякаєш, на невдаха та нерівню для тебе за статусом. Королево ти наша!

– Стулися, курво! – і Елен жбурнула в неї келих.

Маша встигла відхилити голову, і келих розбився об стіну. Тоді слідом за Машу полетіли туалетний папір і ганчірка. Але теж мимо. Елен не могла заспокоїтись, а Маша з неї сміялась. Цей галас почув Анджей та спустився вниз. Зрозумівши в чому справа, він залишив Машу в кухні, Елен в спальні, а сам повернувся до Івана.

Розуміючи приблизну картину в Мінську та безперспективність подальшої подвійної гри Івана з КДБ, Анджей дав зрозуміти Івану, що прийшов час заявити публічно про те, що «Контора» робить в Білорусі, про те як вербувала його та що хотіла від перебування білоруської молоді в Польщі. Іван вже не настільки хотів це робити, як рік тому, але розумів, що іншого виходу в нього немає і відмовити спецслужбам Польщі він не може. Побожування щодо долі матері та брата, а також родини Маші не були для польського контррозвідника аргументом, його цікавив інший результат, до якого вони потрохи наближались.

– Але ж ти розумієш, що це означає зараз для наших з Машею рідних? – розводив руками Іван. – Навіщо робиш з них жертв?

– А навіщо ти погодився їхати до Польщі, працюючи на КДБ? – сердито відповів йому контррозвідник. – Невже думав, що з цим можна буде так просто жити тут далі? Думав, що за це не доведеться відповідати? Ти вже більше року відповідаєш за це і надалі відповідатимеш, і скажи мені дякую, що ти зараз перебуваєш не у в'язниці за шпигунство і не в тюрмі КДБ за подвійну гру. Ти маєш мені та Польщі в цілому дякувати, що витягнули тебе з пекла, мій білоруський друже. Ми допомагаємо вашій країні, так само як і Україні, у ваших прагненнях побудувати демократичне суспільство, бо ми всі пов'язані історично, знаходимося на одній боці в боротьбі з російською агресією. Розумієш? Ваша влада – влада внутрішньої окупації, вона має бути замінена на владу справді патріотичних політиків, які наблизять вашу батьківщину до ЄС та НАТО. А весь світ має знати правду про злочини диктатури Лукашенка та про те, що робить ваше злочинне

КДБ. Нехай вони знають, що нічого в них не вийде, а перемога все одне буде на нашому боці. Це буде великий іміджевий удар по КДБ та силовому апарату Білорусі. І час завдати його нарешті настав. Ти й сам цього чекав стільки часу, просто забув через цю історію з терористами, які як сніг на голову, з'явилися в нашій роботі та на твоєму життєвому шляху, надавши тобі незмінний життєвий досвід, Іване.

– Можливо й так, Анджею, але тепер мені дороги не буде додому аж до тих пір, поки не зміниться влада в Білорусі.

– А навіщо ти погодився їхати до Польщі, працюючи на КДБ? – сердито відповів йому контррозвідник. – Невже думав, що можна так просто з цим буде жити тут далі? Думав за це не доведеться відповідати. Ти вже більше року відповідаєш за це і надалі відповідатимеш, і скажи мені дякую, що ти зараз перебуваєш не у в'язниці за шпигунство і не в тюрмі КДБ за подвійну гру. Ти маєш мені та Польщі в цілому дякувати, що витягнули тебе з пекла, мій білоруський друже. Ми допомагаємо вашій країні, так само як і Україні в ваших прагненнях побудувати демократичне суспільство, бо ми всі пов'язані історично, знаходимося на одній стороні в боротьбі з російською агресією. Розумієш? Ваша влада – влада внутрішньою окупації, вона має бути замінена на справді патріотичних політиків, які наблизять вашу батьківщину до ЄС та НАТО. А весь світ має знати правду про злочини диктатури Лукашенка та те, що робить ваше злочинне КДБ. Нехай вони знають, що нічого в них не вийде, а перемога все одно буде на нашому боці. Це буде великий іміджевий удар по КДБ та силовому апарату Білорусі. І час його завдати нарешті настав. Ти й сам цього чекав стільки часу, просто забув через цю історію з терористами, які як сніг на голову, з'явилися в нашій роботі та на твоєму життєвому шляху, надавши тобі незмінний життєвий досвід, Іване.

– Можливо й так, Анджею, але тепер я не зможу повернутися додому аж до того часу, поки не зміниться влада в Білорусі.

– Ти сам це добре розумів, коли розпочав грати в ці дорослі ігри, і маєш усвідомити, що й відповідати доведеться по-дорослому. Маєш бути сильним і ти обов'язково переможеш, а ми допоможемо. Потім повернешся додому й будеш працювати над створенням європейської Білорусі, – відповів йому контррозвідник. – Вибору в тебе особливого немає, погодься. А з рідними вашими нічого не станеться, адже фактично ви вже є публічними особами, тому будь-яка переслідування ваших родин завдасть чекістам ще більше неприємностей і ще більше зіпсує і так не найкраще реноме вашої країни у світі. Лякати вони можуть,

а от насправді їх чіпати, навряд чи будуть. На прес-конференції, яку ми плануємо, буде ще чотири активісти з молодіжного середовища Білорусі, які раніше були завербовані КДБ в інших ваших містах для того, щоб вони займались майже тим, чим і ти мав займатись, опинившись тут в Польщі. Вони теж готуються до цієї події. Боятися немає чого, тепер треба рухатись тільки вперед, розумієш? Грати в подвійні ігри з КДБ вже немає сенсу, настав час відкрити свої карти і прицільно вдарити по ваших. Вони самі це почали, то нехай тепер отримують гідну відсіч. Чи ти не згоден?

– Згоден, – мовив Іван, – так і зробимо. Але мені зараз важко на душі. Тобі цього не зрозуміти ніколи. Але вже хай буде як є. Будемо готуватись до прес-конференції.

Елен і Анджей вирішили не вплутувати в цю історію Машу, а розіграти карту лише самого Івана. Вони проговорювали з ним, що треба казати, на чому особливо наголошувати і які моменти краще обходити. Іван не боявся, але й жодного задоволення ця ідея йому більше не приносила. Він просто мусив усе зробити.

Маша це розуміла і не сварила його, а всіляко підтримувала та допомагала, щоразу повторюючи, що все буде добре, треба тільки трохи потерпіти.

І ось настав визначений день. На прес-конференцію білоруської опозиційної молоді зібралось чимало людей. Захід відбувався у Білоруському домі Варшави. За головним столом сидів Іван та ще чотири активісти: двоє з Гомеля, один з Могильова, а четвертий – також із Мінська, проте раніше вони ніколи не пересікались.

Модератор прес-конференції розпочав знайомити присутніх з молодими білоруськими опозиціонерами, після чого, кожен почав розповідати свою історію. Хлопець з Мінська, на ім'я Євген розказав, що в рамках інтернет-кампанії, «Революція через соціальні мережі» (РЧСС) вони закликали взяти участь у масових акціях протесту проти білоруської влади. Їхня діяльність зацікавила білоруські спецслужби.

«Які плани у РЧСС на 8 жовтня? Де знаходиться офіс керівника РЧСС у Варшаві? На які кошти він живе? Хто вчиться разом з тобою за програмою Калиновського? Хто з Міністерства закордонних справ Польщі співпрацює з «Революцією через соціальні мережі»?» – такі запитання були поставлені Євгенові після підписання згоди на розвідувальну діяльність у Польщі. Підпис був умовою звільнення з-під арешту, куди Євген потрапив у 2010 році. По прибутті вони вирішили надати КДБ неправдиву інформацію, а справі надати розголосу. Євген повинен був увійти в довіру організаторів «мовчазних протестів». Він отримав від агентів шпигунську програму, яку згідно інструкції повинен був завантажити на комп'ютер в одного

з опозиціонерів. При цьому він зазначив, що кількість співробітників КДБ серед молодих людей може бути великою.

Іван слухав та порівнював їхні історії. Але настала його черга. Його історія про співпрацю з КДБ викликала найбільше розголосу та дискусій, бо він зумів це правильно подати, використовуючи й свої ораторські здібності. Зрозуміло, що епізод з терористами був повністю випущений з уваги, але навіть погоджена інформація зробила фурор.

Іван відчував, що серед присутніх є агенти КДБ, але від того ситуація жодним чином не змінювалась. Прес-конференція наробила чимало галасу як у Варшаві, так і в Мінську.

Після її закінчення Іван взяв за руку Машу, яка чекала його в залі і вони швидко пішли геть, щоб уникнути додаткових інтерв'ю. Після цього йому зателефонував Анджей.

– Молодець, хороша робота, Іване. Ми тобою задоволені, – сказав він. – І ні про що тепер не хвилюйся, не накручуй себе. Все буде в тебе добре. Будеш далі вчитись тут, працювати й допомагати нам. А коли настане час, зробиш свій внесок у демократизацію Білорусі. Думаю, це станеться за років чотири-п'ять. Скоро починається навчання, готуйся, а поки відпочивайте з Машею. Вам тут нічого не загрожує, бо ви знаходитесь під нашим пильним наглядом. Ані КДБ, ані терористи тепер вас не дістануть.

– Добре, дякую, будемо на контакті, – спокійно відповів йому Іван і поклав слухавку.

– Все гаразд? – запитала Маша.

– Ненавиджу! – аж скривився Іван. – Паскудне життя! Мімікрія, брехня та нахабне використання людей. КДБ зламало наші життя та знищило перспективу на майбутнє в Білорусі за цієї влади, а Анджей та Елен спотворили ілюзію життя оцими фарбами штучної допомоги, що аж просто нудить. Знаєш, що я зрозумів за весь цей час, Машо? Нікому не потрібна наша країна, ані Лукашенкові, ані полякам, ані москалям, це все фарс і гра слів, імітація, не більше. В разі чого Білорусь поділять між собою росіяни та поляки, на цьому все й закінчиться. Ми не мусимо допустити цього, мусимо чекати свого виходу. Скільки треба – і в годину Х, коли настане наш час, станемо на боротьбу з будь-яким ворогом нашої країни, хоч зі Сходу, хоч з Заходу, а хоч і з самого Мінська. Лукашенко вбиває нашу країну з середини, Росія її поступово окупує, а отакі «друзі», як Анджей та Елен, створюють видимість, що вони за нас, наче допомагають нам, а насправді відстоюють свої національні інтереси в білоруському напрямі. Тим паче, риторика польських націоналістів

щодо «кресів сходніх», куди колись входила Західна Білорусь, нікуди не зникла, вона чекає свого часу і дасть про себе знати тоді, коли ситуація в Мінську вийде з-під контролю. Але зараз поляки – найменше зло, просто методи їхні зовсім інші, ніж у москалів чи Лукашенка. Але факт є фактом: всі вони не на боці нашого народу, кожен лише використовує ситуацію, щоб отримати свої дивіденди. А все це в тій чи іншій мірі шкодить нашому білоруському народу. Тому за цей час я остаточно розчарувався у Лукашенкові, у Кремлі, а тепер – і в більшості нашої опозиції, яка переважно залежна від фінансування з Литви та Польщі, й таким чином відстоює інтереси цих країн, а не наші. І лише невелика кількість патріотів залишається справді незалежними ні від кого й відданими своїй справі. Тільки на них надія, і ми маємо теж шукати одностудців в цьому напрямку, збільшувати їх кількість, бо в майбутньому нас іще чекає битва за Білорусь. Ти ще згадаєш мої слова. А поки що нам залишається бути тут, ми залежні від них і нічого зараз з цим вдіяти не можемо. Поки що.

– Я цілком згодна з тобою, коханий, повністю підтримую тебе, – міцно обійняла його Маша. – І завжди буду поруч і підтримуватиму тебе. Все буде добре і ми обов'язково повернемось додому, Іванку.

– Кохаю тебе, – поцілував її Іван.

Новина про прес-конференцію застала Олексія, який потроху оклигував, в лікарняному ліжку, а Віктора Івановича, якого виписали на той час з лікарні та повернули до служби, в кабінеті. Виступ Івана неабияк вразив їх.

– Сука! Ненавиджу! – Олексій жбурнув милицею в стіну палати, розбивши посуд на столі. – Ненавиджу! Я тебе вб'ю!

Віктора Івановича викликали у центральний апарат КДБ, де в присутності начальства Департаменту захисту конституційного ладу та боротьби з тероризмом відбулася дуже серйозна розмова. Говорили не тільки про те, що Іван Красевич водив КДБ за ніс, грав у подвійну гру та зливав дезінформацію, а й про те, що він був використаний у грі спецслужб щодо ісламських терористів. Це був колосальний удар по іміджу КДБ. Віктор Іванович розумів наслідки.

Було розпочато серйозне внутрішнє розслідування, за яким Віктора Івановича усунули від роботи, а Олексія почали допитувати слідчі. Процес тривав кілька місяців.

За результатами внутрішнього розслідування КДБ Віктора Івановича понизили у званні, звільнили з посади начальника відділу захисту конституційного ладу та боротьби з тероризмом у Мінську та Мінській області. Але колишні його «заслуги» перед спецслужбою загалом врятували його, хоча й виглядало все дуже

принизливо. Його перевели на посаду начальника міжрайонного відділу КДБ у невелике місто Любань, що на кордоні з Гомельською областю. Після столиці це була неабияка глушина.

Олексій близько півроку навіть перебував у відомчому ув'язненні. Після того його звільнили з КДБ. Він працював охоронцем на одному з підприємств Мінська. Але влітку 2014 року сталося майже неймовірна подія: його відновили на службі в КДБ, проте відправили працювати до відділу захисту конституційного ладу в невеличке місто Єльськ Гомельської області, що знаходиться неподалік від Чорнобильської зони.

До матері Івана та його брата періодично приходили працівники КДБ і розпитували про Івана, але жодних погроз чи шантажу не було. А наприкінці 2014 року ці візити взагалі припинились. Одного разу КДБ завітало влітку 2014 року до батьків Маші, розпитували про доньку та Івана, але ті нічого й не змогли відповісти.

У 2014 році Іван та Маша розпочали працювати в Варшаві, закінчивши своє навчання. Ще деякий час вони жили у студентському гуртожитку, а потім переїхали до невеличкої однокімнатної оселі на кордоні між першою та другою стрефами в столиці, де ще можливо було орендувати відносно недороге житло. Іван працював як в журналістиці, так і в різних громадських проектах, з чим йому допомагала Елен. Маша працювала в електронному білоруському опозиційному ЗМІ, яке знаходилось в Варшаві. З Анджеем Іван бачився дуже рідко, ще рідше зідзвонювався, розуміючи що інтерес до нього тепер невеликий. Але від цього Красевичу було тільки легше, мати контакти з будь-якими спецслужбами тепер у нього не було жодного бажання.

З початком російської агресії проти України Іван та Маша збирали кошти для допомоги воїнам АТО, а потім почали писати матеріали про перебіг подій на фронті, допомагаючи Україні інформаційно. Тепер вони ще більше розуміли, що в найближчий час зміни в Білорусі неминучі, і що сценарії можуть бути найрізноманітнішими. Питання лише було лише в тому, коли все розпочнеться і з чого: з гібридної війни Росії, чи з якимось інакше. Ніхто не знав, що буде далі, але всі розуміли, що такі геополітичні процеси Білорусь не оминуть. Але Маша та Іван були готовими до будь-якого варіанту розвитку подій, зокрема, і повернутись на Батьківщину в разі змін, революції чи зовнішньої агресії.

Опинившись «заручниками долі», долі нелегкої, вони, пройшли через усі проблеми – зраду та політичні репресії – все одно залишились разом. Головне, що зрозуміли Іван та Маша за весь цей час – це те, що найкращим інструментом боротьби проти будь-якої диктатури є не протести, іноземні кошти, спецслужби

чи опозиційна діяльність. Перемогти авторитаризм та диктатуру може справжнє кохання і сильна любов. Кохання не зламає жодний режим, не знищать репресії чи спецслужби. Воно безсмертне та непереможне. Тому той, хто одного дня зустрів його, зрозуміє Івана та Машу, отримає надзвичайну силу, проти якої буде безпорадний будь-який політичний режим. Кохання й приведе нас до змін, друзі.

Батьківщина

1947 рік. Румунія. Бухарест. На площі зібралося безліч мітингувальників, негодних із монархічним режимом. Акція протесту зібрала багатолюдний натовп, проте для багатьох було очевидним, що вся ця прелюдія відбувалася за безпосереднього тиску комуністів.

За своїм столом у кабінеті сидів король Михайл I Гогенцоллерн-Зігмаринген, думаючи про події в країні та дивлячись у вікно на натовп розгніваних людей.

– Ваша Високосте, – зайшов до кабінету прем'єр-міністр, – кепські справи: вимоги мітингувальників все ті ж, вони не зупиняються. Були випадки сутичок із поліцією. Тут очевидна керівна роль комуністів та радянських агентів. Ми втрачаємо контроль.

– Я бачу, що компроміс неможливий і не хочу повторити долю «кондукеторула»¹ Антонеску. Невже немає виходу з ситуації?

– На жаль, не бачу...

– Якби тільки люди уявляли, чим є цей комунізм. Але в мене немає вибору. Бачу, не під силу було їх знищити й моєму батькові та «залізогвардійцям»² Хорія Сіми... Так, Сталін міцно затиснув у своїх лещатах Центральну та Східну Європу, – дивився у вікно та на небо король. – Хто ж знав тоді, що, даючи звільнити Румунію від фашистів, ми прирікаємо себе на комуністичний вибух? Кремлю потрібно одне – Румунію до соцблоку для протидії Заходу та Тіто... Який у нас шлях?

– Фактично виходу немає, Ваша Високосте. Ситуація вийшла з-під контролю, й монархія, за словами комуністів, агонізувалась та скомпрометувала себе на очах народу. Вас та королівську династію звинувачують у багатьох гріхах та кризах...

– Ось така подяка королівській родині за розвиток Румунії. Невдячні. Нічого, коли вони відчують на собі бурю комунізму, вони згадають мене. Пора мені зникнути назавжди. Я підпишу акт, що відрікаюсь од престолу. Це воля мого народу. Нехай так... Я не хочу бути другим Антонеску.

Серед мітингувальників була молода пара – Еміль та Ганна, які, попри грудневий мороз, холод і постійний шум, були змушені прийти на акцію. Ганна була вагітною, проте мужньо трималася, доки в неї не почалися пологи просто на протесті.

– Ганно, любя, як ти? – Переляканий Еміль узяв її на руки.

¹ Титул вождя – прим. авт.

² Націоналісти – прим. авт.

– Мені погано, Емілю... – І вона втратила свідомість.

Еміль заходився кликати допомогу. Зголосився лікар, який також був серед протестувальників: він узяв Ганну та рішуче поніс до найближчого будинку, а Еміль заквапився за ними.

– Ще б трохи – і були кепські справи, – сказав лікар опісля того, як таки спромігся напроситися до власників будинку й вони ввійшли всередину. – Вона могла втратити дитину! Чим ви думали, ведучи її на мітинг?

– У нас не було вибору! Інакше нас звільнили б із роботи, а жити немає за що. Розумієте? – знітився Еміль.

– Розумію, сам такий, – сумно зітхнув лікар. – Не гаймо більше жодної міти: починаймо!

Після довгих пологів та важкого болю на світ з'явився малюк.

– Хлопчик! – радісно оголосив лікар.

– Іон... – тільки й вимовила Ганна, після чого знепритомніла.

Радіо повідомило про скасування монархії та проголошення Румунії республікою, проте радісних усмішок це не спричинило.

– Дякую вам, лікарю, – сказав заспокоєний Еміль. – Скільки я вам винен?

– Що ви, це моя робота та обов'язок. До речі, а як вас звати?

– Мене – Еміль, дружину – Ганна.

– Приємно було познайомитись! Бережіть себе!

Спливали роки. Іон швидко ріс, цікавився військовою історією та технікою. Взнаки давалися його заняття спортом: у дванадцять він успішно брав участь у змаганнях з бігу, боротьби, плавання, шахів. А після школи настав час хлопцеві служити в армії.

– Іоне, – напучував його батько, – всі через це проходили, і тобі доведеться пройти! Тут нічого страшного. Я сам воював із фашистами і в нас у Румунії, і в Болгарії, і навіть в Югославії.

– Батьку, а я й не боюсь! – гордо сказав Іон. – Я сам давно на це чекав.

– Молодець, поважаю...

Чоловіки обійнялися.

Ганна дивилася телевізор, у якому саме показували зведення новин про погіршення здоров'я генерального секретаря РКП Герге Георгіу-Дежа. На екрані раз у раз вигулькував Чаушеску, який те й робив, що багато балакав та посміхався.

– Ганно, – зайшов до зали Еміль, – годі займатися дурницями: нашого сина скоро до армії відправляють, треба організувати належні проводи.

– Так. Ти правий, Емілю, – сіла вона на канапу до прасувальної дошки, на якій прасувала брюки та сорочку синові та чоловіку.

Згодом відбулися проводження, й Іон відправився до військомату. Але, на його подив, перевели його на службу не в Румунію, а до Болгарії, де йому потрібно було відслужити термін, причому не абиде, а у спецвійськах.

Спочатку він отримував листи від матері, а потім вони перестали надходити. На звістки ж Іона не було жодної відповіді з дому. Він не знав, у чому справа, продовжуючи вірно служити за місцем призначення. Хлопчина показував чудові здібності як для солдата, дивуючи цим командування. Ним зацікавились як болгарські, так і радянські спеціалісти.

– Рядовий Монтулеску, – звернувся до Іона майор Червоної армії, – за ваші успіхи ми вас підвищуємо до звання старшини. Ми здивовані вашими вміннями. Ви не думали, чим займатися після служби?

– Хотів вступити до Бухарестського університету на інженера, а зараз вже й не знаю.

– Ми пропонуємо вам продовжити військову службу у спецвійськах, пройти нову підготовку та практику. Я впевнений, старшино Монтулеску, з вас вийде файний боєць-спецпризначенець. Подумайте над моєю пропозицією!

– Так точно, товаришу майоре! Я вже подумав та вирішив. Я згодний.

– От і молодець! – посміхнувся майор. – Ми зробимо з тебе справжнього спецбійця, і ти зможеш працювати у спецпідрозділі МВС або навіть в органах держбезпеки... А це дуже престижно і на життя тобі завжди вистачатиме. Нам у СРСР побільше б таких орлів, як ти.

Іон написав батькам про своє рішення, але відповіді знову не було. Після закінчення служби у Болгарії його відправили до Радянського Союзу, де й проходило його навчання. Тут він уперше побачив людей із КДБ, ГРУ та грізних чекістських спецпризначенців.

Потім Іона відіслали до НДР на участь у спецопераціях і... до В'єтнаму. Саме там, у боротьбі проти американців та їхніх союзників, він показав увесь професіоналізм.

Настав 1970 рік. З В'єтнаму Іона повернули знову до НДР, а звідти – з найкращими відзнаками – вже до Румунії.

Поїздка Бухарестом здалася йому зовсім дивною: все здавалося іншим та чужим, неначе за ці 5 років, що його не було на батьківщині, стало інакшим геть усе, але він не знав, у чому річ. Найдивнішим виявилось те, що змінилися й самі люди – зробилися незрозумілими для Іона. Радіо постійно передавало промови Чаушеску...

– Вибачте, а хто такий цей Чаушеску? – спокійно звернувся він до жінки, що сиділа поруч в автобусі.

– Ви що, хлопче, сором та ганьба вам! – строго промовила та. – Не знати вождів держави! Космополітизм якийсь!

– Я просто в армії довго був...

– А що, там новини не передають?

– На жаль, ні...

– Що ви брешете! Про Генсека знають усі й всюди!

– Я служив за кордоном, – відрізав Іон, і жінка замовкла.

Хлопчина не впізнав навіть рідного подвір'я, у якому провів усе дитинство. Замість веселих хлопчиків бігали юні бійкарі та хулігани, а бабусі, котрі раніше дозволяли собі говорити вголос про все й про всіх, не сміли хай словом прохопитися про владу. Усе було моторошним.

Іон подзвонив додому, проте двері були відчинені, а у квартирі мати сварилася з батьком.

– Мамо, тату, ви чого? Що трапилося? Ви не раді мене бачити? – з порогу спитав він у батьків.

– Іоне, синку! – мати, нарешті зауваживши сина, кинулася його обіймати. – Де ти зник? Чому не писав нам?

– Ти що, мамо? Це ти не відповідала на мої листи. Що трапилось? Я собі місця не знаходив! І взагалі, що тут відбулося? Я навіть бабусь на подвір'ї не впізнаю!

– Влада, синку, влада, – тихо промовив батько і замкнув вхідні двері. – Тепер після смерті Георгіу-Дежа багато стало змінюватися, просто доходячи до абсурду.

– Все це – через того... чорт, як його... Чаушеску? – з посмішкою спитав Іон.

– Тихіше, дурнику, – урвала його матір, – не смій навіть пошепки хоч якось погано казати про цього чоловіка! Тепер це небезпечно. Повсюди «стукачі», донощики та сексоти... Так, гляди, й на олівець до Секурітате потрапимо!

– А що це таке – те ваше «Секурітате?»

– Як ти не знаєш, що таке Секурітате? – здивувалася мати. – А ще в армії служив, соромно не знати.

– Я був за кордоном, а там, крім деяких радянських новин, узагалі звісток останні п'ять років не чув... Я перебував у Болгарії, НДР, СРСР, а за це... як там його... не чув.

– Секурітате, синку, – почав батько, не відриваючи погляд од вікна, – це такий собі прототип таємної поліції, орган держбезпеки Румунської Народної Республіки, але за своїм характером діяльності воно недалеко пішло від гестапо

та фашистів Антонеску. Чаушеску змінив цю службу до непізнаваності. Мене за таку розмову з тобою можуть на багато років кинути за ґрати з усіма відповідними наслідками. Тепер за будь-яку критику влади – репресії з боку клятих «секуристів». Свобода думок знищується в самому зародку, а твої листи до нас не надходили через перлюстрації пошти, що їх проводить Секурітате; можливо, ти там зачепив тему, яку вони позначили «неблагонадійною». Не здивуюсь, якщо вже й телефонні розмови почали прослуховувати. Чаушеску боїться критики та незгоди, що можуть позбавити його влади, ось чому всемогутній уплив Секурітате на народ став для нього як повітря. Це тепер небезпечний репресивний орган, який контролює румунську громадськість. І нині всі перелякані перед Секурітате.

– Це вже, по суті, батьку, прямий фашизм та диктатура, як у СРСР за Сталіна було, – розсердився Іон. – Не можу повірити, що за п'ять років моєї відсутності відбулися такі зміни. У голові не вкладається. Цей Чаушеску дійсно йде воднокроч зі Сталіним.

– Сталін хоч розумнішим був, – усміхнувся батько, – не те, що наш Генсек – «вождь румунського народу».

– Абсурд якийсь! У такій державі мені доведеться жити і працювати? Я був у СРСР, НДР, Болгарії, але такого ідіотизму я не бачив, хоча там усе теж сумно... Та краще б я у Болгарії чи НДР залишився, але щоб не трапилось, я вас не покину, і плювати я хотів на всі політичні режими.

За обідом Іон розповів батькам про армію, а особливо, про В'єтнам, чим дуже шокував їх.

– Синку, ти там кров проливав, а я навіть не знала, де ти та що з тобою. Навіщо ти залишився надалі у спецвійськах? А якби ти загинув? – плакала мати.

– Не плач, мамо, – заспокоював Іон. – Зате я став майстром своєї справи. Мене навіть похвалили у КДБ. Я міг би працювати як у міліції, так і в цьому... Секурітате.

– Ти що! – Батько аж схопився на рівні, мало не перекинувши стола. – Зведи Господи, синку! Секурітате зламає тебе, ти станеш нелюдом, як і всі вони. Я не хочу втратити тебе. Ти в нас єдина дитина.

– Не хвилюйтеся. Я – людина з головою: вас не дам скривдити, та й сам не зламаюсь, навіть якщо й почну працювати в цьому... Секурітате. Я хоч і молодий, але багато через що вже пройшов, і бачив також багато, досвід маю, і мене просто так не зламати! А добра робота мені не завадить, поготів за спеціальністю, адже злидні успіхові не сприятимуть. Ви й так бідно живете. На заводі тобі, тату, мало платять, а що ти, мамо, отримуєш, працюючи у тій газетці? Мізер. Я повинен вас забезпечити всім необхідним.

Іон допоміг батькові з ремонтом квартири, а матері – по господарству. Ввечері він вийшов прогулятися травневими вулицями Бухареста. Попри репресивну політику влади, життя в місті йшло поки що стабільним та мирним кроком: хідниками неквапно сунула спокійна молодь, забуваючи про всі проблеми і просто радіючи життю.

Іон ішов до одного з міських парків. Природа наводила лад у душі хлопця, а він цього наразі ой як потребував. Легкий вітерець шурхотів листям дерев, яке, кружляючи навсібіч, різко приземлялось біля ніг.

Хлопчина дістав із кишені жменьку соняшникового насіння, яке купив дорогою, і насипав на асфальт колами для птахів. Крилаті тут-таки приземлилися поруч із їжею та заходилися дзьобати. Іон не був жадібним і, врешті-решт, віддав пташкам усе насіння, що мав.

За цим процесом зацікавлено спостерігали діти – те єдине, що дороге кожному, чи то йдеться про звичайну людину, а чи то про жорстокого політика. Багато з них у майбутньому «піднімуть п'р'я» проти влади у грудні тисяча дев'яťсот вісімдесят дев'яťому, але поки що це були діти.

Невдовзі навколо Іона, окрім голубів та горобців, з'явилися і ворони, претендуючи на свою частку в загальному банкеті, але хлопчина насипав їм окремо. Помітивши, що насіння закінчилось і на нього зиркають люди, Іон вирішив піти в магазин купити собі соку, після чого спокійно собі вмовився на лавочці.

Темнішало, і наш герой потихеньку з парку по одній з квітучих вуличних алей вийшов до траси, де якраз їхав потрібний йому трамвай. У трамваї було практично порожньо, якщо не враховувати молоду пару, що й те робила, як цілувалась. Іону зробилося сумно: він був самотнім.

Ось і зупинка. Іон вихопився з трамваю й подався у напрямку дому, аж тут зауважив на шляху один із міських клубів, у якому вже не був багато років. Танці там гоцали на повну.

Іон приєднався до молоді, не звертаючи уваги на п'яні розмови та рухи людей довкіль – просто собі спокійно проводив вільний час. Стоячи в кутку, він дивився на дівчат.

– Іоне, ти це чи не ти? – підійшов до нього молодий хлопець.

– Петре?! – Приємно приголомшений. – Як ти? Скільки років уже я не бачив однокласників?

– Мабуть, що багато, – посміхнувся він. – П'ятий рік минув від випуску зі школи. Ми збирались, а тебе і ще двох дівчат не було. Поясниш?

– Я в армії служив, а після того вирішив стати військовим, – відповів Іон другові.

– Молодець, – потиснув руку Петре. – Ти ще в школі був міцним горішком, другим за силою у класі після Алекса. Тебе боялись і поважали, а зараз, бачу, взагалі, багатирем став.

– Не перебільшуй, – посміхнувся Іон, – а ти як сам?

– Працюю інженером на фабриці, але дівчини поки що не знайшов, ось і бігаю по клубах.

– Ай молодець!

Вони вийшли на вулицю, де Петре дістав цигарку і спитав: «Не куриш?»

– Ні, я ж солдат, спецбоєць, не можу.

– Спецбоєць? Ти служив у спецвійськах? Нічого собі! Круто ти даєш, друже!

– А що тут такого, Петре?

– Навпаки, це чудово. Ти – справжній чоловік, скоро будеш улюбленцем дівчат. Вони люблять таких чоловіків.

– А ще багатіїв...

– Ні, Іоне. Люблять вони таких, як ти, а ось заміж виходять за багатіїв, дітей партійців, – докурих Петре. – У цьому і є різниця.

– Можливо, ти маєш рацію.

– Не «можливо», а достоту...

Після танців вони випили трошки та розїхались по домівках.

Вранці батьки пішли на роботу, а Іон ремонтував розетки у квартирі, як тут хтось подзвонив у двері.

– Хто там? – запитав.

– Свої...

– Хто «свої»? – став напоготові він.

– Секуритате, – грубо відповіли голоси.

Іон відчинив двері, й до квартири рвучко заскочили троє секуристів у цивільному, на мить махнувши посвідченнями.

– Ви Іон Монтулеску? – запитав один.

– Так, а що?

– Ви проїдете з нами, товаришу Монтулеску.

– Куди?

– На «кудикіну гору».

– Я серйозно спитав.

– Я тобі серйозно й відповів. Не став дурнуватих питань. Одягайся!

У головному управлінні Секуритате Іона провели до комфортного кабінету, у якому на нього чекав одягнений у форму полковник.

– Вітаю, Іоне, – присів на інший кінець столу секурист, – сідай. Я – полковник Секурітате Роман Ентоне. Я багато чув про тебе. Писали в рекомендаціях спеціалісти з СРСР, БНР, НДР. Бачу, і у В'єтнамі практикувався. Тебе зарекомендували як майстра своєї справи, «грозою» спецназу. Не здогадуєшся, чому ти тут?

– Ні.

– Погано, Іоне! А за тим, що тобі пропонують роботу в нашому відомстві. Не кожному так доля всміхається. Це честь, Іоне! Секурітате – елітарний орган, бойова опора партії, влади, відданий до останньої краплини крові нашому генсекові Ніколає Чаушеску.

– Чи є в мене вибір?

– Формально – так!

– А фактично?

– Ні, – всміхнувся полковник Ентоне, – тим паче, ти досвідчений кадр, не можна такого залишати без роботи.

– Я згодний, – спокійно відповів після паузи Іон.

– Ось і чудово! Попередь рідних, що надовго поїдеш у відрядження. Не кажи, що тепер ти наш співробітник, просто повідом, що став військовим. Збери необхідні речі та їдь сюди.

– Навіщо?

– Пройдеш курси в Академії Секурітате, а вже потім візьмешся безпосередньо за роботу. Жити доведеться в казармах, хоча тобі не звикати, бо все, як в армії. Іди, час спливає.

Залишив записку батькам, склав потрібні речі, і повернувся в управління. Звідти спрямували до Академії, де на нього чекав курс «становлення секуристом».

– Слухай ти, хто такий, га? – у казармі підійшов «дід». – Зібрався теж у Секурітате працювати? А може хрін тобі до рота або краще відразу три?

– А ти вже куштував? – посміхнувся Іон. – Слухай-но сюди, не провокуй мене. Я не в настрої, а дівчину ще в армії пройшов.

– Мразь, – накинувся на нього «дід».

Наш герой добре дав йому кулаком по голові, а потім професійним ударом п'яткою в щелепу нокаутував просто до кутка. Надійшла черга ще до трьох, які літали казармою, як птахи від ударів Іона.

«Дід» підвівся і, діставши кийка, спробував змінити хід бійки. Та де там! Іон його так відгамселив тією палицею, що бідолашний нападник сам був не радий.

– Слушайте мене, мерзото! – злобно промовив Іон. – Мені насрати, хто ви такі й ким працюватимете в Секурітате. Це вам не армія, і «дідовщини» тут не буде.

Рипнетесь ще раз – вб'ю на хрін всіх. Я 5 років служив у спецвійськах, не раджу нарівнятися. Зрозуміло? Не чую!

– Зрозуміло, – кризь біль налякано відповіли вони.

Іон проходив нові курси спецбійця, показуючи одні з найкращих результатів. Потім були курси з вивчення статуту, методики діяльності Секурітате, психології, розвідки та контррозвідки, шифрування, методики вербування та залякування, бойової підготовки, правової бази РНР, історії партії та багато іншого.

– Секурітате, – каже на лекціях викладач Академії, – це бойовий загін партії та особисто Николає Чаушеску, на охорону влади та життя якого в основному і спрямована наша діяльність. Для нас немає жодних обмежень... Можемо застосувати навіть терор і репресії, ви повинні бути готові до будь-чого. Наше завдання – безуклінно слугувати вождєві, і немає іншого шляху, зарубайте це собі на носі. Ми – служба безпеки, але у кожного буде своя спеціалізація, тому вас і поділили на різні групи кваліфікації.

Іон добре сприйняв усі уроки і підготовку в цілому, а вже через півтора роки повернувся додому. Довго батьки питали, в чому справа, а він лише розводив руками, проте потім по секрету наважився про все розповісти їм, сказати правду, якою би вона не була.

– Що? Не може бути! – не знав, що сказати батько, присівши на стілець. – Ти сам цього захотів, синку. Ти дорослий, маєш цілковите право сам вирішувати, але пам'ятай: тепер у тебе не буде зворотного шляху. Головне – не стань нелюдом!

– Я не фашист, батьку, і гуманно налаштований, але працювати треба, заробляти на життя. А я – солдат, це моє. Інакше я не зароблю, вже пізно вчитись.

– Ніколи не пізно, – завила мати, – нехай удача буде з тобою.

– Дякую, мамо, – обійняв її Іон.

– Не перестарайся там, – потис руку батько, – будь обережним.

На роботі Іону поки що не доручали важкої роботи, але з часом вона ускладнювалась, адже відразу до спецназу Секурітате брати його ніхто не збирався без досвіду роботи у цій службі. Випробували його спочатку за іншою спеціалізацією.

Іон бачив на власні очі, як велась перлюстрація³ пошти, прослуховувалися телефонні розмови, навіть бесіди членів ЦК РКП. Іона шокувало багато в системі Секурітате, яку і сам часом вважав не кращою за гестапо, хоча працював тут. Але він беззаперечно виконував усі накази.

Й ось йому випала перша важка справа. Наказали заарештувати секретаря

³ Перлюстрація – таємне розпечатування й перегляд певними органами приватних листів.

райкому РКП, який виступав проти «вождізму» у державі, але було досить мало доказів і непогана охорона. Секретар Алекс Гордеску у минулому навчав історії РКП самого Іона, що не могло не здивувати нашого героя.

Працюючи під прикриттям електрика, Іон установив камери та прослуховуючі апарати в кабінеті Гордеску і навіть удома. Іон прослуховував розмови, фіксував на плівку резонансні відео та переговори, періодично переглядав пошту. Спостерігаючи, Іон виявив багато цікавого: Гордеску мав зв'язки з «інакодумцями», дисидентами, зраджував дружині, проводив валютні махінації. Цього було достатньо.

І ось на службовому автомобілі з трьома секуристами ввечері Іон прибув до «будинку-палацу» секретаря Гордеску.

– У чому справа? – спитав охоронець.

– Товаришу Гордеску необхідно проїхати з нами, не заважайте працювати, – показав посвідчення Іон.

– Що за «на», а ми, по-вашому, звідки? Це відомство нас самих сюди поставило. Не маємо права без наказу згори!

– Геть з дороги, ви заважаєте працювати! – кричав Іон.

– Тривога! – оголосив охоронець.

Іон зламав йому ліктем ніс і оглушив кулаком. Троє напарників Іона кинулись у двір, ведучи перестрілку з охоронцями. Іон забіг в будинок, поранив одного захисника, а тут – шеф охорони... Наш герой не розгубився і з повороту вдарив його двічі п'ятою у лоб, аж той вилетів у вікно з другого поверху.

– Вас заарештовано, товаришу Гордеску! – заскочив до кімнати чоловіка Іон, коли той був у обіймах повій. – Секурітате!

– На якій підставі? Де моя охорона? Що ви собі дозволяєте? Чого вилупився? Обличчя в тебе знайоме... так, – одягнувся Гордеску.

Гордеску схопив ніж, але Іон вибив його з рук, і перекинув через себе затриманого чоловіка на підлогу й одягнув на нього наручники.

Викликали швидку допомогу та патруль Секурітате, арештували охорону за опір (не зважаючи на те, що й вона була з Секурітате), й самого Алекса Гордеску. У Секурітате йому надали багато доказів провини разом із фотографіями з повіями.

– Ваша провинна, товаришу екс-секретарю райкому, – у слідчому кабінеті каже секурист, – пряма, з чіткою метою та мотивом. Та вам «вишка», дорогий ви наш, світить. На вас є повне досє.

– Що ж я такого накоїв, товаришу? – сердився Гордеску. – Що ви собі дозволяєте?

– Мовчати, наволоч! – головою об стіл вдарив його секуррист. – Всі ці звинувачення – квіточки, чуєш, гнидо, квіточки, порівняно з тим, що ти наважився піти проти самого генсека! Та як ти насмілювався критикувати вождя?

– Вождя? – витер кров з обличчя Гордеску. – У нас не сталінізм, товариші! Це буде крах, якщо ми підемо таким шляхом!

– Замовкни! – сердився секуррист. – Та якби не критика вождя, тебе, гниду, можливо б, і не чіпали... поки що. А тепер – крах тобі! Вишка! Вивести! Молодець, Іоне, гарна робота. Я бачу тепер, що ти майстер. Треба поклопотати щодо твого переходу до спецчастин Секурітате.

– Дякую, товаришу майор Тона!

– Іди! – посміхнувся він. – До речі, як тобі нова квартира?

– Сьогодні там уже ночував. Просто клас, – усміхнувся Іон.

– Ось і чудово...

Одного вихідного вечора Іон подався відпочити до Клубу, у якому й зустрів трішки п'яного Петре, який намагався залицятися до тутешніх дівчат. Десь о десятій вечора на «Волзі» найновішої моделі приїздить шикарно вдягнений імпазантний хлопець із пляшкою дорогого французького вина, якого всі перелякались та й розійшлися врзнібіч, хоча деякі дівчата навпаки кружляли поблизу. А він те й робив, що балакав зі своїми знайомими – дітьми партійних бонз.

– Хто це? – запитав Іон у Петре. – Що він собі дозволяє?

– Як, ти не знаєш?... – не встиг сказати Петре, як той хлопець збив його без причини з ніг, йдучи до сцени.

– Ти що собі дозволяєш? – швидко вліз у суперечку Іон. – Я тобі кажу!

– Мені? – злобно й різко обернувся хлопець. – Та я тебе, паскудо...

– Ніку, заспокойся! – відтягнули його знайомі.

– Ти що, дурень?! – відтягнув Петре Іона: – Та це ж улюблений син Чаушеску, Ніку, батьківська надія та гордість. Навіть не думай із ним зв'язуватися! Інакше тобі край!

– Набридла мені ця порука та ієрархія, – злився Іон. – Моя б воля, та як... так не можна ж, адже я працівник, сам розумієш, якої структури, я зобов'язаний захищати... клан.

– Тихіше, – відрізав Петре, – ти ж сам секуррист, а таке мелеш. Ходімо звідси!

– Але на вулиці Ніку...

– То й що?!

Іон спокійно обійшов Ніку, але той різко накинувся на Петре та почав його безжалісно бити, уламками склянки з-під вина. Прибігли поліцейські та відтягнули Петре.

– Чого дивишся? – Ніку поглянув на Іона. – А це я там тебе штовхнув? Щось не подобається, чи друга шкода? Ти знаєш, хто я такий? Ось і добре! Під ногами більше не крутись, а дружок твій – добрий хлопець, просто я забагато випив.

– Бачу, – стиха відповів Іон.

Тут п'яний Ніку впав на землю. Поруч уже нікого не було: поліцейські відвезли Петре до лікарні, а молодь повернулася до клубу. Іон допоміг йому підвестись і показав своє посвідчення. Він посадив Ніку в автомобіль: «Тобі не можна в такому стані сідати за кермо, ти п'яний. Розумієш?»

– Сам знаю, – кричав молодий Чаушеску. – Ти з Секурітате?! Ось і добре, сідай поруч. Поїхали!

Ніку помчав темними вулицями Бухаресту на повній швидкості, збиваючи баки для сміття та вигукуючи у вікно добірну лайку. Поруч сидів переляканий Іон, уважно дивився на дорогу та на дії «синочка» генсека. Ніку мчав та реготав, не реагуючи на знаки чи дорожній патруль, а тут попереду вантажна машина...

Іон не розгубився і, відштовхнувши Ніку, різко взяв кермо на себе, рятуючись від аварії. Попереду була дорога, що вела до «Палацу» Чаушеску.

Охорона одразу ж викликала мати Ніку – Олену. Вона подивилась на цю картину та пополотніла: «О Бог мій, що з ним?»

– Забагато випив, – відповів Іон.

– А ти хто такий? – різко запитала вона.

– Із Секурітате... – Він показав посвідчення.

– Зрозуміло. Це добре. Допоможи віднести його в дім. Як тебе звуть?

– Іон.

– Бери його, Іоне!

У домі було наче в монаршому палаці. Наш герой аж подих затамував од багатства, що ним аж світилася оселя.

– Що тут таке? – спустився сам Ніколає Чаушеску. – Олено, що, в біса, відбувається?

– Та знову напився наш Ніку, – злилась вона, – ще б трохи – і була б аварія. Добре, що поруч був цей Іон із Секурітате!

– А ти як опинився поруч? – здивувався генсек.

– Допоміг йому сісти в машину біля клубу, ну, а він погнав... – пояснив Іон.

– Вам що, там, у Секурітате, більше немає, чим займатися, як по клубам ходити вночі? – сердито запитав старший Чаушеску.

– Ніколає, заспокойся, – втрутилася йому дружина. – Якби не він, то, можливо, з нашим сином сталася б біда. Йому подякувати треба.

– Так, ти маєш рацію. А мені ці п'яні бродіння та гуляння набридли. Зоя також від рук відбилась. Як із ними боротися?

– Я вранці проведу бесіду, – строго заявила вона.

– Та ці бесіди по цимбалах, – відповів чоловік. – Годі про це: набридло. Дякую тобі, Іоне!

– Служу Румунській Народній Республіці, – фанатично відрубав Іон.

– Похвально... – Генсек усміхнувся. – Батьківщина тебе не забуде. Чого ти хочеш?

– Це мій обов'язок, товаришу Генеральний секретарю!

– Зрозуміло, – заявила Олена, – ми викличемо таксі. Тебе відвезуть додому.

А в той час із-за рогу за Іоном уважно стежила донька Чаушеску Зоя, якій чоловіки та гуляння з ними почали подобатись іще з юних років. Іон припав до смаку особливо. Матері це не сподобалось, і вона прогнала її спати.

Проте Зоя, так само як і її другий брат Валентин, не були, по суті, такими вже поганими людьми, як здається на перший погляд. Вони відверто недолюбливали молодшого Ніку за його розпещеність. Сама Зоя часто полюбляла спілкуватися зі студентським середовищем, у якому лунали й дисидентські заклики та не завжди добре висловлювалась про репресивну політику батьків. Але в чоловіках вона розбиралась непогано. Це, як і багато іншого, особливо не подобалось її матері – більше навіть, ніж батьку.

Іон цього вечора повернувся додому.

– Цей Іон – непоганий хлопець, – сказала Олена чоловікові, сидючи на розкішній канапі біля телевізора. – Треба віддячити йому, а з Ніку справді настав час серйозно поговорити. Йому треба менше пити, а більше працювати.

– Це так, Олено, але я вже не знаю достатньо підходів ані до Ніку, ані до Зої.

– Я цим займуся, не переймайся, – відповіла вона, – а ти займись цим Іоном. Так і час уже поставити на місце цих членів ЦК. Зв'язися завтра з Секурітате! Ми їх змусимо на коліна перед нами стати! А secuристам непогана робота знайшлась.

– Так, – кивнув Ніколає. – Завтра мені ще давати інтерв'ю радянській газеті. Треба спати. Вже ніч та пізно.

Вранці на роботі полковник покликав Іона до себе в кабінет.

– Іоне, – дивувався він, – що ти «наробив», що тебе помітили з самої «гори»? Вітаю, тебе перевели у званні майора до спецчастини «Секурітате», як ти того й бажав! У твої молоді роки... Я здивований! Але це – велика відповідальність, і ти повинен це розуміти; там і спиток більший буде. Так що ж ти «наробив»? Мені ж цікаво!

– Урятував п'яного сина вождя Ніку від аварії. Цей син сидів за кермом, а я опинився поруч дуже вчасно, – розповів Іон, – та й довів його до будинку вождя...

– Оваа... У кар'єристи тягнеш? Дивись не надірвись! Чета буває й небезпечною, хоч ти й секуріст. Це я тобі між нами кажу. Не лізь туди більше, моя тобі порада!

– Я врахую це.

– Врахуй.

На новій роботі Іонові довелось досить довго ознайомлюватися зі специфікою діяльності спецвійськ Секурітате та групи спецпризначенців, до якої його скерували. Буденність не була легкою, особливо завдання та тренування. Він присвячував себе роботі цілком, доки не зрісся з колективом своєї групи у єдине ціле. Його почали поважати, на нього зважали як на експерта у своїй справі.

Ось їхня група отримала завдання з боротьби з «повстанням» та втечею на північний схід робітників лісової промисловості, які були не задоволені низькою зарплатнею та високими цінами на продукти. У лісі група відкрила вогонь по бунтівникам. Загинуло багато людей, але спецназ не припинив вогонь і переслідування. Трупі прибирали, тих, хто залишився, жорстоко заарештовували. Сам Іон ледве морально відійшов від того, що довелось йому робити у цій операції, адже він сам проливав невинну кров та заарештовував звичайних беззахисних людей. Це був шок для нього. Адже це не була війна та бойові дії.

Повернувшись до столиці, він напився горілки, пішов увечері на вулицю і в парку ще з пляшкою пива не помітив, як зарідав.

– Чоловіче, що з вами? – підійшла до нього дівчина. – Що трапилося? Ви п'яний?

– Не чіпайте мене, – відвертався він. – Кров на мені, кров невинних...

– Що ти верзеш? – не відступала дівчина. – Тобі треба додому! Як тебе хоч звати?

– Іон.

– Мене звати Ліна. Скажи, Іоне, де ти мешкаєш?

– Далеко, – ледве тримався на ногах він.

– Все зрозуміло, – ледве утримувала його за руки дівчина, та сіла з ним на трамвай.

Вона вирішила відвести його до себе, від гріха подалі, щоб у бідолахи не було проблем із органами внутрішніх справ, адже вона розуміла, що хлопець нормальний. Просто з ним щось трапилось. Та що казати, він навіть сподобався їй, бо мав мужній вигляд та доволі привабливим. Сама Ліна була також вродливою, хоча при знайомстві з чоловіками не полюбляла користуватися своєю зовнішністю та й, взагалі, була скромною.

– Вибачте мене, – зранку від сорому червонів Іон, – я вчора був п'яний та грубий.
– Нічого, буває в такому стані. Перейдемо на «ти»! Ти вчора плакав. Що у тебе сталося? Не завжди побачиш чоловіка зі сльозами на обличчі.

– Нічого, – засумував він. – Ким ти працюєш?

– Я молодий викладач історії Румунської Народної Республіки в інституті, – посміхнулась вона. – А що?

– Гарний викладач, як на мене, – зробив їй комплемент він, – я шокований. А вгадай, де працюю я?

– Металург, інженер або шахтар? Ні? Ти депутат? Ні? Військовий?

– Майже вгадала. Я працюю в структурі Секурітате, – тихо та спокійно відповів він, від чого дівчина почервоніла та захлинулась чаєм, що пила. – Лиха моя доля!

– Нічого собі! – була шокована Ліна. – І ти так легко про це кажеш? А де ж ваша конспірація? У мене немає слів... Усюди ви, якщо бути відвертою з тобою.

– Ліна, мені чхати на це, – відповів він. – Так, конспірація справді є! А за себе я постою, мені немає, чого боятись, але я так більше не можу. На мені кров, розумієш?

– Не розумію, – відповіла вона, – я досі не можу прийти до тями, бачиш. То якщо так, навіщо робиш лихо людям? Вас бояться та ненавидять у народі. Розумієш? Я сама не в захваті від почутого. Ти когось вбив?

– Так, – затулив обличчя долонями він, – невинних робітників лісової промисловості, а всі кажуть, що у Румунії порядок та стабільність, народна демократія. Ось вам вона, ця демократія! Це жах! Немає мені вибачення! Навіщо я пішов сюди... Ах, а у мене не було вибору!

– Так. Досить, – зупинила вона його. – Тебе можуть за таке... сам розумієш! Ти ж сам secuрист! Усюди є вуха. Не думала, що у вас залишились такі! Ти не такий монстр, як ваші інші співробітники! Ви, як фашисти Антонеску, як Сигуранца⁴, але ти чомусь не такий. Я не знаю, що й казати. Ти досить ризикуєш таке говорити.

– Мені плювати на це! – не закінчив він. – Вибач, що тебе навантажив цим лайном! Вибач, я наволоч!

– Не кажи так, – підійшла вона ближче, – ти не такий, я жінка і відчуваю поганих людей. Ти зовсім інший... хоч і secuрист. Як бачиш, я мешкаю сама. Батьки в Констанці, а я закінчила педагогічний – і одразу до роботи. Отримала добрі рекомендації і навіть квартиру. Наука – це моє. Люблю історію, тим паче румунську. Заміж поки не думаю йти, важко зараз з нормальними кандидатами.

– У мене з роботою і часу не було, щоб думати про особисте життя останнім часом. Раніше була армія, Школа Секурітате, а тепер – надважка

⁴ Таємна поліція Румунії 1921–1944 рр. – авт. примітка.

праця репресувальника, якщо можна так висловитись. Дивлюсь на тебе, ти така приваблива, Ліно! Дякую тобі за все.

– Та нічого, і дякую за комплімент, ти теж файний хлопець. Треба йти до роботи!

– Ми зможемо ще зустрітись?

– Думаю, так, – посміхнулась вона. – Адресу пам'ятаєш? Ось і номер телефону тобі, мій горе-секурист!

– Вибач, що так вийшло. Розумію, що забагато розповів. Але я сподіваюсь на твою порядність.

– Як і я на твою! – дозволила поцілувати себе в руку вона. – Ходімо!

– Я трохи проведу тебе, якщо ти не проти!

Полковник в управлінні ретельно дивився на Іона та мовчки пив чай, періодично дивлячись на газету з інтерв'ю Чаушеску радянського журналіста про економіку в Румунії.

– Вигляд у тебе поганий! – зробив зауваження полковник різко. – Ти пив спиртне вчора? На тебе це наче не схоже. Захворів?

– Є трошки, товаришу полковник!

– Погано, Іоне, погано, бо маю серйозну справу для тебе!

– Яку саме, товаришу полковник?

– Ти сідай. Не стій! – допив чай він та запалив сигарету. – Сьогодні зранку генсекові доведеться їхати однією з моторошних вулиць столиці, де мешкає усіляка погань. У вождя там справи на фабриці з її директором державного значення. Розумієш, Іоне?

– Що необхідно від нас? – запитав він.

– Ти не знаєш багатьох таємниць Секурітате, як я дивлюсь. Хоча це й добре, – продовжив полковник. – Річ у тім, що коли кортеж генсека їде Бухарестом, ми ставимо колосальну охорону усюди. Охорона товариша Чаушеску на інших автомобілях не рахується! На дахах будинків, в самих будинках, що є на шляху прямування авто генсека, ми таємно розміщуємо спецгрупи Секурітате, Іоне, щоб у випадку чого забезпечити особливу охорону або відсікти як наземну, так і повітряну загрозу. Ця акція секретна. Багато агентів знаходяться на вулиці, що замасковані під звичайних людей.

– Дивно, я нічого про це не чув і не знав цього, – здивувався Іон.

– Ще б пак, – посміхнувся полковник, поклавши залишки сигарети в попільничку, – усе в строгій секретності. Вашій групі доведеться розміститись на 4 поверсі ось на цій школі, що на мапі, десь об 11 годині. Наказ зрозумілий?

- Так точно!
- Виконуйте!

Миттю «секурист» наказав директорів завершити день занять у школі за причиною необхідної дезінфекції. Навіть переодяглись у працівників СЕС для цього.

– Але ви не з СЕС! – наголосив він. – Ви не маєте права зривати навчальний процес!

– Ще й як маємо. Секурітате! – не витримали бійці та один із них показав посвідчення. – Виконуйте! Швидко! У вас рівно 15 хвилин.

– Гаразд, – перелякався директор і швидко побіг виконувати наказ секуристів.

За лічені хвилини школа була порожньою, а спецназ зайняв свої місця і снайпери слідували за вулицею, а внизу агенти під виглядом прибиральників дивилися за порядком.

– Поки все чисто, – доклав рацією секурист-снайпер Іону. – Хоча декілька п'яничок треба прибрати низу.

– Мама мія, звідки вони взялися? – гнівався Іон. – Скажіть внизу, щоб швидко їх прибрали. Негайно!

– Уже їде генсек! – в далечінь показав снайпер. – Не встигли.

– Вашу матір! – лаявся Іон. – Зайняти всім свої місця. А ти тримай на чеку тих двох люмпенів!

– У випадку чого, я в них стріляю, – заявив твердо снайпер, убачивши в словах Іона переживання та невпевненість.

І ось автомобіль Чаушеску їде цією вулицею, а сам він дивився на все через тоноване скло. Чаушеску бачив бруд і сказав: «Бардак. На околицях столиці знов цей бардак. Комуś доведеться відповісти за це. А це що? П'янички? Моєму терпінню настав кінець, я сьогодні влаштую в Виконкомі!»

– Так, товаришу Чаушеску, – у звичайній формі погодився шофер.

А тут п'янички різко зробили кроки та жести пивними склянками у бік автомобіля генсека і охорони. Снайпер не розгубився, розцінюючи це як акцію нападу, і випустив кулю в лоб одному. Другий почав бігти звідти, а тут «прибиральник»-секурист кидає мітлу та, діставши пістолет, пристрелив на місці бідолаху. Чаушеску помітив цю дію і наказав негайно зупинитись.

– Що тут трапилось? – як скажений вистрибнув він з автівки. – Я кого питаю?

– Товаришу Генеральний секретар, – відповідає, швидко прибігши, сюди Іон, – дії цих двох чоловіків були розцінені, як напад. Охорона миттєво спрацювала.

– Напад? – оскаженим він. – Хто посмів? Це провокація. Я розберусь з усіма. Я їм влаштую гіпертерор. Ох, полетять голови з плечей!!!

– Не панікуйте, все під нашим контролем, ми контролюємо ситуацію, – запевняв Іон.

– Контролюємо? Ще б не сміли на мене робити замах всілякі алкоголіки! Хтось за це відповідь, ох відповідь. Щось у тебе, юначе, дуже обличчя знайоме, де я міг тебе бачити?

– Одного разу... я... допоміг... Ніку, – ледве витягнув з себе Іон.

– А, згадав, – почесав підборіддя генсек і заспокоївся. – Ти Іон, здається?

– Так точно!

– Слухай-но сюди, Іоне, – каже Чаушеску, – трупи знищити і проведіть слідство. Всіх винуватих – ліквідувати! А ви їх обов'язково знайдіть! Нехай завжди всі пам'ятають, як на нас робити замах. Виконуйте!

– Так точно, товаришу Чаушеску! – віддав честь він.

– А мені вже треба, бо я запізнююсь, – подивився на золотий годинник генсек РКП та сів у автомобіль. – Поїхали!

Трупи прибрали після визначення особистості, поховавши їх просто за школою. Секурітате оперативно арештувало родичів загиблих за відповідними статтями кримінального судочинства.

– Що з ними робити, товаришу полковнику? – в управлінні запитав Іон.

– Як що, – суворо відповів той, – провести слідство і... ліквідувати. Всього і справ-то. Ох, і каші ви наробили, Іоне!

– Снайпер все правильно зробив, – запевняв він, – акти вбитих були розцінені, як напад. Ми забезпечували безпеку генсеку і виконали завдання.

– Воно-то й так все, Іоне, – погодився полковник, дивлячись у вікно, – але мені все це не подобається. Дії і норов Товариша⁵, його дружини важко передбачити. Пам'ятай це! Краще не світись перед ними, а тим паче, в контакти з родиною не вступай, щоб проблем потім не було. Кар'єристи погано закінчують.

– Але я не кар'єрист...

– Запам'ятай мої слова, це не наказ, о особисте прохання, порада. Повір мені. Як каже наш керівник товариш Іон Михай Пачепа: треба бути дуже акуратним у таких справах.

– Я врахую це.

– Давно вже треба, Іоне.

Ось у вихідний день Іон вирішив після великої паузи піти відпочити в клуб, у якому під румунські пісні молодь знаходила собі відпочинок від проблем буденності та ідеологічного тиску. Там він знову зустрівся з Петре. Якого вже давно

⁵ Так називали у вузькому колі Генсека (прим. автора).

не бачив.

– Давно тебе не бачив, – каже Іон, – вибач, що тоді після бійки з Ніку не поїхав з тобою в лікарню. Винуватий.

– Нічого, це твоя робота, – посміхнувся він. – Сам як?

– Працюю, ще раз працюю. Важко, але не можу розповісти, розумієш?

– Авжеж. Як твої батьки? Ти хоч про них не забув?

– Та читали мені нотації позавчора, що я рідко провідую їх. До речі, звідки вони знають, що я бачився з тобою?

– Вибач. Колись я ляпнув, що пиятикою займався в компанії з тобою.

– Дотепно.

– Вибач, Іоне!

– Біс з ним! – махнув наш герой рукою. – Ходімо танцювати!

– Та пішли, о... Як я давно не танцював «Хору»⁶. Обожаю цей танець.

Пам'ятаєш, як ми його в школі витанцьовували?

– То було досить давно, – посміхнувся Іон.

– Зате як було, – витанцьовував Петре.

– Ех, твоя взяла! – приєднався до танців й Іон.

І знову, як на замовлення сюди приїхав Ніку, добрячи випивши перед цим коньяку, пляшка якого полетіла посеред натовпу у стіну, трохи налякавши людей. Він дивився збоку в бік голодними вовчими очима, доки не знайшов у натовпі знайомого сина депутата. Разом із ним вони взяли по дівчині, що кружляли біля них, та пішли вчотирьох на вулицю. Просто за стіною клубу вони почали роздягати дівчат та займатися з ними сексом.

– О так, пупсик, ти супер! – зробив своє діло Ніку і відійшов у бік. – Залиш мені свій номер. Ти дуже файна.

– Ніку, і це все? – розвела вона руками.

– А що ти хотіла? – сміявся він. – Іди геть!

– Ненавиджу, – побігла від нього вона.

– О, виходь, хто там за куців виглядає! – миттєво помітив шерех юний Чаушеску. – А це ти. Секуріст, що тоді довів мене додому. Дякую тобі! Вітаю!

– Добрий вечір, Ніку! – потиснув йому руку Іон.

– А ти кмітливий. Слухай, мені вже набридли такі гадючники, як цей клуб, але єдине, що тут добре – це дівки. Вони тут найкращі. Я звідси таких трахав, що ти й не уявляєш. Бо всі знають, хто я. Я для них мачо, мрія. Мені вони легко даються. Це наче гра.

– Розумію.

⁶ Народний румунський танець (прим. автора).

– Не розумієш. Бо хто я, а хто ти? Я можу все. Після того, як мій старий зіграє в ящик, це все буде належати мені. Я всемогутній у цій країні!

– Безперечно, Ніку.

– Не боїшся, що не звертаєшся до мене на Товариш Чаушеску, – сміявся він, – правильно. Так мені з тобою легше говорити. Годі базікати, поїхали, я тобі покажу, як відпочиває румунська «золота молодь». Секуристам тим паче такого не снилось, що казати про інших людей!

– Може, не треба. Мені не потрібні зайві проблеми.

– Треба, якщо я так сказав! Зрозуміло? Тут я вирішую. Сідай. Ти що дівка, щоб я тебе умовляв?

«Ауді» Ніку Чаушеску почало свій скажений рейс столицею тогочасної Румунії. Люди тікали з боку в бік, а міліція не знала, що робити, бо хто наважиться ризикнути зупинити улюбленця вождя. На великій швидкості з відчиненими вікнами під французькі пісні, автівка носилась всіма центральними вулицями, парками та проспектами. А люди лише мовчки дивилися на це. Ніхто навіть пальцем не смів щось вказати. Чаушеску-молодший таке витворяв на машині, що зараз не в усіх фільмах побачиш. Він нічого не боявся, бо знав, що нічого йому за це не буде. Анічогісінько. Навіть смерті. Плювати він хотів і на зауваження батьків, тим паче батька. До матері він ще прислухався.

На заправках він ніколи не платив грошей, те саме часто траплялося в маленьких магазинах. Але як витратити гроші на розваги, він достоту знав. Зупинившись біля розкішного ресторану, Ніку з Іоном пішли в середину. Де на них чекав VIP-стілик, затишна атмосфера, приємна музика.

Та й тут Ніку не міг спокійно сидіти. Він жбурнув у офіціанта страву, яка була не дуже, як на нього, гарячою, дав по обличчю музикантові та домагався танцюристок. Зі скандалом вони покинули цей заклад і на всій швидкості поїхали до іншого, про який мало-хто знав.

– Хоч ти й секурист, але повинен знати, що за мною пильно стежать ваші ж люди, тому будь обережний у словах, це мені все можна, – на шляху від машини казав він. – Ти там хоч не «стукаєш» на мене? Тебе мати для мене підслала? Жартую. Я б одразу відчув. Не бійся, тобі нічого не буде за те, що ти зі мною. Я тобі обіцяю.

– Добре, – зітхнув спокійно Іон, дивлячись на заклад, який він раніше не бачив.

В середині бudo сильно напалено, лунала заборонена музика, доносились оргії, сміх та лайки. Навколо було багато молоді-дітей партійного керівництва

країни та очільників потужних підприємств, організацій та державних структур. Тут були дорогі спиртні напої, легкі наркотики, секс, бійки, азарт та постійні танці.

– Ну як, вражає? – сміявся Чаушеску-молодший.

– Я собі й уявити такого не міг...

– Сюди вхід мають лише обрані. Тебе пропустили, бо ти зі мною. До дупи, хоч ти й з Секурітате. Лише перепустки. Хоча тут до біса камер та «жучків», ваші й так все бачать і чують, їм не обов'язково бути тут присутніми, проте ти сьогодні ексклюзивний кадр.

Під західну музику «золота молодь» відривалась, як могла. Ніку встиг виграти в покер, покурити кубинську сигару, набити пику хлопцю, позалицятися до дівчат та після декількох бокалів віскі почати шалені танці на танцполі разом з іншими молодиками.

Іон мовчки сів на диванчик та спостерігав за Ніку й оточенням. Біля нього курили марихуану та реготали, як скажені під кайфом. Все це дуже не подобалось нашому герою. Він не звик до такого марнування часу, це було дико для нього та аморально, «буржуазно», як казали тоді. Він розумів, скільки тут компромату «золота молодь» робить батькам, але потім він збагнув, що країною править клан, родина, у якій процвітає nepotизм та кумівство, і тут всі якось пов'язані з цим. Тому їм можна багато, але не все, як улюбленцю Ніку.

– Ми раніше не бачились? – сіла поруч незнайомка з пляшкою мартіні, одягнута в дороге коротке плаття та прикрашена великою кількістю золотих прикрас. – Ти якийсь не такий. Чому не п'єш? Може, хочеш покурити? Ходімо потанцюємо!

– Під таку музику? – здивувався він. – Ніколи. Я не палю, до речі.

– Гм, який ти! – зацікавилась їм дівчина та сіла поруч. – Як тебе звати? Звідки ти?

– Іон. З Бухареста.

– Дотепно, – сміялась вона, – а ти мені чимось подобаєшся. Я тебе раніше тут не бачила, та взагалі, тепер зрозуміла, що не бачились. Ти такий мужній і серйозний, це справді дивує. Як вояка якийсь. Давай, випий зі мною!

– Не хочу.

– Я ображусь, – поклала руку на його ноги вона. – З ким ти прийшов?

– Зі мною, – різко підійшов Ніку з бокалом вина.

– Ніку? – була здивована вона. – Нічого собі!

– І тобі привіт, Габрієла, – посміхнувся їй він. – Давно тебе не бачив, ти така ж гарнуня, я в захопленні від тебе.

– Так, свого часу я вже чула це від тебе, бабій, – пила мартіні вона. – А це твій знайомий? Я ніколи вас не бачила разом.

– От і добре, це не твоє діло. Відпочивай, Іоне, сьогодні ти зі мною. І дівчина з тобою поруч, повір мені, супер! Добре, ти сиди, а я піду трошки порухаюся та зіграю в покер.

– Він, як завжди, – глибокий вдих зробила Габріела, – горе-коханець та бабій. Нічого собі в тебе знайомий, а сам ти – загадка.

– Так буде краще, Габріело! – посміхнувся Іон їй. – А ти дійсно дуже файна дівчина, Ніку правий. У тебе гарні очі та посмішка, а від парфумів я втрачаю розум.

– Дякую, – посміхнулась вона, – ти теж нічого. То що, давай трошки мартіні?

– А давай! – вирішив піддатись спокусі він.

Склянка за склянкою, і він не помітив, як в обіймах цієї красуні вже танцював на танцполі поруч із Ніку та його «гаремом». Ніку робив, що хотів: збочення до екстазу та купа заборон, які не є такими для нього.

– Бери Габі, я – Галю та поїхали до готелю! – на вухо промовив Ніку Іону. – Ніч буде веселою!

– Поїхали! – посміхався він.

Габріела тримала міцно за руку Іона та цілувала його в ший, що продовжила на задньому сидінні автомобіля, поки Ніку трошки розважився з Галею на передньому. 5 хвилин і «ауді» на всій швидкості поїхало нічними вулицями столиці РНР. Але цього разу дорожній патруль вирішив зупинити автомобіль, помітивши, що Ніку за кермом п'яний та збиває все на своєму шляху, не помічаючи жодного світлофора.

– Товаришу Чаушеску, – каже йому інспектор, – ви сильно перевищуєте швидкість, створюєте небезпеку для життя ваших пасажирів і оточуючих, тим паче знаходитесь у нетверезому стані. Ви можете потрапити в аварію.

– Слухай ти, – вийшов з машини Ніку, – тобі набридло працювати або жити? А? Так я тобі допоможу і твої мрії здійсняться. Зникни, доки при пам'яті.

– Я буду змушений...

– Ти ще тут? – сердився Чаушеску-молодший.

Ніку почав бити інспектора в обличчя, а потім ногою в пах. Бідолаха впав на землю, страждаючи від болю, але «улюбленець батьків» продовжував бити його ногами, поки напарник не відтягнув інспектора до машини.

– Ще раз побачу, вб'ю на хрін, – сердився Ніку і повернувся до свого «ауді», у якому на нього зачекались. – Вибачаюсь за тимчасові незручності. Поїхали!

– Навіщо так жорстоко? – запитав Іон, поки Габріела цілувала його ший, вуха та щоки.

– Жорстоко? – розсміявся Ніку. – Так ти, де сам працюєш-то, пам'ятаєш? І ти мені про таке кажеш! Для вас немає такого слова. Ох і розсмішив, пародист!

І ось він – п'ятизірковий готель, у якому адміністрація панькалась з ним, як тільки могла. Їх поселили в 2 номери поруч на 5 поверсі, принесли до номерів необхідну їжу та спиртні напої. Ніку підморгнув Іону, і пішов з Галею розважатись у свій номер.

Наш герой залишився наодинці з Габрієлою, яка, не дивлячись на другу годину ночі, відчувала себе добре та хотіла розваг. Вона пила шампанське, їла фрукти, курила дамські сигарети і залицялась до Іона. Побачивши, що він заводиться від її загравань, вона роздяглась і як скажена, почала займатися з ним коханням майже до самого ранку. Він їй дуже сподобався в цьому плані. Вона робила в ліжку для нього все, що він побажає...

Зранку їх розбудив Ніку, зайшовши до кімнати.

– О, дивлюсь файно відпочили, – поглянув на сплячу Габрієлу на грудях Іона без одягу, – так, вона дівчина супер. Я-то вже пізнав свого часу. В ліжку вона – ого-го. Ти добряче її втомив, що вона спить, як мертва. Збирайся, мені треба у справах. А тобі – на роботу. І не бійся, тобі нічого не буде.

– А як же бути з дівчиною?..

– З Габрієлою? – посміхнувся Ніку. – Забудь, вона дасть собі раду. У неї впливові батьки, вона багато що собі може дозволити, вона розбереться, коли прокинеться. Хоча, дивлюсь, ти склав на неї враження, я сам здивований. Ти їй дійсно сподобався.

– Все, ходімо! – обережно підвівся Іон, щоб не будити Габрієлу, швидко одягнувся і пішов за винуватцем гулянки.

У кабінеті полковника Секурітате він побачив недобрый погляд на себе.

– Добре відпочив? Ми в Секурітате все швидко дізнаємось! Як ти можеш?! – гнівався полковник. – Та ти вчора нахабно бухав та трахав дівок разом з сином вождя! Ти що собі маєш? Хто ти, а хто вони там! Ти розумієш? Побачив, як живе «золота молодь» у нашій державі? Сподобалось? Але ти не як вони. Знай собі місце! Досить! Ти просто співробітник Секурітате, ти їм всім не рівня, особливо Ніку. А з ким ти сексом займався, хоч знаєш? Так, дівчина чудова, але й батько її дуже впливова людина! Тепер ти знаєш, яка реальна картина. Вітаю!

– Я все зрозумів, – опустил винувато голову Іон. – Товаришу полковник, моя поведінка є безглуздою. Я обіцяю виправитись.

– Наступного разу, будеш розмовляти не зі мною, а з Пачепою, або ще гірше – батьками Ніку. Зрозумів?

– Так точно!

– У мене є до вас прохання. Товаришу полковнику, дозвольте мені за станом здоров'я перевестись зі спецназу Секурітате в інший відділ нашої організації.

– О-па! – був шокований полковник. – Нічого собі! Іон, та ти що – з глузду з’їхав? Тобі немає заміни!

– Я не можу більше, є певні проблеми. Буває болить голова та серце.

– Не очікував такого я від тебе сюрпризу. Пити з Нікушором⁷ Чаушеску є здоров’я, а на службі немає? Пройдеш обстеження, потім поговоримо!

Справді, обстеження показало деякі відхилення від норми, але то було провина його переживань за ту брудну роботу, яку йому доводилось робити на службі в репресивно-каральній структурі держави. Нерви часто здавали, хоч це він нікому й не показував. Полковник перевів його в інший відділ на його прохання, лишивши за ним звання майора. Тепер діяльність його стала іншого формату.

На одному з нових завдань Іон познайомився ще з однією таємницею Секурітате.

– Твоє завдання, – каже полковник, – перевірити все необхідне у тунелях. Я тобі скажу так, не вдаючись у значні дрібниці. Між «Палацом весни» Товариша та іншими будівлями державного значення є підземні тунелі, зроблені нами таємно. Вони мають вихід до двох аеропортів у околицях столиці. Цей проект розроблений вождем. Там є навіть протиатомний бункер. Проходи між «Палацом» ведуть також під будівлі ЦК партії, Держради, головної площі міста. Тобі та твоїй команді треба перевірити це все та зробити рапорт про проведену роботу. Наказ самого Товариша.

– Хто б міг подумати, що таке є в Бухаресті. Така система безпеки оточує головні об’єкти...

– На то це й є державна таємниця, Іоне! Рівень охорони, сам розумієш, який.

Разом з декількома співробітниками відділу нашому герою власними очима довелося побачити систему підземного міста та рівень її охорони. Він сам контролював розміщення в тунелях солдат на необхідних позиціях та склади зброї під наглядом іншого офіцерського складу. Він бачив, як солдати наповнювали склади зі зброєю, скарбами партії, архівні документи, розуміючи, що Чаушеску доводить до абсурду свої дії, будучи схожим на інших диктаторів. Це шокувало Іона.

На виході з тунелю у будівлі Держради, на них вже чекав полковник.

– Проект майже завершений, – каже Іон, – але є певні нюанси. Кажуть, що генсек з дня на день перевірить усю роботу. Та і цей підхід до будівлі держради треба допрацювати, товаришу полковник.

– Склади рапорт про виконану роботу під грифом «цілком таємно». Експерти допрацюють недоліки.

⁷ Повне ім’я Ніку (прим. автора).

Після кабінетної роботи з документами Іон відправився до їдальні, де навіть їжа не лізла в рот, бо в голові роїлися думки про всі ці скажені проекти та діяльність Секурітате. Він розумів, що з кожним днем стає дедалі страшнішим і страшнішим від того, що він знає та бачив, а тепер ще додалися ці справи з Ніку... Голова боліла від цих проблем. Сам він був не радий, що опинився на службі у Секурітате, але розумів, що іншого вибору йому не дали.

А тим часом у «Палаці весни» в той самий момент, коли не було батьків вдома зібрались Зоя та Валентин, спілкуючись на життєві теми та політику, хоча останнім часом вони не намагались цього робити.

– О, які люди, кого я бачу! – забіг до кімнати Ніку, звільнившись від справ у місті. – Всі у зборі. Валентин, чи не забув ти, що батько тебе й бачити не хоче у «Палаці?» А? Я забув, вибач, тепер ти у нас фізик, науковець, куди там нам до тебе! Інтелігентом став?

– Затули рота ти, цуценя! Що ти знаєш? Ти життя-то бачив? Що ти знаєш, окрім пиятики, гульбощів, автомобільних пригод та розваг? А? – відгукнувся Валентин.

– Підбирай слова! Чуєш? – сердився Ніку. – Ейнштейн бісів!

– Бабій сраний, так ти ще у спадкоємці на батьківську владу мітиш! Що ти з країною зробиш, наволоче? – не відставав Валентин.

– Ах ти, паскудо! – готовий був почати бійку Ніку.

– Хлопці, облиште! – зупинила їх Зоя. – Годі вже! Ми все-таки родина, ви що забули? Досить скандалів. І тут, брате, я погоджуюсь із Валентином.

– Хто б казав! – сміявся Ніку. – Твої амурні справи також багатьом відомі в нашій родині. Не роби з себе героїню. А твої випадки на адресу батьків: чи не ти публічно звинувачувала їх, що вони ведуть репресивну політику в країні та кидають за ґрати студентів? А? Ти, любя моя! Ти крутила роман із журналюгою та іншими дисидентами! І де честь родини?

– Та що ти знаєш про честь родини, кретин? – образилася Зоя. – Забув, як зґвалтував однокласницю у 14 років, домагався дружини заміністра, а секуристи десятки разів рятували твою дупу від халепи? Забув? Мені гидко тут бути поруч з тобою, Ніку. А батьки тебе обожнюють і завжди панькались з тобою! Та який з тебе, до біса, перший секретар ЦК Союзу комуністичної молоді? На кого румунська молодь рівнятися буде? На такого, як ти?

– Що за скандал, діти? – не помітили всі, як вдома з'явилася мати. – Давно я вас не бачила усіх разом. Тим паче тебе, Валентине, після того, як батько з тобою дуже посварився.

– На то були свої причини, мамо...

– Які? – сміявся Ніку. – Фізичні випробування?

– Годі, – відрізала Олена. – Ви всі по-своєму «хороші». Але ви мої діти, і це головне! Не були б ви ними, вже давно би сиділи за ґратами! А зараз є багато людей, які собі дозволяють критикувати нас. Нічого, ми їх всіх знищимо падлюк! Всіх! Я їм влаштую терор.

– Нічого собі! Що ти таке кажеш?! – була шокована Зоя. – Як ти можеш? Чим ви кращі за Сталіна? Як ви, взагалі, можете ламати долі людей!

– Та що ти знаєш! – крикнула на неї мати. – Скажи мені «дякую», що я така добра, бо не панькалась би з тобою за твої висловлювання! Я тобі дала все, а ти так з батьками!

– Я з нею погоджуюсь і також проти ваших репресій в країні! – заступився Валентин. – Мені це дуже не подобається! Ви бачили, як живуть румуни! Га?

– Ах, ви невдячні! – скаженіла Олена. – Ось так значить?! Бісова порода!

– Та й грець з ними, мамо! – пив вино просто з пляшки Ніку.

– Перестань пити! – зі злобою вибила в нього пляшку Олена, що вона розбилась на підлозі. – Як ти дістав мене цим! Тобі самому не набридло? Ти – наша єдина надія на майбутнє! А ти...

– Досить, мамо! – присів він на канапу. – Я молодий, а це тимчасові захоплення!

– Дурень ти, – вліз у розмову Валентин. – Про твої захоплення вся країна говорить і Секурітате не може всім рота затулити, бо ти невагмовний! Мені тут робити нічого. Дарма я сюди приїхав!

– Ти куди? – вигукнула мати.

– Геть звідси іду, – ляснув дверима Валентин.

Зоя подивилась на цю картину, ївши фрукти з вази та думаючи про те, що робити далі, бо самій було не по собі залишатись за таких обставин. Їй все це дуже не подобалось.

– Чого мовчиш? – гиркнула на неї мати. – Не соромно перед матір'ю?

– Соромно? – здивувалась вона. – А за що? За те, що правду кажу? За те, як ви знищуєте власне населення та репресіями втомили всю країну? Мої друзі зі студентського середовища за твоєю вказівкою сидять у тюрмах, що казати про тих, кого я кохала...

– Шльондра! – вдарила її по щоці Олена. – Невдячна наволоч! Та як ти смієш так зі мною говорити, дурепа? Та я все заради тебе робила, а ти так зі мною? Як ти можеш? Ти все маєш, завдяки мені!

– Все? – відскочила Зоя. – А друзі? А кохані люди? Де вони? А репресії проти моїх студентських друзів?

– Та вони ж дисиденти! – скаженіла Олена. – Їх взагалі розстріляти навіть мало буде!

– Ти монстр! Гірше за Дракулу, справді стали в Румунії з батьком гідними його наступниками у XX столітті! – витерла сльози Зоя.

– Пішла геть! – жбурнула в неї вазу Олена, але дала маху. – Геть, я сказала!

– І піду! – ляснула дверима вона.

Олена сіла на канапу і, мовчки дивлячись на мовчазного Ніку, налила собі трохи вина, щоб вгамувати гнів. Їй нічого було сказати. Вона була пригнічена від того, що навіть діти повстали проти неї. А єдина надія – молодший син – поки не веде себе належним чином, хоч і відданий батькам до останнього.

– Не сумуй, мамо, – обняв її Ніку. – Біс з ними! Все добре! Все правильно ви робите! І на правильному шляху!

– Дякую, сину, що хоч ти мене розумієш! – обняла його й Олена.

Через годину повернувся сам Ніколає Чаушеску, весь заклопотаний та стомлений. Присівши на крісло та прогнавши охоронців, він каже Олені в присутності сина: «Будівництво тунелів та їхня експлуатація майже завершено. Це щось. Сьогодні подивився на вхід з нашого «Плацу весни». Я багато чого цікаво побачив. Секуристи молодці. Добра праця. Пачепа порадував мене. Я зголоднів, треба-но поїсти. Важкий день сьогодні, Олено».

– Я розумію, – відповіла вона, – ходімо вечеряти.

Чаушеску дуже боявся за своє здоров'я, тому перед тим, як поїсти він дуже ретельно переймався особистою гігієною: мив руки зі спиртом та найкращими гігієнічними засобами, віддавав всю їжу спочатку на спробу спеціальному дегустаторові та був дуже придишливий до меню та страв. В родині звикли до цього. Навіть білизну ретельно обробляли перед тим, як лягати спати, не кажучи про речі, автівку, клямки тощо. Пачепа підбирав для цього найкращих людей. Все було відпрацьовано до найдрібніших деталей.

Після вечері Ніколає з жінкою спустився до тунелів, де й показав все Олені, що було збудовано секуристами. Їй це дуже сподобалось. Вона дійсно була в захваті та особисто переглянула ящики зі зброєю та секретними документами, які надійно охоронялись бійцями Секурітате.

– Ну що ж. І я в захваті, Ніколає. Де вихід до «Палацу?» Ходімо додому.

– Вихід з того боку! – вказав він. – До речі, тут є транспортна система.

– Це дуже добре.

А, тим часом, Іон затримувався на роботі після обробки доносів інформаторів на громадян, що щось бачили на секретних об'єктах та біля будівель за маршрутом підземного тунелю.

Пролунав стукіт у двері. Зайшов полковник Ентоне.

– Так, товаришу полковнику! – підвівся Іон.

Працюєш? Чи є щось справді цікаве?

Та начебто ні, все й те саме, як я бачу. Скажіть, тут пролунало прізвище нашого полковника Ханеску. Наче б то він був біля паркану, коли завозили склади зі зброєю до тунелів. Проте немає відповідного рапорту.

– Там все чисто, рапорт у його керівництва, тому закривай справу. Ти інформаторів із нашого відомства навчи давати справді важливу інформацію, а не хрінь всяку про наших офіцерів. Ними займається особливий Департамент у структурі Секурітате, який безпосередньо підпорядковується самому Товаришу. Це Директорат внутрішньої безпеки, нехай він і займається цим контролем. До речі, ти хоч пам'ятаєш всі Директорати Секурітате і хто чим займається? – посміхався полковник.

– Звісно. Цього навчали нас на курсах. У структурі Секурітате виокремлюються такі Директорати. Перший – це Директорат технічних операцій, який слідкує за всіма телекомунікаціями, прослуховуванням державних та громадських закладів, приватних будинків тощо. Другий – це Директорат контррозвідки, який веде цілодобове спостереження за іноземцями, реєструє їхні контакти з громадянами РНР. Наступний – Директорат у справах затриманих, працівники якого займаються керівництвом в'язниць, слідством, допитами. Інший – Директорат внутрішньої безпеки, про який ви казали, що також стежить за членами РКП. Далі – це Директорат військ держбезпеки. Це охоронці державних об'єктів, теле- та радіостанцій, справжні професіонали, я би так висловився. Наступний – Директорат міліції, що виконує контроль за органами внутрішніх справ. Також існує Директорат «V», який здійснює особисту охорону офіційних осіб та партійних лідерів, – як на екзамені відповів Іон.

– Добре, молодець, – був здивований полковник Ентоне. – Я вражений, все пам'ятаєш. Батьківщина пишається тобою. Їди додому, я тебе відпускаю, нормально відпрацював ти робочий день. Попереду вихідні, відпочинь, як треба.

Проте Іон не поспішав додому, а вирішив все-таки прогулятись містом. Прямуючи парком, він бачив багато сімейних пар, молодих закоханих хлопців та дівчат. Йому було сумно, бо він був один і не міг бути, як інші. Це йому не давало спокою та дуже бентежило. Час йшов, а кожна людина з роками розуміє, що жодна кар'єра, прибутки та слава не замінять самотності та не будуть тобі партнером щастя у житті. Коли ти один – і світ інакший. Розумів це і наш герой, майор Секурітате Іон Монтулеску.

В руці пакунок, на обличчі сум, в душі – важкість та гідкість від роботи, а в очах – реальність комуністичного режиму. Ось, що бачив та відчував Іон. Розумів

він з кожним днем, яку брудну роботу виконує, і як йому від неї кепсько та гидко. Не знав він, що можна і як змінити ситуацію, та й чи можливо це взагалі. Він не монстр і не безжалісний вбивця, ким були його деякі знайомі з роботи. Він не хотів робити свою справу, але вибір зробили за нього, інакше би система приборала його. Цей режим міг усе в цій країні. Іон знав багато таємниць своєї служби, розумів, яка відповідальність лежить на ньому. Це був страх за себе та батьків, які для нього були понад усе.

І тут він згадав про Ліну, яка чомусь йому швидко наче постала перед очима. Він захотів зустрітися з нею, хоч і часу вже багатенько пройшло з дня їхнього знайомства. Пам'ять не підвела його: він знайшов її будинок та квартиру. Проте якийсь страх не відпускав його руку до дзвінка. Але він наважився та зробив це.

– Хто там? – через декілька секунд пролунав голос.

– Іон.

– Хто? Який ще Іон? – відчинила вона двері. – Ого! Це ти.

Ліна була рада його бачити, а букет троянд одразу вплинув на неї, як гіпнотичний елемент. Вона не знала, що сказати, та була приємно здивована його візитом.

– Проходь до мене! – наважилась вона. – Я думала ти й забув про мене. Ти надовго зник з моменту нашого знайомства. Я думала, що назавжди. Ти мене тоді так вразив.

– Так, я пам'ятаю, – посміхнувся він та присів на стілець, – робота в мене важка, тому й зник. Я тобі тоді казав про неї... Ти у мене не виходила з голови. Ти не така, як усі.

– Чому ти так вирішив? – здивувалась вона. – Хоча мені дуже приємно таке чути. Але ти таким дивним тоді мені здався. Не розумію, як секурист міг таке розказати незнайомці. Це добре, що я порядна людина та бережу таємниці, а якщо б ні?

– Тоді мене б уже не було, – відповів їй спокійно Монтулеску.

– І ти так просто кажеш про це? – була здивована вона.

– Годі про це, – перевів розмову Іон. – Ходімо краще в кафе чи ресторан. Я хочу тебе запросити на вечерю.

– А не запізно, та й якось це швидко... – була розгублена вона. – Хоча дай мені хвилин 15, і я буду готова. Гаразд?

– Добре. Я тебе почекаю на вулиці.

– Навіщо? – посміхнулась вона. – Я переодягнусь у спальні, почекай мене тут. Домовились?

– Домовились, – посміхнувся їй Іон.

І ось вона. Іон навіть слова не зміг промовити, побачивши неймовірну красу Ліни. Вона була неперевершеною. Монтюлеску не зміг навіть підвести.

– Що таке? – соромливо поглянула на нього Ліна. – Щось зі мною не так?

– Все так. Ти просто... неперевершена. У мене немає слів. Ти дуже файна, – видав з себе він.

– Дякую тобі, – почервоніла вона. – Ну що, ходімо?

– Звичайно!

Такі швидко їх довезло до закладу, який спеціально заздалегідь примітив Іон. Ліна була приємно здивована. Все було в романтичному дусі: класична музика, свічки, аромат свіжих троянд. Вона була в захопленні від того, що робив для неї Іон. Але на цьому він не зупинявся, почав запрошувати її на танці. Врешті-решт вона погодилась на вальс.

– Ти чудово танцюєш! – посміхнулась йому Ліна під час танцю.

– Школа та юність навчили у свій час, – відповів він. – А на клубках це все закріпилось!

– І непогано закріпилось. Ти мене все більше і більше вражаєш! Ти чудовий!

– Ні, це ти чудова. А мені далеко до тебе! – з приємною посмішкою відповів він. – Ти найгарніша з усіх, що я колись бачив.

– Дякую, – сором'язливо опустила вона голову донизу.

Іон помітив, що недалеко за столиком у цьому ресторані за дивних обставин опинилась його «давня знайома» Габрієла, з якою він файно провів час, завдяки Ніку в готелі. Вона постійно дивилась на нього, спілкуючись з подругою та кидала недобрый погляд у бік Ліни. Ліна помітила її також.

– Твоя знайома? – посміхнулась Ліна. – Вона так на нас дивиться підозріло!

– Так, знайома, – зітхнув він, – хоча краще б не знав. Це «золота молодь» Румунії, вони не такі, як інші. Там все по-інакшому, повір мені.

– Вірю, бо бачу таких в інститутах. Вони багато собі дозволяють, а навчаються погано, – відповіла вона. – А її я десь бачила, свого часу, здається, ми разом навіть навчались. О... пафосна мадемузель.

– Годі про неї, – перевів тему Іон. – У тебе такі чудові парфуми. Я шаленію.

– Та невже. Хоча вони мені також подобаються, – посміхнулась Ліна. – А ходімо краще погуляємо містом. Вечірній Бухарест – це просто нереальна краса!

– Згодний, – ніжно взяв її за руку Іон.

– Навіть не поздоровкаєшся?! – почувся голос позаду, це була Габрієла. – Файна в тебе дівчина!

– Привіт! Дякую! – легко відповів він їй.

– І все? – не сподобалась дівчині відповідь. – Я ще з тобою поспілкуюсь.

– Габрієло, хто це? – запитала подруга.

– Один файний хлопець. Він мені дуже сподобався, а тут якась дурепа біля нього нарисувалась. Хоча я б багато віддала за ніч та проведений з ним час, – з насолодою про спогади з посмішкою промовила Габрієла.

– О ти знаєш смак в чоловіках, – погодилась подружка.

А Іон з Ліною чудово проводили час, блукаючи вулицями, розповідаючи про своє життя та кумедні історії. Вони були щасливі разом, і розуміли це вони також разом. Іон не витримав, зупинився, взяв ніжно за руки свою супутницю та наважився її поцілувати. Вона відповіла. Їй дуже сподобалось. Ліна не хотіла відпускати його зі своїх обіймів.

Далі все розвивалось так, як і не уявляв собі сам Іон. Спочатку аренда карети містом, потім каруселі... А потім – квартира Ліни і невсущаюча молода пристрась, яку вони розбудили один в одному. Вони були шалені від кохання. Емоції та почуття заволоділи ними, і вони віддалились їм. Це була найпрекрасніша ніч кохання в їхньому житті.

Так вони почали зустрічатись. Їм було добре вдвох. Жили вони то в Іона, то у Ліни. Бути разом було справжнім щастям для них. Про їхні стосунки дізнались і батьки Іона. Вони були раді за них. Проте все відомо стає Секуритате і укрівництво Монтулеску ретельно вивчило біографію дівчини. Все було чисто. Навіть партбілет у неї був. Полковник Ентоне скоро забув про це, та не бачив сенсу лізти у любовні справи.

Габрієла часто тепер бачила щасливу пару в місті, а намагання якось вплинути на Іона та зустрітись з ним не мали реального успіху. Вона ще тоді не знала, ким працює він, поки Ніку не розповів їй одного разу про це.

– Ого, – відповіла вона, сидячи в дорогому ресторані зі знайомими, серед яких був і Ніку Чаушеску, – так він не з нашого середовища! А я думала, що він поважна особа, що з тобою знаходиться. Так він твій охоронець був, чи просто наставник?

– Не носи нісенітниць, – відповів Ніку, куштуючи устриці, – ото б я гойдався з ним тоді! Він допоміг мені одного разу, от і все. Я йому віддячив. А він, бачу, дуже сподобався тобі?! Ех ти, Габі, так він же нерівня тобі! Тим паче секурист! Вони за нами стежать, і ніяк не можуть походити на роль коханців. Вони – наш обслуговуючий апарат, по суті, захисники. Уяви собі: роман із охоронцем! Це хрін повна!

– Як на мене – непогана хрін! – посміхнулася Габрієла.

– Це ти так вважаєш, – відповів Ніку. – Хлопець він непоганий, але зрозумій специфіку. Йому заборонено бути з людьми нашого рівня. Думаю, він й так проблеми мав за ті розваги з нами. Добре, що я трошки втрутився в Секурітате, щоб його там не лаяли керівники. Навіщо йому свою дупу підставляти через нас. Хай собі живе цей Іон та відпрацьовує свої гроші на службі в держбезпеці.

– Ти маєш рацію, – сумно опустила до низу голову вона. – Але погано, я б все одно хотіла отримати його. Блін, ці заборони!

– Тихіше з такими словами! – сміявся Ніку.

– Так, ти правий! – відповіла вона.

Час йшов, життя не стояло на місці. Робота роботою, а люди мають право й на особисте життя. Так думали й Іон з Ліною. Одного дня він запропонував їй одружитися.

Але наступні події кардинально змінили їхнє життя. Такого повороту ніхто не очікував. За донесенням на прохання Габріели за Ліною почали вести стеження в інституті. Спеціально підкуплені студенти дискредитували та провокували її на лекціях з історії РНР. Одного разу вона не витримала і підняла заборонену тему про внесок партійного керівництва у розгром фашизму та диктатури Антонеску. Лише після лекції вона зрозуміла, що сталося. Але на вулиці її вже чекали секурісти та насильно кинули в автівку. Все робилось так, щоб про це не дізнався Іон. Але дізналась його мати через знайомих в університеті. Додзвонитись до Іона було нереально. Його спеціально відрядили до міста Яси на таємний об'єкт, навіть не даючи заїхати додому.

Повернувся він за 5 діб. В управлінні все було тихо, вдома нікого. І тут, риючись в документах на столі в кабінеті відділку він знайшов такий протокол, який прочитав вголос.

– Протокол слідства про затримання звинуваченої в антидержавній діяльності викладача з історії РНР... Ліни Діанеску. – Що?.. Не може бути! За... що? Як це зрозуміти?... А це що? Матеріали слідства. Донос. Кляті виродки!

– О, приїхав! – зайшов в кабінет незадоволений полковник Ентоне. – Що вже дізнався, мабуть? Але бачу, що не все! Не знаю, як ти тепер все поясниш.

– Але ж це провокація. Я знаю Ліну. Як це розуміти, товаришу полковник? Ми збирались цього місяця одружитись! Я ж розумію специфіку нашого відомства! Я що комусь дорогу перейшов? Це ж нереальний удар по мені! Що тепер робити?!

– Замовкни і сядь! – грубо вигукнув той. – А тепер слухай мене уважно! Є багато свідків, які чули від неї те, що написано в протоколі справи цієї Діанеску. Так, вона була добрим викладачем, ми знали, що вона є твоєю дівчиною. А як я був

шокований дізнатись, що вона таке сказала при 15 студентах про внесок нашого комуністичного керівництва у війні з фашизмом! Як вона наспілилась це сказати, що внеску не було, були радянські солдати та невелике підпілля? Ти розумієш?! Це кінець! Але ще не все. Твоя мати як журналіст місцевої газети вирішала допомогти майбутній невістці! Вона на свій ризик написала статтю-протест про те, що ця Ліна ні в чому не винна, і то є помилка співробітників Секурітате. Також вона просила розібратись в цій справі, всіляко захищаючи її! О це резонанс! Ми ледве встигли перехопити номери газети! Що тепер пропонуєш робити?

– За що це мені? Хто міг мене так підставити? За те, що я забагато знаю, чи, може, я комусь заважаю?

– Ні, ти добрий секуріст, Іоне! Єдине, що я тобі можу запропонувати, так відмовитись від них, відректись! Це врятує тебе, але зробить неблагонадійним секурістом. Тебе понизять до мінімуму в найкращому разі, якщо Товариш так захоче! Ти навіть уявити собі не можеш, в яку халепу потрапив, не кажучи про твоїх Ліну та матір. Їм кінець. Як ти, професійний секуріст, міг дозволити таке – контрреволюцію у власному домі! Це жах! Ганьба тобі! Даю тобі півгодини на роздуми, якщо завагаєшся, то я тебе хоч на фарш пущу. Зрозуміло?

– А казали, що я найкращий! Ви всі підставили мене! – у гніві відповів він. – Ви знищите мене?

– Залежить від тебе! – ляснув дверима полковник.

Іон залишився наодинці. Ніколи майор Секурітате не думав про те, що зможе опинитись у такій халепі. І ось він наодинці зі своїми думками. Що робити? Це був кінець кар'єри, життя та рідним. І все в одну мить. Він навіть отямитись не встиг. Але треба було швидко зібратись із думками, бо від цього залежало тепер не лише його життя, а й життя матері та коханої дівчини. Колись могутній працівник спецслужби тоталітарного режиму був слабкий та розбитий, як ніколи. Це була перемога над ним. Над ним як секурістом, але не як над людиною. Він не зламався. Ідеологія ніколи не могла зламати його внутрішній світ. Він розумів, що чхати треба на своє життя та власну безпеку, якщо річ йде про матір та Ліну. Це було для нього головне. Він не розгубився.

За декілька хвилин він знайшов інформацію про те, де саме в ізоляторі утримується матір та Ліна. Перепустка встигла зробити своє, і він миттю був там.

– Далі не можна! – скомандували секурісти перед камерами. – У вас немає дозволу. Керівництво особисто вам заборонило підходити й близько сюди! І, взагалі, хто вас сюди пропустив?

– Мій розум та мета! – за лічені секунди нейтралізував їх Іон.

Мати та Ліна, які знаходились у камері, швидко були звільнені ним.

– Іоне, що тепер з нами буде? – ридали вони. – Нас уб'ють?

– Цить! – вигукнув він. – Немає часу на сльози та базікання! Миттю за мною!

Треба рятуватися та забрати батька!

Темними потаємними ходами, нейтралізуючи професійно всіх секуристів на шляху, він їх вивів через тунелі на інший бік вулиці та взяв таксі. Вони поїхали за Емілем – батьком Іона – на місце роботи. Але там вже були секуристи. Тоді, залишивши їх непомітними на стоянці у машині, Іон сам кинувся за батьком. Секуристи не помітили його-майстра спецслужб. Він швидко знайшов батька і без зайвих пояснень ледве встиг його вивести з будівлі, щойно туди сунулись секуристи. Декілька хвилин, і вони в машині.

– Немає часу! Треба їхати! – завів машину він. – Тепер за нами будуть полювати усі головорізи Секурітате. Повірте мені, це не люди, а звірі!

– Хтось мені нарешті пояснить у чому справа? І де ти пропадала, Ганно, всі ці дні? Від тебе ані звісточки! Поліція розвела руками! – казав шокований Еміль.

– Кепські наші справи! – в сльозах поклала голову йому на плече Ганна.

Доки вони їхали темними провулками Бухаресту, щоб бути непомітними, потрохи кожний сформував загальну картину того, що сталося. Всі прийшли до висновку, що це була підстава щодо Іона, але хто організував її, було не відомо. Зрозуміло було одне, що це було досить жорстко зроблено.

Але для чого? Не розумів Іон. Невже, щоб прибрати свідка? Ні, підібрали б інші методи. Тут було щось нечисте, і це він дуже добре розумів.

Автівка наближалась до околиць Бухареста.

– Куди ми? – питав Еміль. – Сину, ти хоч знаєш, куди їхати? Куди нам тікати? Це кінець!

– Та годі вам! – вигукнув він. – Ще є шанс. Я свого часу займався однією справою опозиційних журналістів, які втекли з Румунії морем до Туреччини. В них це вийшло. А у нас немає більше вибору. Або так, або нас знищать. Повірте мені, я за роки служби в Секурітате багато бачив та навчився. Їм буде важко зі мною їхніми же рукам, бо я добре знаю ці руки. Їдемо до Констанци! Або пан, або пропав. Це виглядає безглуздо, як на перший погляд, але іншого виходу немає. Запропонуйте кращий!

– В Констанцу! – ридала Ліна. – Там мої батьки! Що тепер буде з ними, Іоне?

– Навіть не знаю, краще промовчу, – сумно відповів він, натякаючи на те, що їх нейтралізують. – Ці хлопці в жорстокі ігри грають.

– Ні... Мамо, батьку, – ридала, наче сказана Ліна, а Ганна лише заспокоювала її.

Тим часом полковник Ентоне отримав від начальства будь-якою ціною знайти втікачів та знищити. Це було питання державної ваги, наказ особисто, коли це доклали подружжю Чаушеску, які в той час, до речі, якраз почали обідати.

– Що? – оскаженіла від новини Олена жбурнула тарілку на підлогу. – Ти чув, Ніколає? Та це ж зрада! Та з них шкіру живцем зірвати треба! Паскуди!!!

– Гірше, люба! – з гнівом підвівся він, дивлячись, як Ніку дивиться на них. – Розірвати на частини! Ти розумієш, яким це скандалом може закінчитись! Цей Іон Монтулеску знає дуже багато державних таємниць. Ти розумієш, що буде, якщо вони потраплять за кордон? Їх треба негайно знайти та знищити. А цей хлопчисько, Ніку, ще колись врятував твоє життя! От, паскуда! Контрреволюція в рядах Секуритате! Я наведу жорстку чистку.

– Добре, що він тобі, Ніку, нічого не зробив! – поглянула мати на нього. – Цей луда – перевертень!

– Хто? Іон? – здивувався Ніку. – Та ти що, мамо? Я з ним не раз пересікався, він був нормальним секуристом. Тут очевидна підстава! Питання – від кого?...

– Що ти верзеш! – у гніві оскаженіла Олена. – Багато ти розумієш, сину, у великій політиці!

– Хай буде по-вашому! – підвівся Ніку.

Лише Ніку зрозумів, у чому справа. Він добре пам'ятав Габріелу та її постійні питання про Іона, Ліну та Секуритате, а особливо про те, як би відібрати Іона собі. Тут він все зрозумів. Не думав Ніку, що все так могло далеко зайти, і він швидко подзвонив до тієї, хто була єдиною винною у цій справі.

– Так, слухаю, – підняла слухавку Габріела. – О, Ніку, це ти? Що ти хотів? Давно не бачились!

– Давно, – відповів він. – А знаєш, що ти наробила. Пам'ятаєш свого коханого Іона з Секуритате? Ти навіть не уявляєш, що ти накоїла! Ти знищила не конкурентку в особі його дівчини, а всю його родину разом із ним!

– Та що ти таке кажеш? – була шокована вона. – І чому це саме я?

– Хто-хто, а я все добре зрозумів, – відповів він. – Мені-то все одно, а от ти перестаралась. Скоро їх упіймають та розірвуть на шматки! Повернула коханця?

– Та пішов ти? – розридалась вона. – І де вони зараз?

– Звідки я знаю? – посміхнувся Ніку. – Але зі слів батьків щось чув, що секуристи знайшли їхні сліди на трасі до Констанци!

– Констанци? – здивувалась вона. – Що я накоїла! Хоча... якщо не мені, то краще – нікому!

Габріела поклати слухавку, витерла сльозу та зрозуміла, що немає сенсу перейматись. Це вже не її проблеми, хоча й шкода було визнати поразку

та втратити такого коханця, так і не отримавши. З одного боку вона хотіла допомогти, а з іншого – яким чином та ціною чого. Краще послати все до біса, та хай Іон поплатиться за те, що не дістався їй. Ось таке безглуздя, а до чого привело. Проплачені студенти-провокатори були зате в найкращому виграші, бо отримали все. Ніхто не розумів, що такі дії можуть змінити долю цілої сім'ї. Таке в ті часи не було поодиноким явищем.

Полковник Ентоне почав і сам здогадуватись, що й до чого, але було запізно розбиратись. Наказ був відданий, а справа зроблена. Зрозумів він і хто за цим стоїть, додзвонившись до одного з провокаторів, тиснучи на нього.

«Ось ти й догрався, Іоне, – тихо в машині каже собі полковник, – твоя ж знайома «золота румунська молодь» і знищила тебе. А казав же, нічим це добрим не закінчиться. Габрієла добре тебе підставила, напевне, і не знаючи, до чого це може призвести. Але її батько поважна особа. Їй все дозволено. Шкода втрачати такого бійця, але це політика та терор. Без нього не буде й нашої влади».

Траси почали перекривати та перевіряти всі автомобілі, автобуси та навіть катери. Бачучи, що дорога перегороджена і попереду йде ретельна перевірка документів, Іон звернув в куці та поїхав хащами навпростець. В небі літали гвинтокрили. Їхню машину помітили та почали стріляти. Проте Іон був професійним солдатом, а не лише просто секурисом: два постріли у гвинтокрил – і вибух, тому що влучив у бак. Присутні поруч в автомобілі були вражені, але він просто мовчав, не відповідаючи.

Почалось переслідування, стрілянина на трасі. Іон добре розумів, чим ризикує, і маневрував, як міг, відриваючись від погоні. Усі його професійні постріли влучили точно в ціль – добре давалась вишколена підготовка спецбійця. Автівки підривались, і секуристи несли значні втрати, а блокпости розстрілювались ще до прибуття автомобіля з нашими героями. Це був бій не на життя, а на смерть. Іон добре підготувався до цього, набравши купу зброї, що знайшов в управлінні. Батько вирішив йому допомогти, згадавши роки Другої світової війни та старий армійський досвід, хоч Іон був проти цього. Щастя поки що було на їхньому боці.

– Далі не можна, – зупинив автівку Іон у надійному та безпечному місті поблизу одного селища, – там буде нереально пробратися. Ми залишимо авто тут, а далі нам доведеться всіма зусиллями дістатись до залізничного станції цього селища. Я підрахував час: скоро буде їхати в напрямку Констанци декілька товарних потягів. Ми повинні будь-якою ціною потрапити туди. Це наш єдиний шанс на порятунок, якщо все зробимо правильно.

– Мені страшно! – панікувала Ліна та гірко плакала.

– Ліно, люба, – обняв її Іон. – У нас просто немає іншого виходу. Ми повинні рухатись далі, інакше всі тут і загинемо.

– За що нам таке? – ридала вона.

– Заспокойся. Треба рухатись! – спокійно промовив Іон.

Пересувались вони маленькими провулками дуже обережно, щоб зайвий раз не привертати уваги, розділившись по двоє. Батько йшов із Ліною, а Іон – з матір'ю, уважно дивлячись по боках. Поки що все йшло за планом. Люди навіть не звертали уваги на них. Проте секуристи вже були тут, загубивши їхній слід. Однак кинуту автівку вони знайшли занадто пізно. В цей час наші герої вже встигли дібратись до станції. Обережно прибравши декількох пильних секуристів без зайвого шуму, пробрались до середини одного з вагонів із зерном потягу, що прямував саме до Констанци. Через лічені хвилини поїзд рушив.

Полковник Ентоне, що приїхав на місце подій, нічого не міг зрозуміти. Він навіть не здогадувався про план Іона. Їх далі почали шукати, перекриваючи всі дороги та перевіряючи кожну легкову та вантажну машину. Проте – безрезультатно. Кожні 5 хвилин йому дзвонив голова Секурітате з Бухаресту та питав про перебіг подій, погрожуючи прибрати самого Ентоне, якщо той не набере «державних злочинців».

Зрозуміти ситуацію Ентоне допоміг випадок, коли поблизу вокзалу працівниками депо було знайдено декілька тіл працівників Секурітате. Полковник швидко прибув на місце. Оглянувши все, як слід, він зрозумів, що Іон втік на потязі. Були перевірені графіки всіх пасажирських та вантажних потягів найближчі 3 години. Але їх було багато, 6, як мінімум.

– Вашу матір! – гнівався полковник. – Та Монтулеску нас, як дурнів провів! Він поїхав до Констанци! Ви що не розумієте, що він запланував? Та він нас кинути захотів. З Констанци багато морських суден відправляється до Болгарії, Радянського Союзу та Туреччини! Це змога гарно втекти! Ми повинні швидко дібратись туди! Де наші гвинтокрили? Швидко шукайте їх! Вашу матір, я кому наказав?

– Так точно, товаришк полковник! – розбіглись секуристи.

Гвинтокрили з секуристами відлетіли в напрямку Констанци, але облога трас не була знята. Перевіряли всіх та все. Звичайних громадян це дуже обурювало, але всесильне Секурітате чхати хотіло на їхні думки, просто виконуючи свою роботу.

Потяг вже прибув до залізничного вокзалу Констанци. Через щілину вони бачили, що усюди так і напаковано секуристів як у цивільному, так і в формі. Діяти треба було надзвичайно обережно. Почалась перевірка вагонів. Секуристи ходили з собаками та автоматами. Все ретельно перевірялось. Дійшла черга й до

вагону, у якому сиділи наші герої, біля якого пси так і розривались. Але в середині було порожньо... Іон встиг вивести всіх через дах і непомітно втекти. Їх помітили кілька секуристів, але Іон виявився швидшим і пильніших, застреливши їх трьома пострілами з пістолета, на який було надіто, так званий, «глушник». Швидко наші герої рухались далі, але Іон розумів, що секуристи всюди.

Ось прибув і полковник Ентоне, безжалісно критикуючи дії своїх співробітників і віддаючи команди. Пролунали потужні вибухи. Всі погналися на місце події. Але це було відвертання уваги. Вибухнули бензобаки, цистерни з пропаном та декілька машин. Навколо була паніка та хаос. Всі сили були кинуті на приборкання вогню. Ентоне розумів, що це справа рук Іона і надав наказ миттю їхати в порт.

Не розумів полковник, як їм так вдавалось легко рухатись і знешкоджувати будь-які атаки та перешкоди на шляху. Професіоналізм колишнього працівника дивував його. Ентоне навіть і не уявляв, що Монтулеску на стільки майстерний вояк та боєць.

Але в порту все також було у вогні. Подекуди палали автівки, лежали мертві бійці Секуритате та міліціанти, йшов бій між солдатами, Іоном та його батьком. Був навіть збитий ще один гвинтокрил.

Прикриваючи відхід матері та Ліни до турецького судна, доступ до якого секуристи вже не мали, чоловіки пильно тримали оборону, але сили були нерівні. Був поранений як сам Іон, так і батько, але відступ жінок вони забезпечили.

– Батьку, біжи! – кричав Іон. – Рятуйся, поки можеш! Там вони вас не зможуть узяти!

– Ні, сину, біжи сам! – відповів той. – Я вже своє життя прожив, а ти ще молодий! Ти повинен жити! Тобі ще родину треба створити та продовжити наш рід, а що я? Я своє вже відіграв!

– Що ти верзеш? – гнівався Іон. – Ходімо разом! Ми зможемо! Ми прорвемося!

– Ні, сину, хтось один лише зможе піти, інакше загинемо разом! – гиркнув Еміль на сина. – І це повинен бути ти!

– Я не залишу тебе, батьку! – відстрілював професійно секуристів штабелями Іон.

І тут ініціативу взяв полковник Ентоне, командуючи боєм, легко підкрадаючись до противників.

– Слухай мене, Іоне! – в рупор сказав полковник. – Вас оточено! Спротив не має більше сенсу. Здавайся по-доброму! Будь чоловіком! Вмій програвати!

– Та пішов ти, валашська гніда! – відстрілювався Іон. – Ви мене підставили! За що? Що я вам зробив? Ви нелюди! І мене робили таким, як ви! Ви примусили мене

працювати на вас та робити злочини проти людей власної країни, своєї Батьківщини! Ви забрали в мене її! Я ненавиджу вас! За що?

– Це не я, Іоне! – відповів полковник. – Це твоя подружка наробила галас! Скажи спасибі Габріелі за це! Вона підставила тебе, у нас навіть у думках не було такого! Тепер ти розумієш, що й до чого!

– Габріела? Якого дідька? – нічого не зрозумів він. – Який їй сенс?

– А ти подумай! Вона захотіла прибрати Ліну як конкурентку, хотіла зробити тебе своїм коханцем і найняла провокаторів серед студентів. Ніхто не очікував. Що так все глибоко зайде. Тепер це кінець! Вам не врятуватись. У вас 10 секунд, щоб здатись! Це кінець, Іоне!

– Біжи, синку, це твій останній час! – наголосив батько.

– Я не залишу тебе! – текли сльози по обличчю Іона.

– Біжи, я сказав! – вигукнув він.

Іон із усіх сил під вогнем куль ринув на борт турецького судна, відстреливши секурисів на шляху та кинув декілька гранат по позиціям ворога. Пролунали вибухи. Іон був на судні й бачив, як до останнього тримався його батько, врятувавши його. Але сили були нерівні, й зрештою секуристи застрелили його.

На все життя у нього перед очима застигла картина, як полковник Ентоне стояв ногами на тілі його батька та злобно дивився на Іона, який відчалив від берега на борті турецького судна, взяти яке штурмом вони не мали права.

– Ненавиджу!!! – вигукнув голосно Іон. – Ні...

– Що тепер буде? – у гніві бурмотав Ентоне. – Мені кінець тепер. Але хоч одного я знищив.

Бухарест. «Палац весни». За столом сиділо подружжя Чаушеску та голова Секурітате.

– Ви розумієте, що ви наробили? – сердито кричала Олена. – Це така втеча секретної інформації, що ви навіть не уявляєте! Що буде тепер, коли цей Монтулеску розповість все західним спецслужбам? Ви розумієте, яка це поразка? Що тепер робити?

– Наші люди є скрізь! Нехай лише спробує, товаришу Чаушеску! – відповів той.

– Ідіоти! Козли! Ви дармоїди! Вас розстріляти мало! Суки! – гнівалась вона. – Це ви в усьому винні! Наказати всіх, хто винний у цьому! Зрозуміло! Всіх секурисів, солдат, міліціантів, хто допустив втечу. Полковника Ентоне залиште. Всіх інших – покарати! Треба стільки крові, щоб вони ніколи про це не забули!

– Я зрозумів.

– Пішов геть! – кинула в нього склянку Олена.

З Туреччини наші герої перебрались у ФРН, там їм надали притулок. Спочатку було важко. Але поступово місцева влада допомогла їм з роботою та житлом. Іон та Ліна одружились, а мати продовжила займатись журналістською діяльністю.

Проте спецслужби ФРН знали про минуле Іона та вимагали почати працювати на неї під тиском та погрозою екстрадиції в Румунію. Їм було цікаво дізнатись те, що знав Іон. У нього знову не було вибору, і тоді він заявив, що з себе уявляє режим Чаушеску та Секурітате, але тоді оприлюднення це не отримало. Все тримали в таємниці.

Іон Монтулеску почав працювати інспектором спец військ, та не намагався більше лізти у політику і куди заборонено, пам'ятаючи, що шпигуни Секурітате є скрізь, й одного разу зможуть прийти за ним.

Він поклявся собі, що прийде час і він повернеться на Батьківщину, яку в нього забрали комуністи та Секурітате, це буде повернення для того, щоб почати боротьбу з цим тоталітарним режимом не на життя, а на смерть. Він обіцяв помститись за батька та за те, що вони пережили. Тепер це був сенс його життя.

ПОВСТАНЕЦЬ

Югославія. 1936 рік. Белград.

На змаганнях з бігу серед югославських юнаків царювала атмосфера очікування, коли ж все-таки все почнуться і хто саме буде переможцем.

– Я найкращий, тренеру, це й так зрозуміло! – казав словенський спортсмен.
– Мені немає рівних!

– Це я кращий, – перебив усіх та вліз до розмови македонець, – подивимось, хто кого...

– Хлопці, – підійшов упевнений у собі хорват, – у будь-якому випадку переможе найкращий із нас.

– А це ти той хорват, чемпіон з бігу, боксу та плавання? – впізнав його македонець. – Тебе, здається, Янко звати?

– Так. Все правильно. Я той самий Янко Месич, але чемпіоном у Хорватії мені не дають стати, – сумно зітхнув він, поглядаючи на землю.

– Це ж чому? – не зрозумів македонець, – ти ж майстер своєї справи. Янко?!

– Не будь таким наївним, – ляснув його по плечу Янко, – скажу тобі одне: як у спорті, так і в політиці, все схоплено! Всім завідують серби, вони й перші в усьому й усюди, яким би ти майстром не був, друже! Так було завжди зі мною: в журі – серби, в тренерах – серби, у школі – директор серб, а ми – другого сорту. Якщо хочеш досягнути чогось, треба народитись сербом або мати зв'язки в їхньому середовищі. Ось так воно все у Королівстві Югославія!

– Я не вірю в це, – посміхнувся македонець, – у кожного є шанс!

– Ну ось і подивимось, – посміхнувся Янко. – Як тебе хоч звати, юначе-македонець?

– Троян, – потиснув йому руку він, – дуже приємно!

І ось почалися змагання. Участь приймало аж п'ятеро сербів, котрі постійно порушували правила, як могли і сербське журі затуляло очі на це, а вже поблизу фінішу вони збили з ніг Янко та Трояна, тим самим вигравши забіг.

Янко був обурений до крайнощів, хотів кинутись у бійку, але тренер відтягнув його, а журі безапеляційно визнало переможцем серба – Горана Младоговича.

– Ну що, Янко, – підійшов до нього Горан та нахабно посміявся, – ти знову програв! На Олімпійські ігри в Берлін ти точно вже не поїдеш, слабак!

– Ах ти падлюка! – кинувся у бійку Янко.

Довго їх розбороняли, а потім журі одноосібно вирішило винести вердикт Янко: «У зв'язку з негідною поведінкою та бійкою під час проведення змагань

виключити спортсмена Янко Месича на період ... ». Продовжувати не треба, як казав тоді сам собі Янко.

- А як же бокс та плавання? – сперечався він.
- Ви зняті з усіх змагань! – виголосив член журі.
- Ненавиджу! Нічого, ви за все відповісте! – психував він, залишаючи залу.

На вулиці стояв Троян і жалібно дивився на нього, а тренер сварив Янко зі злістю: «Якого біса ти поліз в бійку? Га? Ти й мене підставив та моїх загребських колег, Янко! Тебе зняли з усіх змагань, сором та ганьба тобі! Треба було займатися з сербом Красивичем, він точно б тоді пройшов».

– Тому що він серб, як і ви, а не хорват, а не сербам немає місця попереду, а лише позаду! – висловив свою думку Янко.

– Ах ти, цуценя! – замахнувся тренер, проте Янко відхилився та відскочив. – Геть з моїх очей!

– Янко, мені дуже шкода, чи можу я тобі чимось допомогти? – підійшов до нього Троян. – Я розумію, що словами горю не допоможеш...

– Троян, ти все бачив сам і не вірив мені, а тепер знай, з чим маєш справу, – відповів сумно Янко, – це шовінізм, інакше це я назвати не можу. Не повторюй моїх помилок. Тримайся до кінця, але знай, що першим не будеш ніколи.

– Стривай. Ось моя адреса та телефон у Скоп'є, – дав йому папірець Троян, – якщо щось, то звертайся, я допоможу тобі.

– Дякую, – взяв папірець і посміхнувся Янко, – але сумніваюсь, що ти зможеш мені чимось допомогти. Щастя тобі, Трояне!

Янко повернувся до рідного села під Загреб, у якому мати з батьком цілими днями порались у полі, щоб хоч якісь «копійки» заробити на Янко та його молодшого брата Мілоша.

– Вибачте мене, тато й мамо, – за вечерею говорить Янко, – але тепер я знову переконався в тому, що все вирішують серби, а до нас їм немає ніякого діла.

– Нічого страшного. Синку, проб'ємося, – відповіла мати, – пережили кризу, переживемо й це. Для нас ти завжди будеш чемпіоном, синочку. А роботи на селі завжди вистачить.

– Це не моє, мамо, я хочу досягти вищого, доказати, що не лише серби, а й хорвати можуть досягти перемоги, слави та величі, досягти свого, – потекла сльоза його обличчям, – я обіцяю вам.

– Дай Бог, синку, – обняла його мати, – і ми заживемо краще!

Наступного дня Янко покинув родину, запевнивши, що відправляється в Загреб та обов'язково знайде роботу, щоб хоч якось допомогти родині. У Загребі

ніхто не чекав на нього, а двері спортзалів та колишніх знайомих для нього назавжди тепер були зачинені. Йому треба було починати все з нуля.

– Чого тобі, юначе? – вийшов продавець.

– Я шукаю роботу.

– Ти не за адресою. Нам ніхто не потрібний.

– Дякую, – сумно відповів він, дивлячись назад і, розуміючи, що хазяїном був єврей. – Серби та євреї захопили наші землі й немає на них управи.

– Дивись під ноги, безтолоч! – промчався на шикарному автомобілі «в міру товстий» єврей, – порозводилось тут всякого лайна...

– Єврейська погань, – вилаявся він.

Блукаючи вулицями, Янко зрозумів, що легко знайти роботу не вдасться і, опустивши голову додолу, заліз в підвальне приміщення переночувати, розігнавши тутешніх кішок та пацюків.

Вранці, доївши останні шматки хлібу, Янко знову пішов шукати роботу. Йдучи центральними вулицями Загребу та опускаючи голову вниз, він розумів, що сподіватись на щось хороше немає сенсу, адже «тут серби та євреї керують балом».

Але його увагу привернуло таке. На чоловіка посеред білого дня вчинили напад троє злодіїв, вимагаючи гаманець та погрожуючи ножем. Чоловіку було десь років 45, худий, невисокий і на вид абсолютно беззахисний.

– Ось, візьміть, – переляканий віддавав гаманець він.

– Стояти! – різко вистрибнув Янко, не даючи злочину здійснитися. – Не кваптеся, залиште його в спокої!

Сам напросився! – кинувся перший грабіжник.

Янко вивертався від усіх нападів, викрутив руку та жбурнув злодія в стіну. Накинулись інші двоє, але Янко впорався з ними за лічені секунди, так, що всі перелякані злодії розбіглись.

– Не знаю, хто ти, юначе, але велике дякую вам, – подякував чоловік, – мене звати Іво, а тебе, як величати?

– Янко я. Приїхав з села до Загребу в пошуках роботи, намагаюсь знайти хоч щось, але поки що безрезультатно. Все дарма.

– Типовий випадок, – відповів чоловік, – хорват не може знайти роботу в силу засилля у владі сербських та єврейських кланів.

– Звідки ви так... – не розумів Янко.

– Сину мій, я й сам хорват, – посміхнувся Іво, – і був колись теж таким молодим, але років так 25 тому в самий розпал світової війни, та ось тоді сербів якраз не так помітно було, їх роль тоді виконували мадяри. Важкі були часи. Ходімо до мене, я тебе пригощу чаєм і допоможу, чим зможу. Тут недалеко, десь хвилин 5 пішки.

Іво жив непогано: широка квартира на другому поверсі. Недешеві меблі та ремонт. Картини на стінах, а також нагороди за участь у війні.

– Ви воювали саме під час світової війни? – запитав Янко.

– Воював. Авжеж, – приніс чай Іво, – спочатку за айстро-угорців, потім був поранений, але треба було прогородувати молодших сестер, тож пішов у пошуках кращого життя з госпіталю, сновигаючись приблизно, як і ти. Трохи був найманцем за сербів, зараз дуже шкодую з цього приводу, потім за росіян, врятував якогось там полковника, отримав навіть нагороду. Але війна скінчилась, і довелось все починати з нуля, бо у цивільному світі ми нікому не були потрібні, тим паче у Королівстві сербів, хорватів та словенців, як тоді називалась Югославія до жовтня 1929 року.

– А що далі? – пив чай і палав від цікавості Янко.

– Який ти все ж таки допитливий! – зробивши ковток чаю, посміхнувся Іво.

– А далі – зумів реалізувати себе в житті на диво всім сербам та євреям. Зараз я тримаю декілька магазинів у центрі Загреба, синку, а моя родина мешкає в Італії. Ось так, Янко. Я досягнув чого хотів у житті, але є ще деякі нюанси. Чому ти так дивишся на мене?

– Ви щось не договориєте, Іво! – посміхнувся Янко.

– Ні, я все тобі сказав, Янко, – нешироко посміхнувся Іво. – Ти добрий хлопчина, для тебе в мене знайдеться робота, а поживеш поки що тут, мені тим паче сумно та й помічник мені не завадить.

– Дякую.

– Потім подякуєш... – посміхнувся Іво.

– В якому сенсі?

– Та так, не має значення...

Спочатку Янко почав працювати вантажником у книжковому магазині. Потім мало-помалу став експедитором товару, а після цього Іво поставив його в себе продавцем у книжковому магазині.

Одного разу ввечері за вечерею Іво звернувся до Янко з нестандартним запитанням: «Ти непогано бився, коли тоді захистив мене від злочинців. Я чув ти був спортсменом? Чому не казав про це? Я дізнався про твою історію зі змагань. Ти дійсно хотів потрапити на Олімпійські ігри у Берлін?»

– Яке це вже має значення? – беземоційно відповів Янко. – Мені тепер немає шляху в спорт. Я натворив багато дурниць, та й керують там усім серби і не мені про це вам казати. Тепер Горан Младогович став чемпіоном, а я працюю в магазині, й то завдяки вам.

– Припини це! – суворо сказав Іво. – Ти ж міцний та сміливий хлопець, спортсмен, як не верти. Тебе всі хвалили і досі пам'ятають як перспективного хлопця.

– Звідки такі у вас дані?

– Ех, Янко, я багато чого знаю, повір мені. Я бачив, ти займаєшся кожного ранку. Молодець, що не кинув спорт. А не бажаєш повернутися?

– Смієтесь? Я ж казав, що мене там вже ніхто не чекає.

– А якби я допоміг тобі, Янко? У мене є багато знайомих хорватів, які тримають невеличкі спорткомплекси тут у Загребі. Я зможу тобі допомогти. Як ти дивишся на це?

– Лише добре, – посміхнувся Янко.

Довго вони блукали Загребом, поки Іво не привів його до непримітного, як на перший погляд, будівлі.

– Що це, Іво? – запитав Янко.

– А це і є той самий спорткомплекс, синку! Прошу!

У середині було все настільки добре споруджено, що Янко забрав свої слова назад, та був здивований. Іво про щось поговорив зі своїм знайомим тренером, і невдовзі Янко вийшов на ринг для демонстрації своїх сил.

Проти нього поставили у спаринг доволі міцного хлопця, який був у іншій ваговій категорії, та не на користь Янко. У першому раунді Месич прилаштовувався до тактики бою противника та силі його ударів, тримаючи всі атаки, а у другому двома потужними боковими та оперкотом нокаутував наглухо суперника на підлогу.

– Не погано, – був здивований тренер, – Янко кажеш тебе звати? Такі люди не валяються на дорозі. Говорять ти й бігаєш дуже швидко і майстер з плавання?

– Та є трохи, – скромно відповів хлопець.

– Зараз перевіримо.

І тут він був неперевершений, демонструючи найкращі результати, від чого всі були у захваті, навіть тренер.

– Слухай, Іво, – відвів його в бік тренера, – це цінний хлопчина. Таких не можна кидати та оминати. Розумієш, до чого я веду?

– Так, Марко, цілком. Я одразу помітив у ньому непогані здібності. Далеко піде. Я довго придивлявся до нього. Він нам потрібний, – відповів Іво, споглядаючи, як Янко розминається.

Янко Месич так само продовжував працювати у магазині, займався у тренера Марко, брав участь у змаганнях у бановині⁸ та займав призові місця.

⁸ Адміністративно-територіальна одиниця (прим. автора).

– Ти чудовий спортсмен, Янко, – після чергової перемоги каже йому тренер Марко, – ти маєш великий потенціал! Ти б легко міг потрапити на Олімпійські ігри у Берлін, але сам чудово розумієш, що серби контролюють весь цей процес, і нікуди нам подітися від цього. Але так буде не довго, повір!

– Тобто? – перепитав Янко. – Про що ви?

– Політика – справа тонка, – посміхнувся Марко, – і будь-яка влада експлуататорів не буває постійною...

– До чого ви видите, тренере Марко?

– Читай книжки і навчайся! Тобі треба багато розібратись у деяких важливих речах, Янко!

– Але які саме книжки?

– Інтуїція підкаже тобі!..

У той вечір вдома в Іво Янко вирішив передивитись книжки на полицях. До рук йому потрапили багато книжок про історію Хорватії, її літературу, культуру і... націоналістичні книжки. Особливу увагу в нього викликала робота Міле Будака, яка потрапила йому до рук, а також видавництво книжок Хорватської партії права.

– Великі речі пише пан Міле Будак, – вночі говорить до себе він, читаючи книжку, – але звідки та навіщо Іво така література?

– Дозволь я відповім на твоє питання, – різко зайшов у кімнату Іво, наче підслухував за дверима. – Я сам член Хорватської партії права, та якщо бути чесним, то Хорватська партія чистого права, яка є забороненою та нелегальною, є націоналістичною. Багато я досяг у житті, завдяки їй, і ти тепер зможеш досягти...

– Яким чином?

– Всьому свій час. Просвітлюйся, Янко тобі це потрібно.

Настав 1937 рік. Янко продовжував дивувати всіх своїми перемогами у світі спорту, так само працюючи при цьому у книгарні Іво. Він читав все більше й більше пропагандистської націоналістичної літератури. Частіше бачив тренера Марко та Іво з невідомими йому та підозрілими, як на Месича, людьми, з якими обмінювалися якимись листами та документами.

– Хто ці люди? – якось запитав про них у тренера Янко.

– Йому вже можна казати? – подивився на Іво тренер.

– Думаю, що так. Він визрів давно до цього.

– А ці люди, Янко, є не ким іншим, як усташами, – присів на лаву Марко.

– Усташами? – перепитав Янко Месича.

– Так, саме вони. Ти читав про них або ось чув від Іво. Чи не так? – дивився йому в очі Марко.

– Але дуже мало.

– Тоді слухай, – зайшов у розмову Іво. – Усташі – це хорватська націоналістична організація, що виникла 7 січня 1929 року, як наслідок державного перевороту покійного короля Олександра 6 січня того ж року. Вона з'явилася на базі Хорватської партії чистого права також як рух, спрямований на боротьбу за незалежність Хорватії. Оскільки умов для її створення та діяльності не було на території Королівства, керівництво перемістилось за кордон під патронат Муссоліні в Італії, де й виникли військові табори усташів. На їхньому рахунку вбивство короля Олександра разом із македонцями з ВМРО, теракти, саботаж югославської влади, повстання у Ліці 1932 року, вбивства посадових осіб тощо. Лідером усташів є наш беззаперечний лідер – доктор Анте Павеліч, якого ми називаємо «поглавнік». Ми також усташі, як ти й зрозумів тепер, точніше, представники та агенти у Загребі. Ми тренуємо та готуємо майбутніх усташів, таких як і ти, Янко. Нам потрібні кадри перевірені та з досвідом, такі як ти! Тут у нас небагато бійців, бо є на то певні проблеми – тиск влади, потужний конкурент в образі Хорватської селянської партії. Але бійці нам потрібні все ж таки. Особливо нам потрібен ти!

– Для чого?

– Для нелегальної підривної діяльності, – відповів Марко, – остаточний результат якої – цілковита незалежність Хорватії від великосербського ярма. Ми отримуємо невеличкі кошти з Італії, тому комерційна діяльність – непоганий заробіток для потреб організації та виховання нових кадрів і прикриття щодо влади. Такі спорткомплекси – лише заслін, тут ми створюємо з вас справжніх бійців, відважних усташів. Усташі – надія хорватів на майбутнє.

– А як же інші партії та влада?

– Ми не визнаємо їх, – відповів тренер, – влада – це ми. Ми побудуємо нову незалежну державу Хорватія і створимо етнічно чисте суспільство, підіймемо націю з землі на ноги. Якщо чоловік клопочеться за світле майбутнє батьківщини, тоді він з нами. Але зворотного шляху немає. У нас сувора дисципліна. Думаю, ти розумієш це?

– А мені й не треба це розуміти, бо тепер я з вами буду до переможного кінця, або загину у боротьбі за незалежність Хорватії. Все заради батьківщини! Я готовий на все! Я ненавиджу сербів, євреїв та інших ворогів Хорватії, якщо доведеться – буду будувати незалежність на їхніх кістках.

– Добра заява! – посміхнувся Іво. – Фанатична. Мені таке подобається. Поглавнік буде задоволений тобою. За такими, як ти – наше майбутнє. Думаю, тобі варто побувати в Італії. Бо цього хоче сам доктор Анте Павеліч. Слово поглавніка – це закон!

- Нічого собі! – здивувався Янко.
- Так. І чим швидше ти поїдеш, тим краще, – додав Іво.
- Я готовий!

Разом із Месичем до Італії відоядили ще 10 усташів, але, враховуючи небезпеку та протидію таємної поліції, за умови конспірації вони всі їхали під підробленими документами. У Римі їх зустріли координатори, які й доправили до самого табору Павеліча.

- Za dom⁹! – фанатично в усташському стилі вітав їх доктор Анте Павеліч.
- Spremn¹⁰! – одногосно вигукнули вони.
- Вітаю! – окремо підійшов Павеліч до Янко після зустрічі з усіма. – Іво та Марко доповідали про тебе окремо. Я вражений. Ми шукаємо та вербуємо таких усюди. Тобі доведеться пройти повний курс занять тут, в Італії, і стати до діяльності в Югославії. Думаю, Іво та Марко ввели тебе у курс справ. Інші, що приїхали з тобою, ще залишаться тут. У тебе буде прискорена підготовка, але ти отримаєш всі потрібні знання та вміння. Я тобі обіцяю.

- Як скажете, поглавнику! – відповів Янко Месич.
- На вас покладаються великі надії, – продовжив Павеліч, дивлячись йому в очі, – від вас залежить наше майбутнє, а майбутнє Хорватії вже треба будувати сьогодні. В усташах дуже багато молоді. Це молодий націоналістичний рух. Ну що, хлопче, треба починати!

- Так точно, поглавнику! – віддав честь Янко Месич.

Янко проходив повний курс розвідника, диверсанта, солдата та ідеологічного бійця, демонструючи найкращі показники та результати. Італійські фашисти та усташі були в захваті від нього та його успіхів. Але самому Месичу було важко, бо це був зовсім інший вимір його навчань та вимог. А запит був куди серйозніший за той, що був у Марко в Загребі.

- Файно, мій молодий усташе, – підійшов до нього після чергової підготовки Павеліч, – не багато бійців так мене вражали. З тобою десь десяток буде, але цього мало. Я хочу, щоб всі були, як ви. Ви – це взірець! Ти у добрій формі. Ви – молодь – світло нації. Ти мені подобаєшся, як добрий боець та відданий усташ. Скоро ми тебе перевіримо тебе у справі. На тебе покладають великі надії у Хорватії. Тобі доведеться виконати важливе завдання на Батьківщині, Янко.

- Я готовий, поглавнику! – віддав честь він.

⁹ За батьківщину! (прим. автора).

¹⁰ Готові! (прим. автора).

– Вільно! – посміхнувся той. – Незабаром ти поїдеш назад в Югославію, всі вказівки отримаєш там від Іво та Марко, у мене й без того багато справ, друже-ушаш. Наша мережа невелика, її треба розширювати!

Павеліч підійшов до Андріє Артуковича, який нещодавно прибув до табору, і був одним з лідерів усташського руху, відданого Павелічу до останнього.

– Що скажеш, Андріє? – запитав у нього Павеліч. – Досвідченого кадра нам надали з Югославії Іво та Марко, непоганий хлопець, великий потенціал бачу в ньому я. Думаю, отримавши владу, можна його підняти буде навіть «нагору», якщо, звичайно, виправдає мої надії та сподівання.

– Не кваптеся, поглавніку, з рішенням! – недобрим поглядом дивився Артукович на Янко. – Він хоч і здібний, атлетичний, але в політиці не має толку, він файний солдат і розвідник, можливо, але не тягне до політичної верстви.

– Він просто тобі не сподобався, – перебив його Анте, – і ти береш суб'єктивний чинник, а це не раціональний в нашій ситуації та діяльності. Цінувати необхідно кожного члена, а не розкидатися ними, бо в нас дефіцит на них. Кватернік у Хорватії це розуміє, розуміють й опоненти від партії Мачека. Вони там, а ми тут. Розумієш? Тому кожний кадр для нас цінний. Ми відкололись свого часу від Хорватської партії права, тепер повинні будувати потужну мережу, збирати агентуру і прихильників скрізь на противагу їм та всім партіям, що начебто презентують хорватські інтереси. Розумієш?

– Розумію. Ви поглавнік, вам вирішувати.

– Я керуюсь спільними інтересами, а це, перш за все, Андріє! І викинь ці амбіції з голови!

Час минав. Курси підготовки Месича завершувалися. Треба було вже збиратись у Югославію. Після вечері Янко отримав поради та благословення від усташських лідерів, і відбув у супроводі фашистських координаторів до залізничного вокзалу Риму.

– Назад їхати будеш цим потягом, – заявив фашист, одягнутий у цивільний одяг. – Літаки зараз зайняті перевезенням солдат та військової техніки в Іспанію. Будь надзвичайно обережним, югославська таємна поліція зараз дуже активна і з підозрою ставиться до всього, дій за обставинами!

– Зрозумів! – взяв квиток Янко, віддавши честь, та сів у вагон.

На кордоні поліція проводила ретельний обшук кожного пасажера, але до Янко не було претензій, він поглянув на свої документи: вони були на ім'я сербського бізнесмена. Вже в Югославії у Белграді, вийшовши з потяга, Янко вирішив відвідати ресторан, щоб поснідати після подорожі.

– Замовляйте! – підійшла молода офіціантка.

– Мені, будь ласка, чогось на ваш погляд, – відповів він, – я дуже голодний, з'їв би й кабана. І якщо у вас є, то принесіть мені виноградного соку.

– Зараз, – відійшла вона.

Янко, добре поснідавши, вирішив оплатити сніданок та вирушити далі. Але тут пролунав потужний вибух. Зрозумівши, що він живий та цілий, Месич роззирнувся навкруг та побачив багато вбитих та поранених, а також юнаків, що втікали на вулицю. Залишивши гроші на столі, Янко кинувся їх наздоганяти, але на вулиці нападники вели перестрілку з поліцією, намагаючись втекти. Янко, щоб не бути на лінії вогню, відійшов у кінець вулиці, але злочинці, перестрілявши поліцію, зникли за рогом. Він побіг за ними. Зрозумівши, що за ними хвіст, вони відкрили вогонь, але Янко вміло увертався та двома кидками каміння в голову кинув бандитів їх на землю і забрав зброю.

– Хто ви такі, тварюки? – кричав Янко. – Скільки ви там людей вбили? Га? Наволоч! Ви ледве мене не вбили! Злодії чи хто?

– Сам ти злодій! – пролунав голос позаду. – Кидай зброю або залишишся без голови! І без фокусів! Ось так. Можеш повернутись! Щось мені твоє обличчя знайоме...

– А мені твоє... – вдивлявся в обличчя юнака-бандита Янко.

– Янко Месич? Точно. Спортсмен, який вилетів рік тому зі змагань через бійку з сербом. Не впізнав?

– Тепер згадав... Македонець Троян? Ти мені ще адресу та номер телефону залишив, – згадував Янко, – що кинув спорт та подався у бандити? Славно.

– Ти нічого не знаєш, помовчи! – крикнув Троян. – Я міг би застрелити тебе, але ти у мене в спогадах залишився як добра людина, що відстоює справедливість у цій поганій країні. Добре, ходімо з нами, поки поліція не приїхала сюди. І без фокусів, попереджаю, я-то тебе знаю.

– Та не бійся ти, – ледь посміхнувся Янко, – куди ж ви мене ведете? На самосуд?

– Дурень ти, Месичу, – відповів йому Троян, – начебто боляче треба. Не розумно ти мислиш, мій старий хорватський друже. На конспіративну хату йдемо ми.

– Ось так не думав, що ми ще зустрінємось, та й ще за таких обставин, – посміхнувся Янко.

– Так, гірше не придумаєш.

На конспіративній квартирі Троян перестав погрожувати зброєю Янко і навіть пригостив його чаєм.

– А я, Янко, провалив змагання та повернувся тоді до Скоп'є, – присів Троян, відрядивши на варту двох своїх напарників. – А там – падіння за падінням і виліт зі спортивного життя, адже ти сам розумієш, що тут усюди серби всім правлять. Через знайомих дізнався про організацію ВМРО, куди й скоро подався і проявив себе, до речі, досить непогано.

– І яка мета вашого ВМРО – вибухи у ресторанах? – з іронією запитав Янко.

– Знущаєшся? Це було завдання організації, яке провалити ми просто не могли. У випадку провалу, нас би самих ліквідували. Повинен був загинути один важливий у сербському колі чоловік, що мав серйозну загрозу для нашої організації. У той час ми саме вистежили його: він саме обідав з дамою в цьому ресторані, а ми виконали свою справу. Для нас це вже звична справа, Янко, а ти ледве нас не нейтралізував, хороша робота та файний вишкіл в тебе. Ти хоч не в поліції працюєш? Га?

– Не в поліції, – допив чай Янко, – але заледве я б і загинув від ваших диверсій. Що ж це таке ото ваше ВМРО?

– Забагато питань, Янко. Я й так багато тобі розповів і повинен був вже вбити за це давно, але інтуїція мені підказує, що ти наша людина і тобі можна довіряти, – перезарядив пістолет Троян, – а хіба не так?

– Тобі видніше, – посміхнувся Янко Месич і допив чай. – І все ж таки, що це таке ваше ВМРО, що воно з себе уявляє?

– Який ти наполегливий! – відповів Троян, перегортаючи газету і разом з тим розмовляючи з ним. – ВМРО – Внутрішньо Македонська Революційна організація була створена ще у 1893 р. в Салоніках. Потім вона отримала назву Таємної Македонсько-Одринської революційної організації (ТМОРО), а у 1905 була перейменована у Внутрішню Македонсько-Одринську революційну організацію (ВМОРО). Організація діяла легально і вибудовувалась за принципом централізму: Центральний комітет – окружні – сільські комітети. ЦК очолював тоді доктор Татарчев. До організації також входили викладачі церковно-шкільних громад Болгарського екзархату. Особливе місце в діяльності ВМРО, як ми її називаємо, належало четам – озброєним формуванням. Наша організація – прихильник революційних методів. За плечима має проведення повстань у довоєнній Македонії та багато іншого. В організації відбувся розкол: частина виступала за орієнтації на союз з Болгарією, інша частина – за цілковиту незалежність Македонії. Часи минули, а реалії залишилися ті ж самі, ось лише тепер ворог у нас інший – югославська влада, а майбутнє бачимо у союзі з Болгарією, Янко. Успішною операцією нашої організації було вбивства революціонера-соціаліста

Тодора Паніці у 1925 році, багатьох югославських чиновників, в Марселі – короля Олександра та міністра закордонних справ Франції Барту у 1934 році, за сприяння усташів, та багато інших заходів.

– Усташів, кажеш? – перепитав Янко.

– Так, їх самих. Ти хорват і 100 % чув про них. Ми співпрацюємо з ними. У нас спільна мета – знищити сербську владу та розвалити Югославію. Наш керівник Ванчо Михайлов тісно співпрацює з Анте Павелічем.

– Але мета усташів та ВМРО не зовсім схожі, – заперечив Янко Месич, – бо усташі прагнуть створити Незалежну Державу Хорватію, і плювати вони хотіли на Югославію після цього. А ваша мета – мені трохи не зрозуміла, та й навіщо приєднуватись до Болгарії, коли ви можете боротись за власну незалежність.

– Це вже наші внутрішньо організаційні справи, Янко, – відповів той, – а кажеш ти, наче й сам націоналіст. А може, ти й є усташ або член Хорватської партії права?

– Я не зобов'язаний відповідати.

– Ось ти себе й видав, друже, – посміхнувся Троян. – Будь обережним, коли ведеш бесіду, не показуй себе та свої погляди, вони сильно видають тебе. Отже, ти усташ. Добрий вибір, хвалю тебе. Тепер ми майже союзники...

– Але відстоюємо різні інтереси, – відповів Янко йому, – ти – права македонців та їхню інтеграцію в Болгарію на чолі з царем Борисом III, а я – хорватів та їхнє прагнення створити Незалежну Державу Хорватію. Але ворог у нас справді спільний – серби та югославська влада.

– А ти випадково опинився у тому ресторані, чи також виконував якесь завдання?

– Випадково, – відповів Месич, – я з дороги, зголоднів. Та за іронію долі ми пересіклись із тобою.

– Нам треба співпрацювати, – підвівся Троян і підійшов до вікна. – Діяти стало все важче, почастишали облави, обшуки і арешти цілих наших агентур по всій країні. Нас атакують. Ось чому ми повинні діяти невеликими групами, основна частина яких знаходиться за кордоном у Болгарії, адже умов для діяльності тут фактично немає. Чи не так?

– Все так.

– Нам треба підтримувати зв'язки та триматись разом один за одного. Візьми папірець. Тут написані мої нові координати, як мене знайти на випадок чого. Старий викинь. Так, і будь обережним. Не світісь. Поліція не спить. Думаю, ще побачимось, та й не раз!

– Надіюсь на це...

Скоро Янко залишив їх, та швидко зник з цього місця. Наступного дня він повернувся до Загребу. На вокзалі його вже зустрічав Іво.

– З приїздом тебе! – обняв хлопця Іво. – Чув про твої успіхи в Італії. Ти сподобався самому поглавнику. Він оцінив твої вміння, які вже треба тобі на практиці закріпити. Бойовий табірний вишкіл пройшов для тебе добре?

– Він мене багато чому навчив. Тепер я відчуваю себе справжнім усташем! – відповів Янко товаришу.

– А ось і перше твоє завдання.

– Що це? – взяв фотокартку Месич.

– Людина у Белграді, яка здала нашу белградську резидентуру, від чого ми понесли значні втрати членів. Він сам хорват, але виявився зрадником. Тобі завдання – знайти та знищити його, а ось інформація, яка тобі допоможе.

– Коли починати?

– Завтра, Янко. У нас мало часу: він знає ще багато важливих речей, цікавих для поліції та небезпечних для нас, тому його треба якнайшвидше нейтралізувати до того, поки інформація просочиться до правоохоронних органів.

– Я все зрозумів, Іво, – почав ознайомлюватись з матеріалом Янко.

Рано-вранці наступного дня він знову поїхав у Белград, але тепер виконувати важливе завдання усташів. У Белграді було холодно, день був похмурим. На вулиці йшов холодний осінній дощ, женучи листя з асфальту. Йдучи цими вулицями, наш герой прямував до трамваю, який мав доставити його до потрібного місця.

Виходячи на зупинці, Месич витер бруд зі штанів, обтрусився та зайшов у магазин.

– Вам чого, юначе? – запитала продавчиня.

– Пляшку шампанського та букет квітів.

– Ось тримайте!

– Дякую.

– Приходьте ще.

Далі був маршрут до готелю.

– Ви куди, юначе? – запитала дівчина з обслуговування. – Стороннім вхід заборонено!

– А я не сторонній, хочу у вас записатися, – посміхнувся він у відповідь.

– Але у нас всі номери зайняті.

– А може, все-таки знайдете щось для мене? – дав їй букет квітів та шампанське Месич.

– Ой, дякую, – була вражена вона. – Так, є у нас один номер, хазяїн поки в поїздках і, думаю, вам можна залишитись там. Ви ж не надовго?

– Ні, – відповів він. – Сербське поріддя!

– Вибачте що? – обернулась вона.

– Кажу, чудовий готель у вас, – фальшиво усміхнувся він.

– Дякую, – посміхнулась вона у відповідь.

Давши їй фальшивий паспорт та навантаживши її заповненням документів, він тишком-нишком передивився журнал клієнтів готелю і знайшов там прізвище чоловіка, якого він мав змушений ліквідувати за будь-яких обставин. Це був хорват, прізвище якого значилося Буліч, жив на поверх нижче від Янко, але це не заважало останньому слідувати за потенційною мішенню.

У готелі за номером Буліча слідував охоронець, та й свідків було забагато, на випадок замаху. На вулиці Буліч, зазвичай, їздив автомобілем, який йому надала влада.

Дочекавшись вдалого моменту, коли охоронець не супроводжував Буліча, а вулиця була, практично, безлюдною, Янко пішов за ним.

– Таксі! – вигукнув Янко.

– Вам куди? – запитав чоловік, підїхавши на таксі.

– За тією машиною...

– Ви з поліції? – здивувався він.

– Майже. Забагато питань ставите. З правосуддя...

– Зрозуміло, – потиснув на газ таксист. – Блін, на околицях Белграду дороги майже порожні, а у центрі, як перед війною. Вибачте за такі слова, але що не день, то бачу сербів та євреїв за кермом, які порушують правила, як можуть, наче, крім них більше нікого й немає. Я сам боснієць, від поганого життя подався у столицю, щоб хоч якось прогледувати родину, і знаєте що?

– Що?

– Був дуже здивований. Якщо ти не серб або єврей, то, практично, нікуди не влаштуєшся. Я сам влаштувався таксистом ледве-ледве, – скаржився таксист.

– Нічого, – посміхнувся Янко, – мине час і на них знайдеться добра управа, їхнє розкішне життя при владі не вічне!

– Ви націоналіст? – здивувався чоловік. – Що не серб та єврей, я зрозумів одразу.

– Не в цьому справа. Я також боснієць, – брехав Янко таксистові, – а це просто моє бачення майбутнього, не настільки віддаленого від нас...

– Зрозуміло, – зітхнув таксист, – ваші б слова та до Аллаха! Немає справедливості в нашій країні.

– Треба не скаржитися, а діяти, – відповів різко Янко. – Ось гроші. Приїхали. Решти не треба. У вас родина...

– Дякую, – зрадів таксист. – Щастя вам!

Янко рушив вузьким провулком, у який заїхала автівка з Булічем, і одразу ж заховався за дошкою оголошень. Буліч вийшов із автомобіля разом з майором поліції та двома охоронцями; далі вони попрямували до будинку поліції. Маючи нагоду вийти з засідки, Янко поклав вибухівку в днище автомобіля Буліча. Щоб відвернути увагу поліціантів, він кинув камінь у скло машини полковника поліції. Спонтелічені охоронці громадського порядку кинулися на пошуки порушника у протилежний бік від місцезнаходження нашого героя. А він, тимчасом, вдало закріпив контакти вибухівки й швидко зник за рогом, а далі спостерігав за всім, очікуючи виходу Буліча з будинку.

Через годину вийшов Буліч у супроводі майора та полковника.

– А це що за розбите скло на моєму автомобілі? – кричав на рядових поліціантів полковник. – Я кого питаю?

– Хулігани, – винувато опустили вони голови.

– І де ж вони? – кричав той.

– Упустили, проґавили... Винуваті ми!

– Ідіоти! – вигукнув він. – Самі будете відшкодовувати збитки!

Янко дивився на це, і не міг стерпіти, коли серб сварить нижчих за статусом, котрі до того ж були або словенцями або хорватами, він бачив це за рисами обличчя. Але Янко заспокоїв себе і очікував подальшої розв'язки.

І ось полковник, майор і Буліч все-такі опинилися у машині з вибухівкою, від чого Янко єхидно посміхнувся.

...Автомобіль, проїхавши метрів 400 з жакливим гуркотом, підірвався, та так, що виникла ціла дорожньо-транспортна пригода з жертвами. Від ударної хвилі по-вибивало скло у вікнах будинків та магазинів, що знаходилися поруч. Янко посміхнувся задоволено, оправив одяг та пішов у інший бік вулиці.

Скоро тут були натовпи поліцейських, військових та лікарів, але було запізно: Буліч, полковник та майор, що супроводжували зрадника, загинули на місці від тяжких поранень.

Белград оточили кордони військових. Знаючи про це і не з'являючись у готель, Янко заліг на дно на конспіративній квартирі, на яку йому усташський агент поставляв їжу та пресу.

Після п'яти діб конспірації агент вивів його таємно на залізничний вокзал до потягу, що відправлявся в Загреб, загірмірувавши Янко так, що його було не впізнати. На руках у нього були документи на чуже ім'я.

На виїзді з Белграду поліцейські оглянули його, але все було чисто, за паспортом він був сербом, та й грим давав своє.

У Загребі його зустрів особисто сам Іво.

– Za dom! – привітав його Іво.

– Spremn!

– Вітаю тебе, мій юний друже! – радісно привітав його Іво. – Мавр виконав своє діло! Непогано! Поглавник задоволений твоєю роботою. Тепер, думаю, можна і перекусити тобі з дороги. Зголоднів, мабуть?

– Як вовк, – посміхнувся Месич.

Іво відвіз його на автомобілі до непоганого ресторанчику, замовивши непогані порції гарніру з шедеврів національної хорватської народної кухні.

– М-м-м-м... смакота. Обожаю свою улюблену і рідну хорватську кухню, – насолоджувався кожним шматочком Янко. – Дуже смачно!

– У нас в Хорватії все найкраще, – посміхнувся у відповідь Іво.

– А ви чому не їсте?

– Я вже пообідав. Ти їж, тобі належить. У Белграді поліція майже вийшла на твій слід через готель: щастя, що в тебе були фальшиві документи і не було фото у працівників готелю, яким тепер непереливки за незаконне поселення підозрюваного у скоєнні вбивства. А так було б погано. Але це одна з відпрацьованих версій поліції, що вони прокручують тепер там у Белграді. Тепер у тебе буде нове завдання, Янко...

– Яке? – випив соку він. – Знову у Белграді?

– Не зовсім, – посміхнувся Іво, дивлячись йому в очі, – треба буде здійснити диверсію на транспортних сполученнях під час поїздки сербів...

– Легко, – спокійно та без емоційно відповів Янко Месич. – Лише погодимо дії з вами, та я готовий!

– Проворний ти який! – відповів йому Іво. – Відпочинь трохи, юначе! І приведи себе до відповідної форми!

Янко продовжив тренування у спортзалі, вивчаючи нові тонкощі від тренера Марко. Заняття були складнішими, перевірки ретельнішими, відповідальність за порушення вищою. Особливо увага наділялась тепер й ідеологічному базису. Знання з партизанської боротьби були на порядку денному кожного разу. Якщо хтось не впорався, то дуже довго та важко відпрацьовував цей прийом. Марко нікого не жалів. Для нього всі були рівними.

– Добре тримаєш форму, Янко, – під час тренування хвалив його Марко. – Ну, що ти готовий, як я бачу, до нового завдання. Не забувай про знання та вміння, що

отримав у таборі в Італії від самого поглавника і те, що тут я тебе навчив особисто. То що, ти готовий?

– Готовий! – віджався від підлоги Янко та став у позицію «струнко».

– Тоді знайомся! – представив йому Марко іншого молодого усташа, але не такої вже й доброї форми, як сам Янко. – Це Франьйо, відтепер твій напарник, з яким ти будеш виконувати завдання.

– Дуже приємно, Янко! – пожав йому руку Франьйо.

– Навзаєм! – відповів хлопець.

– Значить так, – відвів їх в кабінет Марко. – Ось мапа залізничної гілки Загреб–Белград, дивіться уважно та запам'ятовуйте. Післязавтра з Загребу до Белграду на пасажирському потязі приблизно о 18 годині в цьому населеному пункті, що на мапі, буде проїжджати потяг із сербськими студентами та туристами, серед яких буде декілька членів з родин белградських можновладців. Теракт повинен понести якомога більше руйнувань і загибелі сербів. Коректування і засоби вам дасть Іво. Інше за вами!

Виходячи на вулицю, Франьйо обігнав Янко і промовив до нього: «Стривай. Ти куди квапишся, Янко?»

– А що таке? – не зрозумів він. – У нас часу обмаль.

– Часу ще півтори доби, – відповів йому Франьйо, – давай хоч поближче поспілкуємося та познайомимось, я лише чув багато про тебе, а змоги не мав особисто поговорити.

– Ну, я не дівчина, щоб зі мною ближче знайомитись, а спілкуватись, то тепер зможу ти маєш. Задоволений? – обрізав Янко.

– Чому ти так одразу? – образився він на Месича.

– Вибач, Франьйо, я просто втомився після тренувань та хочу відпочити. Ще встигнемо поговорити, повір мені!

– Добре, – заспокоївся Франьйо.

У квартирі Іво дав їм конкретний план дій, знарядження та гроші, а потім залишив хлопців відсипатися. Проте вночі особливо ніхто з них не хотів спати.

– Чому мовчиш? Не кажи, що хочеш спати! – лежав на дивані Франьйо, погасивши свічку.

– Ні, я думаю, брате-усташ, – сонно відповів Янко.

– Про що, якщо не секрет?

– Не секрет. Про батьків думаю, брата, адже я давно їх не бачив. Думаю про майбутнє, про те, як будете прославлятися та панувати наша хорватська нація на Балканах, – спокійно відповів Янко. – І як будуть стерті з лиця землі серби, євреї і циганська погань, а держава наша досягне піку своєї могутності на століття...

– Так, і я про це часто думаю, – погодився Франьйо, – ще з дитинства я бачив, як страждають хорвати: порушення елементарних прав, у праві на владу, у працевлаштуванні, – у всьому взагалі. І кому було до цього великосербського шовінізму? Радич та Селянська партія намагались відстоювати права хорватів, але її лідерів вбили й не без сербської руки. Ці тванюки нав'язали нам свою владу, а ми, як раби, для них. І лише усташі зможуть вивести хорватів із цього хаосу та несправедливості. Анте Павеліч, а не Селянська партія чи Кватернік, виведе нас із цього застою і сербського свавілля.

– Згоден, Франьйо, – підтримай його Янко Месич. – Ми влаштуємо сербам такі умови, що для них суїцид буде єдиним виходом із ситуації. Вони дадуть відповідь за всі наші страждання та приниження. На добраніч!

Зранку вони відрядилися в путь, пересуваючись у керунку залізничного вокзалу в Загребі.

– Виспався? – запитав Франьйо.

– Я завжди бадьорий, – посміхнувся Янко, – я спортсмен, а це лише чергове гартування.

– Ти справжній боєць і солдат, – підтримав його Франьйо, – далеко підеш. Я пишаюсь, що нахожусь поруч із тобою. Ти не поступаєшся ані Франчетичу, ані Бобану, яких я особисто бачив.

– Та перестань, я звичайний усташ, як і ти...

Вони сіли на потяг і відправилися до станції, на якій повинні були здійснити теракт. Зійшовши на потрібній зупинці, вони одразу подалися на вказане місце, щоб ретельно оглянути його.

– Ось ми й на місці! – оглянув колію Янко. – Скоро влаштуємо сербам справжнє пекло! Нехай підсмажаться!

– Давно пора!

І ось наступного дня після установки вибухівки вони зайняли позиції в очікуванні потягу, який дещо запізнювався. І ось він... Пролунав потужний вибух. Потяг розкидало наче доміно. Навколо все палало, а Янко та Франьйо вже тікали з місця злочину.

– Швидше! – кричить, біжучи, Янко. – Ми повинні встигнути на потяг до Загребу, поки не перекрили всі шляхи.

– Я й так біжу з усіх сил, – ледве встигав за ним Франьйо, – о, ні, дивись! Вокзал вже оточили кордони військових та поліції. Нам не пробратися!

– Не панікуй тут! За мною! – Янко вказав йому на лісосмугу, куди вони одразу й побігли.

Але на шляху їх вистежили поліцейський наряд з п'яти чоловік.

– Ваші документи? – кричав лейтенант. – Швидко! Чого ви так квапитеся? Га?

– У туалет захотілось, – драматизував Янко.

– Удвох? – не вірили ті. – Зараз буде вам туалет!

Янко почали бити, до того ж не чіпаючи Франьйо. Але той почав їх лаяти, називаючи сербською поганню. Від такого вони розгнівались та почали бити самого Франьйо безжалісніше та сильніше. Цим скористався Янко, поваливши на землю одного з поліціантів. Тепер у нього була в руках зброя, за допомогою якої він пристрелив двох правоохоронців. Двоє, що залишились, хотіли оперативно відреагувати на постріли, проте не встигли: за лічені секунди він впорався з першим, а другому в бійці зламав шию.

– Ти цілий? – підвів Янко з землі свого напарника. – Ось і добре. Ненавиджу цю мерзоту. Ми втрачаємо час. Йти можеш? Тоді за мною...

Янко вивів його з небезпечної зони й, пробираючись через гористу місцевість, вони вибрались до старого села, але, на їхнє здивування, тут мешкали самі серби.

– Якого біса? – скаженів Янко, дивлячись навкруги. – І тут серби! Їхні пики захопили хорватські землі. Нас тут явно не раді бачити будуть, час бігти, доки вони поліцію не викликали.

– Я не можу, – ледве пересувався Франьйо, – я трохи пошкодив ногу. Кульгавий я зараз трохи...

– Як же невчасно, сідай мені на плечі, іншого виходу немає. Давай швидше. Ось так. Тримайся, брате-ушташе!

Наступного дня вони дібрались до самого Загреба. Янко викликав таксі.

– Вам куди? – запитав водій.

– До центру! – заплатив йому Янко, та допоміг сісти Франьйо.

У центрі вони попрямували до квартири Іво, не викликаючи зайвих підозр, але у дворі його будинку була купа поліцейських, що допитували самого Іво. Коли поліція поїхала, Янко різко свиснув.

Іво обернувся з боку в бік і помітив хлопців, повільно пробираючись в їхнє прикриття за рогом.

– Та ви що з глузду зїхали? – сварив їх Іво, не привертаючи зайвої уваги на вулиці. – Тут просто кишить поліцією. Вам небезпечно тут знаходитись. Про ваш теракт хтось доклав у поліцію, здавши Марко і багатьох активістів. Ваше щастя, що поліція не встигла вчасно відреагувати на вибух, молодці! Хтось зі своїх виявився зрадником. Спортзал зачинили, арештували Марко і всіх молодих усташів, що знаходилися там. Розпочалися арешти за арештами, нам загрожує цілковитий

провал. Тепер взяли за мене і вийшли на вас, але на мене в них, як і на вас, в принципі, нічого немає. Вам треба залягти на дно на деякий час, поки це все затихне. А потім я сам вас знайду. Все. Нам треба розходитись. До зустрічі!

– Але...

– Ніяких «але», Франьо, – відповів Іво і, поспішаючи, покинув їх за рогом.

– І що тепер Янко? Є ідеї?

– Так, є, мало з них вагомих... Але вибору немає. Треба тікати, поки не пізно...

Як нога?

– Більш-менш. А куди ми підемо?

– Рятувати свої шкури, – відповів Янко, – чи ти хочеш у лапи поліції й далі терпіти приниження від сербських прихвостнів?

– Розуміється, що ні.

– Тоді, за мною...

Янко повів його в банк, у якому він довго спілкувався з касиром, показуючи різні документи, і врешті-решт отримав солідну суму грошей. Не відповідаючи на питання Франьо, він викликав таксі і відправився в бутік, у якому вони купили собі новий одяг, а потім пообідали у ресторані й попрямували до залізничного вокзалу.

– Якого біса? Може, поясниш, що відбувається і що це за спектакль? – на вокзалі запитав Франьо. – Це чергова авантюра?

– Помовч, будь ласка, та не дратуй мене. Забагато питань! Ми їдемо до Скоп'є.

– Куди? Навіщо нам їхати в Македонію?

– Залягти на дно. Там є одна людина, яка нам у цьому допоможе, – відповів Янко, підійшовши до каси, – а більше я сказати поки що не можу. Так безпечніше!

– Будь по-твоєму! Але не думаю, що там безпечно... Там також неспокійно. Ех! – спокійно відповів Франьо йому, закашлявши від пилюки.

– Захворів?

– Та ні. Просто пилюка.

– Зрозуміло, – посміхнувся Янко та пішов з ним у вагон.

Зайнявши місця в купе, вони вирішили нарешті відпочити після останніх подій та почитати газети, дізнатись новини. Франьо не витримав читання, та заснув від перевтоми.

– Ваші документи? – зайшли до купе поліціянти. – Швидше!

– Ось, будь ласка, – прокинувся Франьо. – А що трапилось? Усе в порядку?

– Так, – після паузи відповів один з них, дивлячись на їхні обличчя, і передали паспорти нашим героям. – Щасливої дороги!

– Слухай, Янко. А де ти дістаєш ці всі паспорти, гроші та документи? – дивувався Франьйо. – Звідки це?

– На став безглузвих запитань! – спокійно відповів йому Месич, випивши трохи води. – Всьому цьому мене навчила поїздка до Італії. А ти хіба не був у таборах усташів у Італії?

– Ще не встиг. Не всім випадає така змога, друже! – зажурився Франьйо. – Поки що маю те, що маю. Мій батько, Янко, тривалий час був у Хорватській партії права, знав особисто Кватерніка, прищепив мені націоналістичні погляди, а потім його не стало, а я захопився радикальними ідеями, які мені подобалися більше й так ознайомився з «франковцями», працями Шуффляя, Старчевіча і дізнався про усташів, а особливо з поглядами Анте Павеліча, нашого поглавніка. Скоро я прийшов у ці ряди через знайомих націоналістів, пройшов багато перевірок та випробувань. Спочатку я брав участь у невеликих завданнях, потім – у диверсіях, але не такого масштабу... Потім почались тренування у Марко. Ось так... Але до Італії так справа і не дійшла.

– Так, славно, – став їсти Янко, діставши з сумки непоганий пайок. – Пригощайся, брате-устах! Особисто я відстоюю інтереси усташів, поглавніка, а до Кватерніка взагалі ніяк не ставлюсь, хоча він і має авторитет у націоналістичному середовищі. Я, взагалі, виступаю за консолідацію всіх націоналістичних та патріотичних сил під егідою усташів та нашого провідника, слава йому. У нас спільна мета – Незалежна Держава Хорватія.

– А як ти ставишся до інших хорватських політичних партій? – запитав Франьйо, ївши сир.

– Негативно, – спокійно відповів йому Янко, дивлячись у вікно вагону. – Я визнаю лише усташів Анте Павеліча, більше для мене нікого не існує. Мине час і постане земля хорватська та влада нашого народу на Богом даній нам території, життєвому просторі, а всі вороги валятимуться біля наших ніг.

– Ти – справжній устах! – відповів йому Франьйо. – Я вірю в твою велику долю!

– Дякую за підтримку, – посміхнувся Янко Месич, – але я роблю все не заради слави та визнання, а заради допомоги спільній справі всієї хорватської нації у побудові Незалежної Держави Хорватії – НДХ. Ти також хороший хлопець і устах, разом такі, як ми, багато зроблять для нашого народу.

На вокзалі у Скоп'є хлопцям знову довелося пройти перевірку ще раз, але тепер у відділі поліції, що було дедалі довше та ретельніше.

– А на якій підставі ви нас затримали та так довго тримаєте у себе? – запитав у відділі поліції у майора строгим голосом Янко.

– Затули рота, шмаркач! – по столу вдарив кулаком майор. – Ви будете тут стільки, скільки я вважаю за потрібне. Зрозуміло? Не чую!

– Так, зрозуміло, – спокійно відповіли вони майору поліції.

– Ми поки перевіряємо ваші паспортні дані, – дивився картотеку майор. – Що вам відомо про усташів і ВМРО?

– Про що? – зробив невинне обличчя Янко.

– Дурня не валяй мені тут! – гаркнув злобно на нього той. – Знаємо ми таких розумників, надивились уже за роки служби правосудддю Королівства Югославія. Через таких тванюк та наволочі, як ви, гинуть десятки невинних людей і світло нації. Усіляка терористична погань замішана у масових злочинах, диверсіях і підриві державної безпеки та конституційного ладу! Нічого, ми вас всіх покараємо! Немає на вас покійного короля Олександра, ми вас давно би розчавили. А короля-то вбили такі ж падлюки, як ви, з ВМРО та усташів...

– Ми не знаємо про що йдеться, – відповів Франьйо, – ані про ваше ВМРО, ані про усташів. Ми – словенці, скільки вам раз пояснювати. Ми мандруємо державою як туристи, назбиравши на це гроші заздалегідь важкою працею.

– Нічого мені байки тут плести, словенці липові! А що тоді вам відомо про словенську «Білу гвардію?» Скажіть ще, що теж нічого про це не чули! Мене за ідіота маєте? Виродки! За вами кулі плачуть!

– Досить нас принижувати та пригнічувати! – вирвалося у Янко.

– Ах ось як ми заговорили? Зараз я вам влаштую!

Янко та Франьйо почали бити поліціанти, а потім жбурнули в куток кімнати.

– Заспокоїлися, безтямки? – єхидно посміхнувся майор. – Ви мені все скажете, сепаратизму не буде на наших землях, а терористів, тим паче. Всіх негідників ми швидко покараємо!

– Що вам від нас треба, в кінці кінців? – витер кров з лоба та обличчя Янко.

– Адреса, імена та місця роботи ваших подільників та їхніх лідерів! – кричав різко майор. – Швидко!

– Ми не знаємо, про що ви, – спокійно відповів Янко, не реагуючи на цей психологічний натиск. – Ми словенські туристи, тільки й того!

– Що з ними робити? – після паузи перепитали рядові поліціанти у майора.

– Що з цього лайна взяти, – відповів майор, – походу за документами все чітко, дивно... Встановимо за ними нагляд. Де ви зупиняєтесь?

– У готелі, – відповів Франьйо.

– Ого, шикарно! Ну для нас і добре! Будете під нашим наглядом, – злісно посміхнувся майор. – Я майор Квяткович, ви мене на все життя, сучі діти та шмаркачі срані, запам'ятаєте!

– Дуже приємно! – злобно відповів Янко.

Залишивши поліцейській відділок, вони взяли курс до таксі, а звідти попрямували в готель. Після оформлення документів їх поселили до двохмісного номеру з виходом на одну з центральних вулиць міста.

– Слухай, Франьйо, – у кімнаті йому тихо каже Янко, – бачиш, що відбувається? Як нас прийняли в поліції... Треба діяти ще чіткіше, бути ще жорстокішими та надто уважними. Паспорти у нас фальшиві, поліція може теоретично нас викрити у будь-який момент, треба бути завжди разом й діяти за обставин. Я добре працював над паспортами, їм буде важкувато докопатись, але бути обачливими все ж треба, щоб не було цілковитого провалу! Я зараз що-небудь придумаю, як нам позбутися спостереження за нами та постійної загрози з боку поліції.

– Навіщо, взагалі, ми поїхали в цю Македонію? – сердито запитав його Франьйо, поклавши речі в шафу. – Одні проблеми!

– Помовч! Я знаю, що роблю, – присів Янко, – нам треба довести себе до належного стану, а потім обговоримо дії. Добре?

– Як скажеш, – видихнув Франьйо та заспокоївся.

Пообідавши в готелі, вони вирішили вийти на вулицю, щоб краще ознайомитись з містом і з'ясувати, яким чином ведеться спостереження.

У Скоп'є вони оглядали пам'ятники культури та мистецтва і зрештою вирішили відвідати музей, який залишив у їхній пам'яті незабутні враження. Але час йшов до вечора, необхідно було вже повертатись у готель.

– Так, Скоп'є – файне місто, – задоволено вдихнув свіже повітря Янко, – але час вже пізній, час йти до готелю. Ти помітив щось підозріле під час нашої прогулянки містом?

– Та наче ні, а ти?

– Який же ти неуважний, Франьйо! А я добре оглянув все обережно, щоб і «хвіст», розуміється, нічого не помітив. Ще біля готелю за нами почали слідкувати двоє поліцейських у цивільному, а ще двоє залишилися у автомобілі на місці. Ми в них на прицілі. Ще в самому готелі чоловік пильно стежив за нами, скоріш за все також агент поліції, але, як я зрозумів, слідкував він не лише за нами... За ким – не знаю, та й особливо це мене й не турбує.

– Як ти це все помітив? Шерлок Холмс просто?

– Доктор Ватсон, – відповів йому Янко, – фашисти та усташі вчили мене в Італії вираховувати слідкування і при цьому не світитися у тих же спостерігачів. Мене готували до диверсій і терактів, тому без навичок цих нікуди!

– Непогано, – пишався ним Франьйо.

У готелі після вечері Франьйо приліг трохи поспати, а Янко, тим часом, оцінював ситуацію навколо, побачивши через шторудві автівки, явно приставлених слідкувати за ними. Янко дивився через бінокль. Він нарахував п'ять поліцейських у цивільному, розуміючи, що справа серйозна, але не безвихідна. У голові в нього прокручувались різні варіанти, якби обманути поліцію, але всі вони були приречені на провал.

Тихо вийшовши в коридор і вияснивши, що за ним не спостерігають, він сходами через чорний хід спустився на перший поверх, на якому через задній хід зайшов у кухню, а там саме кухарі розносили через інший вихід свіжі продукти харчування.

Янко не розгубився й одразу розробив план. Месич не був дурним на побудову різних ідей та далекоглядних міркувань. Знайшовши на кухні халат та ковпак, він різко приєднався до колони кухарів і вийшов на вулицю, допомагаючи розносити продукти харчування на кухню. Оцінивши ситуацію і зрозумівши, що поліція випустила з рахунків чорний хід, Янко швидко використав це.

Опинившись за рогом, він зняв із себе білий халат і ковпак, заховав його за баком для сміття про всяк випадок і зник за будинками кварталу.

Будучи ознайомленим зі Скоп'є, він почав у ньому орієнтуватися, щоб знайти адресу, яку залишив йому свого часу Троян.

– Стояти! Хто такий? – різко з пістолетами його оточив натовп хлопців, невідомо звідки з'явившись. – Відповідай! Швидко!

– Я шукаю Трояна, – спокійно відповів Янко, – він мій товариш.

– Трояна кажеш? Ходімо з нами! – хлопці повели його до замаскованого приміщення, зробленого у погребі під мініатюрний бункер.

Всередині було волого та моторошно, навколо бігали пацюки, а через тьмяне світло ледве було видно обличчя людей, що супроводжували його коридором.

– Янко? Це ти? – різко вийшов йому назустріч Троян. – Не очікував тебе побачити в наших краях. Якими шляхами в Скоп'є? Ах так, вибач за таку зустріч. Конспірація, сам розумієш.

– Нічого, буває й гірше, – посміхнувся Янко та обняв його дружньо.

– Ти у справах, чи так, в гості? Добре, безглузде запитання. Пішли зі мною, поговоримо наодинці. А то я бачу, ти дещо чимось пригнічений.

– Та є трохи, – видихнув Янко.

Зачинившись у невеличкій кімнаті, відведений під кабінет, за чашкою чаю Янко йому коротко розповів про свою ситуацію та проблеми з майором Квятковичем. Троян дещо замислився та заявив: «Ось що я тобі скажу, Янко! Часи

зараз настали тяжкі для всіх, як для ВМРО, так і для усташів, так і для всіх партій та організацій, що борються з югославською владою. За нас серйозно взялись. Зараз ми отримуємо удар за ударом. Ми молоді, наївні, наповнені ідеями та надіями, які часом розчаровують нас самих. Часом ставлю собі питання: а чи варто взагалі все того, адже ідеї здаються утопічними, враховуючи міжнародну ситуацію? Але врешті-решт розумієш, що ти цілеспрямований і віриш у свій ідеал, готовий померти за нього, не дивлячись ні на що. Ось так воно, бути повстанцем та революціонером! Так, згоден, що важко, але треба йти до кінця, адже якщо не ми, тоді хто? Югославська влада губить нас, а великосербський шовінізм і централізм ведуть народи держави до вимирання та страждання. Як бути? Боротися, не ламатися ані від поліції, ані від військових, ані від репресій. Попереду – перемога, адже у минулому покладений шлях до неї малий, але все-таки шлях. Майор Квяткович і нам вже ось де сидить. Немало хороших та досвідчених наших людей загинуло або опинилось за ґратами через діяльність цього серба у македонських землях. У нас із ним особливі рахунки і, повір, дні його вже пішли... Це я й тобі обіцяю. А на рахунок тебе та твого друга – не бієся, деякий час будете з нами у ВМРО, поки шансів у Загреб повернутись у вас немає. А я своїми каналами допоможу тобі, будучи в курсі подій у Хорватії...».

– Дякую.

– Зарано кажеш дякую. Настане час і скажеш... А тепер нам пора закруглятись, у нас чергове завдання на цю ніч сплановане. Повертайся в готель і не світиись, ми самі до вас навідаємось. Щасти!

– І тобі, – обійняв його дружньо Янко. – Щасти!

Коли Янко вже був біля чорного ходу в готель, то не здивувався, що той не зачинений. Довелось іти на хитрощі. Одягнувшись в одяг кухаря, що був захований за сміттєвим баком, Месич нахабно пішов до парадного входу, але не викликав особливої уваги поліцейських, що стежили за ними. Прийшовши в кухню, він швидко зняв з себе халат та ковпак, задніми сходами чорного ходу таємно повернувся у кімнату.

– Де ти був? – прокинувся Франьйо.

– Розвідував, – відповів Янко, умостившись в крісло, – так, не все так дається легко в наші часи, брате-усташе! Я вийшов на зв'язок з Трояном з ВМРО, як і планував.

– Яким чином? – здивувався Франьйо. – Під слідкуванням?!

– І поліцію обвести навколо пальців можна, головне, знайти лазівку, – заявив Янко. – Все. Я хочу спати. Вибач, Франьйо, я реально втомився. На добраніч!

– Навзаєм!

Минали дні. Під виглядом туристів та відпочивальників наші герої продовжували прогулюватися Скоп'є та спокійно проводити свій час. Але з часом фінанси закінчувались, а умови конспірації все більш виглядали абсурдними в очах поліції, чим зацікавився знову майор Квяткович, який в ході успішної операції розкрив потужну мережу ВМРО в Скоп'є. Зарядившись емоціями на хвилях успіху, майор силою викликав на допит Янко та Франьйо, де їх допитували та катували в присутності співробітників розвідки, що приїхали з Белграду. Катувальники намагались вибити з наших героїв інформацію про контакти за кордоном з Павелічем, Михайловим та іншими усташами та членами ВМРО. Сербські розвідники славилися особливою жорстокістю у допитах, перед якими відпочивав навіть Квяткович.

– Та ми не знаємо цих людей! – ледве дихаючи та харкаючи кров'ю, видав з себе на підлозі Янко.

– Брешеш, нахабна хорватська погань! – жорстоко допитував його офіцер розвідки у присутності Квятковича. – Ви нам все докладете. Думаєте, ми не знаємо, що ви хорвати, а не словенці, як ви себе презентували? Кажіть все!..

– Безуспішно, я вже намагався, – говорив Квяткович офіцеру розвідки, – їх треба оформлювати!

– А підстави? – запитали розвідники.

– А це вже мої турботи. У в'язниці Скоп'є вони швидко зламаються. Я їм оформлю «добрих пасажирів» у камері з сербів-злочинців.

– Хто ще такі?

– Банда сербських налітників, – відповів Квяткович, діставши сигарету з кишені, – погоріли на пограбуванні центрального банку. Жажливі хлопці, але в них є одна особливість: вони, як не дивно, ненавидять всіх, хто не є сербом, такі собі злочинці-шовіністи. Парадокс просто якийсь.

– Згоден, – посміхнувся офіцер розвідки, – оформлюйте його, майоре, там вони швидко зламаються та забалакають.

– Та без проблем.

Побитих Янко та Франьйо вивели на вулицю, посадили у вантажну машину для перевезення злочинців і під надійною вартою відправили до околиць міста, де й знаходилась в'язниця.

Тут машина різко зупиняється. З вулиці чути постріли та крики. Відчиняються двері машини, з яких Троян з пістолета застрелив охоронця. Троян та його однодумці з ВМРО допомогли хлопцям вийти з машини.

– Чого дивитесь так? Не очікували? Змиваємось, доки підкріплення не прибуло! – вигукнув Троян. – Так, жорстко вони вас допитували. Сербська наволоч, Квяткович?

– А хто ж ще? – відхаркнувся слюною з кров'ю Янко. – Та ще декілька офіцерів розвідки з самого Белграду.

– Ого?! – був здивований Троян, допомагаючи зняти наручники і вказуючи шлях втечі кварталами околиць міста. – А що це вони забули тут та хотіли від вас? Оце ти мене здивував, Янко!

– Я не менше здивований. Потім розповім... Не час зараз.

– А ти що мені не довіряєш? – під час втечі запитав Троян, оглядаючи все новколо.

– Та до чого тут це? Не на вулиці ж! До речі, а як ти опинився з хлопцями тут, ти знав, що нас взяли?

– Так, друже! – відповів Троян, забігаючи за ріг. – У нас є свої люди навіть у поліції, ми майже усюди, тому вони нас так ненавидять та знищують. У нас є свої агенти, завдяки чому ми ще на волі. Ось вирішили і вас звільнити. Моя чета схвалила це!

– Дякую, Трояне!

– Ну так!

Невдовзі вони опинилися на одній із конспіративних квартир. Троян зі своїми товаришами обробили рани Янко та Франьо, нагодували хлопців, а потім перейшли до серйозної розмови, яка мала вирішити їхні подальші дії.

– Ситуація у вас критична, хлопці, – каже Троян, демонструючи газету, – вражається, як вже доніс нам наш агент, що ви здійснили втечу, ну, ви вже вибачте нас за це, але інакше допомогти б вам ми не змогли. Вас будуть ретельно шукати, тому, я вважаю, вам треба поїхати зі Скоп'є.

– Але куди, Трояне? – розвів руками від нерозуміння Янко. – У Загребі – засідка, у Сербію – тим паче нам не резон їхати, куди ще? До Боснії чи Словенії?

– Та хоча б туди, але вам треба зникнути. Ми допоможемо вам у цьому: наші люди є навіть у Сараєво, вони вам допоможуть. Через них ви зможете вийти на інших усташів.

– Але як і коли ми залишимо Скоп'є? – здивувався Янко.

– Це вже мої турботи, а поки в нас є спільна справа. Це всім нам відомий майор Квяткович, – злісно жбурнув газету в стіну Троян. – Уже забагато він крові нашої попив та крові наших побратимів, яка на його совісті. Багато проблем він наробив для нас, мерзотник.

– Говори конкретніше: є якісь варіанти?
– Який ти швидкий, бачу, він вам дуже насолив за місяць, як нам за ці роки, – каже Троян, – так, у нас є план його ліквідації, ви нам в цьому допоможете, а в обмін – і ми вам.

– Він наш спільний ворог, – злісно додав Янко, – я б особисто його знищив.
– Заспокойся. Собаці – собача доля, Янко. Але зробити це буде важкувато, оскільки він постійно в супроводі або військових, або поліції...

– Не проблема, – єхидно посміхнувся Янко.

В один із днів вирішено було розпочати акцію з ліквідації майора поліції Квятковича. Майор, нічого не підозрюючи, йшов у супроводі трьох військових у напрямі будівлі суду. Через те, що автомобіль зламався. Довелося трохи пройти пішки.

– Довбані хорвати, – каже зі злостью майор, – там роботи з машиною на 2 години, а вони вже годин п'ять, як ремонтують.

– Треба було Мілоша попрохати, – порадив військовий.

– Сам розберусь, – відповів Квяткович.

І тут назустріч йдуть збоку Франьйо та Янко та повернули за ріг.

– Якого дідька? Не зрозумів гумору! – вигукнув майор. – Що це було? За ними, кретини!

– Так точно! – дістали нагани військові.

– Щось тут не те! – зарядив пістолет майор і побіг теж слідом.

Забігши за ріг, вони потрапили в засідку, влаштовану Трояном і бойовиками ВМРО. Почалась перестрілка, в ході якої військові були застрелені, а Квяткович вирішив втекти.

– Далеко зібрався бігти, майоре Квятковичу? – на його дорозі постав різко Янко.

– Погань. Вб'ю! – махав ножом майор. – Я пущу тебе на фарш, тванюко! Я відчував, що ти пов'язаний з цим ВМРО!

– А ось і не вгадав, паскудо! Я – усташ! – фанатично відповів Янко.

– Що? – не очікував майор.

Янко двома ударами кулаків в обличчя схилив майора, а ударом ноги в груди нокаутував його під ноги хлопців із ВМРО, які миттю схопили його, безщадно побили та застрелили.

Незрозуміло звідки на вулицях з'явились машини поліції, скоріш за все, їх викликали якісь мешканці будинків навпроти.

– Біжимо! За мною! – вигукнув Троян.

– Куди? – не зрозумів Янко.

– Подалі звідси!

Але не так було, як уявлялося. Поліція влаштувала засідку, почалась нова стрілянина, в якій загинуло багато поліцейських, але спротив було зламано: сили були нерівні...

Опритомились Янко, Франьйо та Троян в якомусь вологому та холодному приміщенні, прив'язаними до стільців, а перед ними стояло четверо військових міцної статури з автоматами, а попереду них стояв той самий серб, офіцер розвідки, який допитував та катував Янко та Франьйо свого часу.

– Отямились, голубчики? Шкода, що мої працівники не вбили вас на місці, так би на три мерзотники стало менше у Королівстві Югославія, – заявив спокійним голосом офіцер. – Ви серйозно вляпались, хлопці. Вбити десять працівників поліції та майора Квятковича – це занадто, це перейшло всі межі! Вас очікує трибунал та смертна кара! Але перед цим ви мені все видасте і уж повірте мені, офіцерові розвідки!

– Та що вам ще від нас потрібно? – сердився Франьйо. – Вбийте нас, та й годі!

– Замовкни, козел! Це буде залегко для вас! – ногою в ніс його вдарив офіцер, що Франьйо аж зі стільця завалився. – Завдяки катуванням інших ваших співучасників, ми дізнались багато цікавої інформації про вас, сволото сепаратистська! Нам тепер відомі ваші справжні імена. Цікаво, Франьйо та Янко, якого біса усташів занесло у Скоп'є, а дехто з запеклих учасників погромів, член ВМРО, бойовик однієї з чети цієї злочинної організації на ім'я Троян допомагав та прикривав усташів. Як це розуміти? Давня домовленість ще на рівні Павеліча та Михайлова? Продовжуйте співпрацю? То, може, вам відомо про нові плани вашого керівництва? Хто є координаторами у Югославії з закордонними агентами? Мовчите. Ви мені все скажете! Потрясіть їх!

Солдати почали їх бити, а потім облили крижаною водою з голови до ніг.

– Ну що, хлопці, ця розминка не надала вам думок та не переконала вас. Добре, тоді готуйтесь! – шаленів офіцер, а потім почав сам їх мучити, застосовуючи почварні тортури.

– Скажіть, як вас звуть? – видавив з себе ледве Янко.

– Вирішив заговорити? – нахабно посміхнувся той. – Для вас я полковник Бедіч.

– Так ось, полковнику Бедіч, – продовжив Янко, – знайте! Ми, хорватська нація, ніколи не зламаємось перед вами, прокляті серби, нехай навіть проллються ріки нашої крові, і ми, усташі, не зупинимось, поки не створимо Незалежну Державу Хорватія і не поквитаємось з вами, сербами, за роки принижень та ярма!

– Тванюка ти фашистська! – нокаутував його прив'язаного до стільця ударом ноги офіцер розвідки Бедіч, після чого Янко втратив свідомість. – Схоже, ви не бажаєте вести бесіду? Тоді ми зробимо ваше жалісне людське існування невиносним. Покійний майор поліції майор Квяткович приготував для вас затишну місцину посеред сербських злочинців у в'язниці Скоп'є. Ми вас знищимо, жалюгідні падлюки!

– Нехай живе Македонія! – виголосив Троян.

– Сербів – на верби! – підхопив Франьйо. – За поглавніка!

– Заткніть це лайно! – скомандував полковник Бедіч.

Солдати побили їх до невпізнанності, що на них і живого місця не залишилося, після цього їх доставили у в'язницю.

У камері було вісім злочинців з сербської банди налітників, що упіймалися на пограбуванні банку у Скоп'є, які ненавиділи всіх не сербів через те, що бачили в них стукачів та зрадників у будь-якому ділі.

– А це що за худоба? – оглянув у камері непритомні тіла «авторитет» Павле.

– Кого до нас цього разу підкинули?

– Павле, звикай. Вони завжди нам когось підкидають для «оформлення» за всією програмою і, до того ж, не сербів, – каже інший в'язень.

– Настобридли підігравати лягавим! – сердився Павле. – Ці тванюки нас використовують, знаючи наше ставлення до інших несербських національностей Югославії!

– Де я? – отямився Янко. – Хто ви?

– О, один опритомнів, – посміхнувся Павле, – а ти, хлопче, у в'язниці Скоп'є. Хто ти такий? Серб?

– Ні, я хорват! – підвівся з нар Янко. – А хто ви?

– Серби, – сміявся Павле, – і жахливо як ми ненавидимо не сербів. Коротше, ви влипли, хлопці!

– Нікуди ми не влипли! – отямився Троян та Франьйо.

– А ви ще хто такі? Серби?

– Ні. Я хорват...

– А я македонець. Чи є ще запитання?

– Зараз будуть відповіді, красунчики!

Ув'язнені злочинці налетіли на них і почали безжалісно бити, але не розраховували на силу суперників. Янко зламав одному руку, жбурнув на Павле, а потім накинувся й на самого ватажка.

– Ви не на волі, хлопці. Тут ми вас швидко на місце поставимо! – почав битися Павле.

– Спробуйте, серби! – в гніві Янко бив Павле, але бійка йшла не на їхню користь.

Так продовжувалось три дні поспіль: три дні принижень та побоїв, а потім їх перевели в інші камери, окрему для кожного.

Таким чином все відбувалося до 1939 року.

Белград. Резиденція короля Югославії.

– Скажіть, Цветковичу, – за обідом звернувся під час бесіди король-регент Павел до прем'єр-міністра, – ви впевнені, що запланований вами договір із лідером Селянської партії Мачеком пом'якшить гостроту хорватського питання?

– Думаю, що так, Ваше Високосте! Ми створимо автономну хорватську бановину, що об'єднає Поскавську та Приморську бановини і долучить до себе невеликі ділянки Дунавської, Дринської та Зетської бановин з переважним хорватським населенням!

– І що? Це хіба не послугує зростанню національної самосвідомості, а також націоналістичних настроїв невгамовних хорватів? Ви цього хочете?

– Аж ніяк, Ваше Високосте! Але повірте, для виходу з кризи у хорватському питанні кращого виходу в нас немає, – відповів прем'єр-міністр, – тому що зростанню сепаратизму в хорватів іншими методами не запобігти, силовий варіант посилить протидію. Вплив усташських настроїв і Хорватської партії права занадто зростає, та до того ж Селянська партія, яка занадто високо контролює електоральні симпатії, – це реальна загроза. Утискаючи хорватів, ми дамо шанс цим партіям взяти на себе керування борців за незалежність та героїв, тому адміністративно-територіальна реформа – найнеобхідніший варіант вирішення хорватського питання.

– А що ж тоді інші національності? Вони не піднімуть протести за прикладом хорватів? Ті ж македонці?! Дивіться, Цветковичу, – каже король Павел, – спиток буде з вас, але я впевнений, що це лише ескалує хорватський націоналізм!

– У будь-якому випадку, це буде ваше рішення, Ваше Високосте!

– Я погоджусь з вами, напевно...

Флоренція. Резиденція Анте Павеліча.

П'ючи чай, поглавник усташів доктор Анте Павеліч дивився мапу Югославії та уважно слухав доповіді своїх помічників. Поруч були Андріє Артукович, Мійо Бзік, І. Перчевич, В. Серватци, Б. Єліч, а з права від нього Міле Будак, який нещодавно таємно приїхав на збори усташів у Італію, трохи запізнившись.

– Що трапилося, Міле? Чому запізнюєшся? – сердито запитав Анте Павеліч.

– Вибачте, поглавніку, поки добрався з Югославії, самі розумієте. Чого це коштує та ще прихворів трохи, – виправдовувався Будак. – Вибачте мене, будь ласка!

– Тобі вибачаю, Міле, – допив чай Павеліч. – Як вам усім вже відомо від ЗМІ та з інших інформативних джерел, ситуація у світі змінюється з кожним днем. Наше завдання не випускати «хорватське питання» з будь-якого міжнародного розташування сил, що склалося, але в силу того, що ми знаходимось під патронажем Італії та Німеччини, удача знаходиться на нашому боці. Італія зацікавлена в розколі Югославії і виникненні на її оскоках Незалежної Держави Хорватія, до чого ми прагнемо багато років. Німеччина збільшила свою експансію: пройшов «аншлюс» Австрії, наступна на черзі – Чехословаччина, на просторах якої Гітлер має намір створити «незалежну» Словаччину, і цей прецедент дає нам всі підстави та гарантування на схожий сценарій у Югославії... Питання в тому, коли це відбудеться? Ми не повинні чекати лише наказу згори, але й докласти зусиль знизу. Розумієте, про що я? Що скажете?

– Мережа усташів у Югославії дуже незначна через реакцію королівського режиму Карагіоргієвичів, – відповів Артукович. – багато людей заарештовано, мережі бойовиків дезорганізовані та розігнані. Фінансування не відбувається.

– Що за чортівня? – вигукнув поглавнік. – Тоді де подівались десятки тисяч переведені на цю справу? Га?

– Перехоплені... – відповів Бзік.

– Ким? – сердився Павеліч.

– Югославською розвідкою, – відповів Єліч.

– Отже, так! – підвівся з крісла Анте Павеліч. – Так справи не підуть. Ми змінимо та переформуємо нашу діяльність у Югославії. Раз мережа наших людей та активісті розкладена, ми створимо нову. Треба звільнити з в'язниць найцінніших наших послідовників, реанімувати колишні структури та почати нову хвилю пропаганди і диверсій. Я виділю необхідні засоби на це. Час – гроші, а гроші – це влада, браття-усташі! Сьогодні – боротьба, а завтра – Хорватія! Всі вільні! Будак та Бзік залиштесь!

– Слухаємо вас, поглавніку? – запитав Бзік.

– Скажи, Мійо, як йде справа по звільненню Марко та інших лідерів із в'язниці у Загребі?

– Успішно. Цим займається один із наших кращий та перевірених резидентів Іво...

– А, я зрозумів про кого ти кажеш. Іво вдалося запобігти арешту, він майстер своєї справи, але через нього зникли без вісти багато наших молодих послідовників,

яких навчав Марко та інші лідери, тому Марко нам потрібен, як ніяк, на волі. Треба знову почати попередню роботу в Загребі з підготовки юних усташів. Окрім Марко, таких людей за ґратами не одиниці. Їх треба будь-якими способами повернути на волю. На це варто не шкодувати грошей. Нам треба розширити свою базу в Хорватії та й у противагу кватерніковцям. Югославію треба знищити зсередини...

– У Загребі досить великий потенціал для нашої соціальної бази, поглавніку! – каже Будає. – А молодь стає заполітизованою і радикально налаштованою, вона чекає дій та змін, але кращих, ніж тих, хто зараз за ґратами, не знайти.

– Згоден, Мілє, – каже Павеліч. – Ми повернемо до своїх рядів арештованих послідовників і прихильників. Адже я пам'ятаю серед них є немало талантів, які нам ще знадобляться у майбутній Хорватії...

– Ми цим займемося, – по-рабськи відповів Мійо Бзік.

– Давно пора вже, а ти, Мілє, візьми ініціативу в Мійо, й сам зв'яжись з Іво у Загребі. Нехай швидше розгальмовується. Мені потрібні результати! – сердито відповів поглавнік.

– Так точно, поглавніку! – віддали вони честь.

У Загребі Мілє Будає через надійні канали та перевірених людей вийшов невдовзі на Іво, надійно проінформував його та передав розпорядження Павеліча. Іво отримав кошти та взявся за справи, найняв найкращих адвокатів та почав звільняти усташських лідерів, серед яких у перших рядах був Марко та члени його рівня.

Відсвяткувавши вихід на волю, Марко невдовзі приступив до справи, розширивши ареал пропагандистської кампанії та залучення прихильників.

– Іво, – за вечерею у ресторані до нього звернувся Марко, – а де ти подів наших старих активістів – Янко та Франьйо? Де вони пропали? Вони хоч живі? Адже вони були досить непоганими нашими учнями та їхня допомога нам би дуже знадобилася зараз.

– Гарне запитання. Їхній слід давно пропав, – їв м'ясо Іво. – Довго я їх шукав. А вони – то не промахом виявились! Вони поїхали до Скоп'є і вийшли на зв'язок з нашими колегами з ВМРО, до того ж ці зв'язки вони налагодили самі й без нашої допомоги.

– Нічого собі! – здивувався Марко. – Це – наші партнери відносно боротьби з югославською владою та й успіхи у ВМРО досить значні, погодься, Іво. За їхнім сприянням ми й убили короля Олександра у 34-му році. Очевидно, Янко та Франьйо не ґав ловили.

– Так-то воно так, – погодився Іво. – Але там у них ціла історія та авантюра вийшла. Взагалі, виявилось. Що вони у в'язниці й немало перенесли там знущань,

бідолашні. На них висить смертна кара, замінена потім довічним ув'язненням. Законним засобом їх не витягнути!

– Тоді спробуємо незаконним, – відповів Марко.

Життя у в'язниці було жахливе: сутички з сербами, знущання охорони, жахливі життєві умови – все це спричиняло гнів, жагу помсти та думки до втечі у Янко та Франьо, на що їх постійно підбивав Троян.

У котресь із свят, отримавши вісточку від Іво і підбадьорившись позитивом, хлопці розробили план втечі. Убачивши попускання п'яної охорони під час денної прогулянки, хлопці вибігали зі строю і рвонули до паркану, де залізли в мішки з сіном, які навантажили на вивіз із в'язниці.

П'яна охорона просто проґавила момент перевірки, щоб, за звичкою, їх перерахувати та віддали наказ вантажити мішки до вантажівки.

Вилізти з мішків вони наважились пізніше, доки не приїхали в склад.

– Ось вона – воля! – різко вигукнув Троян. – Ох і дурні ж ці охоронці сьогодні були, адже це виявилось настільки легко, що я дуже здивований.

– Так, – погодився Янко. – Що тепер?

– До справ, – відповів той і вивів усіх на вулицю, – я до ВМРО, ви – до усташів. Вісточку отримали ви, дійте згідно неї, а у мене, хлопці, свій шлях. Дай Бог нам ще колись побачитися! Мені було приємно мати з вами справи та співпрацювати, але час йде далі, пора вже повертатися на круги своя. Щастя вам, і всім хорватам!

– І тобі, Трояне, – обійняв його Янко. – Дякую тобі за те, що допомагав і підтримував нас, брате. Я тебе ніколи не забуду. Пам'ятаєш 36-й рік?

– Звичайно. Ми були занадто юні та наївні: хотіли на Олімпійські ігри, – відповів Троян, – а що в результаті – стали повстанцями та революціонерами, правда трохи іншої спрямованості. Щастя вам!

– І тобі! – прощався Франьо.

Прибувши до конспіративної квартири, вони зустріли там... Іво.

– Іво? – на радіощах вони обійняли його, як рідного батька. – Нарешті ми знову зустрілися.

– Я за вами скучив, хлопці, – радісно обійняв їх він, – тепер ви на волі знову і нас чекають нові справи в ім'я поглавника та хорватської нації! Але для початку швидко треба покинути Скоп'є, поки не вийшли на наш слід.

Під прикриттям у товарному потязі вони успішно прибули в Загреб, де Іво їх розмістив на конспіративній квартирі на околицях міста. Там їх було нагодовано, переодягли в новий та чистий одяг, розказали їм про події світової політики, новини з організації за кордоном і розпорядження поглавника.

– Ось такі справи, хлопці, – каже їм Іво, – поглавник багато доклав зусиль зі звільнення з в'язниць усташів законним шляхом, але у вашому випадку не все було так легко, тому що вас курували спецслужби, сама розвідка. Ось тому треба було просто втікати. Вас шукатимуть усюди, конспірація буде максимальною, тепер вас знову нам не можна губити, ви для нас дуже цінні. У вас за плечима немалий все-таки досвід у ваші-то юні та молоді роки. Ви – світло хорватської нації.

– І що тепер ми будемо займатися пропагандистською діяльністю? – зацікавився Янко. – Це ж абсурдно, я хочу перерізати цю всю сербо-жидівську погань.

– Ого-го! – зупинив його палкість Іво. – Охолонь, Янко! Ти дуже змінився, я бачу, після ув'язнення, став занадто агресивним і сербоненависником. Мабуть, серби занадто насолити тобі та життя не давали.

– А ви, як думаєте? – кипів Янко. – Приниження та бійки майже кожного дня, нас принижували, кували, але ми не зламалися перед цим полковником розвідки... А ось багато зламалось. Це був жакхливий час у моїх спогадах. Я не охолону, поки всім сербам не помщуся.

– Охолонь! – строго наказав Іво. – Свій запал використаєш у майбутній незалежній Хорватії, а поки слухай та виконуй мої накази! Зрозуміло?

– Так точно, – охолонув трохи та заспокоївся Янко.

– Ваше завдання – пропаганда, матеріал ми вам надамо, і все по порядку буде в ході моїх розпоряджень, – відповів Іво. – Якщо будуть потрібні від вас особливі завдання, я повідомлю. Без мого відома на вулицю не з'являтися!

– Коли ми почнемо працювати? – запитав Франьйо.

– Скоро, Франьйо, скоро. А тепер мені вже пора. До зустрічі! Завтра очікуйте на зв'язкового, пароль запам'ятали?

– Авжеж.

– От і добре.

Після відходу Іво Франьйо зайнявся прибиранням квартири, а Янко ремонтом електричних приладів. Після всіх справ хлопці взялись за читання книжок Міле Будака та іншої пропагандистської усташської літератури.

– А ти бачив особисто Будака, Янко? – запитував Франьйо перед сном.

– Так. Дуже розумна та талановита людина. Він наче права рука поглавника. Я захоплений цією людиною. До речі, Іво казав, що невдовзі тебе відправлять до таборів усташів, як і мене свого часу. От там побачиш багато наших лідерів особисто. Це не можливо описати, сам побачиш все. Я в захопленні від них та від знань та підтримки, що вони надали мені! А Будака можна побачити і в Загребі, він

дуже рідко буває за кордоном, бо наші спецслужби за цим уважно стежать, точніше, не наші, а югославські, з якими ми безустанно боремося. А до Італії починай вже готуватись, брате-усташе!

– Швидше би! – зрадів Франьйо.

І ось невдовзі Франьйо таємно за підробними документами відправили до усташських таборів у Італію, у яких він почав проходити курси усташського активіста за всієї програмою. Янко залишився сам, подекуди виконуючи пропагандистську роботу за вказівкою Іво.

Час минав далі. Усташі уважно стежили за розташуванням сил у Європі та змінами на політичній мапі. Після Мюнхенської змови фашистських держав із Великобританією та Францією Чехословаччина втратила п'яту частину своєї території, а її державні кордони тепер проходили лишень за 40 кілометрів від самої Праги.

Гітлер реалізовував далі свій план. Чехословаччина була розділена, а Судетська область окупована німцями. При відвідуванні Судет ще в жовтні 1938 році Гітлер віддав наказ на завоювання всієї території Чехословаччини. Фюрер наполягав на необхідності першочергового захоплення Богемії та Моравії, ізоляції Словаччини, в якій він підтримував профашистських сепаратистів, і знищення чехословацької армії.

15 березня 1939 року Гітлер на чолі своїх солдат без усякого супротиву увійшов до Праги. Богемія та Моравія були оголошені німецьким протекторатом. Добою раніше, 14 березня, про свою «незалежність», тобто вихід зі складу Чехословаччини, оголосила Словаччина, у якій владу узурпував католицький священик Йозеф Тісо з Глинкової народної партії після невеликої внутрішньопартійної боротьби. У своїй політиці він повністю орієнтувався на Німеччину.

В один із ресторанів Загребу в суботній теплий квітневий вечір за особистим запрошенням Міле Будака завітали Іво та Марко.

– Файна погода сьогодні, – каже Будака, замовивши собі страви у офіціанта, – душа співає, але, на жаль, серце плаче.

– Що трапилось, пане Будаку? – здивувався Іво.

– Трапилось? – він здивовано поглянув на них. – У нас все та ж проблема, браття-усташі, – це великосербський шовінізм та засилля євреїв у основах влади та економічного життя. Югославія так само продовжує залишатися в'язницею народів та існувати у колишніх межах, а отже, і актуальна наша вічна проблема – відсутність незалежності хорватського народу. Панове, ситуація в Європі за

останній місяць кардинально змінилась. Чехословаччина як держава стерта з лиця землі німцями, а на її осколках виникли протектора Богемії та Моравії плюс і це, панове, найголовніше, фюрер надав незалежність Словаччині!.. Це вже прецедент. Така ситуація дає нам підстави втілити такий сценарій в життя у югославських реаліях.

– Так, але в нас, якщо бути об'єктивними, немає такої народної підтримки, як у Глинкової народної партії та у німців, – додав Марко, випивши соку. – Югославія поки не є стовідсотковою мішенню самого фюрера.

– А ось і ні, Марко, помиляєшся, – відповів Буда, – бо югославське питання завжди насправді цікавило нацистів, але ось питання в тому, коли цей козир геополітичних процесів буде покладений до страви європейської кухні на тарілку. Поки ми маємо безкінечний список обіцянок і завдань від фюрера та дуче, але віз і нині там. Парадокс, панове. Наша соціальна база в самій Хорватії дійсно невелика, значні електоральні вподобання у відсотковому співвідношенні у нашого конкурента – Мачека та його Селянської партії. Щоб отримати перші плоди, треба досягнути позитивних результатів тут, всередині, а потім очікувати вже допомоги ззовні. Ви, панове, повинні виконувати покладені на вас завдання. Чому тоді такий низький наш вплив на хорватське суспільство, порівняно з нашими політичним опонентами? Куди йдуть фінанси? Га?

– На пропаганду і пошук нових прихильників серед молоді, – відповів Іво, скуштувавши свіжоспечену індичку.

– Молоді, кажете? Наше поле не лише молодь, а й усі хорватські прошарки суспільства, незалежно від статті, віку та стратифікації. Іво, Марко, таких як ви у нас в Хорватії мало, але у всіх вас спільні недоліки – відсутність єдиної стратегії та реальних результатів. Поглавник не задоволений цим! У вас є час виправити ситуацію, хоч і не багато, але ви чомусь його тягнете. Чому?

– Форс-мажор, – відповів Іво, – адже самі розумієте, що за таких умов королівської диктатури не так вже й легко провадити боротьбу.

– Хорватський націоналізм, хотів би я додати, – каже Марко, – став радикальнішим. Федералізація Югославії багатьом вже здається вирішенням хорватського питання, а ба, новина розглядається в кращому випадку, як етап до створення справді незалежної хорватської держави.

– Годі мені цю локшину вішати, – перебив різко Буда, – це все й так зрозуміло! Не відходьте від теми! Нам потрібні результати, бо інакше поглавник застосує вже санкції!

Взимку 1940 року в Муссоліні виникає план розколу Югославії та утворення маріонеткової Хорватії під Італійським протекторатом, що було обговорено

італійським міністром зовнішніх справ Г. Чіано особисто з поглавником доктором Анте Павелічем у січні вищезазначеного року.

Прийшовши зранку до конспіративної квартири після ночі пропагандистської діяльності до Іво, Янко був трохи здивований, зустрівши там і Марко і декого з незнайомих йому активістів.

– Запізнюєшся, Янко! – сердито каже Марко. – Поки тебе не було, ми вирішували безліч важливих питань.

– Винуватий. Дороги засипані багнюкою, ледве дібрався.

– Є таке. Погодка не радує. Зима заповонила Загреб, – відповів йому Іво. – Янко, пішли зі мною на кухню!

– Навіщо?

– Зараз дізнаєшся. Хочу представити тобі Злату...

– Дуже приємно! – простягнула йому руку досить гарна дівчина.

– Це й є Злата. Знайомтеся! А це той самий Янко Месич, – каже Іво. – Янко, Злата – одна з наших активісток, у рядах усташів вона порівняно недавно, але вже досягла багатьох успіхів і відмінно виконує покладені на неї завдання. Поки Франьо у Флоренції, ми вирішили долучити її до тебе в напарники, бо одному важкувато, сам розумієш.

– У принципі, я вже як рік майже сам пораюся, – видихнув Янко.

– Так, одноосібник, помовч! – перебив його Іво. – Ти будеш з нею в парі, хочеш того чи ні! Це наказ! Тим паче, вам доведеться разом виконувати важливі завдання!

– Завдання? Які?

– Усьому свій час, Янко, а поки знайомтеся і спілкуйтеся, – додав Іво. – Коли настане час, я вас викличу.

– Ну, що ж, – видихнув Янко, – спрацюємося?

– Звичайно, – посміхнулася йому Злата.

Розносячи усташські листівки і газети поштовими скриньками вечорами, вони досить швидко звикли один до одного, до того ж Злата почала йому подобатися. Та й походження її, за словами самої Злати, було таке селянське, як і в самого Месича.

– Слухай, Злато, а давай сьогодні сходимо в театр?! – запропонував їй одного разу Янко, наклеюючи плакат на паркан.

– У театр? Ти серйозно?

– Звичайно. Ну, ти й даєш. Звичайно, я згодна.

Після відвідання театру він запросив Злату в ресторан, вибравши його таким чином, щоб самому не світитися перед поліцією, але заклад все одно аж ніяк не поступався іншим, хоч і знаходився на околицях містечка.

Замовивши солідну вечерю, Янко те й робив, що дивував її своєю увагою та компліментами, а також ерудицією.

– Ти такий цікавий. Мені так добре з тобою, – посміхається Злата, – давно я так себе добре не почувала. Ти – фаніний хлопець!

– А ти просто неперевершена дівчина, – взяв її ніжно за руку Янко, – і найкрасивіша з усіх, що я коли-небудь зустрічав у Хорватії.

– Ти мені лестиш! – почервоніла вона.

– Ні, я кажу правду, – продовжував він. – А тепер піднімемо наші келихи за нашого поглавника та за Хорватію!

– За Хорватію! – підтримала вона. – Яке смачне вино! А смакота-то яка!

– Хто б сумнівався, що хорватські вина кращі в Європі. У нас все найкраще – і жінки так само. А в наших жилах тече готська кров, що робить нас особливими, найкращими з усіх народів Югославії. Ми – нащадки легендарних воїнів, коріння арійців.

– За нас, за нащадків готів! – підняла келих Злата.

– За хорватів!

Янко запросив її на танець, дивуючи навіть вміннями танцювати. Він був неперевершений цього вечора, що не могло не дивувати Злату як жінку. Але часу було обмаль, треба було вже йти додому.

– Дякую за чудовий вечір, Яно! – біля будинку каже Злата. – Мені було дуже добре з тобою, але я так втомилась та дуже хочу спати. До завтра, Янко!

– На добраніч! – поцілував її в руку Янко.

Минали дні, і вони дедалі більше звикали один до одного, стаючи більше ніж просто напарниками, хоч і займалися в основному пропагандистською діяльністю. Спілкуючись зі студентами Загребського університету після закінчення занять, вони проводили безліч розмов, наводячи аргументи студентам, зацікавлюючи їх ідеями хорватського націоналізму.

– Навіщо це нам? – дивувались деякі студенти. – Й так непогано вже стало. Націоналізм – це крок до фашизму, це – війна...

– Це вам пропагують жалюгідні жидо-серби, – відповідав фанатично Янко, – вбиваючи у ваші голови космополітизм і пасивність. Серби знищують нас скрізь, а Селянська партія на чолі з Мачеком не є справжнім виразником інтересів хорватського народу, продажним сербськими агентами та глашатаями. Вони зрадили наші інтереси, вступивши до уряду Цветковича. Їм лише б забити свої погані шлунки за рахунок влади. І лише усташі бачать вирішення хорватського питання. Разом ми повернемо минулу великохорватську державу, яка буде

національно єдиною, етнічно чистою, державою для хорватів і тільки! Незалежна Держава Хорватія відновить велич нашої нації на століття!

– Дійсно цікаво, – зацікавилися студенти, – тобто з засиллям сербів боротися треба і давно пора відновити колишню велич хорватів.

– Ось-ось, – додала Злата. – Разом ми переможемо. Ми, усташі, зачистимо свої землі від гніту і сербського диктату. Вступайте до наших рядів!

Але не завжди було так просто проводити пропагандистські акції. Не спала й поліція, не раз намагалася затримати усташів, але що стосується Янко та Злати, то їм щастило вчасно втекти.

Не обходилося і без конфліктів з сербами на вулицях Загреба, де частенько бешкетували п'яні серби і приставали до хорватських дівчат. У цей натовп вліз й Янко та за допомогою Злати влаштував непоганий мордобій.

Зрозумівши, що настав час відправляти на завдання Янкота Злату, Іво викликав їх до себе на конспіративну квартиру. Мета завдання полягала в поїздки до Словаччини для отримання від міністра Мікулаша Пружинкіма пакета секретних документів відносно фінансування руху усташів для самого поглавніка.

Надавши всі потрібні документи та фальшиві паспорти, Іво відрядив їх до Швейцарії, звідки вони поїхали у Словаччину.

У Словаччині їх зустріли військові та супроводили до Братислави в резиденцію самого президента – лідера Словаччини монсенйора Йозефа Тісо.

У резиденції Янко вперше познайомився з елітою «незалежної» Словаччини, зокрема з прем'єр-міністром Войтехом Тукою, міністром національної оборони Фердинандом Чатлошем, шефом пропаганди Тідом Гашпаром, безпосередньо з самим Тісо і, розуміється, зі своїм «адресатом» – Мікулашем Пружинкімом. І якщо знайомство та спілкування з більшістю словацьких політиків носило епізодичний характер і не мало жодних цілей, то таємна розмова з президентом та міністром фінансів зайняла певний час.

– Мікулаше, – звертається до міністра Тісо у своєму кабінеті до приходу Янко та Злати, – і все одно я не розумію: невже Павеліч не міг відправити до нас когось значущішого, ніж ці двоє? Ці двоє молодих усташі викликають у мене не те що посмішку, а навіть подразнення.

– Згоден з вами, монсенйоре Тісо, – погодився Пружинкім, – але це їхній вибір та й штандертен-фюрер СС доктор Едмунд Веєзенмайер рекомендував нам бути не сильно прискіпливими під час переговорів та передачі документів.

– Що означає «рекомендував?» – сердився Тісо. – Може, він і за мене вирішить, що мені їсти та пити? Це я президент, а він лише допоміг нам прийти до влади, та й то без погроз та шантажів не пройшло...

– Але треба віддати йому належне, – відповів міністр фінансів Словаччини, – адже безпосередньо йому ми зобов'язані своєю владою і незалежністю Словаччини.

– Словаччина зобов'язана лише фюреру, – відповів Тісо, – і більше нікому. Веєзенмайер багато зробив для нас, я згоден, але мавр зробив свою справу, і правимо ми, а не він. Мікулаше, перестань свої вибрики робити, ти не на дискусії, а у президента в кабінеті.

– Вибачте, монсеньйоре Тісо. Винуватий.

– Буває, але не зазнавайся.

І ось невдовзі прибули Янко та Злата. Йозеф Тісо трохи ввівши їх у курс справи, наказав Пружинкіму взяти їх на себе та далі координувати цей процес, а сам поїхав у державних справах.

Тісо уважно вивчив їхні досьє, але все одно не розумів, чому Павеліч послав саме їх, а не скажімо Бзіка, Єліча чи Франчетича. Потім він зупинився на думці, що занадто звична активність значущіших фігур тут не умісна через ретельну роботу югославських спецслужб.

Міністр фінансів Мікулаш Пружинкім відправився з Янко та Златою до свого міністерства, у якому після обіду перейшов до справ. Передавши їм пакет необхідних документів, міністр дав розпорядження своїм працівникам оселити гостей у готелі та надати все потрібне.

– Сьогодні увечері чекаю на вас в гості, – посміхнувся Пружинкім, коли Янко та Злата сідали в автомобіль, – заодно дізнаєтесь про вишуканість та шедеври словацької національної кухні та й обговоримо інші нюанси.

– Це велика честь для нас, – здивувався Янко.

– Залиште це. Це дрібниці. Усташі – наші союзники, – посміхнувся він, – адже незабаром і ви отримаєте свою державність на хорватських землях, повірте мені!

– Ми живемо цією вірою, – додав Янко.

Після поселення в готелі і поживного обіду Янко зі Златою відправились на прогулянку Братиславою, захоплюючись величчю словацькою столицею, в який вони бачили прототип Загребу, але не теперішнього, а майбутнього, звільненого від югославської влади.

Янко уявляв собі Загреб майбутньої НДХ, створюючи у своїй уяві та свідомості ідеал майбутньої столиці своєї нації. Він розумів, що на шляху до цієї мрії готовий зійтися в двобої з усім, що заважає цій мрії збутися, бо іншої мети не бачив. Ним керував націоналізм, реваншизм та жага помсти.

– Як тут файно! – захоплювалася Злата, вказуючи на пам'ятники культури. – Наче вдома...

– Так, але дома краще, – посміхнувся він. – І буде ще краще, коли Хорватія стане незалежною.

– Так...

– Я бачу в цьому майбутнє, майбутнє нашої країни, яка буде схожою на словацькі реалії, але при цьому зі своєю специфікою, – мріяв Янко, дивлячись на мешканців Братислави та марш легендарної словацької «Глінкової гарди». – Ми зробимо Хорватію кращою та більш етнічно чистою, ніж ця країна.

– Так. Запах свободи...

– Так, але це не наша свобода, а свобода словаків, які звільнилися від чеського ярма, – відповів Янко, – при цьому радикальних дій з боку словаків відповідно до чехів я особливо не бачу. У нашому випадку – це не припустимо. Ми влаштуємо сербам справжню війну. Вони заплатять за роки принижень та страждань.

– Всі отримають за заслугами, – спокійно відповіла Злата.

Увечері, як передбачалося, вони прибули за запрошенням у гості до міністра фінансів Словацької республіки Мікулаша Пружинкіма. Міністр був здивований їхнім неперевершеним зовнішнім видом та одягом, який їм спеціально дав ще Іво.

– Чудово виглядаєте, панове усташі! – лестив їм міністр. – Я в захопленні від вас.

– Велике вам дякую за компліменти, – дякувала Злата, ані трохи не поступаючись своєю величчю європейським принцесам.

– Прошу вас, – провів їх до своїх апартаментів Пружинкім. – Почувайтесь, як вдома!

Окрім них, на гостині у міністра були ще деілька подружніх пар з вищих ешелонів його відомства, але розмови проходили все-таки, розуміється, тет-а-тет, бо йшлося про надсекретні документи.

– А тут, – вказав на запечатаний конверт міністр, – залишене самим доктором Веєзенмайером банківські реквізити на солідні суми грошей. А передасте ви це своєму керівництву, а про зміст цих запечатаних документів вам знати вже не обов'язково, вони адресовані саме керівництву усташів. Думаю, доктор Анте Павеліч оцінить допомогу Веєзенмайера і нашого президента Тісо братському хорватському народу.

– Беззаперечно, – посміхнулась Злата.

Потім під час танців під словацьку музику, трохи сп'янівши від вина, Янко передав у словесній формі всі ті емоції та почуття, що відчував до неї, після чого вони кинулися в обійми, що супроводжувалися ніжними поцілунками.

Але час йшов і треба було повертатися в Югославію, але подальші події змінили все...

...На Загребському залізничному вокзалі їх одразу затримала поліція, а самого Янко почали жорстоко бити, до того ж Злата стояла осторонь на неприязно дивилася в його бік. Вона передала секретні документи полковнику розвідки... Бедичу, злісному ворогу Янко, який з'явився незрозуміло звідки.

– Що відбувається? – відбивався від поліції Янко і не розумів дії Злати.

– Все елементарно просто, Янко Месич, – злобно посміхнувся половник Бедич, – ви просто барани... Злата з самого початку була нашим агентом, яку ми впровадили у ваші ряди та забезпечили довіру Іво та Марко, якими ж вони ідіотами виявилися все-таки... ну, а далі все, як по маслу. Поки ви були у Братиславі, ми встигли затримати й Іво, Марко та десятки таких, як вони, злочинців та терористів, а також отримали таку скарбницю безцінної інформації, якої я навіть сам не міг собі уявити. Король мене у генерали за це поставить, за цю неперевершену роботу.

– Цього не може бути, – не вірив своїм очам Янко, – це страшний сон.

– Ні, Янко, – заговорила Злата, – це реальності, а страшний сон – це ваша усташська антидержавна терористична діяльність та організація, боротьбу з якою наша влада веде вже багато років. Такі, як ти, огидні та жалюгідні, маргінали бісові, я ледве витримала, знаходячись з тобою поруч, все робила лише заради справи державного значення. А ти, дурень хорватський, мені щось про кохання казав... Ідіот. Як можна кохати людину, яка ненавидить мою націю і хоче стерти її з лиця землі?! Так, Янко, я сербка...

– Що? – осканенів він. – Ненавиджу!!!

Він підскочив та почав відчайдушно битися з поліцією, але шанси були не рівні, хоча його сила і навички дивували у рукопашному бої.

– Я ж вірив та кохав тебе, довіряв тобі, врешті-решт, а ти... сербська шльондра, зрадила мене! – під час бійки кричав він на адресу Злати.

– Я ненавиджу тебе, усташський виродку! – відповіла злобно вона, дивлячись, як його б'ють поліціанти. – Я би згноїла вас власними руками за ваші вбивства та терористичну діяльність, але, шкода, закон не дозволяє. Ви відповісте за все за законами Королівства Югославії!

– Серби! Як же я вас ненавиджу! Ви зламали моє життя, позбавили мене всього і навіть елементарного людського почуття – віри в кохання! – текли його сльози по обличчю, а поліцейські продовжували його безупинно бити.

– Відчуття, говориш? – з боку беземоційно дивилась на нього Злата. – Вони є лише у людей нормальних, а ви – нелюди, ви – монстри та вбивці невинних людей. Ви – жалюгідні створіння!

- Я ж кохав тебе та вірив тобі, а ти...
- Заткніть вже його! – сердилась вона.

І Янко «вирубали» ударом по голові. Вже на лаві підсудних він зустрів Іво, Марко, але як таких же підсудних, як і він, усташських послідовників та хорватських націоналістів. Вирок був жорстокий та безапеляційний – пожиттєве ув'язнення для Янко та усташів його рівня, а Іво та Марко та лідерам їхнього рівня – смертну кару, яку, однак, потім також змінили на довічне ув'язнення.

Так завалилося безліч мрій та фантазій Янко, картина світу назавжди змінилася а його очач. Тепер це був не той Янко Месіч, який ще, порівняно нещодавно був з місією у Словаччині та мріяв про кохання та ідеалістичне майбутнє, тепер це став новий Янко, який еволюціонував у справжнього безжалісного усташа-сербоненависника і фанатичного націоналіста. У ньому померло майже все людське, а керувало ним одне – помста та війна до переможного кінця або смерті за незалежність Хорватії.

У камері з ним сиділи також політзатримані, правда, зі Словенії, кримінальні злочинці, але контакти з ними він не підтримував майже взагалі; тепер він жив у своєму «новому світі», світі абстракцій та ілюзій...

На початку 1941 року Анте Павеліч викликали з Флоренції у Рим. Високоповажний чиновник італійського міністерства закордонних справ, «референт з хорватських питань», барон Ферраріс від імені італійського уряду довів до відома Павеліча інформацію про те, що Югославія буде приєднана до Тройственного пакту.

– І на майбутнє, – в ультимативній формі заявив барон Ферраріс Павелічу, – усташська організація зобов'язана не створювати труднощів італійській дипломатії і припинити будь-яку діяльність.

– Що? – збожеволів Павеліч. – А як же обіцянки вашого уряду, надані нам вашим урядом у минулому році? Як же план розколу Югославії та утворення обіцяної дуче Незалежної Держави Хорватія? Ви ж давали нам гарантії!

– Ні про які гарантії й мови бути не може, ви забули свої місце, пане Павелічу?! – суворо відповів барон. – Наказ дуче оскарженню не підлягає!

– І все одно ми доб'ємося поставленої мети, і тоді світ здригнеться перед нами, – спокійно відповів Анте Павеліч.

– Я вас попередив, пане Павелічу! Не змушуйте нас застосовувати жорсткі санкції, – серйозним тоном наголосив барон, – ваші авантюри вас же й знищать...

Ситуація була критичною для усташів, здавалося, все було проти них, навіть давні покровителі, в яких вони були так впевнені до нині, але доля розпорядилась інакше...

А «нешасний» Янко тільки й робив у тюремній камері, що читав газети і постійно бастував, оголошував голодування. Все йому було огидним, він страшенно хотів на волю, хотів боротися за свою мрію – незалежну Хорватію та помститися сербам... Це давало йому стимул жити далі, й він вірив у те, що скоро опиниться на волі...

Зміст

Заручники долі	4
Частина перша	4
Частина друга	50
Частина третя.....	107
Частина четверта.....	182
Частина п'ята	276
 Батьківщина.....	 324
 Повстанець	 364

Олександр Никоноров

Заручники ДОПІ

Українською мовою

Редактор – Сергій Пантюк
Обкладинка – Сергій Пантюк
Упорядник – Сергій Пархоменко.
Літературний редактор – Анна Ковальова

Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 1454 від 05.08.2003 р.

Підписано до друку 11.12.2017 р.
Папір офсетний. Формат 84х60 1/32.
Друк офсетний. Ум-друк.арк. – 12,87
Наклад 200 прим. Зам. 104

Друк ПП Балюк І.Б.
21018, м. Вінниця, вул. Р. Скалецького, 15
Тел./факс: (0432) 52-08-02
balyk2@ukr.net